អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរ

គ្រប់គ្រងដោយគណៈកម្មាធិការ
COMMISSION DES MOEURS & COUTUMES

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ចោះពុម្ពដំបូង

អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ឃុនឥន្ទមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: លោកអាចារ្យ កៅ-សុីម. អ្នកគ្រូគណ្ឌ
សិស្សនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

បញ្ជីក្រឹះ

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		ទំព័រ
លោក ហាន់-យេង	រឿងកំព្លឹងកំសត់	១
លោកគ្រូអាចារ្យ ពាង-សុខ..	និទានសុភាសិតទី ២.....	១៥
ឃុនឥន្ទមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ...	ប្រជុំសុភាសិតខ្មែរ (តាមលំដាប់អក្សរ, តទៅ)	២២
.....	រឿងមាយើង (តាក្យកាព្យ, តទៅនឹងចប់)..	២៩
លោកឧកញ៉ាវង្សាសនោត្ថ តង.	លោកនេយ្យ (តាក្យកាព្យ, តទៅ)	៤៦
ផ្នែកសាសនា		
ព្រះគ្រូញាណសំវរៈ ញាណ-ឈិន	លោកធម្មសួត្រ (តទៅ).....	៥០

ឆ្នាំតំរង់ទី ១៦ — លេខ ១ ខែឃុំងអីរយោ ១៩៤៦ — ដំឡៃជាវ: ១ ឆ្នាំ ១៥ រៀល ។

KĂMPŬCHĔASŎRĬYA

Revue religieuse et littéraire éditée par l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie littéraire : Khun Nibandhamantri Nhok-Thĕm, Pandit à l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie religieuse : Vénérable Kao-Sim, Surveillant général de l'Ecole Supérieure de Pāli.

TABLE DES MATIÈRES

Partie littéraire:

		Pages
Monsieur Hăn-Yéng.....	Rûòng kămpul kămsăt (roman),..	1
Vénérable Achar Peang-Sŏk.	Nĭtean sŏp'easĕt (2)..	15
Monsieur Nhĭk-T'èm ...	Recueil de proverbes khmèrs par ordre alphabétique (suite)... .	22
.. ..	Meayŏng (en vers, suite et fin) ...	25
Feu l'Ŏknha vŏngsa sarpéch Nong	Lokanĕyy, poème (suite).....	46

Partie religieuse:

Vénérable Prĕah kru Nheanĕasăngvĕarĕa Nhean-Ch'ŭn..... ..	Lŏkăt'ĕammĕasâutr (suite)	50

16e année — N° 1. Janvier 1944 — Abonnement: un an 15$00.

រឿងកំប្លែងសង់

ហាន់-យេង តែងនឹងរៀបរៀង

បទទី ១

កំណើតសុភ័ន្ត

នៅមាត់ស្ទឹងស្រុកកំពង់ធំ មានភូមិមួយជាទីស្ងាត់គួរឲ្យរម្ងាប់កាយ សប្បាយចិត្ត សួនច្បារបរិបូណ៌ដោយផ្លាវឹកស្គុះស្គាយត្រអូបឈ្ងុយឈ្ងប់ ញាំងឥតាសឲ្យរីករាយ នៅចំពីមុខផ្ទះឈើដម្បូលប្រក់ក្បឿងយ៉ាងធំ ១ មានដើមឈើស្រោងចោលម្ល៉ប់ឲ្យឈឹងត្រជុំវិញធ្វើជារបង មានបក្សាបក្សីយំច្រៀងអឺងកងមិនដាច់រយៈ នៅខាងមុខមានស្ពានចុះទៅកន្លែងតិចថ្ងាត្រជាក់ ខាងម្ខាងផ្លូវកៅស៊ូត្រង់ដូចបន្ទាត់កាត់ទៅផ្សារនៅជិតទីនោះ ។

ភូមិនោះជាសម្បត្តិដ៏សុខុមរបស់នាយសោកិត កើយាឈ្មោះនាងវ៉ែន-នារី អ្នកពាំងពីរនៅជាមួយគ្នាមកជាសុខ ពុំដែលមានផ្ទុលរមាស់អ្វីនឹងគ្នាម្តងសោះ ស្រុកកំពង់ធំពាំងមូល តែងស្គាល់នាមអ្នកពាំងពីរឥតខ្វះដល់រូបអ្នកឯណាមួយ ព្រោះនាយសោកិតជាអ្នកសុភុតសុភម មានចិត្តមេត្តាករុណាដល់អ្នកជិតខាងពុំមានរើសមុខ មានអជ្ឈាស្រ័យទុខលំពោនមិនចេះឆ្អែតឆ្អន់ឡើយ ឯមេផ្ទះវិញក៏រឹតតែល្អជាងស្វាមីទៅទៀត រួមនឹ

ពោលតែពាក្យសុភាពពិរោះចាប់ចិត្តដល់ខ្ញុំក៏ជាទន្ទឹងអ្នកស្រីជានិច្ច មាន
ចិត្តសទ្ធាជ្រះថ្លាធ្វើបុណ្យឲ្យទានជារៀងរាល់ថ្ងៃ ជាអ្នកសង្រ្គោះដល់ជន
ទីពាល់ត្រជុនជាប ជាអ្នកពាក្យចាស់ថែរក្សាជម្ងឺអ្នកកំសត់ខ្ចត់ខ្ចោត ជាទេវ-
ធីតានៃស្រុកនោះឯង ។

តួនាយោស្វាម៉ានេះស្រឡាញ់គ្នាណាស់ មិនដែលខាស់អធ្យាស្រ័យ
គ្នាទេ បើតាយោជាដូចម្តេច អ្នកជាស្វាម៉ាក៏យល់ព្រមតាម បើប្តីគិតយ៉ាង
ណា នាងជាប្រពន្ធក៏តាំងចិត្តស្តាប់ តែងតែនាំគ្នាទៅត្រួតត្រា
ម៉ៅការកម្មករធ្វើស្រែចម្ការជាញឹយ ។ ឯដីស្រែនោះធំល្មមយកម៉ៅសុត
កន្ទុយក្អែក ចំរើនផលជាច្រើន បើគិតជាទឹកប្រាក់បានចំនួនជាងបីពាន់
រៀលក្នុងមួយឆ្នាំ ហើយនៅមុខផ្ទះញ៉ាំច្រើនដើមចេកផង ។

កាលបើប្រសព្វនឹងគ្នាបានពីរឆ្នាំមក នាងជាតាយោក៏មានផ្ទៃពោះ
ទើបស្វាម៉ាហាមមិនឲ្យធ្វើការអ្វីពាក់ព័ន្ធអស់ ឲ្យនៅតែផ្ទះទំរាំថ្ងៃខួនឲ្យល្អ លុះ
ដល់ខែចែត ព.ស. ២៤៦១ នាងក៏បានសម្រាលបុត្រនាយម៉ាថ្ងៃចូល
ឆ្នាំថ្មី នៅពេលដែលគេកំពុងតែធ្វើបុណ្យយ៉ាងធំធេងរាក់ អ្នកជិតខាងក៏
នាំគ្នាតឹកអង្ករចូលមកឲ្យសព្វសាធុការពារដល់តាកេនោះជាអនេកបរិយាយ
ពួកភ្ញៀវក៏ប្រគំមហោរីស៊ៅដែងសេចក្តីត្រេកអរ តគ្រឹកគ្រេងឡើងនាវេលា
ក្រៃពេះ សឹងណាន់មាត់សរសើរគ្រប់គ្នាថា "តួនេះ កើតឡើង
[illegible] ដែលជាទន្ទឹងមានសំណាងមិនសែងឡើយ

យើងកាល់គ្នានឹងបានដកកោនក្រោមម្ចាស់ក្តីដ៏មិនខាន;" ហើយ
ក៏នាំគ្នាច្រៀងរាំជាសប្បាយពេញភូមិ ។

មាតាបិតាក៏បានលោះពាលៀងមេនំ សម្រាប់បីពាច្រៀងចំពេលបុត្រ
បានត្រឡប់ទៅកាន់ផ្ទៃមេវិត ។ ចំណែកនាយសោតិត ខុកជាមានធុរៈច្រើន
យ៉ាងណាក៏ដោយ តែងតែទៀតមើលមុខកូនសំឡាញ់សិនទើបចេញ
ទៅ ម៉ោងនោះគាត់នៅតែកងផ្ទះ និយាយចន្ទរយ៉ាងមួយនឹងភរកញ្ញា
មេត្រី ក្បាណយកមកបីក្បាណយកមកពង្គាក់ថ្នមពន្លកចិត្តមិនចេះខ្សោយ
ណាយ ឯមាតាក៏ចំណួយបុត្រខ្លះលើសស្វាមី ១ យេគុណ មិនហ៊ាន
គាន់ឲ្យធ្ងន់ដៃភ្លាចក្រែងកូនឈឺ តែងតែបបោសអង្អែលមិនឲ្យឃ្លើស
ចិត្ត ខ្មីមិត្តតែពាក្យយំកំបញ្ចុកក្បាលថ្ងូរឲ្យអ៊ីមភ្លាម ។

លុះពាកចំរើនអាយុបាន ៣ ថ្ងៃ មាតាបិតាក៏ប្រជុំញាតិមិត្តបង្កក់
ឆ្នូបនឹងកោរសក់ដៃ ខ្មីមន្តកិច្ចសង្ឃមកសូត្រមន្តចំរើនមង្គលដល់ពាក
លុះដល់យាមល្អអាចារ្យក៏កោរសក់ ភ្លេងភ្លាត់ក៏ប្រគំឡើងមួយរំពេចជា
កំណត្តិយស ដល់កូនខ្លីនោះជាពន្លឹក ។ កាលបើសូរសព្ទធម៌ស្ងប់ស្ងាត់
ហើយ មេនំប្រគល់ពាកទៅមាតា មាតាក៏ប៉ប្រុងដោយសេចក្តីស្នេ-
ហា ព្រមទាំងស្វាមីនឹងញាតិសាច់សន្តានទាំងអស់ដើរប្រកួតក្បាណដើមឈើ
មង្គលដ៏ស័ក្តិសិទ្ធិបាន ៣ ដុំ តាមពិធីមានសញ្ញាថា ឲ្យកុមារបាន

ខ្ញុំលម្អិតសួរសួរអំពីធម្មជាតិកំពុងផ្លែផ្កា គឺថាឲ្យបានចំរើនវ័យវឌ្ឍនាការ
ជាសុខ ដ៏ដូចជាត្រីក្បាលតូចលាស់សន្ធឹកទៀវ្ញី ។

បុរសត្រាយបំផុតបានទាំគ្នាថ្វាយឲ្យឈ្មោះថារកនោះ លោកគ្រូ
ចៅអធិការជាប្រជានក្នុងដំខុំកំកុសង្ឃនៅទីនោះ មានពុទ្ធដីកាថា:

" កុមារនេះ កើតទៀងនៅវេលាចែតឆ្នាំ រៃសីយដូចទេវតាដែល
ស្តេចមកសណ្ឋិតក្នុងពិភពលោកយ៉ាងសង្ហាឥតក្តីក សមជាអ្នកមានវ-
សនាភ្លៀវភ្លៀកក្នុងប្រជុំជន ដូច្នោះអាចក្តីយល់ឃើញថា គួរឲ្យនាមជា
"សុភទ្ទ" វែប្រថា អ្នកមានទ្រង់ព្រះយសមមេឃឥតថាស់ជាអ្នកអង់អាច
មានអំណាចច្រើន តើញាមយល់ដូចម្តេច ?

អ្នកចាំងអស់គ្នាក៏យល់ព្រមតាម ទើបមាតាឪបឈ្មោះនោះជាក់
ស្តែកប្តូរមិត្តជាដង តមកញាតិសន្តានប្រកាសឈ្មោះនោះខ្លាំង ។ ជាដង
ទៀត ។ គួរឲ្យអស្ចារ្យណាស់ ពេលនោះស្រាប់តែបារកបើកភ្នែកឡើង
ញញឹមទទួលនាមរបស់ខ្លួន នាំឲ្យអ្នកចាំងពួងស្ងើចក្នុងចិត្តកាល់គ្នា ។

លុះផុតពីជីឲ្យឈ្មោះបានមួយស្រចក់ មេឃក៏ភ្លៅបុងមួយរំពេច
ពពកដ៏ៗក៏បិទបាំងព្រះចន្ទ្រដ៏ជិត នាំឲ្យងងឹតមើលទិសតំបន់ពុំយល់ផ្លូវ
បន្ទោរក៏ជាលច្រកត់ភ្លែតៗ ពេញផ្លែមេឃ ខ្ទេរអសនីបាញ់ផ្លាំងៗរន្ទាន់
ជាន់ ស្ទើរទីងក្រឡាប់ព្រះធរណី ជារកញាប់ញ័រស្រោនឥន្ទ្រិយ
ស្រឡាំងកាំកន្តក់ស្មារតី មាតាក៏លើកបក្ខាមទុបតែនឹងដើមទ្រូង

ដើម្បីការពារបុត្រតន្ទុកមិនឲ្យភ្ញាក់ផ្អើល ក្រែយោនោះមួយសន្ទុះមក ក៏យោបក់ចោកជាព្យុះព្យោហ៍តន្ទុត់ភ្លើងក្នុងផ្ទះឲ្យរលត់អស់គ្មានសល់ឃួរ ។ ផ្ទេកបន្ទោរចោលតន្ទីភ្លឺភ្លែតមកឃើញមុខគ្នាព្រិល ។ គួរឲ្យតក់ស្លុតឥតឧបមា ជានគុណព្រះកិត្តិសង្ឃ . មានភ្លើងឆេះឯងពីរបីចុចចំភ្លេង ។

- មាតាភ័យតក់ស្លុតជាខ្លាំង ក្រសាបបុត្រជាប់ទឹងដៃសម្រក់ទឹកភ្នែកពីរបីតក់ចុះមក អ្នកជវៃក៏នាំគ្នាចោមរោមដកដង្កាជុំវិញ សឹងលើកដៃប្រណម្យអញ្ជលីបួងសួងខេពនិកវរមរមេយ ឲ្យជួយសង្គ្រោះឲ្យផុតអំពីសេចក្តីអន្តរាយកាលរូប . ចាស់ៗ ញាក់អស់សរសៃសរសៃកពុំឮញាប់មាត់តែមិនហ៊ានសំដែងទឹកចិត្តរបស់ខ្លួន នៅវេលានោះចេញមកក្រៅឡើយ ទំរាំពីងគិតតែរូបខ្លួនមួយប៉ុណ្ណោះ ព្រោះនៅទុកាសជាអាកេនដូច្នេះ មានតែប្រតិបត្តិតាមពុទ្ធកាសិតត្រង់ចខ្លាថា “ អត្តាហិ អត្តនោ នាថោ ” ខ្លួនជាទីពឹងរបស់ខ្លួន ។

ខាងក្រៅសូវរលកតគ្រឹកតគ្រែង សោតម្ភកន្ធិចប្រាំងលាន់រំពងគួរឲ្យព្រឺកេម ព្រះពាយខេវបុត្រ ទ្រង់បង្គំឲ្យសេនាមាត្យរៀបផ្លូវស្អាតជាតដោយរួសរាន់ ព្រោះពលាហកខេវបុត្ត ទឹងចេញចាកវិមានយាងត្រសាលសមុទ្រសាគរ ក្នុងមិនយូរប៉ុន្មាន ដោយហេតុនេះឯង ជានជាពួកពលព្រិន្ទុបបួលគ្នាសង្កត់សង្កិន មែកព្រឹក្សាយោកយោលសន្ធឹកសន្ធប់

ម្ហូយសន្ទុះគ្រាយមក ព្រះពិរុណមានប្ញាទ័យមេត្តាពិភពលោក ជាន
យាងចុះមកជួយបង្ក្រាបសត្រូវឲ្យស្ងប់ស្ងាត់ ផែនពាសុធាក៏ជានត្រជាក់
ស្រួល ធម្មជាតិពាំនឡាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ដូចដើមវិញ ។

កាលបើស្ងប់ឈ្លក់ហើយ ពួកពាសាពាសីនាំគ្នាប្រញ៉ា រកឈើ
តូសអុចបង្កើងឲ្យភ្លឺព្រាងព្រាតឡើង គោមនេះឯងត្រូវពន្លត់ចុះ អ្នក
នៅកន្លែងនោះពាំងប៉ុន្មានក៏ជានជូរខ្លែង ញញឹមញញែមរកគ្នាជានដូច
ធម្មតា ដោយសង្ឃឹមថាផុតគ្រោះថ្នាក់ហើយ តែនៅពេលនោះស្រាប់តែ
សំឡេងខ្ទេងស្រាកលាន់ក្រៃ តាមក្រសែឈ្លក់ចូលមកកន្លែងជ្រុងជាសញ្ញា
អាត្រក់ដល់សម្បុកនោះ នាងត្នែនាវ៉ែសពួសតូវខ្មោចបន្ទំសំឡេងលាន់
រំពងដល់ត្រចៀកជូរញ្ជោះ ក៏ជ្រាក់ថ្ងៃមកក្តុកញ៉ាវន្ទត់ខួសពាក្តីកាយ តើត
សន្ធែងសន្ធៃស្រងូតស្រងាត់លើសលែង ទើបហាមាត់ខួលសួរហេតុ
នោះ ដល់លោកត្រូវមធិការពាំងខ្ពុំនិះឡឹកឡួលថា: " បពិត្រលោក
ម្ចាស់ លោកម្ចាស់មេត្តាពិនិត្យមើលតាមក្បួនកើនខ្លួវហេតុនេះឲ្យបានច្បាំ
ព្រះករុណាផង តើគ្រោះថ្នាក់នេះនឹងភ្ជាក់លើកូនសំឡាញ់របស់ច្បាំព្រះករុ-
ណាឬ? បើជាដូច្នោះមែន សូមលោកម្ចាស់កែជោគជតាខោះ ឲ្យត្រូវលើ
ខ្លួនច្បាំព្រះករុណាវិញ គ្នាមានពាន់ដងអ៊ីបើនៅតូចម្ល៉ះ ទុពុង្គោ! ពុង្គោ !!

ថាផុតពីមាត់ខឹកក្តែកក៏ហួរព្រោកមកលើមុខនាង ស្រក់តក់ៗ លើ
ដៃរៃយដូចគ្រាប់ភ្លៀងកំពុងភ្ជាក់លើជម្ងូលផ្ទះនោះឯង ។

លោកគ្រូទៅអធិការចាប់ដំសក្តារទៀនតាំងលេខសព្វគ្រប់រៀបរាយ
បីជាន់ផ្សេងគ្នាពីរថ្ងៃ បូកផ្សែគុណហារសងប៊ូកប៉ាំងហើយជាក់ដំសចុះ
ធើបព្រះកគ្រូឡើង ខៅវេលានោះ ក្មេងដែលធ្លាក់មកចំនួន ១៥នាក់
ជាប់គ្រាប់ស្លាប់ស្ងាត់ខៅហើយ ។ ចាវប្រុសនាយសោកតូចមកជំរាប
តាត់ថា "លោកប្រុស ដើមស្វាយល្អតខាងមុខបាក់មែកអស់ពីរខៅហើយ
ខ្ញុំបានរើសផ្លែបានពីរកញ្ជើ ខ្ញុំមួយកញ្ជើ ស្រគាលមួយកញ្ជើ មានស្វាយ
ខ្លះនោះធ្លាប់ផ្លែ ឯផ្លែស្រែចតែយាយម៉ុកតាត់ដែលឯក ឯស្រគាលនោះ
ពុកបន្ទុំជូនលោកស្រីពិសា ចំណែកខ្ញុំបានចិតផ្លែស្រគាលខួលមាន
អស់ពីរខៅហើយ ឃើញថាមេឃជូរអែមស្រួលណាស់មាន ខំរំបើពុំ
ផងមិនដឹងជាន់ឆ្ងាតជាក់ចិត្តបែបណាទេ" ។

លោកគ្រូទៅអធិការអត់ទ្រាំពុំបាន ភ្លាត់ព្រះឧស្ឋសួរខៅនោះថា
ស្វាយធំប៉ុណ្ណា ចំរើនពារ ?

ការុណាសូមទោស ធំប៉ុនក្តួនដើង មានប្រាស ។

អើ នេះបើបានត្រីសាបទឹកត្រីស្រួលណាស់ ចំរើនពារ គ្រាន់តែ
ទឹកស្ងើរតែនឹងលេចទឹកមាត់ ។

អ្នកពាល់គ្នាក៏ញញឹម ដោយគន់មើលឃើញចំពង់កលោកគ្រូឡើង
ប្លុះច្រែងដង ។

ព្រះគេជព្រះគុណជាច់អាចត្តិហើយ រួចក៏នាំគ្នាសើចគំលេងឡើង ក្មេងសេចក្តីរីមរែតតាំជាន់មុន សោកគ្រួចក៏ក្មេចក្បួនបាយ តែចិត្តមានតារែមធំហួងហែងបុគ្រងជាន់ច្បងជាន់ក្រោម មិនងាយក្មេចហេតុដែលជាក់ខឆំ-អោះលុតរបស់ខ្លួនឡើយ ទើបតឿនលោកឲ្យគាយ ។

-ចំរើនពរ ចាំតាគ្នាន៏កសំណេរភ្លាកម្តងទៀត អម្បាញ់មិញនេះវែលែតនិងស្ងាយល្អតក្មេចអស់ទៅហើយ" សញ្ញឹងមួយសន្ទុះទើបមានពុទ្ធដីកាតទៀត មិនអីទេញាម កុំបារម្ភអ្វី កូននេះមានសំណាងធំណាស់ ជល់ទៅថ្ងៃក្រោយ តែឲ្យអ្នកប្រសឯណោះប្រយ័ត្នកុំទៅរំលើងធំមេទាឲ្យសោះ ទើបបានសុខជល់អស់អាយុសង្ខារ ព្រោះជល់កុមារនេះអាយុបាន ១២ ឆ្នាំ ខឆំមានគ្រោះថ្នាក់ធ្ងន់ តាមទំនាយត្រូវតែធំព្រះពមពាជាតរចាលសិតា ដូច្នេះបន្តូ គាយថាខឆំកើតសោកសល្យ កូនប្រពន្ធញាតិសន្តានខឆំប្រាសចាកស្តាន !

អ្នកទាំងអស់គ្នាក៏ថែរមុខមើលមាយសោកតែត ដែលឲ្យធំអៀនខ្មួនបន្តិចហើយប្រតាសឡើងថា

-តានប្រាសកុំព្រួយព្រះទ័យពីរឿងនេះ ខ្ញុំតុណាស្រឡាញ់កូនស្ទើរខឆំដែរទៅហើយ ឯណាឲ្យខឆំនាំកូនមកឲ្យកូនទៅវិញ ។

*
* *

បទទី ២

សុភីត្រូវបំរើនរីយធំឡើង

- "យើចុះឯងពុតអានាងដល់ណាទៀត ខេះបានចំជាទុបក្រសោបតែម្នាក់ឯងហើយមែនហ្ន៎ ណ្ហើយឲ្យមកខ្ញុំបីម្នាងផង" សោកតនិយាយទៅកាន់ប្រពន្ធដែលកំពុងថ្នាក់ថ្នមសុភីត្រូ នាងមិនបានជាឮចេះតែពិចារណាមួយទំនឹកកូនស្រេចក្អាតក្អាយ សោកតមុខអន់ព្រោះច្រណែនខ្លាចនិយាយឡើងម្តងទៀតថា "មែនអានាងឲ្យកូនមកគ្នាលេងផងគ្នាទំនឹកអាលទៅមើលស្រែ ចិត្តអ្វីក៏អាក្រក់ម្ល៉េះ មិនយល់ដល់ចិត្តរបស់ប៉ាគាដែលស្រឡាញ់បុត្រផងសោះ" ។

- "ចុះអ្នកឋានមិនអាណិតដល់ចិត្តមាតាដែលហួងហែងកូនប្រុសផងទេឬ? អ្នកឋានមើល ថើដូចជាបណ្តាលចេកយ៉ាងហ្នឹងមិនឲ្យលេងឯណាក៏បាន ហើយចិត្តប្រុសស្រឡាញ់កូនមិនដល់ស្មើទេ ព្រោះប្រុសតែធ្វើការងារទៅក្រៅកូនចៅទៅហើយ អញ្ជើញទៅចុះចាំល្ងាចសឹមប៉ីកូន" ។

- "ឯងចង់ជាអាក្រក់ណាស់ ក្រែងតែប្រុសគេបានមិនរវល់ទំនឹងកូនចៅ ឯប្រុសឋានេះស្រឡាញ់ស្ទើរទំនឹងលេង បានជាស៊ូធ្វើការហត់ខ្ញើយ ចាំងថ្ងៃ ចាំងយប់ ចាំងភ្លៀង ចាំងផ្គរ មិនអាណិតតែគ្រឹមកូនទេ អាណិតដល់ម្តាយរបស់កូនថែមទៀតផង គឺឋានមិនឲ្យធ្វើការធ្ងន់ មិនឲ្យអាត់អន់ចិត្តម្ល៉ឹងហើយនៅមិនអាណិតគ្នាផង មិនឲ្យគ្នាពកូនបានបន្តិច" ។

- "អ្នកខានប្រសាសន៍នោះក៏ត្រូវហើយ តែខ្ញុំអាណិតអ្នកខ្លាំងណាស់ហើយ បានជាទុំម៉ាលកូនមិនឲ្យវាឈឺថ្កាត់ មិនឲ្យក់យ៉ា ចើខ្ញុំមិនថែវាតើអ្នកខំធ្វើការវាវដូចម្តេចកើត ។ មួយវិញទៀតខ្ញុំកំពុងតែប្រឡែងជាមួយនឹងកូន មិនគួរអ្នកមកផ្តាច់ពីដៃខ្ញុំសោះ អ្នកគិតមើលចើខ្ញុំកំពុងខ្ជិលខានចាយ ហើយអ្នកមកតាំងខានចាយចេញមិនឲ្យខ្ញុំខ្ជិលខានអ្នក ធ្វើយ៉ាងម្តេចគួរឬ ?

- "នេះបានចំជាកំពូលស្រែហើយ មកឲ្យមកគ្នាកុំប្រកែកច្រែនពេក ខាំតែខាតពេលទេ សោតិតនឹកខឹងចង់ជាណែ្តមយកកូនពីដៃប្រពន្ធតែនាងតុបជាប់មិនដឹងធ្វើម្តេច ក៏អង្គុយមើលមុខកូនធ្វើក្អែកលើងរលោងចំណែកសុតិខ្លួយើញដូចអង្គុយមើលមុខដូច្នោះ ដូចជាចេះអាណិតទើបញញឹមលូកដៃទៅរក រួចស្រែកហៅថា "ប៉ា ។" សោតិតក៏សប្បាយចិត្តហុចដៃទៅរកកូន "ហ៊ុះ! ឯងយើញទេ កូនមករកប៉ាវ តែឯងតើមិនព្រមឲ្យ" តែខាអាណិតប្តូកហុចកូនទៅឲ្យដោយសេចក្តីស្តាយថា "ទៅ! ទៅប៉ាឯងទៅ កុំមកអ្នកវិញ អ្នកលែងស្រឡាញ់ឯងហើយ ទៅទៅប៉ាឯងចុះ" ។

សោតិតបានកូនទៅដៃហើយ ក៏ថ្នាក់ថ្នមកូនតន្ទ្រក្លួនលោមថា "កូន! កូនកុំព្រួយអី បើម៉ាក់ឯងគេមិនឲ្យទៅចាំប៉ាបញ្ជូកបបរ ម៉ែចងឯងចេះញុំបបរទេ ?

សុភីន្ទូហាក់ដូចជាចេះស្តាប់ក៏ស្រែកអេះអះខ្លាំង នាំឲ្យសោកតំរែតែងសប្បាយចិត្តឥតឧបមា ។ ឧពុកម្តាយតាំងពីនាក់តែងឈ្លោះគ្នាពីរឿងកូន ស្ទើរតែរាល់ថ្ងៃរាល់ថ្ងៃ ដណ្តើមគ្នាស្រឡាញ់ ដណ្តើមប៉ាត ។

កាលបើសុភីន្ទូចេះដើរហើយ ក៏មានពស្លៀងមុខក្រោយតាមមើលមិនឲ្យដួល កុមារភីស្រួលខ្លួនឥតមានឈឺចាប់អ្វីដល់មួយគ្រាឡើយ ។

មានមួយថ្ងៃ សុភីន្ទូបានអាយុ ៥ ឆ្នាំពិសនៅមិនចេះស្ងៀម តែងតែរត់លេងជាសប្បាយក្នុងផ្ទះ លោតព័ទ្ធឆ្អែះទៅទាំងឆ្អែះ ស្រាប់តែជាន់លើដីសថ្មមួយកូនដុំ ក៏អិលដើងរូរទៅទាំងមុខគ្រាន់ចំណាប់ក៏ដួលចុះត្រង់ទីនោះ សុភីន្ទូខឹងណាស់ងើបឡើងចាប់ដីសដាច់នៅដៃ តែពុំដឹងគិតតែចេះដូចម្តេចនឹងសងសឹកបាន ក៏អង្គុយរាន់មួយសន្ទុះទើបចៃតគំនិតឡើងថា នឹងយកវាទៅដុះលើក្តារខៀនកុំឲ្យវាខ្ជាប់ ក្រោយៗឲ្យវាកន្ធាលកុំឆ្លើឲ្យកុមារដួលទៀត ហើយស្រែកថា: "ហាហាយហ៎ា! សប្បាយអីម្ល៉ះ! ឧទេវតាអើយ ស្តាប់មើលចុះ អាដែងនេះកំពុងស្រែកយំឮខ្លួស។ យីអើ! អានេះខ្ជិលណាស់ហ្ន៎ មិនដែលប្រទះទេក៏ខ្វក់អីម្ល៉ះ មើលចុះសុទ្ធតែក្អែលប្រឡាក់ក្តារអស់ ម្ទឹងៗ ចាន់ជាឯងដួល ម៉ែបាងទេកុំឲ្យខ្ជាប់ តែស្អីហ្ន៎នៅលើក្តារខៀន។ វង់បី វង់មួយធំ វង់ពីរទាង ក្រោមកូច ឧឡានទេហ្ន៎! ឡាន! ឡាន! ប៉ម! ប៉ម!!

សុភាស្ត្រីលើកក្តារឡើងដើរស្រែក "ប័ម! ប័ម! ចៀសបងចៀស តិចឡានកិន!" ។

រំលងនោះ រត្នានាំបានឮសំឡេងកូនស្រែក ក៏ដើរចូលមកឈរមើល សុភាស្ត្រីក៏ស្ទុះឡើងយកកូបនោះទៅបង្ហាញម្តាយថា "អ្នក! ឡានស្អប់អ្នក ដើមកពីស្រែកជាក់ឆ្កែ ។" ។

-"ស្អប់ហើយកូន អ្នកត្រែកអណោះបានកូនចេះតូរាស់ ចាំអ្នកបង្រៀនឯងឲ្យសរសេរ" ។

ប្រពន្ធនាំចាញ់ដំសក្តារចៀនពីដៃកូន គូរតំរូអក្សរ "ក" ឲ្យកូនសរសេរតាម សុភាស្ត្រីក៏ខំសរសេរតាម ខំមិត្តតែសរសេរហើយក៏ចាំបានតួអក្សរនោះលែងភ្លេច នាំឲ្យម្តាយអ្នកពេញចិត្តឥតឧបមា រំលងសោតត្រឡប់មកដល់ផ្ទះវិញ នាងក៏ថ្លែងរឿងនោះប្រាប់ សោតក៏ញញឹមលែងបិទមាត់ដឹងភ្លេចពេលចាយ ។ ចាប់ដើមតាំងពីថ្ងៃនោះមក រត្នានាក៏ចាប់បង្រៀនកូនៈដោយសេចក្តីព្យាយាមខុសធម្មតា ដោយសេចក្តីៈស្នេហាចិត្តខ្ពង់ខ្ពស់ ដែលមាតាអាចនឹងផ្សាយដល់បុត្រសំឡាញ់ ។

ភាពមាតាបង្រៀនបុត្រនោះគួរឲ្យគន់គំនំពេក ត្រូវមានចិត្តជ្ងន់ឱបរៀបរៀងសិស្សមិនមានងុញច្រាន់ សិស្សក៏រំរៀនសូត្រដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា ដោយសេចក្តីចង់ចេះចង់ដឹង រៀនដោយសេចក្តីស្រឡាញ់មិនមែនដោយសេចក្តីបង្ខិំបង្ខុំដោយទ្វាចរំភាត់ ដែលជាហេតុនាំឲ្យចំរើនបាន

ឆាប់រួសពន់ពាន់ចិត្ត សុភីន្ទ្រទំយកចិត្តទុកដាក់មិនឲ្យអ្នកជាត់សេចក្តី
ទុក្ខព្រាហ៍ មិនយូរប៉ុន្មានកុមារក៏ចេះមើលសាស្ត្រាជាច់ ។ យើងមិនអាច
ទីន្ទិសន្ទិដ្ឋានបាន ចំពោះសេចក្តីត្រែកអរសោទរបស់សោភនទីន្ត្រនារី
ដែលញាញីមញាក្រែមស្តាប់ កូនមើលរឿងព័ត៌មានស្តាប់ សមប៉ំខ្លួនកុមារ
ថ្លាពាក្យផង ចំណែកសុភីន្ទ្រក៏សប្បាយចិត្តលើសអ្នកពាំនាំព័ត៌មាន ព្រោះ
អាចនឹងដឹងរឿងព័ត៌អំពីបុកណាត្រៃនាយ មួយថ្ងៃ ។ កុមារមិនដាច់ចិត្ត
ជាត់សាស្ត្រាពីដៃ ស្ទើរនឹងធ្វើរូបកាយរបស់ខ្លួនឲ្យវិបត្តិទៅផ្សេង ។ ព្រោះ
ខុសអំណាចបថសម្រាប់កូនក្មេង ។

ដល់កុមារបានអាយុ ៧ ខួប សោភនក៏នាំយកទៅចូលសាលាឲ្យ
រៀនសូត្រជាមួយនឹងកុមារឯទៀត។ សុភីន្ទ្រក៏ខិតខំរៀនសូត្រជាច់គេជាច់
ឯង តែនៅពេលចំនេះ សុភីន្ទ្រមិនបានលះបង់ពេលសាស្ត្រាស្ទឹកវិត
ឡើយ កាលបើកុមារមើលច្រែនទៅក៏បែកគំនិត ចេះប្រែខិតរឿងព័ត៌ប្លែក។
ឲ្យតេឲ្យឯងស្តាប់គ្រប់គ្នា ឯរឿងអស់នោះ ច្រែនតែរឿងយក្សនឹងរឿង
កូនស្តេចព្រាត់ក្តងវៃព្រៃ ។

ពេលព្រឹកសុភីន្ទ្រទៅសាលា មានតាម្នាក់ឈ្មោះតាព្រឹតឆ័កណ្តៀត
សៀវភៅទៅតាម ដល់ពេលចេញក៏ទៅទទួលកុមារចេញមកផ្ទះវិញ
សុភីន្ទ្រក៏ពប់អានតាព្រឹដាងអ្នកដទៃ ។

តាមផ្លូវដែលសុភន្ទៅសាលា ហើយមិនឆ្ងាយពីផ្ទះកុមារប៉ុន្មាន មានគ្រែស្ពានមួយធំទេវឡែះ គឺជាផ្ទះនាងសាលីក្មេងកំព្រាឪពុកតាំងពីតូចមក នៅតែជាមួយនឹងម្តាយ នាងអង្គុយពន់ពេកដោយគ្មានគ្នាលេង ហើយនាងចំតែប្រឹងរៀនជាមួយនឹងម្តាយរបស់នាង ដែលបេះអក្សរក្បួនបញ្ចប់ផ្លែវ៉ែដែរ ថ្ងៃមួយនាងអង្គុយលេងតណ្តាលស្ពានបានឃើញចាស់តូចមួយរមៀលចូលមកជិតនាង ក៏រើសឡើងយកមកលេង ដល់សុភន្ទជាម្ចាស់ចាស់ចូលទៅមានេះឯក៏ពុំព្រមឲ្យអង្អែឲ្យម្តុតនាងទេញ តែសុភន្ទមិនព្រមលក់ នាងក៏ជាប់ចិត្តហុចចាស់ទៅឲ្យសុភន្ទ ក្រោយដែលបានយកចាស់មកថុបនឹងដើមទ្រូងដោយសេចក្តីស្តាយ ទឹកភ្នែកក៏ហូរខ្លាយមកលើមុខនាង ព្រោះនាងនឹកស្មានថានឹងបានកូនចាស់នោះ ជាកូនកំដរអង្គុយ តទៅវិមានគេមកបម្រាស់ទៅទៀត ម្តេចក៏វេរនាម៉្លេះហ្ន៎! ឯសុភន្ទបានឃើញដូច្នោះ ក៏នឹកអាណិតហុចចាស់ទៅឲ្យនាងវិញ ហើយនិយាយសុំទោសថា:

"កុំអន់ចិត្តអ្វីអូនបង បានជាខ្ញុំមិនព្រមឲ្យនោះ ព្រោះខ្ញុំស្រឡាញ់ចាស់ខេះណាស់ ហើយទើបនឹងបានពីភ្នំពេញមកថ្មីៗ ផង តែបើអូនបងចង់បានយកទៅចុះ ខ្ញុំមិនថាអ្វីទេ តែអាណិតឲ្យខ្ញុំសុំលេងម្តងៗ ផងណា" ។

លោកគ្រូអាចារ្យ ពាង-សុខ ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

ប្រែនិងរៀបរៀង

១- សូកភក្ខំ អនុស្សុក្កំ ឯតំ អប្បាយុសក្ខណំ
គោលុលាយស្ស ខុស្សុក្កំ ឯតំ ទីឃាយុសក្ខណន្តិ។

ស្រណុកដូចសូកវ: (១) ជាសុក្ខណ:អាយុខ្លី (២)
ទឿយដូចគោក្រមើ ផែលសាមើប្រែថ្លុយប់ (៣) ។
តើប្រែឲ្យអូសនាំ ការ:មាំដោយសព្វគ្រប់ (៤)
ជាហេតុអាយុសិប់ (៥) តើចលំទប់ឲ្យយឺនយូរ ។

មួយឯទៀតថា:

ជ្រូកស៊ីដេកស្រណុក ខ្មាំឲ្យធុកអាយុខ្លី
ឯគោនឹងក្រមើ កន្ធឹកគ្រុ (៦) ខ្លីឯចិត (៧)
ម្ចាស់ប្រែឲ្យអូសនាំ ការ:មាំមហិមា
នាំឲ្យអាយុវែង បិតជាប់ជាយូរអង្វែង (៨) ។

---

១ វាហ "ជ្រូក" ។ ២ គ្រឿងកំណត់អភិញ្ញាណ "គ្រឿងសំគាល់ឲ្យដឹង" ។ ៣ អយើ "ម្ចាស់" ។ ៤ របស់នៃលេខនាំមើ, ខ្ទុក, ផ្ទុក (ចង្ករ) ។ ៥ គ្រឿងសាយភ្នា ឬ រួមញ្ញ របស់ពួកសត្វ ។ ៦ ពេលយប់ ។ ៧ ពេលថ្ងៃ ។ ៨ ឈរ: តាំងនៅ; ខ្ជាប់ខ្ជួល; ទើរ; ជិតជាប់លាប់ ឈប់ ។

២- ដើម្បីប្រែនិតបញ្ហាត់សុភាសិតនេះ(១) ខ្ញុំនឹងស្រង់សាលុកជាតក(២) យកមកដំណាលក្នុងទីនេះតទៅ សាលុកជាតកនោះមានក្នុងតិកនិបាតវណ្ណនា ត្រង់អត្ថុទ្ធារវគ្គវណ្ណនា នៃជាតកដ្ឋកថា ។

សាលុកជាតក

៣- កាលកាលដែលកន្លងរំលងទៅហើយ កាលព្រះបាទព្រហ្មទត្ត(៣) សោយរាជ្យក្នុងក្រុងពារាណសី ព្រះពោធិសត្វបានកើតជាគោឈ្មោះមហាសោហិត(៤) ។

ចំណែកខាងម្ចាស់សោកឈ្មោះបុល្លសោហិត(៥) ។ គោទាំងពីរនេះធ្វើការងារបស់ត្រកូលមួយក្នុងភូមិមួយ ។ ត្រកូលនោះមានកុមារីកាម្នាក់តេញក្រមុំ(៦) ។ ត្រកូលដទៃបានដណ្តឹងកុមារីកានោះ ។ គ្រានោះ ត្រកូលនោះបានបំបិនផ្ជក ១ ឈ្មោះសាលុកៈ ដោយបបនេះថា យ

---

១ បាលី បតិដ្ឋ សំស្រ្កឹត ប្រែតិដ្ឋ ។ ២ ជាតក (ជាតិ) ឬពាក្យដែលដំណាលរឿងកំរើតហើយ ។ រាងសំផ្លែកឈ្មោះសាលុកៈ ។ ៣ តាមថា "ព្រហ្មទត្ត" ប្រែថា "នៃលព្រហ្មឡៃហើយ" ជាតាមរាងសំស្តេច ប្រើនអង្គនៃលសោយរាជ្យ ។ ក្នុងក្រុងពារាណសី ក្រុងមានក្បាលស្មា ឬ មានថ្ម មានតាងកើដ្ឋបាងកើក្បាលស្មា ។ ៤ មហាសោហិត "គោក្រហមធំ" ។ ៥ ចូឡសោហិត "គោក្រហមតូច" ។ ៦ ពេលក្នុងកំណត់អាយុស្ត្រីមានដូច្នេះ តាំងពីរកើតដល់ ៨ ខួប ហៅ គោរី ឬ ទារិកា ពីនោះដល់ ១០ ខួប ហៅតញ្ញា (តញ្ញាប្រែថា ស្រ្តីក្រមុំ" កំពាន) ពីនោះដល់ ១២ ខួប ហៅ កុមារី ឬ កុមារិកា; ចូលទេត្តក្រមុំ ហៅ គរុណី ឬ យុវតី ឬកំ មាណវិកា ចូលទេត្តចាស់ ហៅថេរី ឬ មហល្លិកា ។

ហមង្គល(๑) ។ ផ្ទះនោះតែងតែដេកខាងក្រៅគ្រែ ។ ខណៈក្នុងថ្ងៃមួយ គោឈ្មោះបុល្លសោភិតៈបានឱយាយនឹងបងថា បងអើយ! យើងតែងធ្វើការងារក្នុងត្រកូលនេះ ត្រកូលនេះរស់នៅអស្រ័យនឹងយើងដល់ម្ល៉េះតែនឹងមនុស្សពាលនេះ ឲ្យត្រឹមតែស្មៅនឹងចំបើងដល់យើង បានតែចិញ្ចឹមផ្ទះនេះដោយយថាបានឯងបាយ ឲ្យវាដេកខាងក្រៅគ្រែ តើវាធ្វើអ្វីដល់មនុស្សពាលនោះ ។ គោឈ្មោះមហាសោភិតៈបាននិយាយថា ប្អូនអើយ! ឯងកុំបង់បានបថាយនឹងបាយរបស់ផ្ទះនេះ តែពួកមនុស្សបង់ធ្វើវាឲ្យជាសំឡាកវាក្នុងថ្ងៃធ្វើវាហមង្គលរបស់កុមារាតែនេះ បានជាគេចិញ្ចឹមវាដោយយថាបានឯងបាយដើម្បីធ្វើឲ្យមានសាច់ឆាត់ ព័ទ្ធថ្ងៃខ្លួនឯងនឹងយើញវាដែលពួកគេបញ្ជូញអំពីខាងក្រៅគ្រែ ហើយសំឡាប់កាត់ជាកំណាត់តូច-ធំធ្វើបាយខណៈក្បែរ រួចទើបពោលគាថា(២) ៤ នេះតទៅ

អាសាសុកាសច្ច បិហាយ អាតុរន្ទានិ កុជ្ឈតិ
អនេឡាសុន្ធោ កុសំខាន ឯតំ ទីឃាយុលក្ខណំ ។

ឯងកុំបង់ធ្វើ ឫកពាលលើ ដូចឫកវរៈ ដែលគេហៅថា ផ្ទះសាលុកៈ វាស៊ីអន្ទៈ(៣) សំឡាប់កាយ ។

---

๑ រៀបចំការងារក្នុងស្រុក ។ ๒ ឯងថាដែលពួកវរៈពោលកំណាត់នូវបទអក្ខរៈ ឬ គឺអក្ខរៈ (អក្សរ) ក្នុងបទបានដល់ថា ๑ (ឃ្លា) គឺវាថាពួកវរៈប្រព័ន្ធនោះដោយបន្ទូរ: ពាក្យដែលជាំងនូវទោស បានដល់ការកំណត់ដោយអក្ខរៈ ទំនុវត្តិកៈបានដោយត្រឿង ដែលសំគាល់នៃការកំណត់ដោយគុណ ទំងលហុ ឬ ដោយជន្ទូ: ក្ខណៈ (ការកំណត់នូវពួកអក្ខរៈ សូម្បីក្នុងឃ្លា ๑) ទំនុវត្តិលក្ខណៈ (ការកំណត់នូវគុណទំងលហុក្នុងឃ្លាទាំង ๔) ។ ๓ ត្រឿងស៊ីមានបាយជាដើម ។

ឯងកុំចង់ថ្កើង ចូរសុំចំបើង សម្រាប់អាត្មា ការសុំចំបើង អាច
ឡើងភាយា គឺអាចធ្វើអ. យុទ្ធយើនយូរ ។

ឥធាឯ សោ ឥធាគច្ឆា អតិថិ យុត្តសេវាគោ
អថ ឧក្ខុសិ សាលុកំ សយន្តំ មុសលន្តរំ ។

ប្រុសជាអ្នកការនោះ ទើបមកឆ្ពោះផ្ទះនេះឯង ឯងទើបយើញជាក់
ស្តែង ដោយខ្លួនឯងទូរសូកៈ ។ ជាសត្វជាក់ដុះនោះ ម្ចាស់ឲ្យឈ្មោះ
ថាសាលុកៈ ដែលគេធ្វើមណៈ ឲ្យមានៈដេកស្រួលឆាន (១) ។

៩- ទាន់ក្រោយអំពីថ្ងៃនោះមកបានពីរបីថ្ងៃ កាលដែលពួកអ្នក
ធ្វើរវៃហមន្តលមកហើយ ពួកអ្នកខ្លួលក្បៀកសំឡាប់ជ្រូកឈ្មោះសា-
លុកៈ ហើយធ្វើសំឡកាវ ។ គោចាំងពីរបានឃើញសេចក្តីថ្ងាស់ឆ្ងោយ
របស់ជ្រូកនោះហើយក៏ប្រឹក្សាគ្នាថា សូវស្តីចំបើងរបស់យើងគ្រាន់បើ
ជាង ។ ព្រះសត្វញាបមគ្រូរបស់ពួកយើង ជាបុគ្គលបានគ្រាស់ដឹងឯង
ស្រេចចាប់ហើយ ព្រះអង្គបានត្រាស់គាថាទី ៣ ទាំងពុទ្ធដែលបំភ្លឺនូវ
សេចក្តីនោះ គឺ:

៦- វិកាឡំ សូករំ ឯិស្សា សយន្តំ មុសលន្តរំ
ជារត្តិ អថន្តេសុំ វាម្ចាតំ កុសាមិវ ។

---

(១) ស្ងាប់, ងាប់, ស្ងាប់ហើយ, ងាប់ហើយ ។

គោចាស់ពាំងពីរបាន　　ឃើញលំអានជ្រូកអ្នកផ្ទះ

គេចាក់កាប់ពុះរះ　　គេពន្លះដេកស្រងាំ ។

ហើយគិតថាចំបើង　　រមស់យើងគ្រាន់បើជាង

ជ្រូកខ្លៀវដេកស្រងាំ　　យើងគួរពាក់កុំគ្រាប់ពាំ ។

ចប់សាលុកជាតក តែប៉ុណ្ណេះ ។

ធម្មសំវេគកថា

๗- ឧសូកវៈ ឈ្មោះសាលុកៈ ដេកចាំស៊ីស្រាប់ មិនមានគំនិត មិនគិតក្តីស្លាប់ ថ្ងៃស្អែកត់ចំណាប់ ព្រោះតែស្រណុក ។

ឯគោពាំងគូ ទំបំរើគេ រងរេបក្តីទុក្ខ ស៊ីតែចំបើង មិនថ្លើងថ្លានមុខ ប៉ុន្តែមិនធុក គឺអាយុវែង ។

សមុស្សាហនកថា

๘- ជនពាំងឡាយដែលដឹងហេតុពាំងពីរ គឺ ហេតុរមស់ជ្រូកទំនិង ហេតុរមស់គោ ដូចបានដំណាលកន្លងមកដើមហើយ កាលបើច្បាស់ច្បាន់រួលំអដើម្បីខ្លួន មិនត្រូវប្រព្រឹត្តតាមអាការៈរមស់ជ្រូកទេ ត្រូវតែប្រព្រឹត្តតាមអាការៈរមស់គោ បើមិនដូច្នេះទេ ឈ្មោះថាជាមនុស្សមិនល្អសម ដូចសុភាសិតនេះ គឺ:

អលសោ តំហី តាមភេ តី ន សាធុ

អសញ្ញាតោ បព្វជិតោ ន សាធុ

ភជ. ន សាធុ អនំសម្ផការី

យោ បណ្ឌិតោ តោធជោ តំ ន សាធុ ។

[គហស្ថប្រែតាម: (๑) អលសៈមិនប្រពៃ (๒)

បព្វជិតលះវិន័យ មិនប្រពៃគឺមិនសម ។

ស្តេចមិនបានពិនិត្យ ធ្វើតាមចិត្តមិនទុត្តម

បណ្ឌិតវិធីមិនសម មិនទុត្តមតាមជាតិប្រាជ្ញ ។

មើដូច្នោះ ឈ្មោះថាជាមនុស្សល្អ សមដូចសុភាសិតនេះ គឺ

๑๐.ឧក្កំ តហាបតំ សាធុ សំវិភជ្ជញ្ច កោដនំ

អមាសោ អត្ថលាភេសុ អត្តព្យាបត្តិ អព្យថោ ។

ក- សេចក្តីឈ្លាសវៃ ក្នុងការគិតលៃកេរគោន (๓)

នៃជនក្នុងលោក ដែលនៅគ្រប់គ្រងគឺជា (๔) ។

កំចូរនេះឯងឱវាទ ឲ្យភ្ញុកអ្នកប្រាជ្ញនានា (๕)

គោលថាសោភា នេះជាលំអប្រពៃ (๖) ។

---

๑ សភាពនៃលស្ងួតត្រជាក់ ឬ ស្រួលជាញឹក ឬ កំ ងប់ន ។ ๒ ទម្រន ប្រែអួលកាយ-ចិត្ត ។ ๓ ត្រង់ប្រែថ្លាស់ ។ ๔ ផ្ទុះសំលែង <ក្នុង ។ ๕ ផ្សេងៗ ដោយខ្លួនៗ ។ ๖ ដំបូង ទី ๑ ។

១ - ការចែកវិលក	តំបែងចំណែកឲ្យសម
ដល់ខ្លួនខ្ញុំ	ច្រើនជ្រែងស្មុះស្មែងជាងមក ។
ដល់ស្រមណ៍ទីឥព្រាហ្មណ៍ (១)	ដែលដើរចោកចាមមកកេ
កិច្ចនេះពន្លក	គឺជាលំអចន្លាប់ ។
៤ - ការជាងយល់គោត (៣)	មិនត្រែតអរជោកជាំជាប់
ញ៉ាំងចិត្តឲ្យជ្រាប់	មិនឲ្យសប្បាយក្លេចគុណ ។
គឺមិនឡើងជោរ	ទៅតាមដំនោរឲ្យស៊ុន
កិច្ចនេះជាគុណ	គឺជាលំអច័ប ។
ឃ - កាលយសខ្លួចហើយ	ព្រងើយកន្តើយធ្វើអ្វី
ធ្វើតាមច្រកតី	ដូចកាលដែលខ្លួនមានយស ។
កិច្ចនេះចាត់ជា	ល្អស្អុះសោភាយ៉ាងខ្ពស់
អ្នកច្បាជ្ញមានយស	ហៅថាលំអច័ប្ជួន ។

ចប់និទានសុភាសិតទី ២ តែប៉ុណ្ណោះ ។

---

១ អ្នកអ្វាប់ជ្រយ, អ្នកបន្សាត់បាប ។ ៣ ឥស្សរិយ "តំណែងឯការ" ភោគ "គ្រឿងប្រើប្រាស់" សម្ភោន "សេចក្តីភប់អាន" កិត្តិ "ឋាបនៃលេខថ្លែងសេចក្តីល្បីល្បាញ" វណ្ណកណាខ្លះ "សេចក្តីថ្លែងគុណ" ។

ប្រជុំសុភាសិតខ្មែរតាមលំដាប់អក្សរ

ឃុនធិពន្ធមន្ត្រីញ៉ាក ថៃម រួបរួមនឹងរៀបរៀង

(ត្រួត)

អក្សរ គ

១ គយដេតជាស់គយឲ្យអង្គរ ។

១ គាប់ធំនឹស្រា ជាន់ធំជ្រុយ ។

១ គិតច្រើនកំហ្មាត ដេកច្រើនកំកើតព្យាធ៍ ។

៤ គិតរួចសឹមគួរ ។

១ គុណមិនឈ្នះគាប់ ទ្រព្យមិនឈ្នះត្រូវ ។

១ គួរបូកខ្វាឲ្យគោខ្វាចប្តូ គួរបូកខ្វាបង្កើលគោ ។

៤ គេខុសកុំអាលអរ គេសាទរកុំអាលអួត ។

១ គេច្រាប់កុំអាលនោត គេបំភោតកុំអាលក្បាក់ ។

១ គេច្រើកុំអាលទៅ គេហៅកុំអាលមុខ គេឲ្យកុំអាលយក គេសង្ឃឹកកុំអាលថយ ។

១ គេស៊ីពង ឯងរើសំបុក (កាលណាកើតទុក្ខលុក វាវេរយោធ ដូចសម្តីតំណែ) ។

១ គេស្ងាប់កុំអាលយំ យល់គេធំកុំអាលត្រេក ។

១ គេឲ្យដើរមុខមិនចេះបង់ជើង គេឲ្យដើរក្រោយមិនចេះរៃ ។

១ គោគេមិនអួត អួតតែគោឯង ។

◎ គោដំបៅខ្នង ក្អែកហើរលេងរកាយកន្ទុយ ។

◎ គោផ្តើលមិនគិត ភៅគិតឯងទាស់គ្នា ។

◎ គោមួយក៏យប់ គោដប់ក៏ល្ងួច ។

◎ គោលៀនស៊ីកក ស្រែល្អស៊ីកគូថ ។

◎ គោសាងខ្ចាំងដល់ ។

◎ គោស្តមថ្នមជ្រៃ ។

◎ គំនិតលើខ្លួន ភៅពួនស៊ុងស្ងឹកថ្នឹង ។

◎ គំនុំពួន បំណងស្តេច[1] ។

អក្សរ ឃ

◎ ឃើញខ្លាធ្លាក់អណ្តូងហើយ ម្តេចឡើយយកដុំថ្មភៅបន្តក់លើគ្នាទៀត ។

◎ ឃើញឈើពុក កុំគាលជាក់គូថអង្គុយ ។

◎ ឃើញដំរីជុះ កុំជុះតាមដំរី ។

◎ ឃើញសេះថាជាលា ឃើញគជាថាកណ្តុរ ។

◎ ឃើញខុងហើរ កុំសរសើរថាខុងបេសង់ឯង ។

◎ ឃើញមនុស្សដួល កុំដើរកន្ត្រង ។

◎ ឃ្លានកុំអាលស៊ី ។

---

[1] មួយយ៉ាងទៀតថា គំនុំឯង បំណងស្តេច ។

១ ឃ្មោកលិចអម្បែងអណ្តែត (ឃ្មោកលិច ថ្នូរណ្តែត) ។

១ ឃ្មាលក្រែមដិះក្រែម ។

អក្សរ ង

១ ងប់ងឹងល្ងែងតែងហ៊ានហោច ។

១ ងាយមិនក្រែណាងឹងបាន មានប៉ុន្មានមិនក្រែងឹងអ្នកជំបានសុខ
ចេះក្តីមិនក្រែណាងឹងអ្នកម្ចាស់ស្រុក ។

១ ងើយក៏ស្តុក ខុនក៏ជាក់គ្រាប់ ។

១ ងាប់ដូចពស់ រស់ដូចកង្កែប ។

អក្សរ ប

១ បង់តាប់ប្រែស្មុះស្មែង រកៀនរិះសរតើក្តី ។

១ បង់ចេះឲ្យសម្ងាប់អាចារ្យ បង់បានផ្ទៃផ្ការីយកភ្លើងដុតគល់
បង់បានកុសលឲ្យបង្គត់បាយ ។

១ បង់ចេះឲ្យធ្វើល្ងង់ ។

១ បង់ទ្វាញ់ឲ្យកេរអន្ទក់ បង់ស្រណុកឲ្យខឿយព័ក្តេង[1] ។

១ បង់បុណ្យបានជាប បើបង់បង់លាភវែងជាត់ជនរៅ ។

១ បង់ផ្ទឹតចិត្តនៅមិនបាន, បង់ផ្ទឹតផ្ទះនៅបាន[2] ។

១ បាក់អង្គុយកអង្គាម ។ (មានត)

---

* ១ បង់ទ្វាញ់ឲ្យស្មោះអន្ទក់ បង់ស្រណុកឲ្យទំធ្វើការ ។ ២ ស្មុះបង្ខៀតផ្ទះកុំឲ្យបង្ខៀតចិត្ត ។

នេះបទគាថាតិ

ព្រះចុងក្សត្រថ្ងៃ ដល់ដើមព្រះថ្ងៃ បញ្ជាប់អស្សពាហ៍ ព្រាត់
មុខមន្ត្រី សេនីសេនា យល់តែចៅមា . ណាពនោះឯងហោង ។
ទើបក្សត្រចមចៅ ឈប់រង់ចូរចៅ តុំយល់មនុស្សជន ស្តេចយ៉ាង
ក្រយា ស្ងោយមហាក្សត្រហោង តែមាចកន្ធង តែនឹងមាណព ។
ទើបព្រះត្រហ្មចត្ត ជាតជមក្សត្រ លើសលើលោកា សន្ធតនាមនៃ
មាណពនោះណា ឲ្យហៅចៅមា. យើងយល់តំណាយ ។ ស្តេច
សព្វហ្វូរ៉ាយ ក្រសាលនៅនៃ កំឡុងព្រៃនាយ ស្តេចលីលាលេង
ព្រឹក្សាពណ្ណាយ សាន្តសុខសប្បាយ ខតព្រៃព្រឹក្សា ។ ស្តេចគ្រាច់
ដោយព្រៃ ឥតអ្នកណាំនៃ ឱដ៏ពាន់ក្សត្រា សឹងរកក្សត្រថ្ងៃ សព្វព្រៃ
ព្រឹក្សា ខ្ចាចខ្លួនក្តាត់ណា រកមិនឃើញឡើយ ។ រីឯព្រះចុង
ត្រហ្មចត្តនោះ លីលាឡើងហើយ បន្ទូលនឹងមា. យើងថាចៅ
អើយ ថ្ងៃលិនពេកហើយ អង្គអញឃ្លានចាយ ។ ខ្ញុំឯអស់គ្នា
មន្ត្រីយោធា ចតុរង្គពាំងឡាយ សឹងតែតុំយល់ រហ័ពលព្រាត់ព្រាយ
ចៃកផ្លូវខ្លាត់ខ្លាយ អស់ឥតតុំយល់ ។ មាះយើងទូលចៅ ចាត់ក្សត្រចមចៅ
លើសលើលោកា ជាយអញខ្ញុំមាន តីមោះខ្លួនា តុំគួរក្សត្រា ជាត-

ស្ងោយសល់ ។ ស្តេចស្តាប់ហើយណា ចៅយកមកកំ កុំគិតសល់
រឹល តោះល្អមិនល្អ ទៀសតាមកល អញឃ្វានណាស់សល់ អត់
ឯណាបាន ។ ទឹកតើញាំងចៅ បានសំបៃនៅ ឬមួយតុំបាន មាយើង
ខ្លួនៅ បពិត្រកូត្រកូត្រាន្ត ទឹកសោតមាន គឺមានតែថា ។ ដាក់
ទឹងបំពង់ តុំគួរព្រះអង្គ ស្តេចសោយឡើយណា ស្តេចស្តាប់ថាៅ
យើចៅកុំថា ច្នោះចៅម្ដាយ យកមកឆាប់។ ។ កូណាចៅមាយើង
ម្ដាយដោះឡើង ទៅយកប្រដាប់ ដាក់ទឹកបំពង់ សំណុំបាយស្រាប់
ស្រែចស្រាយផ្ដាប់ ថ្វាយមហាកូត្រា ។ ស្តេចសោយអាហារ មា
យើងត្រកាល មានសេពិសា បាយបរិសុទ្ធិស អង្គរនោះណា ដូច
ព្រះត្រយោ ស្តេចសោយបរិភោគ ។ អាហារពិសា តាប់ព្រះនុស្ដមហា-
កូត្រកូត្រាន្តចក្រី បន្ទូលសរសើរ ថានេះមែនស្រី ប្រដាប់ចំណី
តិសេសពិសា ។ ប្រពន្ធមាយើង ចេះរៀបចំប្លែង មុខចៅមែនណា
ចៅអើយអាហារ ត្រកាលពិសា សឹងជាតិនុជ្ជា- រសត្រកាលក្រៃ ។
ដួនលើតំណាន ឯណាមកមាន អាហារក្នុងក្រៃ ទឹងថាដូចគ្នាន
កូវពិសាក្រៃ មិនច្នោះឡើយនៃ ចំណីនេះជា ។ មាយើងបង្ខំ មហា-
កូត្រទត្តម ឥសូរសើរសោ លុះស្តេចសោយសល់ ស្តាប់មហាកូត្រា
ស្តេចសោយគង្ហាំ បំពង់នោះនៃ ។ ទឹកសោតពិសា អប់អស់ក្លិន
ផ្ការ ពិដោរប្រៃតែ ស្តេចថាទឹងចៅ រសពិសាក្រៃ ខុនាងតាប់ចៃ

ចេះរៀបឲ្យប្តី ។ មាំយើងនោះណា បង្គំក្សត្រា លើកដៃលមកធឺ
ឆ្អែចស្កប់ស្កល់ បរិបូណ៌អស់ក្តី ទើបព្រះបត្រី បន្ទូលទៅថា ។
ចៅមាយើងអើយ អញហូបចាយហើយ មិនចេះអត់ស្ងូ ចៅឲ្យថង់
ចៅ មកឯអាយ៉ា អញនឹងធឺស្ងូ ឥឡូវនេះនៃ ។ ចៅមាយើង
ថ្វាយ ក្សត្រថ្លៃពណ្ណាយ ដោយព្រះហ្ឫទ័យ ស្តេចសោយស្ងូចៅ
មាយើងនោះនៃ មានសព្វគ្រប់ថ្លៃ ឥតខ្វះឡើយណា ។ ពាំងទេព
តារូ ក្រាញក្បាំពួ ស្ងូខ្លួសោតណា ក្រមួនមាត់ផ្ងន់ ព្រះអង្គសោយ
ស្ងូ ហើយទើបត្រាស់ថា ស្ងូចៅនេះនៃ ។ សព្វគ្រប់មានមិញ
ដូចតស់ស្ងូអញ តែងធឺសព្វថ្ងៃ ត័ព្វអញឯងហើយ ចៅអើយតាប់
ឆៃ អញបានអាស្រ័យ ចៅសព្វគ្រប់ហោង ។ បើអញបានដល់
ទីហានមណ្ឌល ឯងាយហើយហោង អញឲ្យឃុសចៅ ជាធំតន្ទូង
ចៅតំសត់ផង អញគាស្ងូចៅ ។ បន្ទូលម្ចាស់ហើយ ក្សត្រគ្រាណា
ត្រែយ ប្រះផ្ងូលើក្បៀ មាយើងហើយថា ចៅអើយនៃចៅ ស្តាប់អញ
ទឹងនៅ ទិយាយមួយហោង ។ ស្តាប់ណាចៅអើយ ដំណើរទិយាយ
ត្រែងត្រឹទ្ធតន្ទូង អញនៅថ្ងៃថ្ងង ចំដែងចំនង ទិតានមួយហោង
ពីត្រែងអតីតា ។ តុំតន់ទិយាយ ដំណើរអតីតកុាយ សណ្តាប់ឯ
មា- យើងដូលន់លក់ សាន្តសុខក្សត្រា ត្រែមដើមនៃមហា- ទិត្រែតធ
នោះនៃ ។

រំពេលនោះណា មែនមានទេពតា ក្សត្រព្រះដែ ឮព្រះ
ត្រហ្មទត្ត មហាក្សត្រដៀស្តង់ជ័យ ស្តេចបន្ទូលនៃ ន៏ងមាយើងថា ។
ស្តេចនន៏ងនិយាយ ទេពតាគាំងឡាយ បបួលគ្នាគ្នា មកមើរលើដែ
ស្តាប់សព្ទក្សត្រា យល់ស្តេចនិត្រា តុំបន្ទូលទៅ ។ ទេពតាខ៏ងក្តាត់
ន៏ងព្រះត្រហ្មទត្ត ធ្វើជាចមទៅ ថាក្សត្រនេះណា មុសាតែក្រសែ
ពោលពាក្យគាសៅ តុំគាន់ពាក្យសត្យ ។ ខ្មោះយើងអត់ក្លៅ ស្តេច
ឆាលអប្រិយ កាច់មែកដែថ្នាត់ ចំលាក់ទៅលើ សង្កត់មហាក្សត្រ
ឲ្យស្តេចចង់ចាត់ ព្រះជន្មដ៏រៃ ។ ថាបើតុំពាន់ នៅនេះតែងខាន
ស្តេចទៅមុខ៏ រយើងកាច់ភ្លើងក្តារ សង្កត់ចក្រី ព្រហ្មទត្តតិរ៏យ៏ ឲ្យ
ក្សយជន្ម ។ ថាបើបាននៅ នោះស្តេចចូលទៅ ដល់លើក្រឡា
បន្ទុះមេ្យតែន៏ តែស្ងាត់ន៏ងា យើងដែប្រគាល់ ជាពស់ទៅទាំ ។
ស្តេចស្តេចកុហក ថាហើយដេកលក់ ឲ្យតែយើងចាំ, មាយើងនន៏ងុយ
អន្តិយតែចាំ ឮពាក្យឆ្កាំ ។ ដាំ ។ នោះណា ។ មាយើងជាស់ស្តេច
ឆាប់មួយរំពេច ទើបទូលទៅថា បពិត្រស្តេចឡើង ជវនៈអស្សា
ធាប់ ។ ម៉ែម្ចា ឥឡូវនេះនៃ ។ ដ្បិតមានទេពតា ន៏ង្សៅក្សា
លើដើមត្រែដែ ៗន៏ងថាស្តេចនន៏ង ន៏ងយាយហើយនៃ ដ្ឋូលតំរែងដែ
ស្ងៀមស្ងាត់គាសា ។ ខ្ញុំចាំរស្តេចផ្ទំ លើរទៅខ្ញុំ ឮពាក្យទេពតា ស្តេច
ស្តាប់មាយើង ស្ទុះឡើងអស្សតាប៏ ដាំដាយម៉ែម្ចា មាយើងដោយ

ដ៏ត ។ ក្សត្រាណមែកព្រះវៃជ ភ្ញាក់ផុតក្សត្រថ្ម ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត
ស្តេចទៅមុង ពីព័យមរណ៍ថ្នាត់ ទើបមាយើងគិត ទូលទៅទៀតថា ។
បពិត្រព្រះភូ-ធរាជឥស្សរ នេះឯងមួយត្រា មួយទៀតខ្ញុំឮ ពាក្យអស់
ទេពតា ថាដល់សីមា ព្រះអង្គនាយនោះ ។ ទីឯកាច់ភ្នែងថ្នារ សង្កត់
ភូថ្មាល រំងវិញទៀតស្មោះ ថាបើកន្ទុង រមុងពីនោះ លុះព្រះអង្គគ្រោះ
ចូលក្នុងបន្ទុំ ។ ទីឯវែកាឡា ជាឥសីមហិមា ទាក្សត្រទទួល បពិត្រ
ក្សត្រា ទេពតាជំនុំ ដូច្នោះនេះខ្ញុំ ឮជាក់ជាមួង ។

នេះបទពំនោល

មហាក្សត្រព្រហ្មទត្តឮស្តាប់ច្បង់ ស្តេចស្តាប់ពន្ធង ពំនូលនៃទៅ
មាយើង ។ ទើបមហាក្សត្រាថ្កល់ថ្កើង ថាដូច្នោះមាយើង ចែបយ័ត្នទៅ
ភ្នែងថ្នារនោះ ។ ទៅតាន់ពោតរំងនោះ ដៀងជួយគឿនស្មោះ ឲ្យរួច
ពីព័យថ្នារធំ ។ ស្តេចមានឫទ្ធិយថារម្ភ ឋានសេះវែងទំ លុះទៀបនៃ
ភ្នែងថ្នារនោះ ។ ក្សត្រថ្កើងមាយើងរំងនោះ សេះសោតលោតផ្លោះ
ច្រៀវច្រែចក្រសួចមហិមា ។ ជាក់ភ្នែងថ្នារាជសីមា ផុតមហាក្សត្រា
ក៏រួចមុងពីព័យ ។ លុះដល់មណ្ឌលពិភពថ្ម ទៅមាយើងនៃ ត្រាបលា
ទៅថ្កានត្រែះហាន ។ ព្រះបាទព្រហ្មទត្តបែជាន បន្ទូលផ្តាំថ្កាន ថាបួរ
ទៅទៀវហោង៍ណា ។ ហើយទៅវិលវិនយាត្រា មកធាប់មីម្ចា ទៅចាំ
ដួចទៅឮហោង៍ ។ មាយើងត្រួតត្រាបន្ទូលស្នង បពិត្រនេះម្តង កុំព្រួយ

ព្រះពុទ្ធប្បូទ័យ ។ ចាមទៅទៅរិលវិលវៃ ចាំក្សត្រៃស្តេចយ ដ៏ជា
ម្ចាស់សោ ។ ខ្លួលស្រែចមាយើងម្ចាស់ មកផ្ទះអាត្មា ច្បាយច្បាប់
តរៃយអស់ក្តី ។ ដំណាលច្បាប់តាលចត្រឹ ព្រាត់មុខមន្ត្រី ទៅដុំក្រៃម
ដើមត្រឹក្សា ។ ច្បាប់តាស្តេចសោយក្រយា សរសើរនាងថា តរៃយានេះ
អញស្ងួនត្រង ។ ច្បាប់អស់ដំណើរខំនង នាងត្រេកអរផង ដ្បិតចាន
ដូចចិត្តចិន្តា ។ មាយើងនោះនឹងតរៃយា ហូបចាយហើយណា ក៏កាន់ដាវ
ទៀងទៅចាំ ។ អង្គុយជិតទៅតយឃ្លាំ ក្នងពុងពេងកំ ព្រះចាទសម្តេច
ព្រហ្មទត្ត ។ មន្ត្រីត្រាស់ថៃកេរច្រែនក្តាត់ ប្រុងច្បាណាច្បយ័ក្ត ក៏ពេញ
នៃកដកេងរម្យ ។ លុះដល់អត្រាត្រចាស់ខុំ ដេកស្ងាត់ជ្រងំ ពុំភ្ញាក់
ដល់ម្ចាក់ទៀយណា ។ កាលនោះឯងឯទេតា ច្បាណាថៃកាឡា
ជាតិជាតស់ពារទៅហោង ។ រំហ៌ាតស់ធំកន្ទង ប៉ុនដើមត្នោតផង ក៏
លើកពពារគ្រៃខ្លាច ។ មានក្បែកនោះជំត្រែជាច ចង្កូមសស្វាច ទឹងទាំ
នៃមហាក្សត្រា ។ មាយើងដោះទៀងម្ចាស់ លើកខាន់ថ្លៃថ្លា ក៏ជ័ងនៃសិរ-
សាស់ ។ ឈាមតស់ខ្លាត់ខ្លាយទៅដល់ ទេព័ទ័មិល ក៏ពេញនៃព្រះ
ឋនា ។ ទើចទៅមាយើងគិតថា តស់នេះមរណា អសារសោះសូន្យ
ដីវ ។ ឈាមដួចដល់ពពេក ព្រះតេន្ទក្សត្រ ច្នេះតើនឹងធ្វើម្តេចបាន ។
ជ្រះឈាមព័ទ្ធកល្យាណ ទឹងជាស់ក្សត្រក្សាន្ត យល់ក្តីពុំគួរក្តាត់
ណា ។ ទឹងយកដៃដួតទុក សោតសឹងពុំជា កើតក្តីពុំគួរពេកដៃក្រ ។

ទើបយកខ្មោចឥសនោះនៃ ដាក់នៅត្រែតាមឮ ក្រែឮបន្ទុំរមូរតែន ។
ស្រែចហើយទើបគាត់ហាមាត់ លិទ្ធឈាមដែលដិត នៅព្រះសុដន់
ក្សត្រី ។ នាងនាដក្ងាក្ងក់តន្ទ្រិយ ទើបដាស់ភូមី ដ៏ជាតម្ដែងក្រឡា ។
នាងឱ្យបង្គាយថ្ងាប់ថាមា - យើងយកជំរូ កំលិទ្ធនៃដោះខ្ញុំហោង ។
ស្ដេចស្ដាប់ត្រែតតែកន្ទង់ ត្រាស់ប្រែឥសផង ម្ចាស់ពេជ្យហោដម្ដង ។
ចូរឆាប់ចាប់ចងយកវា កំណាចមហិមា នេះនាំយកទៅសម្លាប់ ។
ក្សត្រីណោះពេជ្យហោដចូលចាប់ ចងមាយើងខ្លាប់ ក៏នាំយកទៅម្ដង ។
ហេតុស្ដេចឥតពិចារណា ពុំគិតគុណមា - យើងយកតែពាក្យទេព្រ ។
ពេជ្យហោដនាំចងកត្រី ទៅបូព៌ទិសទី កំថានចំអ្នកនាយទ្វារ ។ ឮ
បើកដង្ហែត្រពិះកូបាល មានព្រះទន្លាវ ឲ្យនាំអ្នកទោសទៅគាប់ ។ ក្សត្រី
ណោះនាយទ្វារស្ដែងហ្ពាប់ យល់ទុំសន្ធឹងច្បាប់ សម្លាប់អ្នកទោសចាំង
យប់ ។ ថាទោសនេះម្ដេចអ្នកឈប់ ប្រាយច្បាប់សព្វគ្រប់ ដំណើរ
ដំណាលសេចក្ដី ។ នាំអ្នកទោសចាំងកត្រី ពុំត្រូវច្បាប់ពី បុកណា
គន្ធងឡើយណា ។ ពេជ្យហោដឆ្ងាស់ឆ្លើយវិនថា អញដឹងឯណា ជា
ទោសធ្ងន់ស្រាលអ្វី ។ ។ ស្ដេចប្រែអញចាំងកត្រី ចៅមកវាកក្ដី
តែព្រះបំរើនោះបាន ។ អំណាចអ្វី ឯងមាន ក៏អញនឹងហ៊ាន នាំ
គេមកសម្លាប់លេង ។ អម្បាលចៅឯងអញឯង ម្ដេចពុំគោតក្រែង
ក៏ខាស់ព្រះពជ្រអាជ្ញា ។ នាយទ្វារសោតឆ្លើយវិនថា បើព្រះអាជ្ញា

លុះត្រែវនឹងប្លាប់ទើបបាន ។ ប៉ើទុសនឹងប្លាប់បុកណា យើងយាត់ទាំងទាន បានដូរតែយើងជានាយភូវ ។ បើយើងគ្រាបទូលនាកាលនោះព្រះកូថុាល នឹងធ្វើម្តេច ។ តាមកល ។

ទេះបីទុកាកតតិ

នាយភូវនោះណា បង្ហានអាជ្ញា ឈរឈប់បេល់ ទើបទាំនិងទាន មែនមានមនុស្សសល់ ច្រាយច្រាប់អស់កល នឹងពេជ្ឈយាជហោង ។

ទៅអើយនិយាយ កាលពីត្រែងនាយ ខុកជាចំនង មុនមានស្រីម្នាក់ មានកូនមួយហោង បិញ្ចឹមស្ការផង ស្រឡាញ់ក្សា ។ ស្រីនោះទៅផ្សារ ខុកប៉ុន្តែស្ការ ទៅកូននោះណា ផ្តេកកង់អង្រឹង ខុកទើបយាត្រា ក្រែយនោះពស់អា- សិរពិសយង់ឃ្មង់ ។ ក្សុណៈពស់លលាំ ក៏រមកនឹងទាំកូននោះមរណ៍ហោង ស្ការយល់ពស់ពិស ច្រុស្តច្រំសកន្ទង ស្ការប្រទាំផង នឹងពស់នោះណា ។ កាលនោះពស់ពាល ប្រទាំនឹងស្ការ ស្ការទាំមរណា ម្ចាស់មកព័ផ្សារ ក្សុណៈស្ការនោះក៏ រត់ដោយមាគ៌ា ទៅទទូលហោង ។ រីស្រែម្ចាស់ស្ការ បេល់ឈាមខ្ចាល ទៅខ្ជូននោះផង ប្រ-ទាំណាគិតថា ស្ការគោចកន្ទង ទាំកូនជាមួង មិនឈាមអ្វីឡើយ ។ ទឹនធុលធៀបនាប់ ក៏យស្ការសម្ងាប់ ចោះបង់សៀតហើយ ចូលទៅមើលកូន មិនសូន្យឥតត្រែយ ពិតពុំទេឡើយ យល់ពស់មរណា ។ ទើបគិតឯងយល់ ជាពស់កាចសល់ ទឹនទាំបុត្រក្សា ស្ការគាបុត្រនោះ

ប្រទាំសោះសា យល់ស្មាមជាក់ជា បង្ហាល់ខ្លួនក្តាត់ ។ ខើបតិត
ស្តាយស្តារ ស្តាយកូនសង្សារ សោះសូន្យគំនិត សោកឯងផ្សាឯង
ស្តាយអស់ព័ចិត្ត អញភូចមហាក្សត្រ ទឹងស្តាយព្នោះហោង ។ ហេតុ
អញពុំបើក បើចៅទឹងទំ ខុសច្បាប់កន្ទុង ចៅភៅភ្លាវខ្លែត រែអញ
នេះម្តង មិនបើកឡើយហោង និយាយសោតមាន ។ តេជ្ជយោជ
ស្តាប់ហើយ ទំពុំចានឡើយ ខើបនាំភៅភ្លាន នាយភ្លាវក្សត្រិណ ឲ្យ
បើកជ្រកតាន ព្រះបន្ទូលថ្លាណ ប្រែយើងនេះណា ។ នាំមនុស្ស
ភៅគាប់ ចៅបើកឆាប់ ។ ដូចព្រះអាជ្ញា នាយភ្លាវក្សត្រិណ នោះ
សោតឆ្លើយថា លោកវែលឯណា នាំពាំងកត្រែ ។ តេជ្ជយោជ
ឆ្លើយថា ព្រះអើយអញណា ប្រែកថាអ្វី បើកចៅឆាប់ ។ ទឹងគាប់
ម្ចាម្ចី នៅតាស់សេចក្តី លើព្រះអាជ្ញា ។ យើងនេះមិនព្រាង កុំ
ចៅអួតអាង ឃាត់ពាំងកំងក បើចៅមិនជឿ ចៅខ្លួលក្សត្រា យើង
ពុំមុសា- ក់ទៀបឡើយហោង ។ នាយភ្លាវឆ្លើយថា ជឿជាក្សត្រា
ប្រែជាក់មែនហោង នាំភៅសម្ងាប់ តែច្បាប់សព្វជង សម្ងាប់មនុស្ស
ជង សឹងនាំភៅថ្ងៃ ។ នេះនាំពាំងយប់ យើងទឹងឲ្យឈប់ លុះស្រាង
ខ្ចីយ បើចៅទឹងទំ យើងពុំបើកនៃ ច្បាប់យើងពីរៃ ចេះចាំ
ស្តុកនៅ ។ ហើយមានន័យយ អំពីត្រែងនាយ អញទឹងច្បាប់ចៅ
ចៅស្តាប់អញថ្លែង សំដែងសំដៅ ដោយនិទានៅ ដំណើរអតីតា ។

មុនមានសេដ្ឋី មានទ្រព្យជ្រុំបី កោដិឃ្លាំងសោះសា ចិញ្ចឹមក្តៃចាំ ក្តៃជ្រុំយេណា សឹងក្តៃជា ។ បានដូចនូវចិត្ត ។ គោះមនុស្សជាចោរ យើញតែស្រមោល ចះណ្តេញដោយជិត ព្រុសត្រមនឹងទាំ ប្រចាំគ្នាស្អាត់ រក្សាសម្បត្តិ នៃមហាសេដ្ឋី ។ សេដ្ឋីនោះណា សឹងឲ្យ រក្សា ក្តៃជាប្រក្រតី មានខ្ញុំដណ្តាំ ចាយឲ្យក្តៃធ្វើ សព្វទិនភក្តី ពុំលោះឡើយណា ។

មានកាលមួយថ្ងៃ ចោរជ្រុំរយៃ តិតគប់នឹងគ្នា រាជកមង្គ[1] ឡើងលួចទ្រព្យមហា- សេដ្ឋីនោះណា អស់ពីឃ្លាំងហោង ។ ក្តៃជ្រុំរយយល់ ក្រដូរដេញដល់ ព្រមព្រុសទឹងទាំ ដេញក្តងមង្គ ក្តងហានកំចាំង ទាំស្ងាប់ចោរចាំង ជ្រុំរយអស់នៃ ។ លុះព្រឹកសេដ្ឋីយល់ទ្រព្យបាត់ពី មណ្ឌលឃ្លាំងជ័យ ជ្រុំមួយកោដិគត់ សោះឥតសង្ស័យ សេដ្ឋីគ្រាជាក្រៃ ថាអះអាវ ។ ចិញ្ចឹមក្តៃអ្វី ឲ្យបាយរាស្ត្រ ដំណោកឥតការ ចោរលួចទ្រព្យអស់ ក្តៃពេញចាំងភ្លឺ ឥតសព្វឥតសារ ខឹងខ្លុតថ្លើម ។ សេដ្ឋីឲ្យចាប់ ក្តៃទៅសម្លាប់ ឥតសំណល់ណា លបំលុះខ្មោចកោរ ឆ្កួតក្លិនដល់មហា- សេដ្ឋីនោះណា ដ៏ជាម្ចាស់ទ្រព្យ ។ សេដ្ឋីថាយើ អស់កូនឯងតើ យកក្តៃទៅគាប់ ត្រង់ហានឯណា រាស្ត្រយាស្តីស្ងាប់ ទៅយកធាប់ ។ អូសចេញឲ្យឆ្ងាយ ។

---

១ ក្រុមគោនជា អង្គឌ្ឌិត ។

ខ្ញុំមហាសេដ្ឋី ប្តឹងច្បាប់រឹងខ្លឹ ថាឆ្កែពាំងឆ្ងាយ យើងខ្ញុំសម្លាប់ កណ្តាលព្រៃឆ្ងាយ មិនធុមដល់អាយ នេះខ្លែយម្ចាស់ថ្លៃ ។ ទើបមហាសេដ្ឋី ថាភ្នែះភ្នែចអ្វី ធុមស្អុយពេកក្រៃ អារកហិតមើល ក្លែកក្រៃវិស័យ ខ្ញុំនោះសោតនៃ ហិតរកហោងណា ។ ដល់មាត់រណ្តៅ នោះធុមស្អុយក្រៃ វិស័យសោះសា ខ្ញុំនោះរំលឹមក ច្បាប់សេដ្ឋីថា រណ្តៅម៉ួយណា ធុមស្អុយពេកសល់ ។ ទើបសេដ្ឋីថា បើភ្នែះអស់គ្នា ទៅដឹកឲ្យឃុល់ ក្បែរខ្ញុំសេដ្ឋ កាន់ចបចេល ដឹកទៅយង់យល់ ភ្នែចចោរមរណា ។ រួចសខៀងទេ សឹងចង្អុមឆ្កែ នោះគ្រប់អស់គ្នា ខ្លែឲ្យកងទមង្គ សឹងគង់ទៅជា អស់ខ្ញុំនោះ៎ មកច្បាប់សេដ្ឋី ។ សេដ្ឋីគន់គិត តែកង់គំនិត ថាអះអញភ្លែយ ឯងឲ្យសម្លាប់ ឆ្កែនោះពុំគាប់ខុសទេហោងណា ។

ទៅអើយមហាក្សត្រ ព្រះបាទព្រហ្មទត្ត លើសលើសោកា អញខ្លាចនឹងភ្លែយ ស្តាយក្រែយដូចមហា- សេដ្ឋីនោះណា មិនលែងឡើយ.ហាង ។ អញពុំបើកចៅ ចៅនាំយកទៅ ក្បាឯទៀតផង ក្បាអញមានច្បាប់ ចេះស្រាប់កន្ទុង អញពុំបើកហោង ចៅកុំខំអញ ។ ពេជ្ឈឃាជនោះស្តាប់ អស់អាថិសាសេក្ខ នោះទើបនាំចេញ ទៅក្បាបស្តីម តាលគ្រានោះវិញ អ្នកក្បានោះមិញ ពុំបើកឡើយហោង ។ ពេជ្ឈឃាជថាបើ ចៅពុំបើកតើ មានច្បាប់ខំនុង ដំណើរនោះម្តេច

ចូរទៅសាសន៍ ក្រៅឲ្យក្រាបអញហោង អស់អាថិសារសព្ទ ។ ទើប
អ្នកហ្វាទៅ លោកដែលឯណា តាំមនុស្សទៅតាប់ តាំងយប់ក្រែ
ខុសព័ន្ធចាប់ ទៅអើយទៅស្តាប់ ទំយ៉ាយអញទាន ។ មុនមាន
មហាក្សត្រែ សោយភជសម្បត្តិ សម្បូណ៌ធនធាន ចំញឹមសេកសត្វ
សេកវ័តន៍កល្យាណ ហើរទៅមាំមាន្ត រកគ័ស្តុចំណី ។ សេកមាន
សម្បុរ នោះល្អទីម៉ល កបបញ្ចូនខ្ទិយ កាលនោះស្តេចយល់ សម្បុរ
បក្សី សេកសួគ៌សោភ័ ល្អល្អះប្រៃពៃ ។ ស្តេចអរកន្ធឆ ចន្ទូល
ទៅផង សេកសួគ៌នោះនៃ សេកអើយសម្បុរ សេកយល់ល្អក្រែ ហេតុ
ដូច្នេះម្តេចនៃ ក្រាបក្រាប់អញ៎ ។ សេកសោតខ្ញើចខ្លួល បពិត្រ
ផសូរ ជាមគុជសិរសា សម្បុរខ្ញុំល្អ ដូច្នេះខ្ញុំភោក្តា ផ្ទៃស្វាយនៅខា
ព្រៃក្រែហោមភាន្ត ។ ស្វាយនោះណា បើចាស់ជក អាក្រែកប៉ុន្មាន
បើបានភោក្តា ផលនោះក្សត្ត កូណាណោះក្រែបូណា កំឡោះ
រឹតក្រែ ។ ស្តេចស្តាប់សារសព្ទ សេកសួគ៌ខ្លួលថ្នាត់ បន្ទូលថាហែ
សេកអើយម៉ែភ្នោះ សេកទៅធាប់ក្រែ តាំពាក្រែ ផ្ទៃយើងនឹងធី ។
សេកសោតខ្លួល ព្រះបន្ទូលស្រួល ស្រែស់ស្រែចអស់ក្តី ហើយហើរ
ផ្លែកផ្លោះ ស្មោះទៅឃ្លាតខ្លី រកគ័ស្តុចំណី ចំណង់ភោក្តា ។ លុះនឹង
ក្រែកាន ទើបសេកតាំបាន ស្វាយមួយនោះណា មកផ្ទៃមហាក្សត្រែ
ស្តេចអរភ្លាត់ណា ខ្លួលផសា ពាក្យសត្វ ។ ស្តេចតិតថាស្វាយ

នេះតិចអម្បាយ ចាន់ពីរបីម៉ាត់ បើអញនឹងធ្វើ ឲ្យល្អខ្លួនថ្លាត់ តែអញ
ឯងក្បត្រ នៅបុត្រកវ៉ៃយ ។ ព្រះញាតិពាំងឡាយ បើប្តេះយកស្វាយ
នេះទៅដាំនា ហានមួយបើដល់ ចាន់ផលត្រីក្សា សំមរើងយកគ្នា
ឆីឲ្យគ្រប់ហ្មាង ។ នឹងមានរូបរ៉ែក្ត ល្អប្រពៃថ្លាត់ ពេកពន់កន្ធង ទើប
ស្តេចបណ្តុះ ស្វាយនោះជាមួង ដុះដូចស្តេចបង្ង នៃចិត្តជ្រាថ្នា ។
ស្តេចឲ្យទៅដាំ មានអ្នកផងចាំ ពិភក្តិរក្សា លុះស្វាយនោះធំ ចាន
ផលផ្លែផ្កា មោតុដាំនោះណា លើរន្ធនាគនៃ ។ ពិសនាគសព្វសាយ
ជ្រួតជ្រាបផ្លែស្វាយ ពិសពន់វិស័យ លុះស្វាយនោះធំ ទើបក្បត្រ
ដៀស្តដ័យ ឲ្យបេះច្រើនវៃក យកមកហោង៍ណា ។ ស្តេចឲ្យអាមាត្យ
ជំនិតព្រះបាទ ធីមុនក្បត្រា អាមាត្យនោះធ្វើ ពុលពិសមរណា
នៅព្រៃកត្តែមហា- ក្បត្រក្សាន្តនោះនៃ ។ ស្តេចយល់អាមាត្យ
ពិសពុលសល់ខ្លាត ខែនំព្រះត្រែតវៃក ពុំពិចារណា ឡើយមហា-
ក្បត្រវៃថ្ល ថាសេកចវៃន ឧនឹងសម្ងាប់អញ ។ តែពុអញនេះម្តង
អញឲ្យឆីលង៍ មើលមុនមែនមិញ បើអញឆីឯង ឥតវែកង៍សមអញ
លុះជីវិតវិញ មិនលែង៍ឡើយណា ។ ស្តេចភ្ញាល់ឆុលធាប់ ភ័យសេក
សម្ងាប់ ឥតពិចារណា ដំណាពីនោះ ស្វាយនោះផ្លែផ្កា ឥតនរអ្នក
ណា ឧនឹងហ៊ានបេះឡើយ ។ លុះលង៍រ៉ែង៍ទៅ នាគនោះនឹង៍នៅ ពុំចាន
ថយពី លំនៅនោះចេញ ពិសគេញធរណី រៃជាសាបទ្វី ពុំពុល

ឡើយណា ។ លង់រែងៗណាស់ តាចាស់ដូនចាស់ ពិបាកវក្ស
ដ៏មហាក្សត្រ មកតិតគ្នាថា យើងនេះដក ចាស់ណាស់ហើយ ។
ខ្ទឹងតែស្ងាប់ ក៏មិនឆាប់ស្ងាប់ ដូចចិត្តនោះឡើយ . ហើញ្ចុះយើងរស់
ជាមនុស្សថ្វីឡើយ ពិបាកឥតត្រើយ មកយើងៗឯ ។ ស្វាយដែល
ស្ពេចដាំ ឲ្យស្វាប់នឹងចាំ សេរូបនៅថ្ងៃ ពិបាកអាត្មា វក្សដ៏រ គាត់តិត
ព្រមប្តី ប្រពន្ធហើយទៅ ។ ចេះបានមកធ្វើ ក្បាលណាណាឯប្តី ដែល
សក់ជាខ្មៅ សម្បុរជាខ្មោះ ឥតខ្ចះខ្ចាងសោះ ក្រែឡើកមើលទៅ ប្រពន្ធ
នោះណា ។ ដែលជាក្រមុំ សម្បុរគួរសម ដោះដូចបទុមា ប្តីថានាងល្អ
នាងមកពីឯណា ប្រពន្ធឆ្លើយថា យើងក្មេកអញ្ជើហើយ ។ ប្តីឮកវីយោ
ចាំតែពាក្យថា មុខមិនស្គាល់ឡើយ ទើបឆ្លើយទៅថា ឧណាកអញ
អើយ ពាក្យប្រហែលហើយ រូបកងឯណៃ ។ ប្រពន្ធឆ្លើយថា ព្រះ
អើយអញ្ជើ ខ្ញុំវង្សឯណៃ ក្រតើវង្សឯ រូបឯងសព្វថ្ងៃ នរណា
ឡើយនៃ អញឯងដូនចាស់ ។ ទៅឯងសក់ស ខ្លួនកោងមិនល្អ
ឥឡូវប្រែជ្វាស់ ជាសក់ខ្មៅញាប់ ចំណាប់ចំណាស់ មុខមិញក្រ-
ឡះ ប្រែជាកំខ្មោះ ។ ប្តីថាអើ។ ឲ្យស្វាប់មិញតើ មកធើស្វាយ
នោះ ម្តេចអញនឹងមេ ប្រែខ្មែរខ្មោះ មេអើយបើញ្ចុះ ជាគ័ព្ភ
យើងឯង ។ ដូនតាប្រែប្រាណ ស្រែចរិលរឹងប្លាន លំនៅឥតត្រែង
វក្សដ៏រ ដូចពីមុនត្រង់ ដោយជាតិអង្គឯង ពិតពុំឃ្លាតឃ្លា ។

កាលនោះស្តេចយល់ កំឡោះនិមិល រូបរាត្តិសោភា ស្តេចត្រាស់ដណ្តឹង ថាមនុស្សពីឯណា មកនៅក្បែរ ជំរំអញហោង ។ ទើបតាកំឡោះ ទូលថៅដោយស្មោះ បពិត្រចៅស៊ង ខ្ញុំឯងតាចាស់ នៅនេះសត្វជង ដូរតែស្វាយផង ប្រែថ្លាណាច្នេះណា ។ ស្តេចស្តាប់ថាយើស្វាយពុលមិញតើ ម្តេចប្រែជា ? ភ្នែរចូរអ្នកផង ទៅបេះម្ន័ញ យកមកឆាប់ ! អញនឹងឲ្យធ ។ អាមាត្យក្រាបលា ទៅបេះផលា មកថ្វាយភូមី ទើបស្តេចឲ្យអា- មាត្យមុនមន្ត្រី ធ្មុនចក្រី ចង់ជង អក្ខរ ។ អាមាត្យ១ធ ល្អអស់ពន្លឺយ ប្រពៃសោភា ស្តេចយល់ភ្នែរនៃ ព្រះច័យសង្កា ត្រាស់ប្រើឲ្យមហា- មាត្យមួយធ្មេក ។ រៃឯល្អនិមិល សួរសមសម្បុរ ឡើងដូចរមៀត ស្តេចត្រាស់ឲ្យគៈ-មាត្យមួយធ្មេក ទើបស្តេចបានចៀត ខ្លែនឯងព្រះហស្ត ។ ឯងឲ្យបុត្រ បុត្រាមហេសី សឹងសោយតាំងអស់ សឹងមានព្រះអង្គ នោះប្រែថ្លាណាស់ ចាកចោលឯចាស់ តែឡះដាពាល ។ ស្តេចយល់ភ្នែរហើយ ទើបក្សត្រត្រាណត្រើយ សោយផលអាហារ ល្អអស់ព្រះអង្គ រុងរឿងត្រកាល សម្តេចកូចាល ថ្លៃកន្ទឹងសព្វគ្រា ។ ទើបក្សត្រជៀសជ័យ តតក្នុងព្រះច័យ អង្គឹក្តីណា ហេតុអ្វីស្វាយពុលថ្លាណាប្រែជា ? ស្តេចត្រាស់ឲ្យអា- មាត្យមើលអស់ក្តី ។ អាមាត្យទៅមើល រណ្តៅនោះឃើញ នាគខៅអំពី មុនមានដូរភ្នែរ ទើបទូលចក្រី

ស្តេចមានព្រះតម្រិះ- ថាណាយើងយំយល់ ។ ជាតិសន្ទានា ផ្តួតផ្តាច
ព្រឹក្សា ពិសពុលអស់កល ឥឡូវនោតមិញ ពិសពេញសព្វសល់
អញទើងជាលជល់ សម្លាប់សេកសត្វ ។ ស្តេចសែនទឹកស្តាយ សេក
សួគ៌ពណ្តោយ អស្សាបង់ចាត់ នៃចៅពេជ្ឈឃាដ ព្រះបាទត្រាស់ត្តុ
អញខ្លាចមហាកប្បតែ ទើងស្តាយគ្រោយតែ ។ ហេតុនោះឯងអញ
ពុំបើកចៅចេញ ទៅចាំងយប់នៃ មើលទោសភ្លាំងសល់ ចៅចាំជល់ថ្ងៃ
ឆ្លាប់មានកប្បតែថ្ងៃ ទើងភ្ញាល់ពុំបាន ។

ពេជ្ឈឃាដស្តាប់ស្តេច នាយគ្វាសំដែង ដំណាលនិទាន ទើប
ទៅឯគ្វារ ទុត្តរើហាន ពេជ្ឈឃាដហៅហាន ស្រែកថ្កាប់ទៅថា ។
ប្រើយអស់នាយគ្វារ ក្បាសត្វកាល បើកអញម្តងមា តាស់ប្រើអញនាំ
អ្នកទោសសន្ធិយោ ទៅគាប់សោះសោ ចៅបើកអញឆាប់ ។ នាយ
គ្វារធ្វើយទៅ ថាចៅប្រើយចៅ មិនដែលមានឆ្លាប់ នាំអ្នកទោសទៅ
សម្លាប់ចាំងយប់ អញយល់ពុំគាប់ ទុសព្រះមាគ្គា ។ ពេជ្ឈឃាដទើងខំ
ថាម្តេចក៏ពុំ បើកព្រះអាជ្ញា ជើមអញដើមគាន ឆ្លើមានមាគ្គា ឃាត់
ចាំដំកំឆក លើព្រះបំរែ ។ នាយគ្វារធ្វើយទៅ ថាពេជ្ឈឃាដចៅ
ឯងអញឯងបើ អញហោតម្លើះទុស ឆ្លាប់ដូច្នោះតើ ចៅទើងខំប្រែ
ឲ្យបើកទៅបាន ។ អញជានាយគ្វារ តិរមតិចា រឿងតិបុកណា
មិនដែលតុថា ដូច្នោះទើងមាន បើទោសប៉ុន្មាន កប្បតែថ្ងៃមានបុណ្យ ។

ប្រែនាំទៅផ្តន ចៅនៅនេះហោន ទំព័ត្រកឡើន សំមនាំចេញទៅ
យើនយាត់បើគ្គន ទោសយើនឯនហោន សឹនមានគ្រប់គ្នា ។ យល់
តែស្តេចប្រែ យើនបើកហើយតើ មិនខុសមាត្រា ដំណនឹនឃ្លឿន
ឃ្លាតស្លឿនច្បាប់ច្បា- កដកើតអនា ទរដៃគ្រែមកែ ។ ស្រដីកដការ
ដោយមុខភ្នាក់ងារ កាន់ខ្លាប់ទីតែ យល់តែអំណាច លួមភ្ជាប់ៗកែ
បើពុំលួមនែ ពាស់ក្បាលដោយច្បាប់ ។ មុខមន្ត្រីធំ បើបានដំនុំ
ព្រមប្រែសម្ងាប់ ឬតែក្បត្រា ពុះពារប្រែកាប់ គ្រែតកែទុនោប់
ឧនព្រះអំណាច ។ ចៅអើយច្បាប់មាន ក្បត្រតាំបុកណា ចារមរៀងពត
បើពុំទ្រង់ធមិ សម្ងាឯងអាច អានព្រះអំណាច ខុសច្បាប់ហើយណា ។
មុខមន្ត្រីធំ អ្នកប្តឹងដំនុំ តតព្រមគ្នីគ្នា បណ្តេញស្តេចចង់ ឥព្រះខតក
ដ្បិតស្តេចពុះពារ បំពាក់បំពាន ។ បើកស្តួមន្ត្រី ពុំដោយច្បាប់តា
ចារមបុកណា លួមលក់លួមលៃ លួមក្រយក៏ចាន នោរបុំខ្នាន អញ
តុំបើកឡើយ ។

ទេះបទព្រហ្មគីត ។

កាលនោះឯមហាក្សត្រ ព្រះព្រហ្មទត្តកើនឡើងហើយ ហ្លួ-
ច័យសោតពុំស្បើយ តតទៅដល់មាយើងថា ។ មាយើងមានគុណ
កែ កាលនៅព្រៃមានតែមា- យើងឯងឥតនឹណា កែកអំពីមាយើង
ឡើយ ។ ឥឡូវនេះអញប្រែ ឲ្យគេធ្វើឥតគាត់ហើយ គេកាប់ឬ

នៅឡើយ អ៊ុះអញស្តាយពាន់ពេកណាស់ ។ ស្តេចត្រាស់ឲ្យអាមាត្យ
រត់ទៅយកនូវសម្ដីមា នៅតាមយកចៅអា- យើងមកវិញពុំពាក់ ។
កាលនោះឯអាមាត្យ ក្រែញក្រែចប្រាថ្នាតែសង្ឃឹត តាមនៅពាន់ពេជ្ឈ-
ឃាដ នៅនាក្នុងទុត្តរនោះ ។ ទើបនាំមាយើងយក រៀងដំមកថ្វាយ
ក្សត្រស្នោះ ទើបស្តេចបន្ទូលឆ្ពោះ ដល់ណាំងចៅមាយើងថា ។ ម៉ៃ
មាយើងអើយចៅ កាលអញនៅលេងត្រីក្បា អញយល់មាឯងជា
មានគំនិតគំនួរក្រែ ។ ឥឡូវម្តេចចៅគិត ក្រែងណាវៃបចិត្តនៅលីម៉ៃ
ចូរចៅចែងសម័យ ចរចាមកឥឡូវកុំ ។ មាយើងទូលគំនិត ថា
បពិត្រព្រះពជា កាលក្នុងយប់មិញណា ពស់វាមកទាំក្សត្រៃថ្ងៃ ។
ខ្ញុំកាប់ពស់អន្តរាយ លោហិតក្តាយពីក្រោមក្រែ ពេញព្រះថនាង
វាទៅពីសេសសល់ ។ ខ្ញុំពុំហានច្រមាច ដាស់ព្រះបាទឲ្យអំពល់ ខ្លឹង
យកដៃដិតជល់ សោតពុំគួរទើបខ្ញុំខំ ។ យកអណ្តាតលិទ្ធឈាម
ក្លែកក្តែតគ្នាមពិតពុំសម ដាបជល់ព្រះអង្គអ- ម្ចាស់ឲ្យបង់យកចៅកាប់ ។
ខ្ញុំខ្លឹងខ្លួលក្សត្រក្សាន្ត ថាស់ពុំហានក្រែងខុសគាប់ អំពល់ប៉ើខ្លឹងស្លាប់
តាមវៀកអំតើកម្ម ។ តែជះហេតុអំតើ ត្រង់ពុំធ្លើវៀចម្ន ទើបមានយូរ
បញ្ជាំ ឲ្យគេស់ពាល់ពុំឲ្យទៅ ។ យកមកពិចារណា អង្គឹអសារ
សូន្យសៅ ក្បាលក្បាយជីតែនៅ នាងណាំនាយឥតការ ។ ស្តេច
ស្តាប់ដល្អាំងឆ្ពោះ បើដូច្នោះខ្លាចពស់ពាល ចៅទុកឯណាកាល

ឥឡូវចៅប្រាប់អញហោង ។ មារយើងទូលថា ខ្ញុំពុកនាគ្រាម
នៃផង គាំង ៣ កំណាត់ហោង គ្រាមចន្ទំនិទ្ធភូបាល ។ ទើប
ស្តេចឲ្យ.ទៅយក ទៅចំពស់មកមែនដូចសារ សព្វចៅមារយើងគាល
នោះព្រះអង្គដឿជាក់ស្តែង ។ ក្សត្រៃថ្ងៃបុណ្យឱ្ងន់ឱ្ងស់ យល់ទៅច
ពស់រៃឯស្ងប់ស្ងៀង ព្រឺព្រួចច្រឹងគ្រវែង ព្រះសិរីសោមទូលថា ។
តព្វជាមារយើងអើយ កុំអីឡើយលុះមណា ឧមារយើងមហា- គុណ
អនេកអនន្តកៃ ។ អ្នកផងសឹងស្ងប់ស្ងៀង ព្រឺគ្រែវែងខ្លួនទីកៃ យល់
គុណមារយើងកៃ គ្រាស់តតទឹងចូងថ្ងូរថ្ងៃ ។ ស្តេចឲ្យស្រែយចំណង
មារយើងហោងប្រាសលះលែង ទៅសទុក្ខបង់រៃ ហើយបន្ទូលដោះ
សារថា ។ ចៅអើយហេតុអញខ្លៅ ធ្លើទោសចៅឥតកុណា កុំចៅ
យកទោសា អញទូលជាខុសហើយ ។ ទើបស្តេចតិតគុណកៃ
ឲ្យយសថ្ងៃឥតស្មើឡើយ នៃមារយើងជាគ្រែយ ជាមន្ត្រីធំកន្ធង ។
ទឹងអ្នកសឹងចុះឡើង ចៅមារយើងឥតជ្ងឹមផង ហេតុបានកំរោគ្រង
កបន្ទរលំភូណ៌សួគ៌សល់ស្រី ។

នេះបទកំពតតី

ទឹងទិពនថ្លើង យសចៅមារយើង សាន្តសំខ្ញើ នេះទើបនៅថ្ងៃ
សំដែងស្រដី ដំណើរអំពី អ្នកនាយកេតា ។ ជាន់មេកវញ្ជើ ទ្តុះអរ
លលើ ទៅជាកំរោ តុំដែលមានទ្រព្យ ប្រជាប់ប្រជា លុះជួនហើយក

ឆ្លើងឆ្លើងដាំកែ ។ ស្ងៀកខៀនស្ងៀកកែ ស្លាដ៏ខ្លួនបង្ហែ ផ្លុំតផ្លុំ
សព្វថ្ងៃ អាងប្តីមានទ្រព្យ ប្រែជាច់ច្រែនកែ ថាអញនេះនៃ ឥត
តេផ្ទឹមផង ។ ហើយពុំស្រដី ទ្រព្យធនអ្វីៗ សំពៃស្លួនត្រង់ ស៊ី
ចាក់ស៊ីចោល ចាបសាបជាម្តង់ មានកូនមួយផង ទិងនាយនោះ
នៃ ។ បើកូននោះផ្ទុះ មេកញ្ជើផ្ទុះ ពុំលាងវិស័យ ដូចអ្នកចាំង-
ឡាយ អាងទ្រព្យច្រែនកែ ហែកកែពាក់ថ្ងៃ ។ ជួតតាបម៉ាចាលទៅ ។
លង់លុះវែងឆ្ងាយ ក្បាលខ្យត់អន្តរាយ ទ្រព្យចាំងសំពៅ ប្រែជា
អ្នកខ្យាត់ ខុតតអាសៅ លក់ចាំងសំពៅ ស៊ីចាយអស់ហោង ។
ហេតុស្រីវាតលំក្ខណ៍ ពុំខេះខុតជាក់ រក្សាស្លួនត្រង់ ឲ្យអាប់យស
ប្តី អប្រិយកន្ធង់ សព្វថ្ងៃនេះហោង សូមមានតេស៊ី ។ កំសោយ
កំសត់ ហ៊ានហោចខុតត ដើរដោយទិសទី ស្ងែងកេសូមមាន សព្វ
ហានទីកែ ចិញ្ចឹមជីវី ជីវិតសព្វថ្ងៃ ។ សូមមានរៀងទៅ ជួចដល់
លំនៅ ផ្ទះមាយើងនៃ នាងយល់អ្នកខ្យាត់ ខុតតក្រែកែ ស្មានអ្នក
ដទៃ ហើយឲ្យតាទៅ ។ លុះតន់ជាក់លាក់ នាងស្គាល់ជាអ្នក
ចៅនាយសំពៅ ប្តីដើមនៃនាង ទើបនាងថាចៅ តុនាយសំពៅ
ម្តេចដើរសុំទាន ។ ប្តីផ្តាច់ប្តោះបង់ អញឥតមានស. ធ្វើយអញ
ស្មោះស្មាន ទិងកំតាបស់ សំក្តីយសធនធាន ឥឡូវម្តេចច្បាណ
ប្រែជាខ្វះនេះ ។ ស្តីពោកមុខចៅ ចៅនាយសំពៅ ដើរសូមមានតេ

ស្រឡាញ់ចែកទ្រព្យ ល្អពេកមុខរមេ កញ្ជើដុះខេ ល្អពេកច្រើនជ ។ នេះហេតុលំគូណាស្រែ ចំរើនឲ្យប្តី ចរិយូណាច្រានបង ស្រីយើងចង់ចែកពេកតែច្រើនជ នៅនឹងអ្នកខ្សត់ ក្រែជាអ្នកមាន ។ កំសត់ចាន់ពីរក្នុងហើយរមិល មើលនាងកល្យាណ ស្គាល់ជាក់ហើយក្នុងស អាស្រីរកាសភាន ចេញសេចញ្ចៀមហាន លំនៅអាត្មា ។ ចៅមាយើងយស ទុត្តមក្តីដំខ្ពស់ ជ្រួតច្រានតរិយោ យសយីនពណ្ណាយ ក្តៅត្រួយសោះសា ច្រើនជច្រុសច្រ- កបក្តៅវែងត្រួយ ។ រីឯសារសំពួ ដំណើរក្តៅ-កាព្យ មានតាត្រែងនាយ ចរមបុកណ ខុតជានិយាយ អស់អាចម៍-រិយាយ ចែងចប់ម្ល៉ះហោន ។

ចប់រឿងមាយើងតែប៉ុណ្ណោះ ។

អ្នកទកញ៉ាវែងព្រួសារពេជ្រ ឆង រៀបរៀង

(តមក)

តិតថាស្រីក្នុង ក្នុមិតពកំឡុង ជម្ពូទ្វីបា ស៊ើសកេជ្ញាល់ផ្ទឹម ព្យាត្រីមជ្ឈា នាងនេះដាក់ជា កន្ធងលែងស្រី ។ មើលមុខមាន យស សក្តិសម្រស់ស្រឡះ ហាក់ចន្ទូបូណ៌ម៉ែ ត្រចង់ត្រចះ ស្រឡះពីស្បែ កបកល្យាណ៌ មានប្តីឪ្យនៅ ។ តិតគួរលេលង ដណ្តើងជាល្បង ទុបាយកលទៅ ម៉ែនាងនេះចេះ ចំណេះពុំខ្វៅ ច្បាប់ជ្ញាជាបណ្តៅ សមដឹងមិនខេ ។ តន់តិតស្រាប់ស្រេច ពន្ធកសតេជ្ញ ទៅខៀបមានតែ ៧ ដំខែន ចាយខែងច្បាប់ប្រែ ប្រស្នាថាមេ មាសមកពីណា ។ ដើរតែម្នាក់ឯង អាចច្បាសលះលែង តែម៉ែប្អូនភ្លា អំពាល់តិតភ័យ សង្ស័យចិត្តា ចូរចៅចរចា ច្បាំយច្បាប់ដោយត្រង់ ។ ឯនាងកល្យា . ណីនោះបរចបាន សាងនិងព្រះអង្គ មុនមកច្រើនជាតិ ច្រើសច្បាប្តាត្រង់ ពន្ធកពូជពង្ស សាតិជ្ញដូនស្រី នាងដឹងកងចិត្ត ភូជពង្សព្រួទ្ធតែន ឯងអស់ឥតប៉ា សន្ទុះសង្កា ប្រស្នាខ្លីវ សុះសព្វសេចក្តី មិនមានពីការ ។ នាងឆ្លើយថាអ- ម្ចាស់អើយខ្ញុនុ៎ះ មកមិនខើសការ ពាស់ខែងទោសខុត្ត សាន្តសុខក្រសាល អង្គឥតពីការ តាតើយសម្ងួយ ។ ឯអាថិប្រស្នា ចំណោ

ព្រះមហា- បុរសប្រុងប្រយ័ចែងចាត់នារី ស្រស់ស្អើគោមនាយ
ជាហេតុទុប្រយ័- ឥសកិច្ចខ្មែរឡាត់ ។ បើនាងថាមាន ការភ័យព្រួយ
ប្រាណ ប្រាកដដឿងជាក់ នោះនាងមានប្តី ស្វាមីរួមក្បែ កែនប្តី
អន់អាក់ ប្រចណាសង្ស័យ ។ បើនាងថាពុំ មានមោះអង្គអំ- ពល់ពី
ការភ័យ នោះនាងមិនមាន ប្រាសប្រាណដរៃ ដួចចាប់ប្រស័យ
ជាគូកាន់កួច ។ ពង្សពុទ្ធចមច័ក្រ ស្តេងស្តាប់ដឿងជាក់ ចូលចិត្តព្រឹ
ព្រួច ព្រឹសព្រះហ្ឫទ័យ អរកែលនលួច ក្រឡាប់កាន់កួច ជួប
ចាប់ប្រតិព័ទ្ធ ។ ទើបយាងព្រះបាទ ទៅទៀបនាងនាដ នារីរូប
រ័តន៍ ប្រប់ប្រាណបានថែរ រួសរេដល់ដីត ថាមេមាសមិត្ត នាមនាង
ឈ្មោះអ្វី ។ នាងស្តាប់ពាក្យ តន់តិតថែថា អ្នកនេះពីស័ ល្អល្អះ
អស់អង្គ ប្រុសក្នុងលោកិយ បិតហាននែនដី មិនមានដូតដល់ ។
បើល្អតែកាង រូបឆោមស្អាតស្អាង អាប់ឥតយោបល់ ល្ងង់ល្ងីកំឡៅ
ខ្លួនខ្លៅឆ្ងាយឆ្ងល់ តន់តិតពុំយល់ ការកិច្ចប្រស្នា ។ បើចិត្តចង់បាន
អង្គអញមិនមាន ចិត្តចាប់ចេតនា តិតគូរលលង ប្រាប់ល្បួងថាជា
កិច្ចកល់ប្រស្នា ចង់ដឹងសេចក្តី ។ នាងនាដតន់តិត ស្រាប់ស្រែច
ស្រីរ័តន៍ ឆ្ងាស់ឆ្ងើយទៅខ្ញុំ ថាអ្នកប្រុសអើយ អ្នកអើយមានអ្វី ប្រ-
សើរឯស្រី នោះឯងឈ្មោះខ្ញុំ ។ ព្រះពង្សពុទ្ធរ័តន៍ បញ្ជាបរមេត្ត
ចារមីបរម សាស្តាស្តេងស្តាប់ សារសពួកចិច្ចក់- ចាំងបានដឹងដំ- ណើរ

នោះវៀងជាក់ ។ តែតពុំឆ្ងាយឆ្ងល់ ទឹងព្រះយោបល់ ច្រើបច្រើស
ច្រើតក្សត្រ មិនមានទើសខាល់ សានសល់ជំពាក់ មិនមានថ្នាំងថ្នាក់
ក្នុងព្រះចិត្តា ។ ទើបអ្នកឆ្លើយទៅ ថាលៃហួនទៅ ពាលតេញ
តំណា ឈ្មោះកល្យាណី ឬអ្វីហួនភ្លា នាមនេះជាក់ជា ប្រសើរ
ឯស្រី ។ នាងឆ្លើយថាអើ ឯអម្ចាស់តើ នាមហៅឈ្មោះអ្វី អ្នក
អើយថាលៃ មាសថ្លៃប្រឹមប្រិយ ចូរហួនតិស៍ ស្តាប់បងបរាថ ។
បងនឹងច្រើយច្រាប់ អ្វីមួយពុំគាប់ ព្រះទ័យក្សត្រា ជាឈ្មោះបងប្អូ
ចូរទៅពុំជា មាសមានច្រើជ្ញា ឯងអធ្យាស្រ័យ ។ នាងនាងនិមិល
ច្រើជ្រប៉ែតតែល ជាន់ឥតឯណា យលអាថ៌ជាក់ច្បាស់ តើហៅឈ្មោះជ័យ
ដ្បិតជ័យនោះនៃ ចាន្ទូថាឈ្មោះ ។ ធម្មតាមហាក្សត្រ សោយភាគ-
សម្បត្តិ ព្រះទ័យមានៈ ច្រកចាន្ទូ ចារមើតេជះ ឮតេថាឈ្មោះ ពុំ
ក្បាន្តចិត្តា ។ ទើបអ្នកឆ្លើយស្តង នាឆ្លើយឈ្មោះបង តែតដួចហួនថា
អឡូវបងទៅ សូរទៅពំនាំ មាសមកតែឯណា ដួចដល់ហានអាយ ។
ហួនឧឹងទៅតែ ហានេះទៅទី ខ្ញើតខ្ញៀបឬទ្ធាយ ចូរហួនតិស៍ ច្រើម
ច្រើយច្រាប់ច្រាយ ចរចាចែងចាយ ចង់ដឹងសេចក្តី ។ នាងនាង
ទ្វាស់ឆ្លើយ ថាម្ចាស់ខ្ញុំអើយ ខ្ញុំមកអំពី នោះមកដល់ណោះ ឈប់
ស្នេះនៅទី ទើបទៅខ្ញើតតែ នេះទៅឯណោះ ។ ទើបអ្នកឆ្លើយទៅ
ថាម្តេចដូច្នោះ នាងប៉ាខ្ញុំឆ្លើយ ចម្លើយដោយដោះ សាសង៌ចំពោះ

តាមពាក្យអ្នកថា ។ គោធិសត្វឆ្លើយ ថាប្អូនដឹងហើយ ប្តូរអ្វីប្អូនក្មួ
ថាមើប្អូនដឹង ដំណឹងច្រើនច្រើន- កដោយច្រើនថ្ងៃ ចូរទៅសា-
ស្រាយ ។ នាងថាខ្ញុំដឹង ខ្ញុំមានដំណឹង អស់អាថអព្ភូតច្រើនយ អ្នក
ដណ្តឹងខ្ញុំ តាមកំណើតនាយ ឫតមកអាយ តើតនៅនេះមិញ ។
ហើយដណ្តឹងថា ខ្ញុំនឹងយាត្រា ទៅឯណាវិញ នៅចុងកំណើត
ខ្ញុំកើតខ្មៃតមិញ ពាំនេះអត្តអញ ពុំដឹងដៀងជាក់ ។ ហេតុដូច្នេ
កំណើត ទៅមុខខ្មៃតកើត កន្ទុកភូមិកពេក ចំណេរទៅបាន និញ្ចាន
ដៀងជាក់ ផ្តិលផ្តាច់អស់អ- កុសលច្បាបចង់ ។ ព្រះពង្សពោធិ ស្តាប់
នាងនារី ឆ្លាស់ឆ្លើយត្រូវត្រង់ ដោយធម៌សុចរិត ពេកពិតពុំលង់
ខ្មៃនទើបព្រះអង្គ សើរសួរទៅថា ឥឡូវប្អូនស្រី យកចុាយចំណី
ទៅជូននរណា ដើរតែឯកអង្គ គ្រាចំកន្លែងព្រឹក្ស ចូរទៅចរចា បង់ចង់
ដឹងជាន ។ នាងនាងឆ្លាស់ឆ្លើយ ថាម្ចាស់ខ្ញុំអើយ ចិត្តខ្ញុំស្មោះស្មាន
យកចុាយចំណី អំពីគ្រែស្មាន ទៅជូនអ្នកមាន គុណមួយអនន្ត ។ ព្រះ
មហាបុរស យង់យល់អាថអស់ កំចុងារមិនម- ន្ទិលថាស់ដល់តិច ស្រាប់
ស្រែចបើកថ- ន្ទុលថាប្អូនតន់ ទៅរកបិតា ។ បទមានគុណធ្ងន់ ជាក់
ជាអនន្ត បង្កើតអាត្មា បិតាប្អូនទៅ តើទៅឋានណា មានបើច្រើន
ប្រយោជន៍រកអ្វី ។ នាងនារីរតន៍ ឆ្លាស់ឆ្លើយទៅថ្លាត់ ច្រើនព្រះពោធិ
អាពុកខ្ញុំកូវ តែងទៅជួរចិ រកបេះផលពី ព្រៃធម្មអម្ពរ ។

(មានត)

(តទៅ)

សេលោ យថា បព្ពតោ ឯកគ្ឃនោ ភវេយ្យ ន សមីរតិ

ឯវំ និន្ទា បសំសាសុ ន សមិញ្ជន្តិ បណ្ឌិតា(១) ។

(បែលថា) ភ្នំជាវិការនៃថ្មសុទ្ធមិនរំកើបញាប់ញ័រដោយខ្យល់ទាំង ៤ ទិស មានទំសបូពិជាដើម (ដែលបក់មកត្រូវ) យ៉ាងណាមិញ, អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ លោកមិនរំកើបញាប់ញ័រក្នុងលោកធម៌ទាំង ៨ ប្រការ គឺមានលាភឥតលាភជាដើមយ៉ាងនោះដែរ ។

ក្នុងបទគាថានេះ បើតាមវេជ្ជកុដ្ឋកថាលើមានតែត្រឹមលោកធម៌ពីរប្រការ គឺនិន្ទានិងបសំសា ក៏ពិតមែន តែក្នុងអដ្ឋកថាមានសេចក្តីពន្យល់ថា ត្រូវដាក់បន្ថែមដល់លោកធម៌ទាំង ៨ ប្រការនោះដែរចុះ ។

មិនតែប៉ុណ្ណោះសោត ព្រះអដ្ឋកថាលោកសំដែងផ្ទួនថែមទៀតថា:

សេលោ យថា បព្ពតោ ឯកគ្ឃនោ ភវេយ្យ ន សមីរតិ

ឯវំ រូបា រសា គន្ធា សទ្ទា ផស្សា ច កេវលា

ឥដ្ឋា ធម្មា អនិដ្ឋា ច ន រេវេន្តិ តាទិនោ

ឋិតំ ចិត្តំ វិប្បមុត្តំ វយញ្ចស្ស ឧបសន្តោ(២) ។

(បែលថា) ភ្នំជាវិការនៃថ្មសុទ្ធមិនរំកើបញាប់ញ័រដោយខ្យល់ទាំង ៤ ទិសមានទំសបូពិជាដើម (ដែលបក់មកត្រូវ) យ៉ាងណាមិញ, រូប

---

១ — ធម្មបទ បណ្ឌិតវគ្គ លក្ខណគាថា ។ ២ ឥដ្ឋារម្មណ្ឌវគ្គ ទុតិយបណ្ណាសក. ឧបរិមវគ្គ. ធម្មបទដ្ឋកថា មហាវគ្គ. សោណវត្ថុ ។

សំឡេង-កូន-រស-ផស្សៈ នឹងធម្មារម្មណ៍ទាំងអស់ ដែលជាទីតាប់ចិត្តក៏មិនជាទីតាប់ចិត្តក៏ នឹងញុំាងចិត្តរបស់កិកុជាតាទិបុគ្គល (១) ឲ្យញាប់ញ័រមិនបានយ៉ាងនោះដែរ, ចិត្តរបស់កិកុនោះជាចិត្តនៅឋិតប់ឋិន ជាចិត្តយាងចុះសិង្កត់ក្នុងព្រះនិព្វានជាអារម្មណ៍, លោកពិចារណាឃ្លាសេចក្តីកើតនឹងសេចក្តីរលត់នៃចិត្តនោះ ។

គាថាទាំង ២ បទដែលកាប់ថាជាមង្គលនេះ គាថាទី ១ ខ្ញុំប្រាប្តនឹងលកុណ្ឌកភទ្ទិយត្ថេរដែលលោកមិនរំភើបញាប់ញ័រ អាក់អន់ស្រពន់ចិត្តក្នុងពាក្យចំអកចំអន់ឡកឡឺយជាពាក្យឥតប្រយោជន៍, ដែលតិកុកំណើរនឹងសាមណេរទាំងឡាយឃើញព្រះថេរៈនោះលោកគឿ ក៏នាំគ្នានឹកស្មានថាសាមណេរតូច ខ្លះចាប់ចុងដៃ ខ្លះចាប់ចុងស្បា - ខ្លះហៅលោកពូ ខ្លះហៅលោកតា ហើយសួរថា លោកមិនអផ្សុកទេឬអ្វី ? លោកក៏មិនរំភើបញាប់ញ័រក្នុងពាក្យចំអកចំអន់នោះ ។ ទើបព្រះដ៏ខ្ញុំទាំងឃសខ្ញុំទាំងឯងសរសើរថាចិត្តនេះហើយជាមង្គល ។

គាថាទី ២ ខ្ញុំប្រាប្តនឹងព្រះសោណត្ថេរ កាលដែលលោកបានសម្រេចអរហត្តផលរួចហើយ ទើបប្រកាសសេចក្តីប្រាប្តចំពោះភាក្ខឯងថ្វាយព្រះដ៏មានព្រះភាគថា ចំនែកព្រះទីណាស្រពដែលមានចិត្ត

---

១ បុគ្គលដែលមិនញាប់ញ័រដោយសេចក្តីត្រេកអរ នឹងសេចក្តីអាក់អន់ចិត្តក្នុងអារម្មណ៍ជាទីគាប់ចិត្ត នឹងអារម្មណ៍មិនជាទីគាប់ចិត្ត ។

ដុតចាប ពត: គោស: មោហ: ហើយ លោភតាំងនោះមិនចាន់រកែប
ញាប់ញ័រដោយអារម្មណ៍តាំង៦ មានរូបារម្មណ៍ជាដើម មានធម្មារម្មណ៍
ជាទីបំផុតសោះឡើយ ។

ទើបព្រះអដ្ឋកថាចារ្យនិតន្ទគាថានេះទុកថា "សេលោ យថា
ឯកឃនោ" ប៉ុណ្ណោះជាដើម តាមនំនងព្រះពុទ្ធដីកាដូចខ្ញុំធ្លាប់សំដែង
ហើយនោះ, សភាពចិត្តនេះជាមង្គល ។ សុភាសិតតាំង៦នេះ មូល
សេចក្តីទៅលើចិត្តបេស់ព្រះខីណាស្រពតាំងអស់ ។

ចប់ សេចក្តីក្នុងមង្គលសូត្រប៉ុណ្ណោះ ។

ដំណាពីនេះ ខ្ញុំនរៀបរៀងសេចក្តីជាបកិណ្ណក:ដែលជាប់ទាក់ទង
ដោយលោកធម៌បេស់បុថុជ្ជននិងព្រះខីណាស្រព ដើម្បីជាគ្រឿងប្រ-
ជាប់បញ្ញាបេស់សិក្ខាតាមកុល់បុត្រអ្នកត្រូវការនិងយកជាវត្តប្រតិបត្តិបាន
ដោយងាយ ដូចនិងមានតទៅនេះ ។

មិលិន្ទប្បញ្ហា. ណាវុលតាវគ្គ.

១ រឿងជាស់តឿនបំពោះលោកធម៌.

ដំណាលសេចក្តីថា: ព្រះចាមមិលិន្ទខ្ញុំនិងចោទដណ្តើនសួរតអង្គ
បេស់យុថ្លាថាមានប៉ុន្មាន? ព្រះនាគសេនត្នេតបថា មានអង្គ ២ ដោយ
បរិយាយថា បតិត្រមហារាជ ធម្មតាយុថ្លាវមែងតែងនិងលិចចុះកន្លែង
ខ្លះលន់នាក់មិនឲ្យរំកើបញាប់ញ័រដោយលេក -ឲ្យលំព្រះដែលបក់បោក

មកត្រូវ, ហើយរក្សានាវាមិនឲ្យសាត់អណ្តែតទៅកាន់ទិសផ្សេង ។ ជាន
ដូចម្តេចមិញ; ចតិត្តមហាភដ'' ព្រះយោគាវចរលោកកំណត់ចិត្តរបស់
លោកមិនឲ្យចិត្តសាត់អណ្តែតទៅកាន់អារម្មណ៍ផ្សេង ។ ដោយលក្ខគ
ណៈ: ទោសៈ: ទោហៈ: មកច្រហារខ្លួយ, ដូចយុថ្កាដែលចង់ចល់នាវា
ឲ្យទន្ទឹងនៅកណ្តាលមហាសមុទ្រដូច្នោះដែរ នេះជាអង្គទី ១ ។

មួយទៀតមហាភដ ធម្មតាយុថ្កាមិនឃ្លងឃ្លាងលិចនៅតែកណ្តាលទឹក
ជំរៅ ១០០ ហត្ថខ្លះ (២០០ ហត្ថខ្លះ) ចង់ចល់នាវាឲ្យទន្ទឹងនៅ ដូចម្តេច
មិញ; ព្រះយោគាវចរមិនឃ្លងឃ្លាងកណ្តាលក-យស-សក្ការៈ-ពាក់អាន-
ថ្វាយបង្គំ-កោតក្រែងខ្លួយ, លោកដំកល់ចិត្តរបស់លោកឲ្យទន្ទឹងនៅកណ្តាល
បច្ចុយ ៤ គ្រាន់តែល្មមនឹងចិញ្ចឹមជីវិតប៉ុណ្ណោះ; ដូចជាយុថ្កាដែលចង់ចល់
នាវាឲ្យទន្ទឹងនៅកណ្តាលមហាសមុទ្រ ដូច្នោះដែរ នេះជាអង្គទី ២ ។

សមដូចគាថាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្តថា:

យថា សមុទ្ទេ លកគំ[1] ន បលវតិ បសីទតិ[2]
តថេវ លាភសក្ការេ មា បលវថ បសីទថ ។

អធិប្បាយថា: ធម្មតាយុថ្កាមិនឃ្លងឃ្លាង តែងទន្ទឹងលិចចុះកណ្តាលទឹក
សមុទ្រ យ៉ាងណាមិញ; អ្នកចាំងឆ្លាយកុំឃ្លងឃ្លាងលិចចុះកណ្តាលលាភ
ទន្ទឹងសក្ការៈខ្លួយ ដូចជាយុថ្កាដូច្នោះឯង ។

ចប់រឿងគាថាសិតទៀតចំពោះលោភធម៌តែប៉ុណ្ណោះ ។

---

១ ប្បាប់ខ្លះថា " លង្គទភា " ។ ២ ប្បាប់ខ្លះថា " វិសីទតិ " ផ្លូវច្រេះកំមាន ។

ធម្មបទ កោធវគ្គ

២_ រឿងអតុលឧបាសក(១)

មានសេចក្តីដំណាលថា: គ្រាកាលព្រះបរមគ្រូទ្រង់គង់ធ៌មានៅឡើយនោះ, សម័យមួយស្តេចទ្រង់ប្រថាប់នៅកន្លែងវត្តជេតវ័ន កាលនោះមានឧបាសកម្នាក់ឈ្មោះអតុល:នៅកន្លែងក្រុងសាវត្ថី, ថ្ងៃមួយគាត់នាំគ្នាប្រហែលជា ៥០០ នាក់ទៅវត្ត បម្រុងនឹងស្តាប់ធម៌កន្លែងសំណាក់ព្រះវេតត្តេរ លុះទៅដល់ហើយក៏នាំគ្នាថ្វាយបង្គំអង្គុយចុះកន្លែងដ៏សមគួរ ។

ឯព្រះវេតត្តេរលោកជាអ្នកត្រេកអរតែកន្លែងស្ងាត់ ប្រៀបគួរនឹងដូចជាសត្វស៊ីហ:ចូលចិត្តគ្រាច់ទៅតែឯកឯង; ជាន់ជាលោកមិនធ្លាប់ដំណាក់តិចតួចជាមួយនឹងឧបាសកនោះឡើយ គេក៏ខឹងអន់ចិត្តថាព្រះថេរៈនេះលោកមិននិយាយនឹងឯងមួយម៉ាត់សោះ; ក៏ក្រោកឡើងដើរទៅកាន់សំណាក់ព្រះសារីបុត្តត្តេរ។ លោកសួរថាអ្នកមកត្រូវការអ្វី? គេក៏ពិតថេរៈថាថា លោកម្ចាស់ខ្ញុំនាំឧបាសកទាំងនេះមកកាន់សំណាក់ព្រះវេតត្តេរបម្រុងស្តាប់ធម៌លោក។ មិនអើពើនឹងយើងខ្ញុំសោះ ទើបយើងខ្ញុំអន់ចិត្តត្រឡប់មកកាន់សំណាក់លោកម្ចាស់វិញ សូមលោកម្ចាស់សំដែងធម៌ឲ្យពួកយើងខ្ញុំ ។

---

១ អ្នកមិនចេះប្លឹងលោកធម៌ ។

គ្រានោះ ព្រះសារីបុត្តលោកតបថា បើដូច្នោះចូរអ្នកនាំគ្នាអង្គុយ ប្រុងចាំស្តាប់ចុះ អាត្មានឹងសំដែងដូន, លោកក៏សំដែងព្រះអភិធម្មឲ្យ ស្តាប់ គេក៏ខឹងអន់ចិត្តទៀតថា ព្រះអភិធម្មនេះជាធម៌ល្អិតណាស់ ហួត ចត់ណាស់ ព្រះថេរៈលោកសំដែងព្រះអភិធម្មយើងនឹងស្តាប់យកជា ប្រយោជន៍ម្តេចបាន ហើយក៏គ្រាកឡើងនាំបរិស័ទរបស់ខ្លួនទៅកាន់ សំណាក់ព្រះអានន្ទត្ថេរ។ លោកក៏សួរពាក់ខាត់ គេក៏ដំណាលរឿងតាម ហ្មូរហែ ហើយសូមទិមន្តព្រះអានន្ទសំដែងធម៌ឲ្យស្តាប់ ព្រះអានន្ទក៏ ឧទ្ទលថា បើដូច្នោះចូរអ្នកនាំគ្នាអង្គុយប្រុងចាំស្តាប់ចុះ, ហើយលោក សំដែងធម៌ខ្លី។ មានប្រមាណតិច គួរនឹងស្តាប់បានដោយងាយ ។

ឯទុជ្ជាសតពាន់នោះ ក៏ខឹងអន់ចិត្តទៀត នាំគ្នាគ្រាកឡើងដើរទៅ កាន់សំណាក់ព្រះបរមសាស្តាវិញ, ទើបព្រះបរមសាស្តាទ្រង់ត្រាស់សួរ ថា អ្នកពាន់អស់គ្នាមកនេះដោយតែវត្ថុអ្វី? គេក៏គ្រាបបង្គំទូលថា ខ្ញុំ ព្រះអង្គពាន់អស់គ្នាមកនេះត្រូវការនឹងស្តាប់ធម៌! ព្រះអង្គទ្រង់ត្រាស់សួរ ទៀតថា ចុះអ្នកបានស្តាប់ហើយឬនៅទេ? គេក៏គ្រាបបង្គំទូលរៀបរាប់តាំង អំពីរឿងដើមមកថា ខ្ញុំព្រះអង្គពាន់អស់គ្នានេះទៅកាន់សំណាក់ព្រះវេតត្ថេរ។ លោកមិនអើពើនឹងយើងខ្ញុំព្រះអង្គសោះ យើងខ្ញុំក៏ខឹងអន់ចិត្តនាំ គ្នាទៅកាន់សំណាក់ព្រះសារីបុត្តត្ថេរ។ លោកសំដែងព្រះអភិធម្មច្រើន ពេកយើងខ្ញុំចាំធម៌នោះមិនបាន ក៏ខឹងអន់ចិត្តត្រឡប់មកកាន់សំណាក់

ព្រះអានន្ទត្ថេរ។ លោកសំដែងធម៌តិចពេក យើងខ្ញុំអន់ចិត្តគ្រប់មក
កាន់សំណាក់ព្រះអង្គនេះ ។

ព្រះបរមគ្រូបានទ្រង់សណ្តាប់ពាក្យរបស់អតុលៈថាសភនោះហើយ,
ទើបទ្រង់មានព្រះតម្រាស់ថា អតុល!! និន្ទានឹងសរសើរនេះជារបស់មាន
មកហើយតាំងពីបុរាណនាយម្ល៉ះ; ជនចំពួកខ្លះតិះដៀលអ្នកនៅស្ងៀម,
ខ្លះតិះដៀលអ្នកនិយាយច្រើន, ខ្លះតិះដៀលអ្នកនិយាយតិច គ្មានឹងអ្នក
ដែលគួរគេនិន្ទាសុទ្ធ ឬគួរគេសរសើរសុទ្ធតែចំណែកមួយឥតមានសោះ
ឡើយ; ជនចំពួកខ្លះតិះដៀលព្រះមហាក្សត្រ, ខ្លះសរសើរព្រះមហាក្សត្រ
ខ្លះតិះដៀលមហាប្រជាពី, ខ្លះសរសើរមហាប្រជាពី; ខ្លះតិះដៀលព្រះចន្ទ
ព្រះអាទិត្យ, ខ្លះសរសើរព្រះចន្ទព្រះអាទិត្យ; ខ្លះតិះដៀលអាកាស, ខ្លះ
សរសើរអាកាស; ជនចំពួកខ្លះនិន្ទាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធដែលគង់ក្នុងកណ្តាល
បរិសទ្យទាំង ៤ ហើយសំដែងធម៌, ខ្លះសរសើរព្រះអង្គវិញ; ព្រោះហេតុ
ហ្នឹងហើយ ពាក្យនិន្ទាក្តី ពាក្យសរសើរក្តី របស់ពួកជនពាលនឹងយកជា
ប្រមាណពុំបានទេ; ឯចំណែកអ្នកប្រាជ្ញបើលោកនិន្ទាហើយ ឈ្មោះថា
និន្ទាមែន, បើលោកសរសើរហើយ, ឈ្មោះថាសរសើរមែនឥតប្រែប្រួល
ឡើយ, លុះទ្រង់មានព្រះតម្រាស់ដូច្នេះហើយ ទើបទ្រង់សំដែងកាសិត
នេះតទៅទៀតថា:

(មានត)

អង្គុជសុទិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ជោះពុទ្ធផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ឃុនឥន្ទមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: លោកអាចារ្យ ភៅ-សុីម អ្នកត្រួតត្រា
សិស្សនៅសាលាថាសីជាន់ខ្ពស់

មាតិកា

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		ទំព័រ
ឃុនឥន្ទមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ...	រឿងអង្គារ ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៣ តាមសេចក្តី កត់ត្រារបស់អ្នកដំណើរជាតិចិនម្នាក់ ...	៥៣
» »	ប្រជុំសុភាសិតខ្មែរ រៀបរៀងតាមលំដាប់អក្សរ (តទៅ)	៦៩
លោក ហេង-យេង	រឿងកំព្លុងកំសត់ (តទៅ)	៧៣
.....	រឿងព្រៃងខ្មែរ: "រឿងចៅកាំបិតបន្ទោះ"..	៨៨
លោកឧកញ៉ាវង្សាធិបតី ខង.	លោកនេយ្យ ភាក្យភាក្យ (តទៅ)	៩៤
ផ្នែកសាសនា		
ព្រះត្រៃញាណសំរ៉ែ: ញាណ-ឈីន	លោកធម្មស្វាគ្រ (តទៅតទៀតបន្ត)	៥៥
	អំពីតាំងចេញអធិការនៃគណៈមន្ត្រីសង្ឃ	១០៩

ឆ្នាំទំរង់ទី ១៦ — លេខ ៦ ខែហេមរិរយោ ១៩៦៤ — ជំនៃឆ្នាំ: ១ ឆ្នាំ ១៥ រៀល ។

KĂMPŬCHĔASŎRĬYA

Revue religieuse et littéraire éditée par l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie littéraire : Khun Nibandhamantri Nhok-Thĕm, Pandit à l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie religieuse : Vénérable Kao-Sim, Surveillant général de l'Ecole Supérieure de Pāli.

TABLE DES MATIÈRES

Partie littéraire:

		Pages
K'ŭn nĭpŏnmŏntrei Nhŏk-T'ĕm	Angkor au XIIIe siècle d'après un voyageur chinois.	57
— —	Recueil de proverbes khmèrs classés par ordre alphabétique (suite) .	68
Monsieur Hăn-Yéng.....	Rŭtong kămpul kămsăt "roman" (suite)	75
. . . . .	Conte populaire cambodgien inédit: "lŭtong chau kămbĕt bintŏh".	88
Feu l'Okuha vŏngsa sarpéch Nong	Lokaněyy, poème (suite).....	94

Partie religieuse:

Vénérable Prŏah kru Nheaněasăngvĕarĕa Nhean-Ch'um.	Lŏkăt'ĕammĕasâutr (suite et fin)..	99
Communiqué du département des Cultes	Nominations de Chan At'ikar et Mŏntrei săng	109

12e année — N° 2. Février 1941 — Abonnement: un an 1$00.

រឿងអង្គរក្នុងសតវត្សទី ១៣

តាមសេចក្តីកត់ត្រាបស់អ្នកដំណើរជាតិចិនម្នាក់

ឃុនធិតន្លួមត្រីញ៉ុក-ថៃម

ស្រង់និងប្រែរៀបរៀងពីសៀវភៅកាយការរបស់សាលាបារាំងសែសភាគទី ២ ឆ្នាំ ១៩០២

(BEFEO, II, P. 135)

កាលបើយើងស្រាវជ្រាវរកវរកឿងរ៉ាវសម័យបុរាណរបស់ប្រទេសកម្ពុជាយើងនេះ ពុកជាដៃរឿងខាងពន្យាតាក្តី ទាងំនៀមទំលាប់របស់ស្រុកក្តី កាលពីសម័យតាំងពីជាន់នៅក្រុងនគរធំ ឬមុនសម័យនោះទៀងទៅ នោះយើងក្នុងសម័យនេះ មិនអាចនឹងដឹងរឿងរ៉ាវឲ្យបានពិស្តារទូលាយ ឲ្យសមនឹងពីជាអាណាចក្រដ៏ថ្កុំថ្កើងរុងរឿង របស់យើងក្នុងសម័យត្រង់នាយនោះឡើយ ។ គួរឲ្យនឹកស្តាយណាស់ ដែលរឿងរ៉ាវខាងពន្យាតាក្តី ខាងទំនៀមទំលាប់របស់ស្រុកក្តី មិនមានសេសសល់ដល់មកយើងសម័យនេះសោះ ពុកជាមានប្រាសាទពីជាន់នគរធំនឹងទីក្រុងចាស់ដទៃទៀតជាច្រើនអនេក្តី ព្រមទាំងក្បាច់ចម្លាក់នានាប្រការ. នឹងសិលាចារឹកជាភាសាបាលី-សំស្ក្រឹត-ខ្មែរជាច្រើនប្រភេទរួមជាមួយគ្នាទៅ នៅតែមិនល្មមគ្រប់គ្រាន់ឲ្យយើងបានដឹងពន្យាតារ

ន៍ដ៏ទំនៀមទម្លាប់របស់ស្រុកជាន់សព្វគ្រប់ ឬគ្រាន់តែល្មមសមន៍ដ
សេចក្តីចំរើនខុងជឿន របស់អាណាចក្រសម័យនោះបានឡើយ ។

ក្រៅអំពីសិលាចារឹកនន៍ដ៏បុរាណដ្ឋាន រឿងរ៉ាវសម័យបុរាណដែល
យើងបានដឹងខ្លះនោះ ដោយសារតែពួកអ្នកប្រាជ្ញចិនសម័យបុរាណ
បានកត់ត្រានន៍ដរៀបរៀងទុកមកខ្លះដោយអន្លើ។ ជាសេចក្តីខ្វល់ សង្ឃឹម
ទាន់អស់ ទើបនាំឲ្យយើងបានដឹងរឿងរ៉ាវខ្លះ ក្នុងរជ្ជសម័យរបស់ស្តេច
ខ្លះប៉ុណ្ណោះ គឺសេចក្តីពណ៌នារបស់លោកចៀវ-តា-កួន ដែលបាន
ពោលពណ៌នាអំពីទំនៀមទម្លាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា ក្នុងសម័យនគរធំ
ជាពុជាន៍ កាលពីរវាងគ្រិស្តសករាជ ១២៩៥ - ១២៩៧ ឬរវាងពុទ្ធ-
សករាជ ១៧៣៨ - ១៧៤០ ដែលយើងបានស្រង់នន៍ដ៏ប្រែចេញមកជា
ខេមរភាសា អំពីសៀវភៅពណ៌នារបស់សាលាចាក់ដ៏សែស នៅបុន
បួពាក្រប្រទេស ភាគ ២ ទំព័រ ១៣៩ (BEFEO., II, p. 135) នោះនាំឲ្យ
យើងបានដឹងរឿងរ៉ាវផ្សេងៗ ជាច្រើនគ្រាន់បើ ក្នុងសម័យពេលព្រះ
ចាវគ្រិន្ទ្រវរ៉ាន ព្រោះស្តេចនេះគង់ជាសម្តេចក្នុងរវាងគ្រិស្តសករាជ
១២៩៥-៦ ដល់ ១៣០៧ ។

ម្ល៉ោះក្រៅទៀត សេចក្តីពណ៌នារបស់លោកចៀវ-តា-កួននេះ សូម
អស់លោក-អ្នកមើលខុសឡូនៅដ្ឋានរបស់យើង តប្បីជ្រាបថា ច្បាប់ដើម
នោះជាអក្សរចិន លោកប៉ែលីយោត អ្នកប្រាជ្ញនៅសាលាចាក់ដ៏សែស

ចុងបូតាប្រទេស ចានប្រែចេញមកជាភាសាចាំងវែស ចោះពុម្ព
ផ្សាយក្នុងទស្សនាវដ្តីរបស់សាលា ។ យើងចានស្រង់នីងប្រែចេញមក
ជាខេមរភាសា ដោយមានសង្ឃឹមថា អស់លោក-អ្នកមើលទស្សនាវដ្តី
កម្ពុជសុរិយាតនឹងជាបរឿនក៏រំខៀមខ្ញាប់ជាន់ដើមខ្លះ តែសម័យ
អង្គរ ដែលអ្នកប្រទេសគ្រាចានរៀបរៀនពុកមក ពុកជាមិនតិស្តារ
ក៏ល្មមឲ្យបើងចានដឹងរឿងក៏ប្រែកេខ្លះ ដូចជាសេចក្តីចំណេះនឹងរឿង
ក្នុងរាជសំណាក់ជាដើម តាលពី ៦'សតវត្សក្រោយមកនេះ ត្រាតែ
សេចក្តីកត់ត្រារបស់លោកចៀវ-តា-កួន យើងមិនអាចចានដឹងបែបផែន
ខំខៀមខ្ញាប់ក្នុងសម័យនោះចានឡើយ ។ ប៉ុន្តែគួរឲ្យនឹកស្តាយពន់ពេក
ចំពោះសំដីភាសាខ្មែរដែលលោកចៀវ-តា-កួន ចានកត់ត្រាពុកមកជា
អក្សរចិននោះ មានសំខៀងឃ្លៀងឃ្លាតពីសំដីខ្មែរយើងពៅច្រើនដូច
ជាសើកុមន្ត្រីថ្នាក់ខ្ពស់ប្រែកូសដងមាសហៅថា "ចាំ-ខិង-ចាំ-ពា ឬ
ង៉ាន-ខិង-ចាំ-ពា" ថ្នាក់ប្រែកូសដងប្រាក់ហៅថា "សឺ-ឡា-ខឺ" ពួក
ខ្សែត្រែហៅថា "ចាំ-តឺ" លោកសង្ឃហៅថា "ជូ-តូ" មួយពួកទៀត
ហៅថា "ចាំ-សឺ-វ៉ុ" ដូច្នេះជាដើម សឹងលំបាកនឹងតម្រៀតាមពាក្យ
ខ្មែរកងសម័យបច្ចុប្បន្ននេះពន់ពេក ។

យើងសូមដាក់ថា : អស់លោក-អ្នកមើលទស្សនាវដ្តីនេះ តប្រាជ្រាប
ថា ការប្រែសេចក្តីពិភាររបស់លោកចៀវ-តា-កួននេះ យើងមិនចាន

ប្រែចប់សព្វគ្រប់ទេ គ្រាន់តែស្រង់យកមកប្រែដោយអក្ខរៗ តែនំណាដែលជាប់តាក្យចំនេះច្រើនពេកក៏រម្ងាប់ដៅ ប្តូតែនំណាដែលមិនសមហេតុសមផលក៏កាត់ចេញខ្លះដែរ ។ មួយវិញទៀត សេចក្តីប្រែនេះគង់មានត្រូវនឹងភ្នាត់ខ្លះពុំខាន ដោយហេតុអ្នកប្រែមានសេចក្តីចេះដឹងតិចក្នុងភាសាបាលីនៅស្រស ដូច្នេះ យើងសូមអភ័យទោសអំពីសំណាក់អ្នកមើលទស្សនាវដ្តីនេះ តួនតុភាសានេះផង ។

មុននឹងបញ្ចប់សេចក្តីបូជាខ្លួនេះ យើងសូមឲ្យប្រែជាជនជាតិខ្មែរត្រមាំងដ៏មហាជនក្នុងសហរដ្ឋអណ្តូស៊ុន តបប្រមានចិត្តលើកនឹកគុណចំពោះដល់លោកអ្នកបូជ្ជ នៅសាលាបាលីនៅស្រសបុរីបួតាប្រទេសមានលោកស៊ីវេសាចារ្យហ្វាន់ដាំដើម ដែលលោកខំខ្ចីខ្ចែវស្វែងរកឬកាំរាំងនានាពីព្រៃវែង ចាំងនានិមន្តមកបូជ្ជ តួមចាំងបានតាក់តែងបុកណាវត្តផ្ទៃ ក្នុងតួមដង្គ ដែលបាត់ដៃពាខ្លួនហើយកប់នៅព្រៃជ្រាយរួមមកហើយនោះ ឲ្យបានច្បាស់ជាតស្តែងឡើងវិញ ចាំងរឿងរាំងដែលយើងមិនច្បាស់ផងនោះ តួនសម័យព្រឹនាយរបស់យើងនោះ ក៏យើងបានដឹងខ្លះៗ តួនសម័យសព្វថ្ងៃនេះ ដោយសារកំឡាំងសតិបញ្ញានៃពួកអ្នកបូជ្ជាចាំងនោះ ។

ឃុនឧត្តមត្តិ ញ៉ុក-ថែម

ជណ្តិត នៅក្រសួងព្រឹទ្ធសភានៃណ្តិត្ត

ថ្ងៃ ២៨ មីរ្យ ១៩៤៣

សេចក្តីរាយការអំពីទំនៀមទម្លាប់នៅស្រុកខ្មែរ

ដែលលោកចៀវ-តា-កួនបានកត់ត្រាយកមក

ជាអ្នកស្រុកវ៉ែន-ចៀរជាខេរៀបរៀងឡុកមក

កាលអំពីដើមនោះ ស្រុកកម្ពុជាជាប្រទេសមួយតូច នៅសមុទ្រ ខាងត្បូង ជាចំណុះស្រុកហ្វូ-ណន ។ កម្ពុជាវិតដំបន្តិចម្តងៗ ឡើង ហើយមានរឿងប្រាកដជាដំបូងក្នុងសៀវភៅរបស់ពួក-ស្នី នៅកងចំ-ណោមសេចក្តីកត់ហេតុផ្សេងៗ របស់នានាប្រទេស ។ ពង្សាវតារ របស់ពួកតាងទាំងពួកសុំងក៏ចេញឈ្មោះជា ៦ តាំងអស់តែត្រឹមបណ្តា-គារមិនមានមកហូរហែទេ តាំងការពណ៌នាអំពីទំនៀមទម្លាប់ នឹងផល ប្រយោជន៍ក្នុងស្រុកក៏មិនសូវច្បាស់ដែរ ។ ក្នុងឆ្នាំខែ ១ ឃួន-ចេង នៃព្រះពុទ្ធជាធិរាជចេង-ផុង (1295) ទ្រង់ឲ្យបញ្ជូនពាជកូត ១ ក្រុមទៅ ប្រទេសនេះ ថ្វែងអំពាំព្រះពុទ្ធប្រកាសរបស់ព្រះពុទ្ធជាធិពុជ ។ លោក ចៀវ-តា-កួនក៏បានទៅជាមួយផង ។ ឆ្នាំខែ ១ នៃសម័យ តា-តូ (1297) ទើបលោកត្រឡប់មកវិញក្នុងរវាង ៣ ឆ្នាំដែលលោកបាននៅបានកត់ត្រា សូត្រច្បាស់អំពីទំនៀមទម្លាប់របស់ប្រទេស តិសុទ្ធតែជារឿងដែលលោក បានឃើញទាំងអស់ទាំងអស់ តែងជាសៀវភៅ ១ មាន ៤០ ចប់ ។

កាលណាលោកចៀវ-តា-កួនបានតែងរឿងនេះស្រេចលោកក៏យកទៅឲ្យប៉ូ-គៀវ-យេន។ ក៏ចាប់យកផ្ទៃរឿងនេះតែងជាពាក្យកាព្យដែលមានសេចក្តីពិពេះស្តាប់ណាស់ ។ មើលរឿង ជូ-ស៊ូ-ចាន-ហ្វាង-រេ-ឈីរេស៊ុ-គៀវ-យេន ដែលតែងសេចក្តីសរសើរដល់ប្រជារេស៊ុមហាបណ្ឌិតចៀវ-តា-កួន ។

* * *

អំពីទីក្រុងព័ទ្ធជុំវិញដោយកំពែង(១)— កំពែងព័ទ្ធជុំវិញប្រវែង ២០០ លី ។ ទីក្រុងនេះមានទ្វារ ៥ ទ្វារនិមួយៗមានទ្វារព័រជាប់គ្នានៅសងខាង ។ នៅផ្នែងទិសខាងកើតគេបើកចំហទ្វារតែរ ឯទ្វារឯទៀតៗ បើកតែមួយទេ ។ ក្រៅពីកំពែងនៅមានស៊ុនធំ តពីស៊ុនទៅមានចិញ្ចើមផ្លូវក្លាប់ទៅទឹងស្ពានធ្ងន់ធំ នៅបង្គន់ដែលស្ពានតាំងសងខាងមានរូបអសុរថ្មចំនួន ៥៤ រូប ខ្ពាតធំសំបើម ។ ទ្វារតាំង ៥ នោះមានសណ្ឋានដូចគ្នាតាំងអស់ ។ នៅក្បាលស្ពានជាដុំថ្ម ដែលគេឆ្លាក់ជារូបតស់ក្បាល ៩ ។ ឯរូបអសុរ (ឬទេវតា) នាំគ្នាយកដៃចាប់តស់ហើយប្រឹងតាញមិនឲ្យរូបបក់ទៅ ។ នៅលើខ្នងទ្វារកំពែងមានរូប

---

១ កម្ពុជា ឬឈ្មោះបុរៈ ជាទីក្រុងដែលព្រះចាទយសោប្បទេ ទ្រង់កសាងកាលពីឆ្នាំត្រីស័ក្ករាជ ៨០០ (ទីបរិវេណជុំវិញ ១៤,០០ ម) ។

ព្រះពុទ្ធព្រះសិរ ៩ ធ្វើពីថ្ម ព្រះកន្ត្រៃសំឡឹងទៅទិសខាងលិច នៅត្រង់កណ្តាលមានចេតាដោយមាស ។ នៅសងខាងគ្នា គេឆ្លាក់ថ្មធ្វើជារូបដំរី ។ តួកំពែងចាំងអស់ គេយកថ្មចាំងផ្ទាំងៗ ឆាក់ដម្អែកបន្ទប់លីគ្នា មានកំពស់ ២ ជាន ។ ថ្មចាំងនោះជាថ្មយ៉ាន់រ៉ែមិនមានស្មៅផ្តេសផ្តាសដុះឡើយ មិនមានន្លួចហោងទេ ។ នៅលើកំពែងប៉មខ្លះគេបានព្រែះសាបក្លាង-ឡាង ។ ពីរយៈ ១ ទៅរយៈ ១ មានផ្ទះតូចៗ ទេ ។ នៅខាងកន្ត្រៃកំពែងប៉ម មានជណ្តើរចោតមួយកំពស់ជាង ១០ ជាន នៅជាន់លើមានគ្រាំធំៗ បិទរោលយ៉ាប់ បើតរោលព្រឹក ។ តួកំពែងមានសណ្ឋាន ៤ ជ្រុង នៅជ្រុងនីមួយៗ. មានប្រាសាទថ្មមួយៗ គ្រប់ទាំង ៤ ទិស ។ ពួកអ្នកចេសវែលកាត់ព្រាមដើងហើយដើរបួលតាមគ្រាអស់នោះពុំបានឡើយ ។ នៅត្រង់កណ្តាលក្រង់មានប្រាសាទមាស ១ នៅកែ្សរខាងតៗ គ្នាទៅ មានប្រាសាទថ្មច្រែនជាងម្ភៃ ហើយមានបន្ទប់ថ្មតូចៗ រាប់រយ ។ នៅចុងខាងកើតមានស្ពានមាស មានរូបសិង្ហមាសពីរ នៅជ្រុងស្ពានទាំងសងខាងហើយមានព្រះពុទ្ធរូបមាស ៨ អង្គ គេជាក់នៅក្រោមបន្ទប់ថ្ម ។ បម្លាយ ១ លីទៅទិសខាងដើងប្រាសាទមាស មានប្រាសាទស្ពាន់មួយមានកំពស់ខ្ពស់ជាងប្រាសាទមាសដែលមើលទៅគួរឲ្យស្រប់ស្រួលណាស់ ។ នៅដើង (ប្រាសាទនេះ) មានប្រាសាទថ្មតូចៗ ចំនួនច្រែនជាង ១០ ឡើងទៅ ។ បម្លាយជាងមួយ

លីតានោះទៅទៀត ជាព្រៃរកដងខ្លែរបស់ព្រះមហាក្សត្រ ខៅក្នុងថ្នាក់តំណាក់របស់ក្សត្រ មានច្រាសាខមាស ១ ទៀត ។ បណ្តាច្រាសាខពរដំណាក់អស់នេះ យើងគិតថាគួរបានខន្ធលសេចក្តីសរសើរអំពីស្រុកវែនស្រុកស្តុកនឹងថ្កុំថ្កែង ដែលពួកឈ្មួញបានធ្វើឲ្យចំរើនឡើងជល់ប្រទេសនេះ ។

បើចេញទៅតាមទ្វារខាងត្បូង ទីនេះយើញមានច្រាសាខថ្ម ១ បម្លាយ ១ លីកន្លះ គេថាច្រាសាខនេះ ល្អ-ប៉ាំនបានកសាងឡើងក្នុងរវោ ១ យប់ប៉ុណ្ណោះ ។ បម្លាយចេញពីទ្វារខាងត្បូងទៅ យើញមានផ្ទះ ល្អ-ប៉ាំន ចំហាំជុំញាដែត ១០ លី ។ មានផ្ទះឥដ្ឋបួនជាន់ច្រើនរយខ្នង ។

ចំងាយតើត បម្លាយពីកំពែង ១.២ លី មានចំហាំជុំវិញប្រហែល ១០០ លី ។ មានច្រាសាខថ្មចំនួនផ្ទះឥដ្ឋបួនធ្វើពីថ្ម ។ ខៅក្នុងច្រាសាខមានព្រះពុទ្ធរូបដុំធ្វើពីសម្រិទ្ធ មានផ្ចិតបញ្ចេញខ្សែពន្លឺរឿងៗផង ។

ចំងាយដងផង បម្លាយ ៥ លីពីក្រុង មានច្រាសាខមាស ៤ ផ្ទួន មានផ្ទះឥដ្ឋបួន ៤-៥ ខ្នង ហាទ្បារសិង្ហមាស ព្រះពុទ្ធរូបមាស ជើរសម្រិទ្ធ គោសម្រិទ្ធ សេះសម្រិទ្ធ មិនមានខ្សែអ្វីទេ ។

អំពីលំនៅ- ព្រៃរកដងកំផង ខ្លែរកដងការ ទីនេះផ្ទះដែលល្អ ៗ សុទ្ធតែខៅខាងទិសខាងកើតទាំងអស់ ។ ព្រៃរកដងកំផង ខៅទិសខាងដងផង

ប្រាសាទមាសនឹងស្ពានមាស ។ កប់ពីក្នុងទាងរែកៗ ប្រមាណ ៥-
៦ លី ពីប្រាសាទ ។ គេឮថាប្រកបផ្ទះជាប់ខ្នងសុទ្ធតែជាសំណ ហើយ
មានផ្ទះឯទៀតៗ ធ្វើពីដីមានព័ណ៌លឿង ។ សសរស្ពានខ្លះធំៗ មាន
ព្រះពុទ្ធរូបឆ្លាក់នឹងលាបថ្នាំ ។ តួផ្ទះនោះមានសណ្ឋានល្អៗ មានថែវរាងៗ
មានភ្នាតចំហាមិនដូចគ្នា ។ ឯទីប្រជុំកុន្រ្តីយ៍នោះគ្របបង្អួចធ្វើពីមាស
តាំងភាងធ្វេង តាំងភាងស្តាំ មានសសរជ្រុងៗចែកតាក់តាំងពី ៤០
ដល់ ៥០ តាំងទៅភាងៗ បង្អួចតាំងនោះ ។ ចុះមកគ្រាមមានរូបដំរី ។
ខ្ញុំបានឮគេនិយាយថា នៅភាងក្តីព្រះរាជវាំងនោះ មានតន្ទៃល្អម៉ែល
ជារែនប៉ុន្តែការហាមឃាត់ មិនឲ្យចូលទៅក្នុងនោះទេ ។ នៅ
ក្នុងវាំងនោះមានប្រាសាទមាស ១(១) គ្រងំកំពូលជាខ័ដ្ឋនៃមហាកឫត្រ ។
ពួកអ្នកស្រុកអាយតាំងអស់តែនឹងដំណាលថា នៅក្នុងប្រាសាទនោះមាន
ប៊ិសាចពស់កន្ទុយ ៩ ជារៀហ្វាយដីនៃភជាន់ ។ កាល់ៗ យប់ពស់
នោះដំណើងជារូបស្ត្រីម្នាក់ ចូលមកដេកជាមួយនឹងស្តេចជាដំបូងបង្អស់
ពួកអគ្គមហេសីរបស់ស្តេចក៏មិនហ៊ានចូលទៅដែរ ។ ដល់យាមគំរប់ពីរ
ទើបពស់នោះចេញទៅ ហើយស្តេចក៏យាងទៅផ្ទំជាមួយនឹងអគ្គមហេសី
ឬស្រីព្រះស្តុំបាន ។ ប្រសិនបើយប់ណាមួយ មិនមានប៊ិសាចពស់នោះ

---

១ ពិតមានអាកាស ។

មកវិញ នោះដាក់ពេលដែលស្តេចគង់ទំនេរ ។ ប្រសិនបើយប់ណា ស្តេចមិនមកផ្ទះស្តេចនឹងមានគ្រោះថ្នាក់អ្វីមួយមិនខាន ។

ឯលំនៅរបស់ពួកក្សត្រនឹងមន្ត្រីធំៗ មានរបៀបនឹងចំហាស្រឡះពីផ្ទះរបស់បណ្តាពស្ត្រី ។ បណ្តាពស្ត្រីខ្លះៗមានលំនៅមានកំណត់គោនប្រកស្បូវ រៀវលែងតែគួរឱ្យការរបស់គ្រកូលនឹងលំនៅរាជការទើបប្រកក្បឿងបាន ។ ឯថ្នាក់របស់អ្នករាជការនោះកំណត់តាមឋានលំនៅ ។

បណ្តាពស្ត្រីខ្លះៗនៅផ្ទះប្រកស្បូវមិនហ៊ានប្រើក្បឿងទេ ឯឋានចំហាលំនៅតាមជនជាតរបស់ខ្លួន ។ ប៉ុន្តែពួកពស្ត្រីមិនហ៊ានធ្វើឱ្យធំលើសជាងលំនៅរបស់នាហ្លួនមន្ត្រីទេ ។

អំពីគ្រឿងតាក់តែងកាយ.— ពាក់អស់ តាំងពីស្តេច ពាក់ប្រែស ពាក់ស្រី សុទ្ធតែទុកសក់ ចំហាស្មា ។ ស្លៀកសំពត់ព័ទ្ធជុំវិញចង្កេះ ។ កាលណាគេចេញដើរ ទើបថែមក្រមាធំមួយគ្របឃ្លុំពីខាងលើបន្ថែម ។ ឯសំពត់នោះមានច្រើនបែប ។ ក្សត្រនឹងព្រះពស្ត្រដែលមានដំឡៃ ៦ ឬ ៣ ដំឡឹងមាស គឺជាសំពត់ល្អបំផុត មានព័ណ៌នឹងសរសៃឆ្មារ ។ សំពត់អំបោះនោះ ច្រើនតែមកពីស្រុកសៀមនឹងស្រុកចម្ប៉ា ដែលគេនិយមច្រើនបំផុតនោះ ជាសំពត់មកពីសមុទ្រខាងលិច ។

មានតែក្បត្តែមួយព្រះអង្គទេ ដែលទ្រង់ព្រះពស្ត្រមានសាច់ញឹកល្អិតបាន ទ្រង់មកុដមាសដាំពេជ្រ ។ កាលដែលមិនមានមកុដមាស ទ្រង់ផ្កាកឆ្នាមានកូនត្រអូបលើផ្នត់សក់ដូចជាផ្កាម្ទិះ ។ ព្រះសូរង ទ្រង់តួនដៃមុខ កព្រះហស្តកព្រះបាទខាងមានព្រះហស្ត ទ្រង់កងខាងបំពាក់មាសដាំពេជ្រត្នែកឆ្នា ទ្រង់ដំណើរព្រះបាទទេ បាតព្រះបាទខាងបាតព្រះហស្តលាបឥណ្ឌិកហម កាលណាយាងចេញព្រះហស្តទ្រង់ព្រះខាន់មាស ។

កងចំណោមបណ្តាកស្ត្រីមានតែពួកស្រី ទើបមានអំណាចលាបបាតដៃបាតជើងបាន ។ ពួកប្រុសៗមិនហ៊ានទេ ។ ពួកមន្ត្រីធំៗខាងពួកក្បត្តែប្រើសំពត់សាច់រង្វើលបាន ។ ពួកអ្នកកងរាំងអាចប្រើសំពត់ចាំងពីរជុនបាន ។ ឯបណ្តាកស្ត្រីចំពោះស្រីៗក៏អនុញ្ញាតឲ្យប្រើបានដែរ ។ មានជនជាតិចិនម្នាក់ ទើបមកដល់ថ្មីប្រើសំពត់ចាំងពីរជុនដោះ តែគេមិនបានចាប់ទេ ដ្បិតគាត់មិនទាន់ស្គាល់ទំនៀមទម្លាប់គេ ។

(មានត)

ឃុនធិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម រួបរួមនឹងរៀបរៀង

(ត ទ ក)

អក្សរ ប

១ ចាញ់ចត្តង្គអស់ប្រាជ្ញ ចាញ់តណ្ហាអស់កុសល ចាញ់រោគអស់ទន្លាន ។

២ ចាញ់ប្លាន់ជាព្រៃ ឈ្នះប្លាន់ជាមារ ។

៣ ចាញ់លែ្បងអស់ទ្រព្យធន ចាញ់ប្រពន្ធអស់សិរី ចាញ់ក្តីអស់គំនិត ។

៤ ចានមួយកាលែងអ្វីណ្តើគ្នា ។

៥ ចាប់នេះចាប់នោះមិនឆ្ពោះត្រង់ណា ។

៦ ចាប់ច្រវាក់ឡើងជ្រុយ[1] ។

៧ ចាប់រលំមួយ ក៏រញ្ជួយរលំដើម ។

៨ ចាស់អាងស្ងាប់ តាលអាងតាប់ ក្មេងអាងយំ ។

៩ ចិត្តឆ័ត្តុសាលស៊ី, ជ្រលែងស្រែកុំសាលចន់ ។

១០ ចិត្តជាវេរវត្ត មាត់ជាវេរតា ។

១១ ចិត្តងាប់ទៅស្រី ។

---

១ មើលត្រង់ភាសាអក្សរយោ. ថាដូច្នេះ: ហុតទឹកសំរឹងកាត ចាប់ច្រវាក់ក្រាកសម្បឹងជ្រុយ ។

៥ ចំញឹមមនុស្សឲ្យមើលចិត្ត ចំញឹមសត្វឲ្យមើលបង្ហួមក ។

១ ចិត្តល្អត្រូវខ្លួន ។

១ បាស់ថាសូវបង់ទ្រព្យខូចក៏ហ៊ី ខូចសំដីបង់គំនិតពិបាកស្រាយ ។

១ ចុះទឹកប្រទះត្រូវត្នោ, ឡើងលើប្រទះខ្លា ។

១ ចូលស្ទឹងតាមបត់ ចូលខ្លុកតាមកំពង់ ចូលស្រុកតាមប្រទេស ។

១ ចូលព្រៃសត្វសាហាវ, រកអំពាវគ្នាមុកដុំ, ដល់ឃានស្ពានខ្មែក ឃុំ ពួនក្នុងផ្ទះស៊ីម្ចាស់ឯង ។

១ ចេះគេថាកាប ក្រែងគេថាត្រើល ។

១ ចេះល្បាប់មិនខ្វាចក្តី ចេះវិន័យមិនខ្វាចតំបត្តិ ។

១ ចេះមកពីរៀន, មានមកពីកេ ។

១ ចោលសាច់ស្រែកឆ្កែន ចំពោះពីរដែរទៅកេសាច់វិញ ។

១ ចៅហ្វាយមានបុណ្យ, ខុនមានសក្តិ, ចៅហ្វាយអប្បលក្ខណ៍, ខុនឆ្លាក់អណ្តូង ។

១ ចំជាប់លោតសង្ឃ, ខ្លាចអ្នកត្រង់ព្រះសិរ ។

១ ចំណីត្រែនមុខត្រែនពិសា, កូនត្រែនជាត្រែនតែល្អ ។

១ ចំណីឆ្មាញ៉ាំកុំខុកដល់ថ្ងៃស្អែក, ប្រពន្ធគាប់ក្នែកកុំឲ្យដើរគ្រោយ ។

១ ចំណេះដើរកឯង ។

១ ចាំក្បួនចាំឲ្យស្ទាត់, កុំអៀនជ្រែនផ្សំពាក្យពោល ។

១ ចែវដាប់ខ្លួនគល់, មិនយល់ខ្លួនសក់ ។

១ ខ្ចែននចេះរវេះក្បាច់ ។

អក្សរ ឆ

១ ឆ្កែទាំឲ្យរកម្ចាស់, គោឆ្កេះឲ្យរកនាយ ។

១ ឆ្កែព្រុសមិនដែលទាំ, ផ្លុំលានមិនដែលក្ងៀន ។

១ ឆ្កែខាល់ចែក, លេកខាល់ចាំង ។

១ ឆ្នាំមិននៅ, កណ្តុរឡើងកផ្ទះ ។

១ ឆ្នូនវែស្រែក វែស្បែកហោ ។

អក្សរ ជ

១ ជាងទងស៊ុវងកំបែក, ជាងដែកហែកនឹងដៃ ។

១ ជាងមិនកើត, បង្ខោសដែក ។

១ ជួញដិតជាជាងជួញធ្វាយ, ជួញស្បែរៀនអាយរក្សាប្អូនស្រី ។

១ ដើងគ្រាយដោយតាមដើងមុខ ។

១ ដើងទេញឆ្នេញល្អិត, ស្ងឹកត្រចៀកកំប៉ិត, តំនិតរបិញរបុញ ។

១ ដើងបួនគង់មានភ្លាត់ ប្រាជ្ញចេះស្ងាត់គង់មានភ្លាំង ។

១ ដើងបួនគង់មានជ្រុល, អ្នកចេះពេញជ្រុលគង់មានជ្រួស ។

១ ដំពប់ដើងគង់ប្លាក់, ដំពប់មាត់បង់ប្រាក់ ។

១ ដៃជ្រលោមស្រឡៃ ត្រាវលោមចិន ។

អក្សរ ឈ

១ ឈើដើងធាត់, ឈើមាត់ស្តួម ។

២ ឈើគោងវល្ងិច្ខ, មនុស្សខ្លាត់ក្លាត់កុំឲ្យយកខ្លួនចៀត ។

៣ ឈើធំរលំឮខ្លាំង ។

៤ ឈើផ្លែចាញ់សន្ធឹក, គ្រឹះច្រែនទឹកល្អក់ពុំជា, ទ្រព្យច្រែនត្រួយ
រក្សា ទ្រព្យតិចណាត្រួយរិះគិត ។

៥ ឈើស្អាប់ពីចុង, ជំរើងាប់ពីពុង, មនុស្សស្អាប់ពីដើង ។

៦ ឈ្មួញទឹកពិតពីងខ្លួក ឈ្មួញគោតពីងរេះ សំណាងពីង
ចំណេះ ក្រែងជួញជួយបេះពីងគម្លឹ ។ ព្រះសង្ឃពីងវិន័យ សត្វកតវៃតែពីង
ឆរណី សេនាពីងឫទ្ធិ ឯអ្នកជីពិតពីងវត្ត ។ រមែលពីងក្រឡឹង រីឯត្រែងពីង
បខ្លាត់ កិរិយាពីងសំពត់ ឯបរិសុទ្ធពិតពីងសីល ។ សត្វគ្នាតពិតពីងរុយ
សាច់សត្វស្អុយពីងអំបិល មង្គលឈរពីងតពិល រក្សាសីលពិតពីងទាន ។

អក្សរ ដ

១ ដល់កំពង់លង់ខ្លួក ។

២ ដង្កូវចេញពីសាច់, ច្រែះចេញពីដែក ។

៣ ដប់នាក់អន្សមខ្លោច, គ្នាដូចស្រមោចអន្សមផៅ ។

៤ ដាក់ខ្លួឲ្យស្រែះបន្ទា, ការសាច់ដូនខ្លាខើបនៅស្រុកចាន ។

៥ ដឹកគោញី, ចន់ស៊ីគោឈ្មោល ។

១ ដឹងច្បាននឹងបង់, ដឹងច្បាត់នឹងគង់, ដឹងគួរដើរគាប់, ដឹងខ្ពស់ដឹងទាប ។

១ ដឹងដប់ផ្លូវឈើមួយ ។

១ ដឹងតាមសាប់, ច្បាប់តាមពាក្យ ។

១ ដឹងគ្នានៅគ្រាគ្រែ, សំបុរណ្ណនៅទៃតគ្គិក ។

១ ដឹងឆ្លើយពីគ្រោះដង, កូនគ្គងពីគ្រោះមេថា ។

១ ដឹងរង្គោះបោះបង្ហោយ ។

១ ដុតឲ្យខ្ញោច, ក្រេចឲ្យនៅ, ឬ ដុតទៅក៏ខ្ញោចក្រេចទៅក៏នៅ ។

១ ដូចគ្រែពីរត្នើងបាំង ។

១ ដូចខ្លាក់ជាន់ដែ ។

១ ដូចរតិញ្ចឹមកូនខ្លា ។

១ ដូចចាប់ក្តាមជាក់ចន្ទ្រែ ។

១ ដូចចាប់ស្វាមកបំបួស ។

១ ដូចជាគេយកអន្ទង់ ទៅចំហុងនឹងតក់ ។

១ ដូចជាគេអូសឫស្សីពីបុង ។

១ ដូចជាគេអូសឆ្កែឲ្យចុះទឹក ។

១ ដូចជាគេប្រដៅគ្រែតោឲ្យហែលទឹក ។

១ ដូចជាទឹកកន្ទុះភ្លុម ។

(មានត)

លោកបាង - យើង តែងនឹងរៀបរៀង

(ត្រួត)

នាងសាលីក៏មានសេចក្តីត្រេកអរ ឥតឧបមា សំដែងសេចក្តីអរគុណចំពោះសុភនិន្ទជាអនេកបរិយាយ ហើយក្មេងពាំងពីរនាក់នោះតែងទៅមកវាក្នុគ្នា តែងលេងជាមួយទំនងគ្នាជាកបរៀងមក ។

ចំណែកខាងសុភនិន្ទក៏កាន់តែសុភាពកបសា កាន់តែល្អរបណ្តូកងរៀងពាល់ថ្ងៃ មានចិត្តខ្នល់ខោនដល់មនុស្សម្នាក្នុងផ្ទះគ្រប់គ្នាមិនបានរ៉ៃសម្ទះ ។ អ្នកពាំងទុះក៏គោរពចំពោះសុភនិន្ទស្មោះអស់ពីចិត្តពីថ្លើម ។

បទទី ៣

សុវណ្ណបុប្ផា

បណ្តាមនុស្សក្នុងផ្ទះពាំងប៉ុន្មាន មានកុមារីម្នាក់ឈ្មោះសុវណ្ណបុប្ផា រូបកាងស្រឡះក្អែកធំ មានអំណាចលើពួកទាសាទាសិងខ្លួន ព្រោះនាងជាអ្នកចាត់ចែងខាងការផ្ទះ មើលត្រួតត្រាទុសត្រូវបន់ខ្លួនក្នុងផ្ទះពាំងប៉ុន្មាន អ្នកឯទៀតក៏កបន់នាងដូចចៅហ្វាយនាយ នាងមានអាយុច្រើនជាងសុភនិន្ទ ៨ ឆ្នាំ ហើយនាងទំនួយមើលថែរក្សាកុមារដោយ

យកចិត្តទុកដាក់ដូចជាប្អូនខាងបង្កើត ចំណែកសោភិតទំនងគ្មានក៏គេញ
ចិត្តទំនងខាងកើនលើសដើម ។

ដើមឡើយនាងសុវណ្ណបុប្ផាជាកូនអ្នកឧទ្ទាល់ក្រ កាលនាងអាយុ
បាន ៥ ឆ្នាំក៏បង្កើតមានជម្ងឺអាសន្នពេក ប៉ុះចាប់កន្លះភូមិស្ទាប់គោក្រមិនធ្វើ
អ្នកស្រុកអស់ជាច្រើន អ្នកនៅក្នុងភូមិនោះក៏នាំគ្នារត់ចោលផ្ទះសម្បែងទៅ
នៅទីដទៃទៅ នៅសល់តែតូចសុវណ្ណបុប្ផា ព្រោះឪពុកម្តាយ
នាងចាប់មានជម្ងឺដើរពុំរួច ។ ដោយគ្មានគេថែរក្សា គ្មានថ្នាំនៃរោគ
អ្នកជំងឺពីក៏ដល់ទូវមរណភាពចោលកូនស្រីឲ្យនៅតែម្នាក់ឯង ។

កុមារីកំព្រានោះ ក៏នៅហ្នឹងហូដំម៉ងមោះកណ្តាលភូមិស្ទាត់ឈឺង
មិនដឹងជានឹងរត់ទៅនៅទីណាក៏តែងតែសោយសោកសង្រេងកណ្តាលទី
រហោឋាន គ្មាននរណាឮ ដល់ពេលថ្ងៃយ ខាងឃ្លានខ្លាំងក៏ចូល
ទៅដើងគ្រានថ្ងៃយ រកតែអ្វីនឹងសង្កត់ពោះគ្មាន ឃ្លានពេកវៀសកហៅ
ខ្លាយក្តែង។ "ម៉ែអើយ កុំសម្លាប់យកពោកកូនស្រែកឃ្លានណាស់ ម៉ែ
ធើបរឡើងរកដណ្តាំថ្ងៃយឲ្យកូនញ៉ាំ" ។

មិនឮម្លាយធ្វើយនាងក៏ចូលទៅជាស់ ជាស់មិនគ្រាកនាងក៏ទុប
ភ្នែចខ្លាយយំ ឪពុកអើ! ពុកភ្លេអើយ! មនុស្សដែលច្រាសចាកវិញ្ញាណ
បៅយ បីដូចជាកំណាត់ឈើដែលនៅលើដែនដី មិនចេះស្តីនិយាយ
មានត្រចៀកក៏ដូចជាថ្នង់ ស្តាប់ពាក្យដំអូញកូនមិនឮ មានជង្ហើមចេញ

ចូលក៏នៅស្ងាត់ឈឹងកូន ដល់ស្ងាប់ទៅក៏ធ្វើព្រងើយកន្តើយ លែងអាណិតអាសូរដល់កូនដែលយំខ្លាចម្ល៉េះ ។

សុវណ្ណបុប្ផាមូលគោះខ្លាំង ក៏ខ្សឹងស្ងាំងសាច់ឈាមមួយរំពេច ស្រពោនស្រពន់អស់ដើងដៃ សំឡេងភ្លេចលែងតើតក៏ធ្លាក់ក្អែមម៉ក់ ។ យូរ។ ឮនស្រែកយំម្តង ។ ដោយមានចំណងថាខ្លាំងឲ្យអ្នកមេឮបានឮរហូតដល់ពេលល្ងាច ស្រាប់តែយើញនាងកុមារីម្នាក់ខ្សឹងទៅពនាងចុះពីលើផ្ទះ នាំយកទៅឯភូមិមួយឆ្ងាយពីភូមិរបស់នាង ហើយគេយកបបរមកបញ្ចុកនាង ដល់ញុំាបបរឆ្អែតហើយ នាងក៏យំរកម្តាយម្តងទៀត អ្នកដែលជួយដឹកនាំនោះ ក៏លួងលោមនាងដោយពាក្យពិរោះថាដូច្នេះ "អូនស្រីចង៏អើយអូនកុំយំ ម្តាយឯងគាត់មិននៅទេ គាត់ទៅស្រុកទេសឆ្ងាយហើយ គាត់បានផ្តាំឲ្យចង៏មើលឯងផង ចាំចង៏ថែទាំឯងឲ្យដូចម្តាយឯង ឯងមើលចុះចំណីចំណុកមិនខ្វះទេ" ។ ហើយអ្នកនោះក៏ថ្នាក់ថ្នមបីបម្រនាងឲ្យថ្នាត់មាត់ នាងក៏នេងលក់ភ្លេងដៃអ្នកចិត្តបុណ្យនោះទៅ ។

ឯនាងកុមារីនោះ មិនតឹងរណាក្រៅពីភ្នែនារីឡើយ ជាបុត្រីអ្នកមានស្តុកស្តម្ភមួយ ឪពុកម្តាយនាងមានតែក្រមង៏ដ៏រិះសះ ទំនិរស្រែចម្ការជាច្រើន មានចារស្រែជ្រូកសំរែចនាក់ ហើយអ្នកទាំងពីរស្រឡាញ់សុវណ្ណបុប្ផាដូចកូនបង្កើត ព្រោះនាងមិនដែលធ្វើខុសបុកម្នាក់ឲ្យឮរណា

ពិបាកចិត្តដោយសារនាងទៀយ ។ ឮនដូច្នោះតែនាវ៉ៅបិសុណ្ណបុថ្លាយកមកឮនោះ ព្រោះនាងឮនសាកសួរអ្នកស្រែចដែលរត់មកជែកក្នុងភូមិរបស់នាងថា ៅក្នុងភូមិនោះតើមានសល់អ្នកឯណា ដែលរត់មកមិនកើតដែរឬអ្វី? ដល់ដឹងសេចក្តីថា មានជនពីរនាក់តំពូនឈឺជាបហើយមានកូនស្រីមួយផង នាងក៏អង្វរនឹពុកម្តាយនាងឲ្យៅនាំ អ្នកតំសត់ចាំងបីនោះមក តែនឹពុកម្តាយនាងធ្វើយទៀងថា: "កូន! កូនឲ្យយើងធ្វើដូចម្តេច បើយើងយកអ្នកចាំងនោះមក ហាក់ដូចជាយកគ្រឿងមកដុតភូមិរបស់យើង ព្រោះជម្ងឺអាសន្នកេតជាជម្ងឺធ្ងន" ។

"បើដូច្នោះមានតែប្រែអ្នកឯណាមួយ ឲ្យយកថាំសង្ហរនឹងមួយអាហារៅឲ្យគ្នាផង សមគ្នាវេទនាខ្លាំងណាស់ហើយមើលៅ" នាងតែនាវ៉ៃយាយបង្ខិចិត្តនឹពុកម្តាយរបស់នាង ។

តែគ្មាននណាមួយហ៊ានដើរកាត់ភូមិចង្រៃនោះទៀយ ដោយខ្លាចឆ្លង ទើបនាងកាត់ចិត្តសូមអនុញ្ញាតនឹពុកម្តាយ ខំដៅទីនោះដោយខ្លួនឯង តែនឹពុកម្តាយនាងមិនព្រមបើតឲ្យៅ នាងក៏កើតទុក្ខលែងញុំាបាយទឹក ព្រោះនាងនឹកឃើញថា មិនគួរបើបណ្តោយឲ្យមនុស្សផងគ្នាស្លាប់អសារតែតការសោះ ដោយនាងអាចនឹងជួយសង្គ្រោះបាននឹពុកម្តាយឃើញនាងព្រួយចិត្តខ្លាចនាងឈឺក៏បណ្តោយឲ្យនាងៅ នាងក៏សប្បាយចិត្តយ៉ាងថាំនឹងបាយទឹកដើរដំរង់ៅទីនោះ ។ តែនាងមិនអាច

សុំគាល់ថាផ្ទះណាមួយដែលមាននៅគ្រោះ ក៏ចេះតែដើរកត្រប់គេហដ្ឋាន ចួនជាឮមាត់កូនក្មេងយំក៏ចូលទៅ ឃើញខ្មុកម្តាយក្មេងនោះស្លាប់ ហើយឃើញក្មេងនោះ កំពុងតែនុបខ្ទោចម្តាយយំ នាងក៏ធ្វើសង្វែនអនិច្ចាខ្ទោចចិត្ត លួកដៃទៅបីកូននោះមក ។

តាំងពីសុំណែបុជ្ជាមកនៅក្នុងត្រកូលវ័ត្តនារីរៀលាណា ដែលចម្ការក៏ពុំបានផល ជំនួញដូញជាក់ក៏ចេះតែខាត សម្បត្តិទៀតក៏កាន់តែរលាយបន្តិចម្តងៗ ត្រាំតមក ត្រកូលវ័ត្តនារីក៏ចុះក្រដូនជាចង្រៃ ប្រុសៗស្រីតាំងប៉ុន្មាន ក៏ចេញលែងនៅម្នាក់ម្តងៗ ទាល់តែគ្មានសល់ម្នាក់ចំណែកគោក្របីដីរាសេះក៏ត្រូវលក់ដូរអស់ នៅសល់តែផ្ទះទេខ្មុកម្តាយវ័ត្តនារីព្រួយចិត្តខ្លាំងស្តាំងស្តួមអង្គុយចុះដក ហើយឪពុកក៏ចូលមកបៀតបៀនបាន នាំឱ្យអ្នកខាងតីរាន់ចេញទៅរកបររកស៊ីនៅតែលើផ្ទះ ដល់ខែទាល់ក្រណាស់ក៏លក់ផ្ទះសំបែងកូមិករកស៊ីរួមមួយផង ។

ចំណែកវ័ត្តនារី ក៏ស៊ូដាំបាយទំនុបថ្ងាយកទៅលក់ដូរយកលុយមកចិញ្ចឹមជីវិត ខុកជានាងមិនធ្លាប់ខ្វៃយល់ថាកដូចម្តេច នាងក៏ខំប្រឹងថែរក្សាមាតាបិតានឹងប្អូនចិញ្ចឹមដោយសេចក្តីព្យាយាម មិនបានបណ្តោយឱ្យសេចក្តីជូតសង្រឹម ចូលមកដែកចិត្តនាងបានឡើយ នាងខំបំពេញកិច្ចជាម៉ែផ្ទះដោយយកចិត្តទុកដាក់ រហូតដល់ថ្ងៃអាក្រក់ ដែលត្រូវគ្រាត់ប្រាសចាកអ្នកដ៏មានគុណចាស់ពីរ. នៅគ្រាលនោះនាងកើតទុក្ខសល់ឆ្ងាត

ស្ងើចនឹងសម្ងាប់ខ្លួនដែរ តែមកនឹកអាណិតដល់សុវណ្ណបុប្ផា ទើបអត់សង្កត់ចិត្តទាំមាត់តស៊ូដល់ដីតែតទៅទៀត ទើបលះមកតែលនាងបានស្លួនទុកដើម្បីនឹងសម្រែចកិច្ចធ្វើបុណ្យរំលាយសពមាតាបិតា រួចនាងក៏គាន់មណាសញ្ញាដាក់ក្មេងម្នាក់ឲ្យមើលផ្ទះ ។

តាំងពីថ្ងៃនោះមក នាងក៏ចាប់ធ្វើការលើសមុន ថ្នមសុវណ្ណបុប្ផាមិនឲ្យធ្វើអ្វីបាំងអស់ កាលបើនាងមកពីផ្សារវិញក៏ចូលទៅស្ងួដណ្តាំបាយធ្វើមុខ ពេលណាអត់ នាងក៏លេចទឹកមាត់ជិតទឹកភ្នែង ទុកម្ហូបចំណីបន្តិចបន្តួចឲ្យប្អូនចិញ្ចឹម ព្រោះគ្នានៅកន្លែងភូមិត្រែងខ្សាច់ចាប់ នាងទំនៃរដើរទៅមានតែបីបួននោះ អស់ចំនួនមួយឆ្នាំគត់ ។

ល្ងាចមួយ នាងអង្គុយលេងជែបលែងជាមួយនឹងសុវណ្ណបុប្ផា ស្រាប់តែមានសេះមួយមានឧយ៉ាងមាំពេមស្អាត រត់ចូលមកក្នុងភូមិរបស់នាង ហើយក៏ឈប់រេពៅមុខស្ងួនចន្លៃរបស់នាង ហាតស្ទឹកទៀរខ្លួហើយក៏ស៊ីចន្លៃនាងតែម្តង នាងស្ទុះចុះទៅយកដំបងដេញសេះនោះ ក៏តែជាន់បន្លៃរបស់នាងខ្លួចអស់ ហើយទៅឈប់ឯម្ខាងឯណោះស៊ីចន្លៃទៀត នាងយើញដូច្នោះហើយក៏ស្ទុតចិត្តលុតដង្កង់ចុះ គក់ទ្រូងជែទ្រហោយំ_“ខុសេះអើយសេះ! សេះឯងម្តេចក៏មកបង្កិនចង្ហោចដំណាំផងខ្ញុំដូច្នេះ ម្តេចក៏មកឆ្លាចអាហារបស់យើង ដំណាំប៉ុណ្ណេះហើយដែលជួយឲ្យយើងរស់ដីតៗ ឥឡូវបើឯងមកស៊ីមកជាន់យ៉ាងហ្នឹង .....” ។

ខណៈនោះ មានបុរសកំឡោះម្នាក់រូបឆង្គស្អាតជាត រត់មកដល់ទីនោះដែរ ហើយសែងសួរអ្នកផ្ទះថា "អ្នកអើយ! អ្នកបានឃើញសេះខ្ញុំរួចមកទីនេះដែរឬអ្វី ?

សុវណ្ណបុប្ផាទីឆ្ងល់ក៏ឆ្លើយឡើង "សេះពូឯងអ្នកណាស់ ចូលមកស៊ីដំណាំមេសបងខ្ញុំអស់គ្មានសល់ ធ្វើឲ្យបងខ្ញុំយំសោក ពូឯងក៏ឥតមានយោគអីម្ល៉េះ មិនចេះថែសេះឲ្យវាមកចូលកូមិគេ" ។

សោកិតឮដូច្នោះក៏ភ្ញាក់ខ្លួន ហើយដើរចូលទៅជិតវត្ថានាទិយាយលួងលោមនាងថា: "អ្នកអើយកុំយំសោកថ្មី ចាំខ្ញុំសងថ្លៃដំណាំអ្នក ធ្វើម្តេចសេះខ្ញុំវាកាចវាលួចរត់មក ខ្ញុំតាមមិនទាន់តាមតែអ្នកមេគ្គាអត់ទោសទៅចុះ" ។

រួចសោកិតក៏លូកយកថ្លុក១០រៀ១០ហុចឲ្យនាង ហើយក៏ដឹកសេះត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ តែនឹកនឹករលឹកដល់វត្ថានាមិនភ្លេច ព្រោះសោកិតចាប់ចិត្តនឹងរូបនាង ទើបទុស្សាហ៍មកសេនផ្ទះនាងញយៗ រួចបានឲ្យគេមកដណ្តឹងនាងៗក៏ព្រម តែថាបើសោកិតអនុញ្ញាតឲ្យមួយឲ្យនាង គឺថាឲ្យស្មោះនឹងនាងរហូតដល់ផុតដីវិតហើយមិនក្បត់ចិត្តនាង សោកិតក៏ខ្លួលព្រមចុះខ្សន្យា ទើបរៀបការជាមួយនឹងនាងយ៉ាងអឺកៈធឺក ។

ចំណែកនាងសុវណ្ណបុប្ផាក៏បានសេចក្តីសុខរៀងមក រហូតដល់នាងធំពេញវ័យពេញកង ល្មុះដល់នាងពេញក្រមុំហើយឪពុកពានាងថ្លែកបន្តិច

ម្ដងៗហាក់ដូចជាផ្កាដែលរីកពេញទំនឹងនាងចេះតាក់តែងកាយស្បែកសំពត់អាវស្អាតៗ ហើយលាបប្រែងម្សៅទឹកអប់ផង រូបនាងហាក់ដូចជាស្រីខេតអប្សរ ។ មួយវិញទៀត នាងតែងចំរើរសោកិតរជាយយកចិត្តទុកជាក់ចំផុត ចំណែករសោកិតក៏ចូលចិត្តតែប្រែនាង ទាល់តែរត្នានាងចំអន់ថា "អ្នកបងប្រយ័ត្ន តិចក្លាតរបស់សុវណ្ណបុប្ផា" ។

"ត្រែល! ឯងនំយោយមើចយ៉ាងហ្នឹង ឯងក្លេចនំនាយលោកគ្រូទៅអធិការហើយឬ?

តើគួរឲ្យជឿពាក្យប្រុសបានទេហ:?

បទទី ៤

ការប្រព្រឹត្តកន្លងចិត្តភរិយា

លុះសុកន្ទែចំរើនវ័យបានធំឡើង មាតាបិតាក៏រីនរឹតតែថ្នាក់ថ្នមបុត្រ ស្រឡាញ់មិនឲ្យឃ្លៀសឃ្លាងចិត្តម្ដងឡើយ ព្រោះតាំងពីកូនខោះកើតឡើង ជំនួញគ្រប់មុខក៏ចំរើនជាងអស់ បើកូនចង់បានអ្វីក៏រកឲ្យភាល់តែបាន ត្រែវអំពីផ្ការយនឹងព្រះអាទិត្យត្រះចន្ទ្រចេញ ដែលហួសវិស័យខ្លួនទើងយកមកឲ្យពុំបាន ជីវិតកូនសម្បុកនោះ ក៏ឆ្លងការកៅ

ដោយសេចក្តីចំរើនគ្រប់ប្រការ គ្មានអ្នកណាមួយនឹកនាថា នឹងមានហេតុអាក្រក់ចូលមកលុកលុយបានទេ ។

តែកាលជាអនាគត ជាសភាវៈបិទបាំងអស្ចារ្យណាស់ យើងមិនអាចនឹងមើលឲ្យឆ្លុះជាក់ច្បាស់នឹងមំសចក្ខុបានទេ ព្រោះដូចជាខ្ចាវសូត្រដែលពួកកុមារកំពុងវាវ នឹងសន្មតថាចេះតែចេញឯងមកឥតអាក់ក៏ពុំបាន ព្រោះចួនលោជាមានអ្វីមកខ្ទប់ទាស់ នាំឲ្យផុយបុនក៏សឹងមាន ពុំនោះសោតដូចត្រីចក្រយាន ដែលយើងកំពុងជិះដោយស្រួលលោតែថែកកៅស៊ូឥតស្រណោះ ក៏ដូចជាជីវិតរបស់សុភិន្ទ ដែលកំពុងតែត្រេកត្រអាលទៅដោយល្បែងផ្សេងៗ ក៏ថែរជាកន្ទបែទៅតាមទំយមបែរបាកវិញ ។

កាលបើកុមារបានអាយុ ១២ ឆ្នាំហើយ មាតាមានជម្ងឺឈឺជាខ្លាំងបានខំរកគ្រូពេទ្យហូមកព្យាបាលពេតជាខ្លាំង ប្រុងប្រយ័ត្នថែរក្សាដោយល្អ ទើបបានជូរជម្ងឺបន្ថយមួយៗជាលំជាប់ ឯសុភិន្ទមិនហ៊ានឃ្លាតឡាយពីមាតាឡើយ មានចិត្តស្រណោនស្រពន់ពុំសប្បាយ តែងអង្គុយជិតគ្រែអ្នកម្តាយច្រើនតាក់តែងមិនឈប់ដៃ ខុតជាអ្នកបណ្តេញឲ្យទៅលេងយ៉ាងណាក៏ពុំព្រមទៅ ស៊ូតែទាំនៅមើលថែទាំខ្ចីកន្តៅខ្ចីកត្រជាក់ ។

ចំណែកខាងនាយសោភិតវិញ តាលបើតរំយោលឈឺពុំរៃដោយរួចថ្លៃពេក ក៏កើតអផ្សុកចិត្តសោកស្តាយ ដោយភ្លើងកាត់ជុតជាលកលល

កន៏សន្តាន ថ្ងៃមួយអត់គ្រាំពុំបាន ក៏ហៅនាង៏សុវណ្ណបុប្ផាឲ្យចូលមកតគត់ ប្រចាប់ឲ្យកន៏ចន្ទប់ស្អាតបេះ ខ្លួន ឯនាង៏នោះមានរូបឆោមលោមឆ័ណ្ឌ ជាអ្នកថ្លៃថ្លា ព្រោះនាង៏នោះប្រកបដោយសម្ផស្សសោភ័ខ្ចី ហើយត្រអូបប្រហើរផង គ្រាន់តែដើរដិតក៏ជាប់ភ្នែនគួរចាប់ចិត្ត ម្ល៉ោះហើយនាយសោកិត ក៏ក្តើនក្តៅចង់ប្រពន្ធភ្លូន ក្តៅចាំង៏ទំនាយលោកគ្រូហៅ អធិការក្តាន់ខ្លួនលួង៏លោមចំអែចំអន់មេខានោះ ។

មុនដំបូង៏នាង៏នោះ បានហាមគ្រាមហៅហ្វាយនាយបេះ ខ្លួនដោយអាង៏ថាជាការពុំគប្បី ព្រោះម្ចាស់ស្រីកំពុង៏មានផម្ងឹមិនស្រួល តែកន្ត័ចិត្តរំដួលញាប់ញ័រព្រឺព្រួចឥតឧបមា ដោយមិនធ្លាប់មាននរណាប្រលោមដល់ម្ត៎ង៏សោះ ទើបធ្វើឫកអៀនអន់ខុនជាក់មុខ តែនាយសោកិតដ៏ឆ័ណ្ឌលក៏បង្ខំចិត្តនាង៏ឲ្យស្ម័គ្រជាមួយ សុវណ្ណបុប្ផាពុំដឹង៏ច្បិតនយ៉ាង៏ណាដោយចាប់ចិត្តចេតនាឱ្យង៏ហ្វាយនាយស្រាប់ផង ក៏ព្រមប្រគល់កាយថ្លាយខ្លួនឫាណជូនចាំង៏អស់ ឥតមានខាចាំង៏អ្វីបន្តិចឡះវេលាកត្រីនោះឯង ។

កន៏ពេលដែលអ្នកចាំង៏ពីរ កំពុង៏តែក្តើតក្តើនដោយពិសព្ទញ្ញបេះកាមទេព ក៏កើតភ្យុះខ្យល់លេកចំកគ្រឹកគគ្រែង៏ ម្ែកឈើក៏យោកយោលខង់ឫាញចុះឡើង៏ ហាក់ឱ្យង៏ប្រែភ្លាយព្រះធរណី មេឃមីវង៏ងឹតខ្លួចំមានផ្ទលោន់គគ្រឹម ។ ភ្លុសន្ទោចវែងផ្លាយ ភ្លៀង៏ក៏បង្អុរចុះមកស្រោចស្រប់ប្រឋពី ព្រាយលំអង៏ចំកហើរដេរដាសប្រែជាចុះអ័ព្ទ

ប៉ាំងភាពអ្នកចាំងពីរបាត់ តែអ្នកចាំងពីរនោះ មិនបានតក់ស្លុតដល់អ-
ណាចក្ខៀងផ្តរនោះឡើយ ក្មេងអស់ហេតុការណ៍ចាំងពួង ហាក់ដូចជា
មិនមែនបិតនៅពិភពលោក នាយសោកិតក្មេងកំសោយ សុវណ្ណបុប្ផា
ក្មេងចៅហ្វាយស្រី ថមថយកំឡាំងខន់ដៃជើងល្វើយលក់ចាំងពីនោក
រហូតដល់ភ្លឺ ។

ការប្រព្រឹត្តិក្បត់ចិត្តនេះ ក៏ប៉ះប៉ាំងជិតមិនមានឮខ្លះភ្លាយសាយ
ដល់គេដល់ឯង ចំណែកមេផ្ទះបានគ្រាន់តែមើមែនទែនគាចដើរចេញមក
ខាងក្រៅកើត អង្គុយនិយាយលេងជាមួយអ្នកស្រុកនឹងអ្នកជិតខាងដែល
តែងនាំគ្នាមកសាកសួរដំណឹងតែពលល់ៗ ថ្ងៃ ។ កន្ទុងមកបានវែមួយ
ក៏បានជាស្រឡះស្រួលបួលមានកំឡាំងកំហែងដូរដើម ចាប់ធ្វើការងារ
ពេញដៃពេញជើង ឯសុកន្ធ្រក៏មានចិត្តត្រេកអរសោទរឥតឧបមា ហ៊ាន
ឃ្លាតឆ្ងាយពីមាតាចេញទៅគេលេងជាមួយនឹងក្មេងឯទៀតៗ ។

មានយប់មួយនាពេលអធ្រាត្រស្ងាត់ រត្នានាំបុកពោះឈឺទៀបៗ
ក៏នាំគ្នាភ្ញាក់ឡើងយកដៃសង្កត់ពោះគ្រាន់បានអន់បន្តិច ទើបសំដីដេកទៅ
វិញ បន្តិចមកក៏ចុកភ្ញាំងលើសដើម តើតឡើងត្រង់ចុងជង្គើមឈឺផ្សាដូច
មុតបង្ខា ហាក់ដូចជារមួលពោះវៀនជាខ្លុសាហ៍ស ឈឺភ្ញាំងណាស់
គ្រាមិនបានទើបពាក្យតែប្តី ពាក្យតមិនឃើញនាងក៏ភាញឈើគូសមកអុជ
ចង្កៀងបំភ្លឺឡើង យកដៃញាត់ពោះអង្គុយចាំគេត្រឡប់មកវិញ ព្រោះ

ទឹកស្នានថា សោកិតទៅបន្ទោបង់ លុះកន្ទុំមួយមោង៉តមកទៀត
នាឡិកាវយមោង៉ ៧ ក៏ភ្ញាយើញ គ្រឡប់ម៉កវិញ ទឹកធ្លល់ណាស់ទើប
នាង៎ាំដេញបំបាក់សេចក្តីឈឺដោយមាននេះ ដើរកាត់ផ្ទះទៅឯបន្ទប់កូន
សំឡាញ់ឃើញចង្កើងព្រឹមៗនៅលើតុ នាង៎យកដៃវែកមុង៎ឡើងឃើញ
កូនប្រុសដេកលក់ស្រួមកខ្ចៅ មានសៀវភៅនៅលើដើមទ្រូង ព្រោះ
សុតិន្តូត្រូវប្រឡង៎យកសញ្ញាបំត្រជាកំង-ខ្វែកង៎ឆ្នាំនេះផង ជានជា
ខិតខំស្វាធ្យាយណាស់ ។

មានានុនថើបបុត្រហើយ ក៏ឆ្ពោះទៅបន្ទប់នាង៎សុវណ្ណបុប្ផាដើម្បី
ខ្ចីជាស់នាង៎ឲ្យជួយរតែពោះឲ្យ លុះដល់ឆណៈគ្នាវស្រាប់តែឮសូរសំ-
ឡេង៎ខ្សឹបខ្សៀវគ្នា រ័ត្នានាទឹកស្នានជានាង៎សុវណ្ណបុប្ផានាំសហាយឡើង
ដេកលើផ្ទះ ដល់ប្រុង៎ស្តាប់មែនទែនទៅ កំចាំឮស្តាប់ជាមាត់ស្វាមី
និយាយលួង៎លោមមេខាថាដូច្នេះ "អូនអើយ! បង៎ឮស្តាប់ជាមិនចោល
ប្អូនទេ កុំមាសមេនាង៎ព្រួយចិត្តថ្នូ បង៎អាណិតប្អូនណាស់តែវាតើស៊ី បង៎
មានប្រពន្ធកូន៎ក៏ពិតមែនហើយ តែអូនកុំអាក់អន់តូចចិត្ត ការណ៍នេះ
ស្រែចតែខឹង៎ចិត្តបង៎ទេតើ! ។

— "ចាះ! ខ្ញុំដឿចិត្តលោកប្អូសហើយ តែថាប្រសិនបើជាការ
នេះបែកសារឡើង ; លោកស្រីមុខរាប់ណ្តាញ់ខ្ញុំឲ្យចុះចេញពីលើផ្ទះមិន
ហានទេ ខ្ញុំនឹង៎ទៅជាស្រីអនាថាឥតទីពំនឹង៎ ទៅជាកេរ្តិ៍ដំខៀលអ្នកផង

ចាំងពួង តើឲ្យខ្ញុំយកមុខទៅខុកឯណា មួយវិញទៀតជាតិស្តួចដូចជ្រូក កាលបើតមកគ្រែបង្កកលំអងគេសរហើយរួចហើរចេញទៅ មុខជាទឹងស្រពោនជ្រុះចាកខន្ធ កាលបើខ្លាក់ដល់ដីមុខជាទឹងស្ងួតអស្ចារ្យតាមអ្នកណា ទឹងមេត្តាជួយសង្គ្រោះ សូមលោកប្រសិតមើលផ្លូវនេះផងចុះ ។

"កែវកុំថប់អ្វីព្រលឹងបង ស្រួចទឹងបងចុះ បងការពារមិនឲ្យវេទនាឧដល់ថ្លៃគ្រាយ" ។

រត្នានីកាលបើបានឮពាក្យអស់នោះចុកត្រចៀកហើយ នាងក៏ទឹកដល់ទំនាយ ដែលលោកគ្រូបានទាយពុកអំពីថ្ងៃមុន ក៏តូចចិត្តណាស់ បាត់ឈឺពោះ ភ្លាត់ដៃខ្លាក់ចន្ត្រៃដែកភ្លាយ រួចនាងគត់ខ្លួនជាពុក គួរឲ្យស្រណោះនាពេលកត្រីកាលនោះពេក ទឹកសង្វេគដល់រូបខ្លួនដែលដួលដេកត្រង់ទីនោះ ស្វាមីក្លាក់ខ្លួនក៏ស្ទុះចេញមកចាំរុងទឹងត្រកងបី នាងឃើញមុខទឹកភ្នាញ់មិនបង់ឲ្យមកបំពាល់ខ្លួន ទំក្រែកឡើងគេចពេញតែរលីងផ្ទះ ប្រដេញគ្នាដូចគេលេងបិទពួន ផ្តើលដល់អ្នកផ្ទះចេញមកលាន់ ។ រត្នានីក៏បើកទ្វារស្ទុះចុះដណ្តើរវត់ដំរង់ទៅមុខទៅ តុំដឹងជាទឹងមានចំណងទៅទីណា ដល់មាត់ទឹកឃើញដើងអស់កំឡុងដួលសន្ធប់បាត់មាត់ទៅទីនោះ ។

សោភ័តទឹងខ្ញុំស្រាច្រែនបានតាមមកទាន់ ទើបលើកនាងយកវិលមកផ្ទះវិញ នាំគ្នាតែត្រួតន្ធគ្រសៃសង្វាយដៃគ្រប់គ្នា ខ្លះទៅរកជាំទឹក

ខ្លះតត់ទៅអញ្ជើញគ្រូ ដើម្បីដល់អ្នកដឹតខាងភ្ញាក់ពុះមកម៉ាម្នាក្មេងតាំងស្លាចុារ ដោយតំយណាស់ហាក់ដូចជាមាតារបស់ខ្លួនបង្កើតមានជម្ងឺឈឺនាំគ្នាអង្គុយជុំៗ មានទឹកមុខសូតស្រពោន ស្រីៗ ខ្លះក្អែកទន់ក៏អត់យំពុំបាន ។

ចំណែកសុតិន្ទ្រភ្ញាក់ម្ល៉ឺងកាលណាក៏ស្ទុះចេញមក ឃើញម្តាយសម្លាប់ចាត់មាត់ចាត់ក ក៏ស្រែកច្រលន់ឡើងថា "អ្នកអើយអ្នក! ខុអ្នកផងកូន!" រួចក៏ស្ទុះទៅឧបម្តាយយំរឭកខ្លួចទន់អស់តាំងខ្លួនច្បាណាគាឮសូរមាត់កូនក៏ភ្ញាឡើងបើកភ្នែកមើលបានមួយភ្លែត ក៏ប្រែទៅវិញលែងតំរែតើងដែរ ។

ពេលនោះគាគ្រូក៏មកដល់ អង្គុយបត់ជើងស្រួលបួលតាញ ឈើគួសអុជខ្ទៀនធូបមួយសំណុំធំ ដែលឆេះភ្លាឡើងបានរងើកក្រហាមឆ្ងិនរមួលចុះឡើង ពួកគាស៊ីក៏លើកទឹកអប់ផ្សែងខ្ទៀនមួយផ្តិលទាត់មកជាក់ជំកល់ពីមុខ គ្រូក៏គោះកំទេចធូបសំរែកគង់ទឹកលាន់ឆេវៀ ចង្ក្រុយផ្សែងឲ្យហុយច្រលោមទៅលើអ្នកជម្ងឺ រួចសែកមន្តអាគមខ្សឹបៗ ផ្តុំពុះទៅកង់ទឹកក្អែកសំឡឹងពុះមានមុខសម្លឹមភ្ញៀវដោយរងើកភ្លើង លុះសូត្រអាគមចប់ហើយក៏ផ្តែលក់ធូបតាំងអស់ទៅក្នុងផ្តិល យកដៃរលាស់ទឹកទៅលើរ័ត្តនារី ដែលបានត្រជាក់បន្តិចម្តងៗ បើកភ្នែកឡើងមានកំឡាំងសន្សឹមៗដាលំដាប់ ។

ចំនួន ១៥ នាទីតមក អ្នកជម្ងឺនោះក៏ដើរអង្គុយឡើងបានដោយអំណាចអានុភាពដ៏សក្តិសិទ្ធ រកគ្រូមាស្ងាស់សំពត់ឲ្យគ្រូស្រោចទឹក ដើម្បីឲ្យរោងរគ្រោះថ្នាក់ លុះស្រោចស្រប់គ្រប់សពាង្គកាយហើយ នាងក៏បានស្រឡះមុខមាត់មានកម្សាន្តតំហែង លើកដៃសំពះគ្រូ "លោកគាមានគុណធំធ្ងន់ណាស់ ជួយស្រោចស្រង់ជីវិតខ្ញុំម្ចាស់នេះ ហាក់ដូចជាប្រសិទ្ធឲ្យខ្ញុំរស់ឡើងវិញម្តងទៀត ខ្ញុំនឹងជូនរង្វាន់ទាន់ទៅលោកគាឲ្យពេញចិត្ត" ហើយនាងចូលទៅក្នុងផ្ទាស់សំលៀកបំពាក់ ពុងបំផុតបានចេញម៉ែកយករង្វាន់ជូនគ្រូជាចំនួនច្រើន ។

ចំណែកសុកន្ធ្រកុមារ ត្រេកអរណាស់ស្ទុះទៅទុបគាគ្រូដោយសេចក្តីដឹងគុណ គាគ្រូស្ទុតចិត្តអាណិតស្ទើរលួយថ្នើម ទើបដកដង្ហើមមិនស្តីថាអ្វី យកដៃអង្អែលក្បាលសុកន្ធ្រយ៉ាងថ្នម បន្តិចមកគាត់និយាយថា "ឲ្យចៅឯងបានសេចក្តីសុខមានអាយុយឺនដល់រយឆ្នាំ កុំឲ្យតម្អូញតម្អែរបៀតបៀនបាន គាអាណិតចៅណាស់ បើជាមានទុក្ខធុរៈទៅរកគាចុះគានឹងជួយ" ។

រួចគាត់ក៏លាម្ចាស់ផ្ទះវិលទៅលំនៅគាត់វិញ ។

(ម.ឧត)

* * *

និទានរឿងព្រៃឯ

ចៅតាំមិតមភ្នោះ

កាលពីដើមមានបុរសពីរនាក់បងទំនងប្អូន លំនៅមិនជ្រាកដជា
នៅឯណា ម្តាយអាពុកស្លាប់អស់ទៅ នៅតែ ២ នាក់ប្អូនទំនងបង នាថ្ងៃ
មួយក៏បបួលបងប្អូនទៅនៅវត្ត រៀនអក្សរធម៌អាថ៌ សាស្តាចាល់តាម
ចំនៀម ក៏បុរសបងប្អូនទៅនៅទំនងលោកគ្រូសង្ឃរាជ (ចៅអធិការ)
លោកក៏តែងអាណិតមេត្តាយកចិត្តទុកដាក់ បង្រៀនប្រដៅឲ្យរៀនស្ទាត់
ឯក្មេងពាំងពីរនាក់ទំនងមានអស់ក្មេងណារៀនឲ្យស្ទើរគ្នាន លុះរៀន
ចេះចប់ លោកគ្រូក៏បបួលជាទេន ឯទេនពាំងពីរពុំមានខ្ជិលច្រអូស
តែងតែចំរៀនស្ទាត់ បន្តើគ្រូមិនឲ្យអាក់អន់ព្រះទ័យពីអ្វីឡើយ ។
ថ្ងៃមួយទេនពាំងពីរចេញទៅដាំលាគ្រូសឹក គ្រូក៏ពុំមានឃាត់ ព្រមឲ្យ
ទេនពាំងពីរសឹក, សឹកហួច លោកគ្រូផ្តាំប្អូនសេបងថា ឲ្យទៅនៅកេសុី
ឯស្រុកចិន ទំនងជាទៅស្ថិតក្នុងស្រុកចិន; ឯបុរសប្អូនគ្រូមើល
ឲ្យថា ទំនងប៉ាន់ជាស្រុកសោយភព្វនគរពីរ ហើយលោកគ្រូក៏ផ្តាំថា
"ម៉ែនឯ្យណាស់កុំដេក យកប្រតន្ទទៀមើលម្តាយក្មេក ចូលដំណេក
កុំនិយាយទំនងប្រតន្ទ" ភាក្យពាំង ៣ ម៉ាត់នេះ ដង្ហែនគរពីរ បើឯង
រក្សាបានស្ទើរដូចជាទេនគរពីរ អញគ្មានអ្វីឲ្យឯងទេ មានតែពាក្យបណ្តាំ

ប៉ុណ្ណោះ ។ ឯបុរសខាងពីរនោះបងប្អូន លាគ្នាដើរទៅ ឯបងគ្នាំ
ឲ្យទៅរកស៊ីឯស្រុកចិន គេក៏ទៅរកស៊ីតាមភាក្យគ្នាំ ក៏បានជាទៅសួរ
ធំមែន ។ បុរសប្អូន មិនដឹងបើនឹងរកស៊ីអ្វី ក៏ទៅនៅនឹងបងប្អូនញាតិ
សន្តានទាំងគេក៏អាណិត ជណ្តើងប្រពន្ធរៀបការធ្វើផ្ទះឲ្យទៅ បុរសនោះ
ក៏រង្វើងក្តេចពាក្យដែលគ្នាំ ក៏ទៅរកស៊ីនឹងប្រពន្ធ ប្អូនបានស៊ី ប្អូន
អត់ រកស៊ីបានត្រឹមបាត់ល្ងាច បានល្ងាចបាត់ត្រឹម រកសំពត់នឹងស្បៀក
គ្មាន មានតែទោតញ្ចាស់មួយពាក់តណ្តាលក្តៅ ដាចលេចមុខលេចក្រោយ
បុរសនោះគិតដើរទៅតំពង់ទឹក ក្រែងមានគេមកពីស្រុកចិន
នឹងបានសួរដំណឹងគេពីបង ។

គាប់ដួងជាថ្ងៃនោះ មានសំពៅគេបើកមកពីស្រុកចិន បុរសនោះ
ក៏ប្តូរទៅសួរគេថា អ្នកនាយសំពៅអើយ អ្នកបានប្រទះខ្ញុំម្នាក់ផង
ទៅរកស៊ីស្រុកចិន ៥ ឆ្នាំនេះហើយដែរឬ? ឯនាយសំពៅឆ្លើយថា ខ្ញុំ
ឃើញខ្ញុំម្នាក់ដែរ ឥឡូវគេបានជាទៅសួរធំ មានឯារសក្តិធំក្នុងស្រុក
ចិន គ្មានអ្នកណាមានស្មើគេទេ បុរសនោះសួរទៅនាយសំពៅវិញថា
អ្នកនាយសំពៅ អ្នកអញ្ជើញទៅវិញថ្ងៃណា នាយសំពៅថា ៣ ថ្ងៃ
ទៀតខ្ញុំវិលទៅវិញ បើអ្នកអញ្ជើញមេត្តាឲ្យខ្ញុំសុំដោយសារទៅផង ។
បានអញ្ជើញទៅចុះ ។ បុរសនោះក៏លានាយសំពៅមកផ្ទះវិញ ចាំយ
និយាយនឹងប្រពន្ធថា នាងអើយ យើងសព្វថ្ងៃនេះ ក្រពាំបាកណាស់

ឥឡូវក្មួងដំណើរជាបងអញដែលទៅនៅកេស៊ុស្រុកចិន គេបានជាចៅស្ងួ
ជំកូនស្រុកចិន បងបងទៅកគាត់ ក្រែងគាត់អាណិតឲ្យធ្វើកាស
ចាយសំពត់អាវស្លៀកខាក់ខ្លះ ឯប្រពន្ធឮប្តីស្រដីដូច្នោះសួរថាបុះអ្នកទៅ
ទីឯអ្នកណា? បងទៅដោយសារសំពៅទីឯគេ។ ព្រមឲ្យទៅហើយ នៅ
៣ ថ្ងៃទៀតទើបគេចេញសំពៅទៅ ។ អើអ្នកទៅក៏ទៅកុះលុះដល់
៣ ថ្ងៃ បុរសនោះក៏ចុះសំពៅជាមួយទីឯគេទៅ ហើយជួយមើលថែទាំ
រក្សាបស់ទ្រព្យនាយសំពៅហាក់ដូចជាទ្រព្យបស់ខ្លួន ឯនាយសំពៅ
ឃើញចៅបុរសនោះមានគំនិតមានយោបល្អ ក៏ស្រឡាញ់ពាក់អានអាណិត
ឲ្យជាយចំកស៊ីតែសព្វថ្ងៃរៀងទៅ ។

ឯយោយតាប្រពន្ធចៅបុរសនោះ ក្រែយដែលចៅបុរសទៅស្រុក
ចិន ក៏លួចមានសហាយ យកមកដេកជាមួយរាល់ៗយប់ ។

បុរសនោះលុះដល់ស្រុកចិន ក៏សួរនាយសំពៅថា អ្នកនាយ
សំពៅលែទៅស្រុកខ្មែរវិញថ្ងៃណា ប្រាប់ខ្ញុំផង ។ នាយសំពៅថា ៣
ថ្ងៃទៀតទីឯចេញសំពៅទៅ ចៅបុរសនោះក៏ឡើងទៅសួរកេបង ដើរ
ទៅដល់មាត់ទ្វារផ្ទះបង ឃើញមនុស្សនៅចាំទ្វារសួរថា អ្នក នេះហើយ
ឬផ្ទះលោកចៅស្ងួខ្មែរ អ្នកចាំទ្វារប្រាប់ថាហ្នឹងហើយ ផ្ទះលោកចៅ
ស្ងួ ។ បុះអ្នកឯងមកពីណាមកសួរកេផ្ទះលោកចៅស្ងួ? ខ្ញុំមកពីស្រុកខ្មែរ
ឯលោកចៅស្ងួនេះលោកជាបងខ្ញុំបង្កើត ។ មនុស្សអ្នកចាំទ្វារ មើល

ទៅរួចទៅបុរសនោះ មិនសមជាបងប្អូនទេ ឯលោកទៅសួរសោះ ។ ហើយ
ក៏អ្នកចាំទ្វារនោះទៅដាក់បទបន្ទូលទៅសួ (រៀលនោះលោកទៅសួមិនទៅ
ទៅតាល់ស្តេច) ថា អ្នកទៅហ្វាយស្រី មានមនុស្សកំសត់ម្នាក់មកពីស្រុក
ខ្មែរ រូបក៏តូចក្រៃ ស្បែកខៀវខាត់ភ្លាត់ភ្លាស ដាច់ជាងលេចមុះលេច
ក្រែយ គេបានថ្កាប់ខ្ញុំថាគ្រែវជាប្អូនលោកទៅហ្វាយប្រុសបង្កើត
ឥឡូវខ្ញុំបាទឲ្យវាចាំនៅមាត់ទ្វារ ។

ឯបទបន្ទូលទៅសួនោះនឹកតបចិត្តថា អាដែងមនុស្សកំសត់ខ្មែតនេះវ
មកពីណាក៏ហ៊ានបង្អាប់ក្មេងថាប្តីអញជាបងវាបង្កើត នាងវិងក៏ប្រើម-
នុស្សឲ្យទៅចាប់បុរសនោះមកដាក់ច្រវាក់ ខុកនៅពេនសេះ រៀចាំប្តីមក
ទើបឲ្យយកទៅសម្លាប់ ។

ឯទៅបុរសនោះ គ្រាវគេដាក់ច្រវាក់ក៏នឹកថា តុអញអើយសង្ឃឹត
មកពីស្រុកខ្មែរដល់ស្រុកចិន ព្រោះតែបង ឥឡូវគេមាន គេពុំគិតអា-
ណិតឈាមដែលកើតមករួមផ្ទៃជាមួយគ្នា គេះធ្មេងមាន គេហ៊ានចាប់ឯង
មកដាក់ច្រវាក់គិតទើបសម្លាប់ផង តុអញអើយបើនៅស្រុកខ្មែរកេស៊ីតាម
ខ្លួនក្រ ក៏គ្មានទេណាហ៊ានធ្វើបាបខ្លួន ឯទៅបុរសនោះពុំដឹងជាបងទៅ
តាល់ស្តេច ដែលនិយាយដូច្នេះ (ដោយសំគាល់ថាបងធ្វើបាបខ្លួន) ។

លុះទៅសួជាបងវិលមកដល់ផ្ទះ បទបន្ទូលថ្កាប់ថា លោក មាន
មនុស្សខ្មែរម្នាក់មកពីស្រុកខ្មែរ មកនិយាយថា លោកជាបងបង្កើត តែ

រួចនោះគាត់ ស្ងៀកខោពាក់តណ្តាលភ្លៅ ជាបលេចមុខលេចក្រោយ
អង្គរខ្ញុំឲ្យដាក់ច្រវាក់ខ្នុកនៅពេនសេះ ចាំលោកអញ្ជើញមកសម្រេចឲ្យនាំ
ទៅសម្លាប់ ។

ឯចៅស្លូជាបងឮហើយនិយាយថា ចៅយកវាមកមើល តែកូនជា
ប្អូនបង្កើតរបស់យើងនៃមែន ហើយចៅស្លូឲ្យដោះច្រវាក់ចៅប្រុសនោះមក
ដល់ស្គាល់ជាប្អូនច្បាស់ជាមែន ក៏រៀបចាយឲ្យស៊ីផឹមើលចៅប្អូនក្រ
ណាស់ ស្ងៀតខោពាក់តណ្តាលភ្លៅ ចៅស្លូក៏ឲ្យខោមួយស្ងៀក ទើប
សួរប្អូនថា ប្អូននៅឯនាយសព្វថ្ងៃរកស៊ីអ្វីនឹងគេ ។ ចៅប្រុសជាប្អូនជ្រាប
បងថា ខ្ញុំនៅឯនាយមិនដឹងរកស៊ីអីទេក្រណាស់ ហើយមានប្រពន្ធ
ជន ឯបងឮប្អូនឱ្យដូច្នោះក៏ទឹកអាណិតប្អូនមិនចេញស្តី ។ ចៅស្លូ
ជាបងក៏សួរទៀតថា ប្អូនមកដោយអ្នកណា ។ ឯចៅប្រុសជាប្អូន
ដាក់បថា ខ្ញុំមកនឹងនាយសំពៅគេឲ្យដោយសារមក ។ ចុះគេទៅវិញថ្ងៃ
ណា ។ ចាខ, នៅ ៣ ថ្ងៃទៀត គេនឹងចេញសំពៅទៅវិញ ។

ចៅស្លូជាបងដឹងដូច្នោះក៏ស្ងៀមទៅឲ្យលើកចាយមក ហៅចៅ
ប្រុសជាប្អូនស៊ីជាមួយគ្នា លុះស៊ីផឹច្រាប់ថា ប្អូននៅផ្ទះនេះសិនចុះ
បងទៅលេងផ្ទះចិនសៃ ចៅស្លូជាបងទៅដល់ផ្ទះចិនសៃ
ឯចិនសៃគ្រេរត្អូកយើញចៅស្លូទៅដល់ក៏យកកៅអី ថ្នាំចិន ខ្យៀ ទឹក
តែទូល ហើយចៅស្លូនិយាយទៅចិនសៃថា ខ្ញុំមកគេលោកមើលឲ្យ

ប្អូនខ្ញុំបន្តិច តើវាទំនងចេះតែត្រដូចច្នេះទៅ ឬវាទំនងគ្រាន់បើទំនងតែដើរ ចំនែកញាសៀវភៅមកមើលសព្វៗ ទៅតាយថា ប្អូនលោកមិនជាអ្នកស្រលាញ់ចាកទេ ដល់ ៧ ឆ្នាំទៀត ទំនងបានសោយពរជ្យជាស្តេចនគរើ លោកទំនងបានជាធំសម្រាប់ពរជ្យដោយសារប្អូន ប៉ុន្តែឥឡូវលំបាកណាស់ ដល់វិលទៅស្រុកវិញពាក់កណ្តាលផ្លូវ ទំនងបានត្រូវមានដំរីមួយនគរើជាសម្រាប់ខ្លួន តែថាឃ្លាតទៅវិញ ត្រូវនោះដល់កំណត់បានសោយពរជ្យ ទំនងបានមកជាសម្រាប់បុណ្យវិញទាំងអស់ ។ ឯចៅស្តេចបានដឹងដំណើរប្អូនដូច្នោះ ក៏លាចិនសែតឡប់ទៅផ្ទះវិញ ។

ដល់ ៣ ថ្ងៃ នាយសំពៅគេផ្តួតសំពៅចេស្រែចាំ ចៅបុរសក៏និយាយថ្កាប់ថ្កឹងថា អ្នកបងខ្ញុំចង់លាអ្នកបងទៅ ដ្បិតសំពៅគេទំនងចេញទៅថ្ងៃនេះហើយ ។

ឯចៅស្តេចាបងយកផាឱបមកបែកមួយត្បូង ហុចឲ្យទៅចៅបុរសជាប្អូន ឯចៅបុរសជាប្អូន ក៏ទទួលយកផាឱបមួយត្បូង លាបងចុះដើរទៅបណ្តើរ គិតបណ្តើរនឹកតូចចិត្តស្តីរមិនចង់កាន់យកផាឱបនោះសោះ ចៅបុរសចេះតែនឹកតូចចិត្តថា ។ បងប្អូនទំនងគ្នាឥតពីអាពុកម្តាយស្លាប់ចោលទៅនៅតំណែតែបងទំនងប្អូនពីរនាក់ កាលវេលាត្រចេះស្រឡាញ់គ្នាពាក់អានគ្នា ដល់វេលាមានខាតគ្នាចោល ធ្វើមិនពាក់អានគ្នាមាសប្រាក់

អ្នកទកញ៉ាវិងព្រួសារពេជ្ជ ឆង រៀបរៀង

(តទៅ)

ពន្ធុត្តរច្ឆវ ពន្ធុកបណ្ដុល សពៀជ្ជសាទរ ថានាងប្អូនស្រី ប្រឹមប្រិយ
បវរ បិតានាងបវរ ទៅបេះកប្បាស ។ បើះប្អូនទៅ បងអ្នកនឹងទៅ
តាមប្អូនមិត្រមាស ចូរជួយចោមបេះ ប្រឡេះកប្បាស ប្ដូមួយប្អូន
ភ្លាស ជ្រែតនាងក្រមុំ ។ នាងឆ្លើយទៅប្អាន ថាម្ចាស់ទៅបាន កុំគិត
បារម្ភ តែមោះកុំដើរ ដំណើរខ្ញៀចខ្ញុំ ជាស្រីក្រមុំ ក្រែងអាពុករវ ។
នោងសួថា ប្អូនមាសបវរចា តាប់ណាស់ណោះមេ តិតក្រែងបិតា
លោកថាលោកវេរ បងនឹងទៅឯ ក្រែយប្អូនតុំងា ។ ព្រះពន្ធុនោងី
ន្ធូនាងនារី រូបរ៉ែនសោក ដួបចាប់ចងចិត្ត ស្ងាលស្ងិទ្ធនឹងគ្នា ដួប
កល់កំយោ ព្រាត់យូរខើបយល់ ។ នាងនាងនារី លាព្រះនោងី
ពួងពន្ធុទេសតល យោងយាត្រាត្រេច បន្ដិចទៅដល់ ដួបជួនយង់
យល់ បិតានាងនាង ។ ឯអង្គអម្ចាស ពួងពន្ធុវស្សូ ត្រីត្រៃតពាក្យ
តាមនាងទូន្មត ដល់ចំការគាល- ខោះអ្នកត្រអាល ចូលបតសម្ងាត់ ។
ក្រែមដើមៈពាធ៌ចាយ ក្ងមែកត្រសាយ ត្រសុំក្បែមក្បាខ្ពស់ ឯនាងនារី
ស្រស់ស្រីកល្យាណ បេះកប្បាសបាន ច្រើនជ្រលង់ ។ ព្រះពន្ធុ
នោងី ហូតយកប៊ុតី បង្ហុះមកដុំ ជ្រុំនឹងបម្រើង នាងច្រើនរង់

ព័ពេះសូវសម ឮសេចលើសលន់ ។ ឯកុលគោសី លុះឮសពួប្តី ពីពេះពេកពន់ ចិត្តចង់ស្លាប់ប្តី ចេញពីតម្បន់ ដើរដេលមនម- ណ្ឌល ខៀបភាល់ធី ។ ពោធីសត្វយល់ អាពុកនាងដល់ មកមិនផ្តុំប្តី ស្ងៀមស្ងាត់ស័ពួសល់ ទើបកុលគោសី ស្រាក់ស្រួលស្រដី អង្វរ លោមថា ។ ចៅអើយខំធ្វើត ផ្តុំបានម្តងទៀត ឲ្យយើងស្លាប់ក៏ ពោធីស្លាប់ហើយ ធ្វាស់ធ្វើយទៅថា មាឲ្យកូនមា ប្រែងទើបខ្ញុំផ្តុំ ។ កុលគោបីថា កូនអញនេះវ៉ា ជាស្រីតែមុំ វ៉ាភ្លាសអៀនប្រែន មិនហ៊ានប្រែងផ្សំ ចូរចៅឯងផ្តុំ តែឯងទៅវ៉ា ។ ពោធីសត្វធ្វើយ ខ្ញុំមិនផ្តុំឡើយ ខ្ញុំខ្លាសកូនមា មាមិនឲ្យប្រែង ចម្រែងផងគ្នា ខ្លួនខ្ញុំនេះជា ក្មេះខ្លាសតែមុំ ។ នាងកល្យាណី ស្តាប់ពាក្យពោធី- សត្វថ្លៃឧត្តម នាងធ្វើយទៅថា អ្នកអាសូវផ្តុំ ខ្ញុំនឹងប្រែងផ្សំ ឲ្យអាពុកស្តាប់ ។ ពោធីសត្វសើច អរអស់សំណើច ញញឹមហើយចាប់ ប៉ុយកមកផ្តុំ រងើសូវស័ពួ នាងនាងស្មែងស្តាប់ ប្រែងជួចឡើងវ៉ូ ។ ស័ពួប្រែង ទឹងប្តី ដួចដូរឫទ្ធិ រៃតែតឹងស្មុគស្មាម សំពួសូវក្សត្រក្សាច់ ឮសេច រងើ គក្រែកគៃពេច- ការកាលគ្រានោះ ។ ឯកុលគោសី ស្តាប់ប្រែងទឹងប្តី សូវសេមពីពេះ ទល់ទប់ប្រុងថ្កាណ តុំបានចំពោះ ថាចៅកំឡោះ ល្អល្អះប្រឹមប្រិយ ។ អញសូមសួរថា មកពីឋានណា ចង់ដឹងសេចក្តី សុះសពួសរពើ ចៅតើឈ្មោះអ្វី ចូរចៅស្រដី ប្រាយប្រាប់

អញ្ជាំ ។ បើចៅស្រឡាញ់ ចង់បានកូនអញ ជាតិជាកំណើ អញ
ផ្សំឲ្យចៅ ឥឡូវនេះណា កុំចៅសង្ឃឹ តិតវែងពុំបាន ។ ពោធិសត្វ
ថ្លែ ថាខ្ញុំឈ្មោះដ៏ឃ ខិត្យនៅនាឋាន ឥន្ទ្រជគ្គនគរ ចេញចរមកជ្ឈាន
ស្រុកនេះចង់បាន តូគួរស្នេហ៍ស្និទ្ធ ។ ឥឡូវអ្នកមា អាសូរកុណា
ឲ្យមានដូចចិត្ត វែងកូនវេះវោ ច្រាសប្រែតំនិត ពុំត្រមតាមចិត្ត អា-
ពុកម្តាយនោះ ។ កុលកោសីថា កូនយើងនេះវ៉ា ពុំដែលដួងខ្ញុះ
មិនមានវែងវ្រែស ច្រលូស្តប្រឈ្មោះ ពោលពាក្យទ្រគោះ ឲ្យម្តាយអា-
ពុក ។ កូនគេខ្លះ។ ចិត្តចោរមានៈ ចណ្ឌាលវែងមុខ ពោលពាក្យ
តាយងាយ ដេរម្តាយអាពុក បង្កើតគោសខ្ពុក ទាស់ខែងអ្វី ។ ។
កូនយើងនេះវ៉ា តែងតាមពាក្យអា- ពុកម្តាយស្រដី ដ្បិតវ៉ាដឹងអាថ៌ បេះ
ធម៌សេរ៉ៃ ក្រិត្យក្រមច្បាប់ស្រែ ឥតឯពីតាល់ ។ ព្រះពោធិសត្វ
តន្ទុកតុន្ទុតែន ឆ្លាស់ឆ្លើយសង៌សារ ថាបូរអ្នកថ្លែង សំដែងអស់អាថ៌
សេរ៉ៃធម្មា ឲ្យខ្ញុំដឹងជាន ។ កុលកោសិឆ្លើយ ថាវៃចៅអើយ វ័ធមិ
នេះមាន ពិស្តារនិងថ្លែង សំដែងពុំបាន រង៌ៅដល់ឋាន សន្យឹម
ចរចា ។ ព្រះពង្សពោធិ ស្តែងស្តាប់ពាក្យពិ អាពុកនាង៌ថា ខ្ញុះ
ទើបព្រះអង្គ ពូជពង្សាស្តា ចរចូលចម្ការ ជួយបេះកប្បាស ។
លុះល្ងាចត្រជាក់ ចានកប្បាសជាក់ ដោយដំដេរជាស ច្រមូលផ្តុតផ្តុំ
ជួបជុំពេញតាស ច្រមាណកប្បាស ១ដឹករវេះ ។ ឯកុលកោសិ ច្រាប់

ព្រះពោធិ៍ ថាកប្បាសថេរៈ ច្រើនពាន់ប្រមាណ ទុកខាន់នៅនេះ ស្អែក
យកវានេះ មកដុតដីតទៅ ។ ព្រះពោធិសត្វ ឮសំឡេងវែងថ្លាត់ ថាកុំ
ទុកនៅ ខ្ញុំនឹងខ្លួល រៀបយួរយកទៅ ដូចដល់លំនៅ កុំអ្នកព្រួយចិត្ត ។
ទើបព្រះអង្គវៀប កប្បាសស្រាប់ស្រេច ចាប់ចងរួតរឹត យួរយកដៃ ១
ស្តាំស្តួយធាប់ពិត យល់ហាក់ស្រាលក្តាត់ ពុំធ្ងន់ដល់តិច ។ កបកាយ-
ពល ដូចដំរីសារ យាងយាត្រាត្រេច ចរចូលដាក់ដល់ មណ្ឌល
ស្រាប់ស្រេច ពួកពង្សសេពិដ្ឋ ទៅស្រង់គង្គា ។ ឯនាងនិត្តិនី យល់
ព្រះពោធិ- សត្វសួរប្តីថា អ្នកនេះឈ្មោះអ្វី មកពីឋានណា ប៉ុនប៉ង
ធ្វើថ្នាថ្នា ប្រយោជន៍រកអ្វី ។ កុលកោសីថា អ្នកនេះនាមា ដ៏យឧមកពី
ឥន្ទបត្ថនគរ ចរវាងទី ចង់ជ្រាបកូនស្រី យើងដាកវិហេ ។ នាងនិត្តិនី
ស្តាប់ពាក្យស្វាមី ត្រេកអរសោមនស្ស- ខរខើបប្រហប្រាប រួសរៀប
អស់អា- ហារហៅព្រះមហា- សត្វសោយស្កប់ស្កល់ ។ សោយ
បរិបូណ៌ស្រេច ពង្សពុទ្ធសេពិដ្ឋ ពន្ធកខសពល សំណេះសំណាល
ត្រអាលសុខសល់ សាកសួរគារកល់ ពីធម៌សង្គីយ៍ ។ អាពុកនាងថា
កូនអើយប្រើប្រា ចង់ដឹងសេចក្តី ចូរកូនទ័មិល ច្រើតល្បាណ៌ ឲ្យ
ពស្រដី ចាយចែងចរចា ។ ព្រះពោធិវ- ង្សាសក្តិទុដ្ឋ ទុក្ខម
ទុក្ខលា ថាមែហប្អូនស្រី ប្រឹមប្រិយតំងា ចូរចាំចរចា បងចង់ដឹង
ជាន ។ នាងនាងឆ្លាស់ឆ្លើយ ថាម្ចាស់ខ្ញុំអើយ ធម៌នេះមាន តាំងពីរ

ប្រការ ពិស្តារនិទាន មួយ ។ បែកបាន ជា ១០ ប្រការ ។ មួយ
តីចំណេរ ចំណង់ចង់ចេរ ថាប្រុសអនុញាល មួយថាសាមាន្យ សន្ដាន
បណ្ដាល មួយថាស្រើបស្រាល ចិត្តចោរចង់ធំ ។ មួយថាខ្លៅខ្លួន
អាក្រែត់ពុំស្លូន ពុំស្ងើសក្ដិសម មួយថាចាវគេ មួយដេរគេរ- លើក
ទ្បើងថាខ្ញុំ ព្រះសង្ឃចៅកូរ ។ មួយថាធុំក្លាស់ ឆ្អែនឆ្អាបក្អែលណាស់
មួយថាចែចូរ មួយជាពាសោ ស្នែស្នោពុំត្រែរ អំបាលនេះកូរ ពោល
ពាក្យផ្ដាលផ្ដាញ ។ មួយសោតដំណាំ ទះពាត់ដោយដំ ដល់ ១០
ប្រការ ១ សង្កត់ត មួយក្រចៅខ្វារ មួយសង្កត់ស្មា អង្រែង់សិសោ ។
មួយក្ដិចមុះមាត់ មួយតប់ទះពាត់ មួយខាំកក្លា មួយទំង់ចោចសក់
មួយគក់អង្គា មួយជាកំសិសោ មួយជាកំចណ្ដាញ ។ បើទំង់ណាស់
កូរ មួយ។ ត្រូត្រែរ ជាជ្រាំវិញ្ញវិញ ពាំង់ពីប្រការ ដល់ជាលចែង់ចេញ
ជាមួយពាន់វិញ អត់បានប្លុះ ។ ពង្សពុទ្ធស្នែង់ស្ដាប់ សើចសង
សារសើពូ ថាវៃមាសមេ ស្រែងង់ទេទំង់ កំហឹង់ចាល់តែ ពាត់ទះ
ហោះដេរ ពោលពាក្យខ្លីខ្លា ។ កុំថាសេនី មួយពាន់ទោះបី ច្រើន
វៃក្រមហិមា លើសលែង់ទោះវិញ អង្គអញ់ជានា អាចអត់អស់ច្បា-
កដកុំថាម្ដេ ។ រីសេនីអញ តិចតែមួយមិញ តើប្អូនឧត្តម អាចអត់
ប្លុះទ មាសមេរ៉ៃរ- ពិង់ពិតដោយដំ- ណើរនោះចង់ជាត់ ។

(មានត)

ព្រះគ្រូញាណសំវរៈ ញាណ-ឈឺទ

(តទៅទំព័រ ៦)

ទោភណមេតំ អតុល នេតំ អច្ឆតាមិវ
ឯន្ទ្ធិ តុណ្ហីមាសីនំ ឯន្ទ្ធិ ពហុកាណិនំ
មិតភាណីបិ ឯន្ទ្ធិ ឧត្ថំ លោកេ អនិន្ទិតោ
ន ចាហុ ន ច កវិស្សតិ ន ចេតរហិ វិជ្ជតិ
ឯកន្តំ និន្ទិតោ ទោសោ ឯកន្តំ ក បសំសិតោ
យញ្ចេ វិញ្ញូ បសំសន្តិ អនុវិច្ច សុវេ សុវេ
អច្ឆិទ្ទវុត្តិំ(១) មេធាវឹ បញ្ញាសីលសមាហិតំ
និក្កំ ជម្ពោនទស្សេវ កោ តំ និន្ទិតុមរហតិ
ទេវាបិ នំ បសំសន្តិ ព្រហ្មុនាបិ បសំសិតោ ។

សេចក្តីថា: អតុលៈ និន្ទានឹងសរសើរនេះជារបស់មានមកហើយតាំងពីមុនណានាយម៉្លេះ និន្ទានឹងសរសើរនេះមិនមែនទើបតែនឹងមានកន្លងមកក្នុងថ្ងៃនេះទេ; ជនដំពូកខ្លះតិះដៀលអ្នកនៅស្ងៀមថាអើហ្ន៎! អ្នកនេះអង្គុយនៅតែស្ងៀមដូចមនុស្សគ ដូចមនុស្សថ្លង់ ដូចមនុស្សមិនដឹងអ្វីសោះ; ខ្លះតិះដៀលអ្នកនិយាយច្រើនថាអើហ្ន៎! អ្នកនេះនិយាយមិនចេះចប់ ច្រហែល

---

១ ប្បាឋខ្លះថា "អច្ឆិទ្ទវុត្តិំ" ក្នុងប្រែកំមានដែរ ។

ដូចជាឮសំលេងប្រហារស្នឹកត្នោតឮសូរច្បាប់ៗមុំរ; ខ្លះគិះដៀលអ្នកនិយាយ
តិចថា អើហ្ន៎! អ្នកនេះស្មានថាពាក្យសំដីរបស់ខ្លួនថ្លៃប្រហែលគ្នានឹង
មាសប្រាក់ ទើបនិយាយតែ ១ ម៉ាត់ ២ ម៉ាត់ក៏ស្ទើរមៅ; មនុស្សយើង
កន់លោកនេះដែលថាគេមិនគិះដៀលនោះមិនមានសោះឡើយ, ម្យ៉ាងទៀត
មនុស្សដែលគេនិន្ទាតែ ១ ចំណែកសុទ្ធ ឬដែលគេសរសើរតែ ១
ចំណែកសុទ្ធ មិនមែនមានហើយតែក្នុងអតីតមិនមែននឹងមានតែក្នុងអនា-
គត មិនមែនទើបតែនឹងមានក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះទេ ។

ឯចំណែកបណ្ឌិតវិញ លោកតែងពិចារណាឮៗ ថ្លឹងស្គាល់
ច្បាស់នូវពាក្យនិន្ទានឹងពាក្យសរសើរ ហើយទើបលោកសរសើរនូវគ្នុ
ណាដែលជាអ្នកប្រតិបត្តិមិនជាប់ ព្រោះខ្លាចខ្លួនក្នុងសិក្ខាបទ ក្នុងកិច្ច
ចិញ្ចឹមជីវិតផង ជាអ្នកមានបញ្ញាព្រោះបរិបូណ៌ដោយបញ្ញាដែលកើត
តាមផ្លូវធម៌[1](ផង) ជាអ្នកនឹងនូនក្នុងសីលនឹងបញ្ញា ព្រោះបរិបូណ៌ដោយ
លោកិយបញ្ញា នឹងលោកុត្តរបញ្ញាផង; ដោយចតុប្បារិសុទ្ធិសីលផង,
អ្នកណាមួយនឹងគិះដៀលនូវគ្នុកនោះ ដូចមនុស្សអ្នកគិះដៀលនូវមាស
ជម្ពូនទ[2] ដែលគេដំដុសខាត់ហើយ ជាមាសឥតមានមន្ទិលដូច្នោះបាន
សូម្បីទេវតានឹងមនុស្សជាបណ្ឌិតចាំឆ្លាយក៏គន់សរសើរនូវគ្នុកនោះដែរ

---

១ ឆ្លូវ ២ យ៉ាងគឺតគឺលោក ១ គតិធម៌ ១ ក្នុងទីនេះសំដៅយកប្រាជ្ញាដែលចេះដឹងតាមធម៌
អាចផ្តាច់ផ្តាលសឹកសត្រូវគឺកិលេសបាន (មតិ) ។ ២ មាសដែលកើតមកអំពីផ្លែត្រឹង ឬដើម
ត្រឹង (អភិធាន) ។

មិនមែនត្រឹមតែទេវតានឹងមនុស្សប៉ុណ្ណោះ ទាំងមហាព្រហ្មក៏ម៉ឺនចក្រវាឡក៏តង់សរសើរដែរ ។

លុះព្រះកតវន្តមុនីទ្រង់ត្រាស់ភាសិតនេះចប់ហើយ ទើបឧបាសកចំនួន ៥០០ នាក់ មានអគុលឧបាសកជាដើមនោះ (បានស្តាប់ហើយ) ក៏បានតាំងនៅក្នុងគុណតីសោតាបត្តិផលទាំងអស់គ្នា (កន្លះកាលនោះឯង) ។

ចប់រឿងអគុលឧបាសកតែប៉ុណ្ណោះ ។

ធម្មបទ យមកវគ្គ

៣ រឿងព្រះនន្ទ (សំដៅឯសេចក្តីសរសើរ)

សេចក្តីដំណាលថា: កាលនៅក្នុងបឋមពោធិកាលគឺកាលដែលព្រះពុទ្ធអគ្គទើបនឹងបានត្រាស់ដឹងថ្មីៗ ក្នុងលោក ។

សម័យមួយទ្រង់ពុទ្ធដំណើរចូលទៅក្នុងក្រុងកបិលពស្តុ ទ្រង់បានបំបួសសក្យត្រកូលពីរអង្គគឺព្រះនន្ទ១ ១ ព្រះរាហុល ១; លុះទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងក្រុងនោះតាមសមគួរដល់ពុទ្ធអធ្យាស្រ័យហើយ ទើបទ្រង់គមនាការត្រឡប់មកកាន់ក្រុងសាវត្ថីវិញ សម្រេចឥរិយាបថទៅក្នុងក្រុងនោះ ។

ឯចំណែកនន្ទកុមារក៏តាំងធ្វើព្យាយាមចំរើនសមាធិធម៌ ដរាបដល់បានសម្រេចព្រះអរហត្តផលបានជាអរហន្តអគ្គ ១ ដែរ, ទើបលោកចូលទៅគាល់ព្រះសុគតជាម្ចាស់ ហើយក្រាបបង្គំទូលតាមរឿងដើមត្រង់ប្រការ ។

ព្រះលោកនាថជាម្ចាស់ បានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ពាក្យព្រះធម្មវត្តា
នោះហើយ ទើបទ្រង់មានភ្នក្ខតម្រាស់ថា តថាគតក៏បានដឹងហើយដែរ
តំណទេវតាតំណខ្លាយក៏នាំសេចក្តីនោះមកប្តឹងតថាគតទៀតថា "អា-
យស្មា ភន្តេ ធម្មោ អាសភំ ឧយ្យា អជាសរំ ចេតោ-
វិមុត្តិ បញ្ញាវិមុត្តិ និដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ" សេចក្តីថា: ចពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ឥឡូវនេះ
ព្រះធម្មដ៏មានអាយុ លោកបានគ្រាស់ដឹងធ្វើឲ្យច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ (១)
បញ្ញាវិមុត្តិ (២) ដោយខ្លួនឯងក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះហើយ លោកនៅសម្រេច
អរិយោបថស្រួលហើយ ។

គ្រានោះ ព្រះដ៏មានព្រះភាគជាម្ចាស់ ទ្រង់បានជ្រាបដំណើរនោះ
ច្បាស់លាស់ហើយ ទើបទ្រង់បន្ទូលនូវគាថាក្នុងវេលានោះថា:

យស្ស តណ្ហា តាមបជ្ជោ មជ្ឈិតោ តាមកណ្ឌតោ
មោហក្ខយមនុប្បត្តោ សុខទុក្ខេ ន វេធតិ ។

សេចក្តីថា: បុគ្គលណាឆ្ងាយចាកតណ្ហាតាមហើយ កាច់បំបាក់
ញាំញីនូវបន្ទាតាមហើយ អស់មោហៈតាមលំដាប់ហើយ បុគ្គល
នោះមិនបានរំភើបញាប់ញ័រក្នុងសេចក្តីសុខ និងសេចក្តីទុក្ខទៀតឡើយ ។

ចប់រឿងព្រះធម្មវត្តែប៉ុណ្ណេះ ។

១- អរហត្តផលសមាធិ ។ ២- អរហត្តផលវិប៉ស្សនា ។

៤ – រឿងព្រះសារីបុត្ត (សំដែងសេចក្តីស្មើបស្បម់ស្បៃជ)

មានសេចក្តីដំណាលថា: គ្រាកាលព្រះបរមគ្រូទ្ធ៌គន៌ធមានៅឡើយ សម័យមួយស្តេចទ្រង់ប្រថាប់នៅក្នុងវត្តជេតវន, កាលនោះព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុ លុះដល់ចេញវស្សារួចហើយលោកមានចំណង់ទន៌ទ្ធិមន្ត ចញៀវគាន់ចារឹក (និគមជនបទគួរ-ដ) ទើបទៅថ្វាយបង្គំលាព្រះដ៏មានព្រះភាគ ហើយចេញទៅជាមួយនឹងភិក្ខុជាបរិវារបស់លោក ។

លំដាប់នោះ ព្រះថេរៈលោកឆាប់ហៅឈ្មោះពួកភិក្ខុដែលលោកស្គាល់ច្បាស់លាស់ដោយនាមនឹងគេគ្រប់ហើយទើបចេញទៅ, មានភិក្ខុ ១ រូបនៅក្នុងចំណោមនោះ, មានបំណងថា "អ៊ីហ៎! ព្រះមហាថេរលោកនឹងកប់ឈ្មោះអាត្មាដែរដើន, ឯព្រះថេរៈលោកមិនបានចាំឈ្មោះភិក្ខុនោះដោយនាមនឹងគេគ្រឡើយ ព្រោះកន្លងកណ្តាលទីប្រជុំធំ, ភិក្ខុនោះក៏ខឹងអន់ចិត្តនឹងព្រះថេរៈថា "លោកមិនកប់យកឈ្មោះអាត្មាដូចភិក្ខុឯទៀតផងសោះ" ស្រាប់តែនៅវេលានោះដាយសង្ឃដ៏វេរបស់ព្រះសារីបុត្ត មកពាល់គ្រវែរៈភិក្ខុនោះ។ ក៏ចង់អាឃាតដោយហេតុប៉ុណ្ណោះឯង ។ លុះកាលតមកភិក្ខុនោះដឹងថា ឥឡូវនេះព្រះសារីបុត្តលោកគ្រឡប់មកអំពីនិគមនឹងនិមន្តមកកាន់វត្តវិញ ខ្លួនក៏ចូលទៅគាល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ហើយ

ក្រាបបង្គំទូលថា "បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន, ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុ លោកប្រហារទុំព្រះអង្គជិតនឹងផ្ទាយគុម្ពត្រចៀក ដោយប្រាថ្នាខ្លួនជាអគ្គសាវ័កបស់ព្រះអង្គ លោកមិនចាន់សួរមាគោសនីធ៌ទុំព្រះអង្គស្រាប់តែនិមន្តចេញទៅកាន់ចាវ័កហួសទៅ" ។

ព្រះបរមសាស្តា ក៏ទ្រង់ត្រាស់ឲ្យហៅព្រះសារីបុត្តមក ដើម្បីនឹងបញ្ជាក់រឿងនោះ ក៏កន្លងវេលានោះព្រះមហាមោគ្គល្លានត្ថេរក្តី ព្រះអានន្ទត្ថេរក្តីតគ្នាថា "ខំនឹងជាព្រះបរមគ្រូទ្រង់ពុំចាន់ចានជាបន្ទូលកិច្ចនេះដែលព្រះសារីបុត្តជាបងរបស់យើងមិនចានប្រហារទេដឹង, ចាំងទ្រង់មិនចន់ប្រចានន្ទូវស៊ីហានាទដែរទេដឹង", ទើបព្រះថេរៈចាំងនោះកាន់យកន្ទូវកូនសោទៅបើកគ្រាបន្ទប់ហើយប្រដុំកក្ខសង្ឃជាយរួសចន់ថា "លោកដ៏មានអាយុចាំងឡាយនាំគ្នាប្រញាប់ចេញទៅ, លោកដ៏មានអាយុចាំងឡាយនាំគ្នាប្រញាប់ចេញទៅ, ឥឡូវនេះព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុលោកនឹងបន្ទូន្ទូវស៊ីហានាទចំពោះព្រះកន្ត្រៃព្រះដ៏មានព្រះភាគ" ។

ឯព្រះសារីបុត្តក៏មកថ្វាយបង្គំព្រះបរមសាស្តាហើយគង់នៅស្ងៀម, ទើបព្រះបរមសាស្តាទ្រង់ត្រាស់សួរដំណើរនោះនឹងព្រះសារីបុត្ត។ លោកមិនចានប្រកែកថា "ខ្ញុំព្រះអង្គឥតចានប្រហារទេដូច្នេះឡើយ ត្រឡប់ថែរទៅសំដែងន្ទូវគុណរបស់លោកវិញថា "បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន បុគ្គលណាចានតាំងកាយគតាសតិកង់កាយរឿយ។ ហើយ បុគ្គលនោះ

តែងជាប់ដំណាក់ទៅក្នុងសត្រហ្មចារីណាមួយមិនហ៊ានលះចោលឡើយ ហើយត្រូវតែគាត់ទៅតាន់ខាងតែ ។ ទើបលោកុបកាសចិត្តដែលស្មើដោយផែនដីផង ស្មើដោយទឹក-ភ្លើង-ខ្យល់នឹងកុមារតួចអ្នកលេងចូលីនឹងគោជាក់ស្តែងផង ដោយន័យថា "បតិគ្រព្រះអគ្គិដ៏ចំរើន តាមពាក្យតាំងឡាយនែងជាក់ចុះខ្ញុំរបស់ស្អាតក្តី មិនស្អាតក្តី, ផែនដីមិនត្រែតអារ មិនចោមនស្យដូចម្តេចមិញ ខ្ញុំព្រះអង្គក៏ដូច្នោះឯង ទើបលោកុបកាសសេចក្តីទៀយណាយក្នុងកាយ ដូចគេទៀយណាយសាកអសុកពស់ផង ខ្ញុំតែរក្សាកាយ ដូចគេរក្សាឆ្នាំងដ៏ផង" ។

កាលបើព្រះថេរៈលោកសំដែងគុណរបស់លោកដោយឧបមាតាំង ៩ យ៉ាងនេះចប់ហើយ ផែនដីក៏ញាប់ញ័រអស់វារៈ ៩ ដងដែរ, ខណៈវេលាដែលព្រះថេរៈប្រៀបផ្ទឹមចិត្តរបស់លោកដោយកុមារតួចអ្នកលេងចូលីនឹងអ្នករក្សាឆ្នាំងដ៏ប៉ុណ្ណោះ, ពួកតិក្ខុជាបុថុជ្ជនអត់ត្រាំពុំបានក៏យំសម្រក់ទឹកភ្នែក, ពួកតិក្ខុជាព្រះខីណាស្រពក៏តើតមានសេចក្តីសង្វេគ, លុះព្រះសារីបុត្តសំដែងគុណរបស់លោកចប់ហើយ តិក្ខុអ្នកពោលបង្កាច់ខោះតើតក្តៅគ្រហាយពេលវាលក្នុងសីរៈដូចភ្លើងនេះ, ត្រឡប់ត្រាបក្បាលខៀបថ្វាយព្រះដ៏មានព្រះភាគក្នុងមួយរំពេចខោះ ប្រកាសសូមទោសដែលខ្លួនបានពោលបង្កាច់ហើយខោះ ។

ព្រះបរមសាស្តាទ្រង់គាស់ចៅព្រះសារីបុត្តថា "ម្នាលសារីបុត្ត ចូរអ្នកអត់ទោសដល់មោឃបុរសនេះផងចុះ បើអ្នកមិនអត់ទោសទេ មោឃបុរសនេះនឹងបែកក្បាលជា ៧ ភាគ" ។ ព្រះសារីបុត្តទទួលព្រះ-ជាហើយ ក៏អង្គុយចុះហោងផ្តិងអញ្ជលីមានថេរវាចាថា "បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គអត់ទោសដល់លោកដ៏មានអាយុនេះហើយ, ប្រសិនបើខ្ញុំព្រះអង្គមានទោស ក៏សូមទ្រង់កុដ្ឋដ៏មានអាយុនេះអត់ទោសដល់ខ្ញុំព្រះអង្គដែរ"; ទើបកុដ្ឋាំងឡាយនិយាយសរសើរថា "ម្នាលអាវុសោ ពាំងឡាយ ឥឡូវនេះអ្នកចូរមើលព្រះសារីបុត្តចុះ លោកមានគុណមិនថោកថយទៀយ លោកមិនបានធ្វើសេចក្តីគោរពប្តិចប្តនចំពោះតិកុម្មុកនោលបង្កាច់នេះសោះ តែឡើយទៅជាអង្គុយចុះហោងផ្តងអញ្ជលីសុំទ្រង់តិកុនេះ អត់ទោសវិញ" ។

ព្រះបរមសាស្តាបានទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ភាក្យនោះហើយ ទើបទ្រង់សំដែងចិត្តព្រះសារីបុត្តថា "ចិត្តរបស់សារីបុត្តចន់ធ្លប់ហាលដូចផែនដី ប្រហែលដូចសសរឥន្ទ្រ ប្រហែលដូចអន្ទង់ទឹកថ្ម", រួចហើយទ្រង់សំដែងគាថានេះតទៅទៀតថា:

បឋវីសមោ នោ វិរុជ្ឈតិ

ឥន្ទខីលូបមោ តាទិ សុព្ភតោ

ยาวเตาว อเปตกกฺเขฺมา

สีสาวา ธ ภวิฏฺฐิ ตาทิเสา ฯ

แปลว่า ก็ในอรรถแห่งคาถานี้ พระโลกนาถผู้ทรงสั่งสอนสัตว์ตรัสว่า ผู้ใดตัดกิเลสได้ขาดแล้ว ผู้นั้นชื่อว่าตัดกิเลสได้ขาดแล้วโดยแท้ ส่วนผู้ใดยังไม่ตัดกิเลสให้ขาดแล้วไซร้ ผู้นั้นชื่อว่ายังไม่ตัดกิเลสให้ขาดแล้วโดยแท้

(ទៀតទៅ) ស្រះមានទឹកថ្លាមិនកកស្អុះស្អាំដូណាមិញ ទើណាសតែកុំមានសទ្ធាជ្រះថ្លាចាកកកស្អុះ គឺ រាគៈ ទោសៈ មោហៈ យ៉ាងដូច្នោះដែរ ។

ការអានុត្តរលោកមក ក្នុងសុគតិនិងទុគ្គតិរមែងមិនមានដល់ទើណាសតែកុំមានសទ្ធាជ្រះថ្លាដូច្នោះឡើយ ។

ចប់រឿងព្រះសារីបុត្តតែប៉ុណ្ណេះ ។

ពាលឹតមកក្នុងលោកធម្មសូត្រចប់ដោយសង្ខេបតែប៉ុណ្ណេះ ។

ព្រះគ្រូញាណសំវរ ញាណ-ឈឺន

ក្រុមដំនុំប្រែព្រះត្រៃបិដក ក្នុងក្រសួងពុទ្ធសាសនឧបត្ថម្ភ

ព្រៃធំឯរៀបរៀងជាសេចក្តីទេសនា ។

ព.ស. ២៤៩៥ គ.ស. ១៩៤៣ ។

អំពីចៅអធិការនិងមន្ត្រីសង្ឃ

ដែលទើបតាំងថ្មីក្នុងខែធ្នូសម្រាប់ឆ្នាំ ១៩៤៣

១- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៤ ចុះថ្ងៃ ១៤-១២-៤៣ គឺកូមាស-ហៅ កើតឆ្នាំថ្វៃ អាយុ ៣១ វស្សា ៨ នាមធាយា ធម្មត្តេរ៉ា ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តសន្ទុកកន្ធឹយុកកោះ ស្រុកសន្ទុក (កំពង់ធំ) ។

២- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៣ ចុះថ្ងៃ ២២-១២-៤៣ គ្រូសូត្រសួន-ឈឺន កើតឆ្នាំមមែ អាយុ ៣៧ វស្សា ១៦ នាមធាយា មណីបុប្ផា ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តបន្ទាយស្នោង ឃុំបន្ទាយស្នោង ស្រុកស្នោង (កំពង់ធំ) ។

៣- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៤ ចុះថ្ងៃ ២២-១២-៤៣ គឺកូហៅង-សេង កើតឆ្នាំថ្វៃ អាយុ ៤៣ វស្សា ២៣ នាមធរហា សុវណ្ណសរ ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តសុវណ្ណវ៉ារី ឃុំព្រៃតគាខែន ស្រុកពញាឮ (កណ្តាល) ។

៤- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៥ ចុះថ្ងៃ ២២-១២-៤៣ គឺកូអ៊ុក-មាំញ កើតឆ្នាំច អាយុ ៥៨ វស្សា ៣៧ នាមធាយា ឥន្ទសរ ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តព្រះពុទ្ធាវត្ត ឃុំ-ស្រុក-ខេត្តសៀមរាប ។

៥- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៦ ចុះថ្ងៃ ២-១២-៤៣ គឺកូ ចាន់-ថន កើតឆ្នាំរកា អាយុ ២៤ វស្សា ៤ នាមធាយា ចន្ទរង្សី ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តតាសួស ឃុំត្រែស ស្រុកអមាសមៀក (ស្វាយរៀង) ។

៦- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៧ ចុះថ្ងៃ ២៦-១២-៤៣ គ្រូសូត្រ គាម-សុខ កើតឆ្នាំមមី អាយុ ៥១ វស្សា ៣១ នាមធាយ មង្គលត្ថេរ ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តតបស្រែ ឃុំគោកវាល ស្រុកកំពង់ចាម (កណ្តាល) ។

៧- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៨ ចុះថ្ងៃ ២៦-១២-៤៣ គ្រូសូត្រ អ៊ិន-ឃុន កើតឆ្នាំរោង អាយុ ២៨ វស្សា..... នាមធាយ ធម្មសារ ជាចៅអធិការវត្តកូនកុំ ឃុំគោកវាល ស្រុកកំពង់ចាម (កណ្តាល) ។

៨- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨៩ ចុះថ្ងៃ ២៦-១២-៤៣ គ្រូសូត្រ សុខ-សេក កើតឆ្នាំរោង អាយុ ៥២ វស្សា ២២ នាមធាយ ឥន្ទបញ្ញា ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តដំណាក់អំពិល ឃុំដំណាក់អំពិល ស្រុកកំពង់ចាម ។

៩- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៩០ ចុះថ្ងៃ ២៣-១២-៤៣ គ្រូសូត្រ ជ្រាំ-ឆុន កើតឆ្នាំមមែ អាយុ ២៩ វស្សា ៥ នាមធាយ ធម្មបញ្ញា ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តសម័ដ្ដី ឃុំខ្វាវ ស្រុកទ្រាំង (តាកែវ) ។

១០- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៩១ ចុះថ្ងៃ ២៣-១២-៤៣ គ្រូសូត្រ ខ្លួន-ជាន់ កើតឆ្នាំកុរ អាយុ ៤៩ វស្សា ២៩ នាមធាយ សុវណ្ណបញ្ញា ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តជួស ឃុំដីគាម ស្រុកទ្រាំង (តាកែវ) ។

១១- សញ្ញាប័ត្រលេខ ៩២ ចុះថ្ងៃ ២៣-១២-៤៣ គ្រូសូត្រ អ៊ុំ-ស្វាយ កើតឆ្នាំមមែ អាយុ ៧២ វស្សា ៤៦ នាមធាយ សុធម្មបញ្ញា ត្រូវតាំងជាចៅអធិការវត្តទុង្គរ ឃុំស្វាយជុំ ស្រុកសោរភ្នែរ (តំពង់ឆ្នាំង) ។

១២- ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៨៣ ព្រះសមាធិធម្ម អឹត-តុវ អាយុ ៦៨ វស្សា ៤៧ ត្រូវតាំងជាទីព្រះអរិយវង្ស កជាគណៈសម្រាប់ត្រី គណមហានិកាយ នៅវត្តសាកវន (កំពង់ឆ្នាំ) ។

១៣- ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៨៣ ព្រះបាឡាត់ពោធិកម ផេត-សួន អាយុ ៦៣ វស្សា ៤២ ត្រូវតាំងជាទីព្រះវិន័យគ្គោ កជាគណៈសម្រាប់ចត្តា គណមហានិកាយ នៅវត្តសាកវន (កំពង់ឆ្នាំ) ។

១៤- ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៨៣ ព្រះគ្រូញាណពោធិ ខន់-ហាន់ អាយុ ៥៨ វស្សា ៣៧ ត្រូវតាំងជាទីព្រះគម្ពីរគ្គោ កជាគណៈសម្រាប់ចត្តា គណមហានិកាយ នៅវត្តសាកវន (កំពង់ឆ្នាំ) ។

១៥- ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៨៣ ព្រះគ្រូពោធិបញ្ញា អ៊ូ-សូ អាយុ ៥៥ វស្សា ៣៤ ត្រូវតាំងជាទី សមាធិធម្ម កជាគណៈសម្រាប់ចត្តា គណមហានិកាយ នៅវត្តសាកវន (កំពង់ឆ្នាំ) ។

១៦ ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៨៣ ព្រះវិន័យធម្ម ពៅ-ហ៊ិន អាយុ ៣៥ វស្សា ២០ ត្រូវតាំងជាទី ព្រះធម្មវង្ស កជាគណៈសម្រាប់ចត្តា គណមហានិកាយ នៅវត្តសាកវន (កំពង់ឆ្នាំ) ។

១៧— ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១.០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៤៣ ព្រះគ្រូ
មន្ត្រីលបញ្ជា ឥត.ម៉ក់ អាយុ ៦៨ វស្សា ៣០ គ្រូតាំងជាទី ព្រះមគ្គញ្ញាណ
ពន្ធាគណៈសម្រាប់ចគ្វា គណមហានិកាយ នៅវត្តទុណ្ណាលោម
(កំពង់ចាម) ។

១៨— ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៤៣ ព្រះ
គ្រូនៃយធរ កែវ-អ៊ូច អាយុ ៥៥ វស្សា ៣៥ គ្រូតាំងជាទី ព្រះវិជ័យមេធា
ពន្ធាគណៈសម្រាប់ចគ្វា គណធម្មយុត្តិ វត្តបទុមវតី (កំពង់ចាម) ។

១៩— ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៤៣ ព្រះគ្រូ
គន្ធាខុវង្ស យ៉ង-ខ អាយុ ៥៩ វស្សា ២៥ គ្រូតាំងជាទី ព្រះវិមលធម្ម
ពន្ធាគណៈសម្រាប់ចគ្វា គណធម្មយុត្តិ នៅវត្តបទុមវតី (កំពង់ចាម) ។

២០— ព្រះពន្ធកិត្យលេខ ១០៧ ចុះថ្ងៃ ២១-១២-៤៣ ព្រះគ្រូ
សុមេធមុនី អិម-សួន អាយុ ៥៥ វស្សា ២៥ គ្រូតាំងជាទី ព្រះធម្មវិរិយ-
ព្រឹទ្ធ ពន្ធាគណៈសម្រាប់ចគ្វា គណធម្មយុត្តិ វត្តបទុមវតី (កំពង់ចាម) ។

កម្ពុជសុរិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ចោះពុម្ពផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ឃុនឥតទ្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: លោកអាចារ្យ កៅ-សុំម អ្នកគ្រូពត្រា
សិស្សនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

បញ្ជីរឿង

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		*ទំព័រ*
គ្រូបង្រៀន ជាន-តេង	លោកធម្មត្តចរិយា ភាក្យភាត្យ	១១៣
លោក ហាត់-យេង	កំព្ចលកំសត់ (តមក)	១២៣
ឃុនឥតទ្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម . .	ប្រជុំសុភាសិតខ្មែរ តាមលំដាប់អក្សរ (តមក)	១៣៤
» »	រឿងអង្គរក្នុងសតវត្សរ៍ ទី ១៣ តាមសេចក្តី កត់ត្រារបស់អ្នកដំណើរជាតិចិនម្នាក់ (តមក)	១៣៧
. . . . .	រឿងព្រៃងខ្មែរ: «រឿងចៅកាំបិតបន្ទោះ» (តមក)	១៤៥
ផ្នែកសាសនា		
ដំណឹងពីក្រសួងធម្មការ	អំពីតាំងតេជៅអធិការនៃឧបុណ្យបញ្ចុះសីមា. . .	១៥០
អ្នកទកញ៉ាទេពពិទូរ ក្រសេម . .	ឧ បាកថា (អំពីវិន័យនៃបព្វជ្រាមណ្ឌ) . .	១៥៦
ឃុនឥតទ្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម . . .	ឯកភាគ នៃមិលិន្ទប្បញ្ហា	១៦៥
» »	កែភាក្យខុស	១៦៩

ឆ្នាំទី ១៦ — លេខ ៣ ខែមីរ៉ា ១៩៦៦ — តំលៃជាវ: ១ ឆ្នាំ ១៥ រៀល ។
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

L. 8° 1461
23 10-44

KĂMPŬCHĔASŎRĬYA

Revue religieuse et littéraire éditée par l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie littéraire : Khun Nibandhamantri Nhok-Thêm, Pandit à l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie religieuse : Vénérable Kao-Sim, Surveillant général de l'Ecole Supérieure de Pāli.

TABLE DES MATIÈRES

Partie littéraire:

		Pages
Moniteur Ban-Téng	Lokadhammatthacariyā, poème..	113
Monsieur Han-Yéng	Kămpul kămsăt, roman (suite)..	123
Khŭn nĭponmontrei Nhok-Thêm.	Recueil de proverbes cambodgien par ordre alphabétique (suite).	134
— —	Angkor au 13e siècle d'après un voyageur chinois (suite). . . .	138
. . . . .	Conte populaire cambodgien inédit: "Rŭong chau kămbĕt bĭntŏh". (suite)..	145

Partie religieuse:

Communiqué du département des Cultes	Nominations de Chau At'ĭkar et inaugurations de pagodes . . .	150
Oknha Tèppĭtur Krŭsem	Pāthakathā	152
K'ăn nĭponmontrei Nhok-Thêm.	Ekabhāga du Milindapañhā. . .	165
— —	Erratum	169

គ្រូបង្រៀន បាន-ពេង

ហេតុដែលបណ្តាលចិត្ត ឲ្យគិតផ្តើមតែងជារឿងនេះដោយខុសសច្ចនូះមួយ ដែលខ្ញុំបានឈប់សំពាក ១ ខែ តាមកំណត់ពេលការអនុញ្ញាត ខ្ញុំបានប្រមូលក្សន្តិភាពផ្សេងៗ មកគិតរិះរកសេចក្តីដ៏ជាសារៈប្រយោជន៍ដល់ខបដិបត្តិ ទើបចាត់រឿងនេះឡើង ដើម្បីជាវិធីមួយជួយគាំពាមនោនុភូលនៃអត្តភាព និងសាសនិកជនខ្មែរជាតិ ជាទីគោរពរបស់ខ្ញុំបានផង ខ្ញុំបានចំណាយវិរិយៈ អស់ចំនួនថ្ងៃជាច្រើន ទើបហើយស្រេច សន្មតនាមថា "លោកធម្មត្ថចរិយា" មានបញ្ហា ១១ ជាពាក្យគាថ្យយ៉ាងពិស្តារ តែពីសេចក្តីលោកនិងធម៌, ឲ្យជួនលម្អតាមសម័យនិយមហើយជាខបដិបត្តិអាចឈានទៅកាន់សេចក្តីចំរើន ។

ចាប់ដើមគឺបញ្ហា ខ ១ រហូតដល់ ខ ១១ គឺមានសេចក្តីលម្អចិត្តខ្លះ មិនលម្អចិត្តខ្លះ សំពាប់លោកអ្នកមើលឬស្តាប់ តែគេះដាយ៉ាងណាក្តី ខ្ញុំបានមានសង្ឃឹមក្នុងចិត្តជាប្រាកដថា អាចបានខ្លួលសេចក្តីអត់យអំពីជនរួមជាតិ ជាទីគោរពស្មើដីវិតរបស់ខ្ញុំបានយ៉ាងខ្ពស់ ។

សាហត្ថិកនាម

បាន - ពេង

បញ្ហាបុរាណ ๑๑ ។ ពាក្យកាព្យ

๑ ខ្ញុះបណាតត្តមាត្ត បង្ហើនអត្ថត្រមប្រិស្ដាត្ត បញ្ជាត្តប្រតីស្ដ
ដោមគោរព ។ ដល់ព្រះធម្មសាមិស្សរ បរមសាស្ដាលើវិត្រកព
ស្ដេចធ្វង់សង្ឃរាមមហាណ៌ព ចាកលោកពិភពកៀសភ័យផុត ។

๑ បង្គំព្រះធម៌បរមត្ថ អត្ថពុទ្ធគុណស្អាតបរិសុទ្ធ៌ សព្វសត្វ
សេពរសព្រះសុគត រំលត់ចាបះអវិជ្ជា ។

๓ បង្គំអគ្គឯកអរិយសង្ឃ គឺមត្ថសាវកព្រះភគវ៌ ឥន្ទ្រីយស្រគត់
ផុតពាលា សព្វសត្វសុទ្ធជាតំនាក់ ។

๔ បង្គំព្រះបរមកជា ព្រះទ័យសាជាវណ៌ប្រតិក្ស គ្រងកម្ពុជរដ្ឋ
ពជរម្យក្នុ ឯកអគ្គសក្តានុភាពផុត ។ ព្រះមនោរម្យព្រហ្មវិហារ ព្រះ
ពជសំគារវិសេសសុទ្ធ៌ ត្រជាក់ហាក់នពមហាសមុទ្រ ព្រះបមមកុដ
ប្រជាជាតិ ។ ខ្ញុំព្រះបរិហារបណ្ដាពស្ត្រ ថាស:តម្ងករលោកជាតុ
ដោយព្រះបារមីបរមនាថ តម្ពុជជាតិយ្យាតទុក្ខា ។

๕ ខៅគុណពជគារមហារដ្ឋ ហាត្ថបទដំតល់ដល់កេសា ព្រះគុណ
លោកប្រតិកតូប៌ត៌ អាណាពាធាលស្រាលតលិយុត ។

៣ នៅគុណមេធាជាអាចារ្យ ខមស្សាការដ៏កល់ខុក ដោយមនោ-
រសចំពោះមុខ នៅគុណជនកជនន្តិ ។ ដ៏មានគុណានុភាពគ្រប់ គ
លោកជាបុព្វការី ជាដែនកំណើតកើតឥន្ទ្រិយ ជួយដប់ដ៏ដែរតែង ។

៤ ឯអត្ថន័យនៃទ្វិបទ ដែលបានសង្ខេបតែងនិតម តួត ស្រ-
អេ តាមនិយម ដ៏ខំពីមុខមានឡាក់ហាន ។

៥ តាវិសតិភាឡប៊ក្ខ កុសេប្តសិកនីតកំសាន្ត សាវណាចន្ទ-
វិស្សាបាន តែដ៏បែបបុកណាសុភាសិត ។ រៀបរៀងផ្ទៀងផ្ទាត់បទពណ៌នា
ចាត់ជាឃ្លាវគ្គដ៏រិចិត្រ ក់ចាណាកូរពុំសូរសិន្ធ កុដ៏សារសុភាសិតសូម
អភ័យ ។

៦ បញ្ហាបុពណាមានដប់មួយ សូមទាំងរួយផ្តើមជាន័យ តាំង
ហេតុតាំងផលសមុទ័យ តែលៃលោកធម៌ឲ្យភ្លឺជាក់ ។

<u>១- ថាស៊ីប៉ុន្មានមិនបាត់បង់</u>

<u>២- ដេកគ្រែចិនក្តៅអង្គមិនបេះភ្ញាក់</u>

<u>៣- ទុបតែកូនខ្លួតតបីជាក់</u>

<u>៤- ស្រឡាញ់អ្នកជាតែជាដ៏អាត្ម ។</u>

<u>៥- ជាប់ផ្លែចេកក៏តត្តែស្រស់ស្រាយ</u>

<u>៦- គួរឱ្យចង្អុលក្មាយជាក្មេវក្មេ</u>

៧- រំលងផ្លូវមិនសួរនរណា

៨- តនឹងបច្ចាឥតអាវុធ ។

៩- ការខ្វះសញ្ញាថាការវែង

១០- ទំយកឆ្មេញឯងបកដូងហុត

១១- រត់ពីក្រែតើបុះសមុទ្រ

បញ្ហានេះពុទ្ធភាសិត ។

១- ឯស្ដីប៉ុន្មានមិនជាត់ចង់ ចង់មិនជាត់នោះគួរចូលចិត្ត ចង់ឃើញ រូបល្អសម្បុរល្អិត ជាទីគាប់ចិត្តឥតចេះព្រាន់ ។ ចង់ស្ដាប់សម្លេងដែលពីពេះ ចំពោះជាចង់គ្មានស្រាកស្រន់ ចង់ស្រូបរស់ក្លិនមិនឆ្អែតឆ្អន់ ព័ន្ធជោងជ្ដាធម្មារម្មណ៍ ។ បានហើយមិនល្មមចង់ល្មោភខ្លៃត មិនឆ្លៃតដោះកាយឆ្ងាយពីក្រុំ ចិត្តផ្ដេកគ្រែកផ្ដិតផ្ដួលចង្កុំ ទៅចំតួតាមតាមនិស្ស័យ ។

ដូចជាពានដែលជាប់តែ រើសើមិនរួចស្ដួចដើមដៃ ជាប់ត្រឹងស្ងួនតែកស្រែកកល់ថ្ងៃ ដូចចិត្តចង្រៃជាប់ចិកាន់ ។ តែកឃើញរូបល្អស្រឡាញ់ស្ងួត ស្ដួចចិត្តគិតជាប់រូបក្ខន្ធ ស្រេតស្ដាប់សម្លេងសម្ងួនច័ន្ទ កំណាន់ចិត្តជាប់ជាបច្ច័យ ។ ឃានៈនត្ថុថើបតែអូប ទំស្រូបទំស្រង់ តំឡើយប់ថ្ងៃ ដីក្អូតក្អំសេម្ដប់ជាប់ដៃ ជ្រាបសព្វសរសៃសោយគារម្មណ៍ ។

ខន្ធិចកាយលើគ្រឿងខន្ធក ចិត្តលោតក្រសុកក្រឡាច់ផ្សំ ជាប់ទុយ
សោកក្តៅសៅគាម្មណ៍ ពាំងក្រពាំងអង្រួចបល់គ្នា ។ បង់នេះជាហេតុ
ឲ្យកើតទុក្ខ បង់នេះគ្មានសុខមួយវេលា តែបង់ទុក្ខជួយឲ្យវេទនា បង់ក
ទុក្ខតត់ផុតប្រកាន់ ។

១ មនុស្សនៅគ្រាមមេឃក្រែកតែទុក្ខ ព្រោះដឿថាសុខក្នុងរូប-
ក្ខន្ធ ខន្ធនេះអគ្គីកុបង់កាន់ ស្គាល់ខន្ធឲ្យមាំទំតិតដោះ ។ មើលចុះមមាច
មិនខ្វាចក្លើង ទំនើងចិត្តទៅសំដៅផ្លោះ ពាំងហូនព្រោងព្រាតឃ្មុត
ហើរហោះ ចោមចោះអគ្គីដ៏តែងាប់ ។ តណ្ហាគាសោតុគ្គោថា សត្វជា
គាសាបង់នេះជាប់ បង់ខ្ចាំងផុងខ្លួនជួនទុក្ខផ្ចាប់ តែឆ្លាយឲ្យផ្ចាប់ទុក្ខជាប់
ភ្ជុក ។ ម្ចាំះហើយចំរើបង់តត្រួន សែងកេងព្យាធនដើរតតឹក មិន
ស្គាប់ចិត្តបង់ៗ រាជឹក ប្រញឹកប្រែការអចិន្ត្រៃយ ។

២ កុំខឹកជាវួចឆ្លើអ្នកជា ក្រែងតែមេជាខើបកដៃ លោកស្គាល់
គាម្មណ៍មួយម៉ាក្រែ និស្ស័យផុតខ្វល់កល់លោកិយ ។

១ បញ្ហានេះពិតបើគិតគៅ គង់នៅមិនពាន់អស់សេចក្តី នេះបើ
ជនណាលះលោកិយ តប្បីប្រព្រឹត្តពិតជាត្រូវ ។ ដ្បិតបង់នេះចូលមក
ជំពាស់ ចិត្តសប្បុរសឲ្យខុសផ្លូវ ភ្លាត់ចាកធម្មាជាអស្រែវ ពុំសូវសុខ
កាយធ្លាយកង្វល់ ។ ព្រោះភូមិលោកុត្តរធម៌ រៀរចាកញាប់ញ័រប្រឡំ
បល់ ខើបគួរប្រព្រឹត្តតិតឲ្យដល់ កុំព័លគួរបង់ចូលវិចារណ៍ ។ តាំង

ចិត្តគិតគាត់ចង់សេព ជាសម្បុច្ចទប្បហារ ទើបដុតចាកសោតទ្វារ. សង្សារ ជាការអាក្រក់ក្នុងលោកិយ ។ ម៉ើចិត្តឥតចោលលោកចាកអន្ត តួរផ្តួយផ្តង្គិចង់ឲ្យគប្បី ចង់នេះជាគុណកើតសិរី ច្រៃស្រីស្រែកឃ្លាន មានតែមចង់ ។

១ ចង់ធ្វើការងារជាប្រយោជន៍ ចង់ហ៊ានចង់ហោចតាមចំណង់ មង់ជានស័ក្តិយសខ្ពង់ខ្ពស់អង្គ ប្តូចង់លួចបន្ទន់សម្រន់ចិត្ត ។ ប៉ុន្តែត្រូវជ្រើសរើសចង់ល្អ កុងចង់ពាលនេះឲ្យល្អិត . ចង់ណានាំកេងុច្ចរិត កុំផ្តេកកុំផ្តិតលោកជាំផ្តាច់ ។ ចង់ណាជាគុណដល់រូបកាយ តួរផ្តួយខ្វល់ខ្វាយឲ្យសម្រេច តាមលោកនិយមកុំចោលជាច់ ជាគុណបំណាច់សព្វ សេចក្តី ។

២- ដេកច្រើនក្តៅអង្គមិនចង់ក្បាក់ គឺអ្នកវង្វែងលែស្មារតី លែសេព

រួបតាមទន្លាមប៉ី ទុក្ខទោសខណ្ឌក្តីឥតខ្វីដំណឹង ។ ជាតិចាស់ឈឺក្រ័យជាតែលំក្ខណ៍ ឥតក្បាក់វិញ្ញាណគ្មានសម្ងឹង ផ្លូវស្អប់ស្រឡាញ់ដើមអញដឹង ទំច្រើងបំប៉ុកកន្ត័កក្តៅភ្លើង ។

កាច់សត្វលួចទ្រព្យជាប់តាមេ ត្រូវតែជាបកម្មតាមទំនើង តាកៀនកញ្ជ្រោសជ្រែងដើង ចម្ងើងកច្រែកអសោក់ ។ មុនីកាសិតឥតចេះឮ នេះគឺដេកធ្ងន់ជាស់មិនក្បាក់ មម៉ើរពោលពាក្យមិនជាក់ ចំជាគោក្បាក់ច្រមាក់ដួត ។

๏ ឆ្នាស៊ុផ្អែមផ្អែមចំឆែង សំដែងសំដីស្តីអំនួត ដេកលក់ម្ចឹងៗ ប្រឹងប្រកួត ប្រកែកស្រែកអួតឲ្យគេស្តាប់ ។ ល្មមភ្ញាក់ឡើងហើយកុំល្មោកដេក ទៅមក់ខ្ចាំងពេកក្អែកចុះអីតូ សិស្សពុទ្ធចេះពិតជឿពុទ្ធប្រាប់ សម្លាប់លោកគ្រាធលះឆោតឆ្កៅ ។

បើលក់គឺលក់មានព្វក កុំធ្វើកុំឆ្មេបក្លេចក្តីឡើយ តែលក់កន្លះលោកគ្រាកឡើងស្រៅ អ្នកជ្រាជ្រគាចហៅថ្លង់មិនខ្វល់ ។ ធម្មជាតិបង្កើតមកជាមនុស្ស ពាំនឹងស្រពាំនប្រុសប្រើជីវិត ក្រែជឹងគុណពោសពុសស្រែវពិត ឯងនឹងដឹងក្អែកហែកមិនបើក ។

លោកណាសំលោកណាបានកើតមក កុំជ្រកកន្លងស្តុកជូចអណ្តើក តែភ្លើនវៃពេលតេកតើក រមើកស្រែកាផ្ងារចង្រ្កាង ។ បើផ្ងូរអែកក់ដំអក់ចុះ ចំពោះផ្ងូរល្អគួរកុំវាង មើលគ្រាយមើលមុខសុខជាជាង ដុសលាងចិត្តថ្មើមឲ្យបានថ្លា ។ ទើបសមតាមវាជាតិបណ្ឌិត ជ្រាជ្រតែងប្រពឹត្តប្រែអត្តា ទើបពិតជាភ្ញាក់ប៉ើកនេត្រា តែវាតាមបញ្ហាជ្រាវព្រួមក ។

ប៉ុន្តែមន្ទិលបន្តិចខ្មៅ វែកងចិត្តបន្តើតនៅសៀតសឹក សាញសុលត្បូលលោភជាបមក រវេរកូបនាមនៅមិនជាច់ ។ ម៉ើយើញថានៅតែវាកុំលះ ជំរះឲ្យអស់ចិត្តតែមាច់ យើងលះតែមាត់មិនពាន់ស្រែចព្រោះចិត្តតែឡាច់តែឡកណាស់ ។ ដៃប្រមន់នាមតាមរកសុខ ប៉ប៉ុកកន្ងលោកដោកអតខ្លាស តើតស្តប់ស្រឡាញ់កំហែស ត្រាត់ជ្រាស

ត្រូវទុក្ខសុខជួបជុំ ។ សុខមួយខ្លួនមានយសសក្តា សុខតិអត្តាគ្មាន
កេតុំ សុខជិសម្បត្តិឥតចោតុំ សុខបួនជួបជុំជិយមិត្ត ។ សុខថ្កុំ
ចង់ថ្កាសចាកក្តីត្រូវ ឯសុខថ្កុំមួយឲ្យជីវិត យ៉ាខយូរតេទៅតាមគំនិត
តិនិត្យមើលចុះគ្មានខុសគ្នា ។ បើចដិសេធរូបនាមចោល គួរចូលទៅ
ទៅព្រៃអរញ្ញាន ទើបជុតទុក្ខសុខវេទនា តែនៅរួមគ្នាពាធ្វើអ្វី ។ កិច្ចដែល
ត្រូវតាមប៉ារហារកាយ ឲ្យសុខសប្បាយតាំងប្រុសស្រី កាលណាខឹង
ផុតពីលោកិយ កុំស្តីតែមាត់អត់អំពើ ។ ត្រូវស្តាប់វិធីតាំងពីនេះ
តែរៀនឲ្យច្បាស់ខ្ជាស់ខ្ជួនមេធ្វើ គួរស្តេលំអាការចិត្តរុះរើ ទៅលើទៅត្រៃមសុំ
ឈមរក ។

๓- ខុបតែកូនខ្វិតបីជាក់ គឺអកជំពាក់ចិត្តជ្រុលជ្រក តែក
អនឹងខ្លួនប្រកាន់យក ខ្លួនមកថាជារបស់ខ្លួន ។ ចិត្តខុបាបានគ្មាន
ស្តាល់ខុត្តុ ក្លេបមុខក្លេបតេក្រោយឲ្យតែជួន ទំនុបបាច់ធ្នឹងមិនដឹងខ្លួន
ចំនួនភប់យកតំណាត់ប្លាយ ។

ឯសោមេអត្តាយើញថាខ្លួន ប្រកាន់ចិត្តមាំមួនពុំសាយ ថ្នាក់
ចូមចំរើរូបកាឆកាយ ព្រោះស្តាយបាច់ធ្នឹងប្រឹងខុបបំ ។ ធម្មតាតេរ-
អុកម៉ែ យំដើម្បាយធើបប្រញាប់ខ្លួ ឃ្លានថ្នាខ្វិកេអកចំណី ម្តាយបីប-
ច្បៅព្រាលំបាក ។

ជាតំណាយនឿយម្តេចមិនអុំម្តង គ្រកងទុបវាតឥតចេះស្រាក ខ្លាច
កូនវិបត្តិស្លាប់ជាក ស្លាប់គ្រាកស្លាប់គ្រាធ្វើកម្មកាយ ។ នេះប្រៀបដូចចិត្ត
ឧបាទាន ទ័ង់ខន្ធឥតមានចេះសោយ ពិនិត្យតិតចុះមិនខុសឡាយ ដូច
ឆ្កាយទុបបុត្រចំផុតចិត្ត ។

ប៉ុន្តែវិធីនេះត្រូវអ្នក ណាដែលយើញជាក់លោកយល់ឥត ស្មើនរក
លោកុត្តរៈសិទ្ធ តាំងចិត្តប្រតិតាមមិនខាសទេ ។ បើចិត្តកំពុងលង់កង
លោក ខ្លាំកើលលើគោកកុំអាលគ្រោ ត្រូវថ្នមខន្ធសិនមិនខាសទេ ទំធ្វើ
ហួសគេវៃកងមិនកើត ។

ខៅនាលោកនេះមានវិធី ថែតាំងន្ទិយឲ្យល្អឆើត ពង្រាយនេះ
ហើយឲ្យបង្កើត កំណើតវិញ្ញាត្រចំប្រការ ។ ប្រសិនជារូបកាយវិកល
ជាបដល់ស្ថមស្តាំងតាំងសង្ខារ មិនបានញាប់ញាលបរិហារ វិញ្ញាអស្ថាវ្យ
ក៏មិនចេះ ។ រូបនេះរស់ដោយអាហារពិត ថាបើមិនគិតរកចំណេះ
តែពេតវិតុរុំពុះចេះ មុខជាលិទ្ធផែះមិនលែងឡើយ ។

៤- ស្រឡាញ់អ្នកដទៃជាងអាត្មា ជាន់ឆ្ងាស្នេហាកាយនេះហើយ
ស៊ីសាច់សត្វសព្វពុំស្លាប់ឡើយ ឥតស្ទើយគ្មានសង្ឃឹតតិតវេទនា ។
ធាតុស្លុតាំងហួងលួចបួនខ្លួញ ធ្វើទំពាំងតួតពាជា ឲ្យដេញចាលផ្តើល
កល់គ្នា តឹអវិជ្ជាវាចាំងបិទ ។ បំបិនតែបញ្ចាក្ខន្ធ ធ្លាះចុបរួបអស្ថុកទ្វិត
មិនឲ្យមានខ្លះកន្ទុះចិត្ត អស់ស្ងាត់ស័ល្យាន្តគ្មានកសាង ។

ឧបភោចភោចភៅនៅគ្នានភ្លាស ក្លេចសាសន៍ក្លេចសៃប្រែត្រង់
យ៉ាង វង្វើរវៃចិត្តឥតចេះស្ងប់ កសាងកម្មសព្វមិនស្គាប់ចង់ ។ ពាល់
តែអំពាល់រៃចិត្ត ទោសទុក្ខទ្រៃដ្ឋតែត្រូតអគ្គ នឹងហើយជាផលដែល
ទាតបង់ ជំនាន់ក្រៅជ្រកកេអច្បាយ ។ តាមទោសខ្លួនខ្សប់នរក ពុំមាន
ចេះសុះស្រណុកកាយ ស្រាលខ្លួនស្រន់ទុក្ខនរកក្លាយ ជាអសុរកាយ
គ្មានណាយកម្ម ។ ប៉ែថាគាណាតខ្លួនភ្លាតបាប គួរគ្រាបសំពះត្រង់អគ្គ
ច្បាំ ម្រាមដប់ប្រណម្យចរតែម្ន គាថាណាចាំសមាធិ ។ ដុសខាត់ចិត្ត
ឲ្យជាច់ខាត ឲ្យស្អាតកុំឲ្យមានមំនិ ចិត្តបដិយៈអម្បែហ៊ិ សមាធិ
ម៉ាំខំតាវនា ។

នេះធម៌ជ្បឿធម៌ចាំធម៌ចប់ កុំឡប់យកលោកម៌កណាយគ្នា ឯធម៌ឯ
លោកនោះមេ៣ ថែងជាតីរបៃបកុំបង្ហូល ។ ប៉ែចិត្តឥតចង់ចោល
លោកបាន កុំស្មានថាខ្លួនចេះធម៌ដល់ ចំណែកកុសលអកុសល សំ-
គាល់ចុះតើជាលោកិយ ។ ចិត្តមិនវៃរៃត្រែវុស រកបាបកេខ្ពស់
រកបាស់ថ្នំ ប្រកាន់តេយ៉ើងកស្តែមន្ត្រី ហួងដីហួងទឹកនឹកទុក្ខសុខ ។
ប្រសិនជានៅតែម្នាក់ឯង ក៏គ្មានចំរែងចិត្តរៃតក្ត នោះនៅគ្នាច្រែន
មិនអង្គុត សម្បុកសម្បត្តិឥតចង់បាន ។ ពោះគ្រពោះខ្យាត់ពោះ
អត់ឃ្លាន ឥតមានពោមនស្សព្រួយរំខាន ជាប់ក្តីសន្តោសកុងសម្ងាន
ទើបបានហៅពិតជាចិត្តធម៌ ។ (មានត)

លោកហាន់ – យេង តែងនឹងរៀបរៀង

(តមក)

បទទី ៥

រំទិ៍អំណាចរបស់ស្នេហ៍

លុះព្រឹកព្រាងស្បើងកាលណា មាន់ទ្វេរឆ្ការសាវាន ធ្វើយទ្វង់គ្នាពី ភូមិមួយទៅភូមិមួយ ផ្តើលដល់សុនខ្រុសលាន់ ។ សុវណ្ណបុប្ផាដឹង ជាក់ជាក្លាក់ខ្លួន ក៏ម៉ាគាញ្ជ្រែមកពានាចុះចេញពីផ្ទះធំភ្លាមដើរដង់វង់ ទៅតៀមចិនដៃលកំពុងចំញ៉ាំ សាច់ជ្រូកប៉ូកប៉ាក់ ដល់ហើយវៃសែកថា "អាចិតលក់ធូបឲ្យគ្នាចុនមួយ ១រូក ខ្ញុំនចុាំមកផង" លុះចុានគ្រឿន ប្លូជាកាន់នៅដៃហើយ ក៏កែក្រាយតាមផ្លូវទៅកំពង់ចកហៅអាគាំងឲ្យ អុំទូកចម្ងាយទៅឯគ្រែយខាងនាយ ។

ដល់ទៅមាត់ច្រាំងហើយ នាងក៏ឡើងដើរដម្រង់ទៅកាន់ផ្ទះកេ្សីង ១ ឈានដើងឡើងជណ្តើរទៅខាងលើ រួចអង្គុយនៅទីសមគួរមួយលើក ដៃសំពះសួរគោចាមម្ចាស់ គាខោះពងាត់ថ្លៃដើមទ្រូងនៅខេមានកេម ស្លូវ ស្លៀកសារុងសូត្រកក្បាលដួតក្រមាដរមុខធំគ្រមាមមាត់ក្រមាមដិត ស្លា ដៃលតាត់កំពុងទំពាប៉ាប់ តិចៗដាតត្រាសទឹកមាត់កង់កូនកន្ទោរ

មួយទៅក្បែរខ្លួន ។ តាចាមញញឹមទទួលការរៈក្បែរហើយ ចាញយក
កូនកន្ទែងក្រហមជូតបបូរមាត់ រួចបានទិយាយទាក់ទាក់ហូរដូចឪពុកថា
"អ្នកអញ្ជើញមកពេលព្រឹកនេះជាការល្អណាស់ ព្រោះមកដល់បានបួប
ឪនឯង្ហែតែម្តង បើរកមើលជម្ងឺនឹងបានជាសះស្បើយឆាប់ ឪពុករកមើល
របស់ជាច្រើនបានឃើញវិញជាមិនខាន ទោះជាយូរព្រឹងគួរស្រករក៏ធុត
ដូចចិត្តថ្មាថ្ម បើត្រូវការរកស្នេហ៍វិញនោះនឹងពួកយើញសក្តិសិទ្ធ អ្នក
អញ្ជើញមកចាំឪពុកព្រលឹមដូចេះតើមានធ្វើក្រអ្វីឬ ? អ្នកមានប្រសាសន៍
មកចុះកុំខ្លាចញញើតអ្វី?

_"ជំរាបលោកតា ខ្លួនឯងនេះមានកិច្ចម្យ៉ាងគួរលំបាកចិត្តណាស់
បានជាមករកលោកតាឲ្យជួយគិតគូរ ពីព្រោះលោកប្រសប្រសប់ខ្លាំងបាន
មករួមដំណេកជា . . . ជាមួយ . . . ឪនឯង តាជ្រាបហើយឬទេ? ឥឡូវ
លោកស្រីលោកទាន់ ខ្លាំមុខជាឪនឯងឃ្លាតចាកអំពីផ្ទះនោះជាមិនខាន
ហើយខ្លួនឯងក៏ព្រាតតែម៉ែមិនដឹងជាទៅទៅជ្រកកោនឪនឯងណាទេ បាន
ជាព្រួយចិត្តណាស់តែមករកលោកតា តាមតែលោកតាមេត្តាសំរេចឲ្យ
ស្រួលផងចុះ" ។

តាចាមអេះក្បាលមួយស្របក់ បែរមុខមើលទៅហឺងដែលតាត់បាន
អុជភ្លុបឆេះហុយផ្សែងខ្យោមទៅលើហឺងនោះមានវត្ថាប់គ្រប់បែបគ្រប់
យ៉ាង មានធំមានតូចជាក់ដំរៀបបន្តគ្នា តាត់ញញឹមព្រាយពេញចិត្ត

ទីដ៏របស់គាត់ រួចជញ្ជឹងគិតមួយសន្ទុះ ក៏បានបែរមកវិញទៅយាយថា: "មិនអីទេអ្នក ចាំខ្ញុំគិតគូរជួន ស្មោះខ្ញុំទើបទីដ៏ជាឡើងត្រូវ ពុះត្រូវគ្រាក់ខុកជាអ្នកណាក៏ធ្វើត្រូវដែរ ចុះអ្នកឈ្មោះអី លោកប្រុសទីដ៏អ្នកស្រីនោះឈ្មោះអី?

សុវណ្ណបុប្ផាក៏ឆ្លើយឈ្មោះច្បាប់ត្រូវតាមសព្វគ្រប់ ទើបតាខ្មោះទាញដន្ទាប់ទេពកូចមួយមក ហើយបើកដន្ទាប់ធំខ្វៀលក្រមួនជាក់កន្ត្រកដន្ទាប់កូច រួចបានត្រូវឱ្យដឹតល្អដូចដើមវិញ យកមេដៃទីដ៏បង្កងលលាក់ចុះឡើង មាត់សែកអាតមផ្ទុំចុះទៅ ហើយបានចាក់ប្រេងជាក់កន្ត្រកជាមួយ ប្រគល់តាំងជាប្រេងតាំងដន្ទាប់ ឱ្យនាងសុវណ្ណបុប្ផារួចបញ្ជាក់សេចក្តីថា: "អ្នកយករបស់តាំងពីរនេះទៅរក្សាឱ្យល្អចុះ ៤ស្បាហ៍លាបប្រេងក្រអូបនោះបន្តិច ទីដ៏សមតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់អ្នកមិនខានទេ អ្នកកុំថប់បារម្ភអ្វី ខាងស្មោះមានតែខ្ញុំហើយ លឿងលស់ស្រួតក្តុំពេញឯណោះផង ឱ្យអ្នកប្រតាមដូចសេចក្តីប្រាថ្នា" ។

សុវណ្ណបុប្ផាដកក្រដាសប្រាក់ ៩ រៀលពីហោប៉ៅមួយសន្ទុះក៏ជូនគ្រូទើបលាគាថមវិលមកផ្ទះវិញ លុះដល់ត្រើយប្រាំងនាងក៏ហុច ៩ កាក់ឱ្យទៅតាំងជាកំរៃរាប់ចំឡងចុះឡើង ហើយដើម្បីទីដ៏បំបែងមាត់ផង កុំឱ្យរាប់ចែកអឿងនោះឱ្យខ្ចោយសាយដល់គេឯង ទើបនាងម្ចាស់ទៅកាន់បន្ទប់ខ្លួន រៀបកន្ត្រកដ៏ដកលាក់ដន្ទាប់ឱ្យស្រួលបួល យកកំប៉ុងជាក់

ដ៏ខ្ពង់ស្រមាប់ដោតដួប ទន៏កូនដបតួចមួយខុកដោតផ្កាចំប៉ីដំឡើងស្រួ
ឲ្យតូកែធាប់ទុតដួចថ្កាថ្កា ។

ក្រោយនោះមកមិនបានប៉ុន្មានថ្ងៃ រត្នានាបានគ្រាន់បើមែនទែន
ព្រឹកមួយស្អាមិនដៅទៅត្រតគ្រាមើលស្រែ នាងឲ្យហៅសុវណ្ណបុប្ផា
ចូលមកជិត ហើយនាងនិយាយទៅកាន់ចារស្រីសម្ផងនោះ ដោយ
ពាក្យតិរោះដូច្នេះ: "សុវណ្ណបុប្ផា! ឯងមិនគួរបើនិងមកលបលួចប្តីបេស
ខ្ញុំសោះ បើគ្រាន់តែប៉ុណ្ណឹងនោះខ្ញុំក៏ពុំសូវខឹងនឹងឯងប៉ុន្មានដែរតែឯងចង់
ឲ្យទៅហ្វាយឯងតាំងតែខោកវែកជាក់គ្នា ត្រង់ណោះជាការមិនគួរធំ ឯង
ចាំខែកាលឯងពីតាយុ ៥ ឆ្នាំ ម្តាយឪពុកឯងស្លាប់អស់ទៅ ខ្ញុំក៏អង្វរអ្នក
ដ៏មានគុណតាំងពីរ ឲ្យយកឯងមកចិញ្ចឹមបីបាច់ថែរក្សា ស្រែះឯងគ្មាន
ញាតិសន្តានឯណាទឹងដួយថែតាំ កាលនោះផ្ទះយើងដល់ខ្នូរសេចក្តីក្រ
ខ្លួតែតបានត្រឹកបាត់ស្លាប ដោយសារតែយកឯងមកចិញ្ចឹម ខ្លួនខ្ញុំក៏ស៊ូ
បេះប្តូខ្លួលយកទៅលក់ឯផ្សារ បានលុយទិញម្ហូបម្ហាយកមកជណ្តើសូ
ដល់ផ្ទះហើយក៏ចាប់ចុកស្រួយកអង្ករ រួចរៀបធ្វើអាហារឲ្យធាប់កុំឲ្យ
ថ្ងៃត្រង់ខាន ពេលយប់ដេកមិនលក់បានប៉ុន្មាន រំលែតែមើលកូនឯង
ទឹងមាតាបិតា ដែលកាន់តែចាស់ជរណាស់ៗទៅហើយ សមសេចក្តីក្រ
ចូលមកលុកលុយបានផង ក៏កើតទុក្ខកង្វល់ចិត្តពុំសប្បាយកែកាយ ដោយ
ខ្លាប់មានបំរើមុខរត្រាយដុំវិញខ្លួន ខ្លាប់ពិសាបាយឆ្ងាញ់មានតុជាសេ

ទឹកភ្នែកនៃសេនាណាតអ្នកចាំងពីរអើម្ល៉េះទេ ដល់ថ្ងៃមួយឯងចាំទេ ខ្ញុំទៅ
ដងទឹកឯស្ទឹងធ្វាយឯណោះខុកឲ្យឯងនៅផ្ទះមើលថែចាំបាស់ឲ្យផង ពេល
នោះបួនជាំក្លាក់ក្លៀងផ្តាសាន់ន្ទាន់មក ចាស់ៗបានហាមឃាត់មិនឲ្យ
ឯងចេញទៅរត់លេងតាមផ្លូវឡា តែឯងមិនស្តាប់ច្បាសាន់គាត់សោះ
ហើយរឿងនេះគួរសោកគោពឲ្យអស់ទៅចុះ គាត់ស្រឡាញ់ឯងហាក់ដូច
ជាកូនគាត់បង្កើត តែឯងចុះចេះចង់ទៅលេងក្លៀង ក៏លួចចេញទៅរត់
លេងពេញកូមិ គាត់ឮសូរខ្ទេះចាញ់ចាំង។ មកគាត់តវៃស្រែកហៅឯង
ហៅមិនឮគាត់ក័យស្ទុះចេញមកទាន់ក្រែ សម្រេចឃើញដើមអំពិលចាក់
មែកដួតនោះក៏គាត់រត់ទៅមើលក្រែងសង្កត់លើឯង អ្នកចាំងពីរក្លៀង
ក្រជាក់ញ័រញោក់អស់ដើងដៃ កំឡាំងពុំសូវមានដងក៏ដួលដេកឥណ្ណាល
ផ្លូវ ចំណែកឯងចូលមកវិញឃើញដូច្នោះ ក៏សើចជាសប្បាយស្រែកថា
"លោកពូនីអ្នកមីងសម្លាន្តមុជទឹកតែម្តងសប្បាយទេ? ដល់ខ្ញុំមកពីដង
ទឹកវិញបានលើកគាត់ចូលទៅក្នុងផ្ទះ រកៗសមកដុតជូនគាត់អាំង តែគួរ
ឲ្យអនិច្ចាអើយ! ដោយយើងជាអ្នកឥតាល់ក្រែងនឹងរកគ្រូហ្នឯណាមកជួយ
ពិនិត្យមើលជម្ងឺពុំបាន អ្នកចាំងពីរក៏ទំលាយខ្ទេវត់សង្ខារពីលោកនេះ
ទៅតាន់បរលោក ទាល្ងាចណ្តាលអធ្រាត្រយប់ថ្ងៃនោះឯង" ដល់ត្រង់
ណោះវត្តនាវឈប់ស្ងៀមមួយស្របក់ មានក្អែករលើងរលោងស្រណោះ
ដល់ត្រាំសុត់បេះនាង រួចបានទិយាយតទៅទៀត " ឯងចាំស្រាប់

ហើយ អត្តិតរបស់យើងនោះ សេចក្តីនឿយហត់របស់ខ្ញុំ ដែលខំប្រឹងរកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតយ៉ាងណា សេចក្តីគោកយ៉ាកអត់ឃ្លានគ្មានសុំមកជាមួយគ្នា ដោយយើងជាក្មេងកំព្រាចាំងពីនាក់ កាលជាន់នោះឯងស្រឡាញ់ខ្ញុំដូចជាមាតាបង្កើត ឬមួយដូចជាចេសនឹងម្ជុល ខ្ញុំក៏មានចិត្តស្រស់ស្អាតនឹងកិរិយាមារយាទឯងជាច្រើន រហូតដល់យើងមកបានទៅកន្លែងនេះ ។ បានប្តូរថ្លៃឆ្នាំរឿងហើយឯងក៏សប្បាយដែរ មានការអ្វីធ្វើសព្វថ្ងៃនេះគ្រាន់តែឲ្យជួយថែទាំមើលខ្ញុំឲ្យសមឲ្យតួនឹងមើលការខុសត្រូវក្នុងផ្ទះនឹងតួតគ្រាមើលមនុស្សម្នាប៉ុណ្ណោះទេតើ ខ្ញុំចុកឯងដូចបួនបង្កើតថ្លៃម្ល៉ោះហៅយ៉ាងណាក៏ឲ្យហៅយ៉ាងនោះដែរ តែឯងមិនត្រមះមេះតែហៅថាម្ចាស់ប្រុសម្ចាស់ស្រី ឯងចាំទេសុវណ្ណបុប្ផ ? ម្តេចឡើយពេញរូបពេញកាយបែរជាក្បត់នឹងខ្ញុំវិញដូច្នេះ បានជាចង់ឲ្យខ្ញុំនៅសួរឬសុវណ្ណបុប្ផ" ។

"ចាះ ខ្ញុំខ្ញុលខុសចាំងអស់ តាមតែអ្នកមេត្តាខ្ញុំផងចុះ គ្រាន់តែនឹងបានទៅបំរើតទៅមុខទៀត បើអ្នកមិនសន្តោសផងទេនោះខ្ញុំមុខជាវេទនាមិនខាន" ។

ថាហើយក៏ខ្ទេះខ្ទួកខ្ញុលដោយទឹកភ្នែកយំគ្រេច ព្រោះខ្លួនប្រព្រឹត្តបទល្មើសជ្រុលហួសប្រមាណ ; រត្នាក៏នឹកអាណិតចិត្តអត់ទ្រាំទប់ក្តៅក្តៅពុំបាន ស្ទើរតែបំភ្លេចហេតុខ្លាំងនៅះចេញ ព្រោះយល់ថាមិនមែនខុសខ្លាំងទេ គឺប្តីរបស់ខាងបង្ខិចបង្ខិច លុះនឹកដល់ខំនាយក៏ផ្តាក់ថ្លើម ដឹកអាណិត

ដល់កូនប្រុសក្រែងវេទនាទៅថ្ងៃក្រោយ ទើបកាត់ចិត្តខំប្រឹងចាប់
សេចក្តីថា: "ណ្ហើយចុះសុវណ្ណបុប្ផា ធ្វើម្តេចការណ៍នេះ អាកន្ធង់ហួស
ដល់ម្ល៉ះទៅហើយ ឯងកុំខ្វល់ថ្លី យើងនឹងនៅជាមួយគ្នាតទៅទៀតក៏ពុំ
ចាន់ដែរ បើដូច្នោះចូរឯងទៅទៅកូមិឯលិចឯណោះចុះ ប្រជាប់ប្រជា
ដែលខ្ញុំឲ្យឯងតាំងប៉ុន្មាន ឯងវេចយកទៅចុះ; បើលោកប្រុសចង់ទៅ
ជួបនឹងឯងនោះ ក៏ខ្ញុំមិនឃាត់ខាំងកំងែកដែរ កុំឲ្យឯងតូចចិត្តអ្វី បើ
ចង់ចាន់ប្រុស-ស្រីប៉ុន្មាន កុំឲ្យឯងទើសទាល់អ្វី ប្រាប់ឲ្យខ្ញុំចាន
ដឹងចុះ ខ្ញុំនឹងចាត់ចែងឲ្យ។ តែចាន់សេចក្តីសុខ កុំនឹកថាខ្ញុំគំនុំគុំគួន
នោះឲ្យសោះ" ។

ថាហើយគ្នាក៏ដើរចូលទៅកន្លែងបន្ទប់ ចាត់សោយកប្រាក់
២០០រ, ០០ ចេញមកហុចឲ្យសុវណ្ណបុប្ផា "នេះគ្រាន់នឹងស៊ីចាយ បើ
ខ្វះអានសឹមមកគេទៀត ឯងទៅចុះឲ្យចាន់សេចក្តីសុខ" ។

សុវណ្ណបុប្ផាចាន់ប្រាក់ហើយ ក៏សំពះលាម្ចាស់ផ្ទះយួរផ្ទៅកសែ្បក
ដើរចេញទៅ លុះដល់កណ្តាលផ្លូវក៏ឈប់បើកពិនិត្យយកប្រឹងណាប
សក់ រួចរៀបខ្ទុងដាក់យ៉ាងស្អាតទៅវិញ ទើបញាញីមញាញែមយាត្រា
ញែងញ៉ងទៅ ទឹកចិត្តថា "ចាំមើលម្តងណោះ តើមុខមេណាវាទើង
ចុះចេញពីផ្ទះធំ" លុះដល់ស្រែឃើញម្ចាស់ប្រុសពីចម្ងាយក៏ក្លែងដើរ

ទ្រែតទ្រែត ដល់សោកិតស្ទុះមកទះលួស ក៏ធ្វើជាចោលផ្លាកសែ្បក ចំលាក់ខ្លួនគ្រែបអង្គុយលើដី ហាក់ដូចជាខឹងជាច់ឫលនៅវេលានេះ ។

សោភ័គៈឃើញដូច្នោះស្ទុះមកត្រែកឆិបៗ យកដៃថ្មោសដីចេញពីសម្លៀកខាង មាត់និយាយលួងលោមថា "ឧប្ផនអើយ ហេតុម្តេចបានជានាងមកដួលដេកលើដីដូច្នេះ មាននរណាធ្វើឲ្យអាក់អន់ចិត្តឬ?

"ជំពប្រែសាសន៍លោកប្រែស ខ្លួនខ្ញុំមុខជាទានដួចមុខលោកប្រែសទៀតហើយពីថ្ងៃនេះទៅ គួរឲ្យវេទនាណាស់ហ្ន៎ កំពុងតែស្រឡាញ់គ្នាអស់ពីចិត្តមកនិពាសដូច្នេះ សមខ្ញុំមិនរស់នៅជាមនុស្សទេ ខឹងសូមលាលោកប្រែសស្លាប់ថ្ងៃនេះហើយ សេចក្តីទុក្ខគ្រាន់តែឯណាដែលខ្លួនខ្ញុំបានប្រព្រឹត្តកន្លងហើយ សូមឲ្យលោកប្រែសអភ័យទោសដល់ខ្ញុំផងចុះ" ។

ហើយនាងក៏យំសោកថ្ងោកខ្លួនថ្ងោកថ្ងាណា កន្ទក់កន្ទេញយកដៃថ្មោបសក់ឲ្យសាយកូនខ្លែងគ្រអូបឡើង សោភ័គពុំទាន់ដឹងរឿងប្រែសៈស្នេហ៍ពុំបាន ក៏កើតវាទនក្នុងចិត្តដូតកំរោយហានមើលងាយខ្លួនដល់ទីនោះ ទើបនិយាយទៅកាន់ស្រីតំណាន់ប្រែសខ្លួនថា "អូនអើយបាត់យំទៅ ចាំបងគ្រាប់ឲ្យដឹងខ្លួន មកយើងទៅវិញទើរមើលមុខកម្តង" រួចមើលមុខសុវណ្ណបុប្ផា ញញឹមដាក់ថើបកក្រែងណ្តើរផង ចុងបំផុតនាំគ្នាត្រែសឡើងមកកន្លែងអាភ្នាវិញ លុះដល់ជាយវៃពាមានបុប្ផាវែងកយគ្រអូបឈ្មួយឈ្មប់

មានបក្សាបក្សីរោលសំឡេងលេងសើច សុវណ្ណបុជ្ជាក្មេងខ្ចីក្នុងកាយចំនុកច្រៀងថា:

សុវណ្ណបុជ្ជា.	អាសូរបក្សីត្រាត់សម្បុក	ជាទុក្ខពុំសុខរាល់ណែ
	រង្វៀងភ្លៀងផ្គរសែនខ្លាង	កំក្រាតក្រួយក្រាណឥតតេរាប់ ។
សោភិត.	ឥឡូវបានទ្រុងមាសហានបិត	រាបនាវិចិត្រយើងគួរគាប់
	ចំណីភោក្តាមានត្រូវចំសព្វ	រើសយកមកផ្គាប់ត្រូវតំណា ។
សុ . . .	រីពីភពលោកមានយប់ថ្ងៃ	ចិត្តមនុស្សសព្វថ្ងៃកំណូចញ
	ថ្ងៃណេះស្រែះស្រួលមានសមគ្គា	ថ្ងៃក្រោយលោងាចែរគោះនែ ។
សោ . . .	ឆ្នូនអើយឆ្នូនល្អងកែវវិរមិត្រ	កុំអួនខាងតិតនឹកសង្ស័យ
	រៀមមិនផ្ទួចគេទេណាថ្ងៃ	អើចុះចរណែនុជឆ្នូនល្អង ។
សុ . . .	ទុះទ បុជ្ជាក្នុងត្រីក្បរត្រែ	ចូរជាសក្សីត្រានេះម្តង
	ខ្ញុំសូមផ្ញើជីវិតឯលើយាទុះបង	នែលបានត្រូមង្សឹងជាឲ្យសុខ ។
សោ . . .	ភយោងាត់ងាយមកម្តងៗ	ជាប់ក្ងិនផ្គាងនឹងគួរស្រណុក
	មិនគួរមានអ្វីមកអុកឡុក	ឲ្យចិត្តអង្គុកទុក្ខម្ចោម្ចេញ ។
	ផ្តាអើយអ្នកចាំពាក្យនេះភ្លាំ	ជិលហានការណាតំណបណ្តេញ
	សត្រូវឲ្យខ្ចាត់ពីយើងចេញ	ជំកល់អ្នកវិញទុកឲ្យជា ។

លុះដល់មាត់ទឹកក៏នាំគ្នាដើរកាត់ស្ពានសង្ហឹមសូឹមមក ហើយដើរតាមផ្លូវមុខផ្ទះលោកធំ ឱឹមអ្នកភាជការត្រមាំដឹមខ្ទីរគេយ លុះដល់ផ្ទះក៏ប្រគៀកគ្នាចូលទៅកន្ត្រោរ ដែលកំពុងប្រលែងលេងជាមួយនឹងសុកន្ធិ ទើបសោភិតចង្អុលមុខនាងហើយនិយាយថា:

"យើងឯងនេះចំជាចិត្តធំ ហ៊ានបណ្តេញប្រពន្ធរបស់អញ ឲ្យយំសស្រាកំតាមផ្លូវទៅ គួឬត្រង្គារ?

ពួកគាសាទាស៊ីចាំងប៉ុន្មានក៏ភ្ញាក់ខ្លួនត្រែត [illegible] ពាល់ខ្លួន ព្រោះមិនដែលឮម្ចាស់ប្រុសសំដីធំៗបែបនេះ ដល់កំយោរបស់លោកម្ចាងសោះ ឯវត្តនាក៏ហួសចិត្តស្រែកខឹកក្អែកតក់ៗ មកលើមុខប្តីតស៊ូតខ្លួតក់ស្លុតស្រែកឱបមាតាដាច់យំបណ្តើរផង ។

"កាលមុនហើយ ម្តាយនឹងកូនចាំងពីរនាក់ យើងឲ្យអស់ចិត្តទៅ ពាល់តែលិចជួរ ក៏អញមិនរវល់ដែរ អញប្រាប់ឲ្យដឹងថា "ពីថ្ងៃនេះទៅ ឯងពាល់គ្នាគោងដឹងថា អូនសុវណ្ណបុប្ផានេះជាប្រពន្ធរបស់អញ មិនត្រូវមកកំហែងវែកញែកតែលើទេ បើឈ្មោះណាលើសឈ្មោះនោះត្រូវវាយបណ្តេញ ឲ្យចេញអំពីទីនេះ" ។

"ចុះបើប្រសិនណាជាខ្ញុំសូមកេងុសត្រូវដែងឲ្យឃើញបានទេ ?" វត្តនាវិត្តីយទ្បើង "ព្រោះកាលដែលអ្នកបងលួងលោមចិត្តខ្ញុំនោះ បានសន្យាថានឹងស្មោះដល់គ្នារហូតអស់មួយជីវិត ឥឡូវនេះម្តេចទ្បើយមកប្រែគំនិតទៅគប់នឹងស្រីកូនប្តេះឯងទៅវិញ មិនគួរសោះទ្បើយសុវណ្ណបុប្ផាខ្ញុំបានឲ្យឯងទៅនៅភូមិឯលិចឯណោះ ម្តេចក៏ឯងត្រឡប់ជាមកប្រទូសរ៉ាយដល់រូបខ្ញុំទៅវិញ ហើយ . . . " ។

"ប្តូណឹងចុះ" សោកិតវិស្រែកកំហែងទ្បើង . . . ។

គ្រានោះ សុវណ្ណបុប្ផាស្ទុះទៅដៃសោកិតជាប់ ញញឹមញាក់មុខឲ្យវត្តនាវី សោកិតថ្នាក់ថ្នមនាងហើយ បានបែរមកកំហែងប្រពន្ធ

ដើមតទៅទៀត "អញបានច្បាប់ច្បាប់ឯងហើយ ឯងនៅតែធំចេះ
គោងតែប្រដៅទំនិងគ្មានបានកើត" ។ ផុតមាត់ក៏ស្ទុះទៅកន្ត្រាក់យក
ព្រនង់មក សុកន្ទូយើញហើយក៏តត់ទៅលុតជង្គង់ នុបដើមបីតាយ
បណ្តើរនិយាយអង្វរបណ្តើរ "ប៉ាអើយ! ប៉ាអាណិតតែកូនប្រុស ប៉ា
សន្តោសអ្នកផងកូនផង បើប៉ាខឹងណាសំប៉ាវាយកូនវិញចុះប៉ាហ្ន៎" ។
ឪពុកមិនស្តាប់ក៏ចាត់កូនរមៀលពីរបីត្រឡប់ ម្តាយក៏ស្ទុះមកទ្រកូនលួង
លោមមិនឲ្យយំ ចំណែកសោកតខឹងញ៉ាំរមាត់ កន្ត្រាក់ដំបងមកនឹងវាយ
ប្រពន្ធដើម សុកន្ទូស្ទុះភ្លែតទុបម្តាយយកខ្លួនរងដំបងជួស ត្រូវឆ្អឹង
ឈឺផ្អកខ្លួលឡើងក្រហមត្រាំមិនបានក៏ភ្លេចប្រលន់ឡើង ផ្តើលដល់
អ្នកជិតខាងចូលមកអង្វរសោកត ឲ្យស្រាយចំណងគោសោចេញ តែ
ត្រឡប់ជាអ្នកនោះក្តាលើសដើម រៀសកដេរគេឯងបណ្តេញឲ្យចុះពីលើ
ផ្ទះខ្លួនចេញ រួចបង្គាប់ឲ្យប្តូរប្រុសស្រីរើដញ្ជូនទៅមុំទ្រព្យវត្តនាំយក
ទៅដាក់ឯបន្ទប់សុវណ្ណបុប្ផា ឯរបស់ទ្រព្យសុវណ្ណបុប្ផាដាក់កងបន្ទប់
វត្តនាវិញ ហើយហាមប្រាមប្រពន្ធដើមថា "ពីថ្ងៃនេះទៅ គោងឯង
លែងមកវិវាទនឹងកន្ទូងអញទៀត នៅឲ្យស្ងៀមនឹងទំឯងហើយ បើមិន
ស្តាប់ទេ មុខជានឹងត្រូវគ្នោងហើយបណ្តេញចេញពីផ្ទះមិនខាន" ។

*

(មានត)

* *

ឃុនធំពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-លែម រួបរួមនឹងរៀបរៀង

(ត្រង)

អក្សរ ជ

- ជូចសង្ឃឹមផ្កាយលើមេឃ ។
- ជូចអាចម៍ចូលឈ្នាន ។
- ជូចឆ្មាចូលត្រែខ្លាក ។
- ជូចត្រែឮចម្ងៃកន្លងបន្ទាំ ។
- ជូចប្រដៅសេកចាស់ ។
- ជើរឲ្យមានម៉ៃ ស្រែដីឲ្យមានបួន ។
- ដើរឲ្យរំពៃ, អង្គុយឲ្យព្រឹង, ដេកឲ្យជញ្ជឹង, ឱនឲ្យពិចារណា ។
- ដេកមិនលក់កុំខំដេក ។
- ដេកយប់កុំនិយាយនឹងស្រី ។
- ដេកយប់កុំដេកយូរ ភ្លាចក្តីខ្ជិនដល់ច្រាណ ។
- ដេកលើក្តៅ ទៅចុងអ្នកដទៃ ។
- ដេកផ្ងារស្មោះជាក់លើខ្នងឯង ។
- ដេកផ្សំដួល រមួលផ្សំត្រែច ។
- ដេញគាន់កុំជាន់កែង ។

๏ ដៃក្តៅ ដើងមាន់ ។

๏ ដំរីសារស្លាប់ទៅយកឯចង្អេរចាំង ។

๏ ដំរីផ្ទុងត្រយុងដើមឈើ ។

๏ ដំរីភ្លាក់ ត្រមាក់ធ្លុត ។

អក្សរ ព

๏ តក់ៗ ពេញបំពង់, ធុនៗ ដល់ចាត ។

๏ តកំឡាំង, ឲ្យសេពអាហារ ។

๏ តជង់តែកឲ្យល្មមនឹងស្មា ។

๏ តក់សនា ឲ្យទំសន្សំបុណ្យ ។

๏ តសំពៅមិនត្រូវស្តាយដែក ។

๏ តឹងតិតឲ្យជួរ, យូរតិតឲ្យផាប់ ។

๏ តឹងង៉ាំង ជូរស្វិត ។

๏ ត្នោតចាស់ប្រមាស់ត្នោតលៃ, ប្រមាត់ដីឡើងទ្រែង ។

๏ ត្រកួលសជាតិ, មានយោនសខ្លួន ។

๏ ត្រឡប់ត្រឡិន, ចាយចំណូលជាចាយចាត ។

๏ ត្រឡាចវាវៅ, រវៅវាមក ។

๏ ត្រង់ណាហៅច្បាប់ កាន់ភ្លាប់កុំបីបង់ ។

◎ ត្រីមួយត្រក តែស្អុយមួយ ស្អុយពាំងអស់ ។

◎ ត្រុកៗអ្នកស្រុកមើលងាយ រលាស់កន្ទុយភ្លុយមានតម្លៃកន្ត្ចា ។

អក្សរប

◎ ឃោកអីនៅដៃ, ថ្លៃអីនៅមាត់ ។

អក្សរទ

◎ ខន្ទេដបង់មិនស្អាតសមួយត្រមួយ ។

◎ ទឹកចូលច្រមុះ ។

◎ ទឹកដន់, បុណ្យស្ពេច ។

◎ ទឹកថ្លាល្ងឹតប៉ើល្អក់, ដួងតលេកខ្ចាំងសោះសារ ។

◎ ទឹកជាក់ទៅតាម, ដំឡូងស់តណ្តៀតពួន ។

◎ ទឹកត្រជាក់ត្រីកុម ។

◎ ទឹកឡើងត្រីស៊ីស្រែមោច, ទឹកហោចស្រែមោមស៊ីត្រី ។

◎ ទឹកហូរមិនដែលហាត់, ជាព្រះពុទ្ធមិនដែលខឹង ។

◎ ទឹកហូរតាមច្រកឡាយ, ទន្លាយចោលតាមច្រកស្មោះ ។

◎ ទូកទៅ តំពង់នៅ ។

◎ ទូកបែកជាទូកគត់, ទូកតំបុតជាទូកឆ ។

◎ ទូកយើងវែង, ទូកគេខ្លី ។

១ ខូច ១ ប្រហោងក្នុង ។

២ ទៅឥតគេរក, មកឥតគេហៅ ។

១ ចំពក់ពាក់ទៅ, ទើបញ៉ាក់ផ្ទះ ។

២ ទំពាំងស្នងឫស្សី ។

អក្សរធ

១ ធ្ងន់នៅថ្ម, ក្រនៅក្តី ។

១ ធ្ងន់អស្រែមកជួយគ្នាជាន, ធ្ងន់ជម្ងឺកន្ត្រាំជាណាជួយមិនកើត ។

១ ធ្វើគុណជានទោស, ដូចស្រែជាសខ្វាស្ងាប់ ។

១ ធ្វើគុណ ១០០ សំពៅ, ទោសមួយចូលទៅរលាយជាតំអស់ ។

២ ធ្វើចេះត្រូវគេប្រើ, ធ្វើស្ងៀស្ងើស្រែណាខ្ជិនខ្ជួន ។

១ ធ្វើទានធ្វើឲ្យស្មោះ, កុំអាឡោះអាល័យខ្លួន ។

២ ធ្វើជាចៅក្រមមិនលែងនិយាយហួស, ធ្វើជាអ្នកបួសមិនលែងត្រូវអាបត្តិ ។

២ ធ្វើស្រែទាន់ក្តៅដី, បង់ស្រីទាន់ក្តៅចិត្ត ។

១ ធ្វើស្រែទំងំទឹក, ធ្វើស្រីកន្ទំងំជ្រាយ ។

១ ធ្វើស្រែមិនជាប់ភ្លក្ខ, រក្សាតែមួរស៊ីស្រូវមិនអស់ ។

២ ធ្វើស្រែឲ្យមើលស្មៅ, ខុកជាក់កូនចៅឲ្យមើលជើងសន្តាន ។

២ ធ្វើអ៊ីធ្វើឲ្យហើយ, កុំខុកឡើយបង្កើតកេរ្តិ៍ ។ (មាតិ)

តាមសេចក្តីកត់ត្រាបេះអ្នកដំណើរជាតិចិនម្នាក់

(តទៅ)

អំពីពួកអ្នករាជការ—ក្នុងប្រទេសនេះ មានក្រុមប្រឹក្សាពេជ្ជការមេឌ័ត ហោកុសាស្ត្រ ជាដើម ពួកនៅក្រោមនេះ សុទ្ធតែជាពួកពេជ្ជការតូច។ មានឈ្មោះហៅថ្លែកព័យើង ចួនកាលគេរើសយកពួកក្សត្រមកធ្វើជាមន្ត្រីក៏មាន ចួនកាលគេរើសបុត្រីរបស់ពួកក្សត្រថ្វាយស្តេចទុកធ្វើជាអនុជាយាក៏មាន ។ គ្រឿងសំគាល់សក្តិ ទំនងបរាំរៀងនៅក្រោមបង្គាប់ក៏មាន ។ ពួកដែលមានសក្តិខ្ពង់ខ្ពស់បំផុត ប្រើរមាស ហើយមានចាំងភ្លុះ ៤ ជង់មាស, ពួកបរាំរៀងក៏ប្រើរមាសមួយដែរ តែចាំងភ្លុះជង់មាស ១, ចុះបន្តុំទៅទៀត, ប្រើភ្លុះជង់មាសតែមួយ, ចុះទៅក្រោមទៀតប្រើភ្លុះជង់ប្រាក់ ១ មានជួនកាលគេប្រើប្រាក់ជង់ក៏មាន ។ ពួកមន្ត្រីដែលមានច្បាប់ចាំងភ្លុះមាសហៅថា ចាំ-ទិន-ចាំ-ចា ឬឆាំន-ទិន-ចាំ-ចា[1] ពួកដែលប្រើភ្លុះប្រាក់ហៅថា ស៊ី-ឡា-ឌី[2] ។ ភ្លុះចាំងនេះធ្វើពីសំពត់កម្ប៊ីក៏ហាមស្រុកចិន មានរាងស្រដៀងដំបរ ។ ឯចាំង-ឃ្លាបប្រែងធ្វើពីសំពត់កម្ប៊ីទៀតែរាងខ្លីៗក៏មានប្រើនដែរ ។

---

១ មិនដឹងភាសា ? ២ សេដ្ឋី ឬ ត្រែម្ចិន ។

អំពីលទ្ធិសាសនាទាំង ៣— ពួកឡេត្រ គេហៅថា ចាំ-
ន៏[1] ។ ពួកលោកសង្ឃគេហៅថា ជូ-គូ [2] ។ ពួកសាសនា តៅអ៊ីស្ម
គេហៅថា ចាំ-ស៊ុប៉ី (៣) ។ ខ្ញុំមិនដឹងថាពួកចាំ-តីកាន់គោរពអ្វី ពួក
នេះមិនមានសាលារៀន ឬតែខ្លួនរៀនសូត្រអ្វីទេ ព័ត៌មានដឹងថា
គេប្រែសៀវតៅអ្វីខ្លះសម្រាប់មើល ។ គេឃើញពួកនេះស្លៀកពាក់ដូច
មនុស្សធម្មតា រៀវលែងតែខ្សែអាំបាះសចង្កត ដែលជាគ្រឿងសំគាល់
ឲ្យដឹងថាជាឡេត្រ ។ ពួកចាំ-តី ជាពួកមានដំណែងខ្ពស់ ឯខ្សែចង
កគេមិនយកចេញនេះហូតដល់អស់ជីវិត ។

ពួកជូ-គូ គោរក្សាលលៀង សៀកសំពត់ពណ៌លឿងត្រចណ្តប់
ស្មាឆ្វេង ដងខ្លួនខាងត្រែម ប្រើសំពត់សំឡីពណ៌លឿងដែរ ។
រីឯពួកនេះប្រែកក្បឿង ខាងក្នុងមិនមានរូបគំនូរអ្វីទេ មានតែរូបព្រះ
ពុទ្ធសាក្យមុនី គេហៅថា ប៊ូ-ឌ្ឍ ។ ព្រះពុទ្ធរូបមានលក្ខណៈផ្សេងៗគ្នា
ហើយធ្វើពីសំរឹទ្ធិពាំងអស់ ។ ក្នុងវត្តមិនមានជួង' គ្មានស្គរ គ្មានធំង
គ្មានឈើផ្សែសំណាង គ្មានត្រែបុស្បកទេ ។ លោកសង្ឃខ្លះទៅធាន់
សាច់គ្រីនឹងសាច់សត្វ តែមិនធាន់ស្រា ។

• បណ្ឌិត ។ ២ សៀមថា ចៅ-គូ ពាក្យបុរាណសំដៅលោកសង្ឃ ។ ៣ បស្ចឹ: ៣ចស ។

វេលាថ្ងាយចង្ហាន់ព្រះពុទ្ធរូប គេក៏ប្រែត្រីសោចដែរ ។ ពួកនេះមួយថ្ងៃធានតែម្តង ចង្ហាន់បានមកពីត្រកូលខាយក ព្រោះកន្លែងវត្តគ្មានជ្រុះចុយទេ ។ ធម្មដែលលោកសង្ឃសូត្រនោះមានច្រើនណាស់ ។ តម្លាធម៌ទាំងនេះគេប្រើស្មើកន្លោត (ស្មើកវត?) សរសរសាក់តម្រៀបគ្នាដោយរៀបរយល្អ ។ លើស្មើកទាំងនោះគេសរសេរអក្សរខ្មែរ ប៉ុន្តែគេមិនប្រើពាក្យទំកខ្មែរទេ ខ្ញុំមិនដឹងជាសរសេរដោយអ្វី ។ ពួកលោកសង្ឃខ្លះ មានច្បាប់ប្រើវែ ទន្លឹកូស់ជងមាសឬជនច្បាក់ក៏មាន ព្រះមហាក្សត្រក៏ច្រើនពាក្រែងប្រើក្បា ទន្លឹលោកសង្ឃដែរ អំពីកិច្ចការធំៗ ។ នៅកន្លែងវត្តនោះមិនមានយាយដីទេ ។

ពួកចាំ-ស៊ុ-វ៉ី ស្លៀកពាក់ដូចគ្នាដែរ រៀវលែងតែមានសំពត់ព័ណ៌ក្រហមឬសមួយកំណាត់ សម្រាប់ពាក់ឬជូតនៅលើក្បាល មានចំនងដូចគូ-គូ[1] ស្រីតាតារ ប៉ុន្តែពាក់នៅក្រោមបន្ទិច ។ ពួកនេះមានវត្តដែរ តែតូចជាងខាងពុទ្ធសាសនា ហើយពួកនេះគោរពបូជាដុំថ្មមួយ ដូចជាដុំថ្មធ្វើសក្ការៈបូជាដល់ព្រះធរណីកន្លែងនោះដែរ ក្រៅពីនេះខ្ញុំមិនដឹងជាគេបូជាអ្វីទៀតទេ ។ កន្លែងវត្តមានជីតៅអ៊ីស្លឹ ។ ពួកវត្តតៅអ៊ីស្លឹច្រក់ក្បឿងដែរ ។ ពួកចាំ - ស៊ុ - វ៉ី មិនចូលយកអាហារពីអ្នកឯទៀតទេ ហើយមិនបរិភោគកន្លែងសាធារណៈ មិនផឹកស្រា ។ ខ្ញុំមិន

---

๑ ពាក្យ គូ-គូ ជាពាក្យមន្តុះ: ត្រឹងប្រែដាប់ពាក់ខ្នងសក់ ។

ដែលបានឃើញពួកនេះសូត្រផងមែនទេ តាំងតែមិនដែលឃើញទៅតាន់ទីធ្លើ
បុណ្យទានផង ។

ពួកក្មេង ។ អ្នកស្រុក គេឲ្យទៅនៅវត្តរៀនសូត្រក្នុងសាលាវត្ត
លោកសង្ឃជាអ្នកបង្រៀន ដល់ធំឡើង ទើបត្រឡប់មកចិញ្ចឹមជីវិត
តាមបែបអ្នកស្រុកទៅ ។

ខ្ញុំមិនអាចដឹងកិច្ចការល្អិតសូត្រគប់ទេ ។

អ៊ីពីអ្នកស្រុក — ពួកអ្នកស្រុកចេះដឹងតែខ្លាំបែបសំពួកមនុស្ស
(Man) ពួកនេះរួបរងគ្រងគ្រាំងហើយទៀណាស់ផង នៅក្នុងភូមិឡាយ ។
នៅគោះកន្លងសមុទ្រ ឬនៅក្នុងផ្លូវជាទីត្រចៀមកច្រើនបំផុត ។ បើ
ស្រុតទៅដល់មនុស្សនៅក្នុងកំនើត ទើងពួកស្រី ។ នៅផ្លុះថ្លៃថ្លា ទើប
ប្រទះឃើញមានមនុស្សស.។ ជាច្រើន សដូចថ្មកែវ ប៉ុន្តែពួកនេះមិន
ដែលស្គាល់ពន្ធឬឃើញស្ថីព្រះអាទិត្យសោះឡើយ ។ តាមធម្មតានោះ
ពួកស្រី ក៏ដូចជាប្រុសដែរ ប្រើសំពត់ស្បែកត្នោតវិញបន្តើះចំហាដើម
ទ្រនំសស្ទុះដូចទឹកដោះ ឬងសក់ដើរដើងទេ មានទំនងដូច្នេះរហូត
ដល់អគ្គមហេសីនៃមហាក្សត្រ ។

ព្រះមហាក្សត្រមានអគ្គមហេសីដល់ទៅ៥អង្គ មួយអង្គនៅប្រចាំ
ផ្ទាល់ព្រះអង្គ ៤ អង្គទៀតប្រចាំនៅទិសទាំង ៤, ។ ឯពួកស្រីស្នំនឹងពួក

កុមារនៅកន្លែងនោះ គេនិយាយថាប៉ុន្មានថា មានចំនួនដល់ ៣០០០ ទៅ៥០០០នាក់ ចែកចេញជាច្រើនថ្នាក់ ប៉ុន្តែពួកនេះ ក្រមធំបានដើរមកឯណាក៏ខ្លាចទៅបានទៀត ។ ចំណែកខ្លួនខ្ញុំ អាចចូលទៅកន្លែងនោះបានតាល់ៗដង ខ្ញុំបានឃើញព្រះមហាក្សត្រស្តេចចេញជាមួយនឹងមហេសីមួយ ហើយគង់នៅមាត់បង្អួចមាស នៅតំណាក់របស់ព្រះអង្គ ។ ពួកអ្នកកន្លែងកំណត់អង្គុយរៀបរៀងគ្នា តាមចន្លោះនៅសងខាងថែវដំណាក់ ហើយអើតមុខមកមើល ខ្ញុំក៏បានក្រឡេកមើលទៅឃើញ ។ គ្រប់ៗគ្រួលដែលមានកូនស្រីរូបល្អ គេតែងនាំចូលទៅនៅកន្លែងនោះ ។ ពួកស្រីៗដែលនៅថ្នាក់ក្រោមពីនេះទៅ ជាពួកធ្វើការបម្រើក្នុងកំផែង គេហៅថា "ចេន-កេ-លាំង (១)" មានចំនួនមិនតិចជាង ១ ពាន់ឬ ២ ពាន់នាក់ ពួកនេះគោរសក់នៅខាងលើថ្ងាសចេញ មានទំនងដូចជាពួកអ្នកនៅទីសងខាងដើង ហើយគេយកជាតិហិង្គុលលាបសៀតថ្ពាល់សងខាងជាគ្រឿងសំគាល់តំណែង ចេន-កេ-លាំង ។ មានតែស្រីពួកនេះទេដែលអាចចូលទៅកន្លែងនោះបានជាន់ច្រើន អ្នកដទៃក្រៅពីនេះចូលមិនបានទេ ។ ស្រីពួកនេះឃើញមានភាសចេញខ្លួនទៅតាំងផ្លូវផ្សារតាំងផ្លូវក្រោយកំផែង ។

---

(១) ស្រីស្រឡាញ់ទេដឹង ?

ឯស្រែកស្ត្រីភាសជម្មតា ក៏ប្លងសក់ដែរ តែមិនមានស្បៀតសក់ មិនមានក្រាំសពាក់លើក្បាលទេ ពាក់តែគ្រឿងក្បាលអ្វីដូចខ្មៅតក៏គ្មានដែរ តែពួកស្រីអស់នេះមានពាក់ចងដៃមាស ម្រាមដៃពាក់ចិញ្ចៀនមាស ។ ឯពួកស្រី ចេង - កៀ - លាំង ទំនងពួកស្រីក្នុងភាំងពាក់ជាន់គ្រប់ប្រជាប់ ពាំនងអស់ ។ ពាំងប្រុសពាំងស្រីលាបចំកាប់ខ្មៅមិនចន្លុះ ទំនងគ្រឿងក្រអូបឯទៀត។ ។

មនុស្សពាំងអស់គោរពបូជាព្រះពុទ្ធសាសនា ។

នៅក្នុងប្រទេសនេះ មានភ្លើងតូច ។ ជាច្រើនដែលផ្ទុំគ្នាជាពួក ។ មានតាំងពី ១០ នាក់ឡើងទៅនាំគ្នាដើរសោតគ្រាត់ទៅតាមទីផ្សារ ។ ពួកនេះច្រើនគ្រាពួកចិនធបោកយកថ្លៃទៅជាច្រើន ដែលជាអំពើអាក្រក់មិនសមគួរសោះ ។

អ៊ំពីទាសាទាសី - ជាពួកមនុស្សប្រម្រែ គេទិញមនុស្សព្រៃមកឲ្យធ្វើការ ។ ពួកអ្នកដែលមានចាវច្រើន មានច្រើនជាងរយក៏មាន ពួកអ្នកដែលមានតិច ក៏គង់មានដល់ ១០ ដល់ ២០ នាក់ក៏មាន រៀវលែងតែអ្នកដែលក្រណាស់ ទើបមិនមានចាវម្នាក់សោះឡើយ ។ ពួកមនុស្សព្រៃអស់នោះ ជាមនុស្សនៅភ្នំ ជាជាតិមួយដោយឡែកគេហៅថា ជួង-ចៅ-លឿ ។ កាលគេទាក់ចូលមកក្នុងគ្រួនហើយក៏មិនហ៊ានចេញទៅក្រៅទេ ប្រសិនបើកើតជម្លែកប្រែកអ្វីឡើងគេជេរថា អាជួង អាខ្មែង

ណាស់ចង់តំនុំជាប់មិនរសាយឡើយ ។ ជនពួកនេះ គេទុកដូចជាពួក
នៅថ្នាត់ក្រែមពីមនុស្សភៅខ្មែត ។ បើនៅតំខ្លោះមានតំឡាំងគេកាត់
ថ្លៃ ១០០ ពូ បើចាស់ហើយខ្លាយ មានដំឡៃ ៣០-៤០ ពូ ។
ពួកនេះដេកអង្គុយនៅតែខាងក្រែមផ្ទះ តាលឡើងមកធ្វើការលើផ្ទះ វា
លុតជង្គង់ធ្វើអញ្ជលិក្រែបចុះហើយ ទើបដើរហួសទៅបាន ។ វាហៅ
ចៅហ្វាយប្រែសវ៉ាថា ចាំ-គូ[1] ហៅចៅហ្វាយស្រីថា មី[2] ។
ចាំ-គូ ប្រែថាអាពុក មី ប្រែថាម្តាយ ។ ប្រសិនបើធ្វើខុសអ្វីមួយគេក៏
វាយវ៉ា ថង់ក្បាលវ៉ាៗក៏ឥតហ៊ានតំរើត ពាំងប្រសពាំងស្រីនៅរួមប្រពៃណី
ជាមួយគ្នា ប៉ុន្តែចៅហ្វាយប្រស មិនត្រូវការរួមសំវាសន៍ស្រីពួកនេះ
ទេ ។ តាលណោះ មានចិនម្នាក់នៅទីនោះជាវៃលាយរួមកហើយ ហើយ
យកប្រពន្ធជាស្រីពួកនេះម្នាក់ ប្រសិនបើចៅហ្វាយដឹងរឿងនេះ គេមិន
ត្រមឲ្យមនុស្សប្រែបនេះអង្គុយរួមជាមួយទំនងគេទេ ព្រោះវាធ្វើជាមិត្តរមេ
ត្រីទំនងស្រីមនុស្សភៅព្រៃ ។ ប្រសិនបើស្រីនោះមានផ្ទៃពោះ ទំនងអ្នកណា
មួយជនៃក្រៅពីផ្ទះចៅហ្វាយកើតកូនមក ចៅហ្វាយមិនចាប់ដេញជាលស្តរគេទេ
ដ្បិតគេមិនក៏បអាន ហើយគេទុកជាចាវមានកូន តើថា
កូននោះត្រូវធ្វើជាចាវគេតទៅមុខទៀត ។ (មានត)

---

១ បាត៌:ម្ចាស់ ចៅហ្វាយ ក្នុងមាសភ្លៃជាប្តី ។ ២ ពាក្យនេះតមកប្រែ ទេ តន្ទុរប្រែជាម៉ែ ។

រឿងចៅកាំបិតបន្លោះ

(តមក)

ដាក់ឃ្មាំងតរគោកមិនយកឲ្យគ្នាមួយស្លឹង យកភ្លោចអាង៉ាំបមួយត្បូង មកឲ្យគ្នាវិញ ។

ចៅបុរសនោះដើរចៅដល់សំពៅឡើងលើសំពៅ នាយសំពៅគេឲ្យកូនឈ្លួសស្មាវយុថ្កាសាក្តាងចែកទៅ ហើយនាយសំពៅសួរចៅបុរសនោះថា ឯងទៅឯលោកចៅសួរលោកឲ្យអីខ្លះ ចៅបុរសក្រាបនាយសំពៅថា គ្មានឲ្យអីទេឲ្យតែផាំបមួយត្បូងនឹងភោមួយ នាយសំពៅបានដឹងហើយក៏ស្ងៀមទៅ ។

លុះចេកសំពៅទៅដល់កណ្តាលផ្លូវយប់ងងឹត ទំងទៅពុំរួចក៏ចោះយុថ្កាដេក ឯចៅបុរសហេតុតែបុណ្យមាន ក៏ទំកឃើញពាក្យដែលគ្រូផ្តាំថា "ខ្មៀយកុំឲ្យដេក" ឥឡូវអែសអ្នកសំពៅនេះដេកអែសដូច្នេះ អញកុំដេក ក៏ចៅបុរសនោះអង្គុយតែរៀសសរក្តោងពុំហ៊ានដេក លុះដល់អធ្រាត្រ យក្ស ១ ហោះមកឃើញសំពៅ ក៏ចុះមកប៉ងនឹងស៊ីអស់មនុស្ស ហើយក៏ឈ្លោកមើលទៅក្នុងសំពៅ ឆ្លាក់ភ្នែកមាត់ទៅលើចៅបុរសនោះ ក៏ចៅបុរសស្ទុះប្រាប់ចាប់ភ្នែកមាត់ផាប់ហើយថា អាឯងស្លាប់ទំនឹងដៃអញ

ឥឡូវនេះហើយ យក្សក្តៅចិត្តបុរសនោះថាដូច្នោះតិតព័យនឹងស៊ុះទៅមិនរួច ដូរតែចៅបុរសនោះចាប់តុកមាត់ជាប់ តំយក្សព័យតែគ្រងស្ងាប់ ទើបយក្សនិយាយទៅនឹងចៅបុរសថា អ្នកបុរសអើយ អ្នកអាណិតខ្ញុំលែងខ្ញុំចុះ ខ្ញុំនឹងតបគុណអ្នកជាខ្លាំងឯង ដំបងក៏យកឯង ផ្នាំនឹងឯង ឯខ្សែនឹងដំបងនេះបើមានបច្ចាមិត្រតិចិសណាមកប្រមាទមើលងាយ ឲ្យតែខ្សែចងដំបងទៅក៏យ តំបច្ចាមិត្រនោះស្ងាប់រៀងសព្វកាយអស់ ឯផ្នាំនឹងបើបុគ្គលអាចេះណ៎ាហើយនឹងចង់បរិភោគអាចេះណ៎ាអ្វីថ្លាប់ថាផ្នាំនឹងខ្លើងកញ្ចឹង កំណែនខ្លើងបានបរិភោគមិនបាច់ជាំខ្លួយ ចៅបុរសនោះបានដំបងដូច្នោះហើយក៏និយាយថា បើដូច្នោះយក្សឯងឲ្យមកសម៎មកញ៎លែង ឯយក្សក៏ហុចអស់ប្រដាប់ទាំងនោះទៅចៅបុរស។ ក៏ទទួលយកលែងយក្ស។ ក៏ហោះទៅឋានសំខៅអាត្មាវិញ ។

លុះព្រឹកឡើង ចៅបុរសនិយាយប្រាប់នាយសំភៅថា អ្នកនាយសំភៅ យប់ម៎ិញមានយក្សមួយមកតិតនឹងស៊ុះយើងពល់គ្នាតុំតែបានខ្ញុំយក្សក៏យកទៅស៊ីចាំងអស់ បើអ្នកនាយសំភៅមិនជឿខ្ញុំ យក្សវាឲ្យសំណូកខ្ញុំផង មានខ្សែបងដំបងវាយឯងផ្នាំនឹងឯង ។ នាយសំភៅបានឮដូច្នោះហើយថា ខ្មៅឯណា ប្អូនយកមកឲ្យបងម៎ើលផង ចៅបុរសហេតុតែខ្លួនគ្រងំ ក៏យកវត្ថុចាំងនោះមកបង្ហាញនាយសំភៅ ឯនាយសំភៅបានឃើញក៏និយាយថា វត្ថុអស់នេះជាទ្រព្យមានដំឡៃឥតមានស្មើពុំណានាម៎ុន

ណាមាន ចៅបុរសនេះមានសំណាងអ្វីសម្លុះបានទ្រព្យយ៉ាងនេះ
ហើយមានយសសំពៅទឹកក្នុងចិត្តថា ។ចៅបុរសនេះល្ងង់ខ្លៅតម្លុះ អញគិត
បញ្ឆោតថាយកទៅទុកក្បាឲ្យ បើចេីកសំពៅទៅមានកោះត្រង់ណា
អញនឹងបញ្ឆោតឲ្យខ្លីនរួចអញចេីកសំពៅខាលសំមអញយកទ្រព្យ
ទាំងនេះទុក ។

នាយសំពៅគិតដូច្នោះហើយនិយាយថា ប្អូនទ្រព្យរបស់ប្អូនទាំង
អស់នេះឲ្យមកបងទុកក្បាឲ្យ ដ្បិតប្អូនឯងគ្មានហិបដាក់ទេបងមានហិប
ដាក់ ឯចៅបុរសគិតថាជានាយសំពៅគេយកទៅទុកក្បាឲ្យតាមត្រង់
មិនដឹងជាគេនឹងគិតកុហកវិតនឹងខ្លួនទោះពុំដឹងឡេីយ ហើយក៏យករបស់
ទាំងនោះប្រគល់ទៅឲ្យនាយសំពៅទាំងអស់ ។

ឯនាយសំពៅក៏ទទួលយករបស់អស់នោះទៅទុក ហើយចេីង
សំពៅទៅ ដល់ទៅបុនកោះមួយមានដើមល្វាមួយៗដើមជុះនៅតន់ទឹក
ទេីបនាយសំពៅឲ្យចតឈប់ ហើយនាយសំពៅនិយាយនឹងចៅបុរសថា
ចៅបុរស បងចង់ប្រែប្អូនឲ្យខ្លីនបែរផ្លែល្វាស៊ុ ឯចៅបុរសឮនាយ
សំពៅប្រែក៏ខ្លីនដើមល្វាបែរផ្លែ មិនដឹងជាគេនឹងគិតផ្ទុះឡុយចេញ
សំពៅទៅចោលសោះ ហើយនាយសំពៅបន្ទុលថា ប្អូនខ្លីនទៅមែក
លេី ប្អូនបែរអាចឡេីងដំណេីរឲ្យបង ឯចៅបុរសក៏ខ្លីនទៅមែកលេី នាយ
សំពៅក៏ឲ្យកូនឈ្លួលច្រានសំពៅចេីកទៅចោលចៅបុរសនោះទៅ ។

ឯចៅបុរសក៏ស្រែកហៅនាយសំពៅឲ្យមកទទួលក៏គេពុំមក ចៅបុរសមកគិតថា ឧអញអើយ គេបញ្ជោតឲ្យខ្លីដើមល្ងាគេចេញសំពៅចោល គេគិតយកវេរបស់ឯងត្រង់ខ្លួនឯងគេចោលឲ្យស្លាប់ម្នាក់ឯងនៅកណ្តាលសមុទ្រ បើនឹងស្លាប់នឹងរស់ ក៏ផ្ទាំងផ្ទួនឯងនោះទៅទៀតនឹងគ្រាន់ឲ្យផ្ទួនបាយចំណីស៊ី រែកដ៏មានសំពៅគេមកនឹងសុំដោយសារគេចៅ ឥឡូវបាយក៏អត់សំពត់ជណ្តប់ក៏គ្មានសមនឹងស្លាប់តុំលែង ក៏បុរសនោះនឹកអាណិតខ្លួនណាស់ហើយក៏យំសោកទ្រឹងរូលតែម្នាក់ឯង ។

លុះយប់មានផ្លែមួយតែងមកស៊ីផ្លែល្វាពុំ តែផ្លែនោះតាំងតែវាមានបួនដើរលើទឹកបាន លុះអ្នកតែស្លាត់ផ្លែនោះក៏តាំងតែវាដើរលើទឹកមកនឹងរើសផ្លែល្វាស៊ី ក៏បុរសនោះមើលទៅឃើញផ្លែនោះចូលមកពីនាយញាប់ដើរទាញ តាំងតែវាចោលលើទឹកមកដល់គល់ល្វាជាប់តែវាជិតគល់ល្វាដើរលើសផ្លែល្វាស៊ី បុរសនោះឃើញផ្លែជាប់តែវានៅគល់ល្វាក៏បែរផ្លែល្វាចោលឲ្យធ្លាយឲ្យផ្លែតាមស៊ី ទឹងគិតឆក់យកតែវផ្លែនោះក៏ហេតុតែកុសលចៅបុរសនោះទើងមានបុណ្យ ក៏ផ្លែនោះស៊ុទ្ធាយពីតែវាទៅ ចៅបុរសនោះសម្លឹតចុះមកឆក់តែវផ្លែបានតែចេញដើរលើទឹកទៅ បុរសនោះក៏ខំស្រែតដើរទៅដល់ច្រាំងយប់ទៅ ។

លុះព្រឹកឆាប់សំពៅក៏ស្រែកហៅថា អីអ្នកនាយសំពៅចាំខ្ញុំផងឯនាយសំពៅឮមាត់បែរមើលទៅ ឃើញស្គាល់ជាចៅបុរសឲ្យមួរក្តោង

ឈប់ចាំ ឯចៅបុរសនោះទៅដល់ស្បើនលើសំពៅនិយាយថា នែអ្នកបង
នាយសំពៅ មិនគួរចិត្តអាក្រក់មកចោលខ្ញុំឲ្យស្លាប់តណ្តាលសមុទ្រសោះ
ប៉ុន្តែកុសលខ្ញុំមានតុំអីស្លាប់បងអសារតែម្នាក់ឯង ឯនាយសំពៅឆ្លើយដោះ
ថា នែប្អូនអើយ បងស្មានជាប្អូនបុះមកខាងក្បាលសំពៅហើយ បងមិន
មែនគិតបង់ចោលប្អូនទេ ហើយនាយសំពៅថា អើប្អូនបានអីក៏ដើរលើ
ទឹកបាន ចៅបុរសថាខ្ញុំបានតែជ្រកបានជាខ្ញុំដើរលើទឹកបាន ។

នាយសំពៅហេតុតែចិត្តអកតញ្ញូ ក៏ថាប្អូនឲ្យមកបុះបងខុកឲ្យ ឯ
ចៅបុរសនោះគិតឃើញថា នាយសំពៅនេះវាគិតបញ្ឆោតយកតែជ្រក
អញទៀតហើយ បើដូច្នេះគួរអញបញ្ឆោតនាយសំពៅនេះវិញ ហើយ
ចៅបុរសនិយាយថា អ្នកនាយសំពៅ ឲ្យអ្នកយកបង់មុនចាំងអស់
មកឲ្យខ្ញុំ ។ ទើងច្រមូលឲ្យមូលសិនសឹមដួនទៅអ្នកវិញ ឯបង់នេះ ពិត
មែនជាបង់ខ្ញុំគង់តែខ្ញុំដួនអ្នកចាំងអស់ទេ ឯនាយសំពៅឮដូច្នោះ ទឹក
ចាអែងចៅបុរសនេះ វាជាមនុស្សល្ងីល្ងើគង់តែបានមកដៃអញចាំង
អស់មិនខាន ក៏នាយសំពៅយកខ្សែចងដំបងវាយ ឆ្នាំងច្នៃនឯងទើងជាខ្ចប
មួយភ្លែង ទើងរោមកឲ្យចៅបុរស ។ ក៏ខ្លួចាប់រៃបួរស្រែចសព្វគ្រប់
ក៏សំពះលានាយសំពៅចុះដើរលើទឹកទៅ ឯនាយសំពៅទឹកភ្នែក
ក្រែយមិនចេញស្តីមួយម៉ាត់ ។ (មានត)

អំពីចំនួនចៅអធិការនៃនិកាយធម្មយុត្តិសង្ឃ

នៃស្រុកខ្មែរថ្មីៗ ក្នុងរាជធានីភ្នំពេញ ឆ្នាំ ១៩៤៦

១-សញ្ញាប័ត្រលេខ ១ ចុះថ្ងៃ ៩-១-៤៦ តាំងគ្រូសូត្រជួ-ទៀ កើតឆ្នាំជូត អាយុ ៣៤ វស្សា ១៤ នាមនាយា ធម្មវត្តោ ជាចៅអធិការវត្តត្រែងចារ ឃុំខ្វាវ ស្រុកតាំងកក់ (តាកែវ) ។

២-សញ្ញាប័ត្រលេខ ២ ចុះថ្ងៃ ១៣-១-៤៦ តាំងគ្រូសូត្រ ទ-យ៉ែម កើតឆ្នាំកេរ អាយុ ៣៤ វស្សា ១៣ នាមនាយា ឥន្ទ្រវញ្ញោ ជាចៅអធិការវត្តច្រណូក ឃុំច្រណូក ស្រុកតំពង់លែង (តំពង់ឆ្នាំង) ។

៣-សញ្ញាប័ត្រលេខ ៣ ចុះថ្ងៃ ១៣-១-៤៦ តាំងគ្រូសូត្រចួប-ធាន កើតឆ្នាំកុរ អាយុ ៣៣ វស្សា ១៣ នាមនាយា សមណវញ្ញោ ជាចៅអធិការវត្តអង្គលំទង ឃុំទំពាន ស្រុកតង្កពិសី (តំពង់ស្ពឺ) ។

៤-សញ្ញាប័ត្រលេខ ៤ ចុះថ្ងៃ ១៤-១-៤៦ តាំងគ្រូសូត្រទៀ-អ៊ិន កើតឆ្នាំកេរ អាយុ ៤៨ វស្សា ៤៨ នាមនាយា ពុទ្ធវត្តោ ជាចៅអធិការវត្តដូកជ្រុំ ឃុំសំរោងទង (តាកែវ) ។

អំពីបុណ្យបញ្ចុះសីមានៅវត្តនានា

ក្នុងរាជធានីហ្វ្រាំយោ ឆ្នាំ ១៩៤៦

១-តាមលេខលិខិត ៥១៧៤ ចុះថ្ងៃ ៣០-១១-៤៣ អនុញ្ញាតឲ្យ គាចារ្យ ថែន-ភី ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌសីមា វត្តព្រៃចម្ការ ឃុំស្វាយជ្រុំ ស្រុកហ្គាត្តំ(ព្រៃវែង)ចំនួន ៣ ថ្ងៃ គឺថ្ងៃ ៨ ដល់ ១០ ហ្វ្រាំយោ ១៩៤៦

២-តាមលេខលិខិត ៥៦៥ ចុះថ្ងៃ ២៧ -១២-៤៣ អនុញ្ញាតឲ្យ គាថាវ្យ ព្រំ-អ៊ ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌសីមា វត្តឫស្សីកែវ ឃុំត្រែងឆ្នាវ ស្រុកត្រែងឆ្នាវ (កំពង់ចាម) ចំនួន ៧ ថ្ងៃ ពីថ្ងៃ ៤ ដល់ ១០ ហ្វេ្រវិយេ ១៩៤៤ ។

៣-តាមលេខលិខិត ៥៦៦ ចុះថ្ងៃ ២៧-១២-៤៣ អនុញ្ញាតឲ្យ គាថាវ្យ ជាល-ខាង ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌ សីមា វត្តខ្លូល-រឿន ឃុំខ្នុរ ដំបង ស្រុកជើងព្រៃ (កំពង់ចាម) ចំនួន ៤ ថ្ងៃ ពីថ្ងៃ ៤ ដល់ ៧ ហ្វេ្រវិយេ ១៩៤៤ ។

៤-តាមលេខលិខិត ៥៦៧ ចុះថ្ងៃ ២៧ . ១២ - ៤៣ អនុញ្ញាតឲ្យ គាថាវ្យ ប្រាក់-កុយ ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌ សីមា វត្តវៀរ្យុន ឃុំតាមក្រសាំ ស្រុកស្ទឹងត្រែង (កំពង់ចាម) ចំនួន ៤ ថ្ងៃ ពីថ្ងៃ ២៤ ដល់ ២៧ ហ្វេ្រវិយេ ១៩៤៤ ។

៥- តាមលេខលិខិត ៥៦៨ ចុះថ្ងៃ ២៧-១២-៤៣ អនុញ្ញាតឲ្យ គាថាវ្យ ម៉ាំ- តឹង ធ្វើបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌសីមា វត្តខ្វាវ ឃុំដីគរ ស្រុក ត្បូងឃ្មុំ (កំពង់ចាម) ចំនួន ៣ ថ្ងៃ ពីថ្ងៃ ២៦ ដល់ ២៨ ហ្វេ្រវិយេ ១៩៤៤ ។

រឿង បុរាណទុតិយិកា

មានសេចក្តីពាក់ព័ន្ធនឹងភិក្ខុ១រូប ទីឆ្ងាយអាណាព្រៃ

ទពញ្ញា ទេពតីទូរ ក្រែសេម ឥន្ទបណ្ឌិត

ការពោលពាក្យនេះជាដើម ដែលព្រះសាស្តាទ្រង់ប្រារព្ធភិក្ខុ១រូប ក្នុងក្រុងសាវត្ថីនេះ ។ ដែលតេតែឡើងដោយអាស្រ័យការដែលអ្នកស្រុកញ៉ែកបុគ្គលចេញជាព្រះសង្ឃ ១ពួក ជាឃពាល ១ពួក ។

ព្រះសង្ឃមានច្បាប់ដោយចំពោះតែវិន័យ ប្រកបដោយអដ្ឋកថានិងពាក្យអធិប្បាយផ្សេង ។ ដែលព្រះមហាថេរៈទាំងឡាយបានចេតនាទុកជាដំណើរមក តាំងអំពីបុព្វាណកាលមានគម្ពីរសម្តែងប្បាសាទំនាក់ដើម ។ ព្រះវិន័យនិងច្បាប់ មានវិធីដំណើរទៅមួយផ្លូវម្នាក់ឬមួយយ៉ាងម្នាក់ ព្រោះមានសេចក្តីចុងបញ្ចប់ផ្សេងគ្នាដោយធម្មតា សេចក្តីផ្សេងគ្នារវាងព្រះវិន័យនិងច្បាប់នេះ មិនជាហេតុឲ្យមានទំនាស់កើតឡើងបានទេ ព្រោះព្រះសង្ឃចំរើញសមណធម៌នៅក្រៅទៀតដែលឃពាលដំណើរដើរតែនៅជាធម្មតា, ព្រះវិន័យនិងច្បាប់មិនប៉ះគ្នា តែក៏មែងមានករណីយៈផ្សេង ។ ដែលឆ្លើយឲ្យព្រះវិន័យនិងច្បាប់មានការពាក់ព័ន្ធគ្នាខ្លះដែរ

ហើយបើប្រសិនជាមានទោសកំបាំងដ៏ទុស្សគ្គាទៅវិញ ក៏អាចមានបញ្ហាកើតឡើងទៅជាអង្គសេចក្តីឡើងកាន់សាលាវិនិច្ឆ័យបានដូចយ៉ាងក្នុងព្យមតេកបុស់តិកុសង្ឃ តាមព្រះវិន័យ ក្នុងព្យនោះត្រូវធ្លាក់ជាក្នុងព្យបស់សង្ឃ ហើយបែងចេញជាលហុកណ្ឌ គរុកណ្ឌ តែចំណែកឃកាសចាប់បែងក្នុងព្យបស់អ្នកដែលស្ងាប់ទៅឲ្យធ្លាក់ទៅក្នុងរវាងវិញ្ញាតិ បើតិកុអ្នកអនិច្ចធម្មគ្មានញាតិមកសុំចំណែកមកតេក គណសង្ឃត្រូវចាត់ការបែងតាមព្រះវិន័យ, តែបើមានញាតិមកសុំចំណែក ក៏ជាហេតុឲ្យមានសេចក្តីជជែកវែកគ្នា ដូចមានច្រកដតាមពាក្យពិភាក្សាបស់សាលាតុលាការក្នុងប្រទេសផ្សេង ។ ដែលចាប់តាមព្រះពុទ្ធសាសនាទំនងតាមពាក្យពិភាក្សាក្នុងប្រទេសថៃ នេះផង ។

បញ្ហាដូច្នេះរមែងមានឡើងច្រើន ។ ប្រទេសដែលកន្លងចាប់តាមព្រះពុទ្ធសាសនា, មិនថាពុទ្ធសាសនា ឬសាសនាណា ព្រោះតាលសាសនាណាផ្សាយចូលក្នុងប្រទេសណា អ្នកស្រុកក្នុងប្រទេសនោះរមែងមានចំនេមមកម្ចាប់ទំនងចាប់មកមុនហើយ ដែលតាស្រយប្រណើលចំនេមដើមរបស់ជាតិនោះ ។, ទោសក្នុងរបស់សាសនាដែលតាំងឡើងជាក្រោយ ទើបមិនចុះរុះគ្នាត្រង់មុខត្រង់យ៉ាងតែម្តងទៅទេ តង់មានចំនាស់គ្នាខ្លះជាធម្មតា , ប្រសិនបើសាសនាមានកំណើតទៅក្រៅប្រទេសផងហើយ ទោសនាស់គ្នាតែតែមានច្រើនឡើង ព្រោះទោសក្នុងនៃសាសនា

មុខគួរឲ្យស្ងួនរក្សាបញ្ជាប់ទីដ៏ចំទៀមទម្ងាប់ក្នុងប្រទេសដែលបានកើត
ទៀតមុន ទាំងសាសនាពាំងឡាយទោះដោយសភាពជា (conservative)
រមែងគាន់តាមគោលដើមដែលបានស្តាចទាមកពីបុពណាការ តែចំណែក
ឯបញ្ជាប់សម្រាប់ស្រុកទេស រមែងប្រែប្រួលផ្លាស់ប្តូរថែមថយតាមកាល
ឧទេសសម័យ តាមរបៀបទំទៀមទម្ងាប់ ទីធ៌តាមសេចក្តីត្រូវការរបស់ជន
ជាតិនោះដែលត្រូវផ្លាស់ប្តូរដោយប្រការ ដែលក្នុងឲ្យរបញ្ញត្តិសម្រាប់សាសនា
នោះមានរបៀបផ្សេងគ្នាអំពីរបញ្ញត្តិ
របស់ពួកយកព័ស ។

របញ្ញត្តិដែលកើតឡើងនោះគឺស្រយៅសេចក្តីបែកខ្ញែកផ្សេងគ្នាជួនច្រើ
ចំនោះសាសនាគ្រិស្តមានអ្នកយកចិត្តទុកដាក់យូរយារមកហើយ តាល់តែ
មានតម្រាតែងឡើងជារឿយច្រើនបញ្ជាប់ ។ ចំណែកឯព្រះពុទ្ធសាសនាតាម
ដែលខ្ញុំបានដឹង នៅមិនសូវមានអ្នកណាយកចិត្តទុកដាក់ណាស់ សូម្បី
ក្នុងប្រទេសថៃនីដែរ ប្រទេសផ្សេង ដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏នៅ
មិនទាន់មានតម្រាពិនិត្យនៃប្លែយបញ្ហាថែមទេនេះដែរ ដូច្នេះបើហេតុជា
ព្រោះហេតុថា អ្នកនិតិសាស្ត្រថែកយកព័សខ្លះថា ជាបញ្ហាដែលបាត់
តាមដោយព្រះវិន័យ, ចំណែកខាងព្រះសង្ឃក៏គាន់ថា ជាបញ្ហាដែលបាត់
តាមដោយបញ្ជាប់ស្រុក, ទាំងសង្ឃខាងខើបព្រះធីយកន្តើយមិនសិក្ខា
សេចក្តីពិត ឃើញថា បញ្ហាព្រះវិន័យនីដ៏ស្រុកទេសរមែងបាត់តាមគ្នា

ជាធម្មតា ភាល់តែញែកចេញពីគ្នាមិនបាន, ហេតុនេះអ្នកនិតិសាស្ត្រ
ចាំនឹងព្រះសង្ឃ ចាំនឹងយកគ្រប់សព្វយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងនឹងជួយគ្នាតិចារណា
ព្រោះជាបញ្ហាដ៏សំខាន់គ្រប់ច្រកគារ ហើយជាបញ្ហាដែលរៀបរៀងមិន
បានត្រូវតែច្បាស់ច្បាង់ បើមិនថ្លែមួយក៏ថ្លែមួយ ហេតុនោះគួរពុទ្ធសាសនិក
ជនចាំនឹងរៀបរួយខ្លួយកមកពិចារណារៀបរួយល្អិតល្អន់ ដើម្បីស្វែងរក
ពាក្យវិនិច្ឆ័យ ដ៏ជាប់ដោយសេចក្តីប្រកបធម៌ គឺការពារមិនឲ្យគេតាសេចក្តី
ឆ្លាស្វែងដល់ព្រះពុទ្ធសាសនា ទំនឹងព្រះពាជអាណាចក្រ ។

ក្នុងការពិចារណានឹងរកពាក្យវិនិច្ឆ័យនេះ យើងគប្បានសេចក្តី
ដំរួយអំពីច្បាប់ត្តិសាស្ត្រ ទំនឹងការបដិបត្តិកន្លែងប្រទេសដ៏តទាន់ដែលពាក់ព័ន
ព្រះពុទ្ធសាសនាផងគ្នា គឺយើងគប្បីដឹងថា កន្លែងសម័យពុទ្ធកាល, កន្លែង
ប្រទេសឥណ្ឌាគេបានដោះស្រាយបញ្ហានេះដូចម្តេច ហើយកន្លែងសម័យ
ប៉ុណ្ណាកន្លែងប្រទេសថៃ មន ភូមា ខ្មែរ លាវ ជាដបដិបត្តិមតយ៉ាងណា
ជាគួរយ៉ាង ឲ្យយើងវិនិច្ឆ័យដ៏សមគួរដល់ប្រទេសទំនឹងសម័យ, ដើម្បីនឹង
ឲ្យលោក-អ្នកយល់រឿងនេះដោយល្អិតល្អន់ ខ្ញុំសូមលើកបញ្ហា ១ ១ មក
ពិគ្រោះផង តាមវិធីដែលខ្ញុំពោលមក គឺតាំងបញ្ហាឡើងថា : កាលបុរស
មានភរិយាហើយទៅបួសជាកិត្តកន្លែងព្រះពុទ្ធសាសនា តើការសម្ពន្ធនៃ

ស្វាមីភរិយានោះជានៅជាប់តទៅ ឬជាច់ចាកសម្ពន្ធជាស្វាមីភរិយាហើយ?

ឬគួរជាដូចម្តេចទៅវិញ ? ។

តាមបញ្ហានេះគួរសង្កេតថា តាមព្រះវិន័យមិនបញ្ញត្តិ ឬណែនាំឲ្យយើញថា គួរវិនិច្ឆ័យយ៉ាងណាទេ! បុគ្គលដែលមានសទ្ធាកង់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្លាចបរិសុទ្ធដើម្បីបំភេញសមណធម៌នោះ ត្រូវលះចោលសម្បត្តិចេញទាំងអស់ខ្លួនលះកាយោគ្គវៈបុត្រចេញ តែមិនបានបង្គាប់ថាត្រូវលះចោលទ្រព្យសម្បត្តិនោះ។ ចោលចេញជាមុនសិន ខ្លួនលែងលះផ្តាច់ចំណងចាកកាយោគ្គវៈជាស្វាមីកាយោគ្គជាមុនសិន ទើបទទួលឲ្យបរិសុទ្ធបានក៏ទេដែរ ព្រោះជាមុខងារបស់ចៅបង្គាប់សម្រាប់ស្រុកដែលត្រូវមាន។ បង្គាប់ ។បង្គាប់នេះទើបអាចនឹងប្រែប្រួលទៅតាមទំនៀមទំនៀមរបស់ប្រទេសនីមួយៗសម័យ ដូចយ៉ាងគាន់ថា ការបួសនេះជាហេតុធ្វើឲ្យចំណងនៃស្វាមីកាយោចប់ចុះ ឬជាហេតុឲ្យលែងលះគ្នាបាន, តែគេអាចគាន់ថា ការបួសគ្រាន់តែជាការលះកាយោ សង្ឃធម្មតាមិនជាហេតុឲ្យការសម្ព័ន្ធចប់ចុះឡើយ គ្រាន់តែបើកឱកាសឲ្យកាយោសុំលែងលះបាន ក្នុងវេលាដែលស្វាមីចុះបង់ចោលយូរហួសកំណត់ បង្គាប់ម្ខាប់ទោះបីដូចម្តេចក៏ដោយ ក៏មិនចំរើនដល់ព្រះពុទ្ធបញ្ញត្តិកង់ព្រះវិន័យ, បុគ្គលដែលបួសជាភិក្ខុអាចនៅកង់សិក្ខាបទបដិបត្តិតាមព្រះវិន័យតទៅ; សូម្បីកាយោដែលលែងលះហើយ ចំណែកខាងស្រុកទេសនៅគាន់ថាជាកាយោ ពាំងហាមមិនឲ្យមានប្តីថ្មីទៀតបាន តែកាលមកពីត្រឹមមើលដោយល្អិតសព្វគ្រប់ហើយ បង្គាប់មិនល្អដល់ម្ល៉ោះទេ គឺមានបទដែលផ្ទុយគ្នានឹងសេចក្តី

ចំណែកក្នុងព្រះវិន័យវិតម្ពង់ សូម្បីមានបទដល់ទៅខំនាស់គ្នាក៏ពិតមែន តែមិនបានអើពើទូវការបដិបត្តិផ្លូវព្រះវិន័យក្នុងប្រការខ្លះ ដូចដែលបានឃើញតាមច្បាប់ ឬតាមប្រពៃណីផ្សេង ។ ដែលមានទៅក្នុងប្រទេសដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា តាំងអំពីសម័យបុរាណរហូតដល់សម័យបច្ចុប្បន្ន ។

ក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាគ្រាពុទ្ធកាល បញ្ហាដែលកំពុងវិនិច្ឆ័យនេះមិនគួរបើមានកើតឡើង ព្រោះក្នុងប្រទេសឥណ្ឌាការអាពាហ៍ពិពាហ៍មិនចេះចប់ចុះ, មិនមានការលែងលះឲ្យស្រីដែលរៀបការហើយមានស្វាមីថ្មីទៀតបាន ហេតុនោះស្វាមីគ្រាន់តែបួសជាបព្វជិតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏គង់នៅជាស្វាមីការយោគទៅដោយពិត, ពិតមែនតែថា ច្បាប់ឥណ្ឌាអនុញ្ញាតឲ្យស្រីដែលស្វាមីទៅបួសជាឫសី ក្នុងលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍យកប្តីប្រុសជាខៃទៀតបាន ដោយមានហេតុដ៏ប្រហែលគ្នាទំនងការជាស្វាមីការយោតាមច្បាប់, តែជាទីសង្ស័យថា ច្បាប់នេះប្រែពិតយ៉ាងហូរហួតដល់ការបួសជាភិក្ខុក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាឬទេ ? ព្រោះការបួសជាឫសីនឹងជាភិក្ខុនោះខុសគ្នាឆ្ងាយ, ហេតុឬគ្លកាលបួសជាឫសីហើយ មិនអាចត្រឡប់មកជាគហបតិវិញបាន តែគង់តាំសីលទៅក្នុងវត្តអស់ជីវិតប្រសិនបើឫសីនោះលើកលែងតាំសីល ហើយត្រឡប់មកនៅត្រកូលផ្ទះវិញ. ច្បាប់ឥណ្ឌាបង្គាប់ឲ្យធ្វើទោសយ៉ាងខ្លាំង ហើយមិនព្រមឲ្យ

ត្រឡប់មកជាគហបតីដូចដើមវិញ: តែចំណែកខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ការ
បួសជាបព្វជិតនោះ មិនរាត្រូតឡើយ តាំងត្រឹងសំពត់កាសាវៈស្ទួរហួតជាវែក
ទេ អ្នកបួសមានសិទ្ធិនឹងសឹកបានជាដរាប ព្រោះតាមព្រះពុទ្ធសាសនា
ការបួសគ្រាន់តែបើកឧកាសឲ្យអ្នកបួសបានប្រទះឃើញតាវ្យធម៌ ហើយ
នឹងទទួលផលនៃកុសលកម្មដែលបានសាងសន្សំមកអំពីមុន អ្នកដែល
មានអភិនិហារបារមីច្រើន កាលបួសហើយក៏អាចនៅរហូតជាវែងទៅបាន
តាំងអាចបានទទួលផលរំលត់កិលេស រួចចាកសង្សារទុក្ខបានក្នុងជាតិ
នោះតែម្តង, តែបើអ្នកមានក់សនាបារមីតិចនៅអាល័យក្នុងត្រៃភពសម្បត្តិក្នុង
លោកនេះ ក៏សឹកចេញជាឃរាវាសបាន តែបានទទួលផលតិចតាម
យថាកម្មរបស់ខ្លួន, ការបួសក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ឬក្នុងសាសនាតិស្ស,
អ្នកបួសតាំងនៅបំពេញសមណធម៌ដរាបដល់អាយុក្សីយ ។

អ្នកនិតិសាស្ត្រពួកឥណ្ឌូរមែនដឹងថា ការបួសជាសង្ឃក្នុងព្រះពុទ្ធ-
សាសនាផ្សេងគ្នាអំពីការបួសជាឫសីតាមលទ្ធិសាសនាព្រាហ្មណ៍ ទើប
តួរសន្និដ្ឋានថា មិនបានតាំងយកច្បាប់ដែលចាត់ចាមដោយការបួសជា
ឫសីឥតប្រែប្រួលដូចតែងអ្នកបួសជាភិក្ខុដោយផ្លូវតែទុំលោមទេ តែងតម្កើរព្រះ
ត្រៃបិដកនឹងអដ្ឋកថាមានរឿងផ្សេង ។ ជាពិសេសរឿងដែលជាឧបករណ៍
ដ៏ល្អដែលសេចក្តីនិច្ចយនេះបានយ៉ាងល្អ ដូចយ៉ាងក្នុងអដ្ឋកថាវិនយវិភង្គ
ក្នុងខុទ្ទកវត្ថុនិទានដល់ឧបាលិវត្ថុផង ។ ដែលកាលយាសរបស់តថាគតក្តី

មកជាញយៗ ដើម្បីឲ្យស្វាមីសឹកមកចំញឹមខ្លួនគេ ដូចយ៉ាងតរ៉ាយ
របស់ព្រះបុណ្ណមាស កាលបុត្រស្លាប់ទៅហើយ គឺមកអង្វរសាមីឲ្យ
ទៅនៅជាមួយគ្នាដូចដើមវិញដោយពែ្រងថា បើគ្មានបុត្រហើយទ្រព្យ
សម្បត្តិនឹងធ្លាក់ទៅជារបស់ព្រះមហាក្សត្រ ។ តរ៉ាយព្រះបុណ្ណកាល
មានបិត្តក្លាហានជាងនេះទៅទៀត ឃុនធ្វើចុងយទំមន្តព្រះសាស្តាមក
ឯផ្ទះខ្លួន ។ ណ៎ាៈស្វាមីមកផ្ទះដើម្បីត្រួតមើលការក្រាលអាសនៈ សម្រាប់
ទទួលព្រះសាស្តាក៏នាំគ្នាមកចាប់ស្វាមីសម្រាតចីវរចេញ ឲ្យសឹកមួយ
រំពេច, តាមគួយ៉ាងអំចាលនេះចង្អុលឲ្យឃើញថា តរ៉ាយរបស់តិក្ខុបាន
ធ្វើចុងយកលទ្ធផ្សេងៗ ដើម្បីឲ្យស្វាមីសឹកមកវិញ តែមិនមានគួយ៉ាងដែល
តរ៉ាយយកស្វាមីថ្មីទៀត តាមតម្លាវិតង្គ ពោលដល់តិក្ខុដែលទៅមាន
ភរិយាទ្រព្យសម្បត្តិនឹងតរ៉ាយ ហើយប្រៀបធៀបថា

"បជាបតិ មេ អត្ថិ សា មយា ទោសេតព្វា អ-
ត្ថិ នេះទៅមានតរ៉ាយដែលត្រូវបង្ខាំចំញឹម" ។ នេះសឲ្យឃើញច្បាស់
ថា សូម្បីបានទទួលទុបសម្បទាហើយក្តីក៏នៅតាំងថា តាសមុទ្ទផ្ទះ
ស្វាមីតរ៉ាយនោះពុំទាន់ផុតទ្រព្យឡើយ ; ព្រះខន្ធនោះក៏ដូច្នេះដែរ តាល
បួសហើយទៅតែងដល់តរ៉ាយជាខ្លាំង ទាល់តែព្រះបរមសាស្តាធ្វើចុងយ
បង្ហាញឲ្យឃើញស្រីសួតិ ដែលមានរូបឆោមល្អជាងតរ៉ាយខ្លួន ទើប
បន្ទោះសេចក្តីអាល័យកង់តរ៉ាយរបស់ខ្លួនទៅបាន តាមរឿងកង់តម្ពរ

យើញថាបាន ភរិយាបស់តិក្ខុនៅវត្តចាស្វាមីដែលបួសជាទីបួ ដូច
យ៉ាងព្រះចិត្តហត្ថបួស ៦ ដង សឹក ៦ ដងក៏នៅតែត្រឡប់ទៅយើញភរិយា
ក្នុងគេងរបស់ខ្លួននៅវត្តចាំកន្លងផុតកល់ ៦ ដង ៧ ១ ទៀតតាមក្នុងគម្ពីរមិនបាន
ហៅភរិយារបស់តិក្ខុថាភរិយាថាស់ តែហៅថា បុព្វណទុតិយិកា
ប្រែថា ស្រីដែលធ្លាប់នៅជាគូគ្នាអំពីមុន ដែលតាំងឈ្មោះដោយទំនៀម
ដូច្នេះ ក៏ព្រោះសេចក្តីពិត នៅមានឈ្មោះជាភរិយាតាមបញ្ជាប់ខ្លួនវិញ
តាន់តែមិនបាននៅរួមសំវាសប៉ុណ្ណោះ ហេតុនោះនឹងហៅថា "បុព្វណ
ភរិយា" មិនបាន តោងប្រែពាក្យ ១ យ៉ាងដែលសំដៅដល់ការនៅ គឺ
ការដែលមិនបាននៅរួមគ្នា ។ ប្រការ ១ ទៀត តាមក្នុងគម្ពីរនឹងយើញ
បានថា ព្រះពុទ្ធអង្គមិនបានហាមតិក្ខុមិនឲ្យជួបនឹងភរិយាតែម្តង តាន់តែ
ហាមមិនឲ្យសេពមេថុនធម្មជួបគ្នានឹងស្ត្រីដទៃ ស្រីដែលមានចិត្តល្អ តាម
រឿងផ្សេង ។ ក្នុងគម្ពីរមិនជាឧបសគ្គដល់សទ្ធាបស់ស្វាមី មានគួយ៉ាងដ៏
សំខាន់ គឺកញ្ញាកបិលានីថេរី ភរិយាបស់ព្រះមហាកស្សបជាដើម បើមិន
ដល់ទៅបួសជាភិក្ខុនី ក៏គង់ជាឧបាសិកាកាន់សីល ធ្វើបុណ្យកុសល
យ៉ាងយកពាក់សាច់ឆ្អឹង ជាអ្នកឧបដ្ឋាកស្វាមី ចាត់ចែងរកអាហារបម្រុងឲ្យ
ទុកបែរគេងស្វាមី ក្នុងវេលាដែលមកបិណ្ឌបាត តាមរឿងព្រះថេរៈ ១
អង្គសឹងមានពោលក្នុងអដ្ឋកថាធម្មបទ សឹងត្រូវព្រះសាស្តាទ្រង់ដំទៀល
ក៏ព្រោះតិក្ខុថាស់ខោះ សំដែងអាការគាត់ចង់នឹងភរិយាហួសពេកទៅ

តែក៏មិនបានទ្រង់តេះដៀល ការដែលភរិយាជាអ្នកឧបដ្ឋាកកិច្ចជាស្វាមី ទើបជាអ្នកជួយឲ្យស្វាមីបានផលពេញតាមវាសនា ។ ច្បាប់ប្រពៃណីឥណ្ឌូ មិនបើកឱ្យភរិយា ដែលស្វាមីលែងលះដើម្បីទៅបួសនោះ យកស្វាមីថ្មី ទៀត ហេតុនោះបើភរិយាជាអ្នកមានសទ្ធា រមែងចងដៃតគ្នាផ្លូវជាមិត្តរបស់ស្វាមីជាដរាប តែបើភរិយាព្រងើយតន្តើយ ក៏គ្មានផ្លូវដទៃក្រៅអំពីនៅរង់ចាំទំពាំប៉ិសឹកមក, ចំណែកស្វាមីអ្នកបួសជាកិក្ខុ ទើបមានឧកាសពិសោធកុសលសទ្ធារបស់ខ្លួនថា ទន្ទឹងបួសរហូតទៅឬសឹកមកវិញ? តាមតំណាងចិត្តស្ងប់របស់ខ្លួន ដោយមិនចាប់ត្រែងភរិយាឥតត្បត់ទៅមានស្វាមីថ្មី បើមានសេចក្តីគាល់ឃ្លាំងកើតទៀងក៏សឹកមក តង់មានផ្លូវ-ភរិយា-បុត្រតាដើមស្រាប់ ។

តែកាលតុទ្ធសាសនាចំរើនផ្សាយទៅកន្លងនានាប្រទេស មានប្រទេសក្នុងកន្លែងប្រទេសថៃជាដើម ការនេះបានប្រព្រឹត្តទៅដូចទំនៀមកន្លែងប្រទេសឥណ្ឌូនោះក៏ទេ ព្រោះតាមទំនៀមដើមការគោរពហ៊ាតិពាហ៍កន្លែងប្រទេសនោះមិនខ្ជាប់ខ្ជួនដូចប្រទេសឥណ្ឌូ ស្វាមីភរិយាមានសិទ្ធិនឹងលែងលះគ្នាបាន ហើយបើស្វាមីមិនចង់ញ៉ឹមភរិយា មិនទៅមករកគ្នាកន្លងវេលាដែលកំណត់ទុកតាមទំនៀមការខ្ចាត់ថា មិនជាស្វាមីភរិយាគ្នាទៅទៀត, ភរិយាមានសិទ្ធិរកស្វាមីថ្មីទៀតបាន ហេតុនោះការស្វាមីបួស

ជាបព្វជិតហើយ តង់មានបញ្ហាជាគ្រាដំបូងថា នៅជាស្វាមីភរិយាគ្នាគេទៀតទេ។ នេះជាបញ្ហាដ៏ស្មុគស្មាញ ព្រោះខាងព្រះពុទ្ធសាសនា ទំនងខាងខំនៀមទម្លាប់ស្រុកទេសអំពីដើម ដើរវេរបៀចខ្សត្ត តែខាងព្រះពុទ្ធសាសនា គួរឲ្យគារវស្មគ្គនោះនៅដូចដើមតទៅ ព្រោះនៅមិនទាន់ដឹងជាច្បាកដថា អ្នកបួសជាបព្វជិតនោះគាបបៃព័ត្តព្រហ្មចរិយទៅបានយូរត្រឹមណា ហើយបើជាគាន់ថា ការបួសនោះខុកដូចជាការលែងលះ ក៏ជាការខុបសគ្គសុញគំនិតដល់អ្នកមានសទ្ធាតាំងច្បាយ ព្រោះស្វាមីរមែងមានសេចក្តីអាល័យក្នុងតរិយា បើត្រូវបង់តរិយាតាំងអំពីដំបូងដែលចេញបួសនោះតែម្តង តង់ជាមានមនុស្សជាច្រើននាក់ដែលអល់អែកមិនស្ទើគ្រចេញបួស កាលបើដូច្នេះអ្នកនោះ។ តង់មិនមានឧកាសបចេះអរិយធម៌ហូតជីវិតរបស់ខ្លួន ចំណែកឯខំនៀមទម្លាប់ក៏ទៀតងងឹតដូចដែ ១ យ៉ាងសឹងផ្ទុយគ្នាតែម្តង ឃើញថា កាលស្វាមីបួសហើយហាក់ដូចជាស្វាមីបោះបង់ចោលមិនចិញ្ចឹមតទៅ ហើយតរិយារមែងមានសិទ្ធិនឹងរកស្វាមីថ្មីតបាន នឹងបង្កាប់ឲ្យតរិយារង់ចាំស្វាមីក៏ជាការខំនាស់នឹងខំនៀមទម្លាប់ដែលតាន់មកតាំងពីបុពណាកាល ។

កាលសាសនានឹងខំនៀមទម្លាប់ដើរវេរបៀចខ្សត្តដូច្នេះ ក៏តម្រូវនឹងរកតាក្សមកនិច្ឆ័យឲ្យជាទំយុត្តិធម៌ត្រូវតាមលំអានតាំងពីផ្លូវ ដូចជាកដកថ្នក់ប្រវត្តិសាស្ត្រច្បាប់កងប្រទេសកូមានឹងប្រទេសថៃ ។ (មានត)

ឯកភាគនៃមិលិន្ទបញ្ហា

ដែលហៅថា "ឯកភាគមិលិន្ទបញ្ហា" នេះ គ្រោះជាចំណែក ផ្នែក ១ ក្នុងគម្ពីរមិលិន្ទបញ្ហារាជ៍ចុង មិនទាន់មានលោក-អ្នកឯណា ប្រែចោះពុម្ពផ្សាយជាភាសាខ្មែរនៅឡើយទេ ។ ប៉ុន្តែសេចក្តីស្រង់ទើប ប្រែចេញមកនេះ មិនបានប្រែតាមច្បាប់ចាស់ដើមទាំងមូលទេ បានតាត់ចោលពាក្យបុច្ឆា-វិស្សជ្ជនា ទើសេចក្តីផ្សេង។ ទៀតជាច្រើន ស្រង់យកតែត្រង់ៗបមានុបមេយ្យដែលចាត់ជាអង្គ។ តាំងពីមានអង្គ ១ ជាដើមទៅ ហើយប្រែរៀបរៀងជាសេចក្តីខ្លី។ ងាយយល់ងាយស្តាប់ សម្រាប់ជាផ្លូវប្រតិបត្តិរបស់សាធុជនទាំងឡាយ ។

ឯគម្ពីរមិលិន្ទបញ្ហា ដែលព្រះសង្ឃព្រះទុគ្គមមុនីជាអ្នកប្រែរៀបរៀងហើយព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យបានចាត់ចែងចោះពុម្ពផ្សាយ ជាវេលាយូរមកហើយនោះ មាន ២ ភាគ គឺភាគទី ១ ទើភាគទី ២ ត្រឹមប៉ុណ្ណោះមិនទាន់ចប់សព្វគ្រប់ទេ នៅមានសេចក្តីពិស្តារវែងឆ្ងាយគួរទៀតជាច្រើន ប្រហែលជា ៤-៥ ភាគទៀត ទើចប់សព្វគ្រប់តាមច្បាប់ចាស់ដើមដម្បី លោកអគ្គលេខាធិការនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ តំពូនឲ្យចាត់ចែងប្រែទើរៀបរៀងឲ្យគ្រាតែចប់សព្វគ្រប់ ហើយគ្រសួងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ទើងចាប់ផ្តើមឲ្យចោះពុម្ពតាសេចក្តីពីភាគនោះតរៀងទៅទាល់តែចប់តាមច្បាប់ចាស់ដើម ។

ក្នុងទីបំផុតនេះ យើងមានសង្ឃឹមថា ការស្រង់យកអត្ថរបស់វត្ថុ
ឬសព្ទនានា មកប្រៀបធៀបនឹងអ្នកប្រតិបត្តិកន្លងព្រះពុទ្ធសាសនា ដើម្បី
ឲ្យជាយុយល់សេចក្តីនៃអាថ៌ធម៌នោះ ។ ទីឯមានប្រយោជន៍ដល់អ្នកសិក្សា
ទីឯអ្នកប្រតិបត្តិតាមបញ្ញាប់ធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនានេះឯងមិនខាន ។

ឃុនឧត្តមធម្មទ្វី ញ៉ុក-ថែម
បណ្ឌិត នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ភ្លុកមានអង្គ ១

អង្គ ១ របស់សត្វលាៈ

មិនចេះរើសដំណោក តង់ណា ក៏ដេកបាន ហើយដេកមិនយូរពេក មិនច្រើនពេក ។

សេចក្តីនេះ ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិប្រកបដោយសេចក្តីព្យាយាម មិនរើសដំណោក មានព្យាយាមមិនប្រមាទក្នុងឈានទាំង ៤ គឺព្យាយាមមិនឲ្យចាបកើតឡើងក្នុងសន្តាន ១ ព្យាយាមលះបង់ចាបដែលកើតឡើងហើយ ១ ព្យាយាមធ្វើកុសលឲ្យកើតឡើងក្នុងសន្តាន ១ ព្យាយាមរក្សាកុសលដែលកើតឡើងហើយ មិនឲ្យសាបសូន្យទៅវិញ ១ ។

អង្គ ១ របស់កង្កែបៈ

កាលបើមានសត្រូវចូលមកជិត ក៏ភាន់កន្ទុយឲ្យធំឡើង តស៊ូសត្រូវនឹងកន្ទុយនោះ មិនថយតែគេចចេញ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ កាលកិលេសកើតឡើង ក៏តប្បីចំរើនសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ តស៊ូច្បាំងនឹងកិលេសទាំងពួងដោយសតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ដូចកន្ទុយកង្កែបដូច្នោះ ។

អង្គ ១ របស់ខ្លាញី:

មានវិជ្ជូគោរតែម្តង ហើយមិនចូលទៅជិតគួរឈ្មោលតទៅទៀត ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ សំឡឹងមើលឃើញចុតិបដិសន្ធិ តិការឈ្មុត ទៅចាប់បដិសន្ធិថ្មីទៀត ជាដំណើរគួរខ្លាច ព្រោះប្រកួតប្រជែងទៅដោយទុក្ខវេទនាយ៉ាងពន្លឹក មានស្មុខត្រឹម ១ ដង្ហើម តោងពុក្ខជាវេលាយូរ តោងវិលវល់ដោយជាតិ ជរា ព្យាធិ មរណៈមិនចេះចប់ ទើបកងចាលមិនចង់ជួបប្រសព្វ តាំងចិត្តបំពេញយោនិសោមនសិការៈធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយទុច្ចរិយជ្ញា ថានឹងមិនចាប់បដិសន្ធិក្នុងកំពង់ថ្នតទៅទៀត ។

អង្គ ១ របស់ប្រុ:

អនុលោមទៅតាមផ្លូវមាត់ដែលគេទុំ សូរមិនបែកខ្ចាត់ខ្ចាយទៅទិឯទៀត ។

ប្រៀបដូចជាបុគ្គលដែលអនុលោមតាមនវង្គសត្ថុសាសនា ដែលសម្តែចព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ ចានសំដែងទុកល្អហើយ ដំកល់ទុកនៅក្នុងកម្មមិនមានទោស ស្ងែរកែតែសមណធម្មប៉ុណ្ណោះ ។

អង្គ ១ របស់ឃ្មោក:

ធម្មតាឃ្មោកមែងចោះដៃទៅតោងស្មៅ ឈើស្ងួតឬស្រស់ហើយអារឡើងលើវត្ថុនោះ។ ចំរើនលួតលាស់ល្អ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ ធ្វើទានធំធ្វើខ្លួនឲ្យបានចំរើនលួតលាស់ យ៉ាងនៃព្រះសង្ឃក្នុងព្រះអរហត្ត គប្បីតាំងចិត្តចាប់យកព្រះអរហត្តជាអារម្មណ៍ ឲ្យដូចជាវល្ល៍ឃ្លោកដែលមានដៃដូច្នោះ ។

អង្គ ១ របស់ជើមភ្លៅនាងៈ

ដុះឆក្ងក់នៅត្រគាមដី កាលមើចាស់ពេញទីហើយ ក៏ដុះដុះញែកបំបែកដីខ្ពើងមក ដល់ ១០០ ហត្ថក៏មាន ឬជាងនេះក៏មាន ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ ដែលស្វែងរកសាមញ្ញផល ៤ បដិសម្ភិទា ៤ អភិញ្ញា ៦ ធំឯសមណធម៌ ក្នុងព្រៃស្ងាត់ដូច្នោះ ។

អង្គ ១ របស់សសរភ្ជោងៈ

តែងទ្រទ្រែងធំខុងនៅខ្សែរយោង រ៉ាកធំសន្ធឹកភ្ជោង ។

ប្រៀបដូចបុគ្គលប្រកបដោយសតិធំសម្បជញ្ញៈ ដឹងខ្លួនក្នុងខណៈធ្វើ ក្នុងខណៈនិយាយ ក្នុងខណៈតិតប្រចាំនៅជានិច្ច ដូច្នោះ ។

អង្គ ១ របស់អ្នកធ្វើការៈ

អ្នកធ្វើការដែលឆ្លៀតនោះ តែងគិតដូច្នេះថា អញធ្វើការគេដោយបំណងថ្លៃឈ្នួលឲ្យបានច្រើន អញមិនគួរខ្ជិលប្រអូស ធ្វេសប្រហែសការរបស់គេទេ គួរតែពិចារណាឲ្យគត់មត់ជាមុនសិនសឹមធ្វើ ទើបបានការយ៉ាងល្អ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ ចំពោះការណាកាយវិវេកគេឡើង អំពី
ជាតុទាំង ៤ គឺដី ទឹក ភ្លើង ខ្យល់ ឲ្យរឿយ ។ ដោយសេចក្តីមិនប្រមាទ
មានស្មារតីខ្ជាប់ខ្ជួន រលឹកដឹងខ្លួន មានចិត្តខ្ជាប់ខ្ជួនជៀងជាត់ នៅក្នុង
អារម្មណ៍តែមួយ ក៏មិនធុតរបូតចាកកុំគួរទាំងឡាយទៅបាន ។

អង្គ ១ របស់កណ្តៀរ:

យកដីមកកសាងជំបូកតិចតួចលើ ស្រកខ្លួនតួននៅខាងក្រៅមិនស្មើ
រកអាហារមិនគ្រាន់គ្រា ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ ធ្វើសីលសំរេចតិចដូចជាជំបូកដាក្រឡឹង
កំបាំងកាយ បិទទ្វារតែចិត្តប្រុងស្មារតិចរង្គាត់ទៅ ក៏ទំនងធ្វេងធុតតិយាតិ
ភួងបាន ។

អង្គ ១ របស់កណ្តុរ:

កាលត្រែចរង្គាត់ទៅចំណាខ្លះមួយ តែងប៉ុនប៉ងស្វែងរកតែអាហារ
មួយយ៉ាងប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ កាលត្រែចទៅកាន់ទីណាទីមួយ ក៏ប៉ុនប៉ង
ខ្ជាប់ខ្ជួនទៅតែរឿងយោនិសោមនសិការតែមួយ ទោះបីដើរមើលឆ្ងាយទៅ
ម្យ៉ាងទ្វេងខាងស្តាំ ក៏ផ្ចង់ចិត្តឲ្យខ្ជាប់នៅតែធម៌ដោយ១ចាយ ក្រែងតែ
ខាងប៉ុណ្ណោះ ។

(មានត)

កែពាក្យខុស

ក្នុងទស្សនាវដ្តី កម្ពុជសុរិយា លេខ ២ ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៦២ បន្ទាត់ ១៩ ត្រង់ឧយលក្ខណៈថា:

១. កម្ពុបុរី ឬយសោធរបុរៈ ជាទីក្រុងដែលព្រះបាទយសោវរ្ម័ន ទ្រង់សាងកាលពីឆ្នាំត្រីស័កពាជ ៩០០ (ខេបរិវេណជុំវិញ ១៤,៤០០ ម.) ។

សូមឲ្យកែជា

១. ដែលហៅថា ក្រុងយសោធរៈបុរៈ ឬកម្ពុបុរី (ក្រុងអង្គរធំចាស់) នោះព្រះបាទយសោវរ្ម័នទី ១ ទ្រង់សាងឡើងក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១០ មានទំហំជុំវិញបរិវេណប្រមាណ ១៦ គីឡូម៉ែត្រ ។ ឯក្រុងជយបុរី (អង្គរធំថ្មីគឺអង្គរធំសព្វថ្ងៃនេះ) នោះព្រះបាទជយវរ្ម័នទី ៧ ទ្រង់កសាងឡើងខាងចុងសតវត្សរ៍ទី ១២ មានកំពែងព័ទ្ធជុំវិញប្រមាណ ១២ គីឡូម៉ែត្រ ទី ក្រុងនេះហើយដែល ចៀវ-តា-កួន បានឃើញក្នុងគ្រានោះ ។

អង្គុជសុទិយោ

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ចោះពុទ្ធផ្សាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថៃម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រែរក្ខិបញ្ញាលិង្កឹត ភៅ-សុំម អ្នាត្រួតត្រា
សិស្សនៅសោណបាលិងាន់ទុស់

បញ្ជីក្រឹង

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		ទំព័រ
កម្ពុជសុរិយា	អ្នឧពរឧទ្ទលដ្ឋាំថ្មីខ្មែរ	១៦៩
ព្រះសម្ពហ៌យោសាចារ្យ		
ឃួរ-ប៊ុណ្ណា	សុវណ្ណសាមជាតក ពាក្យកាព្យ	១៧០
លោក ហាន់-យេង	កំណួលចំសាត់ (តមក)	១៧៥
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថៃម	ប្រឿងអង្គារ ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៣ តាមសេចក្តីកត់ត្រារបស់អ្នកជំនាញរាជាតិច្ចនម្នាក់ (តមក).	១៨៩
ត្រូបត្រៀន ជាន-តេង	លោកធម្មត្ថចរិយា ពាក្យកាព្យ (តមកនឹងចប់).	១៩៦
ផ្នែកសាសនា		
ព្រះត្រៃបុរាញ្ញាណ សូរ-ហាយ. អ្នកនយកញ៉ា ទេពពិទូរ	បរិយាយសិប្បកថា	២០៩
ឈឹម-ក្រែមេ	ជាតកថា អំពីវិន័យនឹងក្បាប់ (តមកនឹងចប់).	២១៣

ឆ្នាំទី ១៦ — លេខ ៤ ខែអាវិល ១៩៦៤ — ដំណែរនាំ ១ ឆ្នាំ ១៥ រៀល ។

ស.រ.ខ. ១៨៩

KĂMPŬCHĔASŎRĬYA

Revue religieuse et littéraire éditée par l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie littéraire: Luong Nibandhamantri Nhok-Thêm, Pandit à l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie religieuse: Preah kru Pañnalikhito Kao-Sim, Surveillant général de l'Ecole Supérieure de Pāli.

TABLE DES MATIÈRES

Partie littéraire:

		Pages
Kămpŭchĕasŏrĭya . . .	Vieux du nouvel an cambodgien.	169
Vénérable Prĕah Samĭ-K'ósachar You-Penn..	Suvannasāmajātaka, poème. . . .	170
Monsieur Han-Yéng	Kămpul kămsăt, roman (suite)...	175
Luong nĭponmontrei Nhok-Thêm.	Angkor au 13e siècle d'après un voyageur chinois (suite).	189
Monsieur Ban-Téng	Lokadhammatthacariya, poème (suite et fin).	196

Partie religieuse:

Preah kru Suvaddhañāṇe So-Hay.	Pariyāyasippakathā	200
Oknha Tèppitur Krasém.	Pāthakathā (suite et fin) . . .	213

16e année — N° 4. Avril 1941 — Abonnement: un an 15$00

ផ្ទះពរ

ចូលឆ្នាំថ្មីខែត្រ

នៅទូរាសព្វាស់ឆ្នាំថាស់គឺឆ្នាំមមែបញ្ចស័ក ដើម្បីចូលឆ្នាំថ្មី គឺឆ្នាំវកធស័ក កំណត់នៅថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ ៥ កេចខែចេត្រ ពុទ្ធសករាជ ២៤៨៦ ត្រូវនឹងថ្ងៃ ១៣ អាវិល ១៩៤៤ នេះ

កម្ពុជសុរិយា សូមជូនពរសព្វសាធុការជល់លោក-អ្នក មើលទស្សនាផ្ដែរចេស់យើងត្រមាំងទេមរជាតិកម្ពុជ សូមឲ្យនិកសយ្ហាតចាកទុក្ខសោកភេតភ័យគាំពួង ជួបប្រទះតែនឹងសេចក្ដីសុខក្សេមក្សាន្តត្រប់ទំព័កគ្រី ដោយអានុភាពព្រះរតន-ត្រ័យគឺ: ព្រះពុទ្ធ, ព្រះធម៌, ព្រះសង្ឃ កុំបីឃ្លាតឡើយ ។

កម្ពុជសុរិយា

ព្រះសម្ពុទ្ធវង្សាចារ្យ យ្បូរ-ប៉ុណ្ណ (ពីន្ទសុរិយោ)

ក្នុងដំណើរព្រះវិនៃតបិដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

រៀបរៀង

បទព្រហ្មគីតិ

ខ្ញុំសូមក្រាបបង្គំ ទូរបង្គំព្រះគតេនា ជាកែវដ៏ថ្លៃថ្លា ដោយសិរសានេះជាអាទិ៍ ។ គ្រានេះនឹងពណ៌នា ព្រះកេតុមាលុនាម៍ កាលខ្លះ
សោយព្រះជាតិ ទំរ៉ឹងឃ្លាតសាងកុសល ។ ទើបខ្លះគ្រាស់ដំណើរ ព្រះពុទ្ធសត្តាកុំឲ្យឆ្ងល់ កាលនៅមានកង្វល់ មិនជាន់ដល់ជាសាស្តា ។
ខ្លះគ្រាន់ព្រឹទ្ធចំពោះ គឺគុណោះអ្នកវគ្ស ទូរមាតាបិតា ដោយមេត្តាដ៏លើសលន់ ។ សរម្រែចនិយាយថ្លែ នៅកន្លែងវត្តផេតពន សំដែងនាំរឿងជន មានគុណធ្ងន់ជាអនេក ។ ម្ចាលគំកុំតាំងឡាយ ស្តាប់ចរិយាយដែលចំណែក មានប្លែកមួយយ៉ាងឯក បំរើប្លែកជាគន្លាវ្យ ។ កាលនោះគថាគត កើតរលត់កន្លងសង្ខ្យា ប្រែកបដោយសន្ធារ អស់ប្រយោរកប់មិនចាន ។ កើតកន្លែងកូលជាតិ ខាយនេះមានតាំងពីរប្លែក ជាប់មកតាមលំដាន ពីបុរាណចាស់ព្រៃនាយ ។ អតីតេកន្ធង់ហើយ តតិកុរើយយូរវែងឆ្ងាយ មានដែនមួយសម្បាយ ជនតាំងឡាយហៅកាសិ ។ មានន័យថាតព័ន្ធាក់ ចិត្តស្មោះស្ម័គ្រដោយមេត្តិ នៅជិត

ពាក្យណាស៊ី ញាតិប្រុសស្រីកាប់គាទគ្នា ។ គាស្រ័យនៅមាត់ស្ទឹង
ជាពំនឹងនៃអាត្មា បានប្តេជ្ញាគ្នាថា បើអ្នកណាមួយមានបុត្រ ។ ចោះ
ប្រុសឬមួយស្រី កុំគប្បីយើងឲ្យផុត ផ្សំដុំឲ្យបរិសុទ្ធ ធ្វើជាបុត្រ
យើងវិញគ្នា ។ នេសាទគ្រីយមានឈ្មោះ មិនវែងឆ្ងាយបានធីតា
ឲ្យឈ្មោះនាងចាវកោ ដូចច្បាប់ចិត្តប៉ុនប៉ង ។ នេសាទគ្រីយមានឈ្មោះ
បានសប្បាយតាមបំណង មានបុត្រមួយជាប្រុស ល្អកន្ទុំមានលក្ខណា ។
មាតាបិតានោះ បានឲ្យឈ្មោះបុត្រថា ខុកូលកុមារ ចិត្តស្នេហា
ពេញចំណង់ ។ សំឡាញ់ចាំងពីរនាក់ រៀបចុងជាប់ដោយដួងចិត្តផ្ងន់
ខ្លួនបុត្រចាំងពីពែងឬ មិនលះបង់ពាក្យប្តេជ្ញា ។ បានធ្វើកិច្ចមង្គល បុត្រ
និមួលស្រែចគាលណា ឲ្យទៅជាកស្តា ទំនឹកវិយោគន៍ពេលនោះ ។
ខុកូលជាស្វាមី គ្មានសេចក្តីស្រឡាញ់សោះ តាំងពីនៅតំណែះ
តែមិនឈ្លោះទាស់រវែង ។ ឯនាងចាវកោ មិនច្បាច្បាចនឹងឲ្យឃ្លាត
ក្បែរកេរ្តិ៍មារយោង មិនឲ្យញាតិគេនិន្ទា ។ ទំនឹកិច្ចការគន៍ផ្ទះ ចោល
ស្រឡះមិនធ្វើតនា ចិត្តបង់តែបព្វជ្ជា លះគ្រហាទៅនៅព្រៃ ។ រីឯ
ជនតាំងនោះ មិនវែលសោះមានតម្រៃ ធ្វើបាបគាត្រកំព្រៃ ដោយ
ដើងវៃដឲ្យសៅហ្មង ។ ទើបក្រាបបង្គំលា នូវមាតាបិតាផង តាំង
ពីត្រាច់ត្រសង ដើរកាត់ទ្វង់ស្រុកភូមិហាន ។ ទៅដល់មាត់ស្ទឹងមួយ
មិនមានព្រួយកង្វល់សន្ធាន ជាទីរហាហាន គួរសម្រាន្តធ្វើបព្វជ្ជា ។

ព្រះអង្គាធិរាជ នាទីអំណាចដាច់ខាតក្តី តំរែកខ្លួនរស់ ចេញនៅ
ឃើញបំពោះ ។ ខ្លួនស្មោះមិនរំលោ ចរលីលាផលស្លឹងខោះ ចិត្តចង់ផ្តួយ
សារគ្នាវ ដោយស្នេហ៍ស្មោះសាទរគ្រែ ។ ទើបប្រើរាស្ត្រមន្ត្រី សាង
គាស្រមះឥតឯណា ប្រមូលអ្នកថ្នាក់ថ្នែ នាំគោលថ្ងៃនេះតុំខាង ។ រីទេវ-
បុត្រនោះឯង មកចាត់ចែងឆ្លើយទាំងទន្ទេ ដើម្បីដំណើរប្រាណ នៅសុខ
សាន្តបានយូរយោង ។ ខ្ញុំម្ចាស់ត្រឹងអ្នកឫស មិនឲ្យហួសល្មមប្រើការ
បំពេញបុណ្យស្មារ ឲ្យអស្ចារ្យគេឥតស្មើ ។ ឯជនអ្នកត្រូវការ
ឃើញជាក្តារមានថ្នើ ។ អរណាស់ទំហួតខ្ញុំ ទើបស្រដីប្រាប់នេះថា ។
ពើហ្នាអាស្រមនេះ ល្អអំរែះតែនណា មកនៅជៀតក្បែ ប្តូរខ្លួនខ្ញុំម្ចាស់
ពុក ។ ឲ្យផល់អ្នកដំណើរ ដ៏ប្រសើរជ្រាជ្ញាសុខ ចំរើនជម្រើតមុខ
លះក្តីរុតតន់សង្សារ ។ ឥឡូវយើងមកផល់ ហើយបានយល់ត្រឹងចរិក្ខារ
សុទ្ធតែអ្នកត្រូវការ បុណ្យស្មារសោនជារមិ ។ ទើបតាំងអង្គាសន
ចិត្តស្មោះស្មានប្រឆ័ស្មារតី ឫសជាគេឥតស្មើ ពាំងប្រុសស្រីគេលានោះឯង ។
បឹករនៅតន់តាស្រមៃ ឥតជាម្ភៃត្រួយចម្រៃរ
ទឹមួយនៅម្ខាត់ឯង ទំប្រឹនវែបង ជាយសុចរិត ។ ភ្នំស្រីយតែផ្លែ
ឈេ ជាអំពើត្រូវប្រែក្រឹត្ត ស្មែរនេះបានតាមចិត្ត មិនខុសគ្រឹតឫបាប
រំខ័យ ។ ឥសីពាំងព័ទ្ធអង្គ ចិត្តស្មោះត្រង់ក្នុងហឫទ័យ មិនមានក្តីសង្ស័យ
ឥតអាល័យចំពោះកាម ។ គ្រានោះស្តេចទេព្តា ពិចារណាឃើញ

ផ្ទះស្នាម រៀបនេះដាប់តាម អ្នកលះតាមតាំងពីនោក ។ អំណើះតទៅមុខ
តែងមានទុក្ខធ្ងន់ឥតអាត់ មានតែកសុទ្ធតែខ្វាក់ ឥតមានអ្នកចាំរក្សា ។
ដូច្នេះគួរអញ្ជើទៅ កាន់លំនៅពាន្យល់ថា ឲ្យរួមសង្វាសគ្នា កុំដាច់ស្រោ
នេះកុំខាន ។ លុះគិតយ៉ាងនេះហើយ មិនយូរឡើយមកដល់ភ្នំ
និយាយឲ្យលោកបាន រួចរួមថ្កាណាតាំងពីអង្គ ។ បពិត្រព្រះឥសី
សូមមេត្តាតាមចំណង់ កិច្ចនេះកុំលះបង់ ចំពោះត្រង់មេឧទ្ទម ។
លោកម្ចាស់ទន់ដាច់បុត្រ ល្អបំផុតចេះគួរសម ដឹងគុណជាបឋម គួរ
និយមរំពឹងបាន ។ ព្រោះដល់ពេលខាងមុខ ខ្ញុំឃើញទុក្ខលោកពីរ
ថ្កាណោ លំបាកឥតស្រាកស្រាន្ត ឲ្យរំភើនភាំងពីរអង្គ ។ ឥសីតប
ទៅថា ខ្លួនអាត្មាគ្មានទឹកចង់ មេឌុនបុនលះបង់ ចិត្តស្មោះត្រង់តែ
កុសល ។ មិនធ្វើឲ្យជាប់ស៊ីល ដាមទ្ធិលខូចមគ្គផល គឺផ្ទួរនាំឲ្យដល់
បាននរកទ្រល់ទ្រក់ក្នុងចិត្ត ។ ព្រះឥន្ទអង្វរហា បើតុណាមិនស្នេហ៍ស្និទ្ធ
ត្រាន់តែអង្អែលផ្ទៃត ឥសីស្រែឈោះបាវិកា ។ កិច្ចនេះមិនខុសគ្នាឯ
តាមរំនងគួរប្រាថ្នា ទឹងកើតបានបុត្រា ពេញស្នេហាល្អថ្លៃឯណា ។
ឥសីតបទៅថា កិច្ចនេះណាទើបធ្វើបាន បើត្រាន់តែស្តាបប្រាណ មិន
ឲ្យមានតាមចំណង ។ សម្តេចឥន្ទកោសីយ ត្រឡប់ទៅផ្ទះផ្ទាល់
លៃលកតាមទំនង មិនរំលងបុរសត្រី ។ ទៅអាពាធនា ដោយពាក្យ
ថាយើងសន្ទុត ឲ្យលោកទៅប្រាកដ ដល់កំណត់ពេលវេលា ។

ទៅចាប់ជាតិកន្លឹតតិ [illegible] ចំពោះខ្លួន [illegible] ឲ្យ
បាស់ក្លាបុណ្យបារមី ។ ពោធិសត្តខ្លួន [illegible] ស្រែស្រួលគាន់តាម
ថ្មី មិនមានប្រែតែអ្វី ដោយមេត្តាចរិតសាធ ។ ទើបខ្លួនតបវិញ
ថា ខ្ញុំតបុណ្ណានធីអនោធ ទៅកើតតាមសំណង ជាអ្នកតាធ្វើបវរក្សា ។
លុះបានទទួលហើយ ពុំយូរឡើយចុះសូន្យ ឋិតនៅកន្លឹតព្រៃ ខាង
បារិតានោះជ្រោតជ ។ ឯនាងឥសិនី [illegible] ស្លុះ
ដល់ត្រង់កំណត់ នៃដប់ខែត់ប្រសូតគ្រឹះ ។ រីឯបុត្រនោះណា មាន
រូបឆ្នូរត្រៃតអរ ទើបបានឲ្យនាមករ ដោយស្មោះសរឈ្មោះសោមា[1] ។
ឥសីពាំងពីអង្គ ចិត្តត្រៃតត្រង់ឆ្ពោះបុត្រា ខំមើលថែរក្សា រកផលា
នេះជាគាំ ។ តាំងពីនៅតូចស្មោះ ដល់កំឡោះរូបកាន់ស្អាត មិន
មានខាស់ខូចខាត ទំនៀមតាសើក្សា ។ មានកាលថ្ងៃមួយនោះ
[illegible] រាស់លាបម្តុំយ៉ា ចរយោគាំរែកត្រឡប់ ។
មកដល់ត្រណាលផ្លូវ ឥស់សត្វមែកប្រសព្វ [illegible]
ចូលស្ងួតអើលអង្គ ។ [illegible] មានទេវតាឯធីតបត់ ខ្លឹត
ដើរកាន់ដោយក្រអឺ តាមចិត្តចង់នោះពុំជួន ។ ទើបវែកសារបា
[illegible] កាន់ដៃគ្នាដើរស្មោន [illegible]
តន៍ជីវ៉ា ។ (មានត)

---

๑ ឯក្នុងកាលព្រឹត្តនៃរៀបថាសុមៈ ឬសុមក្ខណកោនៈ ដែលមកក្នុងថ្មីនេះ ប្រើឈ្មោះម្តងៗ
ដដែលៗពាក្យកាន ។

លោកហ៊ាន – យើង នៃនឹងរឿងរឿង

(ភាគ)

បទទី ៥

រត្នាវីនិវាសជាកប្តីស្អប់ញ៉ែ

ចាប់ពីថ្ងៃនោះមក ជីវិតគាំនឹងប្តីខ្លាននៅតែសម្បុកនោះតែមែន ប្រែប្រួលតាំងអស់ ខ្ញុំកំដរបាវតែតែកើតក្តៅត្រហាយត្រជាក់ប្រមូ ដោយសារខាងសុវណ្ណប្តូរប្រែសិត្តិដាមេផ្ទះពេញទី ហើយតែងតែហៅហែត្រួតត្រាលើតែ ៗ ថ្ងៃ ខ្លះគាំមិនបានក៏សម្រេចឈប់រៀងត្រឡប់ទៅទីលំនៅវិញ អ្នកជិតខាងក៏មានចិត្តអាក់អន់ ដែនទស្សាហ៍ដើរមកលេងផ្ទះនោះទៀត ម្ចាស់ហ៊ាយក៏ស្ងាត់ច្រឹបសួរឈឺឆ្អាលួរឱ្យស្រែកយំត្រដែកលើសលន់ គេនឹកស្មានថាគ្មានមនុស្សនៅតាស្រែង ៗ ពួកសូវតែមាត់ជើងចក់តុកតែយរឿយ ៗ យ៉ាងស្រណោះ ព្រោះសត្វតាំងនោះនឹកខ្លោចចិត្តតាណាតែដល់ត្រង់វែលកំពុងដេកយំលើពួក មានកង្កែកយស្ទាំងស្គម មានឆ្មាស្រែនោន មានទឹកមុខព្រួយមិនស្រស់ញញឹមដូចពីដើម ដូចកែកដែលក្តុះផ្តក់ស្រអ៊ីពួចុះ មណ្ឌលមុខដែលពេញចរិយាណាគួរជាទីស្នេហា ក៏ស្ងួតស្រនោនត្រឡប់ជាផ្ងន់ខ្សោយឆ្អិនឆ្អៃខ្ទុងអស់ ផ្តន់ជាច្រែនកាតស្បែកថ្ងាស់ជ្រួញជាស្នាមជាន់ច្រ គួរឱ្យសង្វែតដល់អាការរបស់ក្តីនៃមនុស្សលោកលើស

លែង ។ គួរឱ្យអាសូរដល់សុភិន្ទ្រ កាលណៃពីសាលាមកវិញ កុមារ
តែងចូលទៅរកមាតា នាំគ្នាថ្វែងទុក្ខសុខទៅវិញទៅមក តែពីរោត់ម្តាយ
ទើបកូន គួរឱ្យអាសូរណាស់លោកអើយ! រួមគេប្តូរប្រយើងពាល់គ្នា ដែលកុំពុងតែបានសោយសម្បត្តិសុខ ។ ស្រាប់តែមានជាបកម្ចប់លមកវៃផ្តាច
ដៀត ឱ្យធ្លាក់ខ្លួនត្រឡប់ទៅរកសោយទុក្ខវេទនាវិញ ក៏មិនវៃកគ្នាប៉ុន្មាន
ទេលោក, ទឹកភ្នែករបស់អ្នកទាំងពីរនាក់កន្លងពេលដែលសន្ទនាគ្នា ហើយ
ស្រក់ចុះមកមិនដឹងគណនាគ្រាប់បានទេ ។

តាមច្បាប់ចក្រពត្តិនេះ រួមណាដែលចំរើនទុង្ហរឿងហើយ ក៏តែ
តែស្លុកស្តុកគ្នាទៅទៀត ចំណែកអ្នកដែលបណ្តាយឱ្យដោតកំណាប
ត្រប់ត្រងហើយ មិនអាចនឹងលាស់ខ្លួនបាត្រណាកម្មនោះឱ្យឃ្លាតបាក
ខន្ធសន្តានបានដោយងាយ តែងវង្វេងទុក្ខវេទនាយ៉ាងសហ័ស ដែល
តែងអន្ទោលតាមត្រប់ៗជំហាន ព្រោះហេតុនេះបានជាពីរតបស់យើង
មានទុក្ខព្រួយ ដល់បាននៅចក្តីសុខសប្បាយភ្លើតភ្លើនចិត្ត ត្រឡប់
ប្តូរគ្នា តែតាមដោយមេត្តាមើលទៅឃើញថាទុក្ខព្រួយច្រើនជាង
សុខ ។ ចុបន្ទុស្សលោកនេះជាទីគួរខ្លឹយណាយណាស់ទេតើ តុំគួរបើ
ប៉ះប៉ិនាល់គ្នានោះតែជំពាក់ជិត្តនឹងវិញ្ញុតិ្តដូច្នេះសោះ បែរជាទៅយល់ឃើញ
"តន់ច្រែងដែលតែងទាស់ទាស់ថាជាមកុដ ត្រឿងឥន្ទរទៅវិញ" ។

កន្ទួលមកមិនយូរប៉ុន្មាន មនុស្សដែលនៅតូចផ្ទះក៏នាំគ្នាចេញលែងនៅតែរៀងខ្លួន នៅសេសតែតាសីពាបើនាក់ប៉ុណ្ណោះ ដែលជាអ្នកមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះម្ចាស់ស្រែចម្ការខ្លួន ស៊ូតែអត់ធ្មត់នៅចំរើតបស្នងសងគុណ មេសុរិណ្ណបុរីដូចជាមិនហ៊ានដូច្នោះ ក៏ញុះញង់ប្តូរឲ្យបណ្តេញជាវស្រីពាំងបីនាក់នោះចេញ ។ ដល់គ្មានអ្នកឯណាជាណ្តាំស្ទូ រត្នាវ័ក្ត្រក៏ត្រូវបន្ទំឲ្យចូលដើរតែនរៀបគោជនាហារ ទំនិញចោសជាស់ផ្ទះសម្បែងឲ្យស្អាតបាត នាងរៀបមូបចាយចំណីជាក់ឲ្យគេហើយថយចេញទៅដល់គេស៊ីរួចទើបចូលមកលើកចានក្បាន យកទៅបរិភោគដែលគេ រួចបានរៀបចំលាងសំអាតទុកជាក់ ចួនក៏បានកូនមកចូលជាមួយដង ហើយដួយធ្វើការងារជំនួយម្តាយ តែនាយសោតតូចនៅមិនទាមសុតន្តែមិនឲ្យមូបាយជាមួយទេនាងផង ថ្ងៃនោះឯងនាងលេបាយបណ្តើរលេបទឹកភ្នែកបណ្តើរ ។

មានថ្ងៃមួយ ក្មេងបង្អ្ករាក់ចុះមកដោកជាំ ក៏ទឹកទុសអស់គ្មានសល់ នាងបង្ហាត់ក្មេងជាំបាយក្រនេះហុយតែផ្សែងមកលើមុខ ចូលក្អែកហើមពោរពេញ បាយក៏ឆ្អែមពុំសូវឆ្អែខ្លះដោយគ្មានរដើកទឹកដូច ហួសពេល សុរិណ្ណបុរីឃ្លានភ្លាំងក៏រៀសកឲ្យនាងរៀបបាយនាប់ ។ ដល់ដឹងថាបាយធុំក្លិនមិនល្អហើយដុប ។ ចង ក៏រៀសកច្រេះគ្នាឡើង សោកភតក៏កាន់ដើងតន្ត្រែការម៉ាន់ដេរនាងតេនាវីថា " ហានឯងសមតែកក្បាល

ខ្ញុំឯងនឹង ដេកតែស៊ី គ្រាន់តែដាំបាយប៉ុណ្ណឹងមិនកើត ធ្វើស្រីបានជាការអ្វី" ។

"ចាំ! ម៉េចក្មេងទុកខុសអស់ ឲ្យខ្ញុំធ្វើជួចម្តេច? គ្មានវាសនា ។ ! យើ! ហ៊ានធ្វើយកតែប្តីអញផង" សុវណ្ណបុប្ផាស្រែកសន្ធាប់ ។ សោកតទឹងណាស់ គ្រាកអ្នឹងទៅកន្ត្រាក់ដំបងមកទឹងកាយ ចែតន្ទេដើម យារវែងអស់ទំហឹងសំពង់ចុះ តែគ្រាន់ល្អណាស់ មានកែមួយយ៉ាងខ្លាំងចាប់ដំបងនោះជាប់ ហើយមានសំឡេងលាន់ខ្សឹងថា "ឈប់សិន ។" ។

សោកតដាកទៅក៏ឃើញបុរសម្នាក់កាងមាំ ឫកពាសុភាពជាអ្នកមានត្រកូល សំលៀកបំពាក់ជាអ្នកក្រុង ទើបពោលដល់ក្មេងនោះដោយសំដីខ្លាំង ។ ថា "ចុះគាត់ឯងមកពីណាមក ហ៊ានហៅតាំងអញចុះពីលើផ្ទះអញឲ្យទាប់ ។ ទៅ" ។

"ឈប់ ។ អ្នកឯងកុំព្រហើនពេក កែក្មេងគ្រាន់ប្លាត់ឆ្ងាត់ដល់ខ្លួនអ្នកវិញ ចុះរឿងហេតុអ្វីបានជាអ្នកឯងឃាត់យកយូ? ហេតុអ្វីបានជាអ្នកឯងហ៊ានខម្លាក់ខុសជាប់រើអ្នកឯង? តើអ្នកចង់ព្រឹត្តទម្លាប់អាណាចក្រប្រទេសណា? អ្នកនិយាយឲ្យខ្ញុំស្តាប់ផងមើល" ។

ទៅពេលនោះ ក្មេងវ័យក្មេងឃើញថាបាបសំខ្លួន ខ្លាចក៏ប្តូរមកជួបសាកសួរដំណឹង "នេះលោកមានវេបន្ទដ៏អញ្ជើញមកពីណាបាន

ជាខ្ញុំផ្ញើសំបុត្រទៅមិនឃើញតបមកវិញសោះ តាំងតែលោកអ្នកដ៏មានគុណអនិច្ចកម្មទៅ" ។

"កូយអើយ! ពូត្រូវទៅរៀនឯស្រុកចាក់ឯណោះ ទើបខឹងប្រឡងបានជាធម្មសាស្ត្រឆ្នាំនេះឯង ដល់ពូវិលមកវិញបានឃើញសំបុត្រកូយ ហើយមានសេះសរសៃសំបុត្រ ១ ច្បាប់ផ្ញើមកសម្ងាញ់ទៅស្រុកនេះ សោកស្តាយដំណឹងអំពីសុខទុក្ខរបស់កូយ តែជាកូយលំបាកគោកយ៉ាកបានជាបើកឡានមកស្តាប់ ណ្ហើយចុះកូយរៀបចំអីវ៉ាន់ទៅនៅជាមួយនឹងមាទៅ" រួចបែរទៅរកសោភ័ត "អ្នកឯងឯណោះត្រូវឡើងទៅសាលាជំបូងជាមួយនឹងខ្ញុំ" ។

លុះទៅក្រមាតស្រេចក្តី ត្រូវលែងលះគ្នាតាមច្បាប់ ចែកទ្រព្យសម្បត្តិគ្នាពាក់កណ្តាលម្នាក់ហើយ មានឯកូយកំទាំគ្នាឡើងឡានវិលទៅឯស្រុកភ្នំពេញវិញ ចំណែកសុភ័ន្តក៏យំសោកថ្នាក់ខ្លួនថ្នាក់ថ្នមណាស់រន្ធត់ទ្រូង ព្រោះព្រាត់ប្តូរសឃ្មាតចាកមាតាជាទីស្រឡាញ់ ដោយសារឪពុកមិនត្រូវឲ្យកូនទៅតាមម្តាយ ចំណែកមាតាក៏ពុំត្រូវជាចង់ចិត្តចេញទៅ ស៊ូអត់ទ្រាំនៅលំបាកឲ្យតែបានជួបដុំទឹងកូនស្នងតែមាពុំត្រូវកំលាកូនចេញទៅ ចេញទៅទាំងសេចក្តីរាក់ចិត្ត ស្រយាកស្រយុតស៊ើរទឹងផុតដង្ហើមនាវេលាខោះ ។ ឃ្លាតឆ្ងើយឃ្លាតភ្នាយពីកូនស្នង តែលតែនឹកបងប្អូនរាល់វេលា ពីរ្យមែកព្រាត់ចាកឃ្លាតឃ្លា តែលតែងប្រែប្រួលតាមកែវតម្រា ។

ខុសជាមានទុក្ខក្រៃដើមខ្លួនអម្បាលម៉ាន ឥតែបុត្រមកជិតក៏សោយ
ក្ដៅអស់ មកដល់ឥឡូវបែរជាទាសាកបុត្រគ្នាដូច្នេះ ។ ឱពុទ្ធោអើយ!
កន់ឮនវិលមួយដុំក៏កាន់តែឆ្ងាយពីកូនបន្តិចៗ ។ តុលាលុះហើយនឹង
ជួបគ្នាវិញ គួរឲ្យម្ចាស់ម្ចាញ់ណាស់មេតាអើយ! ជាតិមុនខ្ញុំច្រឡំគ្នា
បែបណាក៏ជួនជាមកតាត់ធ្វើសាកកូនសំឡាញ់យ៉ាងនេះ ក៏កន្លងជាតិ-
នេះ ដែលខ្ញុំជួនកសាងកុសលផលបុណ្យច្រើនជាអនេក ក៏សូមឲ្យជួន
រដោះអស់កម្មវាត្រង់ ឈោយជាតិពីរបីខ្ញុំទៅដកចេញទៅជាតិខាងមុខ
ទៀត ហើយខ្ញុំសូមឲ្យជួនចួបនឹងកូនសម្លាញ់របស់ខ្ញុំ ឲ្យជួនប្រកប
ដោយសេចក្ដីសុខក្សេមក្សាន្តកុំបីឃ្លាតឡើយ ។

នាងឆាកមើលក្រោយ ក៏ឃើញបុត្រស្រយុតចិត្តខំសង្ឃឹមមើល
ឲ្យច្បាស់ ព្រោះក្អែកនាងស្រអាំងទៅដោយឥតក្អែក អង្វរមាឲ្យបើក
វង្សន្តិចៗ សន្សឹមៗ ឃើញពួកអ្នកស្រុកនាំគ្នាឈរមើលមានឥកមុខ
សៅហ្មងរាល់ៗគ្នា ខ្លះបក់ដៃហៅ ខ្លះហុចដៃទាំងពីរមកកាក ហាក់ដូច
ជាខ្លាំងប្រែគ្នាយដើមខ្លួន នាងចំមើលឃើញត្រឹមៗ ទាល់តែរលុបរបូ
ឆាត់មើលតុំយល់ ទើបលាស្រុកកំពង់ធំជាជាន់ក្រោយបំផុត លាម្ចាស់
ណោះលែងណាទៀត ព្រោះអស់សង្ឃឹមថានឹងបានត្រឡប់មកវិញ ។

នៅវេលានោះ គេហដ្ឋានទីដ៏ត្រកាលតាវល្ងិ ហាក់ដូចជាមានវិញ្ញាណចេះនិយាយស្តី ចំពោះស្ងើចរវៃចរាសញ្ញាណគ្នា ហើយហាក់ដូចជាខំបំអើតឲ្យខ្ពស់ឡើង ដើម្បីនឹងឲ្យមើលនាងឲ្យបានឃើញវែងឆ្ងាយ នាំឲ្យនាងសោកស្តាយក្រអួមតរៀបជជងពុំបាន ទំយកដៃខ្ចប់មុខយំស្រណោះស្រណោក រហូតដល់លែងឃើញភាពស្រុកកំណើតរបស់នាងទៀត បុងបំផុតនាងបានលើកដៃឡើងប្រណម្យបួងសួងដល់អស់ទេវតាឲ្យជួយថែរក្សាបុត្រនាងឲ្យផង ។

លុះថេយន្តព័ណ៌ទៀរលុបបាត់ទៅហើយ អ្នកស្រុកក៏នាំគ្នាដួតទឹកភ្នែកតែរៀងពាល់ខ្លួន មើលមុខគ្នាទៅវិញទៅមកសំដែងទឹកចិត្តនាគ្រានោះថា «ឧយើងពាល់គ្នាប្រាសចាកអ្នកដ៏មានគុណចោយទេតើ អ្នកខ្វាល់ត្រូវបាននរណាទីងខ្វាតទៅទៀត អ្នកមានផ្ទាំបានអ្នកឯណាថែរក្សា ពិតមែនជាមានមន្ទីរសុខាភិបាល តែអ្នកពាក្យបាលនោះមានឫកអក្រអឺតក្រទមណាស់ បានតែអ្នកមាននោះទើបគេកាប់រកព្រោះប្រាថ្នាលាភ ចំណែកពួកយើងអ្នកខ្ទុគ្គតគេពុំឃើញឡាលផងទេ ឧអ្នកដែលចាកទៅនេះ ដូចជាមាតាយើងបង្កើតមែនពិត សូមឲ្យអ្នកបានសេចក្តីចំរើនដរាបទៅ តែគួរឲ្យអាសូរដល់សុភ័ន្តន៍ម៉្លេះទេ នាងស្រឡាញ់ម្តាយណាស់ ចែកតែពេលទៅរៀនប៉ុណ្ណោះ សមនាងទីងកើតខ្ទុគ្គជាច្រើនមិនលែងទេ ព្រោះទៅកន្លែងណាបានតែខ្វាក់ណាច ” ។

ហើយអ្នកចាំងអស់ខោះ ក៏ចែកគ្នាទៅគាន់ចិលំនៅតែរៀងខ្លួនចិ-
ន្តៃ តែមានចិត្តអន្ទះអន្ទែងស្រែកគោនស្រែកតន់ជាទុក្ខគ្រប់ៗ គ្នា ។

បឋមី ៩

កុមារកំព្រាជាទុក្ខខ្លោចបង្ហូ

គួរឲ្យអាណិតអាសូរដល់សុភំន្តូកុមារពាន់ពោក គាលបើអ្នកឃើញ
មាភាឡើងឮគាន់ចរចេញទៅហើយ ស្ងូតដើងដួលចុះអង្គុយលុតជង្គង់
ទៅកែរវេចងូរ លើកដៃទាំងពីរសំពះម្តាយ ឲ្យអ្នកវិលត្រឡប់មកវិញ
ទឹកភ្នែកហូរស្រស្រាក់ឥតអាក់សោះ ណែនដើមទ្រូងដកដង្ហើមស្ទើរមិន
កើត មានបេះដូងដូចជាគេច្រចាច់ឈ្វេចឈ្វើហើយ ចុមួយមានត្រួញ
ដ៏មុតចាក់ដោតហើយឈឺគៀបខ្លោចផ្សា វិស័យដូចជាប៉ះទង្គិចតបទ្រព្យ
ដ៏ក្លាខ្លាំង ។

លុះបេយ្យខ្ពុចាត់ស្រមោលទៅហើយ កុមារក៏ចោយដៃទាំងពីរទៅ
ទាងមុខ ជម្រាយហៅអ្នកមេថា "អ្នកខ្ញុំអើយអ្នកវិលមកវិញ កុំបោល
កូនឲ្យនៅតែឯង សមកូនទើងស្ងាប់ពុំខាន កូនជាប់ឃើញមុខអ្នករៀង
រាល់ថ្ងៃ មកឥឡូវនេះបាត់មុខអ្នកទៅ កូនគ្មានប់រមអាហារជាមួយទើង
ក្រុក ឥឡូវបានណា គ្មានទើងតំដាកូនទៅ នុអ្នកខ្ញុំអើយ សម្លាញ់យើង
ពិត្រាប់ពីរម្នាំ កូនស្ទើរខ្លែងរលេះរលួយថ្ងៃមួយមាត់ទៅហើយ នុអ្នក

នេះខ្ញុំនេះអម្បាញ់មិញទេតើ ម្តេចឡើយមកនិកសៅ ម្តេចកំប្រិតគ្នៅយ៉ាងនេះហ្ន ទុព្វន្តា ! ពុទ្ធោអើយ !!

ដល់គ្រង់នេះសុភិទ្ធក៏ដួលសន្លប់ផ្តាត់ស្មាតើ បិតាឃើញដូច្នោះក៏មិនវាល់នាំសុវណ្ណបុប្ផាចូលទៅកន្លឹងផ្នូរ ឋកណ្ណាយឲ្យក្មួនដេកលើដែនដីផ្ទាល់ហុយទ្រលោមគ្រហស្ថខ្លួនឯង ហាក់ដូចជាសត្វតិរច្ឆានឥតអ្នកថែរក្សា គួរឲ្យអាសូរអើម្ល៉ះ គាត់ថ្នាប់ដេកលើភួកខ្នាល់ទៀយ ឆ្នាប់មានគេថែតាំតែណាតើយ ឥឡូវមែរកើយប្រឹថព្យាង់នេះ អ្នកឯណាមួយយើញហើយ មិនកើតសង្វេគកន្ធំចិត្តអាណិតដល់រូបកុមារនោះ សឹងតែរីករាលត្រង់គាត់ទាំងពុំហ៊ានចូលទៅបបោសអង្អែល ដោយខ្លាចអំណាចអ្នកម្ចាស់ផ្ទះនៃពេក ។

ចុះសេចក្តីវេទនាតាំងប៉ុណ្ណេះបណ្តាលឡើងដោយហេតុអ្វី ? តាំងនេះមានដើមចមបណ្តាលឡើង តែអំពីតាមគុណតែម្យ៉ាងប៉ុណ្ណោះ រួចណាតែបណ្តោយឲ្យលុះកន្លងផុតពីលដ៏លាមកនេះហើយ មុះជានឹងវង្វេងភ្លេចស្មារតីលែងស្គាល់ខុសត្រូវគុណទោស នឹងច្រាសចាកធម្មសញ្ញាផ្តាត់ខ្លួនជាសត្វធាតុ គិតទៅគួរឲ្យធុញច្រាន់ណាស់ មិនគួរបើនឹងច្រំព្រាត់ច្រាសវង្វេងគួរឲ្យសុនដូច្នេះរឿយ ។ សោះ គួរតែនឹកដល់ការដ៏ពិកៃចាប់ចិត្តរបស់ព្រះឧត្តមមុនី អ៊ុំ - ស៊ូ ដែលមានព្រះពុទ្ធដីកាក្នុងអសោនកិច្ចរបស់លោកថា « អ្នកវាល់នឹងស៊ីបុណ្យផឹកកាម ដេកចណ្តែតខ្លួនទៅ

តាមវិធីកំណត់ឥណ្ណា សត្វចំពូកនេះឯង ដែលជាសត្វរកសោរចប់ រក
ត្រីយកតាន់ភ្នាន ដូចជាសំណាត់មួយអណ្តែតលឿនលយទៅក្នុងសង្ឃរ
វដ្ត" ។

ឯការនិពន្ធសាកបុត្រនីងមាតានេះ មានទៀងត្រង់សោកិតក្សត់
ចិត្តកំយោកក៏មែនហើយ តែថាតាមដែលយើងបានសង្កេតមក និស្ស័យ
អ្នកនេះ មិនមែនជាអ្នកគាចរហូតដល់ធ្វើបាបប្រពន្ធដល់ថ្នាក់នេះឡើយ
តែបានជាលើកដើងខាត់កូន លើកដំបងវាយប្រពន្ធតើត ក៏ពីត្រង់ត្រូវ
ស្នេហ៍ជោកជាំនោះឯង ឯតំហុសអស់នេះឲ្យតាលើតាចាមទាំងអស់ ខ្លួរ
ណាស់តែស្ងាតបំបាត់ពួកបំផ្លាញត្រកូលអស់នេះឲ្យផុតពីដែនខ្មែរចេញ
ត្រង់លោមនុស្សលោកអន់ពុតត្បុតបានខ្លះ ទុកជាត្រូលយ៉ាងណាក៏មិន
ខ្លាំងក្លាដូចត្រូវនឹងស្នេហ៍ដែរ ឯនីងបំបាត់តាមតណ្ហាឲ្យផុតពីខ្លួ
សន្ធានទោះឃើញថាគ្រប់ណាស់ ត្រង់ជាជម្ងឺប្រចាំលោកនេះឯង ប៉ុ-
ណែកឯត្រូវស្នេហ៍វិញ តាលណាបើបានដឹងរឿងរ៉ាវអស់នេះច្បាស់លាស់
ហើយ ខ្លួនឹតតាស្ងាត់ដើម ត្រូវដូចគ្នាផង កុំសន្ធឹតម្ចាស់ពៀរពេក
ប៉ុន្តែណាស់អាស្រ័យពាក្យសាទឹតតាងទៅលួងជាង ។

លុះត្រឹកត្រាងស្ងាត់ខ្លឹង សាខ្លួមក្លាក់ចុះមកស្រោចស្រង់ខ្លួន
សុតខ្លួនឡើង ក៏ឃាត់ត្រជាក់ក្លាក្លាត់ខ្លួនខ្លឹង ទំនើបឈរដើរផងរំណាង
ទៀងទៅលើផ្ទះ អស់កំឡាំងណាស់ក៏អង្គុយទៅលើតាំងណើរ លុះនឹក

ដល់ហេតុគេទាល់តែតាមរឿងនោះ ក៏ចាំបាច់ថាមានមិនខៅ សុភ័ន្ត
ចាប់យំសាផាថ្មីទៀត រៀបចាប់សព្វគ្រប់ខៅត្រង់ណោះ ឮដល់សុវណ្ណ-
បុប្ផាបើកទ្វារចេញមកស្តីថា: "ឯងជាក់មាត់ឲ្យឈឺងខៅ តែទំយឹមុខជា
អញ្ជាក់យឲ្យថែកខ្នងមិនខានទេ ឆាប់ៗ ខ្ញើងមក រកបង្កាត់ភ្លើងដាំបបរ
ឲ្យយើងស៊ី" ។

ឮសូរសំដីតំរេះតំរើយដាលើកជម្ងឺបង្អួស សុភ័ន្តសង្វើរស្ទឹក
គ្រចៀកអស់កំឡាំងខន់ខ្លួន តែទំជួនស្មារតីឲ្យទំងន្ធួនបង្អួសដើងចូលខៅ
ក្នុងផ្ទះចាយ សុថ់សៅលៃងសប្បាយជួបគ្រាមុន ។ ដោយមិនឆ្ងាប់ពីបាក
អ្នកពុះទសគ្រចែកមុតដៃសាំអស់ ថែមទាំងគ្នាទកំឡាំងផង ទម្រាំ
ទំងបង្កាត់ភ្លើងនេះគ្រហមក្អែកអស់ រះសះរះសោះដៃដើងលើកអ្វីមិនចង់
រួច លុះបបរឆ្អិនហើយរួបសុភ័ន្តក៏ប្រឡាក់ប្រឡូសខៅរោយធ្លុងឆ្នាំង
មាមដៃក៏ផ្សាគ្រប់ម្រាម ដោយកកិតនឹងទសរលាកភ្លើង ។

កាលបើរៀបចំខ្ទុកដាក់ឆ្នាំងអម្បែងស្រួលបួលហើយ ក៏ហួស
ពេលខៅសាលា លុះដល់ថ្នាក់រៀនក៏ទុនមុខចូលខៅកាន់កន្ទែងខ្លួន ប្រុង
ចាំស្តាប់តាក្យបន្ទោសអំពីអាចារ្យ តែគ្រូជំងើដើមហេតុក៏សន្ទោសឲ្យមិន
ទំយាយស្តីថាអ្វី ព្រោះសុភ័ន្តជាសិស្សឡាតក់ងំវៃជាងសិស្សឯទៀត
មានតំនិតមានហោទស្រគត់ស្រគំដាំទំដាខុតតិដល់កុមារឯទៀតៗ អ្នករៀន
ផងគ្នាក៏ពប់អានតោរពបូជា ព្រោះសុភ័ន្តជាកេងចិត្តបុណ្យ តែងជួយ

អ្នកដទៃ អ្នកខ្លះយកដួយពន្យល់ឲ្យភ្លឺកែឡើង អ្នកណាត្រូវបបួលទៅ
ទិញចំណីវិលគ្នាបាត់គោត ។

តែចំត្តមនុស្សគ្រប់ត្រកំវិលណាស់ កាលបើយើងមានក៏ចូលមកក្លើជាញាតិមិត្តសម្លាញ់ត្រមគ្នា លុះដល់យើងចុះក្រដុនដាបហើយ កំគ្មានអ្នកឯណាមួយដួយចំនុកបំរុងឡើយ តែដើរជិតគេក៏មិនចង់ដើរជិតត្រែងគាប់មុខ ។ ឯសុគតិទ្ធកុមារដល់នូវសេចក្តីខ្ចាល់ក្រហើយ ទើបអ្នកចុះស្លៀកពាក់ទោអាវខេសអែក រហែកមុខក្រាយគុំពូលតាពាន់ពោតណាស់ ទោះទៅផ្ទះក្តី ទោះទៅសាលារៀនក្តី ទោះទៅពេលលេងក្តី តែងអែបភ្លាមម្ខាងឯងឥតគេកប់ គេនាំគ្នាទិញចំណីស៊ីប្រឡែមទៅមុខកុមារ គេតែងជ្រមុំគ្នានិយាយដើមលើចលេង ឬនក៏និយាយឡកឡឺយចំអកចំអន់ឲ្យ ។

សុគតិទ្ធទំអត់សង្កត់ចិត្តលេចសេចក្តីកាម៉ាសមុខទុក្ខកន្ធគោះ ឬនក៏អត់ខាំពុំជាឧបាទើកភ្នែកបេញត្រួតៗមក ពួកក្មេងក៏កេះគ្នាស្រែកឡើងថា "កនយើងមានត្រកាំផ្ទាស់មុជទឹកទេ ក្មេងមកហើយសោះទ័ងក្តៅ" ។

កុមារឈឺណាស់ប្រមុខបេញព័នោះទៅ ទើបនឹកកន្ធគោះថា "ណ្ហើយបុះ អញត្រាអត់សង្កត់ចិត្តតែមួយនាំនេះទៀត ខ្លាំងឬឡើយកបដិញ្ញាណាថ្ងាន (ស្រែកដំហ្មីយោះ) ត្រើមួចឯងឥតកំត្រា មានទុក្ខ

ក៏ដូចជាគ្នាន ត្រូវតែតាមកម្មៅចុះ ខំឯរៀនសរសេរឲ្យណាក៏ពុំផុតដែរ'' ។

ពេលរៀលត្រឡប់មកផ្ទះវិញ តែងគ្រៀងចូលទៅផ្សារទិញត្រីខ្ចីឯបន្ទៃ ជាន់អ្នកលក់ម្ចាស់មានចិត្តសប្បុរសជួយទិញផ្លូវឲ្យស្រួច តាលាបើសុកិន្ទូរទៅដល់គេក៏ប្រគល់មុកឲ្យតែរៀងរាល់ថ្ងៃ ។ លុះដល់ទៅផ្ទះដោក់សៀវភៅសឹងតែមិនខាន់ តែបញ្ចប់ប្រញាប់ចូលដើរគ្រានជាយរៀនដណ្តើសូត្រប់មុខ តែងតែត្រូវពាក់ទឹងស្តីបន្ទោសជារាល់ថ្ងៃរាល់ពេលព្រោះម្ហូបមិនឆ្ងាញ់ពិសា ក៏ខំប្រឹងផ្សំគ្រឿងគ្រប់តែត្រូវ ទើបចំណានខាងសម្លម្ជូរបង់គ្រឿងការី ៣ មុខ ការីគ្រអូប ១ ចុង ការីផ្លែ ១ មុខ ការីហឹរ ១ មុខ បើខាងភ្លាលវិញក៏ចំណាន ទៅចេះធ្វើទំក៏ច្រើនមុខម្ហូបជាកំឯក៏គ្រាន់បើដែរ ចេះច្រើនក្រសាំងជាបដំនួសសាច្បាត់បាន ។

ពេលយប់គោងរៀនដេរបំរះហួតដល់ម៉ោង ៩ កាលុះបើផុតម៉ោងហើយចង្កៀងក៏ត្រូវពន្លត់ គ្មានអនុញ្ញាតឲ្យប្រើការរៀនសូត្រតទៅទៀត ទ្វាំរហើយសុកិន្ទូរកពេលទន្ទេញមេសូត្រ ទំរាំបំពេញកណ្តាលយកិច្ចមិនបាន ទើបលបបើកគ្រាប់ក្រាយចុះទៅលេងផ្ទះអ្នកជិតខាងម៉ើលសាស្តាឲ្យគេស្តាប់ចំនួន ១ ម៉ោង ព្រោះកុមារបានសំឡឹងពីកេះហើយចេះបទបែបច្រើនយ៉ាង ទើបគេចាប់ចិត្តនឹងស្តាប់រាល់យប់ ហើយគេឲ្យតានមួយកាក់ពីរកាក់ខ្លះគ្រាន់ទិញគ្រឿង ១ បតរណ៍រៀនសូត្រ

ពីមៅដ ១០ ខ ល់តណ្តាលអធ្រាត្រ គេខុតភ្លើងឲ្យមើលរៀនសូត្រវេរ ។
ទើបសុភិន្ទ្រចេះតែតូកែងាប់គេបានលេខ ដកបក្នុងថ្នាក់ ។

ពេលព្រឹកសុភិន្ទ្រភ្ញាក់ខ្លើងពីមាន់រងាវ ដាំទឹកក្តៅរួចដាំបបរ
ទៀត ដល់បបរឆ្អិនគឹដុតតែរងៀត ដួសបបរដាក់ចានស្រាក់យួរយក
ទៅឯវៃស្ងណោះ ព្រោះតាំងពីមានរឿងមក សោភិតតែងចេញទៅ
ក្រៅតែរាល់ពេលព្រលឹម ។ លុះវិលមកវិញឃ្លាតណាស់ សុភិន្ទ្រ
ខ្លាចចូលទៅវត្តបេះផ្លែតែថែកអស្រយ៉ងគេញ្ញោះ ប្អូនក៏លោក
សម្លឹងមើលប្អូន លោកក៏ដាក់ចានឲ្យបរិភោគខ្លះមក ទៅថ្ងៃបន្ទាប់ប្អូនបានជាយ
កក ប្អូនក៏អត់ទៅ រួចពីកុមារកើតខ្លះៗតែមស្រោនចុះទៅតែស្បែក
ន៍ដ៏ឆ្ងាញ់ ជ្រងមុខខ្លួនក្លែកអស់ ឈាមក៏មិនបំព្រងដូចមុនទៀតឡើយ ។

ខុកជាវែនាយ៉ាងណា កុមារកើតទៅតែខិតខំរៀនសូត្របានចំរើន
កើនឡើងជាលំដាប់ តែដល់ថ្ងៃមួយ សុវណ្ណបុប្ផាចាស់ថ្ងៃចង់សម្លាល
កូនខាយប់អធ្រាត្រ ក៏ស្រែកយំ ។ តែម្នាក់ឯងគ្មានសាក្សីត្រូវគ្នា ហៅ
ស្តាមីឲ្យជួយយកអាយុផង សោភិតនើបទៅដើមម្តាចូលទៅជាស់កូន
ដៃលេខើមនិលក់ទៅបានមួយស្របក់ សុភិន្ទ្រភ្ញាក់ខ្លើងញ័ររន្ធត់ដើម
ខ្លួន ដោយតុំធ្លាប់មានខណាជាស់ពេលខ្លះតំពុនចិត្តស្រួល យក
ដៃញ៉ីក្តែកសួរទៅពុកអំតើហេតុអាសន្នអន់ក្រៃលីមិនបាន ត្រូវសោភិត
កន្ត្រាក់ដៃចេញពីវ៉ែត បង្គំឲ្យត្រលប់ទៅហើយយើមមកឲ្យនាប់ ។

(មានត)

តាមសេចក្តីកត់ត្រារបស់អ្នកដំណើរដោតីដ៏ខ្មាក់ (តមក)

ប្រសិនបើជាវ៉ាគេចរត់នាំយកភាំងកូនចៅវ៉ាទៅផង (បើគេចាប់បាន) គេសាក់ថ្នាំខៀវនៅមុខវ៉ា ។ ប្តូនតាលគេដាក់ប្រវ៉ាក់ដែលនៅកវ៉ាក់ មិនដូច្នោះទេគេដាក់ប្រវ៉ាក់ដៃនឹងដើនវ៉ា ។

អំពីសំដីភាសា - ប្រទេសនេះមានភាសាមួយដោយខ្លួន ពុកជាមានសូរសំឡេងប្រហែលៗគ្នា (នឹងភាសាដើមរបស់ខ្លួន) តែពួកចាមនឹងសៀមស្តាប់ភាសានេះមិនបានទេ ។

ឯពាក្យខ្មែរបុកណាដែលលោកចៀវ-តាកូន បានកត់ពុតមកខ្លះ កន្លះកក្សរចិនខោះដូច្នេះ :

ពាក្យខ្មែរបុកណា	ពាក្យខ្មែរថ្មី	ពាក្យខ្មែរបុកណា	ពាក្យខ្មែរថ្មី
មី	មួយ (១)	ប៉ា-តូ	ឪពុកធំខាងឪពុក
ពៀ	ពីរ (២)	មី	ម្តាយបង្កើត
ប៊ី	បី (៣)		ឬម្តាយមីងខាង
ប៉ាន	បួន (៤)		ឪពុកឬខាងម្តាយ
ប៊ី-ពៀន	ប្រាំ (៥)	ប៊ង	បងប្រុសឬបងស្រី
ប៊ី-ពៀន-មី	ប្រាំមួយ (៦)	ប៊ី-ប៊ើន	ប្អូនប្រុស
ប៊ី-ពៀន-ពៀ	ប្រាំពីរ (៧)	ពេ-ខ្ញៀ	មាខាងម្តាយ
ប៊ី-ពៀន-ប៊ី	ប្រាំបី (៨)		ឬប្តីរបស់មីង
ប៊ី-ពៀន ប៉ាន	ប្រាំបួន (៩)		ខាងឪពុក
ត (ឬ) ក់	ដប់ (១០)		
ប៉ា-តូ	ឪពុកបង្កើត		

តាមធម្មតាគួរសើចខ្លាំង គេប្រកាសផ្ទួយគ្នាដូច្នេះ : យើងនិយាយ
ថា នេះជា ចាង-សាន ប្អូនប្រុស គេនិយាយថា ប្អូនប្រុសចាង-សាន
នោះជា លី-ស៊ី អាពួកធំខាងម្ខាយ គេថា អាពួកធំខាងម្ខាយលី-ស៊ី
សើរៀង ។ ម្យ៉ាងទៀតដូចហៅចិនថា ប៊ុ-ហេ, មន្ត្រីថា ចាំ-ចិង, ឡេត្រែ
ថា ចាំង-គឺ ។ កាលបើគេនិយាយទង់ងមន្ត្រីចិន គេមិននិយាយថា ប៊ុ-ហេ
ចាំ-ចិងទេ ថែរជាថា ចាំ-ចិង ប៊ុ-ហេ សើរៀង ។ ប៉ុន្តែនិយាយទង់ងឡេត្រែ
ចិន គេមិននិយាយថា ប៊ុ-ហេ ចាំង-គឺ ទេ ថែរជាថា ចាំង-គឺ ប៊ុ-ហេ សើ
រៀង តែងតែដូច្នេះឯងពាំងអស់ ។ ពួកមន្ត្រីក៏មានរបៀបពាក្យសម្រាប់
មន្ត្រីនិយាយគ្នា ។ ពួកឡេត្រែក៏មានចំណេះបេះដង្ហិតបត់ខាងឡេ-
ត្រែ ។ ពួកលោកសង្ឃទង់តៅអ៊ីស្ត៍ ក៏មានតាសារបស់លោកសង្ឃ
ទង់តៅអ៊ីស្ត៍ ។ របៀបនិយាយនៅគ្រង ទង់នៅភូមិក៏ផ្សេង ៗ គ្នា ។
នេះមានតំនង់ដូចរបៀបនៅស្រុកចិនដែរ ។

អ៊ីពីពួកមនុស្សព្រៃ : មានមនុស្សព្រៃពីរពួក ។ ពួកដំបូងជា
បនុស្សព្រៃដែលចេះកាសាសំដីអ្នកស្រុក ពួកនេះហើយដែលគេចាប់
យកមកលក់នៅទីក្រុងពុកធ្លូជាច្រើន ។ មួយពួកទៀត ជាពួកមនុស្សព្រៃ
(ព្នង) ដែលមិនត្រមកាន់តាមស៊ីវិល័យចំនើបថ្នូ ទង់មិនចេះតាសាគេ
ផង ។ ពួកនេះមិនត្រមនៅផ្ទះទេ ទៅតាមត្រមគ្រសាចេះតែដើរផ្លាស
ប្តូរទៅកន្លែងកំពុង ខ្លួសញាងដំ ១ ផង ។ ប្រសិនបើជួបប្រទះទង់សត្វព្រៃ

កំប្លាញ់ទឹងធ្ងន់ស្មា ចេះរាយថ្នឲ្យគេតក្លើនខ្លួន សម្រាប់ដុតចំអិនសាច់ ហើយសុំជាមួយគ្នា រួចលើកគ្នាចេញទៅខៀត ។ ពួកនេះមានទិស្សយេកាច ហើយវាមានថ្នាំពុលខ្លាំងណាស់ ។ នៅក្នុងចំណោមពួកគ្នាវា ចេះតែនិយាយគ្នាជារឿយៗ ។ ក្នុងមនុស្សពួកនេះ មានចេះរាំត្រាញទឹងកបស្ម ហើយចេះត្បាញសំពត់អម្បោះខ្លះដែរ តែសំពត់នោះសាច់គ្រាតគ្រាត ហើយមានគំនូរមិនមានរបៀបរៀបរយទេ ។

អំពីរបៀបសរសេរអក្សរ - តាមធម្មតា របៀបសរសេរជាសេចក្តីតាមផ្លូវការ គេសរសេរលើស្បែកក្តាន់ឬស្បែកមាំង ទឹងវត្ថុដែលត់ព័ណ៌ខ្មៅដងែខៀត ។ ឯខ្មាតចំហិចទឹងបណ្តាយគេកាត់តាមត្រកោរ ហើយគេយកមេក្យាមួយយ៉ាង មេក្យានោះដូចដំព័ណិសនៅស្រុកចិន គេយកមេក្យានោះលាយធ្វើជាកំណាត់មូលវែងតូចៗ ហៅថា សូរ (ដីសពង) ។ គេចាប់ដុំមេក្យានេះសរសេរលើស្បែកនោះ អក្សរក៏ដិតមិនរលុបទេ ។ កាលណាគេសរសេរចប់ហើយ ក៏យកសូរមកសៀតត្រចៀក ។ អក្សរនោះគេអាចសំគាល់ដឹងដល់ដៃអ្នកសរសេរផង ។ ប្រសិនបើគេយកកំណាត់ខ្មៅកទៅលុប អក្សរនោះក៏រលុបអស់ទៅ ។ តាមធម្មតាគេសរសេរពីឆ្វេងទៅស្តាំជាទំនៀម មិនសរសេរពីលើមកក្រោមទេ ។ ឡុកបានឮគេនិយាយថា នៅ យេ-សៀន-ហៃ-យ៉ា នោះអក្សរបស់គេបញ្ចេញសូរសំឡេង ប្រហែល ។ ទឹងពួកម៉ុងកុល មានតួ

តាមបែបប៉ុណ្ណោះទេដែលមិនត្រូវគ្នា ។ ឯការតែងពាក្យប្តីដ៏នោះ គេមានច្បាប់ផ្ទៃងសម្រាប់អ្នកតែងពាក្យ ឬអ្នកជួលសរសេរពាក្យបណ្តឹង ។

អំពីប្បែបប្រពៃណីជាតិរបស់ខ្មែរ.. គេតែងរើសយកថ្ងៃទី ១ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ១០ ចន ។ ឯថ្ងៃទី ១ នោះ គេហៅថា សៀ-គូ (1) ។ នៅខាងមុខព្រះពុទ្ធរូបធំ គេធ្វើអង្គចន្ទ ១ ធំចំណុះមនុស្សជាងពាន់ឡើងទៅ ហើយគេយកគោមនំធ្លាផ្សេង ។ ប្រជាប់ប្រជាពាសពេញ ។ នៅខាងមុខ (អង្គចន្ទ) ប្រវែង ២០ ហត្ថ គេយកឈើត្រនំ ។ រៃ ។ មកផ្គុំគ្នាបន្តឡើងទៅលើ មានទំនងដូចសសរក្តោង សម្រាប់សាងជាស្តូបហើយមានកំពស់ដល់ ២០ ហត្ថ ។ ពស់ៗយប់ គេតសាងបានដល់ ៣-៤ ឬ ៥-៦ ក៏មាន ។ នៅត្រង់កំពូលនោះ គេដាក់គាំជ្រចន្ទីងារ ។ ឯការចំណាយធនធានទោះនៅលើតួកម្លាំងទេ ទំងពួកអ្នកមានត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ។ ដល់វេលាយប់គេតាបខ្លួលអាភ្លើញព្រះមហាក្សត្រ ឲ្យស្តេចយាងមកប្រជុំពុទ្ធរូបនៃត្រង់ ។ ទើបគេអុជគាំជ្រចន្ទីងារឡើង ឯគាំជ្រចនោះមានរយៈប្រមាណជាង ៣០ ស ដាវនោះដុំធំដូចកាំភ្លើងធំសម័យបុរាណ ហើយអុជណាន់ឬទ្រូវភ្លើងទៅឆាំត្រូវ ។ ពួកម្ចាស់ទ្រង់ពួកអ្នកមានត្រកូលខ្ពស់ ក៏នាំគ្នាគាន់ទៅនំ ។ ចូលមកគាន់បុណ្យនេះ ការចំណាយតាមបុណ្យនេះអស់ច្រើនណាស់ ។ ព្រះមហាក្សត្រត្រង់ភ្លើញភ្លឺជាងគេ

---

1 — កត្តិក (Octobre-Novembre) ។

មានប្រទេស ឲ្យមកមើលបុណ្យនេះផងដែរ ។ បុណ្យនេះគេធ្វើរាវណា ១៩ ថ្ងៃទើបឈប់ ។

កន្លងខែមួយ ។ តែងមានបុណ្យមួយ ។ ដែរ ។ នៅខែទី ៤ គេបោះបិណ្ឌ(១) ។ ខែទី ៨ បុណ្យយ៉ាលិ ។ នេះ គេប្រដុំបណ្តាក្រុងតាំងអស់ក្នុងវត្តនច្ចូលមកក្នុងក្រុងហើយហៅ (ភាហាន ?) ដើរតាត់មុខភ្លើង ។ ខែទី ៩ គេនាំគ្នាទៅរតនចេតិកព្រះពុទ្ធ គឺប្រដុំព្រះពុទ្ធរូបតាំងអស់ក្នុងស្រុក ហើយយកទឹកមកហើយគេនាំគ្នាលាងព្រះពុទ្ធរូបអស់នោះ ទៅចំរោះព្រះភក្ត្រព្រះមហាក្សត្រ ។ ខែទី ៧ គេដុតស្រែ គឺពេលដែលស្រែរាំទើបទំនំខុំ គេនាំគ្នាចេញទៅកេស្រែនៅខាងត្រែងភ្នំរតនៈ ហើយគេដុតថ្វាយព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ។ ពួកស្រី ។ តាប់មិនអស់នាំគ្នាជំរេះ ប្តូរដីរមកធ្វើពិធីបុណ្យនេះ ប៉ុន្តែព្រះមហាក្សត្រមិនស្តេចចេញទេ ។ ខែទី ៨ បុណ្យឆៀ-ឡាន ។ គឺរថាំកំរែក គេរើសរកយកពួកអ្នកភ្លេងដែលត្អូកែ ។ ដែលនាំគ្នាមកចូលកំនែតពស់ ។ ថ្ងៃ ដើម្បីបុណ្យឆៀ-ឡាន ។ កន្លងបុណ្យនេះមានប្រដាល់ជ្រុតនឹងប្រដាល់ដំរីផង ។ ព្រះមហាក្សត្រ បានអញ្ជើញពួកភាជនូតប្រទេសត្រៃមកមើលផង ។ បុណ្យនេះគេធ្វើ ១០ ថ្ងៃ ។ ខ្ញុំចាំមិនបានច្បាស់អំពីពិធីបុណ្យ ដែលជាប់ខាក់ខន់ខំនឹងខែឯទៀត ។ ទេ ។

១— ភាត់សី ? ឬបោលត្រាប់កាំភ្លើង ? ។

ក្នុងប្រទេសនេះ មានមនុស្សចេះភ្នែនហោរាសាស្ត្រ ហើយអាច់ ព្យាករណ៍អំពីចន្លូគ្រាសន៍ដ៏សូរ្យគ្រាសបានផង ។ ប៉ុន្តែរបៀបនៃវែនន៍ដ៏ខ្លីមានរបៀបខុសពីយើង ។ ពួកនេះមានឆ្នាំដែលត្រឹមតែ ១២ ខែដូចជាយើងដែរ ប៉ុន្តែគេកាច់បន្ថែមត្រង់ខែទី ៨ ទៅវិញ ឯខ្ញុំមិនដឹងរបៀបគេទេ។ ក្នុង ១ យប់ ១ នោះចែកចេញជា ៤ យាមប៉ុណ្ណោះ ក្នុង ៧ ថ្ងៃជាមួយនាទិត្យ របៀបនេះដូចជាមិនហៅថា "តៃ-ពី-កៀន-ប៊ូ" ។ ពួកមនុស្សគ្រស់នេះ មិនមានឈ្មោះត្រកូលទំនឹងឈ្មោះខ្លួនទេ ហើយមិនកាច់ថ្ងៃកំណើតផង ប៉ុន្តែឈ្មោះខ្លួនដោយច្រើននោះ គេតាំងតាមថ្ងៃដែលគេកើត ។ ពួកនេះមានទំនៀមប្រកាន់ថ្ងៃល្អ- អាក្រក់ (លិច-អណ្តែត) សូម្បីតែគេដើរទៅទិសខាងកើតឬខាងលិច ក៏មានកាច់ថ្ងៃលិច-អណ្តែតដែរ ឯរបៀបនេះស្រីៗក៏ចេះដែរ ។ ក្នុង ១ ឆ្នាំមានសត្វ ១២ ដូចជាចិនដែរ តែឈ្មោះហៅខុសគ្នា ដូចជា សេះ ហៅថា ពួ-សៃ មាន់ថា លូ-អាន ជ្រូកថា ចេ-លូ គោថា គោ ..... ។

ប្លាប់ជង្រ្កែ - ដំណោះគាស់ទៃនរបស់បណ្តាកស្ត្រ ខុកជាមិនមែនជារឿងសំខាន់ ក៏ច្រើនតែទៅដល់ព្រះមហាក្សត្រ ។ ពីដើមមក នោះមិនមានឆ្នើគោសក់យដំណេ គេនិយាយថ្លាប់ខ្ញុំថា មានតែឆ្នើគោសតិន័យដោយថ្លាក់គាសប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងការដែលមានគោសជាន់ម្ខាងណាស់នោះ គេមិនសម្លាប់ដោយអាវុធឬច្រចាច់កសម្លាប់ទេ ដ្បិតនៅ

ខាងក្រៅភូវគិសខាងលិច គេដឹកវណ្ណមួយសម្រាប់ជាកំមន្ទុស្សគោស
១ក្បែរ ហើយគេកាយដីលុបសន្ធឹកថ្នឹ (ឲ្យស្ងាប់ទៅ) គោសបន្ទាប់
មកត្រូវកាត់ម្រាមជើងនឹងម្រាមដៃឬកាត់ដើមដៃចេញ ។

គេមានវិធីវិសេសសម្រាំងទៀត គឺបើសិនបើអ្នកណាមួយ មាន
ប្រាត់បេះអ្វីមួយ ហើយមានសេចក្តីសង្ស័យទៅលើអ្នកដទៃទៀតនោះ
គេយកប្រេងដាំក្នុងឆ្នាំងមួយឲ្យពុះឡើង ។ អ្នកដែលគេសង្ស័យត្រូវ
ដែលក់ដៃទៅក្នុងឆ្នាំងប្រេងនោះ ។ បើសិនជាចោរមែន ក៏នេះខ្ចោចដៃ
ទៅ បើមិនមែនជាចោរទេ សាច់ស្បែកដៃនៅដដែល នេះជួចជាវិធី
បេះពួកមនុស្សពៃ ។

ប៉ើសិនប្រើគ្រួលពីរកេតឈ្មោះខាស់ខែងគ្នា មិនដឹងជាខាងណា
ខុសខាងណាត្រូវទេ ។ ទៅខាងមុខវិញ មានប្រាសាទថ្មតូច ១ ៦ ខ្នង
ត្រូវគួសត្រូវពាំងពីនោក ចូលទៅអង្គុយក្នុងប្រាសាទមួយម្នាក់ ។ ទៅ
ខាងក្រោមប្រាសាទពាំងពីរ ត្រូវគ្រួលពាំងពីរចាំគ្រួតគ្រាថែរក្សាគ្នា
ទៅវិញទៅមក ។ លុះ ១-៦ ឬ ៣-៤ ថ្ងៃតមក អ្នកដែលធ្វើខុស
ខឹងមានអាការប្លែកប្រាកដឡើង គឺមានតម្រាមាស់ប្តូរផ្លាស់យកគ្រួនដៃអ្វី
ខិមួយកេតឡើង ។ ឯអ្នកឥតខុសឥតមានដឹងដឹងគាត់អ្វីឡើយ ។ គេ
ក៏ដម្រែកាត់គោសខុស-ត្រូវទៅ ។ វិធីនេះហើយដែលហៅថា "ដម្រែ
កាត់គោសបេះហ៊ានសួគ៌" ។ (មានត)

លោកគន្ថន្តរិយា ពាក្យកាព្យ

របស់

គ្រូបង្រៀន បាន-តែង

(តមក)

ផ្លូវលោកនេះហើយជាដើមហេតុ កុំបដិសេធមិនត្រេកអរ ចល-
សគ្គាវញ្ជាប់ញ៉ែរ បំផ្ញើសផ្លូវធម៌ច្រឡំចល់ ។ មើលចុះគ្រប់ជាតិគ្រប់
ភាសា ដ៏ដែនហាខណាតាំងសាគល ប្រែផ្លូវលោកិយមានតង្គល់ តែ
ដល់ផ្លូវធម៌ថយអំណាច ។ មនុស្សយើងត្រូវការប្រែកម្លាំង បើរូបស្គម
ស្គាំងតើតរកគាប ឯាមនុស្សពិការមុខគួរខ្មាច មិនអាចធ្វើការបរិហារ
កាយ ។ សូម្បីដ្ឋាសារតើ អាចឈើរើរៃពងតាំងឡាយ តន់តែ
ត្រូវការកម្លាំងកាយ ដ៏តគាស់ឈូសឆាយឬចូកចាំង ។

ដើមិនថ្នមរូបឲ្យសប្បាយ ការណាកងកាយមានកម្លាំង អាង
តែការនាយប្រាំ ឆ្នាំដ៏តតអង្គុះប្រែកមួយគ្រាប់ ។

៥ — ដាប់ផ្លែប្រែក្លាក់ភក្ត្រស្រែស់ស្រាយ សូមអធិប្បាយ
ឲ្យប្រមុខប្រាប់ ចាន់ដែលដាំដុះដែលមិនចង់ដាប់ ត្រូវប្រាស្រោះសោកគង់
លោក ។ ត្រែកមានខ្លឹងតាមដែលតើតស្ងាប់ តែមានឈ្មោះថាប់ឆាប់រាគ
ដូចដែនចិនស្ងួត ចង្កាគ្មានណាយក្លាយទឹយ ។ ទឹយមានលោតី

យ៉ាងតែតែងតែទុក្ខ ចង់សុខតែសោកកេងជួយដែ ទុក្ខវែងពេលក្រាន
ប្រាណលំ រលើងពាំងតុម្ពកាយរលើង ។

ផ្លុំចំណងចងសារ- រះនោះមានបាដូចចាប់ធ្លាង គ្រែកកដូចដែលគ្នាត់ដួលកើង កាយដើងទន្ទឹមធ្លាងគ្មានសល់ ។ ចំណងមួយគឺកូនប្រុសស្រី បេតីតេញតីពីតូចធល់ ធំឡើងគង់នៅតែទ្វាយទូល់ រកផលប្រយោជន៍ឲ្យគ្រប់យ៉ាង ។ ចំណងពីរគឺឃើ ពេញជាស្នេហ៍ស្និទ្ធជិតជិតខាង ឋណ្ដោយភាមចិត្តឯងស្និតស្នាង តុបតែងគ្រប់យ៉ាងសំអាងប្រាណ ។ ចំណងខ្លាំបីសម្បត្តិទៃព្យ គិតជាប់ជានិច្ចក្នុងមិនបានសូម្បីជីវិតជិតចាកប្រាណ សន្ធានទៅផ្ទះហួងនន្ទាន ។ ប្រសិនជាមានដើងបំណុល ឥតយោកឥតយល់គ្នាឥត់ហ្នាន គិតដើមគិតការគោងបំពាន ចង់មានទាំងពេកវេកមិនលត់ ។

ប្រមូលបានៈច្រើនជាងម៉ឺនសែន មិនទាន់ដល់កេណ្ឌចិត្តលាមក
គេលយប់ងងុយអង្គុយងក់ ពុំហ៊ានដេកលក់ខ្លាចចោរលួច ។ ភ្លាំងហើយហៅជាប់ដួលចែកត់ អង្វាក់នេះគាញពិបាកវែង វិតក្តីតតាយវិតកែងស្ពឹក ក្រែបួចកែមាត់ជាអត់ភ័យ ។

វិធីនេះធម៌កុំច្រឡំ បើចិត្តយើងមាំខ្លាំបម្រៃ ព្រះពុទ្ធគ្រាស់សម្តែយ គ្រប់លែតំនិតគិតមើលផង ។ បើបានជាចេះឲ្យដល់ចេះ កុំរែកគ្រងនូនតែខ្លួង ប្រយោជន៍ក្នុងលោកឈ្មោកមើលផង ប្រឡងម្តេចបាន

ឧត្តមមិត្តនេះ ។ ក្រែងតែមកជាធម្មតា គួរណែនាំមិនដើរទៅមានៈ លោកមួលស្រួលមិត្តមិនគិតខ្វះ ចណ្តាយឲ្យខ្លះៗភ្ញាសជាតិ ។

ប្រតិកម្មព័ត៌មានគារធ៌ បន្ទុំដ្ឋានភ្លឺព្រោងព្រាត ប្រយោជន៍ឲ្យរៀនមានមារយាទ អាណិតជល់ជាតិឲ្យចេះដឹងធំ ។ បើចេះតែអាងលះនៅឡើយមិនរមិលគុណហើយបើម្តុំធំ។ ចំណងចាំធំបីស្តីថាតឹង សម្ងំធំមើលទៅទៅតែចាស់ ។ នរណាខំធំដឹងថាស្ងាប់ស្អែក ឧត្តមគាលប្រតែកគិតលោស់ ប៉ើរូបនាមរស់នៅស្រស់។ ស្តានឲ្យចេះបានអ៊ីស៊ី ។

តែងឲ្យតែធំពនប្រតន្តកូន ជាតែឯងសណ្តូនធួនតន្ទឹយ តែងំរោះវាឃ្លានស្តានអ៊ីស៊ី ចរប្រែបំសព្វទិសុំបានគេ ។ នេះព្រោះតែខ្វាត់អត់ចំណេះ មិនចេះផ្លូវលោកមិនកើតទេ ត្រូវតែឲ្យបាន់សម័យគេគិតរៀនទៅតែក្តីចំរើន ។

៦- គួរខ្វាបខ្នងក្មាយជាក្តៀវក្លា បញ្ហាថាចិត្តវង្វែនច្រែនពាក់ព័ន្ធនឹងសេចក្តីចំរើន ខន្ធើនកេរ្តិ៍សម្តីគ្នាម្នេណ៍ ។ ហ៊ានបាញ់ចាក់កាប់ជាប់ប្រមាទ ព្យាបាទមនុស្សសត្វឥតច្រឡំ ហ៊ានជាល់ហ៊ានតប់ហ៊ានវាយដំ សន្សំសាងកម្មពុំមេត្តា ។ សត្វស្រុកសត្វព្រៃរំពៃចាប់សម្លាប់ស៊ីលេងតាមចេតនា នេះហើយគួរខ្វាបខ្នងក្តៀវក្លា ប្រាថ្នាឥតស្តាប់ជាប់ជាទិច្ច ។

ដ៏វែងឆ្ងល់ខ្លួនៗខ្លាចស្លាប់ ត្រង់សត្វសម្លាប់មិនចេះតែង មិនយល់ពោសថ្ងាណាជាន់ជាលិច ខន្ធិចលើកុក្កុមុះកែកយ ។ ត្រូវតែត្រូវការដៃខ្លារឆក់ សម្លក់ក្អែកតឹងស្លឹងឥន្ទាយ ទុកាសណាស្រួលខំនួលដាយ ខំលាយសុខគេមិនឲ្យសល់ ។ ពោះបុត្រកំយោលោកអ្នកណា ស្រកាំងនេត្រាស្រាវដល់ បញ្ឆោតកូតកូរហ៊ានជាយកល់ ស្លឹងផលប្រយោជន៍ខ្មោចលែងខ្លាស ។ ប្រសិនជាចិត្តឥតចេះខឹង ចែកខំកសែវែងតឹងអុខគាស់ ចំពុលរបងាយសប្បាយណាស់ នៃនាសថ្ងាក់កាសកំមិនថា ។ ថ្ងាដូច្នាបថាផ្លូវនេះត្រូវលេះ វែប្រាមានះចិត្តក្លៀវក្លា បើសប្បុរសដំពូកណា ដែះថ្ងាកន្ធមប្រព្រឹត្តត្រូវ ។ ដនណាចិត្តលោកល្មោកលោកយ តែស្តីបៃបនោះវាងុសផ្លូវ សម័យនំយមយើងឥឡូវលោកត្រូវការប្រើវិទ្យាសាស្ត្រ ។

ប្រសិនជាមិនចង់ចាំចេះ ចំណេះវាខ្វត់អត់ខ្វាំងណាស់ តែទំប្រមាទាតថ្ងាក់កាស វាខ្លាសកូនក្មេងលេងកាលណា ។ កុំគាលអាងលះវែកងមិនលុះ តែរៀងដំពុះតុះថ្ងាថ្ម ខាន់មានកម្លាំងតាំងចិត្តា សិក្សារៀនសូត្រសិល្បៈ ។ រមស់គួរខ្លាចកូនលោកយ គប្បីចៀសវាងចិញ្ចាំ[1] ឲ្យគេញៀនឥន្ធិលៈ នៅត្រង់ខណៈចិត្តយើងផង ។

---

១ អ្វី ។ ត្រង់យ៉ាងត្រង់ចង់ពួក (ពាក្យថៃ) ។

តីកុំពាហានបំភាន់ឲ្យប្រាប់ សណ្តាប់អ្នកស្រុកតើតស៊ៅហ្នង ពាជការ
មានគុណគួរតបស្នង ត្រូវសែរដោយកតវេទី ។

គួរដឹងឲ្យដល់ជាវិញ្ញា ដែលបេះពាល់គ្នាមានរកស៊ី មានស័ក្តិមាន
យសខ្ពស់ឥន្ទ្រិយ មកពីពាជការលោកអាណិត ។ បើមានចំណេះបេះ
អស្ចារ្យ ប៉ុន្តែពាជការលោកមិនស្និត មុខជាត្រូវត្រៀមត្រៀបត
ព្រោះចិត្តច្រមាទទាត្រូវយោធន៍ ។ ជីវិតដើរដិតតែដុំលោក កុំឲ្យល់គួរ
ឈ្លោកវាកចាមោជ្ឈ គោះឆ្ងាយគោះជិតតិតឲ្យភ្ញាប ត្រូវឃុកច្រវាយោធន៍
ត្រូវប្រយ័ត្ន ។ មួយព្រះបរមសម្ភារ ព្រះទ័យសាធារណ៍វិសេសក្តាត់
បមបក្រព័ត្រមហាក្សត្រ ឆ្នើមកម្ពុជរដ្ឋពាជប្បវ័ ។ ព្រះអង្គជាមូលប់ស្រប់
ត្រជាក់ ពស្តុងតំនាក់ជ្រកកេស៊ី ត្រូវមកក្លាន្តដោយបុណ្យព្រះចារមី
ផែនដីសុខុមចំរើនជល ។ នេះគួរកុំភ្លេចឆ្នេចក្តែកដិត ត្រូវតិតព្រះគុណ
ជាប់តមល ពេលយប់គោរពំលឹកដល់ ព្រះគុណដំកល់លើកេសា ។
ឲ្យពេញជាកស្តេដែលកត្តី ទ័ងម្ចាស់សីរីនៃអាត្មា. យើងជាប់ជ្រកបុណ្យតីដូនតា ចាំងពូជពង្សាសាប់សន្ធាន ។ ប្រព្រឹត្តទៅបាននេះទើប
អ្នកប្រាជ្ញ ហៅថាបេះខ្លាចមិនក្លាហាន ទៅអនាគតតង់តែឃ្លាន សម្បត្តិ
ស្ទុះសាន្តសំពន្ធចិត្ត ។

ពី- រីឯដែងផ្លែមិនស្ងួតណា ចាន់ដល់ចណ្តាញ់លក្ខតែ រីឯ
ពាណិជ្ជបេះមិនស្ងួត ប្រយ័ត្នតបកូតអួតឥតប្រាជ្ញ ។ មិនបាច់តែតិតាប់

ស្តាប់ទុក្ខ អាងទ្រាតអួតឈ្មោះគ្រែគោះកាច មោហ៍មុខឡូដ្រុលចិត្ត
ឥតចេះខ្លាច ប្រើប្រាស់ព្រៃស្មោះមិនអស់ព្រៃល ។ ពុទ្ធាធិប្បាយបីកញ្ចឹ
ត្រង់ធ្វើត្រូវពិតគ្មានតិតមើល ពោលធម៌ការលោភជាតង់ឆើល ហៅ
ព្រៃលហួសប្រាប់ប្រាស់ចាកផ្លូវ ។ មនុស្សដើរវង្វេងមិនលេងទេ មិន
សួរនាំគេណានឹងត្រូវ តង់ឃ្លាតចំណងខ្លួនឥឡូវ រកផ្លូវមួយជាតិមិន
ចេះចំ ។ សូម្បីលោកយដ៏ផែនខ្មែរ យើងដែលយាងដើរកុំច្រឡំ
តែក្លាត់ល្បត់ផ្លូវមិនសូវសម លែងចំមួយជាតិឃ្លាតវិញ ។

លោកថាប្រមាទជាត់បុណ្យ ចិត្តដួសរវាងនគ្មានសង្ឃ មានះ
ជាត់មិត្តឥតឥន្ទ្រីគា វិជ្ជានឹងចេះមកពីចិត្ត ។ បើមិនរៀនសូត្រឬសិក្សា
ប្រាជ្ញក៏អាប់ចាប់មិនស្អិត ធ្វើខ្លួនមិនខ្លាចខ្លាមិនស្បែត ហៅមិនអាណិត
អាសូរគេយ ។ លោកថានៅស្រែកស្រាសបន្ទាំ អាសាច់ជួនខ្លាកុំខ្លាច
ស្តាយ វិជ្ជានឹងតើតមកពីកាយ កុំណាយខ្លាចនឿយគិតឲ្យយល់ ។

๘ - ឥតឹងបច្ចុតិតអារ្ទ្រ ទុតនេះពុទ្ធមង្គល សូមពណ៌នា
ភាក្យពន្យល់ ថាតីបុគ្គលមានតណ្ហា ។ ប៉ារេចសមិនចង់ត្រង់ឈឺ
ចាប់ មិនចង់ចាស់ស្លាប់ចាកធម្មតា ប៉ុន្តែមិនរកគ្រឿងសង្ក្រា តនឹង
បច្ចាមច្ចុរាជ ។ រៀលរៀងនឹងនឹងរូបទាម ទង្វាមត្រែតនឹកតាំងព្រឹក
ល្ងាច បណ្តោះចិត្តឯងវែងឲ្យនាប់ មិនពាក្យរុះរើកេចក្តីពិត ។

អស្មុកសម្ផប្បលាបជាដើម បណ្តាលឲ្យចិត្តសិទ្ធមិនជាក តែងព្រៃតែលំគូណាំងជាប់ភាគ ជាពាក្យតែងតែតតែតសោះ ។

ឆ្លើមម្តេចនឹងរើរួចបាតនុបាត សង្ឃរាសោតកុំស្រណោះ បើចេះវិជ្ជាឆើបជួយដោះ ខ្លួនផ្ទុះចាកតែងាំងជាប់ ។ វិជ្ជាដែលគួរឲ្យសិក្សាតែតែសិក្ខាបទ្ធារធ្វើណា ត្រូវតាយកាចនឹងសន្តាន ឲ្យបានរៀបរយមិនពយាបាយ ។ ឆើបនឹងផុតភ័យខ្លួនតែ សមាធិសោតមិនផ្ទុះភ្លាយ បើចិត្តតែតមាំមិនមាក់ងាយ ឆើបតាយនឹងវិណៈធ្វើ ។ តែចិត្តឥតឋានលប្បប្បន្ន មិនចាន់ស្គាល់ធម៌ខ្ពស់ចាំ តងវិលវល់តាយឲ្យឆេតម្ន ព្រោះពិត្តខ្មៅតែមិនតែប់ជាមិ ។ ជនណាចិត្តណាយតាយម៉ែត្តិ គួរមានអាវុធសម្រាប់តែ ទុកតែន់បង្ក្រាបតែងអធម៌ ញ៉ាញ៉ីញ៉ាបញ៉ាតែងវិញ្ញាណ ។

ប៉ុន្តែបើយើងដើងជាប់ដើ ដើរលើលោកយតួរកែរជ្រាន ការតែខ្លាបង្ហាហោន ឲមានសន្តានឲ្យបានសុខ ។ ប្រយ័ងមិនសូវប្រសប់ឆើ មិនអាចនឹងធ្វើនុតតែក្ត ដេសសីក្តីត្រូវតែតជាសម្បុក សម្បត្តិអុកស្រែកតែកប់អាន ។ ធម្មជាតដំហានដែលឈានឆើរ ដំណើរឆៅអាន់ត្រង់ដរាន តែងយោលៈឆៅមុខតាមលំអាន ឆើបតែងជួយត្រាន ត្រូវណាត្រលែងឆៅ ។ តែទំតែងបតែកត់តោង តែរែងយារតែយឲ្យដំរៀងឆៅ អាសណាខ្លួនត្រាន ត្រូវណាត្រលែងឆៅ ផល់ទីលំនៅដូចត្រូវណា ។

ហេតុហ្នឹងគួរដើរដល់លោកយ៉ ប៉ុន្តែមានសុភា ចំពោះតែអ្នកចំពូកណា ប្រាជ្ញាថ្លាស្អាតសង្ហាតគិត ។ រីឯអាជីពការដូញប្រែ កើតផលបកតែពីគំនិត ថាបើដង្វៃខ្លៅឥតគិត នោះពិតជាពោរពេញពីជ្រាយ ។

៩ – ការខ្វិសញ្ញាជាការរែង សំដែងប្រពៃញាតិសព្ទបន្ថែយ តែម៉ឺកម្ចោះផងតាំងឡាយ គិតថារូបតាយគ្មានយកាល: ។ ស្រវឹងតឹងមុខក្តេចខ្លុំ ផ្តួលគេចិច្ចំមិនធ្លុះ ក្តេចអនគ្គាចិច្ចាថ: ក្តេចតែប៉ះណៈចិត្តឆន្ទា ។ តែងរូបតែងរស់សម្ងេងគ្នូន ភាចិណ្ណាចិត្តគិតរូបកល់គ្នា តែពាល់ទៅប៉ះដៅដូច្នា រោរខែជ្រាំងឆកក្តួស្ងាំងសែត ។ ប្រឹងតាយប្រកាច់សាច់ តន្ត្រាក់ សរសៃតាញញាក់ទឆាក់ក្តែត នេះហើយតណ្ហាមួយរយប៉ែតអណ្តែតអណ្តូងឆេងដោងធំ ។ ប្រកៀកប្រកាន់តើតឥន្ទ្រ: រយៈរយាលវែងនិយម តែវាពុបប្រឆាលតំរើតគុម្ព វង្វេងខែនំព្រហ្មលិទិត ។

សេចក្តីនេះអ្នកជ្រាបជាក់ពុទ្ធ សាសន:មុត្តិពិរុទ្ធចិត្ត គួរតែងគួរតាប់ស្តាប់ឲ្យល្អិត តាំងចិត្តប្រែតចាំកម្មដ្ឋាន ។ មើអត្តភាពមិនផុតលោក ដៅគមិនអំណោយឲ្យដល់ប្រាណ តែវារៀនតែវរកលោកឲ្យបាន សព្ទានឲ្យមាំកុំតោមនស្ស ។ តែវមើលកាល.ទេស:ផង មើលមុខមើលខ្នងកុំឲ្យខាស់ ការមានហេតុផលគួរសោមនស្ស បើសប្បុរសឲ្យមើលមុខ ។ ចិត្តលោកដៅគលោកស្ងាបអង្អែល មិនដែលមានដេកតែកដល់ខ្លុក

ពោះអាទត្រូវឆេនជួនដង្កែក ចំកម្មុំមិនទាន់ព្រាន់ទឹងត្រូវ ។ តែ
ខ្លួយវិញ្ញាណខ្លួនជន តែបុណ្យសំគ្គីគ្មានឱ្យសម្រេចជាប់ អាស្រ័យ
កន្ទឹលោកគ្មិនអាប់ ព្រោះមិនប្រសប់ផ្លូវសេពគប់ ។ អង្គុយអង្គៀម
តែខ្លួវែង ខ្លួនឯងអត់ឃ្លានគ្មានពេលឈប់ ចំពុំព្រះអង្គចុះមកជាប់
ជាប់ដើងចុំដំពុតគ្រាណា ។

១០ – ទីយកធ្មេញឯងបកជួងហុត ការនេះសុទ្ធតែចំ-
ណាន គឺជាអត្តកំលេមហាន ធ្វើគ្រាណាឱ្យត្រួយលំបាកត្រម ។ ចិត្ត
ជាប់ការមាយុជាមេណ៍ សង្ឃឹតគន្លោកមិនចេះល្មម ឥតឧស្សាហ៍អត្តះខ្លួម
ដំហមលោកយកចំណីខ្លុក ។ លើកយកគួយាំងមកអាងថា ដូចជនជាតិ
ណាចង់បានសុខ តែការសត្វត្រៃប្តូរសត្វស្រាក ·ជាក់តុបន្តប្រគេន
សង្ឃ ។ សម្លាប់ចិញ្ចឹមកូនប្រពន្ធ លក់យកខ្លួយធនគ្មានលះបង់
យកសុខតែឯងឱ្យតែបង់ ឯត្រង់ជាបកម្មពុំគិតខ្លួយ ។ បកដូងគេប្រើ
តាំបិតតាប់ ស្រកគ្រាស់សាបប្លុងសកស្រាយ ទាញពីលាជាប់ភមកហើយ
គេផ្ញើយថ្ងៃផ្សារហត្ថាផ្តន ។ ·លន់ឆ័តាំបិតលៃបែងត្រម ពាក់តណ្ហាល
ល្មមរើបសំពាង នេះហៅថាស្គាល់ឃល់ខំនង់ មិនឆ្គងមិនខាស់ស្ទឹ
មាន់ចិត្ត ។ តែយកគ្នេត្តបកលោកពោលថា ដូចស្ងាចាន់ដូងប៉ះដើរ
កើត ពីព្រោះសំបកដូងរាក់ស្តើត សូម្បីនឹងចិតក៏មិនស្ងាត់ ។ ផ្លូវល្អ
តរគោកឈ្លោកឱ្យឡាយ កុំព្រួយប្រើតាយថ្ងូឱ្យហត់ ស្រាថ្ងូចាមប្រុង

ច្រាណាស្បាទបទ កំណត់ឲ្យដាក់ទុកដាក់ចិត្ត ។ តាមច្បាប្ដអាចយ៉ាត
ដាតិទុក្ខ ឯសុខអាមិសកុំផ្ដេកផ្ដិត ផ្លូវព្រះនិញ្ញានគ្មានវិប្បរិត តែស្ងិទ
អាមិសអាទាសភ័យ ។ សត្វកើតសត្វផាប់ដាប់តំលេស ច្រហែសសុទ្ធ
ហួសច្រែសសីលម័យ យកទុក្ខធ្វើសុខពុំច្រៃពៃ ត្រាដល់ក្សីណាក្សីយ
ក្ដីសុខគ្មាន ។

បើបដិបត្តិចង់ប្រាទសុខ ដើម្បីផ្ដុតទុក្ខកុំបំពាន ឲ្យស្គាល់ទុសត្រូវ
ផ្លូវរិះផ្សាន ទរមានតឿនតាយក់ចាចិត្ត ។ ឲ្យត្រឹមឲ្យត្រូវតាមផ្លូវរិះ
យ៉ាងនេះផ្ដុតទុក្ខគោសទ្រគ្រិដ្ឋ ពុទ្ធបរិសទសាច់ធម៌ស្ងិត ជាមដាក់ភ្ញាក់
ចិត្តច្រែតទៅចុះ ។ បើជនណាចិត្តឥតវិវេក អាល័យលោកតេកកំពុងតុះ
តំនិតមិនហួសចុងច្រមុះ ទុកធម៌សិនចុះកុំអាលចង់ ។ មើលតាយមើល
នាយមើលតឿនកោះ កុំឲ្យចន្ទោះច្រយោជន៍ចង់ ឈានដើងកន្លងលោក
ឆ្ងៀបមើលអង្គ កុំចង់ចង់ចោយឲ្យហួសខ្លួន ។ ត្រង់ការគាជីតកុំច្រមាទ
សង្ឃាតត្រង់ត្រាប់ស្ដាប់ច្បាប់ក្បួន ទើបកាយឆ្ងាយអនុសលក្ខន មិន
ស្ងួនមិនស្ងើរច្រើជីវិត ។ លោកនេះសំបូណ៌ណាស់ទុចាយ កិច្ចកល
វិទ្បាយាទាងមិនពិត ខ្លួនឥតមារយោទយ៉ាតតំនិត ខ្លៅមួយជីវិតគិត
មិនលេច ។ អាក្រែក់ប្ដូរប្ដូរសៅហ្មៃ វិធីកន្លងក្រៅច្រយៅទ្បេច បើផ្លូវគា-
ក្រែក់គួរយើងគេច កុំភ្លេចផ្លូវល្អតទ្បាប់ ។ បើច្បាប្ដកុំច្បាប្ដទ្បាប់ដល់
ព្រៃល បើមើលកុំមើលទ្បាប់ដល់ឆាប់ បើភ្លេចកុំភ្លេចទ្បាប់ដល់ភ្ជាប់

បើដាប់កុំដាប់ឥតគេចង ។ បើហ៊ានកុំហ៊ានឲ្យដល់ហួស បើជ្រុសកុំជ្រុលដល់ជ្រែងខ្នង បើស៊ីកុំសាញឲ្យគេសង បើគ្រែកុំគ្រងឲ្យចិត្តគ្រា ។ បើខូចកុំទើចឲ្យដល់ខាត បើធ្លាតកុំធ្វាសហួសចំណាំ បើកាបកុំគោងបង្កកម្ម បើទាំកុំទាំតាមចិត្តខ្លីង ។ បើខ្វៃកុំខ្វៃឲ្យដល់ភ្នាក់ បើស្វាក់កុំស្វាក់ដល់ក្អែកស្លីង បើស្រែកកុំស្រែកដល់ស្រែរីង បើច្រែងកុំច្រែងឲ្យដល់ត្រួយ ។ បើស្ងួតកុំស្ងួតឲ្យស្ងើរស្ងោក បើលាក់កុំលួងឲ្យលួយ បើចេះកុំចាំបាច់គេជួយ បើសួយកុំសួនឲ្យផុងសួន ។

๑๑ – រឿងពីក្រពើបុះសម្បុទ្ម តិចិត្តចង់ផុតមច្ចុកួន ជាតិចាស់ឈើស្ងាប់ស្ងួនស្ងួតខ្លួន មកផ្លុំផុតត្រង់ចង់កើតខ្យែត ។ ឋាបើមានកើតឆង់មានស្លាប់ ដកឈើចាប់ពុកសិតសៀត ដៀសខ្លួនផ្លុំបខ្លួន ។ ពួលខ្យែតបន្ទើតចង្កល់ពាល់តែស្ងួយ ។ ច្រែនណាស់អ្នកសាងខាងតារុណ្យ គាន់ស៊ីលសូត្រមន្តគាំងយប់ថ្ងៃ ចិត្តស៊ីនចង់សុខជាបច្ចុយ និស្ស័យមិនសមសាងមួយជាតិ ។ កើតនេះគ្មានសុខតិទុក្ខសូន្យ ត្រាតែបំផុតរលត់ធាតុ ទុក្ខជាប់រហូតាមតាមគោងជាតិ ពុំឃ្លាតពីទុនពួនឃ្លាំផ្លាស ។

អ្នកប្លែសចរកំបានហានរំមោភ្ន ពេលលោកជ្រើតមិដ៏ត្រកាល មិនប្រុងប្រែត្រូតត្រៀតទៅស្រាល សឹកទៅត្រូវគាលគាសតបវិញ ។ ជាន់ដេរដំណើត្រីកុម្ភីល៍ ក៏ស៊ីសម្បាថតាមជិញ្ចា ហៅអើរទុនសុខវង្វេងកុំឲ្យបានតាមចន្លះ ។

តាមព័ន្ធព័ទ្ធតាយក់ចាចិត្ត ឆន្ទីតមុខផ្ដែផ្ដង់ណា: បើដនដឹង ដល់យល់យេ: ត្រូវស្គាល់ធុរៈមកុភាព ។ បើបញ្ជូតតិតិរះធ្យាន តង់មាន សតិខប់ត្រឹតល្អាប តែសឹកនឹងចុះពោះឧឹងខាច ស្ដេចមកុភាពរួតតែ តាយ ។ ឯអ្នកប្រដៅដូចស្ងួនឆ្នាំង ដៃតាំងច្រចាប់ដីបែកភ្លាយ ដីល្អ ធ្វើបានមិនឧឿយតាយ ដាំបាយតាស្រែយកលំវេលា ។ វល្ងំបណ្ដូល តេជ្រវើងក្លាត់ ស្ពាឡេត់ចាត់បានុសេនជា ឯដនដាតិបាបចិត្តពាលា បើ សេពមេធាចិត្តដាភ្លាម ។ ហ្នឹតហាត់អត្តាក់ចាចិត្ត ឲ្យសុចរិតឥតជាត់ តាម បាបចាត់បុណ្យបានដោយព្យាយាម អាចសម្ងួតនាមហៅមេធី ។

ពាលឃ្លាតដាតិក្លាយដាបណ្ដិត ប៉ដូចវិចិត្រដោយតែមណី លាក យេសសរសើរសុខពេញទី រីធីនេះធម៌ត្រូដាត់ច្បាណ ។ សូមសាធុជន បន្ទន់ចិត្ត ស្ដាប់ពាក្យតាសិតហើយគិតអាន បើល្មមដាខ្លួនយើងធ្វើបាន ប្រឹងច្បាណាបែកតាមស្នាមច្បាផ្សេ ។

បើលោកព័ន្ធព័ទ្ធល្មាត់មិនលេច មិនល្មមទឹងគេចគួរអន់ចៅ បើ មុខដាមុដមិនបានផ្ដៅ កុំគិតឲ្យក្រៅក្រៃយចិត្ត ។ លោកិយតរតោក ខាងមុខតារ វិចារណ៍មិនចំមិនចេះល្អិត ឆ្កួសមិនច្រមួលខានចូលចិត្ត ខ្ពុសត្រគ្រក្រមច្បាប់អាប់ពាស ។ ចិត្តមនុស្សនេះរិះរកតែខ្ពស់ បង់មាន សិក្ខិយសធ្វើមន្ត្រី បង់មានដំតាដំរួយប្ដី បង់មានបុត្របុត្តាទៀត ។

បើមានផ្ទះឈើនៅស្ងើចិត្ត គោះជាផ្ទះឥដ្ឋចិត្តមិនតាប់ បេតុង៏អារម្ម
ស៊ីម៉ង៏ត៍ផ្ទាប់ នៅតែមិនស្កប់មិនស្កល់ស្កាំ ។

បុះបើចិត្តយើង៏ក៏ខ្ជិង៏ម្ល៉ះ ហើយគ្មានចំណេះដួយ។បត្តម្ភ កាល
ណាខ្ទង៏កាយឆ្ងាយពីកម្ម ចាំផលអត្តតែតែថប់ ។ ឯរ័យតាំង៏បីគ្រប់
ស្រីប្រុស តែលៃស្ងួនខ្ញុសមិនចេះចប់ រ៉ាំងអាជីពចេះឲ្យសព្វ នោះ
គ្រែង៏ខ្ទង៏ស្កប់ស្កាំចិត្តខ្លះ ។

ហាន:បុគ្គលដែលមានទ្រព្យ លោកិយគេពាប់មុខមិនខ្លះ ស៊ីប្រ-
សិទ្ធ៏ឥតកន្ទុះ ពាក្យត្មុះតិះគៀលមិនដឹតដល់ ។ កុំគាត់ប្រឡោះបុះតែ
ខ្លួន កុំពួនប្រឡូកកកិច្ចកល់ កុំតែរវៀសគេដោយធ្ងល់ ចង់ធ្វាញ់
គ្រែស្គាល់សេដាតិល្អ ។ អាស្រ័យក្នុង៏លោកកុំលាក់មុខ ទង្គ៏ក៏ង៏
លោកគ្រែរអ៊ើតក បើខ្លួនល្ងង់ភ្លៅគ្រែភ្លោចក្រ គ្រែដឲ្យដល់ពស:កាយ ។

បើកើតមិនកើតក៏អស់ចិត្ត អាណិតតែនឹកកុំឲ្យណាយ លោក
ន៏ង៏ចំរើនបានសប្បាយ ព្រោះជនចាំង៏ឆ្ងាយប្រាជ្ញាធ្លាត ។ សូមគិត
ឲ្យចប់សព្វក៏ដ៏ សូមសាមគ្គីកុំឲ្យខាត សូមចិត្តឲ្យចាំកុំប្រមាទ សូម
ខំហាតប្រឹង៏ស្វាធ្យាយ ។

សូមឲ្យចំរុង៏ចំរើនសុខ សូមឲ្យប្រចាក្ខុតសម្លាយ សូមគោស
កុំបាត់ខ្ញុំមើលដ៏ាយ ខិយាយសរុបបញ្ចប់ហោង ។

បរិយោយសំបត្តកថា

ព្រះគ្រូសង្ឃរាជ ស្រុះ ហាយ ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ រៀបរៀង

ឧបត្តុ រតនត្តយស្ស

សាធុ ខោ សំបត្តកំ នាម អបិ យានិសិកេនិសំ
បស្ស អនច្ឆហារេន លទ្ធា តាមា ចតុទ្ទិសា ។

អស់លោក – អ្នកសប្បុរសទាំងឡាយ ព្រះពុទ្ធសាសនារបស់យើង ជាសាសនាមានគោលចារឹកថ្កាប់ហេតុផលច្បាស់លាស់ យើងជាពុទ្ធសាសន៍ក៏ថ្កាប់ចានសិក្សារៀនសូត្រប្រតិបត្តិ ដើរតាមកន្លងអង្វែងហើយ ។

ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ របស់យើង តាំងព្រះអង្គបានត្រាស់ដឹងឡើងក្នុងលោក ឥតមានកិច្ចការអ្វីក្រៅអំពីការសំដែងធម៌ពន្យល់ធម៌តាមដល់សត្វលោកឡើយ, ព្រះអង្គដែលទំត្រាច់ស្នះស្វែងនៅតាមទីកន្លែងគួរធំទំគមដនបទតំណត់ពាជាន៏ផ្សង ។ ដើម្បីប្រកាសសាសនធម៌ប៉ុន្តែអំពីប្រយោជន៍តាចំកាំង់ក្នុងបច្ចុប្បន្ននឹងបរលោកតែម្យ៉ាង បើព្រះអង្គបានជួបប្រទះបុរសស្ត្រីណាមួយ ដែលមានសទ្ធាទំនៅលូងំខ្លៅ មិនតាន់ចេះដឹង មិនតាន់យល់ប្រយោជន៍ ឬមិនតាន់មានវត្តចរិយាសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អក្នុងខ្លួនទេ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់សំដែង ណាន៎ាបុរសស្ត្រីនោះឲ្យតាល់តែ

គេចេះដឹងយល់ប្រយោជន៍សេចក្តីល្អគ្រប់យ៉ាង តាមសមគួរដល់ទេ-
និស្ស័យក់សនារបស់គេក្នុងគ្រកូលនោះៗ, ព្រះអង្គមិនមែនខ្លួនឯងប្រឹង
ប្រែដើម្បីសត្វលោកឲ្យប្រតិបត្តិស្រួតយកប្រយោជន៍ចំពោះតែបរលោក
ម្យ៉ាងនោះទេ ។

តាមដំណើរក្នុងគម្ពីរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលយើងធ្លាប់ដឹង
យើញមកជាច្រើនច្បាកដថា ព្រះអង្គតែងសំដែងជាស់តឿនមនុស្សប្ដុ-
ប្ដុនឲ្យចំរើនប្រែងឃ្លាតសង្វាតចំពោះកិច្ចការដែលខ្លួនត្រូវធ្វើប្ដូរផ្លាស
ណាមួយសម្រាប់លែលករកប្រយោជន៍បច្ចុប្បន្នទំនងបរលោកជារឿយ ។
ណាស់ ដូចយ៉ាងសម្បទា ๔ ប្រការមានទទួលនូវសម្បទា ការគ្រប់គ្រង
ដោយសេចក្តីប្រែងប្រែងជាដើម បើបុរសស្លូតក្នុងគ្រកូលណាមួយដែល
ភ្ជាប់ចូលស្មាមក្នុងផ្លូវសិក្សា បើដឹងយល់ការខុសត្រូវស្គាល់ប្រយោជន៍
សមគួរហើយ ព្រះអង្គក៏ទ្រង់សំដែងជួយប៉ាក់ចូរឲ្យរឹងរឹតតែបើដឹង, ទ្រង់
ចង្អុលបង្ហាញប្រយោជន៍, សរសើរគុណសម្បត្តិនៃការបើដឹង
របស់គេនោះបន្ថែមមួយដងទៀត ដើម្បីទុកជាគម្រាប់ដឹងដល់មនុស្សជាន់
ក្រោយដែលនៅស្ងាត់ទៅ ។ ដំណើរសេចក្តីនេះបានច្បាកដក្នុងរឿង
ភ្នុចរិយាថា ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយ ជាចង្កូរបស់សត្វលោកផ្ទាល់ប្រទាប
ពន្ធនៃលោក; ព្រះអង្គតែងប្រាប្ដាបង់ឲ្យសត្វលោកក្តីព្រួសដោយវិញ្ញូ
ឃេស់ព្រួសរំដោះបេះបញ្ជា ។

សិល្បវិជ្ជា សម្រាប់លោកដែលចែកត្តៅដោយចែកគ្នា មិនចែក-
ត្តៅដើម្បីបៀតបៀនអ្នកដទៃ សុទ្ធតែជាវិជ្ជាគួរឲ្យរៀនឲ្យចេះដឹងទាំង
អស់ ដូចយ៉ាងសិល្បវិជ្ជា សម្រាប់តែទ្រព្យចិញ្ចឹមជីវិតដោយល្អ ទាំង
ប៉ុន្មានដែលមានឡើងក្នុងលោកតាមកាលសម័យ ។

តាមវេលានេះ, ពួកមនុស្សអ្នកដឹងខ្ជិតខាត់តាលសម័យ ស្គាល់
ប្រយោជន៍ធំទូលាយ ក្នុងលោកដោយច្បាស់លាស់, តែតែងតាប់រោគ
និយមខាងតាសិក្សាជាធំបំផុត, តែទំរៃវៀងស៊ាស់តឿនខំខ្មុកបម្រុង
បុត្តដើតាបង្កប្អូនរបស់នៃក្នុងផ្លូវសិក្សា ឲ្យចេះស្ទាត់ញាក់ចំណេះសិក្សាក្នុងវិជ្ជា
ចំណេះណាមួយដែលតេនិយមក្នុងសម័យនេះ ប៉ុន្តែមានមនុស្សជាច្រើន
ពួកណាស់ដែលនៅល្ងង់ខ្លៅ ជាអ្នកមិនយល់ប្រយោជន៍នៃការសិក្សា
តាមកាលសម័យដែលហៅថា មនុស្សជាអតាលញ្ញូ អ្នកមិនស្គាល់
តាលសម័យ, មនុស្សខ្លះចូលចិត្តថា ដំដូនដីតាបស់យើងពីដើមរៀន
សូត្រឲ្យចេះដឹងតែត្រាលៗ បន្តិចបន្តួចក៏ជានហើយ មិនចាំបាច់រៀន
សូត្រអក្សរសាស្ត្រឬសិល្បវិជ្ជា បតប្រែជាលើសតែឲ្យអួតឲ្យឃ្លើងឆ្មើងដូច
សម័យនេះទេ, សេចក្តីចូលចិត្តបែបនេះ ពេញហៅ ខុសធំវែងឆ្ងាយ
តៅកន្លងអនាគត ។

មាតាបិតា ត្រូវតាំងវ្យ ជាប្រធាននៃការសិក្សា ត្រូវសង្កត់ចាំ
រកឧបាយនិកោយពន្យល់បុត្តធីតា សិស្សគណ ឲ្យស្គាល់ប្រយោជន៍

ទាន់កាលសម័យ មិនឲ្យធ្វេសប្រហែស, មិនឲ្យឱ្យលែងអូស, ឲ្យមាន
ការខ្នាតចេះលែងតែបែកបាក់ត្រូវតាមកាលសម័យ ដែលហៅថា
កាលញ្ញូ ប្រែថា "អ្នកស្គាល់កាលសម័យ" សមដូចពុទ្ធភាសិតថា
"កាលោ ធម្មចរិយំ នុំ ជិយ្យញ្ញេ បុគ្គលត្រូវប្រែបធ្វើឲ្យសមគួរដល់
កាលសម័យកុំខាន" ភាសិតនេះបង្ហាញសេចក្តីឲ្យយើញថាជាគុណដ៏ពិសេស
ល្អមជាមេគំនិតរបស់យើងបានដោយពិត ។ ពាក្យថាធុរៈ នេះជាឈ្មោះ
របស់តិចការដែលត្រូវធ្វើទាំងអស់ គឺការងារប្តូមុនគ្រប់ទាំងតំណែង
ណាមួយ ទោះបីធំតូចធ្ងន់ស្រាលដែលគេត្រូវបែកបង្ហុះដៃចាប់ធ្វើហៅថា
ធុរៈទាំងអស់ ។ ការសិក្សារៀនសូត្រនេះ ចាត់ជាធុរៈមួយយ៉ាងធំហៅថា
សិក្ខាធុរៈ ជាធុរៈសម្រាប់កុមារកុមារីតែងលោតទូទៅ ។ មាតាបិតាគួរតាំង
ត្រដឹមប្តូជាទម្លាប់របស់បុត្តធីតា មុនដំបូងបង្អស់ ព្រោះហេតុនោះមាតា-
បិតាទើបឈ្មោះថា ជាប្រធានប្តូជាមេគំនិតរបស់បុត្តធីតាទាំងឡាយ ។

មាតាបិតា ដែលជ្រាបថាសេចក្តីចំរើនដល់បុត្តធីតារបស់ខ្លួននោះ
ត្រូវអត់ធ្មត់ចាំរក្សាកុមារកុមារីដោយល្អដោយស្មាន ៧ យ៉ាងគឺ :

ទី ១ - កាលកុមារកុមារីមានអាយុក្រាំង ៣ ឬ ៤ ខួបប៉ុណ្ណោះជា
កូនតែងនៅមានដំណើរឮយកំភ្លាំងកាយកំភ្លាំងស្មារតីនៅឡើយ, មាតាបិតា មិន
ត្រូវខ្ជាប់ខ្ជួយបញ្ហោតកុមារកុមារីឲ្យភ្ញាក់ផ្អើលតក់ស្លុតចំពោះអ្វីៗផ្សេងៗ

រឿងបុរាណទុតិយិកា

ឧកញ៉ាទេពពិទូរ ក្រសេម តន្តបណ្ឌិត

(ពន្យកនិងចប់)

ក្នុងប្រទេសកូមាមានតម្រាច្បាប់ ១ ហ៊ាន់ហៅថា ធម្មសត្តាំ គឺ ធម្មសាស្ត្រ ដែលអ្នកនិតិសាស្ត្រតែង់ឡើងតាំងពីបុរាណកាលមានរហូតដល់បច្ចុប្បន្នកាល យើងទើបអាចដឹងនឹងពិគ្រោះមើល សេចក្តីយល់ឃើញរបស់អ្នកនិតិសាស្ត្រកូមា ក្នុងបញ្ហានេះដែលមានមកដាយូរហើយដរាបដល់វេលានេះ ជាន ។

ច្បាប់ចាស់បំផុត គឺ មនូធម្មសត្តាំ របស់ព្រះចៅវេឡ្ស (ព្រះចៅហ្វាំរ) ដែលបានតាំងឥស្សរៈឡើងក្នុងស្រុកគោតម: ? ក្នុងវេន ពុទ្ធសករាជ ១៩៣១ តម្រានេះដោយយោបល់ចំនួយកសេចក្តីមកអំពីព្រះធម្មសាស្ត្រចាស់ព្រាហ្មណ៍ឥណ្ឌូ តាំងតែនៅមិនទាន់បានទទួលឥទ្ធិពលព្រះពុទ្ធសាសនា ទើបមិនមានពោលដល់ហេតុដែលបុរសមានតំរិយាហ៊ាន ជួសជាព្រះសង្ឃ តែមានមាត្រា ១ បញ្ញត្តិថា កាលស្វាមីលះតំរិយាទៅដើម្បីសិក្សារៀនសូត្រ, តំរិយាត្រូវរង់ចាំ ៦ ឆ្នាំ ទើបអាចប្តីថ្មីទៀតបាន, បទច្បាប់នេះសំដៅដល់ទំនៀមក្នុងសាសនាព្រាហ្មណ៍ គឺ អ្នករៀនព្រះវេទ តែដោយហេតុប្រទេសកម្ពុជាដែលព្រះចៅហ្វាំរគ្រប់គ្រងនោះមិន

ศาสนาព្រាហ្មណ៍ គឺកម់ភាគខាងព្រះពុទ្ធសាសនាហើយទើបគួរ
សន្មឹងថា មាត្រាទេះសំដៅដល់ព្រហ្មចារីកុលនៃព្រះពុទ្ធសាសនាផង
បើជាដូច្នេះតាត កាលើលនិលរតៃយោទេញឬសជាសង្ឃមិនដូចកាលើលនិ
លរតៃយោតាមធម្មតា ព្រោះតាមតម្រាជាមួយគ្នានេះឯងថា បើស្វាមី
ប្តោះបង់ចោលភរិយាយូរបំផុត ៣ ឆ្នាំនឹងជាប់ចាកសម្ពន្ធភាពជាស្វាមីភរិ-
យាហើយ តែថាបើស្វាមីឬសជាសង្ឃ ភរិយាត្រូវរង់ចាំដល់ ៤ ឆ្នាំ
សំដែងឲ្យឃើញថា ច្បាប់របស់ព្រះពុទ្ធវរឡ្ហកយាមនឹងតាំងនៅខាង
យ៉ែកព្រះពុទ្ធសាសនាច្រើន ព្រោះបើប្រៀបធៀបជាស្វាមីមិនសឹក កន្លងតំណាត់
រយៈវេលាដែលយូរៗដូច្នេះ ក៏ត្រូវយល់ថា អស់អាល័យកន្លងភរិយាហើយនឹង
មានចំណងនឹងប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយតទៅ ភរិយាមានសិទ្ធិនឹងគប់គួង
ខ្លួនឯងបាន ។

កន្លងសម័យតមក អ្នកនិតិសាស្ត្រកូមាមិនកំប់រង្គបទបញ្ញត្តិតម្រា
របស់ព្រះពុទ្ធវរឡ្ហ តន់តែតម្រាឲ្យភរិយារង់ចាំស្វាមីយូរៗដូច្នេះ
ខុសនឹងចំណៀមទម្លាប់ ហើយជាការឲ្យស្ត្រីចាញ់ប្រៀបច្រើន តម្រូវអ្នក
ស្រុកនឹងឋបនីតិតាមឲ្យបាន ទើបអនុញ្ញាតឲ្យស្ត្រីដែលស្វាមីទៅឬស
រង់ចាំរហូតបីឆ្នាំទៀតបាន ។ តែកន្លះណាៈជាមួយគ្នាទៅតាន់តាមលទ្ធិ
ដើមថា ការឬសមិនចំណាយសម្ពន្ធភាពទាស់ទៅផង គឺឃើញថា បើស្វាមី
អុនទៅតាលិយ ហើយសឹកមក ស្វាមីត្រូវបង្វិលភរិយាឲ្យទៅ

តែវិញ ដើម្បីស្វាមីថ្មីមិនព្រមបង្ខិលឲ្យ ហើយស្វាមីដើមប្តឹងដល់សាលា ស្វាមីថ្មីត្រូវបង់ថ្លៃភ្ជួរដំនុំដំនួសស្វាមីដើមឆាំងអស់ តាមន័យមតិនេះ អាចនឹងយើញបានថា ស្វាមីដើមដែលបួសជាសង្ឃនៅជាស្វាមីទៅឡើយ បំណែងតែការអាពាហ៍ពិពាហ៍គ្រាយមិនខ្ជាប់ខ្ជួន នឹងនៅជាមួយគ្នាបានដូចមុនណាដែលស្វាមីដើមមិនតាមការ ។ តម្រាប់ខ្លះ កំណត់វេលាដែលស្វាមីដើម នឹងសឹកមកតាមការយកតរៀងមកវិញយូរដល់ទៅ ៨ ឆ្នាំ ពាក់តាំងអំពីថ្ងៃដែលស្វាមីដើមដឹងរឿងអាពាហ៍ពិពាហ៍ថ្មីគ្រាយនោះ ។ តែដោយច្រើនអ្នកតែងតម្រាមិនកំណត់វេលាយ៉ាងនេះតែឲ្យយកមកផ្ទះវិញបានសេចក្តីប្រាស់ណាស់ថា ស្វាមីដើមជាប់អាល័យកន្ទិតកន្ទិរហើយ តម្រាសំខាន់ដែលតែងឡើងក្នុងគម្ពីរសកលរាជ ២៣៦ឈ្មោះមន្ទរណ្ឌនាឯមស្ថាំ អាឯចរបញ្ញត្តិ ๑ បទ ដោយគោលថា ជាបទបញ្ញត្តិដែលតម្រាថាស់ក៏ម៉ាវ បទនេះបញ្ញត្តិថា "កាលស្វាមីលែងលះកំរើយដើម្បីបួសជាសង្ឃ បើប្រុសដទៃបានស្រីនេះជាកំរើយឥតមានទោស តែថា បើស្វាមីដើមដឹងហើយសឹកមក ស្វាមីថ្មីត្រូវបង្វិលកំរើយនោះឲ្យទៅស្វាមីដើមវិញ បើបុរសណាបួសហើយសឹកសឹកហើយបួសដល់ទៅ ៧ ដង កំរើយរបស់បុរសនោះរមែងបានឥស្សរៈយកបុរសដទៃជាស្វាមីតាមចំនើងចិត្ត តែត្រូវធ្វើថាស្វាមីសឹកមកតំរង់ ៧ ដងរួចហើយ" ។

មូលហេតុទៃទាំងនេះ ម្រាលជាយកមកតាក់តែងអដ្ឋកថាធម្មបទ នឹងប្រើនិងចិត្តហត្ថ ដែលបានគោលហើយនោះឯង ព្រោះចិត្តហត្ថបួស ។ សឹក ។ ដល់ទៅ ៦ - ៧ ដង ដូច្នោះជាព្រោះហេតុនេះ ឬព្រោះហេតុដទៃក៏ដោយ ចម្រូងញាតិកងធម្មទ្ធវណ្ណនា ទើបបានជាទំនៀមរបស់ពួកអ្នកនិតិសាស្ត្រក្នុងប្រទេសភូមាអស់កាលដ៏យូរ ព្រោះតម្រាច្បាប់ដទៃ ។ ដែលតែងតមកបានចងខ្លួនក៏ប់ឆ្នើមាក្រានេះជារឿនច្បាប់ ដែលនិយមដូច្នេះ ក៏ព្រោះបទមាក្រានេះត្បាយាមនឹងនៃនិច្ចយបញ្ហាដ៏ស្មុគស្មាញនេះឲ្យជាទំពេញចិត្តតាំងសង្ឃភាង គឺភាងស្វាមីដើមដែលបួសជាសង្ឃរៀនសូត្រនូវសិក្ខាដែលមានមៅកងតំរិយោរបស់ខ្លួនយូរគោង ស័ក ៧ ដង ហើយបួសកងគ្រាទី ៨ ទើបជាប់សិក្ខាអំពីតំរិយោ តាលៈតំរិយោកងគ្រាទី ៩ ហើយ រមែងសន្និដ្ឋានបានថា បានតាំងចិត្តលះលែងជាប់ខាត អស់អាល័យដោយពិត ចំណែកឯតំរិយោពោះបីការសម្ព័ន្ធមុនមិនបានផ្តាច់ក្តី តែក៏បណ្តោយឲ្យមានស្វាមីថ្មីទៀតបានមិនបាច់ធើ្វការយូរផ្តេចអំពីដើម បើស្វាមីដើមបួសមិនសឹកវិញ តាអាតាហ៍តិភាហ៍របស់ស្ត្រីនោះក៏សម្រួលឆ្ងាប់ឆ្ងួន ដូចជាការអាតាហ៍តិភាហ៍របស់ស្ត្រីមេម៉ាយ ។

តែសេចក្តីតិបទមាក្រានេះ ទៅមានទំនងដែលគួរនិងគន្លះ ព្រោះថាការដែលស្វាមីដើមមានសិក្ខាយកតំរិយោមកវិញក៏ដោយ

មិនបានគិតដល់ចិត្តស្រី ក៏បង្ខាំប៉ង្ស្រែគោនឹត្រឡប់មកនៅរួមនឹងស្វាម៉ដើមវិញ ដោយមិនបាច់អើតើពីស្រែនោះជាតម្រេងឡើងផងឬទេ ទើបជាការកំណាចហួសពេកទៅ ត្រឡប់ថយក្រោយចូលទៅក្នុងបន្ទាយលើញក្នុងសម័យបុពណ្ណក្នុងកាលដែលនេះកាន់ថា តរៀងជាខ្ញុំត្រូវសម្លាប់ស្វាម៉, ស្វាម៉ទើបមានអំណាចយកវិញបាន ដូចគ្នានឹងម្ចាស់ខ្ញុំត្រូវមែនមានអំណាចតាមមារកម្មសិទ្ធិក្នុងខ្ញុំត្រូវសម្លាប់ផ្សេង។ រឿងរបស់ខ្ញុំដូច្នោះ ហាន:រឿងរបស់តរៀងក្នុងប្រទេសកូមា ឃានត្រូវរៀបចំក្នុងសម័យតមកជារឿង បទបញ្ញត្តិក្នុងមនុស្សវណ្ណនាដែលនិយមមកអំពីដើម ទើបត្រឡប់ជារឿងរបស់កណ្តឹងចិត្តនឹងផុតសម័យទៅហើយ អ្នកនិតិសាស្ត្រទើបតិតវាកញ្ញាវិនិច្ឆ័យរឿងរបស់ខ្ញុំ ។

តាមតម្រាដែលតែងឡើងក្នុងកាលតមកថ្មីកដថា ខេមានអ្នកនិតិសាស្ត្រខ្លះដែលព្យាយាមរកផ្លូវដើម្បីការពារសិទ្ធិ របស់ស្វាម៉កាលបួសហើយ មានតម្រាដែលថ្មីប៉ះប៉ូកក្នុងដែនដី ព្រះចៅប៉ដុន ត្រូវនឹងរជ្ជកាលទី ១ ក្រុងរតនកោសិន្ទ្រជាតួយ៉ាង ។ តែបើហេលជាតែងឡើងមុន បញ្ញត្តិថា "កាលស្វាម៉បួសជាសង្ឃ តរៀងត្រូវរក្សាខ្ញុំននៅរង់ចាំស្វាម៉ បើស្វាម៉សឹកហើយ ប្រសិនជាតរៀងមានប្តីថ្មីទៀត ស្វាម៉ដើមបានប្តឹងដល់តុលាការ តុលាការនឹងបង្ខាំបង្ខំឲ្យតរៀងត្រឡប់មកនៅរួមស្វាម៉ដើមវិញក្នុងរាងក្នុង ៧ ឆ្នាំ ឬពិភក្សាឲ្យលែងជាប់ជ្រុះស្រេលៈ

អំតាកវ៉ាជ្ជីប្រពន្ធមួយរំពេចឃុន ស្រែចហើយតែស្វាមីដើមជ្ជីនសុំ។
តាមបញ្ញត្តិនេះអាចយើញបានថា ការចុះសម្រុះសម្រួលមិនចំលាយការសម្ងុំ
តែម្តង តែថា បើតវ៉ាយោបានជ្ជីថ្មី ស្វាមីដើមមានសិទ្ធិនឹងលែងលះបាន
(តែដោយគោរពថា មានសហាយស្នង ស្វាមីត្រូវបានធ្លាក់ពិន័យ ទឹង
ត្រូវបែងចែកសម្បត្តិជូនតវ៉ាយោពាក់កណ្តាល) បើស្វាមីមិនចង់លែង សាលា
ឲ្យទុកាសស្វាមី ទៅបានទឹងតវ៉ាយោជល់ ៣ ឆ្នាំ កាលផុតកំណត់ហើយ
បើតវ៉ាយោមិនត្រមត្រូវប់មកទៅមេទឹងស្វាមីដើមវិញ សាលាទើបមាន
អំណាចកាត់ឲ្យលែងលះគ្នាដែរ ស្រែលះ អ្នកតែងតម្រានេះទៅកាន់ថា
ស្វាមីដែលជួសជាសង្ឃទៅមានសិទ្ធិតែងតវ៉ាយោទៅទៀយ, ឯតវ៉ាយោក៏ទៅ
ស្នូតត្រង់ទឹងស្វាមីដូចដើម ទើបធ្លើចោសតវ៉ាយោនោះកន្ត្រាក់ស្ពានមាន
ហាយស្នង តែយើញថា ទឹងបង្គាប់ចិត្តតវ៉ាយោមិនបាន ទើបលើក
ឡាត់ឲ្យលែងគ្នាបាន ។ បទបញ្ញត្តិតែងតម្រានេះ សម្តែងឲ្យយើញថា
ជឿនទៅមុខហើយ តែដោយអ្នកនីតិសាស្ត្រចាស់បានបណ្តាយឲ្យ
តវ៉ាយោមានជ្ជីបានភ្លាមដោយមិនមានចោស ពាក់បានបដិបត្តិតាមនេះ
មកយូរ ពាល់តែក្រោយទៅដាប្រែណើទៅហើយ ទើបជាការលំបាកទឹង
ត្រូវប់មកធ្លើចោសតវ៉ាយោបាន, ក្នុងទីបំផុត អ្នកនីតិសាស្ត្រភូមាទឹងអ្នក
ពិភាក្សាក្តី ក៏គោងបណ្តាយឲ្យប្រព្រឹត្តទៅដូចេះតទៅទៀត ទឹងត្រម
ឲ្យតវ៉ាយោលែងលះស្វាមីដើមចុះដោយដាច់ខាត ។

ក្នុងតម្រាឈ្មោះថា មន្ទបេ ដែលតែងទៀនក្នុងវែនដីព្រះចៅ
អារ្យងតញ្ញាំ មានមាត្រា ១ បញ្ញត្តិថា កាលស្វាមីបួសជាសង្ឃ តរំយោ
ត្រូវនៅរង់ចាំ ៧ថ្ងៃ កាលស្វាមីសឹកផុតកំណត់ ៧ថ្ងៃហើយ ទើបតាមការ
យកជាតរំយោដូចដើមពុំបាន, តរំយោនោះទើបយកប្រែសងនៃជាស្វាមីបាន
មាត្រានេះគុណការក្នុងប្រទេសកូរ៉ានៅប្រើជាច្បាប់ដកចមកដល់បច្ចុប្បន្ន
នេះ ទើបពាក្យថាជាកាលក្រោយបំផុតនៃម្ចាស់ក្តីសាស្ត្រច្បាប់កូរ៉ាក្នុងបណ្ណា
ខេនេះ ហេតុនោះក្នុងប្រទេសកូរ៉ាទើបគាន់ថា ការបួសជាហេតុល្មម
ឲ្យលែងលះគ្នាបាន តែគួរសង្កេតថា តាមច្បាប់ ការបួស មិនធ្វើឲ្យការ
សម្ពន្ធជាប់ផុតតែម្តងទេ ការសម្ពន្ធដែលនឹងជាប់ លុះតែតរំយោមានស្វាមី
ថ្មីទៀតហើយ ហេតុនៅត្រូវបើតរំយោនៅរង់ចាំស្វាមី ក៏ឈ្មោះថា
មិនមានការលែងលះ បើស្វាមីសឹកមកហើយមកនៅម្ចាស់ បច្ចាប់
ចិញ្ចឹមដូចដើម តាមន័យនេះ មានភាក្យពិភាក្សាវែងឆ្ងាយគុណការជាខ្លាំង
មកហើយ ហេតុនេះ ក្នុងប្រទេសកូរ៉ា គ្រូធំមតិដើមដែលគាន់ថា
ការទេបសម្បីមិនបានតំណាយការសម្ពន្ធនោះឲ្យលែងសោះសូន្យទៅទេ
នៅមានលំអានច្រើនជាងដកចដល់សព្វថ្ងៃនេះ តែសេចក្តីពិតការ
ដែលតរំយោផុតអំណាចស្វាមី គ្រូធំមតិប៉ាន់ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ក្រែងនោះ
បានជាឥស្សរៈចំពោះខ្លួន ដូច្នេះ ឆ្លើយឲ្យអ្នកស្រុកយល់ងាយៗ ថា ការ
បួសជាហេតុឲ្យដាច់ការសម្ពន្ធ ។

ក្នុងប្រទេសថៃក៏កាន់ដូចគ្នាថា "កាលស្វាមីទៅបួសរមែងមិនជាស្វាមីគ្នាទៀតហើយ ដោយមានមាត្រា ៣៩ នៃច្បាប់លក្ខណៈប្តីប្រពន្ធ (ច្បាប់ចាស់) បញ្ជាក្តីថា "បុរសស្ត្រីដែលនៅរួមចង្កោតជាប្តីប្រពន្ធផង្គា កាលស្វាមីមានសទ្ធាលះគេរួចទៅបួសជាតិក្ខុ - សាមណេរហើយ គ្រាយនោះសឹកមកវិញមកនៅរួមនឹងស្រីនោះ បើស្រីមិនស្ម័គ្រជាគេទៀត ក៏ស្រួចហើយតែចិត្តស្រី ហេតុថាបួសហើយដាច់ចាកគេជាប្តីប្រពន្ធ បើបុរសនោះគំហែងចាប់ចង់ដោយអំណាច លោកឲ្យពិន័យបុរសនោះ ដូចគំហែងចាប់ចង់ស្រីមេម៉ាយ" តែសេចក្តីពិតច្បាប់នេះមិនមែនជាច្បាប់ចាស់ពីព្រេងនាយមកទេ ជាច្បាប់ដែលទើបបញ្ជាក់ឡើង ក្នុងរជ្ជកាលទី ៣ ក្រុងរតនកោសិន្ទនេះឯង តាមព្រះរាជតំណាក់របស់ព្រះចៅទសម្តេចព្រះពុទ្ធយ៉ត្តហ្នា" ចុះថ្ងៃសុក្រ ៤ កើតខែផល្គុនឆ្នាំមមី ចុលសករាជ ១១៦០ ត្រូវនឹងថ្ងៃ ២៩ មិថុនាឆ្នាំ ព.ស.២៣៦១ ជាឆ្នាំសេចក្តីថា ក្នុងសម័យមុន គឺសម័យក្រុងកៅ (ក្រុងចាស់) ច្បាប់ចាស់ដ៏មានសេចក្តីថា "ប្រសណាធ្លុះបំពានដោយស្រីជាតិយោ ដែលព្រះស្តេចមិនទាន់លះជាចំណាស់ឈឺ, ក្នុងវេលា ឲ្យសេរ្ចសឹកមកប្តីវិញ តាលតិចាណេះ ឲ្យនូវសេចក្តីជាសំគ្រប់ឈឺ ឲ្យតាំងនៅជាប្រសសហាយនោះ" ហេតុនោះឯងបង្ហាញថា ក្នុងសម័យក្រុងកៅ មិនបានគាន់ថា ការបួសជំនាយតាសម្លុតនៃប្តីឯ

ព្រោះស្វាមីអាចនឹងមិនមានចេតនា គំនឹងលះដាច់តាំងអំពីដំបូង តែ
កាលបួសហើយ ក៏វិសុទ្ធហើយមិនសឹកមក ក៏ឃើញមានសង្ស័យក្តីប្លែក
ខ្លៅតជាន ដែលបញ្ញត្តដូច្នេះ ក៏ព្រោះបញ្ជាក់ខ្លួនថា "កាលស្វាមីទៅ
ស្រុកឆ្ងាយ លោកឲ្យស្រេចចាំ ៣ ឆ្នាំ បើផុតកំណត់ហើយស្វាមីមិន
ត្រឡប់មកដល់ សូមប្រាស្វាមីគ្មានចេតនានឹងលែងលះ លោកថាដាច់
ចាកសម្ពន្ធជាស្វាមីភរិយាហើយ បើស្រីមានសហាយឬមានប្តីខ្លៅត ឥត
មានទោសទេ" ចំណែកឯប្តីដែលបួស ក៏វិសុទ្ធមកហើយ ក៏ចូលកន្លែ
ចំណោមបញ្ជាក់ខ្លួនៅនេះទើបគាប់តាមលំអាន គឺថាការសម្ពន្ធរមែងផុត
ប៉ុណ្ណោះហើយ បទបញ្ញត្តិទើបគាប់ដោយចំនៀមទម្លាប់នឹងសេចក្តីបំណង
កន្លែព្រះវិន័យផង ។

ការដែលព្រះបាទសម្តេចព្រះពុទ្ធយ៉ាតហ្នឹងឲ្យលើកបញ្ជាប់នោះមិនជាន
អាងហេតុផល ក្រែងអំពីខ្លួនឃើញថា មិនត្រឹមត្រូវដោយបទអយុត្តការ
តែសេចក្តីពិតគួរឲ្យជឿថា ដែលលែងឲ្យលើកក៏ដោយហេតុចំនៀមទម្លាប់
របស់ពួកស្តេចខ្លាន តែប្រែមកហើយតាំងពីសម័យក្រុងសៅ រហូតមកដល់
រជ្ជកាលទី ១ ។

ថាដោយហេតុអ្នកស្រុកមែរមកតាមច្បាប់ នឹងចំនៀមទម្លាប់
របស់ក្ងួង ឬដោយហេតុដទៃក៏ដោយ អ្នកស្រុកដែលមិនបានចូលធ្វើ
ពាក្យការជាមន្ត្រីតាន់ថា ការបួសជាហេតុឲ្យដាច់ចាកភាវៈជាស្វាមីភរិយា

សម្តេចព្រះពុទ្ធយ៉ាតហ្នឹងទូលព័ន៌សេចក្តីតែប្រែកន្ធប្រវែណើដើម
ហើយការដំរេះឲ្យជំអ្នកដំរេះបានយកឲ្យជំថ្មី. គឺ មាត្រា ៧៨ នោះឯង
មកបញ្ចូលកន្ធឲ្យជំលក្ខណៈប្តីប្រពន្ធដើម តែកន្ធខណៈជាមួយគ្នានេះ
ប៉ុនតែព្រះពដកំណត់សម្រាប់ខ្ញុំពដការដោយចំពោះ បញ្ជាត្តិថា "កាល
អ្នកពដការលោបួស បើអ្នកណាប្រតិត្តកន្ធប្រវែណើ លប់សង្ឃាយ
ស្ទង់ធ្វើតាមអ្នកបួសនោះ ឲ្យធ្វើទោសពាំនប្រសពាំនស្រាយ៉ាងធ្ងន់"
ពាំនេះក៏ដោយមានព្រះពដដំរេះថា អ្នកដាខ្ញុំពដការពាំនប៉ុន្មាន រមែង
មានក់សនាផ្សេងៗ គ្នា អ្នកខ្លះមានសតិបញ្ញាច្រើន យើញទុក្ខទោសកន្ធ
ការមោទច្បាទធ៌ប៉ុត្រតាមយក៏លាលះដាច់ខាតតែម្តង ដើម្បីចូលបព្វជ្ជា
ឧបសម្បទចំពេញសមណធម៌ទៅ ក៏បានសម្រេចមគ្គនឹងផលច្រចាស
សង្សារវដ្ត អ្នកខ្លះមានសទ្ធាទ៌ចញ្ញាយ៉ាងកណ្តាលទ៌ធ៌យ៉ាងទន់ថយទៅ
មានការលើយកន្ធច្បាសម្បត្តិទ៌ធ៌ប៉ុត្រតាមយលះមិនដាច់ស្រេច ក៏ចូល
បួសក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ឲ្យដាហេតុសិនទើបបានជាផលតទៅក្នុងវេលា
ក្រោយ តំណត់បួសតែ ១ ខែ ២ ខែខ្លះ មួយទាំខ្លះ ២-៣ ទាំខ្លះ ជាផ្លូវ
ឲ្យបានបង្ហើកចិត្តឲ្យតើតសតិបញ្ញាឡើង ដោយបដ្ឋាយ៍ការច្បាទធ៌មិត្ត
ភ្នកចេត្រហ្មាចារ៌ជាមួយគ្នាដួយប្រជាំ ហើយបានមគ្គផលដាសោ: កុត្តរ-
សម្បត្តិទៅ តែការលបួសហើយស្រ៌-ប្រែស អ្នកមិនខ្វាសឆ្ងាយ មិន
ឆ្ងាយឆ្ងាយ រមែងធ្វើមិត្តភាពសាមគ្គីស្ទង់ធ្វើឲ្យអ្នកបួសដែលមិនទាន់បាន

បង្ខឹកចិត្តគេញ៉ាំគោធ៌រគើបក្តៅក្រហាយ មិនអាចនឹងបំពេញសមណធម៌ឲ្យបានមគ្គផលទៅ ដូនតាលក្តៅក្រហាយខ្លាំង គោធ្លាក់ចូលទៅក្នុងរណ្តៅដើមឬកណ្តាលវស្សានោះឯង ធ្វើឲ្យខ្លួចព្រះករុណាជាម្ចាស់ដែលខ្ញុំតាំងព្រះពរជាឪយ៉ឲ្យខ្ញុំរាជការបានលោកិយសម្បត្តិ លោកុត្តរសម្បត្តិ ទើបខ្ញុំព្រះជាម្ចាស់ថា អ្នករាជការដែលលាបួស ខុសដូចជាអ្នកមានតំណែងទៅធ្លាយ បុត្រតែយោដែលនៅខាងក្រោយ ខ្ញុំព្រះករុណាការពារមិនឲ្យអ្នកឯណាបៀតបៀនធ្វើមិច្ឆាចារដល់ស្រីជាកូរយោនោះបាន ទើបមានព្រះរាជឱង្ការឲ្យគ្រាព្រះរាជបញ្ជាក្តៅធ្វើទោសកូរយោនឹងប្រសអ្នកសហាយស្នំតាមដែលគោលមកខាងដើម ។

អំពីនោះមក ការបួសទើបមានផលផ្សេងគ្នាតាមហានៈរបស់អ្នកបួស គឺអ្នករាជការដែលមានបណ្តាស័ក្តិ ឃ៉ាង ក ស្តេចធម្មតា ១ ឃ៉ាង សឹងជាការចំឡែក ព្រោះការអាពាហ៍ពិពាហ៍របស់អ្នករាជការនឹងរបស់ក ស្តេចជាការអាពាហ៍ពិពាហ៍ដូចគ្នា មានសិទ្ធិជាស្វាមីភរិយាតាមច្បាប់ប្រពៃណីរបស់ស្រុកទេសដូចគ្នា ។ ចំណែកការបួសក៏មានផលតាមព្រះវិន័យដូចគ្នា អ្នកបួសនោះ ទោះជាអ្នករាជការឬជាក ស្តេច ឥតមានខុសគ្នាត្រង់ណាហេតុម្តេចច្បាប់ក៏មិនត្រូវដណ្តប់ខ្លួនៗត្រប់គ្នា តែយើងខ្ញុំឃើញថា មិនចាំបាច់នឹងច្បាស់ទេ ភ្នំគស្នាញនេះ ព្រោះឥឡូវនេះ ប្រមូនកុដហ្វាយដែលនឹងតាណាជួបភ្ញៈ ៥ បាន ចោះតុម្ពាចេញប្រើជាច្បាប់ដំនួសច្បាប់លក្ខណៈប្តី

ប្រពន្ធហើយ ចំណែកឯព្រះពុទ្ធគុណវិញ តើមានន័យថា
ចាត់ទុកដូចម្តេចដែរ ? យើងខ្ញុំមិនបានឮគេសួរដល់ប្រាប់ក្នុង
បច្ចុប្បន្ន ដែលសាលាមិនមានតំណាងជាបន្ទាន់ ទើបសូមស្នើតែ
ប៉ុណ្ណោះដោយសង្ឃឹមថា ពាក្យបរិយាយរបស់ខ្ញុំ គង់ជាប្រយោជន៍ណែ
នាំឱ្យកែខ្ចីយបញ្ហានេះឱ្យខ្មែនត្រង់តាមគន្ថធម្ម គួរដល់តាបដ៏បគ្គ
ក្នុងផ្លូវព្រះពុទ្ធសាសនា នឹងប្រណែនស្រុកទេស តែបញ្ហានេះគ្មាន
តែជាតួយ៉ាងក្នុងបញ្ហាផ្សេងៗ ដែលកើតឡើងដោយពាក់ព័ន្ធនឹងព្រះពុទ្ធ-
បក្ក នឹងព្រះពុទ្ធសាសនាបក្ក មានច្បាប់ប្រណែមក្នុងម្នាក់ បញ្ហាមែប
នេះនៅមានច្រើនហើយស្មុគស្មាញជាងនេះ ក៏មានជាច្រើនៗ យើង
ខ្ញុំទើបសូមឱ្យលោកគាំងឡាយពិនិត្យពិចារណាតទៅ ថាបាកថានេះ
ទើបបានសម្រេចប្រយោជន៍ពេញ តាមសេចក្តីប៉ំណងត្រឹមប៉ុណ្ណោះ ។

កំណែទំនៃ

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា ទំនាក់អក្សរសាស្ត្រ ពោះពុទ្ធបរិស័ទ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្វូងនិតទូមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម, បណ្ឌិត នោ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រែរត្ថែបញ្ជាលិច្ចិត ភៅ-ស៊ុម អ្នកត្រួតត្រា
សិស្សនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

ឆ្នាំ ទី ១

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		ទំព័រ
ព្រែរត្ថែសន្តរិទ្ធ ញាតិ-សុខ . . .	ទាសាក្សរកថា: ភាក្សភាក្យ	២២៥
រសោ ហាន់-យេង	រឿងចាំក្តួលកំសត់ (តមក)	២២៩
ហ្វូងនិតទូមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម . . .	រឿងអង្គុរ: ក្នុងសតវត្សរ៍ទី ១៣ តាមសេចក្តីកត់ត្រារបស់អ្នកដំណើរជាតិចិនម្នាក់ (តមកតទៅទៀត)	២៤២
. . . . .	រឿងត្រែងខ្មែរ: រឿងចោកាប់ចិតចនាំង (តមក)	២៦១
ផ្នែកសាសនា		
ហ្វូងនិតទូមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម . . .	ឯកភាព នៃទស្សនៈពុទ្ធញាណ (តមក)	២៧១
ឃុនបណ្ឌិតនុរក្ខ ប៊ូ-ប៊ូ	ពិធីបុណ្យក្នុងពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ	២៧៦
ចំណងដៃរវាងពីព្រៃស្វាយនិងកម្ពុជ . . .	អំពីទាំងភៅអធិការនិងមន្ត្រីសង្ឃ	២៨៣

ភ្នំពេញ ១៦ — លេខ ៩ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៦៤ — តំលៃលក់រាយ ១ ក្នុង ១៥ រៀល ។

M. 8° 1461

KĂMPŬCHĔASŎRĬYA

Revue religieuse et littéraire éditée par l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie littéraire: Luong Nibandhamantri Nhok-Thêm, Pandit à l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie religieuse: Preah kru Paññalikhito Kao-Sim, Surveillant général de l'École Supérieure de Pāli.

TABLE DES MATIÈRES

Partie littéraire:

		Pages
Prĕah kru Saddavĭdū Peang-Sok	Cāṇakyaçataka, poème.	225
Monsieur Han-Véng	Kămpul kămsăt, roman (suite) . .	229
Luong nĭponmontrei Nhok-Thêm.	Angkor au 13e siècle d'après un voyageur chinois (suite et fin)..	242
. . . . .	Conte populaire cambodgien inédit: "Rŭəng chau kămbĕt băntŏh" (suite)	261

Partie religieuse:

Luong nĭponmontrei Nhok-Thêm.	Ekabhāga-Milindappañhā (suite).	271
Kăn pănnanurak Bou-Pò	Cérémonies à l'Institut Bouddhique	276
Communiqué du département des Cultes . . .	Nominations de Chau at'ikar et Montrei săng	283

ចាណក្យគតកាល:

ប្រែមនុស្សកាល:

ព្រះគ្រូសន្ធរិទ្ធ ពាង-សុខ

ក្រុមដំនុំព្រះវិត្រែចំដក នៅពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

ប្រែនិងរៀបរៀង

ចាណក្យគតព័ម

(១) នានាគារស្លែទ្ធតំរៃក្យ កថនិតសមុច្ចយម៑ ។
សរវិតជមិទំ គារស្លែម៑ ចាណក្យំ សារសំគ្រហម ॥

ចាណក្យគតក:

(១) ខ្ញុំនឹងបែងសាស្ត្រា ដែលឈ្មោះថាចាណក្យ:
នេះដែលជាពីរ: នៃសាស្ត្រៈទាំងពួងពិត ។
ដែលជាទីប្រជុំ ជាទីផ្តុំនៃភាជនីត
ជាទីរួបរួមជិត សេចក្តីពិតដំណាសារ ។
ពីខ្ញុំឯងជានឹងដើរ គឺជានរើបតែត្រង់ការណ៍
តែភាក្យដំណាសារ ដែលអាចារ្យបានតែងទុក ។
ក្នុងតម្រាខានា យកមកជាក្បួនត្រឹមមុខ
ពីយកមកតែងទុក ជាទំនុកក្នុងក្បួនខ្ញុំ ។

(๒) មូលស្លូតត្រង់ បវត្តិ្យាមិ ជាណាសេ្ន យេវាទិតម៑ ។
យស្ស វិជ្ជានមាគ្រែណា មូខា តវតិ បណ្ឌិត: ॥

(๒) ដំនក្តៅទៅជាក្រែជ្ញ ដោយត្រជុំមអាចមានក្រែជ្ញា
បេះមូលស្លូត្រដែងណា កំពាត់ជាដាច់បណ្តើត ។
ខ្ញុំតំនែងគោលមូលស្លូត្រ នោះសម្តែតតាមជាន់ពិត
បេះស្តាប់ក្រាហ្មណ៍បណ្តើត អាត្មាឈ្មោះពិត ជាណាឃ្យ: ។

(๓) ខ្ញែភ្លុញ ខ្ញួបភ្លុញ នែវ តុលៃ្យ កទាបទ I
ស្តេទេតេ បូជ្យតេ ភជា វិជ្ជាតិ សវតែ្ត បូជ្យតេ ॥

(๓) ដំណើរជាអ្នកក្រែជ្ញ ដំណើរអាចរាស់ស្តេច
តំនៀងដោយជាច់ស្រែច ព្រែះថាស្តេចតេប្តូជា ។
ក្នុងប្រែទេសខ្ញុតពិត ឯបណ្តើតជាតិនាស់ត្នា
តែងតាំត្នាបូជា ក្នុងសភាត្រែប់ប្រែទេស ។

(๔) បណ្ឌិតេ ច គុណា: សវ៑ មូខេ៑ តោហ ហិ តេវិលម៑ I
តស្មាត៑ មូខ៑សហាស្រែបុ ក្រែជ្ញ ឯតេ វិតិច្ចតេ ॥

(๔) គុណទាំងឡាយទាំងនស់ ជាវត្ថស់អាងក្នុងក្រែជ្ញ
ឯតោសខ្ញុចំណាក ទាំងនស់អាចមានក្នុងភ្នែ ។
ហេតុនោះភ្នែមួយពាន់ កំមិនទាន់ជិលដំរាក
នែលអាចក្រែប្រៀបធៀតតៅ តំងនំរៅតែក្រែជ្ញភ្នាក់ ។

(๕) មាតុវតែ្ត ជាតាវេបុ បវត្តែវ្យបុ លោកែ្ជវតែ្ត I
អាតុវតែ្ត សវតែ្តតេបុ យេ: បត្យថិ ស បណ្ឌិត: ॥

(๕) ជនឃើញប្រពន្ធគេ ជាដួងនេត្រមាតា
ឃើញទ្រព្យជាដុំពស់ ដុំពស់នោះដោយដាក់ស្តែង ។
ឃើញសព្វសត្វទាំងឡាយ ជាដួងកាយនៃខ្លួនឯង
ជនខោះត្រូវជ្រាបច្បាស់ ដោះបង់ដាក់ស្តែងជាបណ្តើត ។

(๖) កំ កុសេន វិនាសេន គុណាហិនស្តុ យោ នរ: I
អកុសំ នោបំ តាស្តេជ្ញោ នៃវនៃរបំ បូជ្យរេ II

(๖) ជនដែលប្រាសចាកគុណ ចាត់ថាស៊ុតថាអំប្បាយស
ខោះមានត្រកូលខ្ពស់ ខ្លួនមានយសក៏ខ្មីនល្អ ។
ជនដែលបេះសាស្តេ ខោះកើតនត្រកូលក្រ
តែបក៏ចាត់ថាល្អ នៅតែកំប្លុងជានិង ។

(๗) រូបយោវនសំបន្នា វិនាសកុលសំភវ: I
វិទ្យាហីនា ន សោភន្តិ ខិនខ្លួ ឥវកិំសុកា: II

(๗) ជនមានរូបវ័យល្អ កើតក្នុងត្រកូលវិសាល
តែវិជ្ជាត្រូវការ ខ្មីនត្រអាលរៀនមុំនិងម៉ាត់ ។
ជនខោះខោះមានយស កំខ្មីនខ្ពស់ដោយសង្ឃឹត្តិ
ដួចផ្កាចារភ្លាយទ្វាត់ ក្លិនបង់ចាត់តែងកាយសោះ ។

(๘) គាកណំ កូមណំ បរទ្ធូ គាវ័ណំ កូមណំ បតិ. I
ប្បច្ចវ្យា កូមណំ កជ្ជា វិទ្យា សវិសេ្ស កូមណំ II

(๘) ព្រះបន្ទូលជាគ្រឿងស្អាង ថ្លាយដ៏ឥតខាងតំណថ្លាយថ្វាយ
ថ្លឹងជាគ្រឿងស្អាងកាយ ស្ងែថាំងឡាយជាតិលោកិយ ។
ស្មោចកបង្គោយសំណាង ជាគ្រឿងស្អាងនៃផែនដី
វិជ្ជាល្អប្រើមប្រិយ ស្អាងប្រុលស្រីថាំងអស់គ្នា ។

(៩) មាតា តត្ថុ: បិតា វៃរ៉ី យេន ពាលោ ន ជាបិតៈ I
ន សោភតេ សភាមជ្ឈេ ហំសមជ្ឈេ ពកោ យថា II

(៩) កូនឥតដែលដឹងណា ជាមាតាឬបិតា
មិនឲ្យរៀនវិជ្ជា រីមាតាគោះជាខ្មាំង ។
បិតាគោះឈ្មោះថា មានវោណាក់បិទបាំង
កូនគោះមិនអាចតាំង ខ្លួនឲ្យបាំងដោយវិជ្ជា ។
ជាអ្នកមិនវិសាល តាកណ្តាលនៃសភា
ប្រៀបឲ្យឃើញថ្លង់ជាដា កុកសៅតាហ្វូងពួកហង្ស ។

(១០) វៃរមេកោ គុណី បុត្រោ ន ច មូខ៌ន៑តៃវបិ I
ឯកន្តូ៑ទ្ទូស្តមោ ហន្តិ ន ច តារាគណៃរបិ II

(១០) កូនមានគុណទ្រុស្តួយ គោះតែម្តួយគង់ប្រៃពៃ
កូនល្ងង់គោះច្រើនរក្ត មិនប្រៃមិនចំណាន ។
ព្រះចន្ទ្រនៃមួយពិត ច្រានងងឹតឲ្យភ្លាត់បាន
ផ្កាយច្រើនហ្មេសប្រៀមាណ មិនអាចច្រានងងឹតឡើយ ។

លោកយាន់-យ៉ែង វែកនទំនងរៀបរៀង

(តមក)

សុភាស្ត្រីកាន់តែទោសអាវមិនជាន់ ក៏ដើរចាំងក្រមាកណ្តាចកាត់សេចក្តីឆ្ងល់ឆ្ងឹតទៅ ឮសូរគ្រឹះចរចោលសំឡេងស្ទាវមកក៏ព្រួចព្រឺតួសតាំង្គកាយញ័រចង្រៃប្រចំទៅដោយសេចក្តីខ្លាច បែកញើសប៉ុនគ្រាប់គោតលើថ្ងាស លុះដល់ច្រកតូចមានដើមឈើជុះដង្គុំ សេចក្តីអង់អាចរបស់កុមារក៏ខ្សត់ខ្សោយចុះ ស្រាប់តែបន្តិចក៏ដល់ទីប៉ាំងារត្ត កន្ទែងដែលស្ញប់ថាលង់ជាទីបំផុត ក៏ញ៉ាំរន្ធត់សក់ឡើងសំពោងឡើងស្បែកគឺង្គក់មួយរំពេចក៏ញ្ជោកចង់ថយមកក្រោយ រត់ត្រឡប់មកផ្ទះវិញយ៉ាងប្រញាប់ តែលុះទឹកដល់ម្តាយចុងកំពុងកេះឯផ្ទះឯណោះ ទឹកដល់ព្រនង់ដែលចាំងយឺងក៏ឈប់ភ្លាមឆ្ពោះទៅកន្ទែងដដែលវិញ គោងតែងាត់កន្ទែងបូជាសងគ្នូដូចម្តេចហ្ន៎? ក៏កាត់ចិត្តឆ្ងេចក្អែកទាំងព័រដើរយ៉ាងលឿនទឹកក្តងពោះថា "តាមតែសោតណាចុះ"!

កំពុងតែក្រវល់ក្រវាយក្នុងចិត្ត ស្រាប់តែមានសំឡេងឮ ឡាវ។ សាន់ឮឡើង ហាក់ដូចជាដំណើរខ្មោចបិសាច សុភាស្ត្រីញ័រដើងវិលមុខស្ទាបបានដំបងមួយហើយឆ្ងេចក្អែកតែម្តង ផុតវត្តបានហាន់មើលក្អែក

ដើរបន្តិចទៅឃើញមានសេតុក្តីព្រួលៗសុទ្ធតែអីហ្នឹង! ភ្នែកលង់ទេដឹង! ទេឆ្នោះ ក៏កំភុងប្រែខ្លួនគ្នាលេង សុតន្តែក៏ធ្លុះធ្លែបន្តិច ហើយខ្លួនជាផ្ទះនោះគឺផ្ទះយាយម៉ាបនោះឯង ។

លុះយាយម៉ាបមកដល់ហើយ ក៏ប៉ាន់ជួយផ្សែផ្សំសេរីសនាយតាយសុវណ្ណប្បដាក៏សម្រាលកូនតាយប៉ាន់នោះឯង សុតន្តែខ្លួនត្រូវធ្វើបន្ទប់អាង៉ក្លែង រៀបដើង្គាន់ដុតធ្យូងហើយទៅថែអាក្លែងឲ្យក្តៅស្មើ ដេកហាំទៅបុង រួតរែងខ្លាយបុងត្រូវគារៈប្រើហុចនេះហុចនោះ អង្គុយបណ្តើរ ដាក់បណ្តើរត្រូវភ្លោងបណ្តើរ អត់ងងុយយប់នោះឯងទាល់ភ្លឺ សំណាងបានថ្ងៃនោះ ជាពេលឈប់មិនត្រូវទៅរៀនតក្សេងឯង ។

ដល់អាង៉ក្លែងហានភ្លៃថ្ងៃខ្ចាក់ដើងគ្រាន់ស្រួលបួល សុតន្តែក៏ត្រូវចំពេញអាទិជាមេទំ ចិចំពោះទោរកដែលទើបនឹងកើត ព្រោះកេជួលគេពុំហ៊ាន ដោយសុវណ្ណប្បដាកាចក្រៃភ្លើងក្រៃញាន់ហួសខ្នាត ។ សុតន្តែក្រកេលស្តាធ្យាយបានដោយលំបាក ក៏ពុះថ្នាក់ចាញ់គេពីរបីនាក់ ត្រូវគេខឹងឲ្យថា: "អញស្មានជាក្តីព្រះសុមេរុគ្មាននុ៎ះណាឡើងដល់ទេ តឆ្ងល់ឯណាអញកន្ទុំដុតទៅទៀត អស់អួតហើយពួកកនយើង" ។

"តួឲ្យអាណិតគ្មាណាស់ហ្ន៎! ប្រុសអីធ្វើស៊ីស៊ុំឈ្នួលមើលកូនខ្ចីគេមើរៀ" កូនស៊ីសង្រផង្គានិយាយចំអកឲ្យសុតន្តែ ។

សុភិន្ទ្រអត់ទ្រាំមិនបានក៏ឆ្លើយថា "កុំន័យយប្រែនពេកអាពួកម៉ាកបែកខ្លួនអញស្លាប់អស់ប្លុះហើយ" ។

"រុំយស្លាប់ទៅដួចុះយេ ល្អើយកុំតយចាំអញដុត" ។

សុភិន្ទ្រក៏ស្រែកឡើងតែក្អែកវាពាំងគិតថា "ខ្លួនអញនេះ កើតមកក្នុងត្រកូលគួរសមនឹងគេដែរ ចុះហ៊ានតុអ្វីក៏មកវេទនាដូច្នេះ តើមកតែអំពីមែសុវណ្ណបុប្ផាតាំងអស់ ជាន់ជាអញឆ្អាត់ខ្លួនលំបាកគោកយ៉ាកព្រាត់ប្រាសម្តាយពួតកៀនតាំងឡាយក៏មើលងាយគ្រប់គ្នា ល្អើយអញត្រាំឲ្យផុតបាំមែខ្មៀតចុះ បើប្រែជាមិនដាស់ណាងមានប្រឡងជាប់ ទំនងទៅសួមគារព្រៃឯក្រែងក្អែពេញឯណោះ នឹងបានស៊ើបដំណឹងសួរពេកអ្នកមេផង ទុទ្ធកស្តាយណាស់ ឯងក្មេចគិតសួរខ្លីលំទៅលោកគាថៅ គ្រាន់នឹងផ្ញើសំបុត្រសួរដំណឹងដំនួច ។ ចំណែកអ្នកក៏ពុំក្មេចកូនដែរ ជាន់ឆ្លើសំបុត្រមកសួរកាល់ៗខែតែសំបុត្រនោះត្រូវអាចារ្យអូសទុកយកទៅឲ្យចាំ ហើយចាំលាក់សំបុត្រនោះ ព្រោះមែសុវណ្ណបុប្ផាមិនអនុញ្ញាតឲ្យៗមក "ទុអាគ្នាអញអើយ! វង្កតមកអ៊ីកយូរម៉្លេះដូច្នេះ ។

បទទី ៨

សុភិន្ទ្រសម្លាប់ខ្លួនឯង

មានថ្ងៃល្ងាចមួយនោះ សុភិន្ទ្រកុមារអង្គុយលេងនៅកន្លែងហាលខាងក្រៅ ចោលតន្ទុយក្អែកគន់មើលដើងមេយ ពេលនោះស្ងាត់ច្រៀប

ពុំឮសូរក្អើលគ្រាន់តែមើលតិស្ទឹកឈើផ្ទុះទៅលើផែនដី ។ ព្រះអាទិត្យអស្តង្គតយូរ
ណាស់ទៅហើយ តែនៅបញ្ចេញពន្លឺផ្កាយៗនៅឡើយ ។ ខ.ស្បែ-
តាតែបនោះ គួរពិតពិលរមិលមើលពន់ពេក មិនចង់ឲ្យដាក់នេត្រា
ចុះសោះ សុទ្ធតែជាពន្លឺភ្លើងត្រាតតាំងអស់ តែងស៊ីផ្តម្រលុប
ប៉ាត់ទៅ នៅមានពពកខៀវស្រងាត់ មានឆ្នូតស្វាយព័ទ្ធព័ន្ធជុំវិញនាំ
ឲ្យស្រស់ឡើង ចុះថ្ងៃណេះម្តេចក៏ត្រយប់ម្ល៉េះ ។

សត្វក្អែកដែលយើតយូរជាងគេ ខំខេះស្ងាបហើរធ្វេងទៅរកខ្ទំ
តាត់សំដៅទៅទិសដែលសញ្ញាជាតិមេសំពៅស្រែកៗ ហៅមក អត្តភាព
សោកសៅនេះ មតបំបាំងផ្ទាំងស្ងួតំណាប់នាំឲ្យអ័ព្ទចុះគួរស្ងួត ខេះស្ងាប
លាតិបទៅគួរឲ្យខ្លាច ទឹកឡើងគាលណាត្រីខ្លួនគាលណោះ សុភ័ក្ត្រ
នេចចេញយកដៃខ្ទប់មុខមួយសន្ទុះ លុះងើបឡើងពន្លឺចុងត្រៃយបំផុត
ទេសត្រៃអាទិត្យក៏លេចសូន្យបាត់ទៅ ទើបព្រះចន្ទ្រឡើងគង់លើព្រះ
ទំនាំដកជាថេ បញ្ចេញពន្លឺភ្លឺចិញ្ចែងកណ្តាលតាពកូសាតរមួយវិនាទេ
ញ៉ាំងឆម្ងាតិឲ្យភ្លឺត្រាតត្រាតគួរជាទីសប្បាយ ។

សុភ័ក្ត្រហាក់ដូចជាមានចិត្តអប់រម្យាទៅដោយសេចក្តីស្នេហ៍ស្នាល
ឃើញតាលដល់ជីវិត ក្រេចនឹកតិតដល់ខ្លួនវិនាយើញព្រះចន្ទ្រត្រចះ
ម្តេចឯ តំមានសេចក្តីសង្ឃឹមដល់អនាគត ត្រែះយប់នោះជាយប់ចូលស្តាំ
ដំបូង រស្មីតាណាកយជាសញ្ញាណ តិថាធ្នាំផែលហាប់ផ្តើមឡើងនេះ

ខ្ញុំដឹងនាំមកនូវសេចក្តីសុខគ្រប់ប្រការ ទក្ខតប្បក្សកំចាត់ទ្បើសភ្លូសាធុការគ្រ
ដល់សុគតិទ្បូងាអនេកបរិយាយ ងាហេតុនាំទ្បុមាព្រឹំព្រួចក្នុងចិត្ត
ហើយបន្ទូលទូលគាន់ពាក្យឡើងថា :

" ឧត្តមបពិត្រអើយ ! លោកជាសាក្សីដឹងច្បាស់ក្តីសិទ្ធិនៃជីវិតរបស់ខ្ញុំ
លោកតែងគោរពជាន់ចិញ្ចឹមរំលោភគ្រប់ឡើយ តែងបានយើញទឹកភ្នែកហូរលើ
ភ្នែកខ្ញុំជារឿយ។ តែងលួងលោមខ្ញុំនាពេលទុក្ខម្នាម្ចាស់ដោយជាប់ដំណក់
ទឹកភ្នែកឲ្យក្លាយទៅជាស្ងួនពេញ ក្នុងខ្នាំដែលជាចំពៅហើយនេះ ខ្ញុ
ខ្ញុំច្រៀកច្រាំងតែម្តង លើកច្រែនគ្មានណាស់ ដូចខ្ញុំបានសារភាពរឿង
មកហើយ ថ្ងៃណេះលោកម្ចាស់ព្រះទ័ន្ធាងកជាថ្មី គួរឲ្យខ្ញុំមានចិត្តត្រេក
អរសាទរសើរគុណចារម៉ែនៃលោកដោយហេតុនេះ ខ្ញុំមានសង្ឃឹមទុក
ក្នុងចិត្តយ៉ាងម៉ាំថា អំណើះតាំងនេះតទៅមុខនឹងបានសេចក្តីសុខសប្បាយ
ក្សេមក្សាន្ត ដោតគ្រែតំណាចក៏នឹងក្លាយទៅជាសិរីសួស្តីដោតដ៏យស្ស
ខ្លាំងវិញ ឯទុក្ខម្នាម្ចាស់នឹងសោយសោយថាកសន្តាន តាំងពីកត្រី
នេះជារដើមដំបូងរៀងទៅ ; ជីវិតរបស់ខ្ញុំកាលអំពីមុននោះ ឧបមាដូចជា
នាវាបណ្តែតចោលកណ្តាលទន្លេ រកកោះត្រើយគ្មានឡើងពុំមាន
ខ្យល់ឃ្លោងទៅមកដោយរលកព្យុះព្យាយ តែឥឡូវនេះបានសូបខ្យល់
ហើយមុខជានឹងមានសង្ឃឹមថា នឹងរកកោះត្រើយបានដោយមិនពិ-

បាក ។

ឬងចំផុតទឹកក្តែកក៏ហូរលែ្ងមកជាយសេចក្តីត្រែកអរសោទរ រួច
ទើបត្រែកចាកទីនោះចេញទៅលេងខាងត្រែ ។

សុភតិន្ទដើរទៅដល់ទីជាមួយយ៉ាងធំទូលាយ ជាទីដែលពួកកុមារ
កុមារីបានមកលេងគ្នាថា ខ្ញុំដឹងមកជួបជុំគ្នានៅវេលាដែលមានបុណ្យទាន
ដើម្បីនឹងលេងលែ្បងផ្សេង ។ ព្រោះនៅស្រុកនោះ ជាតិខ្មែរនៅតាន់
ទំខ្មៀមមិនទាន់ចេះបុព្វបុរសនៅឡើយ មិនបានលះបង់ចោលចង់បាន
ឲ្យតាមសម័យជួបគេ ហើយអ្នកស្រុកនោះ ច្រើនជាលអ្នកនៅក្នុងត្រកូល
ជាជាងអ្នកមិនចេះស្រឡាញ់ជាតិ ទើលចុះគេលចូលឆ្នាំថ្មីនៅត្រកូលក្មេញ
ឲ្យស្មើតំបូន្មដូចថ្ងៃធម្មតា មិនចំនងតាមប្រពៃណីពិបុរាណសោះ ចើ
ភាគលែ្បងស៊ីសងវិញខោះ ឃើញជាគេត្រាន់ចើជាងយើងមែន ព្រោះ
ការប្រពៃណីរបស់គេនោះនៅក្នុងតាក្យប៉ុណ្ណោះ "ចេញលុយពីការប៉ុ" ។
ហេតុនេះឯងហើយដែលនាំឲ្យដីវិតសាបសូន្យ ទាំងអនាគតមិនខ្វែង
នាំឲ្យជាតិអន្ទះអន្ទែង បើប្រសិនណាជាខ្មែរទាំងអស់គ្នា ចោះបង់ចោល
ទំខ្មៀមទំលាប់ពីដើម លែងនាំគ្នាចូលវត្តអារាមធ្វើបុណ្យជាក់ខាន លែង
នាំគ្នាលេងលែ្បងសត្រាប់ស្រុកនោះ ជីវិតក្នុងកម្មជះដូចាំងមួលមិនខ្វុស
គ្នាអំពីជីវិតរបស់សត្វសាកែកែវ ដែលមនុស្សចាប់យកមកត្រែងក្នុង
កងត្រែង.នោះទេ ។

លើទីធ្លាខោះ ឮកូនក្មេងៗ ទាំងគ្នាលេងអង្គញ់ស្រែចុះស្រែឡើង រែស្រែ
ទ្វៀរទ្វារអើងកន្ទរពន្លេញគូមិ ខ្លះលេងហ៊ឺនស៊ើចក្អាកក្អាយ ខាងចាញ់
ត្រូវគេញ៉ីង[គ្រៀ]កបណ្តើរហូតដល់ទី គេចង្អុលឲ្យស្រែកថា "ចាំងៗ"
បណ្តើរផង លើជាប់ត្រីមណា ត្រូវបង្ហិនទីរត់កាន់តែឆ្ងាយឡើងទៀត ។
ខ្លះលេងលោតអង្ការំលោកកូនកន្ទែងថ្ងៃ[ថ្ងៃ]ងគ្នាគគ្រឹកគគ្រែង សុតតែខ្ទុ
ឱកចង់ចូលលេងនឹងគេដែរ តែចៀមខ្លួនក៏ដើរហួសទៅដល់កន្ទែងគេ
លេងឈ្លួន ឮកកំណែ្ចះឈរច្រែងដំរៀបគ្នាខាងម្ខាង ឮកក្រមុំខាងម្ខាង
នាំគ្នាចោលឈូងចុះស្ទើងតាមសង្វាក់អ្នករៀងគគ្នាទៅចៀតខោះ ដែល
ចោលនោះទៀត តែបានរើសមួយគូម្នាក់ជាស្រេច តែតម្រង់ឲ្យចំតែរូបអ្នក
ដែលខ្លួនត្រូវការនោះឯង កំណែ្ចះដម្រង់តែនារណា ដែលមានលំអ
ឆើតឆាយគេ បើបានខាងចោលតបគេវិញនោះ មានសេចក្តីត្រេកអរជា
ពន្លឹក ចាប់ក្តឹកតែរូបនាងមួយចុំណ្ណោះ ចំណែកឮកក្រមុំវិញគុកជាតាប់
ចិត្តលេងនឹងរូបណាក៏តុំហានចោលតែអ្នកនោះរឿយៗ ឡើយ តែបោះ
ចោលខាងណោះម្ខាងខាងណោះម្ខាង តែគូប្រែសជ្រាណាខោះត្រូវចោល
ច្រែងជាងគេ ។

ចំណែកខាងសុតតិខ្ទុកមារ ក៏ដើរទៅអង្គុយលើតល់ឈើមួយចាំ
ស្តាប់គេច្រៀង ហួសនឹកដល់ទុកាសចូលឆ្នាំមុនខោះ ក៏ចាំបានថាមាន
កុមារីម្នាក់ឈ្មោះខាងសាលី អាយុ ១២ ឆ្នាំដូចគ្នា បានសន្យានឹងមកជួប

លេងជាមួយគ្នាខ្មែតដល់ឆ្នាំនេះ ឥឡូវដល់ពេលហើយនាងក៏ពុំឃើញ
មក នាងក្មេងភាក្យសន្យាហើយទេដឹង ទឹកមុខឯងគួរឲ្យស្រណោះដល់
ចរម្ងឹងណាស់ហ្ន៎ ទើបភ្លាត់មាត់ស្រែកឲ្យឯងយ៉ាងខ្លាំង។ ថា :

"បងធ្លោះឈូងទៅ ឈូងបែកជាប៊ី ទឹកដល់អូនស្រី ....." ។

ស្រាប់តែឃើញរូបនាងសាលីក្បាស់ទឹងក្អែក នាងស្ទុះមកខ្ទាក់
ខ្មៅ ពងកូចស្តើងមូលខ្ញុំសមទឹងសំលៀកចំពាក់ មុខមាត់ស្រស់
ល្អញញឹមដូចខ្លែពេញបូណ៌មី ថ្ពាល់ពេញរលោងស្អាតចំបាមេម្ល៉ៃចំព្រងផង
ក្អែតចាំងគួរខ្មៅស្រស់ដូចនិលដេញផ្កែ។ សក់រុញកង្ហាញ់ដូចលេកត្រូវ
ឲ្យលប់មកកំជាត់ផាយទៅក្រោយគួរឲ្យទស្សនា ។ ឃើញដូច្នោះ
សុភិន្ទស្មានជាយល់សប្តិ ដល់នាងស្ទើចមកកេទើបក្បាក់ខ្លួនងើបឈរ
ខ្ទើង ។

"សុភិន្ទឯងនេះចំងឹមកពីណា ខ្ញុំរកមិនឃើញ ក្នុងចិត្តមើលទៅ
ល្មានជាខ្ញុំភ្លេចភាក្យសន្យាហើយ" ។

"អរគុណហើយសាលី ខ្ញុំមិនត្រូវការលេងផងទេឆ្នាំនេះ ឯងទៅ
លេងចុះ ទុកឲ្យខ្ញុំអង្គុយស្តាប់ចាន់ហើយ ។

"បើឯងមិនទៅលេង ខ្ញុំក៏មិនទៅដែរ បើដូច្នោះយើងទៅអង្គុយ
លេងមាត់ទឹកប្អូ តាន់ខែតីសប្បាយ!

ក្មេងទាំង ๒ នាក់ព្រមគ្នា គឺត្រេសង្ឃទៅកាន់កំពង់ទឹក ដោត្រង់ណោះឮសូរសត្វធម៌លាន់សន្ធឺមៗ ចេញពីត្រប់កូដ ជន្លិចកងរំពង ខ្ទើងជាលំដាប់ មួយៗជាដែលៗ ពិពេះលន្ទោចគួរឲ្យចាប់ចិត្តចង់ស្តាប់ ឮសូរស្នេហ៍ស្នើយតាមខ្យល់មក ហាក់ដូចបម្រែងយ៉ាងគោរម្យជំនុត អាចនឹងសន្ធំកំពូលតមលឲ្យស្ងប់ស្ងាត់ អាចលួងលោមឲ្យត្រជាក់ចិត្ត ពុកជាមានពុកអង្រួកអង្រាន្តយ៉ាងណា កាលបានឮសត្វព្រះធម៌ហើយ តន់ទឹនឹងរសាយមួយរំពេច ប៉ិតក៏កើតមានខ្ទើង បណ្តាលឲ្យអណ្តែតអណ្តូង ។

នាងសាលីតាំងសំដីផ្តើមការសន្ទនាខ្ទើង "ស្តេចត្រូឯងឆ្លងបាកសត្វថ្ងៃនេះ ខ្ញុំដឹងអស់ហើយ ខ្ញុំអាណិតស្តេចនឹងស្រែកន់ទឹកភ្នែក ចិត្តចង់មកតាក់តែងជាមួយដូចមុនៗទៀត តែឥពុកមិនព្រមអនុញ្ញាតឲ្យ ព្រោះខ្លាចត្រែងមីងសុវណ្ណតាត់ឯង តែតម្តេចបានតេ្រូឯងបានសប្បាយដូចដើមវិញ ?

ណ្ហ៎ើយ ! លីកុំគិតដល់ខ្ញុំឡើយ ការដែលលីឯងមានចិត្តអាសូរដល់ខ្ញុំនោះជាព្រះគុណសន្ធឹកណាស់ទៅហើយ លីឯងមើលចុះ ធម្មជាតិពាំនួល កាលបើគ្មានពន្លឺព្រះចន្ទខ្ញុំហើយ ក៏ងងឹតសូន្យគួរឲ្យខ្លាចតក់ស្លុត តែកាលបើព្រះចន្ទត្រឡប់មកវិញ ក៏បំព្រងរីករាយខ្ទើងវិញ ឯជីវិតយើងកល់គ្នាក៏ដូច្នោះដែរ ហេតុនេះកុំលីត្រួយចិត្តព្រោះខ្ញុំអី មិត្តដែលដ

ស្គាល់គ្នាតាលតែក្រែនេះមានតំបូលណាស់ ក្នុងស្រុកតំតង់ធំនេះមានតែលឹងនឹងហើយ បើដូច្នោះលឹងនឹងកុំគួចចិត្តអ្វី ខ្ញុំនឹងសូមលឹងនឹងជាប្អូនបង្កើតហើយលឹងនឹងយើញដល់ខ្ញុំជាបងបង្កើតរបស់លឹងនឹង" ។

"កុះមានអីបង ខ្ញុំក៏សុខចិត្តព្រមដែរ បើបងមានកិច្ចការអ្វីអាណិតប្រាប់ប្អូនៗ ខ្លឹងជួយមិនខាន ព្រោះប្អូនគឺកំព្រាដូចបងដែរ" ។

នៅស្រុកមួយស្រុក សាលិនិយាយទៅឡើងថា "សុភីន្ទ្រមើលទឹកភ្នែកហូរចុះសន្សឹមៗ នៅរកខន្ធឯនាយឯណោះ បេះតែស្រុកស្រុតទៅជាវាលភក តែដល់ពេលខែតឹកទៅឡើង ក៏ឆ្ងាយពេញប្រៀបទៅឡើងវិញមិនខានយ៉ាងណាមិញ ដីតែរបស់មនុស្សក៏តង់មានយោនាចំដូច្នោះដែរ បើដូច្នោះបើងសោងតែស្ងួតល់សេចក្តីលំបាកកុំឲ្យបង់សេចក្តីព្យាយាម ថ្ងៃក្រោយៗ មុខជាខ្លឹងបានសេមដូចសេចក្តីប្រាថ្នាមិនខាន" ។

អ្នកចាំងព័ត៌មានបានខំយោយថាផ្លូវ តទៅទៀត តាំគ្មានពីតែឲ្យបកផ្លូវវិញ មានសេចក្តីតែកកបតែរៀងខ្លួន សុភីន្ទ្រមានទឹកចិត្តសង្ស័យតាំពីតំបន់ដែលនៅមិនខាន ព្រោះបានឆាប់សាលរំជួយការពារ មកពីនឹងវិញទៀត ចម្ងាយក្នុងតាំងភូមិគោរតួចក្តីជាំក្តី តាលមើរតែលង្គាត់ហើយ មុខជាវិលតែតែងុតទុំដែរឡើង បុរេបើបានថ្ងៃនឹងប្រាប់តែប្រាប់ឯងនឹងវិញ ហើយខានតែជួបលើឆ្ងាល ពុកជាឆ្ងល់យ៉ាងណា តំតង់ខ្លឹងស្រាលវិញថាមិនខាន ចំណែកភាគមនុស្សណេក ត្រើនមានខិស្ស័យ

ចង់ចេះចាស់ពីសេចក្តីទុក្ខសុខរបស់ខ្លួនជាដរាប ចង់សំដែងទឹកចិត្តរបស់ខ្លួន ទើបចិត្តក៏ចង់ឲ្យគេដឹងឮផង ដោយហេតុនេះបានជាមនុស្សពុំគ្មានជាពួកជាក្រុមជាសមាគមទេឬ ។

លុះសុភគិន្នូមកដល់ផ្ទះវិញ ឃើញចិត្តរបស់ខ្លួនកំពុងនិយាយជាមួយនឹងការយោចុង ឃើញនោះដឹងដោយហេតុអ្វី បានជាសោភគិន្នសួរថា «កូន! កូនឯងមិនទៅលេងទើងគេទេឬ? ហ្ន្យាប់ជេកម្ល៉េះមិនខាន់យប់ជ្រៅប៉ុន្មានទេ" ។

«ដរាបប្រសាសន៍លោកប៉ា កូនទើបនឹងមកពីលេងជាមួយនឹងគេរួចមិនហ៊ានទៅឃ្លាតក្រែងម៉ែឯណោះមិនស្រួល ឬក្រែងការប្រឲ្យខ្ញុំប្លែកអ្វីៗ" ។

សោភគិន្នអង្អែលក្បាលកូនហើយនិយាយថា «អើនេះបានចំជាកូនប៉ា បេះទឹកដល់ឫនដល់ម្ជាយទាំងនោះល្អហើយ ឆ្នាំនេះប៉ាចង់គាត់នៅគាវឲ្យកូនពីរបីសំរាប់ នៅគាវមុនៗនោះវាវៃហតអស់ទៅហើយ ម៉ែឯងគេទិញកំណាត់មកហើយ ដល់ស្អែកឯងមើលគាត់ហើយដេរទៅផងចុះ ឯងចេះរបាស់ហើយ" ។

សុភគិន្នសោកស្តាយដ៏ជាប្លែកគន់ដំណែក ទឹកព្រួចកង់ចិត្តថា ប៉ាគាត់ស្រឡាញ់អញដែរទេតើ មុនជាអញបានសុខរហ័យចាប់តាំងថ្ងៃនេះទៅ ក៏ប្រែខ្លួនដេកដោយស្រួល រំលងទឹកនាដល់អ្នកខ្វៃត ឃើញ

ខោះឯងនិងគ្រាបានសម្លាប់យូរជាងសព្វកាល គ្រាតែងចាន់រងារជាស់តាមឆ្នាំ ។

ពេលសម្រាកវៀន ១ ខែក៏ផុតទៅដោយសេចក្តីសប្បាយ ព្រោះសោតតបានអនុញ្ញាតឲ្យពួកកើនសុតន្តមកលេងជាមួយ បណ្តាអកមកលេងជាមួយនោះ មាននាងសាលីជាដើមនឹងពួកក្មេងអកស្រុកនោះ ។ ឯនាងសាលីតែងបួលជួយធ្វើការងារដំនួសបងចិញ្ចឹមរបស់នាងជួយដណ្តាំបាយនឹងរៀងគ្រឿងស្ងួតខ្ទុះ ឬមួយថែរក្សាប្អូនតូចឲ្យដើម្បីខ្ទុកពេលឲ្យបងទៅលេងជាមួយនឹងគេ គឺរត់ប្រណាំងគ្នាលោតវៃយកកំពស់ ពុំនោះសោត បបួលគ្នាទៅបេះផ្លែចងជាកំរងយកមកតាំងផ្ទះអកជិតខាងឃើញផ្លែបោះក៏នឹកថា មើលទៅសោតតដឹងខុសគ្រាហើយស្គាល់ប្រតន្ទស្គាល់កូនមិនលែងទេ ។

លុះដល់ពេលបួលវៀន សុតន្តកូនលាតនលេងគ្រប់គ្នា លាទៅដោយសេចក្តីស្តាយជារៀងរាល់ ចួលវៀនហើយក៏នៅតែនឹកចង់លេងជាមួយនឹងអកអស់នោះខ្លាំង ចង់ឈប់សម្រាកខ្លួនតទៅទៀត ទៀយណាមិនចង់នៅកន្លែងចាក់ ព្រោះពេលនោះក្តៅណាស់ហាក់ដូចជាស្ងោរផ្លែបោះឯង ហើយនៅផ្ទះវិញមានមួយគ្រែជាក់ស្អាត កន្លែងចាក់ស្ងាត់ឈឹងឮតែសូរយំហើរឆ្លងទន្លេ និងសូរស្ងោបចាំកគា គ្រាកៗ លើគ្រែជាសម្រាប់ដេកឯងអស់គ្នារឹតតែធ្វើឲ្យតែងដល់គេលបេញលេងនាប់ ។ ពេលបេញ

លេងមកដល់ កំទាំគ្នារត់ប្រសាចសៅអង្គុយរៀមម្ចាស់ដើមស្វាយ ទាំងគ្នា
បរិយាយតាំនេះតាំនោះមិនចេះអស់មិនចេះចាយ មិនដឹងជាដើមចុងនៅ
ត្រង់ណា ដែលចំណែកនោះ តាំគេអនុញ្ញាតឲ្យសុភាគន្ធបួលសមាគម
ជាមួយផង លែងតាំរដៀលដូចមុនៗ ទៀតហើយ ព្រោះតុមារស្ងៀក
ភ្នែកស្អាតជាតល្អមិនចែកងើតដូចដើមទៀតទៅឡើយ ។

នៅស្ងៀមមិនយូរយូរស្តី សុភាគន្ធមិនជាស្កាប់តែនិយាយប្តូរគ្នា
ទំកទៅរឿងជាច្រើនៗ ទៅ ដែលអ្នកអស់នោះមិនអាចនឹងដឹងបាន ។ បើព្រះ
សិនណាជាកុមារអាចនឹងបួចប្រែ ខ្លួនអាត្មាដែលមានចិត្តមួយថ្លើមមួយនឹង
អ្នកនោះ កន្លងណាតែខាងប៉ុន្មាននៅទីនោះ ប្រហែលជាខ្លីសប្បាយ
ណាស់ហើយមើលទៅ តែក្នុងទំកដល់ប្អូនចិញ្ចឹមរបស់ខ្លួន ហើយ
តែញញឹមតែម្នាក់ឯងគិតក្នុងចិត្តថា អញបានមាសលីធ្វើជាប្អូនដូចជា
បានតេជ្ជបានមាស តាំងពីនោះមកតែបានស្រលាញ់អស់ អ្នករៀនជា
មួយគ្នាក៏លែងធ្វើបាប ជាតែស្រលមករក ម៉ែសុវណ្ណសោតក៏ខ្ចប់ចិត្តដែរ
មិនតឹងតែងដូចមុនពេក ពេលយប់ក៏បានចង្អៀងរៀនស្រលមិនខាន
ឆាប់ទៅស៊ីឈ្នួលមើលសាស្តាទៀត ។ តាំងពីបែកបាកមានៅនោះ
ក៏ខ្ជិតស្និទ្ធជាអស់មានខ្នះណា គេវាល់ទឹងខ្លួនហើយ បានមាសលីមក
ជាប្អូនចិញ្ចឹមក៏សង្ឃឹមថាបានស្គុះ ព្រោះនាងដឹងខ្លួនក្តុចក្តុះបងណាស់ ចេះ
លួងលោមឲ្យបាត់ព្រួយ ចេះកំសាន្តឲ្យសប្បាយចិត្ត ។ (មានត)

មនុស្សស្លាប់.. ឯមនុស្សស្លាប់នោះមិនមានក្តារមឈូសទេ គេរុំនឹងកន្ទេល ហើយយកសំពត់ពុំកន្ទេលនោះ រៀបរៀហៅកាន់ទំហំធាតាន ប្រែងនឹងជ័យ ទង់តូច មានក្តឹង តាមផ្លូវហៅនោះ គេជ្រាយលាជនធ ។ លុះមកដល់ក្រៅក្រុងឆ្ងាយល្មមគ្មានមនុស្សនៅហើយ ទើបនេះចាស់រូបអសុកនោះ ។ គេចាំមើលគ្មានឆ្កែមកចឹកស៊ីរូបអសុកនោះ ។ ប្រសិនបើមានសត្វមកស៊ីអសុកនោះអស់ទៅ គេនិយាយថា ញាតិសាច់របស់គេនោះមានគ័ត្តសំណាង ហើយពួកគេក៏ជាន់ទទួលផលបុណ្យនេះដែរ ។ ប្រសិនបើសត្វអស់នោះមិនមកស៊ីឬស៊ីតែមួយចំណែក គេថា អាពុកម្ខាយឬញាតិសាច់នោះ មានកំហុសអ្វីមួយមិនខាន ។ ដល់មកឥឡូវនេះ មានមនុស្សនិយមជុតខ្លាចបន្តិចៗ ខ្លះហើយ ទំនៀមនេះចាំនមកតិចិន ។ តាលអាពុកម្ខាយគេស្លាប់ទៅនោះ ពួកកូនៗ មិនចាប់សក់កាត់ខ្លួនទេ ប៉ុន្តែកូនប្រុសត្រូវកោរក្បាលចេញ កូនស្រីកោងកាត់សក់ខាងស្តាំ ទំហំប៉ុនកាសប៉ុណ្ណោះ នេះជាគ្រឿងសំគាល់សេចក្តីស្នេហាអាល័យរបស់កូន ។ ឯព្រះមហាក្សត្រិយ៍នេយកទៅតម្កល់ក្នុងប្រាសាទមួយ ប៉ុន្តែមិនដឹងជាគេតម្កល់ទាំងតួព្រះអង្គមួលឬតែព្រះអដ្ឋិទេ ។

ប្រវត្តិក្បែរត្រពាំង- តាមធម្មតាក្នុងស្រែប្រភេទនេះ គេធ្វើដំណាំតែមួយប្រភេទ ៣-៤ ខែ ។ តាំងៗគ្នា ដូចជាតែងតែខែទី ៥-៦ ចេះតែយើងខោះក្នុងស្រែប្រភេទនោះ គេមិនដែលស្គាល់តែតកឬហ៊ាមៈទេ ។ មានតាក់តណ្តាលគ្នាជាខែក្រៀង តាក់តណ្តាលគ្នាៈខែត ជាខែកំងក្រៀង ។ ទៅតែងខែទី ៤ ដល់ទី ៥ តែងមានក្រៀងជាក់តាំងៗ ថ្ងៃក្នុងវេលារសៀលទឹកទន្លេសាបតែងតែជោរដន់ឡើងដល់ ៧ ទឹង ៨ ចាង ដើមឈើធំៗក៏លិចទឹកទៅដល់ផុតចុងក៏មាន ។ តែងខែទី ២-៣ មិនមានក្រៀងមួយដំណាក់ឆ្ងាត់មកឡើយ ។ ទន្លេសាបតែស្រែកទឹកទៅលួមខ្លួកភ្នាតតូចចូលទៅដល់ទីដែលមានទឹកជ្រៅបាន ដូរតែជម្រៅទឹកតឹមបីដល់ប្រាំដើង (១ ដើង ៣៣ សង់ទីម៉ែត្រ) ប៉ុណ្ណោះ ។ ពួកអ្នកស្រែកក៏នាំគ្នាចុះទៅ អ្នកស្រែក៏តិតគ្រាតពេលដែលស្រូវស្រែខ្ពុំ តែងតែកាសដែលមានទឹកជោរដន់ឡើងមកលិចទីដីស្រែ ។ ឯការក្នុងស្រែនោះ គេមិនប្រើគោទេ តែនង្គ័លរោងស៊ក់តណ្តៀមមានចែបចំនងដូចរបស់យើងដែរ ឯរបៀបធ្វើខុសផ្សេងពីយើង ។ កាលណាទឹកឡើងមកបានមួយចាងស្រូវខោះក៏ឡើងតាមទឹកស្មើគ្នា ខ្ញុំគិតថា ជាពូជស្រូវពិសេសមួយយ៉ាង ។

ឯការងាក់ជីជំនងក្នុងដីដាំបន្លែនោះ គេមិនចេះប្រើជីគាបម៉ាសត្វទេ គេខ្ពើមក្លិនជាបស់មិនស្អាត ។ ភ្លូកចំនួលស្រែនោះ ក៏មិនឱយច្រាប់ផងទេ តែខ្ញុំស្មានថា គេសង្ឃឹមើលដីដែលចំនួលប្រែជា

លុះស្មោកគ្រាក ។ កងតារបូម៉ែន នេតាំគ្នាដឹកវណ្ណាមួយនេយកស្មៅ
ចំពុងចិន (បង្គន់ប្រែកស្បូវ) តាលណាវណ្ណានោះពេញនេតាយលុបដី
ហើយទៅដឹកកន្លែងផ្សេងទៀត ។ ក្រោយដែលបានបន្ទោរបង់ភ្លាមរួច
ហើយ នេក៏ទៅឯអណ្តូងទឹកលាងទឹកដោយដៃខ្លួន ព្រោះដៃស្អាតវត្ថុក
ថាជាអាហារសម្រាប់បរិភោគ ។ តាលនេឃើញពួកចិនប្រើប្រក-
ដាស (ក្រដាសមក) នេខ្ពើមឆ្អើមហើយបន្ទោរផ្ទះតែម្តង ។

អ៊ីពីភាពភូមិប្រែខ្មែរ - នៅក្រោយភ្នំស្រុកបេន-ពូ សព្វ
ដំណាក់ដូស៊ី មុខសឹងជាវត្តព័ត្តលតាវល្ងែងជាសាសនពញ្ញានៅ
ឧដ្ឋឹងអុងកេមរខ្លះ ជាជំនុំដ៏ធំទូលាយមានទំហំកប់ឃើញ មានម្ភៃ
ត្រឈឹងត្រវែលខ្លួនៗ ហោយដើមឈើចាស់ៗនឹងដើមផ្តៅវែង ។ ស្ងួ
សវត្រែកសត្តឬសត្តតកតវែង ។ នៅតាត់កណ្តាលខ្លះ នេមើលឃើញ
ដំបូង តឹកលដីដុះជើងគ្នាខ្លះ ខ្លួនខ្លះ ហើយតម្កៅទៀត នេឃើញ
មានតែតំណាងតំយាងសំរាមម ។ មានក្រមាវត្រែពាងធំហួងៗ កប់ឃើញ
ក្បាលនៅចំនោះ ពួតម្កៅទៀត មានវត្រែឫស្សីជីធំទូលាយកប់ឃើញ
ឯមែកបុស្បីនោះសុទ្ធតែមានបក្សា ទំពាំងផ្ទុមានសេចក្តីលំបាកណាស់ ។
នៅទិសចាំង ៤ មានកំណាត់ ។

អ៊ីពីផលានុផលៈ - នោកំពង់ឡាយនោះ មានវត្រែស្រោង
ជាច្រើនរត្បិះ ហើយមានតាំងរមាស ដាំតែស៊ីយៅផង ។ ពួកស្រុ

ស្វាបកម្រ ។ ទំងំសត្វចំឡែក ។ កំមានច្រើនលើសលន់គណនា ។ ផលានុផលដែលមានជម្ងឺច្រើននោះ គឺស្វាបសត្វកផប ក្នុកដំរី ពុយ រមាស ក្រមួនឃ្មុំ ដែលមានប្រើច្រើនធម្មតា គឺក្វាន-ហេន, ក្រពញ, ក៉ា-ក៉ាន, ឈើ-កេង ប្រែងតា-ហ្គុង-ស៊ី ។

សត្វកដបនោះតម្រូវទំងំចាប់បានណាស់ ។ កន្ទៃព្រឹកនោះ តែងមានអណ្តូង ហើយខៅកងអណ្តូងនោះមានត្រី ។ សត្វកដបចេញពីព្រៃទៅរកចាប់ត្រី រាល់ខួនពួនទៅក្រោមស្ទឹកឈើ ។ ខ្មែរពួនខៅមាត់ទឹក គេមានទ្រង់ដាក់សត្វកដបញីមួយ ជាឆ្នាក់ទាក់តួរឈ្មោល ហើយខៅដៃគេកាន់លបត្តូចមួយផង ។ គេអង្វរយាំសត្វនោះហើរមក ហើយយកលបនោះវាយទៅ ។ កន្ទៃថ្ងៃខ្លះគេចាប់បានដល់ ៣ ដល់ ៤ កងមួយថ្ងៃក៏មាន តែច្រើនកាលចាប់មិនបានឡើយ រហូតអស់មួយថ្ងៃ ។

ពួកមនុស្សក្រកខៅកំពាំងនោះ គេរើសកេកុកជំរីផង តែមានជំរីមួយស្វាប់ខៅតែងមានក្លុកពីរជាដរាប ។ ឯជំរីក្លុកដែលគេចាក់ខ្ទង់លំពែងស្វាប់នោះជាក្លុកល្អបំផុត ។ ក្លុកបន្ទាប់មក គឺដែលស្វាប់តាយសាកតាមធម្មតា ។ ក្លុកដែលគេចាប់អានតិចខៅទៀត គឺក្លុកដែលគេរកឃើញខៅកងដំកូ ។

ក្រមួនឃ្មុំនោះ មានខៅទំងំដើមឈើពុកវ ដែលមេឃ្មុំឃ្មុខបង្កើតខ្សែ សត្វនេះដូចជាស្រមោច ។ ខ្មែរតែងតែខៅយកសំណាកឃ្មុំនោះ

តន់ខ្លួនមួយ។ គេជាក់ស់ ណាតឃ្មុំបានដល់ពីរបីភាន់ សំណាតធំៗ មានទម្ងន់ដល់ ៣០-៤០ លីវ សំណាតតូចទម្ងន់ពី ១៨ ដល់ ១៩ លីវ ។

កុយមោសសមានសារសៃឈាមគេតែងកាច់អានណាស់ លក្ខណៈខាងក្នុងមានសំបុរទៅ ។

ក្លាន-ចេនមាននៅតន់ព្រៃជ្រៅ។ ពួកមនុស្សព្រៃតែងកាប់ចំផ្លាញអស់ទៅជាច្រើន ក្លាន-ចេននេះជាឈើមធ្យ័ន មានសាច់ស្រាយស្រោបដុំព្រៃប្រមាណ ៨-៩ ភួស (១ ភួស (Pouce O.M. 0255) ដើមតូច។ មានសាច់ស្រាយតិចជាង ៤៥ ភួស ។

ក្រក់ញនោះ ពួកមនុស្សព្រៃជាន់នៅលើកំពូល ។

ក៉ា-ឥន ជាជាតិដំរណើ ឲ យ៉ាង ។ ពួកខ្មែរគេរះចានទុកមួយឆ្នាំមកមុន ឲ្យដែហូរចេញឯង ហើយចាំរើសយកកន្ទក់ខ្លាញ់ជាបម្លាប់មក ។

ស៊ី-គេង មាននៅតន់ម៉ែកណើ ដូចជាសាង-តី ចេង ជាចេស់កេជុនណាយតម្រែ ។

ប្រែន-ហ្គូង-ស៊ូ ឃុនមកពីគ្រាប់ណើចំមួយយ៉ាង ផ្លែកដូចផ្លែដូង មានគ្រាប់ដប់ ។

ម្រែចក៏មានខ្លះដែរ ជាដុះនៅដុំព្រៃដើមផ្លៅ ហើយចាក់ស្រែះគ្នាដូចស្មៅ ដែលៈទៅខ្លីមានរសចត់ណាស់ ។

អ៊ីពីជំនួញ – នៅក្នុងស្រុកនោះ មានតែពួកស្រីៗទេ ដែលចេះលក់ដូរ ។ មានចិនម្នាក់មកដល់ស្រុកនោះ គេបានធ្វើឲ្យកើតផលចំរើនខាងការលក់ដូរផ្សារច្រើន ។ (នៅស្រុកនោះ) គេមិនមានពន្លក់ដូរជាប់ជាទិច្ចទេ. មានតែកំណាត់កន្ទេលតែលតែជាងលើដី ម្នាក់មួយៗ ។ ខ្ញុំបានឮគេនិយាយថា អ្នកលក់ដូរគោងបង់ពន្ធថ្ងៃនៃទ្វីងឲ្យមន្ត្រីពាជការ, បើលក់ដូរបន្តិចបន្តួច គេដូរជាស្រូវជាបន្ទះបង្គារ ឬរបស់ចិនលក់ដូរហូតដល់សំពត់ក៏មាន ក្នុងការលក់ដូរធំៗនោះ ទើបគេប្រើមាសនឹងប្រាក់ ។

តាមដែលមើលទៅនោះ ពួកអ្នកស្រុកៗនេះ ច្រើនស្មូតស្មោគពណ៌ស ។ កាលណាគេបានឃើញចិន គេតែងសំដែងសេចក្តីគោរពប្រាថ្នាគោរពហៅចិនថា ហ្វូ (Fo = Bouddha) ។ តមកមានពេលខ្លះ មានពួកអ្នកខ្លះបោកបញ្ឆោតចិន ធ្វើឲ្យសឹងពួកចិនក៏មាន ប៉ុន្តែនោះច្រើនតែមនុស្សដែលចំណូលមកថ្មី ។

អ៊ីពីជំនួញរបស់ចិនដែលគេត្រូវការនៅស្រុកខ្មែរ-ប្រទេសនេះខ្ញុំជឿថា មិនមានកើតផលមាសប្រាក់ទេ របស់ដែលគេកាច់អានច្រើននោះ គឺមាសនឹងប្រាក់ស្រុកចិន បន្ទាប់មកសំពត់សូត្រពណ៌សាច់ស្តើងជង្អរពីរ ។ តមកមានផលានុផលអស់នេះ កើតមកពីសំណប៉ា-ហាង៉នៅស្រុកខេត-ចៀវ, ជាសត្វកស្រុកវៀន-ចៀវ, ចានឃ្មើបពណ៌ខៀវស្រុកឈួន-ចៀវ, ជ្រាត, ជាតិហិង្គុល, ក្រដាស, ស្ពាន់ធ័រ

ម្សៅ, ខ្ទឹមចន្ទន៍, សក្ករញ្ជស, សំពត់សំបកឈើ, សំពត់ស្រែកវ៉ាន់-ឆាវ, ឆាវ៉ាងយួ, ឆ្នាំងដែក, ថាសស្ពាន់, តាតៅ, ត្រាសឈើ, ម្ជូល, កន្ទេល, នៅស្រែកមិន-ចៀវ ។ ឯរបស់ដែលគេត្រូវការតែញាប់ច្រើន គឺសណ្តែកខ្មែរស្រែសាលី តែជារបស់ត្រូវហាមនាំចេញទៅលក់ក្រៅខេត្តស្រែ(១) ។

អំពីជីវិញ- ទន្លេ, ត្រពាំង, ម្ជាន់ត្រីតូចឈ្មោះ តាពេ, ប៉ែស, (Pêche), ខ្ចក, ហ៊ីយ៉ុង, (Hioag), មានជួចគ្នានៅស្រែកចន ។ គួលែនតែត្រី មានបែបតាជួចគ្នាដែរតែផ្លូវ ។ ដើមដណ្តើងទៀតៗ មិនឃើញមាននៅស្រែកចន ។ ចំពួកដើមឈើផ្សេងៗ. ខ្លះមានច្រើនណាស់ ពាំងផ្លាសោតទៀតក៏មានសំបូណ៌ មានភ្លុងត្រូវបងធំដាមលាអ ។

អំពីសត្វស្លាប- ចំពួកសត្វស្លាប មានក្អែក, សត្វកដប, សត្វសេកជាសត្វដែលគេមិនដែលស្គាល់ទេនៅស្រែកចន ។ សត្វស្លាបដទៃទៀត មានល្អក, ត្មែក, ក្ងុក, ចាប, ប្រចឹក, តាជក់ ខ្វែងត្រសែក, ឆាវ៉ែត, សត្វត្រចៀកកាំលឿង, ឃើងមានសត្វមួយទៀតដែរ ។ ខ្លះតែសត្វស្លាបខ្មែក, ក្ងានព្រៃ, Loréol, Tou Yn, សត្វត្រចៀកកាំ ត្រាប ។

សត្វទឹកបន្តុប្បន្ទ- ដូចជាសត្វអស់ទេះ គឺរមាស, ដំរី, ទន្សាយព្រៃ ខ្លាឃ្មុំ គឺមិនដែលឃើញមានទេនៅស្រែកចន ។ ស្រែត

---

(១) នឹងនេះគេសំរាមមិនឲ្យនាំយកទៅឲ្យក្រៅខេត្តទេ តែបើសម្តេចព្រះមហាក្សត្រយាងទៅ ក៏អាចបានមិនឲ្យនាំក្រៅទៅលក់ក្រៅខេត្តដែរ ។

នេះសម្បូណ៌ ភ្នំធំ, ភ្នំរទិន, ភ្នំយ៉ុំ, ជ្រកវៃព្រ, ក្តាន់, ឈ្លូស, លៀងតា, ស្វាព្រាម, ដែលមានតំបន់តិចតួចណាស់, ស្វាធំ, ទន្លេ ។ មិនមានប្រយោជន៍ទេដល់ចេញឈ្មោះ មាន់, ទា, គោ, សេះ, ជ្រូកស្រុក, ចៀម ។ សេះនោះតូច ។ ណាស់ គោនោះមានច្រើន ។ អ្នកស្រុកឡើងដំរើលើខ្នងគោរស់ តែដល់ពាក្យាប់ទៅគេមិនសុំសាច់មិនឥន្ទះយកស្បែកទេ គេទុកចោលឲ្យពុកផុយរលួយទៅឯង ព្រោះសត្វអស់នេះ គេប្រើកំលាំងវាធ្វើការរបស់មនុស្ស ។ គេប្រើគោច្រើនរនេះប៉ុណ្ណោះ ។ ពាដំមកមិនមានក្លានទេ តែតមកពួកអ្នកដើរសមុទ្រចាប់នាំយកសត្វចំពួកនេះមកពីស្រុកចិន ។ ស្រុកនេះមានកណ្តាលធំ។ ដូចជាឆ្នេ ហើយមានកណ្តាមួយពួកទៀតនោះ មានក្បាលដូចក្បាលកូនឆ្កែសុទ្ធតែម្ជុន ។

អំពីបំការបន្ថែ- បន្ទែនោះមានខ្ទឹមក្រហាមមូតាដ (Moutarede) ខ្ទឹមស, ត្រប់ស, ខ្ទឹម្រ័ក, ត្រឡាច, វ៉ាង-កូ (Wang-Kaua) ហៅន-ថៃ មិនមានស្តែមិនមានសាឡាដ់ មិនមានសាឡាដ់ម្យ៉ាងទៀត, គ្មានអេពិណារ៉ាដ (Epinard) ទេ ។ នៅមានបន្ទែដទៃ។ ទៀតជាច្រើន ដែលខ្ញុំមិនស្គាល់ឈ្មោះ ពួកបន្ទែទំាងក៏មានចំនួនច្រើនមុខដែរ ។

អំពីត្រីធំងសត្វល្អូងវារ-. ចំពួកត្រីធំងអណ្តើក គឺពួកមច្ឆជាតិទឹកសាច់ឆ្ងុរខ្លាំងជាងសំបូណ៌ជាងគេបង្អស់ ។ ត្រីឆ្លាវ-យ ក៏មានសំបូណ៌ណាស់ដែរ មានត្រីខ្ទ-ប៉ូ-យ៉ូ តួធំ។ ខ្ទឹមខ្ពស់ពីរលើ ។ មានចំនួនត្រីជា

ច្រើនទៀតដែលខ្ញុំមិនស្គាល់ឈ្មោះ ។ ពួកត្រីអស់នោះមាននៅក្នុងទន្លេសាបជាំងអស់ ប៉ុន្តែមានប្រភេទជាត្រី សម្រុងគ្រប់ប្រភេទ មានអន្ទង់អន្ទុំទឹកប្រៃ ។ ពួកខ្មែរគេមិនស៊ីកង្កែបទេ រីឯយប់ទើបឃើញមានតាសពេញនៅលើផ្លូវ ។ អណ្តើកនឹងអីគាន (Iganes) នោះធំៗដូចហ្គូ-ដូ ដូចអណ្តើកនៅលៀវ-ឆាង ក៏តែងស៊ីគ្នា ។ បង្គងនៅចាណនោះ ទម្ងន់មួយលីវប្តូជាងនោះ ។ ជើងអណ្តើកនៅស្រុកបេន-ពូនោះ មានខ្នាតដល់ទៅ ៨-៩ ព្លូស ។ មានត្រពើធំៗ ប៉ុន្តែខ្លួនមានដើង ៤ មានលក្ខណៈដូចមង្កិវតែឥតស្នែង នោះក៏មានស្បែកក្រាស់ ស្រុកនោះក្រមមិនឃើញមានទេ តែខ្ញុំគិតថាតង់មានដែរ តែអ្នកស្រុកគេមិនស៊ីក៏ ។

ត្រីងងឹតដែលត្រាំឲ្យបែកពពុះ (ស្រា) - ស្រានោះមាន ៤ ហ៊ាង ម៉ ៧ ហៅភាសាចិនថា ស្រាទឹកឃ្មុំ (ម៉-តាង-ឈីអៅ (Mi t'angtrieau) គេប្រមែស្រាជូនទឹកឃ្មុំពាក់កណ្តាល ទឹកពាក់កណ្តាល ។ ម៉ ២ មានឈ្មោះតាមខ្មែរថា តេង-យ៉ាង-ស៊ី (Péng-Ya SSeu) គេធ្វើស្រានេះនឹងស្មៅកឈើមក្រ៉ាំង ។ តេង-យ៉ាស៊ី ជាឈ្មោះស្មៅកដេរដើមឈើនោះឯង ។ ម៉ ៣ គេធ្វើនឹងស្រាប្តូបាយកកគេហៅថា ប៉ាវ-លេង-គ្រ (Pos — léng — kio) ។ នេះជាគង្គ (ស្រវ) ។ បុន្តែគ្រាយថ្នល់ជាស្រាស្តារ គេធ្វើនឹងស្តារអំពៅ ។ មួយទៀត កាលណាគេចូលទៅកន្លែងខ្ញុំ ហើយគេដាក់តាមដងស្តូនោះ គេធ្វើក

ស្រាតីយ៉ាវ Kiao ។ មានដើមតីយ៉ាវមួយដ៏ជុះកៀរគាត់ទឹក គេយកទៅត្រាឲ្យចែកពពុះចេញរួចជាស់ ។

អំបិល ទឹកខ្មេះ សូយ (Soy) ជីបែ នៅស្រុកខ្មែរ ម៉ែន មានកន្លែងទប់ទឹកធ្វើអំបិលទេ ។ នៅបេខ-ពូ ទន្លីឯទៀតៗ ដែលនៅជាត់សមុទ្រ គេទប់ទឹកសមុទ្រសម្រាប់ធ្វើជាអំបិល នៅក្នុងក្តីមានជាតុម្យ៉ាងដែលមានរសជាតិគេយកមកប្រើជាអំបិលបាន ។

ពួកអ្នកស្រុកខេះ មិនចេះធ្វើទឹកខ្មេះទេ កាលណាគេត្រូវការទឹកជ្រូ គេប្រើស្មឹកដើមហៀនពិង (Hien' P'ing) ។ បើដើមឈើមានផ្កាលាស់ត្រួយ គេក៏ប្រើផ្កាត្រួយ បើដើមឈើមានគ្រាប់ គេប្រើគ្រាប់ ។ គេមិនចេះធ្វើសូយទេ ដ្បិតគ្មានស្រូវសាលីនឹងសណ្តែក ។ គេមិនធ្វើដំបែអំពីគ្រាប់ (ធញ្ញជាតិ)ទេ គេធ្វើស្រាខ្មែរទឹកឃ្មុំទឹកហើយនឹងស្មឹកឈើ គេចេះប្រើបែកេទឹកស្រវឹងមួយយ៉ាងផ្សេងនឹងស្រាសនៅស្រុកយើង ។

អំពីការបរិញ្ញឹមជីវិតាង– ពួកខ្មែរមិនចង់ញឹមដន្លឹងសូត្រទេ ហើយពួកស្រីៗក៏មិនចេះដេរទេ គេចេះតែស្បាញស់ពត់អម្បោះប៉ុណ្ណោះ ។ ថែមទាំងមិនចេះរៃអម្បោះនឹងត្រឹងរហាត់ ចេះតែរៃនឹងដៃ ។ ពួកខេះមិនមានរបៀបស្បាញស់ពត់ទេ គេចូលចិត្តយកបុងអម្បោះចងចន្លុះហើយធ្វើការនឹងបុងអម្បោះម្ខាងទៀត ។ ដូចជាត្រលាមានតែជា

ប៉ាងដំឫសប្រ៊ុំណោះ ។ ទើបតែពួកសៀមបានព្យាយាមចាំមើនាងម្ល៉ឺន
ទើបមានដើមមនទីដង្កូនោងមកពីស្រុកសៀម ។

ទៅស្រុកនេះមិនមានដើមឆ្នុះទេ មានតែដើមលោមា ។ ពួកសៀម
បេះត្បាញសូត្រធ្វើជាសំពត់សំបុកចាស់ស្រស់ (ជាមួយ) ។ ពួកសៀម
បេះដេរនឹងបំរះ ពួកខ្មែរតែងលាលណាសំពត់ជាចរបោក តែងជួលពួក
សៀមឲ្យជួសជុល ។

អំពីគ្រឿងភាជនៈប្រើប្រាស់ – ពួកមនុស្សជាខ្មែរណាលមាន
ផ្ទះ ១ ភ្លាន ដើងមាំរែង ឆ្នុងទឹក ដើងជាក់ទឹងទេ ។ កន្ងែការ
ដណ្តើបាយនោះ គេប្រើឆ្នាំងដី ជាសម្ងូគេប្រើខ្លះដែ ។ គេបង្កប់
ឫញង្កុំធ្វើជាដើងក្រាន ហើយយកត្រឡោកដូនធ្វើជាវែក ចានជាក់បាយ
នោះ គេប្រើចានចិនធ្វើពីដីប៉ុស្ថាន់ ។ ភាជនៈសម្រាប់ជាក់សម្ងូនោះ គេ
យកស្វឹកលើធ្វើជាតែងតួច ។ ទុកជាជាក់ទឹកសម្ងូពេញក៏មិនលេចដែរ
គេយកស្វឹកគ័យ៉ាវែធ្វើជាស្លាបព្រា សម្រាប់ដួសទឹកសម្ងូហុតចូលក្នុងដ៏មាត់
កាលណាបរិភោគរួចហើយ គេក៏ចោះចោលអស់ទៅ ។ សម្ងូក្នុងការ
សែនបូជាអ្នកតា ឬព្រះពុទ្ធក៏ធ្វើដូច្នេះដែរ ។ ទៅកែ្បរខាងក្នុងគេនោះ
មានផ្តិលសំណប្តីជាក់ទឹកគេញសម្រាប់ផ្សែលក់ដៃ គេប្រើតែម្រាមដៃ
ទេ សម្រាប់ចាប់ចុកយបរិភោគ ចុកយតែងជាប់ម្រាមដៃ បើញាទទឹកមុខ
ជាបរិភោគទៅមិនរួចទេ ។ គេផឹកស្រាកូនចកប្តីតែងសំណោ ពួកស្ត្រ

ក្រៃថ្លៃបកដំ ។ ខៅផ្ទះអ្នកមានត្រៃកូលខ្ពស់ឬមានសម្បត្តិខោះ ជួនកាល
គេប្រើភាជន៍ច្បាក់ ជួនកាលភាជន៍មាស ។ តែបើប្រទេសនេះខៅតំបន់ខួប
ឆ្នាំគេប្រើភាជន៍មាស ។ មានខ្លាតនឹងទំហំផ្សេង។ ។ ខៅលើដំគេគ្រាល
ភន្លូលស្រែកម្ទិង-ចៀរ ឬស្បែកខ្លា ខ្លាខែន ក្តាន់ ឈ្លូស ឬកន្ទេលផ្កែ ។
តមកបន្តិច គេទិញមកប្រើតុតាម។ កំពស់ ១ ជើង (៣៣ ស ម) ។ ឯ
ការដេកខោះ គេប្រើតែកន្ទេលគ្រាលដេកលើស្តារ ។ តមកបន្តិច មាន
ប្រើគ្រែតាម។ ដែលពួកចិនបានធ្វើឡើង ។ ឯគ្រឿងគុជាកថាសាទន
ខោះ គេប្រើគ្រែបន្ទំសំពត់ បើ ខាក្នុងព្រះរាជវាំងព្រះករុណា គេប្រើ
សំពត់សារធ្មប់ដ៏ឧមាស ជាដង្ហាយរបស់អ្នកជំនួញប្រទេសក្រៅ ។
ឯស្រែវិញខោះ គេមិនប្រើថ្នាំនេះ គេប្រើតួលកំនេះវិញ ។

អ្នកពីរខ្ទេះចិងអ្រជ្រិងស្នែង — អ្នកនឹងស្នែងខោះ គេធ្វើនឹងឈើមាន
សណ្ឋានផតត្រង់ពាក់កណ្តាល ហើយបន្តែខ្សែងខៅបុងអាំងសងខាង ។
គេភ្ជាក់ជាផ្កាក្តីផ្សេង។ ហើយគេរចនាដោយមាសនឹងច្បាក់ ។ ខៅបុង
ម្ខាង។ ខោះគេចោះរន្ធមួយ ហើយយកខ្សែស្រកចងនឹងរន្ធទាំងសងខាង
ភ្ជាប់នឹងផ្លាំងសំពត់ដំ ដែលបត់ជាច្រើនផ្ទាត់ ។ កាលគេដាក់សំពត់នេះ
ហើយ ទើបប្រើមនុស្សពីរនាក់សែងខៅ ។ គេមានប្រើយោនមួយ ហ៊ាន
ខៀត មានខ្លាតធ្វើលាយជាងក្តោងខ្លួក ប្រជាប់ប្រជាដោយខ្សែសូត្រ
ព័ណ៌ផ្សេង។ ប្រើមនុស្ស ៤ នាក់ឲ្យសែង ។ បើចូដំណើរខៅទីឆ្ងាយ

គេទៀងជិះដំរី សេះ រទេះ ។ ឯរទេះនោះមានសណ្ឋានដូចជាច្រៀងទេស
ឯទៀតៗ ដែរ ។ ឯសេះនោះគ្មានច្រែវគានទេ ដ៏រមែងមានថើងមាំ
សម្រាប់អង្គុយទេ (ភ្នែងទ?) ។

អំពីទ្វូកឆ្លូប - ប៉ំ —. ទ្វូកចំៗ នោះគេធ្វើនឹងបន្ទះក្តារឈើរាងៗ
ពួតជាងឈើមិនមានរណារធ្វើការតែនឹងភ្លុះថ្ម ។ ក្តារមួយសន្ធឹកៗនោះ
អស់ឈើក៏ច្រើនលំបាកក៏ច្រើន ។ ប៉ើនឹងធ្វើច្រែវជាប់អ្វីនឹមួយៗ នោះ
គេមិនច្រែវតូច ពុកជាសង្ឃឹមធ្ងន់ពេក ។ ទ្វូកនោះគេច្រែវផែកគោល
ផែកបោះ ច្រែវដំបូលនឹងស្លឹកត្នោត សសរទល់ខ្ទម ច្រើបន្ទះដើមស្វា ។
ទ្វូកបំពួកនេះ គេហៅ ស៊ីន - ណា (Sin-na) ជាទ្វូកច្រើវែវច្រក ។ (ទ្វូក
នោះ) គេច្រើតរកូវញ៉ាំត្រីលាយនឹងតំបោះថ្ម ។ ឯទ្វូកតូចៗនោះ គេធ្វើ
ដោយដើមឈើតាំងដើម គេចោះភ្លុះដើមឈើនោះដូចជាស្លឹក ហើយគេ
យកដៃកំណៀងក្ដឹងពត់ត្រង់តឿងទៅជាទឹកឈើនោះ ។ ទ្វូកចំពួកនេះ
ដំបោះតែនឹងគណ្ដាលប៉ុណ្ណោះ រៀវប៉ុនរៀវដើម មិនមានក្ដោងទេ ពុះ
បង្គុសដំរាជាច្រើន គេច្រើតែវែវច្រក គេហៅតិ-ឡាន-(P'i-lan) ។

អំពីភូមិស្រែក —. ត្រង់ៗ ភូមិតែងមានវត្តឬស្ពូប ។ ពេលមានអ្នក
ស្រុកតិច - ច្រើនយ៉ាងណា គេតែងតាងអ្នកកាន់តាត្រួតត្រាម្នាក់ដែលគេ
ហៅថា ម៉ែ- លាំ (មេស្រុក?) ។ ទៅលើភ្នំធំៗ នោះ គេមានទីសម្រាប់
អាំងត ច្រហោលនឹងទីសំណាក់សេះរបស់យើង ស្ថានទីមែបនេះគេហៅ

ជាសេន-ម្ញូ (Sen-mou សាលា ?) ។ ក្នុងពេលដែលកើតចម្បាំងឡើងថ្មីៗ
ខ្ញុំមិនទាន់ស្គាល់ ប្រទេសនេះក៏ត្រូវគេចាំផ្លាញខ្ទេចខ្ទីអស់ទៅ ។

អំពីការចាប់យកប្រមាព់- គាំងតាំងមកហើយ នៅថ្ងៃទី ៨ គេ
តែងចាប់យកប្រមាត់គឺកល់ៗ ថ្នាំ ក្បែរនៃដែនចម្បាំង ដែលមានតាង ១
សម្រាប់ដាក់ប្រមាត់មនុស្សជាច្រើនពាន់ប្រមាត់ ។ នៅវេលាចាប់គេ
កំណត់ទីកន្លែងឲ្យពួកមនុស្សជាច្រើន នៅក្នុងក្រុងទីក្នុងភូមិភាល
ណាគេច្រេះឃើញមនុស្សពីក្រៅមកក្នុងវេលាយប់ គេក៏យកជួនគ្រប
ក្បាលដែលមានខ្សែរត់ក ហើយមានកាំបិតតូចមួយចោះរះយកប្រមាត់
ត្រង់ខាងក្រោមផ្ចឹងជីនីរខាងស្តាំ ។ គេចាំយកប្រមាត់ឲ្យបានច្រើន
គ្រប់គ្រាន់ ទើបយកទៅថ្វាយស្តេចចម្បាំង ។ ប៉ុន្តែប្រមាត់ជាតិចិនគេមិន
យកទេ ដ្បិតមានកាលមួយឆ្នាំនោះ គេយកបានប្រមាត់ចិនម្នាក់ ដាក់
លាយជាមួយនឹងអ្នកឯទៀតៗ រួចគេមកប្រមាត់នៅក្នុងពាងក៏ស្មុយយក
ទៅប្រើការពុំបាន ។ ទើបតែឥឡូវនេះឯង គេលើកលែងចំនៀម
ខម្ងាប់នេះ ប៉ុន្តែនៅមានមន្ត្រីដែលចាប់យកប្រមាត់ ដែលនៅក្នុងក្រុង
ដ៏តម្កើងជាន់ដើន ។

អំពីមនុស្សប្រុសស្ត្រី - នៅក្នុងក្រុងនោះ តែងមានពួកចិន
ខាងកើត មានមនុស្សពែមួយ (មន - ជេន = man-jen) ដែលបានទៅ
សេពសម្ពន្ធជាមួយនឹងប្អូនស្រីរបស់ខ្លួន ។ ខ្លួនរបស់បុរសស្ត្រីតាំងពី

គឺជាប់គ្នាទៅ លុះតមក ៣ ថ្ងៃ ក៏អត់អាចការស្ទាប់ទៅទាំងពីរនាក់ ។ ឈ្មោះអ៊ីថាមនុស្សជាតិដាំមួយខឹងខ្ញុំ ដែលឯងទៅកន្លែងនេះនោះមក ៣៩ ឆ្នាំហើយ ក៏ឯងនិយាយថា ឯងយើញហេតុតែទនេះពីរដងមកហើយ ។ ហេតុអស់នេះកើតមកតែអំពីការអស្ចារ្យរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ ។

អំពីការជ្រួតទឹក ... ក្នុងព្រះវស្សានេះភ្លៀងណាស់ ទើបតែមិនដែលឯងឆ្លងទឹក ក្នុងមួយថ្ងៃៗជាច្រើនដងទេ ។ សូម្បីក្នុងវិលាយប់ ក៏តែមិនដែលឯងឆ្លងទឹកមួយដងឬពីរដងដែរ ។ តាំងដើមមកនោះ មិនមានផ្លូវសម្រាប់ឆ្លងទឹក មិនមានស្ពានឆ្លងទឹក ។ ក្នុងមួយស្រុកៗតែងមានចាំងទឹក (ចំចាំងទឹក = Bassin) ពីរឬបីស្រួមមានចាំងទឹកមួយរួមគ្នា ចាំងប្រុសចាំងស្រីចូលឆ្លងស្រោចចាំងអស់គ្នាក្នុងចាំងទឹកនោះ លើកលែងតែមានការពុកម្តាយ ឬមនុស្សចាស់ៗទៅក្នុងចាំងនោះ ទើបកូនប្រុសកូនស្រីឬក្មេងតែម៉ុំកំព្រោះមិនចូលទៅឆ្លងឡើយ ។ ប្រសិនបើក្មេងតែម៉ុំកំព្រានឆ្លងក្នុងចាំង ឯពួកចាស់ៗក៏នៅចេញដែរ ។ ប៉ុន្តែបើមនុស្សមានអាយុស្រួកគ្នាមិនជាការទាស់ទេ ។ នេយ្យកងក្មេងប៉ិនតែបកេរកំណើនបេសម្ងួនហ៊ាយដើរចូលទៅក្នុងទឹក ឆ្លើតែជួញគ្នាតែប៉ុណ្ណោះ ។ តែប៉ុន្មានប៉ុន្មានថ្ងៃ ឬប្រាំមួយថ្ងៃ ពួកស្រីៗនៅក្នុងក្រុង ដូច្នោះជាពួកៗដាន ៣ ដល់ ៤ ក្រុម ចាំគ្នាចេញទៅឆ្លងទឹកក្នុងខ្នេរកៅក្រុង ។ លុះដល់ទៅមាត់ខ្នេរ ស្រែរាស់នោះក៏ដោះសំពត់ស្រួកគាក់ចេញ ហើយដើរចូលទៅក្នុង

ទឹក ។ គេតែងរៀបដួបជុំគ្នាក្នុងទន្លេពាក់ណាន់ៗ នាក់ ។ សម្លៀកសំដែលមានត្រកួលខ្ពស់ ក៏ទៅសប្បាយក្នុងទន្លេមិនមានអៀនខ្មាសឡើយ ។ អ្នកកាន់តាអាចមើលឃើញស្រីពាក់នោះ តាំងពីក្បាលរហូតដល់ជើង ។ ឯក្នុងទន្លេធំនោះទៀតក្រៃក្រែង មិនមានថ្លៃណាចំទេរមនុស្សថ្មីតទេះ ។ ទៅថ្ងៃនេះ ពួកចិនច្រើនតែនាំគ្នាទៅយកទ្យល់អាកាសឯទន្លេនោះដែរ ។ ឯទឹកនោះក្តៅជាខ្លាំង ដូចគេដាក់ឆាំលើភ្លើង ល្មុះតែដល់យាមទី៩ទើបត្រជាក់គ្រាន់បន្តិច ប៉ុន្តែដល់ថ្ងៃរះឡើងត្រឡប់ក្តៅឡើងវិញ ។

អំពីពួកមនុស្សដែលបេញពីស្រុកទៅ— ពួកចិនដែលរកស៊ីនៅឯដើងទឹក តែងត្រៀតយកចំណេញដែលខ្លួនមកទៅក្នុងប្រទេសនោះដើម្បីមិនបាច់ស្ងៀតពាក់សំពត់អាវ ។ (ទៅស្រុកនោះ) ស្រូវអង្ករជាឃរតស្រីៗក៏ជាយ៉ាងបានដួបប្រទះ, ផ្ទះក៏ជាយ៉ាងចាត់ចែងធ្វើ, គ្រឿងប្រដាប់ផ្ទះក៏ជាយរតទិញ, ដំនួញក៏ជាយលក់ដូរ ។ ហេតុនេះហើយទើបមានពួកចិនចូលទៅនៅក្នុងស្រុកនោះជារឿយៗមក ។

អំពីគ្រួងអារ៉ុង— ពួកកងទ័ពទៅតែខ្លួនទំនើរដើរដើងទេ ដៃស្តាំកាន់លំពែង ដៃឆ្វេងកាន់ខែល ។ ពួកខ្មែរគ្មានប្រើឆ្នូ គ្មានព្រួញ គ្មានគ្រឿងផ្ងាត់គ្រាប់ គ្មានគ្រាប់កាំភ្លើងធំ គ្មានអាវក្រោះ គ្មានមួកដែកទេ ។ គេនិយាយថា កងការធ្វើចម្បាំងជាមួយនឹងសៀមនោះ

នេះបានកេណ្ឌកន្ត្រែងាន់ដែលចេញទៅច្បាំង នៅមិនទាន់ត្រឡប់មកវិញទេ ។

អំពីមហាក្សត្រស្តេចបេញ— ខ្ញុំបាននៅក្នុងប្រទេសនោះជាយូរលាងាន ១ ឆ្នាំ ហើយខ្ញុំបានឃើញស្តេចចេញដល់ ៤ ឬ ៥ ដង ។ កាលណាស្តេចចេញនោះ មានកងទាហានសែកគ្គីយសនៅក្បាល, រួចបន្ទាប់មកពួកខន់ជ័យធំ-តូច, ពួកខន់ជ័យក្មេង ។ ពួកកុមារកែងក៏ច្រើនមានចំនួនពី ៣០០ ដល់ ៥០០ នាក់ ស្លៀកពាក់សំពត់ក្រហមសត់ពាក់ផ្កាម្លិះ ផ្សែង ។ ដៃកាន់ទៀនធំៗ ហើយរួមគ្នាជាក្រុមមួយ ខ្ពុកជាកងរលោងថ្ងៃក៏អុជទៀនគោលចាំងនោះដែរ ។ រួចបន្ទាប់មក ពួកកុមារកែងក៏ច្រើនពាន់ត្រឹមកន្លះបោតជាទាសធំធ្ងន់ ទឹងត្រឹមប្រដាប់ប្រដាផ្សែងៗទៀត មានមែថសណ្ឋានផ្សែងៗ គ្នា ជាច្រើនមកម្ល៉ាប់ដែលខ្ញុំមិនបានដឹងសព្វគ្រប់ទេ ។ តមកទៀត ទើបដល់ពួកកុមារកែងក៏ច្រើនពាន់លាំពែងធំធ្ងន់ខ្លាំងដែលជាកងក្បួនព្រះមន្ត្រីព្រះមហាក្សត្រ ពួកនេះក៏រួមគ្នាជាក្រុមកងមួយដែរ ។ បន្ទាប់មៅទៀត ទើបពួកវេទវិទូពាក្យ ដប្រដាប់ក្បាច់ជាយទាស ។ ពួកសេដ្ឋបុត្រ ពួកព្រះមន្ត្រីម្ចាស់ ស្លៀកដីរដ៏ដេរដាសដោយក្រសំត្រហមច្រាលច្រែះដាច់ទេត ។ ចៅក្រែយក្បួនទេវៈ ទើបដល់ព្រះអគ្គមហេសី ទីនាងព្រះស្ងួនដែលព្រះមហាក្សត្រដែលគ្រងនៃស្នេហ៍, ថៃ, ជាំ ។ ពួកនេះ ក៏មានភ្នួសច្រែងដាច់រយៈជាំង

មាសពាំងអស់ ដៅខាងក្រោយនេះទើបដល់ព្រះមហាក្សត្រ ទ្រង់ស្ថិតឈរដៅលើដីរមួយ ព្រះហស្តទ្រង់ព្រះខ័ន ។ ឯក្លុកដីរនេះសឹងស្រោបមាសពាំងសងខាង មានព្រះភូសុសជាងមែនប្រជាប់មាសបើកចាំងចោយមានដីរជារច្រែនចោមរកម នឹងកងតាហានសេះការពារក្បាព្រះអង្គ ។ ប្រសិនបើស្តេចយាងដៅទីដទៃ ។ ល គេប្រើព្រះសេរៀងមាសមួយ គុមារកងកាំង ៤ នាក់សែង ។ ព្រះមហាក្សត្រស្តេចចេញជាញឹកញាយណាស់ ដើម្បីដៅខតព្រះនេត្រចេតិយមាសតូចមួយដៅខាងមុខចេតិយនេះ មានព្រះពុទ្ធរូបមាសមួយព្រះអង្គ ។ ពួកអ្នកដែលបានក្រឡេកយើញព្រះពុទ្ធ ត្រូវតែទន្ទ្រានក្រាបថ្វាយបង្គំថ្វាយដល់ដី គេហៅថា ស័ទ–ប៉ា (សំ:= (San-Pa) ។ បើមិនធ្វើដូចេះទេ ទឹងត្រូវមេព្រះពុទ្ធពិន័យ (តម្រូវកាំង?) ចាប់ខ្លួនធ្វើទុក្ខទោសតុំដែលខាងឡើយ ។

ព្រះមហាក្សត្រស្តេចឋ្លាងព្រះគំនាល់ពីរដងក្នុង ១ ថ្ងៃ ទ្រង់ពិនិត្យកិច្ចការ ។ ដៅទីនោះ មិនមានបញ្ហាយឈ្មោះប្រកាសទុកទេ ។ ពួកអ្នកកាន់ក្តី ឋណ្ឌាគ្រួតក្តី ដែលចង់យើញព្រះពុទ្ធក៏អង្គុយដៅទីនឹងជាប់មើល ។ ក្នុងមួយស្របក់តមកគេបានឮសូរក្ងេងក្ងើយ ។ ពីក្នុងកាំងមក ហើយដៅខាងក្រៅកាំងគេផ្លុំខ្យងសង្ខ ប្រាប់ឲ្យដឹងដល់ព្រះស្តេចយាងមក ។ ខ្ញុំបានឮគេនិយាយប្រាប់ថា បើមិនស្តេចយាងដៅទីឆ្ងាយទេ គេប្រើតែព្រះសេរៀងមាសមួយប៉ុណ្ណោះ ។ តមកបន្តិច

តេមិលឃើញកុមារកែងកំងតាត់ ចាប់ចេតសើយព្រះសង្ឃា ឡើង
ដោយគ្រាមដៃរៀវ។ ហើយព្រះរាជាព្រះហស្តខ្ចង់ព្រះខ័ន ត្រង់បន្ទោរ
សំហបញ្ជរមាស ។ ពួកសេនាបតីទីឃបណ្ដាកស្ត្រ កំប្រណម្យអញ្ជលី
ថ្វាយបង្គំ តាលផុតសូរសេតូវឡងសំង្ខ ទើបតេនាំគ្នាគ្រែកឡើង
ហើយតេនាំគ្នាចូលទៅអង្គុយតាល់ ។ ត្រង់ទីដែលព្រះមហាកស្សត្រត្រង់
មោះ ជាស្បែកសិង្ហដែលតេកក្បាលុកជាព្រះរាជទ្រព្យ ។ កាលណា
បបំកិច្ចរាជការហើយ ទើបព្រះមហាកស្សត្រស្តេចត្រឡប់វិលវិញ កុមារ
តិរនាត់ក៏ទំលាក់សង្ឃា អ្នកចាំងអស់គ្នាក៏នាំគ្នាគ្រែកឡើង ។

ចប់

រឿងចៅកាំបិតបង្គោះ

(តមក)

ឯចៅប្រុសក៏ចំដើរដោយអំណាចកែវ ផ្លូវដើរចម្ងាយ ៧ យប់ ចៅប្រុសដើរតែ ១ ថ្ងៃពេលព្រលប់ក៏បានដល់ទៅផ្ទះរបស់ខ្លួន ។

ក៏ចៅប្រុសទៅដល់ផ្ទះនៃស្រែកហៅប្រពន្ធថា នាងអើយនាង បើកទ្វារឲ្យបងផងបងមកដល់ហើយ ឯមេប្រពន្ធដាស្រែអាក្រក់ក្សត់ចិត្តប្តីដែកឧបាយហាយឮមាត់ប្តីហៅធ្វើដាថាអ្នកណាហៅអី ប្តីគញ្ញមិននៅកុំមកហៅចៅប្រុសឮប្រពន្ធថាដូច្នោះនឹកថាប្រពន្ធចិត្តត្រង់ទ្វន ក៏ឆ្លើយទៅថា ទេបងទេតើនាង មេប្រពន្ធថា យើអ្នកទេប្ត ខ្ញុំគិតថាជាមនុស្សពាំងផ្ការកម៉ែកហៅខ្ញុំ ហើយមេនោះវាថា អ្នកចាំខ្ញុំអុជចន្ទុះសិនតែវាចណ្តោះសហាយវាសោះ ឯចៅប្រុសក៏យកបចដីកដើរតែមមាត់ជណ្តើរ ហើយកប់តែវ៉ែនឹងខ្សែចងដំបងធ្នាំងធ្នូនឯងរួចលុបដើរទៅ មេនោះបះណ្តោះសហាយវារួច វាអុជចន្ទុះបុះមកឧបួលប្តីឡើងទៅលើផ្ទះ រៀបចាំយកទឹកឲ្យប្តីស៊ីរួចវាន់ាំប្តីចូលដេក ។

ដេកហើយវាន់ិយាយសួរថា អ្នកទៅស្រែកចិនបានតែមកផ្តើខ្ញុំខ្លះចៅប្រុសជាប្តីថ្លែចាំទៅប្រពន្ធថា បងគ្មានបានអីទេ បងគេឲ្យនោមួយចៅយនឹងវាខ្លះមួយគ្រាន់ មេនោះធ្វើជាយំស្រែកថាមិនមែនទេអ្នកកុហកខ្ញុំទេ - មិនដែលឧរណាទៅដល់បងហើយគេមានដល់ម្តងក៏ឧនឹងឲ្យវាន់ិយ

ទ្រង់នោមដូចជ្រលោះ ឯរៀបុរសខឹកដល់អាកប្បដែលត្រូវខ្លាំ ថាបូលដំ-
លោកកុំនិយាយនឹងបែតន្ធឯង ចៅបុរសនោះថាណ្ហើយនាងចាំព្រឹកស្អែ
ចង់ថ្ងាច់ ឯអាសហាយមេស្រីនោះលួចស្តាប់ពីក្រៅផ្ទះនោះបានឮទាំង
អស់ ហើយមកនោះក៏ខ្ជួចសួរប្តីទៀត ចៅបុរសនោះនឹកគិតថាបែតន្ធចិត្ត
ស្មោះត្រង់នឹងខ្លួននឹកអាណិតបែតន្ធណាស់នឹងថ្ងាច់ត្រែងខ្លួននឹងបណ្តាំ
ត្រូវ ឯមេនោះក៏ខេះតែខ្ជួចសួរណាស់ ចៅបុរសក៏ភ្លេចបណ្តាំត្រូវ ទើប
ថ្ងាច់ថា គ្មានបានអីទេបានតែតែរជ្រកឲ្យខែ្ជចនឹងឯង ដំបងក់យឯង ឆ្នាំង
ឆ្អិនឯងនឹងជុំណ្តឹង ឯមេនោះខ្ជួចសួរតទៅទៀតថា បុរេបស់អស់នោះខ្ជុក
នៅឯណា ចៅបុរសយល់យើញថាយប់នោះស្ងាត់មនុស្សម្នាដេកលក់
អស់ហើយ មិនបានដឹងជាសហាយមេប្រពន្ធនោះពួននៅក្រៅផ្ទះ ក៏
ថ្ងាច់ប្រពន្ធថា បងកប់នៅក្រោមមាត់ជណ្តើរ ឯមេនោះក៏ថាឲ្យឮខ្លាំងៗ
ថា យើអ៊ីបានតែរជ្រកឲ្យខែ្ជចនឹងដំបងក់យឯងឆ្នាំងឆ្អិនឯង យើហ៊ាន
យកទៅកប់នៅក្រោមជណ្តើរមុខផ្ទះ ឯអាសហាយឮថាដូច្នោះ ក៏ក់មក
គាស់យកអស់ទៅ ឯចៅបុរសនោះខឹងមេប្រពន្ធក៏នាំគ្នាដេកលក់ទៅ ។

លុះព្រឹកឡើង ចៅបុរសនោះទៅក្រោមផ្ទះនោះចាត់អស់
យើញតែស្នាមកកាយ ក៏ចៅបុរសនោះឆ្លើយថាឯងជាក់ជណ្តើរ យកខែ្ជចនឹ
ទូសទៅប្តឹងចៅក្រមសាលា ។ ក៏ខ្ជួលជំរះ ក៏យជណ្តើរតាំពារណាសួរ
ថាជណ្តើរឯងខ្ជួលបង្ហើរចៅបុរសនេះ មើចក៏ឯងតិឲ្យមនុស្សស្លួចរបស់

នេតស់ ឯចៅក្រមក៏ហៅតែជាអ្នកឥតក្រុងជ្រាមិនយល់ការអាថ៌កំបាំង
ក៏ចប្លូតគ្នាសើចខំដណ្តើរមិនស្តី ហើយស្តីចៅចៅប្រុសនាំបង្កើតក្តីថា
ចៅឯងឆ្កួត ដាំដូនដីតាណាតេកំខំដណ្តើរដួចចៅឯងនេះ ចៅឯងគោ
រកអ្នកឯណា ឲ្យតេដំរេឲ្យចៅឯងចុះ ។

ឯចៅប្រុសនោះបង់ដណ្តើរអូសចូលទៅក្នុងវាំង ជួនជាស្តេចយេញ
ចុងព្រះកេងគំនាលក៏ស្តេចឧតុយើញ ទើបស្តេចឲ្យតាមាត្យទៅហៅចៅ
ប្រុសនោះមក ស្តេចមានព្រះបន្ទូលសួរថា ចៅប្រុសឯងមានរឿងដួចម្តេច
ក៏បានដាក់ឃ្នង់ដណ្តើរហើយចង់អូសដួចោះតើពីដំណើរហេតុអ្វី ចៅ
ប្រុសនោះក្រាបទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាជ្រាស កាលដើមឡើយ
ខ្ញុំលបង្ខំជាខ្ញុំបានយកចៅដៅដីកកប់ក្រោមដណ្តើរនេះ ផ្ញើនឹងដណ្តើរ
ឲ្យរក្សាឲ្យ ដណ្តើរនេះឲ្យមនុស្សលួចយកអស់ បានជាខ្ញុំលង្ខំជាខ្ញុំ
ពុំសុខចិត្តនឹងដណ្តើរ ។

ឯស្តេចមានព្រះបន្ទូលសួរចៅប្រុសថា បងស្អីខ្លះ ចៅប្រុសនោះ
ក្រាបទូលថា ខ្ញុំឆ្លង ដំបងកាយ ឆ្នាំងដ្ឋិនឯង តែវាជ្រកដើរលើទឹកបាន
ស្តេចទ្រង់ជ្រាបហើយ ស្តេចឲ្យប្រុសយកដណ្តើរនោះមកថ្វាយស្តេច ។
ឲ្យតាមាត្យយកទៅពុក ស្តេចទ្រង់ឈ្វេងដោយព្រះប្រាជ្ញា ។ ស្តេចមាន
បន្ទូលថា ចៅប្រុសច្រឡូចៅឯងមានសហាយ ចៅឯងនៅនឹងអញចុះ
ក៏ស្តេចទ្រង់ព្រះពរជាទានសំពត់តាវឲ្យប្រុសនោះស្លៀកតាក់ ឯចៅប្រុស

នោះក៏នៅគាល់ចំរើសស្តេចប្រមាណ ៣ ថ្ងៃ ស្តេចទ្រង់ព្រះពរជាន់ព្រះ
តស្តែកូសាឲ្យចៅបុរសហើយទ្រង់ត្រាស់ថា ចូរចៅឯងយកសំពត់នេះ
ទៅផ្ទះចៅចុះ បើមានគេទៅប្រាប់ថាឲ្យមកមើលរបាំ ឯងកុំមក ឯងឲ្យ
តែសំពត់អស់ទាំងនេះទៅប្រពន្ធឯងស្លៀកពាក់មកមើលរបាំ ចៅបុរស
នោះឮស្តេចផ្តាំស្រេចហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំលាស្តេចវិលទៅផ្ទះវិញ ។

ឯប្រពន្ធឃើញប្តីបានសំពត់ល្អ ក្តៅឆួតហាក់ដូចស្រឡាញ់ប្តី
នោះណាស់ លុះព្រឹកឡើងស្តេចឲ្យប៉ាវគឆ្កែប្រាប់ឲ្យអស់ចណ្តាប្រជា-
នុកស្តែទាំងអស់ទៅមើលរាំ ផ្សែតស្តេចរៀមរាំឲ្យគេស្តែមើល ឯអស់
អ្នកស្រែកក៏បបួលគ្នាទៅមើលល្ខោនទ្រង់អ៊ិនអ៊ិនតង់ ប្រពន្ធចៅបុរស
នោះវាបបួលថា អ្នកទៅមើលកំនំនែតទេ ឯចៅបុរសថា នាងឯងទៅ
មើលចុះ យកសំពត់ឯណោះទៅស្លៀកមើលកំនំនែតចុះ ។

ប្រពន្ធនោះឮប្តីឲ្យសំពត់ល្អយកទៅស្លៀកមើលរាំ ក៏នឹកអាក្រក់ចិត្តគិត
យកទៅឲ្យអាសហាយនោះស្លៀកផង ផ្សែតប្តីមិនទៅមើលទេ ក៏ប្រពន្ធនោះ
ប្រមះលាងចានសំពត់នោះចុះដើរទៅស្តាត់កសហាយប្រើញហើយក៏ឲ្យ
សំពត់នោះទៅសហាយស្លៀក ប្តីចេញគ្នាទៅដល់ទីកំនត់ចូលទៅ
ឈរមើលល្ខោនមិនតា ។

ឯស្តេចឲ្យមានហានក្រមកាំនរដំរីសព្វគ្រប់ប្រើឲ្យញុនណាស្លៀក
ដំគត់ផែលស្តេចប្រទានឲ្យចៅបុរសនោះ ស្តេចឲ្យចៅមកទាំងប្រុស

ទាំងស្រី អស់ពួកអាហានក្រុមវាំងល្បាតទៅឃើញអានោះមេនោះ ឈរ
មើលកំពង្គុំមគ្នា ក៏ចាហានក្រុមវាំង ហៅអានោះមេនោះមកផ្ទាយស្តេច។
រតទៅមិនមែនខ្លួនថៅបុរស ស្តេចឲ្យទៅហៅថៅបុរសនោះមកស្តេច
ត្រាស់សួរថា ឯណាថ្លែងនូវថៅបុរសឯង ថៅបុរសនោះក្រាបទូលថា
សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាជ្រាបសនាងនេះហើយជាថ្លែងទូលថ្វាយខ្ញុំ ហើយ
ស្តេចមានបន្ទូលថា ចុះថៅនេះឯងស្គាល់ទេ ថៅបុរសក្រាបទូលស្តេច
ថាមិនស្គាល់ទេ ម្នើបស្តេចឲ្យយកតន្ទុបកភ្លាស់មកឲ្យអាសហាយមេនោះ
ផ្លាស់សំពត់នោះចេញ ហើយស្តេចត្រាស់សួរថា សំពត់នេះឯងបាន
មកពីណា អានោះភ័តភ័យក្រាបទូលស្តេចថា នាងនេះឲ្យខ្ញុំលួចថ្វាយ
ស្តេចសួរថា តាឯងលួចថ្លែងថៅបុរសនេះមែនឬទេ តានោះក៏ទូល
ស្តេចថា ទូលថ្វាយលួចមែន ហើយស្តេចត្រាស់សួរថា រថស៊ីផែល
ថៅបុរសនេះគេកប់ទុកត្រឹមជណ្តើរឯងលួចយកទៅមែនឬទេ អានោះ
ទូលថាទូលថ្វាយលួចយកមែន ហើយស្តេចឲ្យចណ្តើរអានោះទៅយករថស៊ី
អស់ទាំងនោះមក ។

តអំពីនោះ ស្តេចមានព្រះបន្ទូលសួរថៅបុរសនោះថា រថស៊ីនេះ
ហើយឬជារថស៊ីថ្លែងឯង ឯថៅបុរសក្រាបទូលថា រថស៊ីអស់នេះ
ហើយជារថស៊ីទូលថ្វាយខ្ញុំជាខ្ញុំ ហើយស្តេចត្រាស់សួរថា ឯអានេះនឹងមេ
នេះ នឹងឲ្យធ្វើទោសយ៉ាងណា ថៅបុរសនោះទូលថាទូលថ្វាយខ្ញុំជាខ្ញុំសូម

ព្រះរាជទានទោសឲ្យរួចយកគ្នាវាទៅចុះ ឯស្តេចនន់ងាម៉ុនកំពោតចិត្តចៅ
បុរសនោះស្តេចក៏ឲ្យដោះលែងតាមពាក្យចៅបុរសនោះ ហើយចៅបុរស
លើកបេះដាំងអស់ថ្វាយទៅស្តេចក្រាបទូលស្តេចថា សូមទ្រង់ព្រះមេ-
ត្តាប្រោស ឯខ្សែនន់ដំបងនេះប៉ើមានសត្រូវជាច្រើនមកប្រើខ្សែ
ទៅចងដំបងកាយក៏បាត់ទៅ ស្ទាប់រៀនសូត្រពុកយកស់ ឯធ្នាំងនេះបើ
ទ្រង់សព្វព្រះទ័យនន់ងព្រះក្រហាស្ទាយមែបណា ក៏ច្បាប់ថាធ្នាំងនន់ធ្លុន
ឡើងក៏ធ្លុនបានដូចចិត្ត តែវាជ្រកនេះទៀតប៉ើទ្រង់សព្វព្រះទ័យយាងលើ
ទំពក់ក៏បាន ។ ឯស្តេចនន់ពក្តងត្រាទ័យថា ទ្រព្យទាំងនេះជាទ្រព្យមានដម្លៃ
អញនន់ងឲ្យទ្រព្យអ្វីឲ្យធួនលុមនន់ងថ្លៃបេះចៅបុរសនេះគ្មាន ទុកជាខ្លួន
អញនន់មហេសីបុត្រ ទាំងព្រះរាជទ្រព្យទាំងនគរក៏ពុំស្មើដំណែរបេះ
ចៅបុរសនេះឡើយ ។

ទើបមហាក្សត្រស្តេចមានព្រះបន្ទូលទៅនន់ងចៅបុរសថា បេះ
អញគ្មានកូនន់ងតបថ្លៃទ្រព្យចៅបុរសឯងទេ អញមានតែបុត្រមួយនន់ងរាជ-
សម្បត្តិ អញលើកឲ្យតបថ្លៃទ្រព្យចៅ ឯចៅបុរសក្រាបទូលទៅវិញថា
សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ខ្ញុំបង្គំជាខ្ញុំជាមនុស្សកំសត់ពុំច្បាច្បាករ-
សម្បត្តិ នន់ងព្រះរាជបុត្រីល្អនន់ងលើព្រះបាទទេ បើទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស
សូមព្រះរាជទានតែកាំបិតបន្ទោះមួយ ស្តេចទ្រង់ជាបត្រេប្រការដូច្នោះ
ហើយ ស្តេចមានបន្ទូលឲ្យជាន់យកដែក ๑๐ ហាបទៅរាយដំឆ្វើជាកាំបិត

ចារខ្លោះមួយ ឯគាំចិតបខ្លោះនោះខុកជាយកក្តារមកដាក់តម្រួតគ្នាជាពីរដាន់ គ្រាន់តែអូសដាច់មិនដាច់ ដើបស្តេចឲ្យធ្វើស្រែមដាក់ ហើយស្តេចទ្រង់ព្រះពរជាមឲ្យចៅបុរសនោះ ឯចៅបុរសនោះក៏ថ្វាយបង្គំលាស្តេចទៅ ។

អស់នាម៉ឺននិងពួកស្តេកគេនិយាយគ្នាថា ចៅបុរសនេះជាមនុស្សត្រកសំណាង ស្តេចឲ្យបុត្រីឲ្យពាជសម្បត្តិម៉ិនយក ទៅយកឯគាំចិតបខ្លោះជាងមួយ ហើយសន្មតឲ្យហៅតែចៅគាំចិតបខ្លោះជាងមួយតាំងអំពីគាលនោះមក ។

ឯចៅគាំចិតបខ្លោះជាងមួយក៏ចេះតែដើរទៅៗទៅដល់ខនារស្តេចមួយអង្គទៀត ក៏ចូលទៅសុំសំណាក់នៅផ្ទះមហាសេដ្ឋី ឯសេដ្ឋីនោះមានកូនស្រីមួយគ្នានកូនប្រុសសោះ បានឃើញចៅគាំចិតបខ្លោះជាងមួយមកសុំសំណាក់ដូច្នោះក៏មានចិត្តស្រឡាញ់អាណិតឲ្យនៅសុំធ្វើជាកូន ចៅគាំចិតបខ្លោះជាងមួយតាំងពីបានមហាសេដ្ឋីធ្វើជាអាពុកធម៌ថ្ងៃណាក៏តែងតែថែទាំជាស់គ្មើនខ្ចីតដាឲ្យធ្វើការរកស៊ី មិនមានឲ្យមហាសេដ្ឋីព្រួយចិត្តឡើយ ឯមហាសេដ្ឋីក៏មានចិត្តអាណិតស្រឡាញ់ចៅគាំចិតបខ្លោះជាងមួយលើសកូនបង្កើតពីពោះទៅទៀត ។

ជួនជាស្តេចនោះទ័កចង់ពិសោធក្រើសនាម៉ឺនណាដែលមានចំណេះប្រាជ្ញាចេះរក្សាទ័កដំណើរស្តេចបាន ដើបទ្រង់ឲ្យរៀបពិព្រះរែនគ្រាលភ្លុកពែពិរៀមចំ ហើយរៀបសម្ងាច់ជាត់តោងនឹងចំណី ដើមន្លែណា

ត្រូវវេនក៏ឲ្យទៅស៊ុដេកចាំកំដរជាសម្រាប់រៀងទៅ ក៏អស់នាម៉ុនតែងតែទៅស៊ុចំណីនោះហើយដេកនៅមិត្រនែនោះ ស្តេចលបចេញមកមើលឃើញដេកពុំភ្ញាក់ ក៏ស្តេចឲ្យជាស់ឡើងឲ្យចាប់យកទៅគាប់ទៅ តែត្រូវនោម៉ុនណាដេកវេនានាម៉ុនខោះស្ងាប់ ស្តេចពិសោធអស់នាម៉ុនសម្លាប់ស្ងាប់អស់គ្រែល ។

លុះដល់វេនសេដ្ឋ ក៏ឲ្យប្រពន្ធរៀបណ្តាប់ធ្វើបុណ្យទ្រូនទឹកថាតែទៅដេកវេនហើយមិនដែលអ្នកណាសៅរួចមួយ តស់ប្រពន្ធកូនចៅបួនញាតិសន្តានខ្វាក់ផងក៏យំទ្រហឹងអឺងកង ឯសេដ្ឋីដេកសន្ធឹកសន្ធៃគាហារចំណីក៏ពុំបរិភោគ ។

ចៅគាំចិតបងខ្លោះដងមួយឮគេយំរាល់គ្នា តំបូលទៅសួរមេហាសេដ្ឋីឃើញគាត់ដេកដេកសន្ធឹកសន្ធៃមិនគាហារចំណីដូច្នោះក៏សួរថា អ្នកគាត់កហេតុអ្វីក៏គេយំទ្រហឹងអឺងកង ហើយអ្នកគាត់កស្រមៃឮសន្ធឹកសន្ធៃគាហារចំណីពុំបរិភោគ នេះតើមានការណ៍ហេតុអ្វី ចូរអ្នកគាត់កប្រាប់ឲ្យខ្ញុំជ្រាបដឹងផង ឯមហាសេដ្ឋីឮចៅគាំចិតបងខ្លោះដងមួយសួរដូច្នោះក៏ប្រាប់ថា ត្រូវកើយ គាត់កជាន់អ្នកមកធ្វើកូនថ្លៃណា គាត់កគ្មានចាស់ចិត្តពីការស៊ុ គាត់កខំតាំងចិត្តជាន់ទៅក្បាត្តកនឹងខ្នុកបំរុងអ្នកឲ្យវេនស្នងគាត់ក ដល់ត្រូវគាត់កជ្រុះទ្វាំសេចក្តីស្លាប់រំលោភណ្តែបនេះហើយ ដូច្នេះស្តេចឲ្យទៅដេក

ចាំកាំង តែនាម៉ឺនណា ទៅដេកក៏ស្ងាប់ពុំលែង បើអត់ពីអាពុកទៅ ប្អូនក្លួន
អ្នកនៅរក្សាម្ចាយខំដង្ហួនស្រែដងណា ។

ឯចៅគាំបិតបន្ទោះដង៏មួយឮអាពុកនិយាយ ច្រាបដូច្នោះក៏ដំរាបទៅ
អាពុកថា អ្នកអាពុកគ្រែកឡើងពីសាគ្រយាទៅកុំព្រួយ ឯការត្រង់
ដេកចាំកាំងអ្នកអាពុកកុំបារម្ភ ខុកណារឲ្យខ្ញុំទៅដេកឲ្យស្ងាប់ជំនួសអ្នកអាពុក
ឯមហាសេដ្ឋីថា ល្អើយខ្លួនកូនអ្នកនៅតែង ខ្លួនអាពុកចាស់ហើយ
ក៏ល្មមស្ងាប់ដែរ ចៅគាំបិតបន្ទោះដង៏មួយដំរាបមហាសេដ្ឋីជាអាពុកថា
អ្នកអាពុក ឯដេកចាំកាំងនេះតែអ្នកណា ទៅដេកហើយមិនដង៏កលក៏ស្ងាប់
ដើរដង៏កលដូចជាខ្លួនខ្ញុំបាវនេះមិនស្ងាប់ទេ ប៉ុន្តែនាម៉ឺនតាំងអស់ដៃល
ស្ងាប់ទៅនោះសុទ្ធតែគ្មានដង៏កលកំចុះអ្វីសោះបានជាស្ងាប់ មានតែខ្លួន
ខ្ញុំទេដង៏កលស្តេចនេះ ។

មហាសេដ្ឋីឮចៅគាំបិតបន្ទោះដង៏មួយនិយាយដូច្នោះក៏គ្រែកឡើង
ស៊ីជ្រុយខ្លួនតែឯង សុះដល់ល្ងាចចៅគាំបិតបន្ទោះដង៏មួយ ក៏កាន់គាំបិត
បន្ទោះចុះដើរទៅដល់កាំង អស់ពួកព្រះក្រសួងកំប្រគល់របស់ដៃលរៀប
ចម្រើនទុកនោះឲ្យចៅគាំបិតបន្ទោះដង៏មួយ ចៅគាំបិតបន្ទោះដង៏មួយ
មកនឹកគិតថា ឧស្តេចនេះនឹងចង់រើសរកនាម៉ឺនណាដែលមានគំនិត
ល្អបន្តិចរក្សាទុកដំបានជាស្តេចនេះតែតពាំសោយយាំងនេះហើយចៅគាំបិត
បន្ទោះក៏ពុំដេកថយទៅអង្គុយចម្ងាយពីទីនោះពីរព្យាម ។

លុះយប់អធ្រាត្រស្ងាត់ស្តេចចេញក្រៅនគរដើរទៅ ឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរយើញស្គាល់ជាស្តេចក្រុងនេះ ហើយក៏សំដីភ្លូនប៉ប៉ាច់នៅនឹងសសរ ឯស្តេចក៏យាងមកដល់ ប៉ើងទតអស់ចំណីនៅដូចដែល ក៏ឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរដងមួយទៀតថា ពះគាប់អាចារមកពីណាមកគិតល្ងួចរបស់ស្តេច។ នោះភ្ញាក់ក័យរត់ទៅ ឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរដងមួយ ក៏ដេញបណ្តាយទៅតាមស្តេចនោះ។ គេចនឹងសសរចុងព្រះកេង ឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរគាប់ដុត។ មិនឲ្យត្រូវតែសសរចុងព្រះពជ្រកេង ស្តេចគេចទៅសសរមួយទៀត ឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរគាប់ចង្កុំសទៀត ស្តេចគេចត្រង់សសរ ឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរក៏គាប់ត្រង់សសរគ្នានឹងសសរណាមួយទៀត ឯគាំប៉ិតបន្ទោរនោះ ពុតជាគាប់ត្រូវសសរក៏មិនដឹងជាជាប់ផង ។ លុះស្តេចសើចថា អញទេ ទើបឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរដងមួយឈប់លែងគាប់ ហើយស្តេចត្រឡប់ចូលទៅកន្លែងគំណាក់ទៅ ឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរដងមួយក៏លែមតាក់ខ្នែងដដែលវិញ ។ លុះព្រឹកឡើងឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរដងមួយក៏ត្រឡប់ទៅផ្ទះវិញ ខាងក្រោយឃើញគាំប៉ិតបន្ទោរទៅផ្ទះ ឲ្យលក់ចប់ចុងព្រះពជ្រកេងនោះរលំអស់ទៅ ទើបស្តេចឲ្យសួរថាវែនខ្លាណាដេតជាកំនិយាយមិញនេះ ។

ឃុនទិត្តមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម ស្រង់ប្រែនិងរៀបរៀង

អំពីគម្ពីរមិលិន្ទប្បញ្ហា (តទៅ)

អង្គ ១ របស់ខ្ញុំ

មានកន្ទុយជាអាវុធ មានកន្ទុយធំស្មើតត្រចៀក ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ មានប្រាជ្ញាញាណជាអាវុធ. លើកប្រាជ្ញាញាណឡើងកំចាត់កិលេស ចម្ងោចធំកំលេសដោយលំដាប់ បើកនិងកិលេសនៅមាន ក៏តាំងចិត្តតស៊ូដោយវិធីសំលៀងអាវុធ គឺញាណឲ្យមុតស្រួចឆាប់តែអាចកំចាត់កនិងកិលេសបានជ្រះស្រឡះ កំយាំងពួនកំមិនអាចមកញាំញីត្រូបសង្កត់បាន ។

អង្គ ១ របស់ស្លាះ

កាលចូលទៅជិតពស់ ត្រូវតែងយកថ្នាំលាបខ្លួនជាមុនហើយទើបចូលទៅបាប់នាំពស់ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ កាលចូលទៅជិតបុគ្គលដែលច្រែនទៅដោយកំហឹងឃោរឃៅ ហើយជាអ្នកតែងមានការឈ្លោះវិវាទគ្នា ត្រូបសង្កត់សន្ធានចិត្តផង ក៏យកថ្នាំគឺមេត្តាលាបឲ្យសព្វខ្លួនហើយរលត់កំហឹងទំនឃោរឃៅជាដើមនោះចេញ ធ្វើសន្ដានរបស់ខ្លួនឲ្យនឹងនាទន្ទ្រាបឲ្យត្រជាក់ស្រួលដោយមេត្តាភាវនា ។

អង្គ ១ របស់សត្វបាប៖

ខៅគាស្រែយនឹងផ្ទះអ្នកជាវៃ ម៉ែនដែលគាន់យកប្តូរយកបង់អ្វីមួយខៅក្នុងផ្ទះនោះទៀយ ខានចិត្តមៀងទាត់ ច្រែនខៅដោយសញ្ញា (ការយំ) ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ គាលនឹងចូលខៅគាន់ត្រកូលណាមួយ ម៉ែនតប៉ាគាន់យកនិម៉ត្ត ក្នុងបុគ្គលនឹងរបស់អ្វីនិមួយក្នុងត្រកូលនោះ។ នោះប៉ុន្មាន ស្ត្រី ខ្ចីដែក ខ្ចីដង្កៀយ ត្រៀងៗបកោតបង់កោត ទឹងត្រៀងប្រើប្រាស់ផ្សេងៗ តប៉ាជាអ្នកមកប្រែតប្រយ័ត្នខ្លួន តាំងសមណសញ្ញាឲ្យច្រាកដឲ្យសុខក្នុងចិត្តជាទំនួ ។

អង្គ ១ របស់ក្អែក៖

កាលស្រែកយំខៀង វែងច្រាប់ហេតុល្អប្តូរគ្រក់ មុនគួរឲ្យខ្លាចជាមន្ទស្សាងវៃ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ គាលនឹងសំដែងធម៌ជាល់ជនវៃ តប៉ាសំដែងហេតុផលតាំងល្អតាំងអាក្រក់ ឲ្យមានប្រាត់បាងជាត្រៀងគាងឲ្យអ្នកស្តាប់មានសេចក្តីសង្វេគស្ងុតចិត្ត ហើយឲ្យមានចិត្តសប្បុរសកាងកតិការប្រតិបត្តិតាមធម៌ ។

អង្គ ១ របស់ឈ្លើង

តាមមនុស្សប្រុសតូណា ត្រូវចាប់តោះមនុស្សប្រុសតូនោះយ៉ាងខ្លាច ខ្លួន ហើយស្រែបយកលោហិត ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ គប្បីចាប់យកអារម្មណ៍ណាមួយមកពុកឲ្យ ជាប់មាំនៅក្នុងចិត្ត តាំងរណាឲ្យឃើញច្បាស់ដោយញាណិសណ្ឋានដោយ និមិត្ត ហើយគប្បីជញ្ជក់យកវិសតិរំមុត្តិឲ្យបាន ។

អង្គ ១ របស់ពស់ប្លាត់

ជាសត្វធំ មានពពួកក្បាយធំ ពុកជាមានតោះស្ងួតក្រៀមជារៀងថ្ងៃ ព្រោះស្មៅរកអាហារមិនបានពេញតោះ តាលជាតំណពេញបន្ទុក ហើយ តែងចិញ្ចឹមជីវិតឲ្យស្មុមតែពពួកក្បាយទ្រនំនៅបានប៉ុណ្ណោះ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ រំពេញញាណដោយខ្លាំងដើរចិញ្ចឹមបានតែ អស្រ័យដុំបាយរបស់អ្នកស្រុក មានចំណានតែដុំបាយដែលគេឲ្យ រៀរ ចាកស្មូដណ្តាំខ្លួនឯង ស្មៅរកអាហារឲ្យបានពេញតោះបានដោយកម្រ ស្មូម្បីបានអាហារមកច្រើនក៏ពាន់តែស្មុមប្រមាណ ដល់គ្រាបានអាហារ តិចត្រឹម ៤-៥-ម៉ាត់ ក៏យកមកច្របល់ច្រចាប់ចំកពាន (ស្មុមតែទ្រនំ ជីវិតឲ្យគង់វង្សនៅប៉ុណ្ណោះ) ។

អង្គ ១ របស់សត្វពីងពាងធ្វើសំបុកក្បែរផ្លូវ៖

ហួតថាញាសវៃសែគ្រាលសំណាញ់នៅក្បែរផ្លូវ បើមានរុយចុមមកជំ ហើរទៅប៉ះជាប់នៅខ្នើងសំណាញ់នោះ ព័ងតាងតំចាប់សត្វដែលជាប់នៅ ខ្នើងសំណាញ់នោះស៊ីជាអាហារ ។

ប្រៀបដូចអ្នកប្រតិបត្តិ ចំរើនសតិបដ្ឋានដូចសវៃតិងតាងហើយ រំពេចភ្លាចខ្លួន ៦ ខុក បើតានកំលេសដូចជារុយកើតឡើងក៏តប្បីតំចាត់ចង់ ដោយសតិបដ្ឋាននោះភ្លាមទៅ ។

អង្គ ១ របស់ទារកបៅដោះ៖

លើកវៀនចង់រកតែបៅដោះ ស្រែកយំអង្វរសុំដោះម្តាយបោតាម សេចក្តីត្រេកអរថាន់ថមខ្លួន ។

ប្រៀបដូចបុគ្គលអ្នកក្បាប្រយោជន៍របស់ខ្លួនខុក ជាអ្នកតាប់ចិត្ត តែក្នុងប្រយោជន៍ខ្លួន ។ ស្តាប់សាកសួរការសង្ឃ តាប់ចិត្តប្រកប ក្បាយោមត្រង់ នៅក្នុងសេនាសនៈស្ងាត់ នៅរួមចំងអ្នកបរិភោគ ឡាយ តប់កល្បាណមិត្តខុកជាគួរមេស្រួលរួមខុកក្នុងការយកប្លែកទៅ ។

អង្គ ១ របស់ក្តួច៖

ក្តួចដែលតានចិត្តភ្ញាប្រៀប ខុកជាមានតែគោ តំមិនមានឮ ស្តាប់សត្វពាលទេ ។

ដែរ ដូចអ្នកប្រតិបត្តិបានដល់ផ្លាកសញ្ញាណជនពេញទី ឬមួយ បានសម្រេចអរិយមគ្គអរិយផលហើយ ក៏មិនបានអួតអាងប្រកាសប្រាប់គេឯង ទាំងមិនជាប់ចិត្តនឹងលាភសក្ការៈ ដែលកើតឡើងតាមធម្មតា ព្រោះតែគុណវិសេសនោះ ជាអ្នកតំចាត់មានះបានចោយ តំចាត់អំនួតបានហើយ ជាអ្នកត្រង់ទៅត្រង់មក មានវាចាមិនសាហាវ មានកាយមិនកោងត្រអឺតត្រអោង ជាអ្នកសុភាពរៀបរយជានិច្ច ។

ឬកមានអង្គ៥យ៉ាង

អង្គ ២ របស់ខ្លាឈ្មោល:

១- លាក់ខ្លួនពួននៅក្នុងទីស្ងាត់ ចាំលោតចាប់ពួកសត្វទ្រឹតស៊ីជាអាហារ ។

២- សត្វណាទីមួយ ដែលវាចាប់បានហើយ ចើដួលទៅនឹងដុន ក៏មិនព្រមស៊ី ។

ដែរ ដូចអ្នកប្រតិបត្តិឲ្យកបដោយអង្គសម្បត្តិ ៦ ប្រការគឺ:

១- សេពាសេនាសនៈដ៏ស្ងាត់ ចំរើនភាវនាតែតែស្ងាត់ជានាញក្នុងអត្ថញ្ញា ៦ ។

២-មិនបរិភោគភោជនាហារដែលសម្រេចមកដោយមិច្ឆាជីវៈ ដែលព្រះពុទ្ធទ្រង់គ្នៃតិះដៀលនឹងដែលកើតមកអំពីអនេសនកម្ម ឃាំងដូចអ្នកជំងឺមិនព្រមស៊ីសត្វដែលដួលទៅនឹងដុន ដូច្នោះ ។ (មានត)

ពិធីបុណ្យក្នុងក្រសួងពុទ្ធសាសនចល្លំត្យ

ពិធីវែកសញ្ញាប័ត្រ-ផ្ទាំនដល់ព្រះសង្ឃជាសិស្សសោណចូលជាន់ខ្ពស់:

នៅថ្ងៃ ៩ ខែមេ ឆ្នាំ ១៩៤៤

ម៉ោង ៩ ព្រឹក ក្រសួងពុទ្ធសាសនចល្លំត្យ បានរៀបចំធ្វើពិធីវែកសញ្ញាប័ត្រនិងផ្ទាំន ដល់ព្រះសង្ឃជាសិស្សសោណចូលជាន់ខ្ពស់ ៦៨ រូបគឺ: សិស្សដែលប្រឡងជាប់ចំនួន ៦២ រូប ត្រូវបានសញ្ញាប័ត្រ សិស្សស្ដាប់ ៦ រូប ត្រូវបានសិក្សាប័ត្រ, ក្នុងពិធីបុណ្យនេះ សម្តេចព្រះមហាសុមេដ្ឋាធិបតី (ហ៊ិន) សង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ ព្រះសុជន្ធាធិបតី (ស៊ឹ) សង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិ លោកអ្នកឧកញ៉ាអគ្គមហាសេនា (អ៊ិន អ៊ី) សេនាបតីក្រសួងធម្មការ ទំនិលោតដេឡេត (ប៉ាល់) បានទៅមន្ទនិងអញ្ជើញទៅជាអធិបតីក្នុងវែកសញ្ញាប័ត្រនិងផ្ទាំនដល់ព្រះសង្ឃជាសិស្សទាំងនោះ ។

* * *

ពិធីបំពាក់គ្រឿងឥស្សរិយយស

និង

ប្រគល់ព្រះរាជក្រិត្យដែលតាំងជារ

រសៀលម៉ោង ១៧ (ម៉ោង ៥) ថ្ងៃទីដដែលនេះ បានប្រជុំម្តងទៀត លោកអគ្គលេខាធិការ នៃពុទ្ធសាសនចល្លំត្យ

(ឧុយឧុដ៏ត) នឹងព្រះនាយកមន្ត្រី (យឿន-ចិប) ជាអធិបតី បានប៉ាវក់គ្រឿងឥស្សរិយយសឲ្យមន្ត្រីដែលទទួលរ៉ែគ្រួតពាំនឹង ៩ រូបគឺ:

១- លោកគ្រូព្រះអាចារ្យ រេស៊ា-មៀច រគ្រឿងឥស្សរិយយស មុនីសារគ័ណ ។

២- ទេកញ៉ាលេខានុវត្ត ឡាយ-គីត " " សុវត្ថិជាក ។

៣- ហ្គួងវតនានុរក្ស តង់-ដា " " អស្សម្ភូនិក្រែងកម្ពុជា ។

៤- ឃុនចំណាងអក្សរ លឹម-កង " " មុនីសារគ័ណ ។

៥- លោក ងាស-យ " " មុនីសារគ័ណ ។

រួចកិច្ចនេះហើយ ឃានច្រគេនសមណសក្តិដែលតាំងថ្មី ដល់ព្រះសង្ឃ ១១ អង្គ ដូចតយ៉ាមនឹងសមណសក្តិតទៅនេះ:

១- ព្រះជ្ញាត់ វណ្ណ-សាខុម គ្រូមជំនុំព្រះវិត្រចិដក វត្ត ន្ធនមុនីពាម គ្រូវឡើងជាទីព្រះគ្រូ សុមេធគ្ឫ ។

២- លោកគ្រូ ប៉ែន-សុទ គ្រូបង្រៀនសាលាចាស់ជាន់ខ្ពស់ វត្តទណ្ឌាលោម ជាទីព្រះគ្រូ ញាណសត្ថា ។

៧- លោកគ្រូ សូរ-ហាយ ក្រុមជំនុំព្រះវិត្តបិដក វត្តទណ្ឌាលោម ជាទីព្រះគ្រូ សុវឌ្ឍញ្ញាណ ។

៨- លោកគ្រូ ភ័ម-ភូ " " ជាទីព្រះគ្រូ សិរីសោភ័ណ ។

៩- លោកគ្រូ ពាង-សុខ " " ជាទីព្រះគ្រូ សន្តិវិទូ ។

១០- លោកគ្រូ អៀង-ថ្ងាង " " ជាទីព្រះគ្រូ អរិយវិទូ ។

៧- លោកគ្រូ ម៉ែញ-ណាគ្រី " " ជាទីព្រះគ្រូ ធម្មវិទូ ។

៨- លោកគ្រូ គោ-ស៊ីម អ្នកគ្រូតតាសិស្សសាលាបាលី ជាន់ខ្ពស់ វត្តលង្កា ជាទីព្រះគ្រូ បញ្ញាលិង្គ ។

៩- លោកគ្រូ ឈឹម-ស៊ុម គ្រូបង្រៀនសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់ វត្តលង្កា ជាទីព្រះគ្រូ អរិយសង្ឃា ។

១០- លោកគ្រូ សោម-ឡុប ក្រុមជំនុំព្រះវិត្តបិដក វត្តលង្កា ជាទីព្រះគ្រូ មុនីសោភ័ណ ។

១១- លោកគ្រូ គុយ-សូត្រ ក្រុមជំនុំព្រះវិត្តបិដក វត្តសោភ័ណ ជាទីព្រះគ្រូ សាសនវិធ្យ ។

ស្រែចតុច្ចនេះហើយ ទើបលោកអគ្គលេខាធិការនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ប្រគល់ព្រះពរជ័យដែលឲ្យទៅដឹងដោយសង្ខេបដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធ ២៦ នាក់ ដូចមានពាក្យឈ្មោះខាងក្រោមនេះ :

១- ឧកញ៉ា សោភ័ណមន្ត្រី ជួន-នុត ត្រូវបានឡើងសក្តិដល់ ៨ ហ៊ូពាន់ ។

២- ឧកញ៉ា ខេពតំបូ ឈឹម-ស្រសេម ជាឡេត្រទី ១ បានឡើងសក្តិដល់ ៨ ហ៊ូពាន់ ។

ត្រូវបានឡើងពីទីឃុនទៅទីហ្លួង សក្តិ ៥ ហ៊ូពាន់គឺ :

៣- ឃុនធិព័ន្ធមន្ត្រី ញ៉ឹក-ថែម ឡេត្រទី ២ ។

៤- ឃុនសារពើធិត្យ ព្រំ-ស្រួច ស្បៀន ។

៥- ឃុនវិបុលតេជោហារ អ៊ុក-សេន ស្បៀន ។

ត្រូវឡើងពីទីហ្លួនទៅទីឃុនសក្តិ ៤ ហ៊ូពាន់គឺ:

៦- ហ្លួន បណ្ឌាទុកៈ ជ្រួ-ប៊ូ. ស្បៀន

៧- ហ្លួន មហាវៃទ្យ ចន-ហួត. "

៨- ហ្លួន វរមេធ អ៊ុក-ម៉ូត. "

៩- ហ្លួន សព្វធម្មន្ត្រី ឡុង-ជា. "

១០- ហ្លួន ឧត្តមប្រីជា ហាប-ពិន. " ។

អ្នកពាក់ព័ន្ធ ទទួលខាងកែត្តិយសថ្នាក់

១១- ហ្វូង រ៉ៃសុខមេធា	អ៊ុប-រស់	គ្រូបង្រៀនថ្នាល់		៧
១២- ហ្វូង ថណ្ណាឧត្តុល	លាប-លាន		ស្មៀន	៧
១៣- ឃុន សារ៉ាមេធី	ស្រី-អ៊ូ		"	៧
១៤- ឃុន អត្តសោរ៉ៃ	ជា-យូ		"	៧
១៥- ឃុន បញ្ញាសោភ័ណ	អាំ-ខុំ		"	៧
១៦- ឃុន ពិសេសសុធី	ឯន-ប៉ន់		"	៧
១៧- ឃុន សុវត្ថិរ៉ៃ	ឃួ-ស៊ុន		"	៧
១៨- ឃុន រ៉ៃឡាឧសិង្ហ	មាន-នាត់		"	៧
១៩- ឃុន សុឧម្ម្រេត្តិ	ឯម-ម៉ីសែល		លេខានុការ	៧
២០- ឃុន ពិនិត្យសម្បត្តិ	ភ្នោង-សន		"	៧
២១- ឃុន បណ្ណាឧសិទ្ធិ	សួន-មឿន		ស្មៀន	៧
២២- ឃុន ប្រសិទ្ធិអក្សរ	ហេង-សេង		"	៧
២៣- ឃុន ពិចិត្រអក្សរ	កែ-ម៉ៃម		"	៧
២៤- ឃុន អក្ខរាឧត្តុង្គ	ឃក់-ស៊ុន		"	៧
២៥- ឃុន វិបុលប្រីជា	ចាក់-ឈួក		លេខានុការ	៧
២៦- ឃុន ចំណានអក្សរ	លឹម-តន		ស្មៀន	៧

ภาษาไทย ๗

ให้นักเรียนเติมคำในช่องว่างต่อไปนี้ให้ถูกต้องตามความหมาย

๑) ครูสอนนักเรียนให้ ____ ในการเรียน
ให้ ____ ในการทำงาน ให้ ____ ในการเล่น

๒) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๓) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๔) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๕) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๖) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๗) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๘) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๙) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

๑๐) ____ ในการเรียน ____ ในการทำงาน ____ ในการเล่น

១៧) ឃុនវរមេធីទីអ្នកប្រាជ្ញ	ថ្ងៃមាត់អង់អាចក្លាវនិយម
ក្នុងកិរិយាទង្វិលភាវមួយ	ឆាងំខាងកែសំណេរជាស្ទាល់ ។ (គុំក - ម្ជឹង)
១៨) ឃុនសេទ្ធម្មន្ត្រីអ្នកតិនិត្យ	ធម្ម៌ស្នើរកែប្រែធើរជាស់
ទុកដាក់តំណើយយែកតាមរៀងក្រាស់	ណាទ្រុះបាវដែមទៀតឲ្យបាន ។ (ឃ្លុង-ជា)
១៩) ឃុនទត្តមប្រឹងាមេឃាវី	រក្សាចក្ខីល្អនឹងបុណ
តែលគេនើមកដាំងប៉ុន្មាន	នឹងទំនឹងអាងតែងរឿងនឹង ។ (ចាប-តិន)
២០) ឃុនសំរីមេធីក្រុមដំនុំ	ផ្ទៃបង្គុំទាងក្រុមប្រែចំឡង
ភាគំពាប់ចញ្ចឹងាមតូចតាង	ពេលមើងម្ដងៗ ឲ្យជាក់ស្ដែង ។ (ស្រឹ-ង្គុំ)
២១) ឃុមរត្នកោវិទតិនងាក្រាដ្ឋ	ពេហារអង់អាចនឹងកោងក្រែង
ខេះសៀមរាលីយាងខែងរែង	ប្រែអ្វីងាក់ស្ដែងគួរចេងស្ដាប់ ។ (ជា-ឃ្ម)
២២) ឃុនចន្ធាសោភ័ណគំនរគ្រែ	ភនិការឲ្យទៅពត់ល្បួនល្បាប់
បុរាណវត្ថុតាមលំងាប់	ធ្វើការចំណាប់ខាងងើរផ្លូវ ។ (តាំ-ខុំ)
២៣) ឃុនតិសេនសុធីខេះល្បួនស្ប៉ប	យល់កល់ស្គាល់ក័ច្ចការខុសត្រូវ
ជាអ្នកត្រៃត្រាកែនម្រែ	ឆ្ងត្រូវតាមច្បាប់ណោកចង្កាប់ ។ (ឯ ខ - ច័ង)
២៤) ឃុនសុវត្តិវេទីប្រាជ្ញាប្រើខ	ចំរើនខាងធើសច្បាប់ទម្លាប់
សរសេរទ្វើតង្វង់ដោយខ្លួនខ្ចាប់	ពប់ចាំជាអ្នកខេះចំឡង ។ (ឃ្ង - អ៊ុខ)
២៥) ឃុនវិស្សាឧសិដ្ឋចិត្តបរិសុទ្ធ	ភិតវៃប្រុំផុតខាងល្បិចល្បិត
ស្គាល់ក្បាច់បុណាចនហ្មត់ហ្មត	ចេញទៅចំឡងដ្ឋិតមកថ្មី ។ (ម៉ាង - ទាង)
២៦) ឃុនសុន្ទរមន្ត្រីស្មារតីរឹង	ឫកពានឹងធឹងរួបប្រើមប្រើយ
ទុកដាក់សំណុំរឿងអ្វីៗ	ឥតបន្សាត់បង់ទៅណា ។ (ឯ ខ - មីសែល)
២៧) ឃុនតិនិត្យសម្បត្តិអ្នកចាត់ចែង	ខ្នះខ្នែងចេកប្រាក់ពាក់ការ
យកទុកថាយកាយតាមត្រាថ្នា	ចង់ត្រាចក្ខីឥតភ្ញាត់ភ្ញាង់ ។ (ឡោក - ស ខ)
២៨) ឃុនចណ្ណាឧសិទ្ធិចិត្តស្មោះត្រង់	ឆ្ងិតផ្ទង់រក្សាចក្ខីឃ្លាំង
ទិនឲ្យបាត់បង់ដោយភាគំពាំង	សៀវភៅកាងអស់សឹងកាត់ត្រា ។(ស្ង ខ-ឌឿ ខ)

២៦) ឃុនប្រឹងសិក្សារស្តាប់ច្រៀង	ក៏ខំតាំងរៀនតាំងពីខខា
ក្លះត្រូវអក្សរស្តាប់ថ្វៃថ្នា	ចេះការជួនក្រឹមសៀវភៅពិត ។ (ហេង-សេង)
២៣) ឃុនតិចិត្តអក្សរស្រែសំបុកាម	សរសេរបានសព្វគ្រប់សៅហ្មង
ខុទទាំងដាំផ្ទាល់ចាំចំប្លង	ឡាចំពីងពែងដែលត្រូវចោះពុទ្ធផ្សាយ ។ (ពែង-ឡើង)
២៤) ឃុនអក្ខរាខុកំច្រកបលង្គណា	ចេះចារសាស្ត្រគិស្តសំស្រាយ
ចំឡងរឿងភ័ព្វគិតទាំងឡាយ	ដើម្បីនៃពាយទើលត្រូវចំក្ប ។ (ឈក់-ឆុំង)
២៥) ឃុនតិបុលប្រឹងប្រាជ្ញារច្រើន	ធ្វើការចំរើនត្រូវចំប្រការ
ចក្ខីបៀវត្សអ្នកពាណិការ	ក្រសួងសាស្ថាបណ្ឌិត្យអើយ ។ (ប្រាក់-ឈ្មួញ)
២៦) ឃុនចំណាងអក្សរបុណ្យឫទ្ធស្ងារ	ទទួលខុសការយ៉ាងចំខ្មែរក
អ្នកលក់សៀវភៅដែលថ្លៃពេ	ទៅចែកទាងត្រូមរទេះភ្ញើង ។ (លង-ពង)

បៀអធិការធំជាមន្ត្រីសង្ឃ

ដែលទើបតាំងថ្មីរាងអំពៃហ្ងៀរយេរ-ម៉ាស្ស ១៨៤៤

១ - សញ្ញាប័ត្រលេខ ៥ ចុះថ្ងៃ ៦-៤-៤៤ តាំងត្រួសត្រៃ (ក្រៀល-អ៊ឹង) កើតឆ្នាំកេង អាយុ ៤០ វស្សា ១២ នាមឆាយា ឥន្ទវង្សា ជាចៅអធិការវត្តថ្មស ឃុំកំពង់ឆ្នាំង ស្រុកវាលាប្អូរ ។

២ - សញ្ញាប័ត្រលេខ ៦ ចុះថ្ងៃ ១៩-៤-៤៤ តាំងត្រួសត្រៃ សួន-ខូ កើតឆ្នាំឆ្លូវ អាយុ ៥៥ វស្សា ៥ នាមឆាយោ សុវណ្ណបញ្ញា ជាចៅអធិការវត្ត ត្រពាំងរ ឃុំត្រពាំងសាច ស្រុកបាទី ។

๓ - សញ្ញាប័ត្រលេខ ៧ ចុះថ្ងៃ ១៥-៤-៤៤ តាំងត្រួសត្រួ
ឡាំង-ថាញ កើតឆ្នាំថោះ អាយុ ៤៩ វស្សា ៩ នាមធាយា ភុទ្ធធម្ម-
វិន្ទ័យ ជាចៅអធិការវត្តតេនាកម ឃុំលេខ ៥ ក្រុងកំពត ។

៤ - សញ្ញាប័ត្រលេខ ៨ ចុះថ្ងៃ ១-៣-៤៤ តាំងត្រួសត្រួ
ចាប-ខ្ចូ កើតឆ្នាំថោះ អាយុ ៥២ វស្សា ៣០ នាមធាយា ញ៉ាណត្ថេ
ជាចៅអធិការវត្ត មេត្រឹង ឃុំមេត្រឹង ស្រុកបើងព្រៃ ។

៥ - សញ្ញាប័ត្រលេខ ៩ ចុះថ្ងៃ ៦-៣-៤៤ តាំងត្រួសត្រួ
ស៊ូ-ហោង កើតឆ្នាំកា អាយុ ៥៩ វស្សា ៣៩ នាមធាយា សិរីបុត្ត
ជាវិន័យធរគណៈវត្តគោធ៌អណ្តូត ឃុំកំពង់ហាវ ស្រុកកំពង់លែង
(កំពង់ឆ្នាំង) ។

៦ - សញ្ញាប័ត្រលេខ ១០ ចុះថ្ងៃ ៦-៣-៤៤ តាំងត្រួសត្រួ
អៀម-លី កើតឆ្នាំកុរ អាយុ ៤៩ វស្សា ២៩ នាមធាយា ឥន្ទបញ្ញា
ជាសមុហ៍គណៈវត្តកំពង់ចាចខ ឃុំគោធ៌ (កំពង់លែង) ។

៧ - សញ្ញាប័ត្រលេខ ១១ ចុះថ្ងៃ ៦-៣-៤៤ តាំងត្រួសត្រួ
ខៃ-ម៉ាន កើតឆ្នាំមមី អាយុ ៣៨ វស្សា ១៧ នាមធាយា ឥន្ទុត្តរ
ជាវេយ្យាវច្ចគណៈវត្តក្តីគ្រែម ឃុំត្រពិល ស្រុកកំពង់លែង ខេត្ត
កំពង់ឆ្នាំង ។

អក្ខរសុទ្ធិយា

ទស្សនាវដ្តី ផ្សាយដំណឹងខាងសាសនា និងអក្សរសាស្ត្រ ជោះតុម្ពដង្ហាយ
អំពីពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ: ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ឹក-ថែម, បណ្ឌិត នៅ
ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ

បណ្ណាធិការ ផ្នែកដំណឹងសាសនា: ព្រះគ្រូបញ្ញាលិង្គ កៅ-សុីម អ្នកគ្រូតគ្រា
សិស្សនៅសាលាបាលីជាន់ខ្ពស់

បញ្ជីក្បៀង

ផ្នែកអក្សរសាស្ត្រ		ទំព័រ
លោក ញ្ហុង-សៀង	បុប្ផាគារ	២៨៥
លោក ហាន់-ឃេង	រឿងកំពូលកំសត់ (ត្រមក)	២៨៦
លោក ញ៉ឹក-ន្ហ	ប្រាប់ក្រែមបរិយាយ	៣០៥
ហ្លួងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ឹក-ថែម . .	ប្រជុំសុភាសិតខ្មែរ តាមលំដាប់អក្សរ (ត្រមក)	៣០៩
. . . . .	រឿងព្រៃងខ្មែរ: "រឿងចៅក់ប៊ិតបងប្អូន".	
	(ត្រមកតទៅទៀត)	៣១៤
ព្រះសមុហ៍ឃោសាចារ្យយួរ-ប៊ុណ្ណា	សុវណ្ណសាមជាតក ពាក្យកាព្យ (ត្រមក) . .	៣២៥
ផ្នែកសាសនា		
ព្រះគ្រូសុវឌ្ឍញាណ សួរ-ហាយ.	បរិយាយសិប្បកថា (ត្រមក)	៣២៦
ព្រះគ្រូ សាសនវង្ស គុយ-សូត្រ	តិតិបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌសីមា នៅវត្តសាំងសាម៉	
	(ត្រែវែង)	៣៣២
ដំណឹងអំពីក្រសួងធម្មការ . . .	អំពីតាំងបៅអធិការថ្មី	៣៣៧

ឆ្នាំទី ១៦ — លេខ ៦ ខែឃុំកឹង ឆ្នាំ ១៨៦៤ — តម្លៃលក់ ១ ក្រឹង ៥០ សេន

KĂMPŬCHĔASŎRĬYA

Revue religieuse et littéraire éditée par l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie littéraire : Luong Nibandhamantri Nhok-Thêm, Pandit à l'Institut Bouddhique.
Rédacteur en chef de la partie religieuse : Preah kru Paññalikhita Kao-Sim, Surveillant général de l'École Supérieure de Pāli.

TABLE DES MATIÈRES

Partie littéraire:

		Pages
Monsieur Nhoung-Saung.	Pupphānāri.	285
Monsieur Han-Yêng	Kāmput kāmsāt, roman (suite) . .	296
Monsieur Nheuk-Nou. . .	Chbāp krāmborīyay	305
Luong nĭponmontrei Nhok-Thêm.	Recueil de proverbes cambodgiens classés par ordre alphabétique (suite)	311
. . . . .	Conte populaire cambodgien inédit: "Rŭrong chau kāmbăt băntŏh" (suite et fin)	314
Prĕah sāmuk'osachar You-Ponn	Suvannasāmajātaka poème (suite)	322

Partie religieuse:

Prĕah kru Suvaddhanāna So-Hay.	Pariyāyasippakathā (suite). . . .	326
Prĕah kru Sāsanavong Kuy-Saut.	Compte-rendu de la cérémonie des sima à vĕat Sangsamei (Prei-Veng)	332
Communiqué du département des Cultes . . .	Nominations de nouveaux Chau at'ikar	337

បុច្ឆាធារី[1]

(រឿងព្រៃឆ្នាំស្រុកអង្គរ)

លោកឡុង-សឿង ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក

ប្រែខ្មែរជៀបជៀង

កាលពីព្រៃឆ្នាំនាយ មានបុរសជាចង្រ្កូខ្លួនតិចនោក តែក្រែកំសត់ទុគ៌តពន់ពេក គ្មានផ្ទះសម្បែងអាំងមួនដូចអ្នកផងឡើយ, មានតែកូនខ្មែកូចមួយប្រុសចំបើង ទុកជាលំនៅយ៉ាងខ្ចង់ខ្ចុសរបស់ខ្លួន ។ បុរសកំសត់តាំងពីនោក់នោះសុទ្ធតែនៅលីវកំណេ្រះដូចគ្នា, ចំញ៉ឹមដីវិតតែងដោយបេសាវផ្ទៃហើយនឹងមើមដំឡូងផ្សេងៗ ហើយស្រឡាញ់ពប់អានគ្នាដោយស្មោះត្រង់ មិនដែលមានឧស្ថានទាស់ខែងខ្វែងគំនុំគ្នាក្នុងពេលណាម្តងឡើយ ។

ថ្ងៃមួយ បុរសជាចង្រ្កូដើរទៅរកចេះផលាផលនឹងដីកម្រើមដំឡូងកងព្រៃ, ប្លួនជារស្រែកខ្លែងកខ្វាំង ក៏ដើរកុកកន្ទេរគ្នាលព្រៃដើម្បីស្វែងរកអណ្តូងឬថ្មកត្រាំងដែលមានខ្លែកល្មមនឹងឆ្កែកបាន; លុះដើរឆ្ងាយទៅ។ បានឃើញស្រះមួយតូចល្មម នាកណ្តាលព្រៃជ្រៅស្ងាត់ជាប់សង្វែង, មានខ្លែកថ្មាត្រជាក់ ត្រូវតន្ទឹព្រះអាទិត្យចាំងតាមចន្ទោះស្លឹកឈើមក ចំកស្រះនោះភ្លឺផ្លេកៗ ត្រាតៗ ដូចជាពណ៌ខ្លែកមាស ឬតួងពេជ្រ

---

[1] រឿងនេះប្រែចាកសៀរភៅ ហ៊ុយដំឡាំង ក្បួនយាំងសៃស ។

យ៉ាងនិរាសេសសុំវិញមាត់ស្រែរនោះ; មានដើមឈើតូចធំត្រសុំត្រសាយជុំវិញគ្នា, បរិបូណ៌ដោយផ្កាតែស្ទុះស្ពាយរយោងរយាន គួរឱ្យស្រឡាញ់តែពុយពោតតូច ក្នុងចំណោមដើមឈើទាំងនោះ មានឈើ ๑ ដើមហើយមានផ្កាត្រពុំតែមួយយ៉ាងដំណួសសុះស្រស់ភ្ញាញ៉ឹម ; បុរសកំសត់គ្មានតែឯងយើញផ្កានោះភ្លាម ក៏រីករាយសប្បាយស្ទើរតែភ្លេចការស្រែចំការទៅដំណះហើយ ល្ងក់ដៃស្ទុះបម្រុងនឹងត្របកផ្កានោះលេង, ស្រាប់តែត្រង់ព្រួចតាំងពីក្នុងដៃងូតឡើយហូតដល់មួយរំពេចមួល, បុរសនឹងតែមានសេចក្តីភ្ញើងធ្លាក់ភ័យអាង ហើយក៏កាប់ផ្កានោះយកត្រឡប់មកកាន់ខ្លួនវិញ, យកមកដាក់បណ្តែតក្នុងកន្ងែរាងដីមួយ ដឹងតែញ៉ោះដោយទឹកយ៉ាងត្រជាក់ថ្លាស្អាត ។ ក្នុងពេលពេញត្រង់បួនថ្ងៃយកផ្កាមកដល់នោះ បងប្អូនទាំងពីរនាក់យល់សប្តិឃើញថា "មានស្ត្រី ๑ នាក់មករៀបចំតាក់តែងកន្ទែងខ្លួនឱ្យគ្រអូបឈ្ងុយឈ្ងប់ត្រពេក" ។ លុះព្រឹកឡើងបុរសទាំងពីរនាក់ភ្ញាក់ដើរទៅរកផ្កាឈើក្នុងវិត្រភ្លាត់ភ្លេ ហេតុខ្លួនស្ងាត់ជ្រងំ, ជល់ថ្ងៃរសៀលទន់ខាបទើបវិលត្រឡប់មកវិញ ស្រាប់តែឃើញជាយសល្ហតមាំងសម្ងួចមុខ មានសម្ងាត់ដាំដើម ជាក់ក្នុងកន្ទែងស្ទឹកបេកស្រស់ស្អាត; ប្អូនបងប្អូនទឹកចិត្តល្អពេកក្លាត់ មិនដឹងជាការសេចក្តីយ៉ាងណាសោះ, ប៉ុន្តែមកពិចារណាដោយស្មានៗ ថាប្រហែលជាលោកតាភ្នំសំណាងរបស់ខ្លួនមានក្នុង

ពេលនោះទេដឹង ទើបនាំគ្នាចរិះគោតគោជនាហាវ៉ាំងនោះទាល់តែផ្អែត
ស្កប់ស្កល់ ។ ក្នុងពេលយប់ទីរាត្រីនោះឯង បងប្អូនចាំនឹងវ៉ានាក់យល់
សប្តរយើញាវ៉ៃតថា " មានស្ត្រី ៣ នាក់មកដួយបំពេញតាវ៉ៃតែតែខ្លះតែខ្លះ
ចេស់ខ្លួនឲ្យថ្មានតេញលេញតូរវ៉ៃដើងតែទាំងប៉ែ " ។ រីស្អែកឡើង
ព្រលឹមស្រាង ១ បុរសកំសត់ចាំនឹងវ៉ានាក់ដំរះទៅកែផ្ទៃឈើថ្មាត់ទៅវ៉ៃត
លុះត្រឡប់មកវិញក្នុងពេលល្ងាច ក៏ថ្មានយើញថ្មាយសម្លម្ហូបចំណីដូច
ថ្ងៃមុន, នាំគ្នាចរិះគោតបណ្តើរដើរផែតតាំគ្រោះគ្នាចណ្តើរដោយខំតសន្ធឹយ
តែតែខ្លាំងឡើង ១, បងំយើញរូបមនុស្សប្តរខេវគាចក្តុសប្តរុសដែលរៀបចំ
អាហារខុកឲ្យនោះកែកតេក, ប៉ុន្តែមិនដឹងជាកេងថ្មាយតលយ៉ាងណាទេដឹង
ថ្មានយើញ; ក្នុងពេលកន្ត្រើនោះ បងប្អូនចាំនឹងវ៉ានាក់តតមានដេតលក់
បន្តិចសោះ គ្រោះក្នុងខ្លួនចេះតែរសាប់រសល់ចង្អើតចង្អល់គានតិនណែនក្តន់
ដោយសេចក្តីសន្ធឹរសន្ធឹយ, ចេះតែតាំគ្រោះគ្នារហូតដល់ភ្លឺ
ថែតបច្ចូស ។ នាវេលាព្រឹកឡើង, បុរសប្អូនទៅតេបេរផ្ទៃឈើតែម្នាក់
ឯង ខុតបងឲ្យនៅចាំខ្លួមដើម្បីនឹងឃ្លាំចាំមើល; បងនោះក៏ទៅតែកុនខ្លួម
មិនហ៊ានចេញដើរទៅណាសោះ, ប៉ុន្តែបន្តិចនាពេលនោះ មានអ្នកដំនូញ
ម្នាក់តែគេវ៉ាំនកំបុកកំបុកខានអំបិលថ្មាំនឹងម្ខូស្មាដើមដើរទៅតែរួចខ្លួម
ហើយតែស្រែកពាយនាយឲ្យម្ចាស់ខ្លួមជួយនិញអំពីនុ, សោតឯបុរសចាំ
ខ្លួមនោះខ្លះថ្មាំដក់ជូរខាត់ភ្លាំងពេក ក៏គ្រាំឃ្លាំចាំមើលដោយចាំបាតមិន

បាន ទើបចេញទៅដូរថ្នាំបន្តិច ហើយម្ចាស់ត្រឡប់ចូលមកក្នុងខ្ទមវិញ, គាត់តែចូលមកដល់គ្នាមក៏ឃើញម្ហូមចំណីរៀបចំស្រេចដូចមុនៗ, នាំបណ្តាលឲ្យបុរសនោះរំលឹកតែនឹកពិគាស់ខ្ជាក់ខ្ជឹងខ្លៀតជាងមុន ។ លុះដល់ថ្ងៃស្អែកឡើង បងទៅត្រៃ ទុកប្អូនឲ្យនៅចាំឃ្លាំមើល, ប្អូននោះមិនបាននៅកន្លងខ្ទមដូចបងពីថ្ងៃមុននោះទេ ទៅត្រាបពួនសម្ងំកែរគំនរៗសលបមើលតាមប្រហោងជញ្ជាំងខ្ទម, ចេះតែគយអារៗ ញ័រគោះផ្អើរភ្លៃកសំឡឹងរំពៃចំពោះទៅរកផ្លាដែលគ្រាំនៅក្នុងបានដំនោះជាខ្លាំងក្លាអស់រៀបរៅទៅក្នុងខ្លីណាឡើយ; គ្រានោះ ក្លិនផ្លាក៏ត្រអូបឈ្ងុយឈ្ងប់ផ្សាយកាយបក់ហុតមកដល់ប្អូនោះ។ គាត់តែប្រឹងស្មារតីប្រយ័ត្នមុឺងម៉ាត់ចាំមើលឲ្យជាក់ច្បាស់ជាងមុន, មួយសន្ទុះទៀតផ្លានោះក៏រីកបន្តិចម្តងៗ ហើយឃើញស្ត្រីទេពអប្សរខ្មាក់អាយុប្រហែលជា ១៥-១៦ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះចេញក្រៃតមកពីក្នុងកណ្តាលត្រចកផ្លានោះ, នាងមានរូបឆោមលោមតណិសស្អាតស្រស់ថ្លៃឆ្លងឆ្លុះខ្ចង់ភ្នែក, មានក្លិនត្រអូបក្រៃណាទំនឹងក្រអូប; រួចហើយនាងក្រមុំនោះដើរសំដៅទៅឯគំនរៗសប្រឹងនឹងរើសកំទេចសំរាមទំនៗសយកមកបង្ហាត់ក្លៀង, ឥតមានសង្ស័យថាបុរសដែលតួនសម្ងំចាំមើលខ្លួននាងក្រៃគំនរៗសនោះ កំពុងតែរំភើតភាគៈដុតឲ្យនេះសន្ធោសន្ធៅញ័រខ្លួនចំប្រប់ ព្រោះបណ្តាលមកអំពីខ្លួននាងនោះឡើយ ហើយក៏ដើរចូលទៅជិតអ្នកកំឡោះនោះ។ ស្ទុះក្រៃតចាប់កដៃនាងជាប់

ឈរទ្រឹងតាំងស្រឡាំងកាំងសំឡឹងមុខគ្នាទៅវិញទៅមក រកតែនិយាយស្តីដូចម្តេចក៏មិនកើត ញ៉ាសោចដំបែរដូចគេថ្លង់រឿនខ្លួនដោយភ្លើងតិភគៈដុតកំដៅគ្រឿងចក្រយន្តខាងក្នុងខ្លាំងជាពន្លឹក ។ មួយស្របក់ ទើបអ្នកកំឡោះចិត្តស្មោះត្រង់ដោះដៃចេញពីនាងបុប្ផានារី (ស្រីផ្កា) ហើយដកដង្ហើមវែងៗនិយាយញ៉ាវៗទៅកាន់នាងថា "នារី- នារីស្រីសួតិ! សូមនាងអត់ទោស! ខ្ញុំសូមអង្វរចិត្ត! ខ្ញុំចង់ផ្សំផ្គុំនាងឲ្យជាភរិយាបង់ខ្ញុំ ព្រោះគាត់បានបេះផ្កាឱនមក, បើនាងមេត្តាយល់ព្រមល្មមដូចបំណងខ្ញុំមែន សមបើបងខ្ញុំនឹងត្រេកអរឥតឧបមា" ។ ស្ត្រីទេពអប្សរបេះញញឹមាយាញឹកញ៉ាក់ចង់ស្រឡោមបុរសនោះដោយផ្លូវកាម ហើយឆ្លើយតបថា "បងមេស់អ្នកបានបេះផ្កាឱនមកជូនមែនហើយ, ប៉ុន្តែបុរសដែលបានបង្កើតខ្ញុំនោះគឺបុរសអ្នកពិតៗ, ល្អើយចុះ សូមអ្នកកុំព្រួយមិនមែនជាការធ្ងន់ស្រាលអ្វីប៉ុន្មានទេ ខ្ញុំនឹងទួលយល់ព្រមធ្វើជាភរិយាបង់អ្នកបាន" ថាហើយនាងក៏រើសបែមូលសំពត់មន្ទំសយកមកបង្អាក់ភ្លើងដើម្បីនឹងរៀបចំកោជនាហារ ។ លុះពេលសាយណ្ហសម័យថ្ងៃជាបស្រេចទំនេរ ទើបបុរសជាបងរិលត្រឡប់មកអំពីព្រៃវិញ, ប្អូនក៏ដំណាលប្រាប់ប្រាប់ដំណើរដើមចនសព្វគ្រប់; ចិត្តរបស់បងដែលទើបនឹងមកដល់កំពុងតែអស់កំឡាំងដល់ម្ល៉ោះ ក៏បែរទៅជាអណ្តែតអណ្តូនត្រឹមត្រូវដោរដន់លិចទៅដោយសេចក្តីត្រេកអរមហិមាពន់ប្រមាណ, ទោះតែ

ញាញីមជាទិច្ចបិទមាត់ម័នជិតដោយតិតយើញដល់លាភធំរបស់ខ្លួន ។ គ្រាយដែលបានបរិភោគអាហារួចហើយ ស្វាម៉ីស្រីកញ្ញាជាគូស្រែសរថ្មីថ្មោងក៏នាំគ្នាចូលគាន់ដំណេក ។

តាំងអំពីពេលរាត្រីមក ឫទ្ធានាវតែងប្រតិបត្តិបំរើស្វាម៉ីទំដែថាំប្លួនថ្លៃដោយគោរពផ្ចិតផ្ចង់ ព្រមទាំងរៀបចំទុកជាក់ស្តែងនូវសំភោគផ្លែឈើមានរស់ឆ្ងាញ់ជាដើម ។ ស្វាម៉ីកាលដើមឡើយដាមនុស្សថោកទាបសម្បុរគប់អន់សោះ, ប៉ុន្តែលុះដល់ទៅរួមរស់ជាមួយគ្នាទំនឹងស្រេចពេលយូរមកក្រោយ ក៏ចាប់ផ្តើមស្គាល់ចិត្តនិស្ស័យដែលមានទុកជាសិរីផ្លូវច្នោះ ក៏ចាប់ផ្តើមដាមានរួបនោមភេទជាមួយគ្នាទំនឹងភេទញីលេញ ដោយកំឡាំងក្តាំងយ៉ាងចំណាច់, លែងដើរចេញឆ្ងាយពីគ្នាសោះ, នៅតែតយុសម្បាយគ្នាក្តាយទំនឹងតែរយៈពេលក្នុងមួយ ។ ឯការប្រកបខន្ធានចួលរៀងដើម្បីស្វែងរកផលាផលសត្វ។ ថ្ងៃចោះ ជាការលើប្លួនចាំងអស់ ។

ស្រះទេវតាអប្សរនៅប្រុសាំសាងទំនឹងបុរសកំសត់ចំនួន ๑ ផ្ទាំក៏ប្រសូតកូនប្រុស ๗ ល្អស្អុះចំរើនឆាយ ការពារនៅទាំងម្តាយប្លែកជាងមនុស្សហើយ ។ ឪពុកស្រឡាញ់បុត្រនោះក្រៃពេក ខុកស្ទើរតែបង់ប្លួនតែងលើកបីតតែកនប្រឡែងលេងទំនឹងថ្ងាត់កូនឲ្យប្រែនលើភ្នែរបស់ប្លួនជានិច្ចកាលថ្ងៃ ។ គ្រាមកថ្ងៃមួយ បុរសកំសត់ផ្តែកកូនក្នុងអន្ទឹងហើយនោលចុះយោលខ្សឹងប្រែនចំពោះដោយសេចក្តីស្នេហាដូច្នេះថា:

ហែកូនសំឡាញ់អើយ	ចូរគេងកើយឲ្យលក់សប់
ណាប្រុសក្ងិនឈ្ងុយឈ្ងប់	ឧពុកទប់យោលអង្រឹង ។
កាលកូនគេងលក់ទៅ	បិតាទៅមើលសំឡឹង
ថែឆ្នូនមាសព្រិលឹង	ឲ្យតែរឹងគេងជាសុខ ។
កូនប្រុសតូចតែមួយ	ពុកជាត្រួយនៃឧពុក
អ្នកជ្វាសត្រូលុកៗ	គន់ទៅមុខស្រស់ប្រិមប្រិយ ។
ក្លិនអ្នកក្រអូបសាយ	ជាប់ពីម្តាយដៃលជាស្រិ
ជាតិខេតកល្បាណ៍	ផើតពីសីលកើតពីផ្កា ។
ឧពុកស្រឡាញ់ក្រៃ	ដូចហឫទ័យដួងដឹកា
ទាំងស្រីស្រស់ប៉ុប្ផា	ជាមាតាក៏ពេញចិត្ត ។
កែកប្រុសសំឡាញ់ឯក	ចូរកូនគេកឲ្យលក់ស្ងួន
កុំឲ្យចាំត្រួយចិត្ត	ណាំដំនិតចូរគេងទៅ !!!

កន្លងពេលនោះកន្លែយ ឈាវក្សេរដើងក្រោន សំឡឹងមើលស្ទើរតែឥតចំប្រែចក្ខែកចំពោះទៅរកកូនតូចកន្លងអង្រឹងទំនេរស្ងាមដែលកំពុងប្រែងចំពេកូននោះដោយសេចក្តីស្នេហាស្មោះអស់ពីពោះ ។ ទាំងប្អូនដែលទើបទំនេរមកដល់ពីព្រៃពោះខ្លែតសោតក៏ឈរដើតមាត់ភ្លារខ្លួមហើយទំនេរស្តាប់ចរចំពោហើយសំឡឹងមើលបងថ្លៃ, បងវិញក៏ទំនេរតយតូចកន្លងអង្រឹងហើយសំឡឹងមើលខ្លួនឯងខ្លែត ទឹកសត្វ។ ទៅ ហាកដូចជាតួរឲ្យស្រេងើរស្រែងើបចរាណោចអាធ័មអាណាតខ្លួនពេកក្លា ។ ស្តើខេតកញ្ញាទំនេរបុរសកំសត់ទៅវិញប្អូនគ្នាជាសុខសប្បាយមិនដែលខានមោះមៃ ឥតកំនន់ចិត្តថ្នើមទំនេរគ្នាខ្លើយ: លុះតមកពេលក្រោយ បុប្ផាតាវ៉ែត្រួយចិត្តគ្នា

ទៀយណាយ ពាកមនុស្សគ្រោតគ្រាតដោយអស់បុណ្យ ហើយបន្ទោរភ្ញាក់ពាក្រៀវគ្នោះផ្តន្ទរលះលោស្វាមីនឹងកូនសំណាញ់រេចស់ខ្លួន ក្នុងវិថីមួយយ៉ាងនេះថា ;

ខ្លួនខ្ញុំជាស្រីកើតពីផ្ការា មានក្តីព្រាត្មាដោយស្នេះស្មាន
មកជួយជ្រោមជ្រែងនឹងអ្នកឯទេវតា សុទ្ធសឹងក្បៀមក្បាច្នៃសព្វគ្រប់ហើយ ។
តម្លៃខ្ញុំពីរយចិតនៀយណាយ ឥតតឹងក្នុងកាយឥតធូរស្បើយ
ក្រាំនៅតែតាំពុំបានឡើយ ត្រោះខ្លួនខ្ញុំអើយត្រាសនឹកស ។
បាកបោលដើមឈើគឺមានា សម្បុរណាំដោយផ្តាំរកគេញញាស
ដុះក្បែរស្រែទឹកភ្ញីខ្ញុំចង្រាស ដាំទីនឹកសបាកខុកភ័យ ។
ម្ចាំះសមដើមផ្តាច់មើលផ្លែវ ខន្ធឹងខ្លាំងកូវរឹងសង្ខែ
ត្រោះបាត់ខ្ញុំយូរណាស់ពេកក្រៃ មិនដឹងជាថ្ងៃណាមកដល់ ។
ឱនអ្នកបងជាស្វាមី ផ្ទឹងចិត្តប្តូនស្រីត្រួយសែនសល់
ទុកបង្អែតគឺនរឹងខ្ញុំ អាល័យនឹកដល់អ្នកឥតស្បើយ ។
ណាមួយអាល័យដល់ប្តូនភ្លា ទុកនៅកំព្រាណាអ្នកអើយ
ប៉ុន្តែធ្វើម្តេចបុណ្យអស់ហើយ ពោងតែកាត់ត្រើយបាកកន្លែង ។
ប្រសិនបើខ្ញុំមានខុសឆ្គង កាយវាចាផងដោយចិត្តក្លែង
សូមអ្នកអនុគ្រោះកុំគិតតែង ការជួបនេះឯងទីបំផុត ។
ហើយសូមបំភ្លេចឈ្មោះខ្ញុំទៅ កុំនឹកគិតឲ្យនៅចិត្តស្រយុត
ទាំងកូនមាសម្តាយកាយមរសុទ្ធ កូនអើយកុំសុតចិត្តនឹងម្តាយ ។
ម្តាយសូមលាបាននឹងស្វាមី ហើយបានចេញឱ្យផុតព្រៃឡាយ
នៅតួនសម្ងំបំផ្លាំងកាយ ក្នុងផ្តាក្ងៃនសោយលែងវិលភ្លាត ។
សូមកូនមាសម្តាយនឹងភស្តា នៅស្ងៀសុខាស្រួលក្បៀមក្បាន្ត
កុំឲ្យក្តីទុក្ខប៉ះពាល់ព្រាណ ស្រីទេពកលប្បាណាលអ្នកហើយ !!!

ខេតកញ្ញា លុះត្រៀងលាយ៉ាងនេះរួចហើយ ក៏ចូលទៅផ្តែកផ្តួលខ្លួនលើក្តៅស្វាមីសោយសោកសង្រេងសង្វែង, ទាំងស្វាមីគួរកំសត់សោកក៏ដែរ ខន់តែតាំងចិត្តណាដោយសំណោកដូចគ្នា រួចហើយប្តូរនាគខ្លួលយកបុត្រអំពីដៃស្វាមីមកត្រកងចិញ្ចាក់ថ្នមថែថោដោយសេចក្តីស្នេហាគ្រាយចំផុត ហើយហុចទៅឲ្យស្វាមីវិញ ទើបនាងសំពះលាសង្ឃរកំសត់ដោយលំអុតលំនន, ទំពាត់អាល័យលះចាលគេហដ្ឋានចេញទៅទាំងខ្លួនមុខខ្ចីតដោកដោយទឹកភ្នែក, ខ្លួនស្ទើរសន្លែកបែកប្រែះឆ្ងាយ, ដើរសំដៅទៅកន្លែងដើមផ្លាកន្លងត្រៃជ្រៅដែលដាលំនៅដើមរបស់នាង ។ ឯបុរសកំសត់ស្រែកគ្រហោយំក្តែងៗ ពក្លួនតួចដើរអង្វរតាមគ្រាយនាងនារី ដើម្បីញុំាងនាងឲ្យត្រឡប់វិញ, ប៉ុន្តែនាងមិនត្រមាលត្រឡប់ដោយដាច់ខាត, នាងដើរជាបថដល់ទាត់ស្រះទោះហើយក៏ឡើងទៅលើដើមឈើចូលតន្ទិចខ្លួនកន្លងកណ្តាលស្រទាប់ផ្កា[1] ហើយបន្ទំមរណៈតែត្រឹមកស្រែកលាស្វាមីនឹងកូនដែលនៅគ្រាមតល់ឈើដោយពាក្យដ៏ខន់តួនថា "ស្វាមីគួរកំសត់! កូនរ័ត្នមាសម្តាយ! ការឃើញមុខគ្នានេះជាទីបំផុតហើយ, ខ្ញុំសូមលា! សូមលា!" ត្រាន់តែផុតពាក្យប៉ុណ្ណោះ នាងក៏លឺបចូលទៅ

---

១ ទាំងអំពីកាលដែលបុរសបេះផ្កាធំតែមួយទោះមក ដើមឈើនោះឯង កំមានផ្កាច្រើនពាសពេញ ។

កន្លងផ្តាច់សូន្យឈឹងដោយឋុទ្ធិរបស់ខ្លាំង គ្មានដូចជាព្រះគោតមត្បូរផែលអស្ចារ្យតែម្តងឡើយ ។ បុរសកំសត់ជោកទុក្ខនោយសោកស្តើរតែនឹងសន្លប់ផ្តាំស្មារតី ដោយការតាន់តឹងក្នុងទ្រូងដ៏ហួសប្រមាណ ។ ក្នុងពេលផែលជនទាំង ៣ នាក់ចែកគ្នានោះ ជារពេលថ្ងៃល្ងាចតឹងក្តុំស្រទំនន់តាបរៀបនឹងអស្តង្គតរលត់ផ្តាត់ភ្នែ, មានសេចក្តីអស្ចារ្យប្លែក, ពៃព្រាំងមួលក៏ហាក់ដូចជាបញ្ចេញសូរសំឡេងលាន់ឮអូរខ្ទេកនឹងពេង, ដើមឈើតូចធំក៏ហាក់ដូចជាមានស្មារតីស្រទោនញេមគ្រែមគ្រែ ជួយការនាំទុក្ខជួយព្រួយដាមួយនឹងជនទាំងនោះឯង មុខតួឱ្យស្រណោះអាណោចអាធ័មគេកក្តាត់ ។ ឯស្លាមីសង្រែងនឹងសង្រែរៀបកាប់មួយសន្ទុះ ទើបពកួនលែតឡប់មកកាន់ផ្ទះវិញ; ចាប់ដើមតាំងអំពីថ្ងៃនោះមក, បុរសកំសត់មួយអន្ទេះដោយកួនតួច តែនឹងដើរទៅអង្គុយយំសោកត្រកាមគល់ឈើនោះហើយស្រែកដង្ហើយក្តៅនឹង ហៅឋុជាតិតែងឱ្យនាងត្រឡប់វិញ, ធ្វើយ៉ាងនេះរៀងរាល់ថ្ងៃមិនដែលខាន តាល់តែស្លាំងស្តូមអស់ពាងក្រាណាប៉ុន្តែមិនអាចហៅនាងឱ្យត្រឡប់វិញបានឡើយ, ទឹងឡើងទៅតាន់យកផ្តាំនោះក៏មិនបានដោយឋុទ្ធិរបស់ខេតកញ្ញា; សំឡេងដែលស្រែកហៅអង្វរពេលថ្ងៃនោះគ្រាន់តែឃ្លាតចេញអំពីមាត់ប៉ុណ្ណោះ ហើយសាត់រលាតទៅតាមខ្យល់ផ្តាត់សូន្យឈឹងឥតច្រះយោជន៍ ។

រួបរួមសេចក្តីផាតតិយាំងនេះ

អតិថ្លាបុរសក្រែកំសត់ ... គោកយ៉ាកទុំតតពេកកខ្វក់
ជាខន្ធបរិនស្រីស្រែស្រស់ខួនល្អត ... សែនគាប់ចំណង់ឥតអ្វីផ្ទឹម ។
ភ្លេចនឹកដល់ធម៌ទិវេរៀងខាត់ ... តិតតែឯកព័ទ្ធហាញញឹម
ភ្លើតភ្លើសក្បាលព្រោះសង្សឹម ... បុប្ផាខួនឆ្ងីមតាំរើត ។
លុះដល់នាងងាកណាកលះចោល ... ទ្រុងដូចគេហោលធ្វើភ្លែកស្ងើត
តិតធ្វើដូចម្តេចក៏មិនកើត ... យំស្តាយនោមដើតស្តួមអាត្មា ។
ហេតុនេះព្រះពុទ្ធទើបប្រទាន ... ឲ្យដំបូន្មានយ៉ាងនេះថា
សត្វសត្វដៃលហែលសង្សារ ... កុំឈ្លក់កាមាហួសប្រមាណ ។
បើជាខសេចក្តីចំរើនហើយ ... កុំធ្វើកន្តើយគួរតិតអាន
ដំណាវវិនាសទៀតកុំខាន ... ដើម្បីទប់ប្រាណឲ្យតំនិតត្បៀ ។
ព្រោះធម៌តាំងនេះតិតមិត្រមួល ... មួយចេញមួយចូលតាមវេនពិត
បើធ្វើយ៉ាងនេះទើបក្សាន្តចិត្ត ... ដិលទុក្ខដើញក៏តិមិនវិលខ្លរ ។

លោកហាន់-យេង តែងនឹងរៀបរៀង

(តមក)

កាលៈបំនឹងបែកឃ្លាតគ្នាយូរអំពីនាងសាលីហើយ យើងគិតមើលចុះតើសុភនិន្ទនឹងគិតយ៉ាងណា ហើយយើងក៏មិនចង់ឲ្យសុភនិន្ទនឹកសាចាកគ្នាដែរ តែថាកម្មនេះមានមកដល់សុភនិន្ទយើង អនិច្ចាអើយ គឺដោយហេតុនេះដូចមានខាងក្រោមនេះ ។

ថ្ងៃមួយក្មេងកំព្រាខាំងពីកំពុងដើរលេងក្នុងសួនបន្លែ សុភនិន្ទឃើញខ្លែងដែលស្រាប់តែមួយស្រាប់តែ ពាក់មន្ទោចដ៏ខ្លាំងប្លែកឡាក់អាវអស់ធុមកុំនស្ទុយពេញខ្លួន ក៏ឡើងមកលើដុះស្រោចទឹកលាងដុះពាក់ហើយ កំដាក់ឲ្យអង្គុយយ៉ាងស្រួល ដើម្បីនឹងជុសលាងអាវខ្លួន ពេលនោះមានសត្វខ្លាដើរមកដល់នោះ កូនខ្លែយើញហើយលោតចាប់ ភ្លាត់ចំណាប់ជួលនឹងស្រែកយំខ្លាំង នាងសុវណ្ណបុប្ផាឮសំរែកយើញដូច្នោះ ក៏លើកកូនខ្លែដ៏ចិត្តនឹងសុភនិន្ទភ្លាំងណាស់ក៏ខ្ជាក់ដំបងមកនឹងក្រយ នាងសាលីលុតជង្គង់ចុះលើកដៃសំពះអង្វរថា : " សូមមានគោសអ្នកម៉ែ សុភនិន្ទឥតពុំសេច តើខ្ញុំនេះប៉ែរហែសជាក់កូនអ្នកម៉ែរចោលបានជាក់ជួលទៅ អ្នកម៉ែរក្រយខ្ញុំវិញចុះ" ។

សុវណ្ណបុប្ផាស្រែកតំហកឡើង " នាងឯងពីថ្ងៃនេះទៅលែងឡើងផ្ទះអញទៀត ព្រោះតែឯងហើយបានជាកូនអញក៏ជួល បែរមកវាយ

សុភិន្ទ ឯងនេះច្រើយ័តខ្លួនកុំទៅលេងជាមួយនឹងនាងនេះទៀត ច្រើឲ្យ
មើលប៉ុណ្ណឹងមើលមិនកើត ឲ្យក់ដួលក្បែកបង្ហើយអស់ ចាំមើលតែ
ស្អែកវាហៀរសំបោរហើយ រួចអញថែកូនណាស់មិនដួចម៉ែឯងទេ កុំ
ច្រលែសស្តាប់ចុងទេ" ថាហើយក៏ពកូនចូលទៅក្នុង ។

ចន្ថីបួនចាំងពីនាក់ ក៏នុចគ្នាយំនិយាយលាគ្នា នាងសាលីដើរ
ចេញទៅហើយចូលមកវិញសុំទៅនុចបង "បងអើយ តម្អូរយើងមក
បែកគ្នាដូច្នេះ ណ្តើយចុះបង យើងគង់នឹងឃើញមុខគ្នាពាក់ថ្ងៃទេ កុំកើត
ទុក្ខអី" ។

"អូនអើយ . . . . បង . . . . បងស្មើនឹងបែកខ្លួនស្លាប់ទៅ
ហើយ រួចក៏បែកគ្នាទីឆៃ។ ទៅ នាងសាលីចុះជណ្តើរផ្ទះទៅសឹងមិន
បង់ដុច ដើរមួយ។ ទឹកភ្នែកយំដៃលនាងគ្នាប់លេងជាមួយនឹងបងចាញ់ម
នាងនឹកស្រណោះគ្រប់ច្រកកន្លែងសង្វែងសង្វៃតាមផ្លូវទៅដល់ផ្ទះហើយ
នាងក៏មិនចុងញ៉ាំអាហារ ចូលក្នុងបន្ទប់គេងទៅចាំងសោកសៅ ។

ចំណែកខាងសុភិន្ទកុមារវិញ លុះច្រាស្ងាតកន្លួនសម្លាញ់ហើយ
ក៏ពុំស្បើយសោកទុក្ខណាស់ជ្រាបមុខមិនសប្បាយ ហួសនឹកដល់ម្តាយដែល
ខានឃើញមុខយូរណាស់មកហើយ ហួសនឹកដល់ឪពុកដែលជាបេះដូង
ខ្លួន ហួសនឹកដល់អនាគតមិនទៀង ក៏ណែនណាន់តានតឹងដើមទ្រូង
ខ្លោចផ្សាក្តៅក្រហាយ ទំនេីកាឲ្យហើយៈស្រងោយសំរក់ទឹកភ្នែក

បណ្តើរ បំតេញការណាឱយគិច្ចប្តូរហើយ ចូលតាន់ដំណេកភ្លាម ដោយ
អស់កំលាំងតេតកំលក់ទៅ ។

ដល់ឱប់ជ្រៃ ត្រូវខ្យល់ផាត់តាមបង្អួចចំហរចូលមក សុភិន្ទ
កើតជាក់ត្រាក់ខ្លើងរើបឈរត្រដឹបដួចនោះ ឃើញមេឃដឹតមើលទិស
តំបន់ពុំឃើញ ក៏ទំាងដល់ភាក្យដែលខ្លួនបានទិយាយថ្កាច់ថានឹងសាលីទៅ
ខាត់ដឹក សុភិន្ទក៏ស្រែកដឹកភ្នែកដោតដៃពាំងពីរ តិតថា "នុដ៏រតនភ្ញា
អញ្ញាខេះដូចជាខឹកហ្អប់ចុះមិនដែលខ្លើងរាំញ ទំាងត្រាំពុតម្ចោមម្នេញតទៅ
ឃើញតិជាកណាស់ តួរតែលះបង់ជីវិតខេះចោលចេញ ព័ត្រោះមនុស្ស
លោកត្រប់រូប តែងស្ងែងកសេចក្តីសុខពាល់គ្នា ព័ត្រោះពាក្យពាំរ
ម៉ាត់ថា "មិនកើត" នេះ ប្រយ័ត្នអស់ពាំងពុតត្រប់ប្រភារ តិតែងតែកន្ធក់
កន្ទេញកុំរៃជាចម្ងាស ឃើញថាខាទីវេសមនុស្សទៅក្នុងលោកក៏ផុតអស់
ក់រះប៉ុណ្ណឹងហើយ ។ មុខម្តាយក៏ពុំបានឃលជាខនាងសាលីមកត្រាន់
ទំាងឆ្ងាខ្លួន ឥឡូវត្រែវជ្រាសចាកខាងទៅខ្លៀត សុភិន្ទទឹកអណ្តែត
ដល់ខ្លួនតាន់ពោក តម្អូរហ្ន៎! មកវេទនាដូចេះ នុដើមខ្លួនអើយបើតានតំំង
យ៉ាងនេះ មុខជាន់ងវិចកខ្លាយជាពុំខាន នុសាលី ឯងទៅជាសុខចុះ
បងលាហើយ នុអ្នកម្តាយរបស់ក្មួន ក្មួនខានឃើញមុខអ្នកតីថ្ងៃនេះទៅ
ហើយ ធ្វើម្តេច អ្នកនឹងបានជំងឺដំណឹងក្មួនអេះអ្នកមេ ! ។

ថាផុតព័ទាត់ហើយក៏លោតចុះពីលើផ្ទះ ចំរុងនឹងសម្ងាប់ខ្លួនឱ្យស្លាប់លាន់សូរក្តុក រួចសូរសំឡេងថ្លាលាន់ឡើងយ៉ាងខ្លាំងពាក្យលាត្រដាស្ងាត់តមកឮសូរដូចជាបម្រែនេខៀលប្រុសធ្វាសមួយសន្ទុះ ហើយស្ងាត់ឈឹងទៅ ឯងឹតមើលអ្វីពុំឃើញសំឡឹងមើលពុំជាក់ មួយស្របក់ក្រោយមកមានខ្លែងស្រោកស្រែកច្រឡំហើរកាត់ទៅ លាន់ក្រឡុងដល់គ្រប់ក្បាលដាំសាលំ នាងភ្ញាក់ឡើងរួញខ្លួនញាប់ញ័រចំប្រប់ពុំដឹងដោយហេតុអ្វីនាងហួសនឹកដល់ចងចិញ្ចឹម ហើយក៏យំខាំងក្បាលយប់ ។

*

* *

បទទី ៩

ប្លែងអំពីរ័ត្នគារ

អ្នកផងតែងនិយមថា កាលបើយ៉ាតចេញចាកគ្នាឆ្ងាយខ្លែងហើយកាលបើចាត់មុខចាត់មាត់លែងឃើញជាយូរវែងថ្ងៃ ចិត្តក៏រសាយឆ្ងាយពីគ្នាដែរ ភ្លេចលែងនឹកនាតទៅទៀត ហាក់ដូចជាខ្ញុំបានដែលខ្លួនបានផ្តាច់ពីកាលមុនសោះសូន្យចាត់ចង់ទៅហើយ ព្រោះមិត្តភាពនឹងតែងគ្រងបាន ក៏ពីព្រោះការពាក់ព័ន្ធគ្នាទៅវិញទៅមក ការជួយកិច្ចធុរៈថ្ងៃយប់នឹងអំណោយទៅវិញទៅមក សេចក្តីឃើលនេះក៏ត្រូវពាំងអស់គ្រប់ហ្នឹងនាំឱ្យយើងនឹកឃើញថា ចិត្តមនុស្សលោកតែងវិលប្រែប្រួលមិនទៀងទាត់

ប៉ាដូចជាផ្ទៃនៃមហាសមុទ្រ ពុកជាមានអ្នកខ្វះសន្យាថានឹងមិនភ្លេចគ្នាទេ
សេចក្តីស្លាប់ដូចម្តេចក្តី តាលេប៉ាហ្នាតគ្នាហើយ ចិត្តក៏គ្រាតចេញពីគ្នា
ទៅវិញ ក្រែណាស់ដែលចិត្តនឹងមានសំវែងសេចក្តីតិតតែមួយ ។

មិនត្រឹមតែមិត្តភាពដម្នាក់ទេ សូម្បីតែកូនបង្កើត តាលេប៉ាចាក
ចេញទៅយូរតិចនៅដែលខ្លួនបានឃើញ ពន្ធុ ព្រះអាទិត្យហើយក៏នឹងតែ
ភ្លេចនឹកឥតពុកម្តាយបងប្អូនដែរ បើដាច់នឹកក៏នឹកយ៉ាងធំយ៉ាង ចំណែកចិត្ត
មាតាដែលស្រឡាញ់បុត្រវិញ ពុកជាចាត់មុខកូនអស់កំណត់ច្រើនទៅទៀត
ក្រៃពេក ក៏នឹងតែនឹករលឹកដល់កូនជានិច្ចមិនដែលលោះមានថ្ងៃណាមួយ
បេះតែត្រយ៉ាចវៃក្រែងកូនអត់ឃ្លានឬឈឺចាប់ តែងចាម្តៃក្រែងមាន
គ្រោះថ្នាក់ធ្លាក់ដល់កូន ឬទុកាលអ្នកក៏មានទឹកភ្នែករលេងរលោងដោរ
ដល់ឡើង ពុកជាកូនពេញរូបពេញភក្ត្រពេញត្រចៀកមុំកំឡោះក្តី កំភ្លាយទៅ
តែពុកដូចជាកូនតូច ដែលអ្នកនៅឋបោសអង្អែលនៅឡើយ ។

ឧបាទិត្តមាតា តែងប្រកបដោយសេចក្តីករុណាជាគារ្ភាភាព សាយ
ទូលាយវែងឆ្ងាយដូចក្រសែទឹកដែលហូរមិនចេះដាច់ ហើយដែល
ត្រជាក់ស្មើនៃបំផ្លូវ! តែងប្រាថ្នាឲ្យកូនបានចេះបុត្រមិនចេះអស់! ចិត្តនេះ
ប្រសើរនៃលែង តែងដ្បាយទូវព្រហ្មវិហារធម៌ចំពោះបុត្រឥតឈប់ឈាន
ហើយគ្មានសង្ឃឹមអ្វីអំពីកូន ក្រៅពីសេចក្តីសុខរបស់កូនប៉ុណ្ណោះ ហើយ
តែងអង់ធ្លត់សន្ធោសនៃប់ភាល ចិត្តនេះធំលើសលុបជាងនៃតភព ឧដ្ឋិតកេ

ពាក្យជាការសាមមនុស្សសរសើរទូរគុណសម្បត្តិនៃចិត្តនោះមិនបាន ព្រោះចិត្តនេះល្អដ៏ល្អើយឥតកោះត្រើយ ហើយសំដីមនុស្សលោកមិនអាចតាមដល់ តួរតែបាវីកំជាអក្សរមាសលើផែនថ្មមឬ ពុកជាបូជនីយវត្ថុជាខ័ណ្ឌពេកប់អាននៃបុត្រតាំងឡាយ ទឹកភ្នែកគួរឲ្យស្តាយឥតខំពេកណាស់ដោយស្មារបាំកំកាមិនអាចទំនងសរសេរត្រាប់បាន ពិតរហ័យជាចិត្តបានខ្ពស់ដុតខ្ពស់ដ៏ទឹងប្រកាំមិនបានឈោងមិនដល់ ស្រាប់តែដ៏ងាខ្លៅត្រប់តំបន់ប៉ុណ្ណោះ ។

តាមសេចក្តីនេះ យើងក៏អាចនឹងថ្លឹងទូរទុក្ខរបស់ព្រះនាងវិ ដែលតែងនឹកឃើញកដល់បុត្រត្រប់ៗ អាទិ ទឹកភ្នែកតែងហូរស្រោចជោកខ្នងល់ខ្នើយ នាងមិនចេះបានរស្យើយតែងសោយសោកខ្នត់អស់អង្គខំផ្ទួនស្មារតើទូរពេលដែលមានភ្ញៀវខ្សឹងជូន ព្រោះនាងនៅសំណាក់ជូនមារបស់នាង ហើយអ្នកទាំងអស់គ្នាក៏ថ្នមនាងមិនឲ្យអាក់អន់ចិត្តពុកជានាងបានរសេចក្តីសុខត្រប់ចំពូក នាងក៏នៅតែមិនស្រស់ស្រាយសប្បាយចិត្តឯកាយរបស់នាងក៏ទ្រុឌទ្រោមទៅជាលំដាប់ ហើយទាំងក៏មានជម្ងឺឈឺកុំរៃតែប្រមល់ពន់ពេក ។

នាងបានសរសេរសំបុត្រពីរច្បាប់ផ្ញើទៅឲ្យកូន តែគ្មានឃើញកូនតបមកវិញដល់ម្តង នាងក៏បេះតែខន្ធឹងមើលថ្ងូរ ក៏គិតថា នេះប្រាស់ជាសុំណាប្អូនបាត់យកសាក់ហើយមើលទៅ តកូនសម្លាញ់ឱ្យអើយ

សមកូនលំបាកណាស់ហើយមើលទៅ សមខ្លាចបុន្មានឯងនេះធ្វើបាបកូន
ទៅទ្រែនេះហ៎ាយ តុកូនមាសស្អាយ តើកូនទៅរៀនទៅខ្វែយប្តូរម្តេចទៅ
បានជាទៅមិនឲ្យដំណឹងម្តាយបានដឹងផង ទឹកភ្នែកក៏បេះតែហូរមកឥត
ឈប់ បិត្តនាងក៏កណ្តែនដកឥតត្រាក តុកាលណាខ្វែយទំនិងបាន
សុខ្វែយកូនអេះ មិនគួរសោះខ្វែយសុំណាប្តូរ ឥឡូវនេះទំនិងទំនងក៏ពុំ
កើត នេះគឺកម្មពៀរពេកបង់នាងពីព្រែងនាយតាមមកទាន់ ។

ខែមនាងខែកចាយសម្បត្តិបង់នាងជាក់ខានធ្វើបុណ្យមិនចំពោះ
ម្តុំ ហើយសង្ឃអធិដ្ឋានឲ្យបានបួបមុខកូន នាងក៏សមាទានចោសឥ-
សីលមិនដែលខាន តែងមានចិត្តសង្វាជ្រះថ្លាជួយសង្គ្រោះអ្នកទីលាល់
គ្រមានខ្លួនព្រួយ ហើយនាងតែងថ្នាក់ថ្នមកេងដូចជាកូននាងបង្កើត
អំបាលអើយ កាលណានាងក្រែកឡែកឃើញកូនគេល្អ។ ក៏ចូលទៅជិត
លើកមកបីបម្រាក់ថ្នមត ហើយនាងទៅតែទឹកឃើញថា នាងមានកូន
សំឡាញ់មួយដែរ ឥឡូវកូនសំឡាញ់នោះភ្លាត់ឆ្ងាយពីដើមទ្រូងនាង
ទៅហើយ ។ . . . . . ។

ចំណែកឯមាបង់នាង កាលបើឃើញកូនព្រួយចិត្ត ក៏នាំនាងទៅ
មើលវាំងកុនត្រែបសព្វ ទឹងនាំនាងដើរដំណើរទៅលេងមាត់សមុទ្រហើយ
តែងនាំមកលេងផ្ទះដើម្បីឲ្យនាងក្តេបខ្លួនខ្លះ កាលមានគេមកនិយាយ

ដុំៗ ពីនេះពីនោះ នាងក៏ឱនស្បៃយកទុក្ខខ្លះ តែគេមើលអស់មើល នាងរឹងតែចម្រៀងចិត្តលើសដើម សោកស្តាយមិនគួរបណ្តោយចិត្តឲ្យសប្បាយសោះ តែងណាដែលកូនតំពូងរងទុក្ខធ្ងន់ ទើបមានបន្ទាន់ចែកគំនិតមួយជាថ្មីទៀត បើមិនអាចនឹងបំបាត់ទុក្ខនោះបានទេ គួរតែបណ្តោយទៅចុះ ហើយនឹងគិតលៃលកឲ្យនាងមានទឹកចិត្តថ្មី តិតិតរកប្តីឲ្យគួរសមដល់នាង ។

បណ្តាក្បែរដែលទស្សាហ៍មកលេងផ្ទះនោះ មានបុរសកណ្តាលអាយុខ្នាក់ មានឋានៈជាចៅក្រមសាលាដំបូង មានកិរិយាស្រគត់ស្រគំរមនមល្អ គួរឲ្យផ្ញើរត្នាត់បាន ហើយចៅក្រមនោះក៏ស្រឡាញ់នាងយ៉ាងខ្លាំង តែងយកចិត្តទុកដាក់ធ្វើឲ្យនាងសប្បាយ ទុកជានាងព្រងើយកន្តើយយ៉ាងណាក៏មិនណាយចិត្តដែរ ថ្ងៃមួយអត់ទាំពុំបាន ក៏ថ្ងៃនេះចក្តីនោះច្បាប់ដល់មាឃស់នាង មាឃស់នាងគិតមួយស្របក់ក៏និយាយឡើងថា: "លោក! ខ្ញុំសព្វថ្ងៃក៏គិតទុកដាក់កុងដែរ តែដួចលោកជាបស្រាប់ហើយ កុងខ្ញុំវាកើតទុក្ខណាស់សព្វថ្ងៃនេះ បានជាខ្ញុំមិនប្រគល់ដល់ដៃអ្នកដែលខ្ញុំមិនទុកចិត្ត បើបានទៅលោកនោះខ្ញុំមានចិត្តត្រេកអរណាស់ដោយសង្ឃឹមថា លោកនឹងធ្វើឲ្យនាងបានសប្បាយ បើដូច្នេះខ្ញុំសូមប្រគល់នាងដល់លោក តែគោរលោកសន្យាថា មិនធ្វើឲ្យនាងអាក់អន់ចិត្តដល់ថ្ងៃក្រោយ" ។ (មានត)

អារម្ភកថា

អស់លោក-អ្នកជាធំក្នុង ឃើញថាបច្ចាស់ថាបច្ចាប់ក្រមនេះសុទ្ធ
សឹងជាសុភាសិតល្អៗទាំងអស់ ជាដំបូន្មានដែលបុព្វាចារ្យបានរៀ
បរៀងតាមដោយគន្ថន៍ធម៌ផង តាមដោយគន្ថន៍បច្ចាប់ប្រពៃណី
ផង ដើម្បីទុកឱ្យយើងកាលក្នុង យកជាដំបៅប្រដៅខ្លួនឱ្យបានល្អក្នុងលោក
នេះ នឹងបានលោកខាងមុខ នឹងប្រយោជន៍ដ៏ប្រសើរតែពុំខានឡើយ. តែភាគ
ច្រើនលោកជាធំអម្បាលម៉ានៗ ខ្លះគឺជាយល្មមស្គាល់ច្បាប់ ខ្លះសោតជាបញ្ហា
ឱ្យហើងត្រែរិះគិតរកវិធីណា តាមរបៀបលំនៅទើបយល់ក្តី ។

ហេតុដូច្នេះខ្ញុំយកបច្ចាប់ក្រមនេះ មកកែស្រាយតាមរបៀបជាសេចក្តី
បកប្រែ ហៅថា "បច្ចាប់ក្រមបកប្រែ" ដើម្បីឱ្យយុវជន ដែលនៅខ្វះ
សេចក្តី ជាយស្គាល់ច្បាប់ច្បាស់ចិត្ត ។

អ្នករៀបរៀង ញឹក-ឆ្ង (ត្រួតពិនិត្យ)

ចប្បាប់ក្រែមចរំយាយ

លោកញ៉ែក-នួ ក្រូបង្រៀនជំនួយ

នៅវិទ្យាល័យស៊ីសុវត្ថិ

ទី-១ ២ នេះគឺចប្បាប់ក្រែម ប្រសើរឧត្តម ទូន្មាន អ្នកជន ប្រើដិនល់នោន កុំបីមានឆ្គង ទ្រាជាបុណ្យ ជន កើតដោយប្រតិបត្តិ ។

ជានសេចក្តីថា ចប្បាប់ក្រមនេះជាសុភាសិត មានខ្លឹមសារដ៏ប្រ-សើរវិសេសវិសាល លោកមានមេត្តាករុណាចំពោះ ឯក្រោយ ចង់ឲ្យមានប្រាជ្ញាទន់ជានបុណ្យ ដូច្នេះហើយ ទើបលោកពោលជាបញ្ញាឧកមកឲ្យ ជានជាដំបូងថា "ប្រើដនល់នោន កុំបីមានឆ្គង ប្រាជ្ញាបុណ្យជន កើតដោយប្រតិបត្តិ" នេះជាពាក្យសំខាន់, គឺថា បើចង់ជានប្រាជ្ញា ទន់ជានបុណ្យ ចូរអ្នកចាំតួនខំធ្វើតិច្ចការ: ប្រតិបត្តិឲ្យសុភាពរៀបរយ កុំគប្បីឲ្យឆ្គង, ព្រោះលោកឃើញថា ប្រាជ្ញាទន់បុណ្យ កើតឡើងជាន ដោយសេចក្តីប្រតិបត្តិ តែយើងត្រូវស្គាល់ថាអ្វីជាប្រាជ្ញា? អ្វីជាបុណ្យ? អ្វីជាសេចក្តីប្រតិបត្តិ?

"ប្រាជ្ញា" គឺដឹងខ្លួនឯង យល់ដាក់ច្បាស់ដោយញាណខ្លួនតិច្ចការ ចាំនតួន ល្អទន់អាក្រក់ ពិតទន់មិនពិត ។

"បុណ្យ" គឺសេចក្តីសុខ, កុសល, អំពើល្អ ។ មួយយ៉ាងទៀត ដូចជាពាក្យថា "បុណ្យសម្តី" គឺសម្តីយ៉ាងណាដែលសម្តែងឲ្យសត្វនៅក្នុងទុក្ខមានសេចក្តីសុខ ឬមានការងារដែលបរិសុទ្ធ ។

"ប្រតិបត្តិបុបដិបត្តិ" គឺការប្រតិបត្តិតាម, ការធ្វើតាមគន្ថធម៌ឬបច្ចាប់ ។

បើនិយមន័យបញ្ជាក់ប្រមូលសេចក្តីពាក្យយ៉ាងដូច្នេះយើញថា ការដែលប្រតិបត្តិធ្វើតាមនេះ ជាបុគ្គលាគល់ពាក្យឲ្យជុះប្រាជ្ញា ឲ្យបានបុណ្យសម្តី ទើបបុណ្យកុសល, សេចក្តីប្រតិបត្តិនេះ ជាហេតុឲ្យខ្ពើមរអើមក្នុងលោកនេះ ខំឆ្លៀតលោកខាងមុខ, តែគេបដិបត្តិ ធ្វើតាមអ្នកឯណា? ធ្វើតាមយ៉ាងណា? ថាត្រូវបដិបត្តិធ្វើតាមពាក្យសុភាសិតដែលជាឧត្តមល្អ គឺពាក្យប្រដៅរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ក្តី ទេវតាលោកអ្នកប្រាជ្ញក្តី ។

សុភាសិតនេះត្រូវគាំទ្រជាងៗ អាណាចក្រក៏ត្រូវ ផ្ទះគ្រួសារក៏ត្រូវ ។

ចំណែកអាណាចក្រ យើងកាលគ្មានបានយើញច្បាស់ខ្លឹមក្នុងទេសយើង តុំចាំបាច់ទៅសួរដល់អ្នកណាទៀតឡើយ, យើងយើញហើយបណ្តាសេនាបតីអាមាត្យមុខមន្ត្រីធំតូច នៅក្នុងប្រទេសនានា សុទ្ធសឹង

តែលោកអ្នកប្រតិបត្តិដោយយសស័ក្តិ ដោយបញ្ញាមុតថ្លាវាងវៃឈ្លាសក្នុងការដែលលោកធ្វើ ជាប្រយោជន៍ដល់ផែនដី ។

ចុះអំពើល្អទាំងនេះ ដែលគេតែងឡើងដល់លោក តើមកពីហេតុអ្វី? ជាមកពីសេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើតាមគតិតាមច្បាប់ដែលគាប្បីលោក ដែលគាលលោកបានបួលឲ្យគាន់សំណាក់អស្រ័យសុំរៀនចំណេះវិជ្ជា ។

លោកខំសង្កាត់ចំពែកវិជ្ជាប្រាជ្ញាដោយការរៀនសូត្រការស្តាប់ត្រាប់តែងធ្វើតាម ហើយកត់សំគាល់ខុតតរៀងមក ដោយការគិតតាមយោបល់ឲ្យយល់ច្បាស់ក្នុងកិច្ចការផ្សេង ។ កាលលោកនៅជាសិស្សសោលកំពុងរកវិជ្ជាជាក់ខ្លួននេះជាហេតុ, ដល់បានជាឫកជការហើយ លោកក៏មានចិត្ត ប្រតិបត្តិច្បាប់ខ្ជាប់ខ្ជួនរបស់ស្រុងនគរ ធ្វើតាមពាក្យបង្គាប់ខ្ជួនរបស់នាយចៅហ្វាយ លុះត្រាតែលោកបានឡើងយសស័ក្តិដ៏ធ្ងន់ខ្ពស់នេះជាផល ។

ដូច្នេះយើញថា បុណ្យបានមកពីបញ្ញា គឺចំណេះវិជ្ជា ។ បានមកពីរៀន ប្រព្រឹត្តធ្វើតាមគ្រូអាចារ្យ បង្ហាត់បង្ហាញបង្រៀនប្រៀនប្រដៅមក ខំធ្វើតាមចៅហ្វាយនាយបង្គាប់បញ្ជា ក្នុងមុខក្រសួងការងារ ។

ឯមានពុទ្ធចរិកវិញក៏ដូចគ្នា តែត្រង់នេះត្រូវប្រែពាក្យ «បុណ្យ» ជាមុនសិន ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាសំដៅយកសេចក្តីសុខ ។

ចុះយ៉ាងណាមិញ ? ថាជនដែលគោរពប្រតិបត្តិព្រះពុទ្ធសាសនា មានព្រះពុទ្ធសមណគោតម ជាព្រះបរមគ្រូដ៏ឧត្តមជាងព្រះធម៌ជ្រាសសត្វ ដោយទ្រង់មានព្រះហឫទ័យប្រកបដោយមេត្តាចម្រើនសត្វ កាត់ផ្តាច់ឱ្យរួចស្រឡះចេញពីគ្រឿងតឹងត្រឹងនិព្វាន ជាឋានបរមសុខ, នោះចេះតែសត្វណាស្តាប់ត្រាប់តាម ប្រតិបត្តិតាម តឹកសាងធ្វើបុណ្យឱ្យទានរៀនធម៌រក្សាសីល ចម្រើនកំណើតជាប ចេះតែបានអំពើជាប ចេះតែបានបុណ្យកុសល តើសេចក្តីសុខគ្មានទីបំផុតគ្មានដល់អ្នកនោះឯងពុំមាន ។

ទីបំផុតភាក្យលោកថា "ជ្រាជ្រាបុណ្យធំ កើតដោយប្រតិបត្តិ" នេះជាពាក្យដំបូន្មានល្អ គួរយើងកាលគ្មានស្តាប់ធ្វើតាម, ដើម្បីយកបុណ្យសំភ្លក្ខដ៏លោកនេះផង យកបុណ្យកុសលទៅបរលោកនាយផង ។

ទី ២- ឯអ្នកណា នោះយកអាត្មា ឬលសាសន៍ពុទ្ធរ័ត្ន ក្លាវក្លៀវឲ្យត្រង់ ដោយខ្លួនបង្គាត់ ហៅស្វែងសម្បត្តិ យកផ្លែនិព្វាន ។

អធិប្បាយថា មនុស្សឯណា ទើបនាំខ្លួនទៅបួសក្នុងពុទ្ធសាសន៍ដែលជាសាសនាល្អប្រពៃនេះ នោះត្រូវធ្វើឲ្យត្រង់ដោយខ្លួនបង្គាត់គឺវិន័យ ទើបបានឈ្មោះហៅថាជាអ្នកស្វែងរកសម្បត្តិព្រះនិព្វាន នេះពោលយ៉ាងនេះ ។

តទៅទំនើស្រាយឲ្យត្រចះត្រចង់ងាយស្តាប់ ឃានបន្តិចទៅទៀត ព្រោះលោកបង្គាប់ថា បើបុគ្គលឯណា ឃានចូលសាសន៍ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ហើយ "ចូរឆ្លើងឲ្យត្រង់ដោយន័យវិបត្តនា" ។

ចុះមនុស្សដំពូកណា ដែលហៅថាចូលសាសន៍ព្រះពុទ្ធ? គឺអ្នកចូលទៅកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា តាំងខ្លួនជាពុទ្ធមាមក: ដឿកុងគុណព្រះរតនត្រ័យ តតសន្ធឹះសង្ឃ័យនូវពុទ្ធវិបទ: ហើយថ្វាយខ្លួនជាឧបាសក ឃកព្រះពុទ្ធព្រះធម៌ព្រះសង្ឃ ជាទីពឹងទំរង្វក ពុកស្មៅដោយដំរិត ឆ្នូកតាំងកម្សាលមាន់នេះ ពុំរើសមុខថាជាជាតិទ្វីរឡើយ ភ្លុំថាប្រុសថាស្រីពុំថាកុងឋាចាស់ ឲ្យតែមានចិត្តសទ្ធា ដឿជាកំកុងព្រះបវរពុទ្ធសាសនាប៉ុណ្ណោះឯង តើដឿសេចក្តីត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់ដឿកម្ម-ផល ដឿចុះបទឹងបុណ្យ ហើយថ្វាយខ្លួនកុងព្រះពុទ្ធសាសនា, ខ្លះក៏សូមបព្វជ្ជាជាតិក្ខុ-សាមណេរ ខ្លះថ្វាយខ្លួនជាឧបាសក ជាឧបាសិកា, ហើយបុគ្គលទាំងនេះ ក៏ត្រូវប្រតិបត្តតាមកូមិរបស់ខ្លួន ឲ្យត្រឹមត្រង់តាមពុទ្ធបញ្ញត្តិ, តែចំណែកអ្នកបួស មានវិន័យសិក្ខាបទ ទឹងសីលសមាធិបញ្ញាជាបន្ទាត់ ឯត្រហស្ថវិញ មានកម្មបថ ១០ ប្រការ សីល ៥ ខ្លួវ សីល ៨ ជាបន្ទាត់ ។ តែហេតុដូចម្តេច ឃានជាលោកខ្លួនថាត្រូវធ្វើឲ្យត្រង់ខ្លៅនេះ ព្រោះដោយមនុស្សខ្លះ ឃានចូលទៅកាន់សំណាក់ព្រះពុទ្ធសាសនាហើយ តែពុំធ្វើកាយវាចាចិត្តឲ្យត្រង់ត្រូវតាមពុទ្ធឧវាទ,

ខ្ញុំប្រព្រឹត្តធ្វើសីលពុំបានជូនធំល្អបរិសុទ្ធឡើយ ខ្ញុំនឹងតាន់ត្រណម តមភាវបំភាមព្រះពុទ្ធពុំបាន ម្ល៉ោះហើយ ក៏បន្ទរបន្ទាយខ្លួនឯងដ៏ថា វិន័យ នេះតឹងតោក យើងធ្វើតែប៉ុណ្ណោះក៏បានដែរ បុគ្គលដំពូកនេះលោកពុំសរសើរឡើយ ។

"បើនរណាធ្វើកាយវាចាចិត្ត ជាន់ល្អត្រង់តាមបន្ទាត់ គឺសិក្ខាវិន័យ ដែលព្រះពុទ្ធអង្គត្រង់ប្រាប្តីប្តុគមកនោះ អ្នកនោះឯងឲ្យឈ្មោះថាជាអ្នកស្វែងរកសម្បត្តិ យកដួងព្រះនិព្វាន" ដែលជាហានបរមសុខ រំលត់ទុក្ខបាំងឆ្ងាយ, ដូច្នេះទើបលោកខ្ជាន់ឲ្យយើង "ចូលសាសន៍ពុទ្ធវត្តន៍" ហើយគោរពឲ្យត្រង់តាមធម៌វិន័យ ដែលជាបន្ទាត់ ទើបជាន់ដល់ត្រើយម្ខាង គឺព្រះនិព្វាននោះ ។

ទី ๓- ឯអ្នកកាន់ ដោះនឹងយល់ហោង ចិត្តដោះ ឮមិញ បំពេញព្រះធម្មសួ ដោយព្រះទុទ្ធាន ក្នុងទ្វើ ឈ្មោះហោង ដោយចិត្តអង្គារាល ។

អ្នកដឹងគាំងឆ្ងាយ ដើម្បីអ្នកដឹងពិតថា "ចូលសាសន៍ពុទ្ធវត្តន៍" នេះជាដំណើរល្អប្រពៃ ហើយយល់ជាក់ជាមាគ៌ាដោយសុគតិ ទើងព្រះនិព្វានបាន ដោយដំបូន្មានរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះហើយ នោះបុរេអ្នកតាំងចិត្តឲ្យក្លាហានហ៊ានបំពេញជួស បួសជាសាមណេរឬជាភិក្ខុ កុំគប្បីធ្វើឆ្ពោះឆ្ពាសដោយចិត្តពាល នេះពោលដោយសង្ខេប ។ (មានន)

ហ្វូងនិពន្ធមន្ត្រី ញ៉ុក-ថែម

រៀបរៀង (ឥឡូវ)

អក្សរ ន

១ អ្នកមានមិនដែល ៣ គ អ្នកក្រមិនដែល ៣ ជាតិ ។

១ អ្នកដឹងដប់ មិនស្មើអ្នកប្រសប់មួយ ។

១ អ្នកដង្កុំគ្មើដែក អ្នកប្រមឹកកុំឆ្មើស្រា ។

១ អ្នកមានកុំអាលអរ អ្នកក្រកុំអាលភ័យ ។

១ អ្នកមានរក្សាខ្យាត់ ដូចសំពត់ព័ទ្ធតិក្រៅ ។

១ អ្នកមុនកំសោយ អ្នកក្រោយមានលាភ ។

១ អ្នកយោងគាន់ក្រោះតាមពាសី ចៅក្រមកាត់ក្តីតាមពាក្យបណ្តឹង។

១ អ្នកឡើងបានតែបេះ អ្នកចុះខ្សេរមិនបានស៊ុ ។

១ អ្នកហាលស្បែកដាច អ្នកភ្ញាចស្បែកជា ។

១ អ្នកដេកនាប់លក់ ដ្បិតឥតបើគិត ។

១ នាងគូទធំអ្នក មេទាតលក្ខណ៍គូទធំអាក់ជាក់ខន្សោ, ក្បត្តិគូទធំក្បត្តិ, ស្រីទេពកញ្ញាគូទធំមហាក្បត្តិ ។

១ នាងតីស្មាតាង ស៊ុះរសង់ខាងមិនឲ្យអន់ចិត្ត ។

៧ និយាយក្តីឲ្យមើលមាត្រា និយាយការឲ្យមើលទំនង ។

៨ និយាយច្រើនតែតុំស្តាប់ អប្បត្រជ្ញា ។

៩ និយាយយប់ផ្ទប់ព្រៃ និយាយថ្ងៃព្រៃមានត្រចៀក ។

១០ និយាយយប់ប្រទប់ព្រៃ និយាយថ្ងៃៗ មានត្រចៀក ។

១១ ទឹកសុំម្នេញ ទឹងកុំខ្ទេញ ស្អប់កុំញាប់ខ្ញាច ។

១២ ទំពាសតម្លែង ខ្លុកតម្លែង វែងកុំចន្ទែង មឹតកុំបណ្តេញ ។

១៣ ទឹងលេចវាស្ងាក់ ទឹងខ្លាក់ពាស្មែង ។

១៤ ទឹងដួញចេញគិតក្រោយ ពោះខ្ទឹងឲ្យៗមើលមុខ ។

១៥ ទឹងលើរឆ្កើក្រោម ។

១៦ ទឹងស៊ីចង់តីសា ខ្លិលចំការឲ្យក្អែតហ្នង ។

១៧ នៅផ្ទះម្តាយទីថៃ នៅព្រៃម្តាយដាមួយ ។

១៨ នំមិនដែលធំដាងនាឡៃ ។

១៩ ទៀយណាស់កុំឲ្យដេក យកប្រពន្ធឲ្យមើលម្តាយក្មេក ប្តូលដំណេកកុំឲ្យនិយាយនឹងប្រពន្ធ ។

អក្សរ ប

១ បងំចោយមិនមើលច្រណា, ដាំដើងគ្រានមិនប្រមាណផ្នាំង ។

២ បញ្ចើខុសស្ទើចំណុល ។

៣ ប័ស្តុកប័ស្តា អ្នកមានច្រើយថ្ងៃក្រែណាទឹងអ្នកមានកំពូ ។

๑ បន់ព្រះទៅសំពះឯចាំយ៉ាច, បន់ចាវភូមហាច្រាសាទទៅទៅ
ព្រៃស្នួសាន, បន់ពាក្យសមណព្រាហ្មណ៍ទៅយកឯពាក្យពាល ។

๑ ចានតែចាបមិនឆ្លាចមាត់ ។

๑ ចានតិតែកួតវែកតទៅតាអ៊ី ។

๑ ចានមកថាតួចរួចទៅថាធំ ។

๑ ចានមាសហើយ, ត្រូវត្រជាសរវេច ។

๑ ចានស្វាយ ណាយក្រូច ។

๑ ចាយកកក៏ចាយ, មេម៉ាយក៏ស្រី ។

๑ ចាយសង្ឃាដទៅប្រមាទឯតន្លោងចំ ។

๑ បុណ្យចាត់ជ្រុតចាប, លាតចាត់ជ្រុតយោរ ។

๑ បុណ្យក៏ធ្វើ, ឈើក៏តាប់, សត្វក៏សម្លាប់, ឫសាប់ក៏តាន់ ។

๑ ប៉ុនត្រែចកឆ្នូតជាំធំ ។

๑ ប្លុញមាត់បត់ដុំដៃ ។

๑ ប្លុសដោយវត្ត ចិត្តរដោយខ្លួន ។

๑ ប្លុសមិនរៀនបន្ទោសថាខ្លៅ ។

๑ បើជំពប់ដើងត្រាន់ចំ តែជំពប់មាត់បង់ច្រក ។

๑ បើដុះចាប់អីឡាំ, បើខ្វាន់ឆ្នាំងចាប់អីនឹងបួលរៃ ។

๑ បើចង់ពិសាឲ្យរកអន្លក់, បើចង់ស្រែណាកុងឲ្យនឿយ ។ (មានត)

ជំនាន់រឿងព្រៃឆ្នែរខ្មែរ

រឿងបៀកាំបិតបង្គោះ

(តទៅទំព័រ៣)

អាមាត្យទូលថា ត្រូវវេនមហាសេដ្ឋី ហើយស្តេចឲ្យទៅហៅមហាសេដ្ឋី ។ អាមាត្យទៅដល់ហៅថា លោកមហាសេដ្ឋីស្តេចមានព្រះរាជបន្ទូលឲ្យទៅជាឆាប់ ឯមហាសេដ្ឋីក៏ទៅជាមួយនឹងអាមាត្យទៅ ចៅកាំបិតបង្គោះជាមួយដែរ តែដំបូងជាអាពុកស្តេចឲ្យមកហៅទេ មហាសេដ្ឋីដើរទៅជាមួយនឹងអាមាត្យ ដល់ភាក់កណ្តាលផ្លូវ អាមាត្យសួរមហាសេដ្ឋីថា លោក។ ឬអ្នកណាដែរចាំកំដរយប់មិញនេះ មហាសេដ្ឋីថាកូនខ្ញុំទេ អ្នកអាមាត្យ ហើយអាមាត្យថ្កុំប់ថា ឥឡូវសត្រូវកាប់ចុងព្រះរាជវាំងរលំអស់ ចាន់ជាស្តេចឲ្យមកហៅលោកទៅ ឯមហាសេដ្ឋីឮអាមាត្យថ្កុំប់ដូច្នោះ ក៏មានសេចក្តីតក់ស្លុតថា នុកូនអើយ សូមខ្ញុំមកដែរចាំកំដរជួសអាពុកខ្លះចាន់ជាឲ្យឆ្ងាយសេចក្តីសុខ ឥឡូវសត្រូវចូលកាប់ចុងព្រះរាជវាំងអស់ តើមហាសេដ្ឋីថប់ចាប្រមូលតិតក័យគ្រែងស្ទាប់ ។

លុះដើរចូលទៅដល់ទីចុងព្រះរាជវាំង ឃើញចុងព្រះរាជវាំងរលំអស់ រឹងតែតិតក័យជាច្រើនទៀត អាមាត្យទាំមហាសេដ្ឋីទៅដល់ស្តេចទ្រង់សួរថា មហាសេដ្ឋីត្រូវវេនណាយប់មិញ មហាសេដ្ឋីក្រាបទូលថា ត្រូវវេនខ្ញុំលុះចង្អឹជាខ្ញុំ ស្តេចមានបន្ទូលថាឯណាដែរចាំកំដរ

សេដ្ឋីខូលថា កូនខូលបន្ទិចាខ្ញុំដេកចាំកំង ហើយស្តេចមានជខ្ញុំលថា មហាសេដ្ឋី ខ្លួនអ្នកឯងមានកូនប្រុសតិចាលណា ក្រែងអ្នកឯងមានតែកូនស្រីទេតើ មហាសេដ្ឋីក៏ចខ្ញុំលថាសូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រទាន ឯកូនខ្ញុំលបន្ទិចាខ្ញុំនេះ កំព្រាមិនដឹងជាមកពីណា ខ្ញុំលបន្ទិចាខ្ញុំយកញាក់ព្រាសុំជាកូន ដ្បិតគ្មានកូនប្រុសឲ្យសោះ ។

ស្តេចមានចខ្ញុំលថា បើដូច្នោះឲ្យទៅហៅក់មក អាមាត្យក៏រត់ទៅហៅចៅតាំបិតបង្ខោះជង់មួយ ឯសេដ្ឋីវិនិតក៏យខ្លួនតថា នកូនអើយសមស្លាប់ជាមួយទន្លឹងអាពុកថ្ងៃនេះជាប្រាកដពុំលែង លុះអាមាត្យទៅដល់ប្រាប់ប្រពន្ធមហាសេដ្ឋីថា អ្នកស្រីស្តេចឲ្យមកហៅកូនប្រុសអ្នក នាងជាប្រពន្ធមហាសេដ្ឋីថា នុអ្នកអាមាត្យអើយ ឥឡូវខ្លួនជំណេកទៅហើយ យប់មិញនោះទៅដេកចាំកំង អត់ងងុយពាល់ត្រឹក អាមាត្យថា ទេអ្នកបើពុំជាអត់ងងុយក៏ជាស់ឡើង ដ្បិតស្តេចឲ្យហៅជាប្រញាប់ ឯប្រពន្ធមហាសេដ្ឋីប្រណីអាណិតកូន ទើបប្រើឲ្យកូនស្រីជាប្អូនចូលទៅជាស់ថាឯង៎ទៅជាស់បងឯង៎ឡើង ឯនាងកូនស្រីប្រកែកថាទេមែ៎ខ្ញុំមិនហ៊ានទៅជាស់ទេ ដ្បិតគាត់ទើបនឹងសម្រាន្តអម្បាញ់មិញនេះឯង ចៅតាំបិតបង្ខោះជង់មួយឮគេមាត់តរឭកឡើងចេញទៅក្រៅ ឃើញកូនរឭកប្រាប់កូនថា ស្តេចឲ្យមកហៅកូនទៅ តែឥឡូវកដំបូម៊ែរគេអត់ងងុយតែចាំ

ទៅគាំបិតបង្ហោះកិលុបមុខសិតសក់ខ្ទុះកញ្ជក់ស្បែកសំតត់រួចហើយក៏ចុះ
ដើរទៅជាមួយនឹងគាមាគ្យ ៧ដល់ឡើងតាល់ស្តេច ។

ស្តេចមានព្រះបន្ទូលសួរថា ទឹងហើយឯកូនអ្នកឯងមហាសេដ្ឋី
ឯមហាសេដ្ឋីទូលថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាជ្រាបទឹងហើយកូនខ្ញុំបង្គំ
ជាខ្ញុំ ហើយស្តេចសួរទៅទៀតាំបិតបង្ហោះដងមួយថា ឯងប្តូនណាដេក
ពាក់ទឹងយប់មិញ ទៅគាំបិតបង្ហោះដងមួយគ្រាបទូលថាទូលបង្គំជាខ្ញុំទូល
ព្រះពុទ្ធានុដំណាកយប់ម្សិលខ្ញុំមែន សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាជ្រាស ។
ស្តេចទ្រង់ព្រះសណ្តាប់ហើយស្តេចបន្ទូលទៅនឹងមហាសេដ្ឋីថា មហា-
សេដ្ឋី ឯវិញ្ញុងព្រះភវកេងអញ្ជើដែលឃាត់ខ្ញុំរលំអស់នេះអញពុំមានចិត្ត
ទឹងទេ ធ្លើឡើងជាថ្មីទៀតបាន តែរើសាកមនុស្សឱ្យដូចកូនអ្នកឯង
នេះមិនបានទេ នេះហើយដែលគេហៅថាជាមនុស្ស ហើយស្តេចត្រាស់
សួរថាទៅឯងឈ្មោះអ្វី ឯទៅគាំបិតបង្ហោះដងមួយក៏គ្រាបទូលថាទូល
បង្គំជាខ្ញុំឧរឈ្មោះទៅគាំបិតបង្ហោះដងមួយ ស្តេចមានបន្ទូលថា ទៅ
គាំបិតបង្ហោះយប់មិញដែលឯងដេញគាប់អញគ្រើគាប់ទឹងអ្វី ទៅគាំបិត
បង្ហោះដងមួយគ្រាបទូលស្តេចថា ទូលបង្គំជាខ្ញុំគាប់ទឹងគាំបិតបង្ហោះ ព្រះ
មហាក្សត្រិតភ្ញៅទៀតាំបិតបង្ហោះដងមួយគ្រាបទូលដូច្នោះ ស្តេចបន្ទូលថា
ឯងយកគាំបិតបង្ហោះមកមើល បើឯងថាគាប់ទឹងគាំបិតបង្ហោះនោះមែន
ទៅគាំបិតបង្ហោះដងមួយគ្រាបទូលស្តេចថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាជ្រាស

បើខ្ញុំធំចង់ជាបជាគាំប៉ិតបង្ហោះនេះមុតឬមិនមុត ខ្ញុំឲ្យយកក្តារមកដាក់ដម្អែតឲ្យបាន ๗ ដាន ខ្លួលបង្គំដាំខ្ញុំគ្រាន់តែអូសថ្នាយទៅក្តារក៏ដាច់ចាំងអស់ ស្តេចពុំជឿបង្គាប់អាមាត្យឲ្យយកក្តារមកត្រែតដម្អែតគ្នា ๗ ដាន ហើយស្តេចឲ្យចៅគាំប៉ិតបង្ហោះដងមួយ យកគាំប៉ិតបង្ហោះទៅអូសស្តេចខ្ញុំឯង ឯចៅគាំប៉ិតបង្ហោះដងមួយក៏យកគាំប៉ិតបង្ហោះទៅអូសខ្ញុំឯក្តារចាំង ๗ តម្អែត ស្តេចគ្រាស់សួរថាហ្នឹងជាច់ហើយឬនៅ ចៅគាំប៉ិតបង្ហោះដងមួយក្រាបទូលថា ក្រាបទូលជាច់អស់ហើយ ស្តេចមានព្រះបន្ទូលថាបើជាច់ម្តេចក៏គ្មានស្នាម ចៅគាំប៉ិតបង្ហោះដងមួយក្រាបទូលទៅស្តេចវិញថា សូមខ្ញុំធំព្រះមេត្តាព្រះបាសបើខ្ញុំពុំជឿ សូមឲ្យមនុស្សពាញចុងដើមម៉ែលទើបដងជាជាច់ឬមិនជាច់ ស្តេចឮចៅគាំប៉ិតបង្ហោះដងមួយក្រាបទូលដូច្នោះ ស្តេចឲ្យអាមាត្យចាប់ចុងដើមពាញក៏ជាច់ចេញពីគ្នាដូចគេកាត់ ស្តេចទតទៅឃើញក្តារជាប់ពីគ្នាដូច្នោះ ស្តេចមានសេចក្តីកិតក្ល័យជាក្រៃឃ ទឹកកន្ធត្រែងយំយ៉ាថា ឃប់មិញ បើប្រសិនជាអាដែងចៅគាំប៉ិតបង្ហោះដងមួយនេះ ក៏គាប់ត្រូវអញសមអញស្វាប់ បងំអស្សារឥតការគ្មានន័យណាសមធំងអញសោះ ចាំងនេះចាំងនោះហេតុតែបុណ្យអញមានច្រើនជាមិនស្លាប់ ។

ព្រះមហាក្សត្រស្តេចទតឃើញដូច្នោះហើយ ទើបមានព្រះបន្ទូលច្រាប់ទៅមហាសេដ្ឋីថា ឯកូនអ្នកឯងនេះទើបហៅជាមនុស្សចេះក្បា

ទំនៅក្បាដ៏ធ្លោមន្ត្រីក្បាស្តេចបាន មន្ត្រីអញទាំងអស់ដែលអញឲ្យសម្លាប់
ចៅនោះគ្មានអាណាមួយទំដេះដើមឲ្យឃើញខុសត្រូវ រក្សាទំពក់ដ៏ក្បាស
ស្តេច អាល្អសអញឲ្យដេកចាំ ទំពន្ធឹងអញក់ហ៊ានដេក ចំណីអញក់ហ៊ាន
ស៊ី គ្រាន់តែចំណីទំងដំណេកអញក់ហ៊ានម្ល៉ៃយ៉ាងនេះ បើព្រះមិនជាអញ
ម៉ិនទៅ ម៉ិលចៅចិត្តគាដែងទាមុំនដែលអញសម្លាប់នេះក៏ឲ្យដែកទំង
ប្រពន្ធខ្លឹងកូនអញម៉ិនលែងវ្រាយ ។ លោយស្តេចបង្គាប់មហាសេដ្ឋីថា
មហាសេដ្ឋី ឯកូនស្រីអ្នកឯង ។ រៀបផ្សំផ្គុំឲ្យចៅគាំចិតបន្ទោះដងមួយចៅ
ឯមហាសេដ្ឋីទំងចៅគាំចិតបន្ទោះដងមួយ ក៏ថ្វាយបង្គំលាស្តេចវិលមកផ្ទះ
វិញ ដើបមហាសេដ្ឋីឲ្យរៀបធ្វើពេងទាន់ស្ងា រៀបការចៅគាំចិតបន្ទោះ
ដងមួយទំងកូនស្រីយកគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ មហាសេដ្ឋីឲ្យហៅអស់អ្នកមុខអ្នក
ការ ខេត្តីយ៉ា ពញ្ញា ព្រះ ស៊ីវ៉ា ម្ចាង ខុនណាងញាតិស្តេចជិតវាង
ល្អះជ្រួតបូកូរការគោលល្អក៏រៀបមង្គលការផ្សំផ្គុំប្តីទំងចៅគាំចិតបន្ទោះ
ដងមួយស្រែចបរបួណានោះជាសុខសប្បាយតរៀងទៅ ។

ឯចៅគាំចិតបន្ទោះតាំងអំពីមានប្រពន្ធកាលណា ក៏ពុំខានខ្លិលតែង
ចៅតាល់បម្រើស្តេចតែសព្វថ្ងៃរៀងទៅ ឯស្តេចនោះក៏កាន់តែចាស់ជក
ក៏ទំពក្តងព្រះចិត្តថា អញចាស់ជកហើយទំងកេបុត្រាគ្មានមានតែបុត្រ
ស្លូវតែអំណោះអត់អំពីអញទៅខនតអញទំងសាបសូន្យ គ្មានកូនណាទំង
សោយរាជ្យស្នងអញនេះទេឬយ ស្លូវចៅគាំចិតបន្ទោះនេះ ក៏មានចំណេះ

ច្រើញកំរ័យោមារយោខល្អម្ល៉ះ ដូច្នេះអញនឹងផ្សំផ្គុំបុត្រអញឲ្យទៅវាឲ្យវា
សោយរាជ្យស្នងត្រង់រក្សាអស់គាណា ប្រជាទុក្ខស្ដេរនេះតរៀងទៅ ស្ដេច
ទ្រង់នឹកក្នុងព្រះចិត្តរាតម្ល៉ះ ស្ដេចទ្រង់បង្គាប់ឲ្យសង់ពេងមង្គលការអា-
ពាហ៍ពិពាហ៍ ឲ្យហោរនេន្តូវរកឫក្សការស្ដេចនឹងផ្សំព្រះកជប្រុត្រនឹងនាង
កាំបិតបន្ទោះដងមួយ ដល់បានឧក្សការគេលាល្អទើបស្ដេចឲ្យមហា-
សេដ្ឋីនាំចៅកាំបិតបន្ទោះដងមួយទៅឲ្យស្ដេច ។ ទើងរៀបមង្គលការចងដៃ
ប្រុតប្រុតផ្សំផ្គុំគ្នារួចអតិរេតឲ្យសោយរាជសម្បត្តិស្រួចបរិបូណ៌រក្សា
អស់អាណាប្រជាទុក្ខស្ដេចសុខសប្បាយតរៀងទៅ ។

ឯនាងកំរ័យាជាកូនស្រីមហាសេដ្ឋី ក៏មហាក្សត្រីស្ដេចឲ្យយកមក
ទៅជាមួយគ្នា ស្ដេចកាំបិតបន្ទោះដងមួយក៏តាំងមហាសេដ្ឋីឲ្យធ្វើជាអគ្គ-
មហាសេនាជាធំសម្រាប់រាជការរក្សាព្រះនគរស្នងព្រះនេត្រ - ព្រះកាណ
ឯមហាក្សត្រីជា ព្រះវរពោធិសត្វមាតាក៏ចាស់ជរាទន្ទឹងតអស់ទៅ ស្ដេចកាំ-
បិតបន្ទោះដងមួយឲ្យសង់ព្រះមេរុប្រាសាទស្ថិតស្ថានស្ថានរៀបចូជាព្រះ
សពព្រះវរបិតាព្រះវរមាតាធ្វើបុណ្យទេសនាសង្ឃយានាស្រួចបរិបូណ៌
ទើបឲ្យធ្វើព្រះចេតិយជាក់ព្រះធាតុទាំងពីរព្រះអង្គរួចការបុណ្យជាស្រេច
ស្ដេចកាំបិតបន្ទោះដងមួយក៏តង់ទៅជាសុខឥតទុក្ខគ្មានព្យាធិព្រះពេតាមក
បៀតបៀនព្រះអង្គទៀយ ។

សម័យថ្ងៃមួយ ស្តេចនឹកក្តុកចង់ទៅថ្វាយបង្គំស្តេចដែលធ្លាក់ចិតបន្ទោះព្រះពុទ្ធទឹង ក៏លទៅជាហៅបុរសកំសត់ទៅឡើយ ទើបស្តេចឲ្យមន្ត្រីរៀបកណ្តាលថ្មើរជើង រៀបទ័ន្ធជាងអង្គរជេន្ទ្រទ័ន្ធអស្សាចាន់ល្អុះរៀបចុះស្រេច ស្តេចផ្តាំអគ្គមហាសេនាឲ្យមើលថែទាំព្រះពុទ្ធទាំងឆ្លើយឲ្យមើលថែក្បួរអគ្គមហាសេនាទាំងពីរ ហើយស្តេចយាងឡើងទៅលើព្រះទ័ន្ធជាងអង្គរជេន្ទ្រ ចរចេញទៅ ៣ ថ្ងៃទើបបានដល់ទៅខែត្រដែនខោះ ស្តេចឲ្យភាមាត្យចូលទៅគាបសួរថា ស្តេចគាំចិតបន្ទោះដងមួយចូលមកថ្វាយបង្គំឬទេ ភាលតាដើមបានថ្វាយខ្សែបដាំបាំងកាយឯង ឆ្នាំងគ្នំនឯងទំនែវជ្រកដើរលេបទឹក ហើយស្តេចធ្វើគាំចិតបន្ទោះដងមួយព្រះពុទ្ធទឹង ឥឡូវបានសោយពុទ្ធជាស្តេចហើយ។ ចូលមកថ្វាយបង្គំភាមាត្យទាំងពួកព្រះបណ្តាំចុះហើយ ថ្វាយបង្គំលាទៅ ដល់ហើយក៏ចូលទៅចូលស្តេចនោះតាមព្រះមហាក្សត្រឆ្លាំ ស្តេចនោះទ្រង់ជ្រាបហើយទើបឲ្យរៀបទាំងពួក ភាមាត្យក៏វិលទៅទូលស្តេចគាំចិតបន្ទោះវិញថា ស្តេចជាចៅនគរអញ្ជើញស្តេចយាងចូលទៅជាធាប់ ដ្បិតទ្រង់នឹកឮកណាស់។

ឯស្តេចគាំចិតបន្ទោះដងមួយ ក៏ឲ្យអស់ពួកពលសកលយោធារៀបដំណើរចូលទៅ ដល់ហើយស្តេចចៅនគរ ជាន់តយើញស្តេចគាំចិតបន្ទោះនោះថ្លែក ស្ទើរតុំស្គាល់ក៏ស្តេចចុះពីចុងព្រះពុទ្ធទេងមកទូលថាប់ព្រះហស្តទាំងឡើងទៅ ហើយស្តេចឲ្យរៀបដង្ហែលៀងអស់ពួកពលនាម៉ឺន

សព្វមុខមន្ត្រីធំតូចឲ្យស៊ុនឹកសប្បាយចាំដរាស់ ទើបស្តេចចៅខតរតែកក្នុង
ព្រះទ័យថាអញនេះចាស់ហើយគ្មានបុត្រាធំដោះសោយកផ្សងសោះ ឯ
ស្តេចកាំចិតបន្ទោះនេះមានបុណ្យណាស់ ឥឡូវនេះបានសោយកផ្សា
ស្តេច ឯអញមានបុត្រមួយនេះមិនដឹងនឹងឲ្យទៅអ្នកឯណាទេ ស្តេចខ្វល់
តែដូច្នោះហើយ ក៏ស្តេចបង្គាប់អស់នាម៉ឺនឲ្យធ្វើកេរណ្តាប់អាពាហ៍-
ពិពាហ៍ ចាំនពេលាល្អហើយស្តេចឲ្យបុកេហិតរៀបចំផ្សំផ្គុំព្រះកដ-
បុត្រាបុត្រី ឲ្យសោយកដសម្បត្តិស្រែចបរបូណ៌ ឯខ្សែបន្ត ដំបងភ្លុយ
ឯង ឆ្នាំងឆ្នុំនឹងឯងនឹងកែវជ្រក ស្តេចជាព្រះវរបិតាក៏លើកប្រគល់ឲ្យ
ស្តេចជាព្រះកដបុត្រប្រសាចាំដរាស់ ។

ឯស្តេចកាំចិតបន្ទោះ លុះចាំនសោយកផ្សនតរាល់ហើយក៏ខ្វល់ខ្វាយ
ដល់បងនៅឯស្រែកបន្ទោះ ក៏ប្រើបម្រើឲ្យទៅហៅយកមកធ្វើជាអគ្គ-
មហាសេនាជាធំបង្អស់ ឯស្តេចកាំចិតបន្ទោះក៏ថ្វាយបង្គំលាព្រះវរបិតា
មាតា ហើយឆ្ពាំបងឲ្យមើលកដការក្សាព្រះខតរ ទើបស្តេចកាំចិតបន្ទោះ
យាងវិលទៅព្រះខតរដើមវិញ តែងតែយាងទៅយាងមក រក្សាអស់
នាណាប្រជានុកស្តេចសុកម្មការជាសុខសប្បាយតរៀងទៅ ។

រឿងចៅកាំចិតបន្ទោះឯបបរិបូណ៌តែប៉ុណ្ណេះ ។

ព្រះសមុហ៍យោសាចារ្យ យ្ហូរ-ប៉ុណ្ណា

ក្រុមដំទុំព្រះវិត្រជិដការនៅវត្តមហាសន្ទចណ្ឌិត្យរៀបរៀង

(ភាគ៧)

ពិសោធទុក្ខលបណ្ឌិត និងនាងបារិកា

ភាក្យ ៧

ទុក្ខនិស្ស័យគ្នាយ៉ាពុតអើយ បើម្ល៉ះទៅហើយបានឧណា ខ្ញុំដែនៅជាប់ជែរក្បា សមអ្នកតំគ្រាទៅម្ខាក់ឯង ។ ពីដើមបានយើងទៅពុករលួយ ផ្ទៃឈើនាំមកជល់តន្ទែង ម៉ិនមានខ្លះខាតទំស្ងួនស្ងែង ឋានជាក់ពេញជែងទាំងពុំខ្វះ ។ ថ្ងៃនេះខ្លួនយើងមានវេក ចូលមកឆ្ពោះឥតប្រណី សរបង់មគ្គលទ្បើអប្រិយ ពិញ្ញាណាស្មារតើក៏ក្ងេចភ្លាំង ។ ទាំងការព្យាយាមកំសាបសូន្យ ឥតញាតិឯងជួនជួយកំភ្លាំង មានកម្មវេរមកបិទជាំង ម៉ិនឱ្យយើងតាំងដោយសុចរិត ។ បើចាំជល់ចាស់បច្ចិចក៍ សឹមខ្លាក់នេត្រាចុះម៉ិនតិត ស្តាយតែបុត្រនោះនៅតូចពិត ប្រឹងរំលែកព្រឹត្តការសិក្បា ។ ម៉ិនខាន់ជាន់ជើងការកក់ក្រែវ ខ្ញុំដែនាំដើរទៅកេងលាយកមកចិញ្ចឹមយើងពស់ត្នា ម៉ិនខាន់ភ្ញៀវក្បែរដោយម៉ាមួន ។ ឥឡូវបើអតីតយើងហើយ ឋានឧណាទៀយខ្ញុំដែនៅថ្មុន ម្ល៉ើលការទុស្សត្រដែលល់

កូនស្ងួន ចាន់ត្រៃប់ចំនួនដូចកាលថ្ងៃ ។ ថ្ងាៃនេះអ្នកនៅចាំអាស្រែម
មានព្រួយចារម្ភគិតមមៃ ចាំមើលផ្លូវយើងមកពីព្រៃ ចាន់ឃើញអារ៉ែក
រត់ខ្លួល ។ រៈសៀលសុរិយោចាបណាស់ហើយ ទុកូនស្ងួនអើយម៉្លេះ
ក្តៅក្តួល ក្នុងខ្ទមស្ទើរប្រែរេះធាបធួល សមអ្នកដកដួលទំណាងដឹង ។
ឬមួយអ្នកកេសពុកម្តាយ ទៅគាន់ផ្លូវឆ្ងាយព្រៃស្រោងស្រឹង ឬអ្នកទៅ
លេងជិតមាត់ស្ទឹង មិនដឹងដំណឹងការនេះជាក់ ។ អ៊ីចាសាមអើយប្រុស
ពន្លក កូនអើយអ្នកមកជាពំនាក់ នាំយកសពុកម្តាយទៅជាក់ ដល់ទំ
សំណាក់អាស្រមបង ។ គ្រានោះរឹងសាមបណ្តូត អ្នកចាន់ដឹងពិត
តាមកំណត់ ពាក្យចិតាមកច្រាកដ មិនខុសកំណត់ពេលវេលា ។ ទើប
តែថ្ងៃនេះមិនឃើញមក ប៉ុមួយទំរកអស់ផលា មិនខាន់ចាន់ត្រៃប់គ្រាន់
កាលណា ទំបង្ហោគ្រាកឲ្យចាន ។ ប្តូរលោកមានភ័យហេតុណាមួយ
ធ្វើឲ្យមានព្រួយក្នុងសន្ធាន ឬពួកសត្វមើនចិត្តក្លាហាន ធ្វើឲ្យលោក
ខានមកទេដឹង ។ ទើបទំដើរកេសពុកខ្លែង កន្លងព្រៃម្ខាក់ឯងចិត្តគាន់ឆឹង
ឆឹងទំដែលលោកធ្លាប់ទៅសឹង មិនឃើញទំប្រឹងស្រែកហៅរក ។ ឆឹ
លោកមាតាបិតាអើយ ថ្ងៃនេះម្តេចឡើយលោកមិនមក ចាស់ថ្ងាៃនេះ
ហើយម្តេចនៅរក ឲ្យកូនពន្លកនៅម្នាក់ឯង ។ អ៊ីលោកគាំងពីរដើមាន
គុណ ម្តេចខុសពេលមុនទំស្ទុះស្ទែង ឲ្យកូនទៅចាំទីកខ្លែង រឹងព្រួយ
ចម្រែងឥតមានគ្នា ។ អ៊ីលោកសពុកម្តាយខ្ញុំអើយ ម្តេចលោកមិនឆ្លើយ

តបបុត្រា ក្នុងខ្លែងកូននេះស្ទើរខ្ចោចផ្សា សូមលោកមេត្តាកូនកំសត់ ។ ស្រែកហៅម៉ែមកមិនឈប់ឡើយ ឮសូរមាត់ឆ្លើយច្បាស់ច្រាកដ ស្គាល់ជាឪពុកម្តាយទើបត់ ដល់ហើយមិនអត់សូរទៅថា ។ បពិត្រលោកអ្នកមានគុណធ្ងន់ ច្រើរលើសាលន់ឥតចេះមា ម្តេចលោកមិនទៅនៅដល់ណា រសៀលសុរិយោតបណាស់ហើយ ។ ឥសីតាំងពីច្រាប់ដល់ប្តូរ ក្នុងចិត្តស្រយុតទុក្ខឥតស្ទើយ ថាឧមាសម្លាយឪពុកអើយ ក្លែកភ្លាត់អស់ហើយទៅមិនបាន ។ ទើបជនតាំងនោះយំរៀបរាប់ ដល់ទីផែលស្លាប់ធ្លាក់ច្រាណា តាំងពីថ្ងៃនេះនឹងអាក់ខាន បានសុខសប្បាយតទៅទៀត ។

បទព្រហ្មគីតិ

គ្រានោះគោធិសត្វ ឮសំរែកចិត្តមេត្តា ព្រះទ័យតាំងច្រាថ្នា យកច្រាប្បរគោជាញាណ ។ គោះកើតក្នុងដំណា ទំនុកប៉ាច្រើសិលាខាន ដឹងគុណជាប្រធាន តែងខ្នាននសត្វសត្តា ។ គោះប្រុសឬមួយស្រី ដោយសេចក្តីករុណា ឲ្យបានកើតសុខា ដោយច្រាជ្ញាដ៏ប្រពៃ ។ ប្រព្រឹត្តធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់ មានកិត្តិយសចេះរាងវៃ ច្រើរើសសាច្រៃ អ្នកដទៃមិនស្មើឡើយ ។ បានឮលោកច្រាប់ថា មានគ្រោងភ្លាត់អស់ហើយ ទួញយំឥតឈ្លោះល្ហើយ ទុក្ខគ្មានស្ទើយក្នុងសន្តាន ។ យំច្រៃសើចក្អាកក្អាយ ខឹកសម្បុយពន់ច្រមាណ តំពូនេះភ្លាត់លើច្រាណ ធ្វើឲ្យបានពេញចំណាន់ ។

ទើបតបទៅវិញថា ខ្ញុំកុណាមិនលះបង់ ខ្លួរលោកតាំងពីអង្គ ចិត្ត
ស្មោះត្រង់មិនភ្លេច ។ ដល់វេនលើកូនហើយ សូមស្រាកស្បែយ
ពាកខ្លួកា ខ្ញុំនឹងថែរក្សា រកផលាដូចសព្វដង ។ ប្តេជ្ញាហើយនាំទៅ
ទីលំនៅឥតស្មៅហ្នង មិនហ៊ានឲ្យកន្ទុង តាមបំណងចិត្តថ្លា ។ តាំង
ពីថ្ងៃនេះឯង ខំស្រុះស្រែងរកផលា ដើម្បីនឹងរក្សា ខ្លួរបព្វជ្ជាកេងឥសី ។
បំរើតាំងថ្ងៃយប់ មិនឈរឈប់ដោយមេត្តា ចាយតែអត្តិនិចណា
ព្រឹកល្ងាចក្តីមិនលោះលះ ។ ពេលថ្ងៃរកផ្លែឈើ ពេលយប់ផ្លុំក្តួង
គ្រឹហា តក់ក្រែចាប់ចាគា កល់វេលាមិនដែលខាន ។ អស់តាំងពួក
ខេត្តា តែងស្នេហាចិត្តពប់អាន ។ សូម្បីពួកអ្នកប្លាន ចិត្តស្មោះស្មាន
ត្រប់ៗគ្នា ។ ឥតមានសត្វណាមួយ ធ្វើឲ្យព្រួយដល់ចិត្តា សុទ្ធតែ
ដួយរក្សា ចានសុខាតាំងយប់ព្រឹក ។ មានកាលថ្ងៃមួយនោះ លោក
គ្រាច់ឆ្ពោះទៅដងទឹក មានពួកក្អែងសត្វខ្មែគ ទៅភ្លក់ភ្លឹកហែត្រសង ។
ទៅដល់មាត់តំពង់ មិនពរដើរចុះទៅដង វិលមកតាមបំណង ពួកសត្វ
ដងដួយរក្សា ។ ពេលនោះស្តេចបិលយក្ស ពួនលបលាក់ក្នុងគ្រឹក្សា
ចេញបដោយរមេហា ដាក្សត្រាដែនកាសី ។ លុះឃើញសាមកុមារ
ថ្លែកអស្ចារ្យលើដែនដី ឃើតឆ្ងល់ញាំទៅខ្លី ឥតប្រែណាដូលតិចឡើយ ។
សុវណ្ណសាមនោះណា ត្រូវក្សត្រាចាញ់ដូលហើយ ឃើចាប់ចុកឥត
សេរ្យី ដួលដេកកើយលើផ្ទៃខ្សាច់ ។ (មានត)

(តមក)

ដោយហេតុ ពីព្រោះខ្លួនក្សោយទាំងព្រលឹងរបស់កូនក្មេងនោះវាខ្លាំងជាងខ្លួនឯងក្សោយ លុះព្រលឹងមាតាជ្ញាស្មារតីរបស់កូនក្មេង ។

ទី ៦ - កាលកុមារកុមារីមានវ័យនៅក្មេងវាងឆាយុ ៦ ឬ ៧ ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះជាក្មេងមិនទាន់ពេញកំឡាំងនៅឡើយ, មាតាបិតាមិនត្រូវប្រើការឲ្យធ្វើការធ្ងន់ ។ មានវែកសែងជាដើមទេ ។

ទី ៧ - មិនត្រូវដើរទាំងបណ្តាយឲ្យកូនក្មេងចេះដើរប្រទេចបុរោណភាក្យទៅរោះបោះបោក ។

ទី ៨ - ត្រូវថែរក្សាញ៉ាំឲ្យមកូនក្មេងដោយទុក្ខយដ៏ល្អ ត្រូវចែងឲ្យមានគំនិតស្មារតីដ៏ប៉ិនឲ្យមានបុគមាយោគសណ្តាប់ធ្នាប់ថ្លៃថ្នូ ឲ្យមានភាក្យសំដីនិយាយចំពោះអ្នកផងតិចតួច ផ្ទែមល្ហែម, ទាំងការបរិភោគអាហារចំណីក៏ត្រូវឲ្យមានកំណត់ពេលវេលា, ត្រូវទុកស្បៀងសំអាតឲ្យគ្រាន់ដំរេចខ្លួនឯងប្រាណនឹងត្រឹងស្មៀកពាក់ទឹកថ្នេងដេកនៅដើម្បីបង្ការរោគ, ត្រូវបំប៉ោនកូនក្មេងឲ្យមានសាច់ធំជាត់កុំឲ្យស្គាំងស្គម, ត្រូវ

ឋង្ហាត់ឲ្យចេះស្ងាត់ក្នុង ការគោរពកោតខ្លែងចំពោះត្រកូលឪអ្នកឯទៀត
ដែលគួរគោរព, មិនត្រូវបណ្តាយតាមអំពើចិត្តរបស់ពាល ។

ទី ៥ ត្រូវបៀនកូនក្មេងឲ្យចេះពាប់ចំនួនរបស់អ៊ីផ្សេង ។ ឲ្យចេះគិត
ការញ៉ាំគ្នេរតាំងពីរបស់ ๓ ឬ ๔ ឡើងទៅ ឲ្យចេះពាប់លេខពាយលេខឬក
ដោយមាត់ខេ, ឲ្យចេះថែរក្សាផ្ទះសម្បែងខ្លួនឲ្យសមត្ថភាពដឹងជាតំនាំ
វិនាសចំរើនខាតចំណេញឬបណ្តោះអាសន្នឬបណ្តើរតាំងពីក្មេង ។

ទី ៦ មាតាបិតាត្រូវតាំងខ្លួនឲ្យមានមារយាទសុចរិតឬកតាថ្លៃថ្នូរល្អ
ឲ្យសមស័ក្តិថាជាមាតាបិតា គួរជាទីគោរពជាតម្រាប់ដ៏ល្អរបស់បុត្តធីតា,
ដើម្បីឲ្យបុត្តធីតា ចម្លងយកបែបបទចរិតដ៏ល្អនោះតទៅ; បុគ្គលជា
មាតាបិតា ត្រូវចំណាត់ខិតខំសិក្សាឲ្យសមក្នុងក្មេងឲ្យរឿយ ។ ដើម្បីឲ្យ
ស្គាល់ពុតត្បុតដំណើរលំនាំទើបងាយទំនងប្រដៅឬតម្រែតម្រង់ការជុះដល់ក
ក្នុងកាលដែលវាមានវ័យចំរើនឡើង ។

ទី ៧ ត្រូវបង្ហាត់បុត្តធីតា ឲ្យមានការយោគក្នុងតីឲ្យចេះគោរព សំពះ
ដំរាបសួរញាតិសន្ថានឬបុគ្គលចាស់ព្រឹទ្ធាចារ្យក្នុងកាលដែលខ្លួនជួបលើ
រកឬគេជួបមករកខ្លួន ឲ្យចេះស្ងាត់ក្នុងការធ្វើបដិសណ្ឋារៈតាមសមគួរ
ដល់គុណសម្បត្តិរបស់ភ្ញៀវដែលជួបមករក ព្រោះជាបុត្តធីតា ក្នុងត្រ-
កូលខ្លះស្រុកខ្លះមានការគ្នាដែលមិនចេះសំដែងសេចក្តីគួរសមចំពោះ
អ្នកណាសោះ សូម្បីតែមាតាបិតារបស់ខ្លួន ក៏មិនដែលឃើញនូវលំនាំខ

សោះ មនុស្សខ្លះធ្ងន់កាយយ៉ាងនេះតាំងពីក្មេងរហូតចាស់តែខ្លួនចាស់ស្លាប់ចាត់ទៅវិញ មិនដែលបានគោរពសំពះមាតាបិតា អស់មួយជីវិតមនុស្សបែបនេះក៏មានច្រើនណាស់ដែរ ។ បុត្តធីតាធ្ងន់កាយបែបនេះនឹងឲ្យខុសពៅលើកូនក៏មិនបាន ព្រោះតែមាតាបិតាមានអាការខ្ជិលខ្ជាតតាប់ទម្លាប់បានជាបុត្តធីតាក៏មានកិរិយាធ្ងន់បែបនោះដែរ សមដូចបុរាណាចារ្យតថា "ដំងឹងធ្ងន់ព្រោះដង កូនធ្ងន់ព្រោះម្តាយ ប្តូរចេញពីម្តាយ សាយដល់កូន" ។ ដំណើរនេះច្រើនតែភ្ញាក់ពោសពៅលើមាតា ព្រោះហេតុនេះស្តែងជាមាតាចេះបុត្តធីតា តួរប្រយ័ត្នបង្ហាត់កូនឲ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ កុំឲ្យធ្ងន់បែបនោះ តើមុនដំបូងត្រូវមានបង្ហាត់កូនឲ្យចេះសំពះបិតា ទើបឯបិតាក៏ត្រូវបង្ហាត់កូនឲ្យសំពះមាតា, ។ សព្វថ្ងៃបង្ហាត់បណ្តាក់គ្នាទៅវិញទៅមកវឿយៗ យ៉ាងនេះទៅគង់ធំធាត់បានបទបាត់ធ្ងន់ពុំខាន ។ បើមាតាបិតា ពន្យល់កូនឲ្យសំពះខ្លួនឯងក៏ហាក់ដូចជាមិនត្រូវទំនង ។ មួយទៀតអាមាតាបិតាត្រូវ។ សព្វថ្ងៃនិយាយរឿងអ្វីផ្សេង។ ដែលខ្លួនចេះចាំឲ្យកូនចៅស្តាប់ ដើម្បីឲ្យកូនចេះពាក្យពេចន៍ហើយឲ្យរៀនឱ្យយល់តាមជាហេតុនឹងឲ្យកូនក្មេងចេះពាក្យសំដីល្អ មនុស្សជាន់មុននេះបន្តិចម៉្លេះតែគ្រប់ស្រុកច្រើនតែនាំកូនក្មេងឲ្យចេះសូត្រពាក្យថា "ចាក់ចឹកដូនមេឡូនមេរា កន្ទុយត្រីឆ្លាសៅខាងអុក កន្ទុយត្រីដូកសៅខាងកែវ អកកំបោរបញ្ចាំងដំ បំពងបុស្សប្រមាញ់កែក ក្បាលទំពែកក្អែកជុះងាប់ប៉ិត" អ្នកខ្លះ

ឲ្យសូត្រថា "ចាក់ទឹកដូងមេឰងមេលៀប ចាន់ត្រពៀចពាក់អាវត្រែតើ ទឹកនៅលើត្រពើនៅត្រោម" ប៉ុណ្ណោះដោយ ខាងបុងដូចគ្នា; មួយបែបទៀតថា "រើកៗដង្វរ, ស្ពឺនៅផ្លូវ ក្តាម, ស្រមេមស្រមាម បង្កង, (๑)ដំពង់ត្រីរស់, ទាំតប់ ស្ពារ, ស៊ីបន្លា រមាស, មានខ្មាស ពន្លែល" ប៉ុណ្ណោះដោយ ។

ការបង្រៀនកូនក្មេងឲ្យចេះចាំពាក្យទាំងនេះដោយហេតុឲ្យកូនក្មេងចេះពាក្យសំដីច្រើនរឿងក៏ជាការល្អមួយដែរហើយ តែមិនសូវមានប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន គួរបង្រៀនកូនក្មេងឲ្យចេះរាប់អក្សរពីមួយដល់ដប់ឲ្យស្ទាត់ជាមុនសិន ... ក ខ ... អាទិត្យចន្ទ ... មិគសិរ បុស្យ ... ជូត ឆ្នូរ ... ហោរាសី ។ តើត្រូវចោទសួរកូនក្មេងអំពីថ្ងៃខែឆ្នាំ ហើយនិយាយប្រាប់ឲ្យស្គាល់ថ្ងៃតើមានប៉ុន្មាន? ថ្ងៃណាជាដើម? ក្នុងមួយឆ្នាំៗតើមានប៉ុន្មានខែ? ខែណាជាដើម? ឆ្នាំតើត្រូវរាប់យកឆ្នាំណាជាដើម? ការបង្រៀនកូនក្មេងឲ្យចេះរាប់ឲ្យស្គាល់បែបនេះឯង ជាការមានប្រយោជន៍ច្រើនជាងការសូត្រពាក្យចាក់ទឹកដូងជាដើម ។

ការប្រែប្រួលកូនក្មេងឲ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់ល្អ ជាការបណ្តោះអាសន្នដូចសំដែងមកប៉ុណ្ណោះនេះ ជាការបណ្តុះផ្ទាំក្រាញ្ញាស្មារតីឲ្យមានប៉ុនប៉ងខ្ពស់ចំរើនឡើងផង ដើម្បីឲ្យស្រួលដល់ការបង្រៀនរបស់គ្រូផងជាការងាយការបង្រៀនផង ។

๑- ខ្លះថា: ពុកស្រមាម បង្កង ។

លុះក្មេងក្នេងមានអាយុ៦ឬ៧ឆ្នាំ ហើយត្រូវនាំយកទៅទុកដាក់ក្នុងសំណាក់ ត្រូវរៀនសូត្រវិជ្ជាគណ្យ។ រីឯលេខនព្វន្តមិនត្រូវបណ្តោយទុកឲ្យទៅចំនេះ។ កុំគាលទុកក្មេងគ្មានអ្វីសោយឯកតំឡាំងប្រើប្រាស់ ព្រោះថាក្មេងតំណាលប៉ុណ្ណេះ កាលបើប្រែក្បាញ់ញ៉ាំឲ្យហាត់ទើយភ្លាំងតេកប្រែរួលកំដៅថ្ងៃភ្លាំងជាហេតុឲ្យបាត់តំឡាំងខួបខាតស្មារតីបង់ក្មេងខ្លីងសិក្សាវិជ្ជាអ្វីមិនសូវអង់អាចក្លៀវក្លា ព្រោះហេតុនោះ បុគ្គលជាមាតាបិតាដែលមានបុត្តប្រុសស្រីបម្រើឲ្យទទួលធុរៈការសិក្សា គួរថ្នមតំឡាំងកាយកេរុបាយបណ្តុះប្រាជ្ញាស្មារតីបង់ក្មេង ហើយត្រូវសំរៀងរៀនឲ្យសម្បត្តិសម្រាប់ជួយបំពេញកិច្ចសិក្សាសិល្បសាស្ត្រដល់បុត្តធីតាបង់ទួន។ ដើម្បីធ្វើដំណើរនៃការចេះដឹងឲ្យជឿនលឿនឡើងទៅតាមកាលសម័យ ។

សិល្បសាស្ត្រក្នុងលោកនេះមានច្រើនយ៉ាងជាគនេក ។ ពាក្យថាសិល្បសាស្ត្រនេះច្រើនតែគេប្លែចិត្តថា "ជាន់ដល់មន្តអាគមសម្រាប់ផ្ទុំស្មោះត្រង់ប្រុសប្រសិទ្ធិឲ្យតែមានអាប់មិនមុតជុតមិនចេះជាដើម" តែពាក្យថា "សិល្បសាស្ត្រ" ក្នុងទីនេះមិនសំដៅយកដូច្នោះទេ ។ ឯពាក្យថា "សិល្បៈឬសិប្ប" នេះ ប្រែថា សេចក្តីឆ្លៀវឆ្លាសតិវិជ្ជាដែលស្ទាត់ពលវារៈ កុងតម្លាមន្តលត្ថទិដ្ឋិ ជាជាន់ដល់ហត្ថកោសល្យ ប្រែថា "សេចក្តីឆ្លៀវឆ្លាសដោយដៃ" ឬហត្ថកម្មតីការដែលស្ទាត់ដោយដៃ ។

ពាក្យថា "សាស្ត្រ" ប្រែថាគម្ពីរ, ក្បួនច្បាប់, តម្រា ឬ សៀវភៅ ។ យក
សិល្បៈមករួមបទជាមួយគ្នាហៅថា "សិល្បសាស្ត្រ" គឺគម្ពីរដែលសំដែង
អំពីសិល្បៈផ្សេងៗ មានច្រើនប្រភេទដូចសេចក្តីដែលត្រូវសំដែងតទៅ ។

សិល្បៈនេះបើនិយាយរួមរួមមានតំណាងដោយសង្ខេបមាន ២ យ៉ាងគឺ

ទី ១ អនាគារិយសិប្បៈ សិល្បៈចេះសង់ប្រាសាទ ដូចយ៉ាងព្រះ
អាទន្ធូរត្ថេរមានប្រាជ្ញាស្មារតីឈ្លេងយល់កន្លងការហែក, កាត់, ដេរ, តក់,
ដែលតក់ស្បង់ចីពរសង្ឃាដិឲ្យមានខណ្ឌមានមណ្ឌល មានភ្នាតបន្ទាត់ត្រូវ
តាមនៃយោនុញ្ញាតរបស់ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ។

ទី ២ អាគារិយសិប្បៈ សិល្បៈចេះគ្រហស្ថដែលគេចេះស្ងួតក
ក្នុងរៃកន្លងសិល្បៈផ្សេងៗ មានធនុសិប្បៈ ពាសុសិប្បៈ ស្ងួតកន្លងរៃកន្លងការ
ជាញ់ធ្វើ, ស្ងួតកន្លងការជាងឈើជាដើម ។

កន្លងទីនេះនឹងសំដែងអំពីសិល្បៈចេះគ្រហស្ថដូចមានសេចក្តីតទៅ

សិល្បៈ ដែលអ្នកស្រុកមជ្ឈិមប្រទេសកន្លងសម័យបុពណាតាំងពី
មុនពុទ្ធកាលរហូតដល់មកក្នុងសម័យពុទ្ធកាល, គេតែងនិយមកាន់អាន
សិក្សាខ្លះមានច្រើនយ៉ាង តាមៗចាយប្រាជ្ញាប្រសប់អ្នកប្រាជ្ញក្នុងដំណាក់
ខ្លះចំណែកសាខាវិជ្ជាទៅជាច្រើនចំណែកណាស់ តែដែលប្រាកដមក
ក្នុងគម្ពីរៗមានខន្ធវគ្គខ្លះកន្លងកាយ កាប់គោលសិល្បៈធំៗ ហៅថាមហា-
សិល្បៈមាន ១៨ យ៉ាងគឺ (មានត)

ពិធីបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌសីមា

នៅវត្តសាំងសាម៉ (ព្រៃវែង)

កាលពីថ្ងៃពុធ ១១ កើតខែពិសាខឆ្នាំវក ឆស័ក ព. ស. ២៤៧៧ ត្រូវនឹងថ្ងៃទី៣ ខែមិថុនា ១៩៣៤ ថ្ងៃនោះសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី សង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ នឹងពួកព្រះកជាគណៈហានុក្រម ជាមួយនឹងព្រះភិក្ខុសង្ឃច្រើនអង្គ ព្រមទាំងអ្នកមុខអ្នកការជាច្រើនគ្នាទៀត បានទៅមកក្នុងនឹងអញ្ជើញទៅរៀបចំចាត់ការពិធីបុណ្យបញ្ចុះខណ្ឌសីមាដ៏ឧឡារិក នៅវត្តសាំងសាម៉ (ព្រៃវែង) ។

ឯភូមិបរិវេណវត្តនេះ តែខ្ទុះក៏មានចំនួនច្រើនណាក់ គេបែងគ្នាជា ៨ ក្រុម តម្រូវឲ្យតាន់តាប់យ៉ាមត្រប់ទាំង ៨ ទិស រួមនឹងក្រុមទិសតែងកណ្តាលមួយទៀតផងក៏ត្រូវជា ៩ ក្រុម ។ បណ្តាបរិវេណទាំង ៩ ក្រុមខ្ទុះក្តី ក្រុមទីមួយ។ គេនិមន្តភ្ញៀវសង្ឃ ១០ ឬ ១១ អង្គឲ្យគង់នៅប្រចាំការក្នុងកេរដែលគេចែងត្រៃចនានោះយ៉ាងត្រឹមប្រមាប់ត្រប់ទិស ។ ឯទីវាងក្រៅជុំវិញព្រះវិហារ គេតាក់តែងដោយយកដីតំនឹងដីធ្វើជាគូបជុំៗ ទៅទាំងកន្លែងមានរៀបតាក់តែងក្តីផ្កាជារង្វឹងសក្ការបូជាដល់ព្រះរតនត្រ័យ ។ លុះវេលាម៉ោង ៩ យប់នោះ គេប្រជុំអស់គ្នាគង់តែងដង្ហែយកបូសសីមាដ៏ស័ក្តិសិទ្ធដើរប្រទក្សិណ ៣ ជុំហើយ ក៏ចូលទៅរៀបតែងដល់ដំណុំសង្ឃ មានអង្គសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតីជាប្រធាន ដែល

តន់ខៅរៀបរយខាងក្នុងព្រះវិហារ ។ ខណៈនោះព្រះភិក្ខុសង្ឃចំរើនព្រះបរិត្ត លុះចប់ហើយទើបគេនិមន្តលោកគ្រូព្រះអរិយធម្មមុនី ឲ្យសំដែងធម្មទេសនាអំពីសេចក្តីគោរព ៧ ប្រការនិងអានិសង្សសីមាគាថា ខៀត ។ លុះដល់ថ្ងៃព្រហស្បត៍ ១៦ កើតខែផ្នាំដដែលនេះ ខៅវេលាថ្ងៃរសៀល ក្រុមអ្នកគាន់ទំសង៍ឯស់នោះគេនិមន្តធម្មកថិកាចារ្យជាច្រើនអង្គ ឲ្យសំដែងធម៌ទេសនាផ្សេងៗគ្នា គឺពេលក្នុងទំសន៍មួយៗមានធម្មកថិកទេសនាជាតកមួយៗ ឯខាងក្នុងព្រះវិហារទេសនាពីជាតក, កំប្លែងនេះគេហៅថាទេសនាទេសជាតក៍ ។ ដល់វេលាយប់ទៅម៉ោង ៩ គេនិមន្តព្រះសង្ឃចំរើនព្រះបរិត្តចប់ហើយ ទើបអាចនានាលោកគ្រូព្រះជ្ឈាន់តេនមុនីវង្សចៅអធិការវត្តនោះឲ្យសំដែងធម្មទេសនា ក្នុងរឿងបឋមត្រាស់ (បឋមសម្ពោធិ) ។ ខៅពេលចប់គ្នានោះ គេរៀបចំកំប្លុងពុទ្ធាភិសេក គឺអភិសេកព្រះពុទ្ធរូបបដិមាការជាច្រើនអង្គ ។ ឯព្រះអង្គដែលធំបណ្តាប់ជាងគេនោះ គឺជារបស់ដែលសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតីសង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ ចាន់តសាង់លាយចម្រុះដោយលោហធាតុនឹងរតនវត្ថុច្រើនយ៉ាងគឺ: ស្ពាន់-លង្ហិន-ទង់ដែង-ទង់ហ្វាំ-ច្រាក់-មាសដែលជាងរិចិត្រវចនាឲ្យមានសម្បុរលើបលែង ហាក់ដូចបញ្ចេញរស្មី ៦ ព័ណ៌ ។

លុះដល់ថ្ងៃ ๑๓ កើត គេក៏នាំគ្នាដង្ហែរលោកសីមាគ្រប់ទិសទាំងអស់ជាមាន់កន្ត ព្រះវិហារ ហើយគេចងប្រចាក់ទៀនអម្បោះសមន្តរាត្រីជុំវិញជាប់គោលរាត្រីម៉ោង ๙ យប់ គេក៏ទំមន្តព្រះសង្ឃឲ្យសូត្រព្រះបរិត្តផ្សេងៗគ្នាទៅតាមសីមាទាំង ๙ រៀងគ្នា មិនឲ្យសូត្រមន្តដូចលោកមុន ។ ទៀយ ។ លុះរួចស្រេចកិច្ចនោះហើយ ទើបជំនុំសង្ឃទាំង ๑๗๑ អង្គ មានសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតីជាប្រធាន ក៏រៀបចំធ្វើកិច្ចសង្ឃកម្មតទៅ ។ លោះនោះពួកព្រះសង្ឃសមណសក្តិពីរជាគណៈ ហានាខុតមក គឺ; ព្រះសមាធិធម្ម ๑ ព្រះធម្មវង្ស ๑ ព្រះគ្រូបញ្ញាចរិយាបិដក ๑ ព្រះវិបស្សនា ๑ ជាអ្នកសូត្រដក សូរនិមិត្ត, ញត្តិសន្ទុតសីមាគ្រប់ទិសទាំងអស់ ព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យចារឹហ្វាង៣ សាលាជាលីជាន់ខ្ពស់ ๑ ព្រះសាក្យវង្សអធិបតីតែមជុំទុំព្រះវិនៃបិដក ๑ ព្រះអរិយធម្មមុនី ๑ ព្រះវជិរមេធា ๑ និងហានាខុតមកប្រទានអង្គខៀត ជាអ្នកជួយរៀបចំកិច្ចាខុកិច្ចសព្វគ្រប់ ឯសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី សង្ឃនាយកវត្តសាកវ័នទំនឹងព្រះសុធម្មាធិបតី សង្ឃនាយកវត្តបទុមវតី ជាប្រធានាធិបតីឲ្យសម្រេចកិច្ចសង្ឃកម្ម បញ្ចុះឈ្មោះសីមាកន្លងវេលាយប់នោះឯង ។

លុះព្រឹកឡើងតិថ្ងៃសៅរ៍ ๑๔ កើត ត្រូវនឹងថ្ងៃ ๖ ខែមេសា ๑๙๔๖ នេះ នៅវេលាម៉ោង ๗ ព្រឹក ព្រះសង្ឃទាំងអម្បាលនោះមានសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតីជាប្រមុខ បានទំមន្តចូលទៅដួបជុំនៅខាង

ក្នុងព្រះវិហារដើម្បីចាំទទួលព្រះករុណាជាអម្ចាស់ដ៏វិសេសលើសត្ត្វ ។ ចំ-
ណែកខាងអស់លោកពុជការក្នុងវែងត្រនោះ ក៏ចាត់រៀបចំតាក់តែងព្រះ
ពន្ធាមួយដ៏វិចិត្រវេចនា គួរជាទីទស្សនាការឧឡារៈដោតចង់ទន់ដ៏ឃ្លាំ-ភ្លូច
ជាជួរវៀងកាយ អមសងខាងផ្លូវនៅចំមុខព្រះវិហារនោះ ។ ឯកាសនោះ
ជាទីប្រជុំនៃអស់លោកនាម៉ឺនធំ - តូច ព្រមទាំងភពួកប្រជាជនក្នុងវែង ត្រ
នោះសឹងតែឈប់ឈរណែនណាន់តាន់តាប់ នៅរង់ចាំទទួលព្រះករុណា
ជាអម្ចាស់ដ៏វិសេសត្ត្វនៃវែរ ។

លុះដល់វេលាម៉ោង ៩ ព្រះករុណាជាអម្ចាស់ដ៏វិសេសត្ត្វ, លោក
អ្នកឧកញ៉ា អគ្គមហាសេនា សេនាបតី, លោកឡីវេស៊ុដន៏រួមវែងត្រនោះ
លោកអគ្គលេខាធិការនៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, លោកអ្នកឧកញ៉ាខាងឯបតី
ចៅហ្វាយវែងត្រ, លោកអ្នកឧកញ៉ាស្រីធម្មាធិបតី, លោកអ្នកឧកញ៉ា
សុន្ទរកថាធិបតី ទាំងលោកចៅហ្វាយស្រុក ព្រមទាំងអស់លោកអ្នកពុជ-
ការក្នុងវែងត្រនោះជាច្រើននាក់ទៀត ស្តេចយាងអញ្ជើញទៅដួចដុំព្រម
ក្នុងទីនោះដើម្បីជាអធិបតីក្នុងវិធីការតំឡូសបន្លើយកិច្ចបញ្ចុះទណ្ឌសីមា ។

ឯការកាត់ផ្តាច់ឫសសីមានោះ គឺព្រះករុណាជាអម្ចាស់ដ៏វិសេសត្ត្វ
ស្តេចទ្រង់ព្រះទម្រង់ផ្ទាល់ដាក់ផ្តងលើខ្សែអម្បោះ ដែលរុំស្រោចដុំសិលា
នៅចំកណ្តាលព្រះវិហារនោះ លោកឡីវេស៊ុដន៏រួមវែងត្រចាប់គាន់អន្លង
លើកឡើង ការបើកឫសទួលញាណដោយតេជៈយេតន៏ត្រប់ ៣ ជន់ហើយ

លោកឡើងស៊ើជងត់នោះ ព្រះទម្រង់ក៏សើដោយអន្ទងដែលកាន់នោះ ឯឫស
សីមាក៏ជាប់ភ្នាក់ចុះក្នុងរណ្តៅនោះភ្លាម នៅពេលដំណាលគ្នាចាំងអស់ ។
លុះរួចកាលកំប្លុងនោះហើយ ព្រះគុណជាអម្ចាស់ដ៏វិតលើគ្រួងព្រមចាំង
វដ្តមន្ទីចាំងអម្បាលនោះ ក៏ស្តេចយាងអញ្ជើញវិលត្រឡប់ទៅវិញ
ដោយមានសេចក្តីសោមនស្សរីករាយចំពោះបុណ្យនោះយ៉ាងក្រៃលែង ។

ពីដើមបុណ្យបញ្ចុះទណ្ឌសីមាដ៏ធ្ងន់ធ្ងរភ័យយ៉ាងនេះ ដែលកើតជារុង
រឿងខ្ចប់ខ្ចើង សុទ្ធសឹមក្បាច់ខ្ពស់ទៅបាន ក៏ដោយសារតែគុណបុណ្យព្រះ
ចារ្យព្រះគុណជាអម្ចាស់ដ៏វិតលើគ្រួង ទំនឹងគុណកដការអាណា-
ត្យាចុលបានជួយទបគ្គម្ភះដោយមុឺងម៉ាត់ផង ហើយជាកិច្ចបុណ្យសមតាម
បំណងរបស់សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ដែលមានប្រាថ្នាចង់ឲ្យបាន
សេចក្តីសុខសេចក្តីចំរើនកែងក្បាយធំរូលាយ ខ្លួនៅដល់សង្ឃរួមណ្តុលក្នុង
តម្កល់ដង្ហែចាំងមូល បានដាច់ការទំមន្តព្រះសង្ឃគ្រប់ភូតគ្រប់គណៈឲ្យ
ប្រមែប្រមូលធ្វើសង្ឃកម្មក្នុងវិដាមួយគ្នា បានសេចក្តីសុខស្រួលឥតមាន
សៅហ្មងអ្វីសោះឡើយ ។ សេចក្តីចំណង់ល្អដ៏សំខាន់របស់សម្តេចព្រះ
មហាសុមេធាធិបតីនោះក៏ត្រូវតាមខ្នងនៃពុទ្ធកាសិតដែលទ្រង់ត្រាស់ថា:
"សុខា សង្ឃស្ស សាមគ្គី សេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នាទើបបាន"
សេចក្តីសុខ ដូច្នេះពិតមែនហោង ។

ព្រះគ្រិស្តសាសនារឿង គុយ-សូត្រ

ដែលបានដំណើរការបោះពុម្ពផ្សាយ ។

អំពីចៅអធិការនៃធម្មត្តិសង្ឃ

ដែលទើបតាំងថ្មីក្នុងឆ្នាំទៃម៉ោ ១៩៤៤

១ — សញ្ញាប័ត្រលេខ ១២ ចុះថ្ងៃ ១៧-៩-៤៤ តាំងគ្រូសូត្រ ខូ-ពិន កើតឆ្នាំខាល អាយុ ៤២ វស្សា ២១ នាមឆាយា អនុ្ញជោត-ត្ថេរ ជាចៅអធិការ វត្តព្រះកមវេរ្ញ ឃុំដៃជ្រុក ស្រុកវលាជ្រៃ (កំពង់ឆ្នាំង) ។

២-សញ្ញាប័ត្រលេខ ១៣ ចុះថ្ងៃ ១៧-៩-៤៤ តាំងគ្រូសូត្រ ប៉ែន-ហ៊ុន កើតឆ្នាំរោះ អាយុ ៥៤ វស្សា ៣២ នាមឆាយា សុជម្ប-ញ្ញា ជាចៅអធិការ វត្តសន្ទៃ ឃុំអណ្តូងស្នាយ ស្រុកវលាជ្រៃ (កំពង់ឆ្នាំង) ។

៣-សញ្ញាប័ត្រលេខ ១៤ ចុះថ្ងៃ ១៧-៩-៤៤ តាំងគ្រូសូត្រ ជេត-ស៊ី កើតឆ្នាំរោះ អាយុ ៤៤ វស្សា ២៤ នាមឆាយា សុនន្ទាភ-ត្ថេរ ជាចៅអធិការ វត្តអង្គស្រែផែ ឃុំរលាំងគ្រៃល ស្រុកសំរោងទង (កំពង់ស្ពឺ) ។

៤-សញ្ញាប័ត្រលេខ ១៥ ចុះថ្ងៃ ១៧-៩-៤៤ តាំងគ្រូសូត្រ សុខ-ប៊ុន កើតឆ្នាំខាល អាយុ ៣០ វស្សា ៩ នាមឆាយា ឋិណ្ណត្ថេរ ជា-ចៅអធិការ វត្តស្រែតាចាន់ ឃុំសែនដី ស្រុកសំរោងទង (កំពង់ស្ពឺ) ។

៥- សញ្ញាប័ត្រលេខ ១៦ ចុះថ្ងៃ ១៧-៩-៦៤ តាំងត្រួសត្រួស-ច្រែស កើតឆ្នាំច អាយុ ៣៤ វស្សា ១៤ នាមនាយា សុវណ្ណ-ប្បញ្ញា ជាចៅអធិការ វត្តស្រែស្រែង ឃុំសែនដី ស្រុកសំពោធិ៍ខ្ពស់ (កំពង់ស្ពឺ) ។

៦- សញ្ញាប័ត្រលេខ ១៧ ចុះថ្ងៃ ១៧-៩-៦៤ តាំងត្រួសត្រួស-សាម-រឹម កើតឆ្នាំពេង អាយុ ២៩ វស្សា ៧ នាមនាយា សុវ័ណ្ណនេរ ជាចៅអធិការ វត្តទឹកហូត ឃុំទឹកហូត ស្រុកលោងប្អូរ (កំពង់ឆ្នាំង) ។

៧- សញ្ញាប័ត្រលេខ ១៨ ចុះថ្ងៃ ១៧-៩-៦៤ តាំងត្រួសត្រួស-ម៉ៅ-ស៊ីម កើតឆ្នាំមមែ អាយុ ២៩ វស្សា ៩ នាមនាយា ឥន្ទ្រជោត ជាចៅអធិការ វត្តសាលាមុខវង្ស ឃុំទឹកហូត ស្រុកលោងប្អូរ (កំពង់ឆ្នាំង) ។

៨- សញ្ញាប័ត្រលេខ ១៩ ចុះថ្ងៃ ២០-៩-៦៤ តាំងត្រួសត្រួស-រស់-ខឹម កើតឆ្នាំឆ្លូវ អាយុ ៥៩ វស្សា ៣៩ នាមនាយា ឥន្ទ្រសារ ជាចៅអធិការ វត្តទុតិ្តមានជ័យ ឃុំត្រៃញាតិ ស្រុកគងពិសី (កំពង់ស្ពឺ) ។

៩- សញ្ញាប័ត្រលេខ ២០ ចុះថ្ងៃ ២០-៩-៦៤ តាំងតិក្ខមាស-កុល កើតឆ្នាំឆ្លូវ អាយុ ៥៩ វស្សា ៣៦ នាមនាយា សុវណ្ណនេរ ជាចៅអធិការ វត្តគគណាភម ឃុំព្រៃឯកឯក ស្រុកត្រែងកក់ (តាកែវ) ។

កែពាក្យខុស

កន្លែងមួយសុរិយោះលេខ ៥ ខែឃ្លាំង ១៨៦៤ [តែងចំព័រ ៤៧២ បន្ទាត់ ១០ ។

តែងពាក្យថា: "អង្គ ១ បេស់ក្អែត" ឲ្យកែជា "អង្គ ១ បេស់ក្អែប" ដូច្នេះវិញ ។